HALLSBERGS KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum 2026-11-03

Kommunstyrelsen

Tid
08:30-12:00

Plats
Sottern, kommunhuset Hallsberg

Beslutande ledamöter

Magnus Andersson (S) (ordförande)
Anders Lycketeg (C) (vice ordförande)
Oscar Lundqvist (SD) (2:e vice ordförande)
Olle Isacsson (M)
Siw Lunander (S)
Ola Ström (S)
Veronica Wallgren (S)
Lennart Pettersson (M)
Johnny Ring (SD)
Erik Storsveden (L)
Tryggve Thyresson (V)
Viktoria Svanberg (SD)
Ulrika Björklund (C)
Peter Björk (S) ersätter Gösta Hedlund (C)
Christel Forsberg (S) ersätter Martin Pettersson (KD)

Ej tjänstgörande ersättare

Göran Reinestam (SD)
Jimmy Olsson (SD)
Lillemor Pettersson (S)

Övriga

Christina Torpman (Kommunsekreterare)
Lena Fagerlund (Kommundirektör)
Marianne Christiansen (Samhällsbyggnadschef) §§94-99
Marie Hellgren (Ekonomichef) §§100-115
Joanna Hagstedt (Projektledare översiktsplan) §99
Fredrik Boström (Teknisk chef) §100

Protokollet innehåller paragraferna §§94-119

Ordförande _____
Magnus Andersson (S)

Justerare _____
Tryggve Thyresson (V)

Kommunstyrelsen

Ärendelista

§ 94	Sammanträdets inledning
§ 95	Svar på samråd om E.ON´s nätutvecklingsplan 2027-2036
§ 96	Svar på remiss av Vattenfalls Nätutvecklingsplan 2027–2036
§ 97	Kommunalt partistöd 2027
§ 98	Skattesats 2027 Hallsbergs kommun
§ 99	Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun - antagande
§ 100	VA-taxa 2027
§ 101	Revidering av delegationsordning för kommunstyrelsen
§ 102	Revidering av informationshanteringsplan för kommunstyrelsen
§ 103	Reglemente för kommunstyrelsen
§ 104	Reglemente för bildningsnämnden
§ 105	Reglemente för drift- och servicenämnden
§ 106	Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden
§ 107	Reglemente för valnämnden
§ 108	Reglemente för myndighetsnämnden
§ 109	Reglemente för krisledningsnämnden
§ 110	Reglemente för revisionen
§ 111	Svar på motion - Informera om återvandringsbidraget
§ 112	Svar på motion - Folkomrösta om att återbygga Folkets Hus
§ 113	Svar på motion - Folkomrösta om Vätternvatten AB
§ 114	Kommundirektörens information
§ 115	Ekonomisk rapport jan-okt
§ 116	Anmälan av delegationsbeslut
§ 117	Meddelanden
§ 118	Övrigt
§ 119	Sammanträdets avslutning

Kommunstyrelsen

§ 94- Sammanträdets inledning

Ärendebeskrivning

1. Ordförande öppnar mötet.
2. Ordförande går igenom närvaro och tjänstgörande ersättare.
3. Ordförande frågar om någon ledamot är jävig i något ärende på dagordningen. Jäv anmäls i samband med det ärende där jäv föreligger.
4. Tryggve Thyresson (V) väljs att, tillsammans med ordförande justera protokollet. Justeringen föreslås ske senast den 5 november.
5. Dagordningen godkänns enligt vad som följer av detta protokoll.

Paragrafen är justerad

Sammanträdets inledning
§ 94

Kommunstyrelsen

§ 95 - Svar på samråd om E.ON´s nätutvecklingsplan 2027-2036

(26/KS/155)

Ärendebeskrivning

Alla elnätsföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät och därmed är systemansvarig för distributionssystem (även kallad distributionsnätsföretag) har en skyldighet att upprätta en nätutvecklingsplan enligt bestämmelserna i ellagen (1997:857). Nätutvecklingsplanen ska beskriva hur elnätet kommer att utvecklas på kort och lång sikt, hur behov av överföringseffekt tillgodoses, planerade investeringar, samt hur framtida behov av flexibilitetslösningar kan lösas.
Hallsbergs kommun har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på E.ONs preliminära version av planen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås lämna bifogat remissvar på samådshandlingen för EON:s Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Marianne Christiansen föredrar ärendet.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna bifogat remissvar på samådshandlingen för EON:s Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Beslutsunderlag

- TS Remissvar eons nätuvecklingsplan
- Remissvar E ON Nätvecklingsplan 2027-2036
- swe-prel-natutvecklingsplan-2027-2036

Paragrafen är justerad

Svar på samråd om E.ON´s nätutvecklingsplan 2027-2036
§ 95
26/KS/155

Förslag till remissvar E.ON Nätutvecklingsplan 2027–2036

Ärendebeskrivning

Alla elnätsföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät och därmed är systemansvarig för distributionssystem (även kallad distributionsnätsföretag) har en skyldighet att upprätta en nätutvecklingsplan enligt bestämmelserna i ellagen (1997:857). Nätutvecklingsplanen ska beskriva hur elnätet kommer att utvecklas på kort och lång sikt, hur behov av överföringseffekt tillgodoses, planerade investeringar, samt hur framtida behov av flexibilitetslösningar kan lösas.
Hallsbergs kommun har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på E.ONs preliminära version av planen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås lämna bifogat remissvar på samådshandlingen för EON:s Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Ärendet

Nätutvecklingsplaner är relevanta för producenter och konsumenter av el och för samhällsplaneringen i stort. Planerna visar hur ägare av elnät kan svara upp emot den pågående elektrifieringen där producenter av fossilfri energi såsom solcellsparker och vindkraftsanläggningar, vill koppla in sina anläggningar och där konsumenter, både företag och privata, vill öka sitt intag. Vattenfall Eldistribution AB har framförallt ett lokalnät i största delen av Hallsbergs kommun men också även en liten del på regionnätet i Östra delen av kommunen och ner mot Finspång. Hallsbergs kommun har att bedöma hur väl nätutvecklingsplanen beskriver situationen inom kommunens fysiska gränser och hur det påverkar den kommunala planeringen.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Marianne Christiansen
Samhällsbyggnadschef

Bilagor

Remissvar EON Nätutvecklingssvar 2027-2036

swe-prel-natutvecklingsplan-2027-2036

Dialogmöte Örebro län

Datum
2026-10-22

Ärendenummer
26/KS/155

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsavdelningen

Remissvar E.ON Nätutvecklingsplan 2027–2036

Ärendebeskrivning

Alla elnätsföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät och därmed är systemansvarig för distributionssystem (även kallad distributionsnätsföretag) har en skyldighet att upprätta en nätutvecklingsplan enligt bestämmelserna i ellagen (1997:857). Nätutvecklingsplanen ska beskriva hur elnätet kommer att utvecklas på kort och lång sikt, hur behov av överföringseffekt tillgodoses, planerade investeringar, samt hur framtida behov av flexibilitetslösningar kan lösas.

Hallsbergs kommun har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på E.ONs preliminära version av planen. Här nedan ses kommunens kommentarer och synpunkter.

Om överföringskapacitet.

I tabell 4 visas en länsindelning av prognosen, där det redovisas effektbehov vid hög-och låglast. Det ger en bra bild av vad nätet ska klara där det även ses vad ny produktion beräknas ge. Höglasten för Örebro län antas öka stadigt till år 2036 från idag, från dryga 287 till 381 MW. Låglasten blir lägre, från 52 till 4, vilket troligen till stor del beror på en ökad el-produktion. Redovisningen ger inte en bild av prognos per kommun och det går därför inte att lämna kommentarer på om kommunen. Hallsbergs kommun delar dock E.ON:s uppfattningen av tillkommande konsumtion och produktion. Kommunen anser att det är bra att vara proaktiv då det bara i Hallsbergs kommun finns samrådsärenden eller beslutade etableringar för sol- och vindkraftsparker med en sammanlagt planerad produktion på cirka 1 500 000 MWh/år.

Effektprognos

Hallsbergs kommun anser att effektprognoser har blivit mycket bättre och mer nyanserade än tidigare Nätutvecklingsplan. Sammanlagringen av tillkommande

kunder ger en nettolast i stället, där baseline prognosen adderas med tillkommande konsumtion men minskas med tillkommande produktion. På sidan 29 ses E.ONs prognos fram till 2036 för Örebro län där låglasten antas bli negativ från år 2034, detta på grund av främst småskalig solkraftsproduktion.
Höglasten förväntas öka under prognosens tidshorisont. Den procentuella förändringen ses i tabell 5, s.33.

Kapacitetsbedömning

E.ON skriver att för lokalnätet finns goda förutsättningar för att förstärka elnätet med växande behov. Dock kan det regionala nätets kapacitet ge begränsningar för det lokala nätet och över det, transmissionsnätet.
På sidan 39 redovisas ett scenario där ingen förstärkning av överföringskapaciteten sker. För Örebro län så sägs det främst drabba Örebro stad med omkringliggande kommuner genom kapacitetsbegränsningar, främst för konsumtionen. Det ses en mer positiv bild av kapaciteten jämfört med för två år sedan och E.ON ser positivt ut på utvecklingen av nätet i regionen. I tabell 63 redovisas prognosen för Hallsbergs kommuns kapacitetsläge, med tre olika tidsintervall. För både produktion och konsumtion anges läge A vilket står för att det inte finns risk för kapacitetsbegränsningar, förutsättningar för anslutning för både konsumtion och produktion är goda.
För kapacitetsbedömningen, ligger anslutningsplikten till grund för den med att anslutningar ska ske inom maximalt två år?
Datacenter kräver stora mängder energi, likaså stora anslutningar på solcellsparker och Vindkraft och kan påverka kapaciteten. De kommer få egna ledningar och anslutningar på regionnätet vilket innebär att de inte tar kapacitet från ledningar för övriga verksamheter i lokalnätet.

Flexibilitetstjänster (och andra resurser)

E.ON ser flexibilitetstjänster som en möjlighet, vid sidan av nätförstärkning och nättekniska åtgärder, för att möta behov. Tjänsten innebär att E.ON och kund kommer överens om hur konsumtionen kan styras över en tidsperiod där exempelvis perioder med höga laster ska undvikas för kundens konsumtion, en affärskalkyl för områden där tjänsten kan fungera. I tabell 8 ses de flexibilitetsprodukter som E.ON erbjuder för närvarande.
Behov av flexibilitet kan dels uppstå då konsumtionen är stor (behov av uppreglering), dels då produktionen är större än konsumtionen (nedreglering). För Örebro län ses prognoserna för de bägge regleringsbehoven i figurerna 24 och 25 där det framkommer att det finns behov av uppreglering med 0–15 MW och inget behov av nedreglering. Prognos för energibehovet visar att en ökning med 350–3000 MWh för den kommande 10-årsperioden. Eon ser inget behov i dagsläget för en flexibilitetsmarknad i Hallsbergs kommun, men beroende vilka energiintensiva verksamheter som etableras i tex Rala-området kan den bedömningen komma att ändras.

Planerade investeringar och alternativa lösningar

E.ON redovisar investeringarna som ny- eller reinvesteringar för ledning eller fördelningsstation. De beskriver tidsspannet för nybyggnation av en regionnätstation till 3–5 år och för en regionnätsledning till 5–10 år.
I Hallsbergs kommun så redovisas en drifttagen nyinvesterad fördelningsstation, en påbörjad reinvesterad ledning och en reinvestering av fördelningsstation som är under övervägande. Det är positivt att det numera går att följa ner på kommunnivå planerade och pågående investeringar i Eon:s verktyg projektkollen. Däremot anser kommunen att det bör gå att utveckla led- och genomförandetiderna för nybyggnationer genom att tex ställa krav på leveranstider i tillverkningsleden av komponenter och stationer som tidigare har angetts som skäl till tidsspannen. Detta är viktigt inte minst ur ett beredskapsperspektiv.

Övrigt

Generellt upplever kommunen att samrådsversion av ny nätutvecklingsplan är betydligt bättre än gällande plan. Effektprognoserna är mer nyanserade och planen är betydligt mer transparens och som bjuder in till dialog med kommunerna. Detta är helt avgörande för samhällsplaneringen för kommunerna. Eons verktyg kapacitetskompass där fler uppgifter blir publika ända ner på kommunnivå blir ett bra verktyg i samhällsplaneringen.

Kommunstyrelsen

Magnus Andersson
Kommunstyrelsens ordförande
Hallsbergs kommun

Nätutvecklingsplan
2027–2036

Preliminär

Begrepp och förkortningar

Abonnemang	Den avtalade effekt som får tas ut från eller matas in till elnätet av en elnätskund som inte begränsas av säkringsstorlek. Gäller för större elnätskunder och mellan elnätsföretag.
Anläggningsdel	Komponent i nätet, exempelvis luftledning, markkabel eller transformator.
Anslutningsprocess	Process med fördefinierade steg som inleds när en anslutningsförfrågan inkommer. Beroende på anslutningens storlek och kapacitetsläget i nätet varierar omfattningen av utredningar inför offert och åtgärder i elnätet efter beställning.
Baseline	Nulägesbild av användningen av elnätet baserat på nuvarande kunders produktion och konsumtion. Grundas på historiska mätdata.
Effektprofil	Ett mönster eller en kurva som visar hur effektuttaget eller effektinmatningen varierar över en viss tidsperiod, till exempel över dygnet.
Effektprognos	Prognos för det framtida behovet av överföringskapacitet för uttag och inmatning, baserat på förväntat tillkommande effektbehov och baseline.
Ei	Energimarknadsinspektionen – myndighet som bland annat reglerar elnätsföretagens verksamhet och övervakar elmarknaderna.
Flexibelt avtal	Elnätsavtal som utgör en flexibilitetslösning och möjliggör att nätföretaget kan begränsa kundens uttag eller inmatning för att hantera överbelastning i elnätet.
Fördelningsstation	Nod i nätet med utrustning för att transformera och fördela el till olika områden. Avser stationer i regionnätet (≥30 kV) och stationer med omvandling mellan 20 och 10 kV. Se även nätstation.
Inmatning	El som matas in till elnätet.
Intäktsram	Samlade intäkter som ett elnätsföretag högst får ta ut från nätverksamheten under en tillsynsperiod – beslutas av Ei.
kV	Kilovolt (tusen volt) – enhet för elektrisk spänning.
Ledning	Samlingsbegrepp för luftledningar och kablar.
Linjekoncession	Nätkoncession för linje – tillstånd att bygga och driva en bestämd elledning, oftast en högspänningsledning, i regionnätet.
Lokalnätskoncession	Nätkoncession för område (områdeskoncession) – tillstånd att bedriva elnätsverksamhet inom ett geografiskt område som ger ett elnätsföretag ensamrätt att bygga och driva det lokala elnätet.
Maskat elnät	Elnät med flera matningsvägar per punkt.
MW	Megawatt (en miljon watt eller tusen kilowatt) – enhet för effekt.
MWh	Megawattimme (en miljon wattimmar eller tusen kilowattimmar) – enhet för att mäta energi.
N-1-kriteriet	N minus 1 – princip som innebär att ett elnät i normalläge (N) kan hantera oplanerat bortfall av en (1) huvudkomponent.
Nedreglering	Åtgärder som minskar tillförseln av effekt till systemet. Exempelvis genom att elproducenter eller energilager minskar sin inmatning till elnätet, eller att elkonsumenter ökar sin elanvändning vid tidpunkter med överskott av produktion i förhållande till konsumtion i elsystemet.

→

Nettolast	Den sammanlagrade effekten av konsumtion och produktion i en punkt i nätet.
Nyinvestering	Investering i nätutbyggnad där nya anläggningar tillkommer. Se även reinvestering.
Nätstation	Nod i nätet med utrustning för att omvandla och fördela elektricitet till olika områden. Avser station i lokalnätet (<30 kV) förutom stationer med omvandling mellan 20 och 10 kV. Se även fördelningsstation.
Observerbarhet	Förmåga att bevaka och analysera elnätets tillstånd i realtid, genom bland annat mätning och analys av olika delar av elnätet.
Punkt	Plats eller anläggningsdel i nätet.
Radiellt elnät	Elnät med en matningsväg per punkt.
Reinvestering	Investering i nätet där befintliga anläggningsdelar ersätts och vid behov förstärks.
Tillkommande effektbehov	Behov av överföringskapacitet för uttag eller inmatning som förväntas tillkomma från befintliga eller nya kunder utöver nuvarande behov (baseline).
Uppreglering	Åtgärder som ökar tillförseln av effekt till elsystemet. Exempelvis genom att elproducenter eller energilager ökar sin inmatning till elnätet, eller att elkonsumenter minskar sin elanvändning vid tidpunkter med underskott av produktion i förhållande till konsumtion i elsystemet.
Uttag	El som matas ut från elnätet.
Villkorat avtal	Anslutningsavtal som utgör en flexibilitetslösning och möjliggör att nätföretaget kan begränsa kundens uttag eller inmatning för att hantera överbelastning i elnätet. Avtalsformen kan användas under begränsad tid för att möjliggöra snabbare anslutning.
Överföringskapacitet	Elnätets förmåga att överföra el mellan olika delar av systemet utan att orsaka överbelastning eller andra tekniska begränsningar.

Förord

Energiomställningen är vår tids största samhällsförändring. För att Sverige ska vara mer konkurrenskraftigt, motståndskraftigt och nå uppsatta klimatmål behöver elnätet utvecklas.

Vi står mitt i energiomställningen och omvärlden förändras snabbt. Ett starkt, robust och resilient elnät kräver långsiktig planering. Nätutbyggnaden behöver samtidigt gå i takt med behoven – då blir den mer resurseffektiv för såväl samhället som våra kunder.

På E.ON vill vi skapa förutsättningar för en smart, rättvis och kostnadseffektiv utveckling av energisystemet. För att lyckas med det, och för att göra rätt prioriteringar och hantera osäkerheter, är dialog, transparens och samarbete med samhällets aktörer avgörande. Genom att tänka nytt, använda modern teknik och arbeta tillsammans med kunder, kommuner och regioner skapar vi gemensamt goda möjligheter för ett konkurrenskraftigt Sverige.

Vi arbetar med nya lösningar som tas fram i samarbete med våra kunder allteftersom nya behov uppstår. Detta möjliggör ett ökat nätutnyttjande och snabbare anslutning till en lägre kostnad. Nätutbyggnad och flexibilitetslösningar, i form av exempelvis villkorade avtal och lokala flexibilitetsmarknader, går hand i hand och gör att elnätet kan utvecklas i takt med samhällets behov.

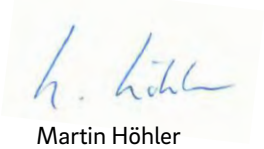
Elnätet förändras ständigt och nätutvecklingsplanen ger en bild av kapacitetsläget vid den tidpunkt då den togs fram och de framtidsplaner som gällde då. När nya stora anslutningar kommer till, regelverk ändras eller nya användarmönster som vi i dag inte kan förutse växer fram ändras förutsättningarna för elnätets utveckling. Ett av syftena med nätutvecklingsplanen är att göra det lättare att förstå elnätets framtida utveckling och behov.

I E.ONs nätutvecklingsplan följer vi den mall och de instruktioner som Energimarknadsinspektionen lämnat. Vi har valt att dela in nätet i delområden som följer länsgränser. Detta för att gå i linje med regional energiplanering och underlätta för framtida dialog och samarbete. Vi ger även information på kommunal nivå i några avsnitt.

Vi ser fram emot att fortsätta utveckla dialogen för att tillsammans bygga ett kostnadseffektivt och resilient energisystem för framtiden, som möjliggör energiomställningen för alla.

Malmö den 15 september 2026

Martin Höhler

Innehållsförteckning

Begrepp och förkortningar 2

Förord 4

Sammanfattning 6

1 Uppgifter om E.ON och vårt elnät 8
Uppgifter om E.ON 9
E.ONs elnät 9
Karta över E.ONs elnät 11
Gränspunkter till andra elnätsföretag 12

2 Prognos för behovet av överföringskapacitet i E.ONs elnät 14
2.1 Behov av överföringskapacitet i elnätet 17
Samordnade prognoser 31
2.2 Redogörelse för ökning och minskning av behovet av överföringskapacitet 32
2.3 Systemets nuvarande förmåga att möta prognosen 34
Förutsättningarna för att möta prognosen utan planerade åtgärder 36
Nuvarande användning av flexibilitetstjänster och andra resurser 40
2.4 Planerade investeringar och alternativa lösningar 45
2.4.2 Behov av flexibilitetstjänster och andra resurser 67
2.5 Redogörelse för valet av det mest kostnadseffektiva alternativet 77
2.6 Om planerade åtgärder möter behovet av överföringskapacitet 78

3 Samråd 92

Sammanfattning

Vi står mitt i energiomställningen och den snabba förändringstakt som den innebär. Samhällets behov förändras med ny teknik och nya typer av elnätskunder.

I detta avsnitt sammanfattar vi de viktigaste slutsatserna i E.ONs nätutvecklingsplan 2027–2036.

Vi bedömer att E.ON på sikt kan möta det växande behovet av överförings-kapacitet i elnätet genom planerade investeringar, flexibilitetslösningar och andra nättekniska åtgärder. Vissa kapacitetsbegränsningar kvarstår dock lokalt, vilket kräver fortsatt planering och utveckling av lösningar. Dialog och samplanering med kommuner, regioner, kunder och andra elnäts-företag är avgörande för att nätutbyggnaden ska ske i takt med samhälls-utvecklingen.

Det finns ett fortsatt stort intresse att ansluta ny konsumtion, inte minst när det gäller stora effekter från laddinfrastruktur, industri och datacenter. Sammanlagt väntas de högsta effekttopparna öka med 25 procent till 2036 från konsumtion under vintertid. Även intresset för att ansluta ny produktion väntas växa och medföra stora ökningar i omvända effektflöden sommartid.

Sedan föregående nätutvecklingsplan har vi driftsatt över 50 betydande kapacitetshöjande projekt i våra regionnät. Vi investerar totalt 27 miljarder kronor under perioden 2024–2027. Inför kommande tillsynsperioder, 2028–2031 och 2032–2035, blir den nya utformningen av intäktsregleringen avgörande för våra förut-sättningar att realisera planerade investeringar, inklusive dem som redovisas i nätutvecklings-planen.

Flexibilitetslösningar fortsätter att vara ett viktigt verktyg för att vi ska kunna ansluta kunder i områden med begränsad kapacitet. På kort (0–2 år) och medellång (3–5 år) sikt är flexibilitetslösningar tillsammans med andra nät-tekniska åtgärder avgörande för att vi ska kunna hålla takten i energiomställningen. Vi på E.ON vidareutvecklar lösningar tillsammans med våra kunder för att kunna möta nya typer av behov som uppstår. Vi tar även stora kliv framåt genom investeringar som ökar observerbarheten och styrbarheten i vårt elnät.

Samarbete med samhällets aktörer och våra kunder är avgörande för att kunna planera och utveckla elnätet proaktivt. Tidig dialog är central för att säkerställa rätt elnätskapacitet i rätt tid och möjliggöra en effektiv utveckling av energi-systemet.

Nätutvecklingsplanen ger en nulägesbild av utvecklingen i vårt elnät vid den tidpunkt då planen togs fram. Elnätet är i ständig förändring, och för att få en aktuell bild av situationen hän-visar vi till direkt dialog med oss på E.ON.

Genom att utveckla elnätet i takt med sam-hällets behov kan vi hålla nere kostnaderna och fördela dem mer rättvist. Vi utvecklas som elnätsföretag tillsammans med våra kunder och samhällets aktörer för att på bästa sätt vara en möjliggörare i energiomställningen.

1

Uppgifter om E.ON och vårt elnät

I detta avsnitt presenterar vi en överblick över utbredningen av E.ON Energidistributions elnät och ger en överblick över elnätets uppbyggnad. Vi redovisar även andra nätföretag vars elnät gränsar till vårt.

Uppgifter om E.ON

I tabell 1 anger vi uppgifter om E.ON Energidistribution och var nätutvecklingsplanen finns.

Tabell 1. Uppgifter om E.ON Energidistribution

Företagsnamn	E.ON Energidistribution AB
Organisationsnummer	556070-6060
Kontaktväg	natutvecklingsplaner@eon.se
Telefonnummer till E.ON	040-25 50 00
Länk till nätutvecklingsplan som delats inför samråd (preliminär nätutvecklingsplan)	Nätutvecklingsplan (eon.se)
Länk till information om samrådet	Nätutvecklingsplan (eon.se)
Länk till slutlig nätutvecklingsplan	–
Länk till slutlig samrådredogörelse	–

E.ONs elnät

Elnätet finns till för att möjliggöra överföring av el från elproducenter till elkonsumenter. Vi distribuerar el till och från 1,1 miljoner elnätskunder, vilket motsvarar cirka en femtedel av alla kunder i Sverige. För att klara detta driver och underhåller vi cirka 145 000 km elnät i form av luftledning och markkabel, vilket utgör ungefär en fjärdedel av Sveriges elnät. E.ON har relativt många kilometer elledning i förhållande till antalet kunder. Detta beror på att vi har en stor andel elnät på landsbygden och är regionnätsägare.

Majoriteten av våra kunder är elkonsumenter, från små hushåll till stora företag och organisationer. Vi har även ett ökande antal elproducenter som matar in el i systemet, från små hushållsproducenter till några av landets största vindkraftsproducenter. På senare tid har antalet kunder som både är konsumenter och producenter ökat kraftigt. Vi distribuerar även el till cirka 50 andra elnätsföretag.

Elnätets uppbyggnad

Vårt elnät delas in i lokalnät och regionnät. De flesta kunder är anslutna till ett lokalnät, men kunder med stor konsumtion eller stor produktion är anslutna på högre spänningsnivåer direkt till regionnätet. För överföring av stora mängder el, särskilt vid långa ledningssträckor, är högre spänning att föredra eftersom energiförlusterna då blir lägre. Se tabell 2 för vilka spänningsnivåer som används i E.ONs elnät och vilka kunder som ansluts till respektive spänningsnivå.

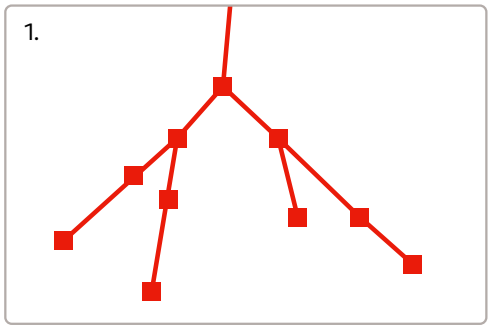

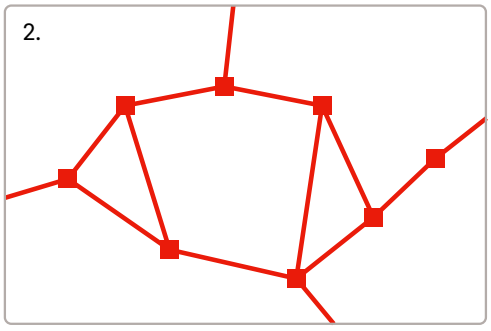
Tabell 2. Spänningsnivåer i E.ONs elnät och de kundkategorier som ansluts till respektive nivå

Spänningsnivå	Beskrivning
400 kV	E.ON äger vissa anläggningsdelar i stationer där regionnätet är anslutet till stamnätet.
220 kV	
130 kV	Regionnät: Här ansluter våra största producenter och konsumenter med anslutningseffekt mellan cirka 20 MW och 500 MW: • Energiintensiv industri • Storskalig elproduktion • Lokalnät
70 kV	
50 kV	
40 kV	
30 kV	
20 kV	Lokalnät – mellanspänning: Här ansluter kunder med en anslutningseffekt från cirka 1 MW till cirka 20 MW: • Industri • Kommersiell och offentlig verksamhet • Publik laddning • Lokal elproduktion
10 kV	
6 kV	
0,4 kV	Lokalnät – lågspänning: Här ansluter kunder som har en anslutningseffekt upp till 1 MW: • Bostäder • Kommersiell och offentlig verksamhet • Publik laddning • Småskalig elproduktion

E.ONs elnät består av stationer och ledningar som kopplas ihop antingen radiellt eller maskat. I ett radiellt nät förgrenar sig strukturen som ett träd och varje kund och fördelningsstation har en enda matningsväg, vilket ger en relativt enkel och överskådlig drift, men det innebär också en ökad känslighet för avbrott vid fel, se figur 1.

Det finns fördelar med att bygga maskor i nätet så att det finns fler möjliga vägar för elen att flöda. Detta kallas maskat nät och innebär att varje fördelningsstation har förbindelser till flera andra fördelningsstationer, se figur 2. Vi använder denna struktur i regionnätet för att skapa redundans och minska sårbarheten i systemet. Ett maskat elnät har en ökad komplexitet jämfört med ett radiellt nät eftersom flödet i nätet delar upp sig över olika ledningar. Olika driftfall, kopplingslägen och effektutbyte mot både underliggande nät och det överliggande stamnätet påverkar belastningen i det maskade regionnätet. Även effektutbytet med andra länder påverkar det maskade regionnätet. Detta medför att antalet möjliga utfall blir mycket stort.

Figur 1. Illustration av radiellt matat nät. Linjer representerar ledningar. Kvadrater är fördelnings- eller nätstationer.
Figur 2. Illustration av maskat nät. Linjer representerar ledningar. Kvadrater är fördelnings- eller nätstationer.

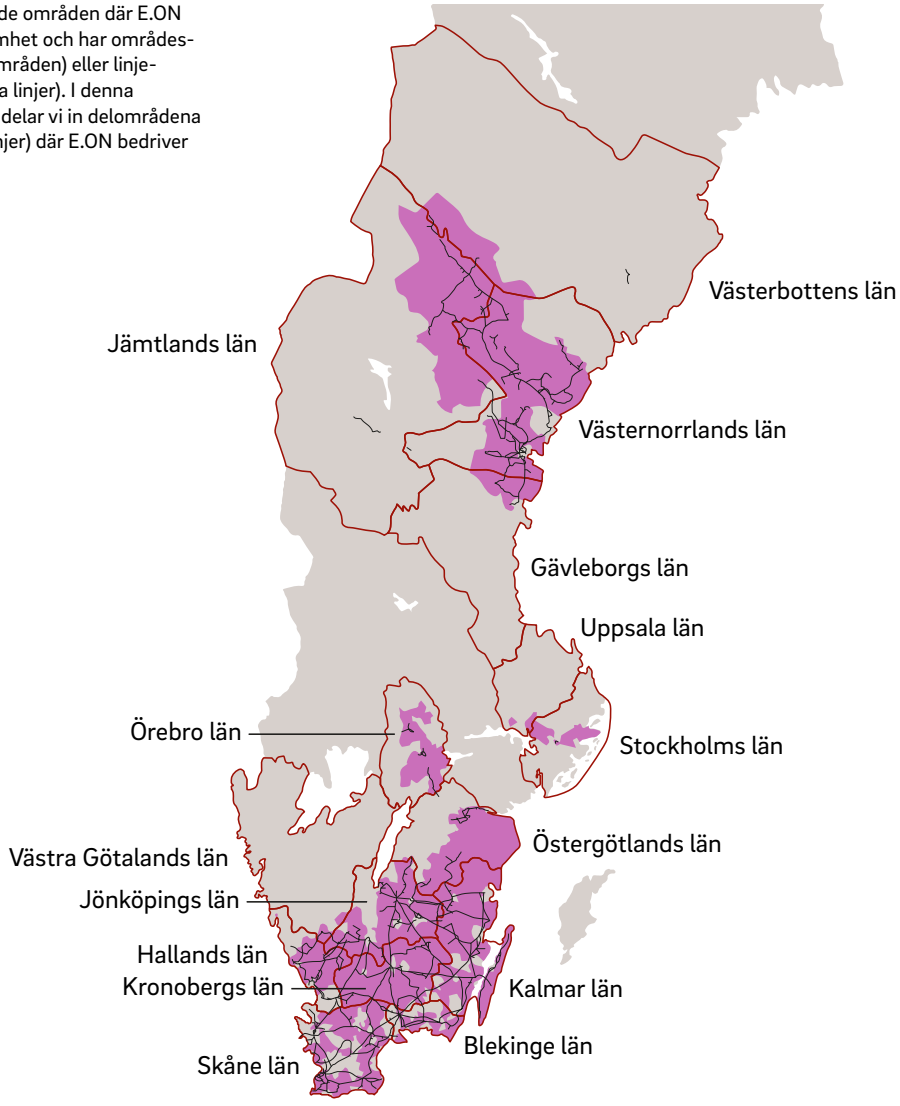
Karta över E.ONs elnät

På E.ON bedriver vi nätverksamhet utspritt över stora delar av landet. I södra Sverige har vi ett stort sammanhängande regionnät och lokalnät i stora områden. Även i Norrland har vi ett stort sammanhängande regionnät med underliggande lokalnät centrerade till Västernorrland. I Örebro län har vi en del regionledningar och en stor andel lokalnät. I Stockholms län och Uppsala län äger vi främst lokalnät, medan överliggande regionnät ägs av andra nätägare. Utöver dessa större områden har vi även ett mindre lokalnät i Kungsbacka kommun och några enstaka regionnätsledningar på olika platser. Översiktskartan i figur 3 visar de geografiska områden där vi bedriver nätverksamhet.

I nätutvecklingsplanen har vi valt att dela in nätet i delområden som följer länsgränser. Detta är för att vara i linje med regional energiplanering och underlätta för framtida dialog och samarbete. Vi anger även viss information per kommun, där det är möjligt, för att ge kommunerna bättre underlag för fortsatt dialog med oss.

Elnätets utbredning är dock i verkligheten helt oberoende av kommun- och länsgränser. Som framgår av översiktskartan står E.ON för en stor del av elnätet i vissa län och en mindre del i andra län. I de bedömningar som vi redovisar i nätutvecklingsplanen utgår vi från i vilket län och i vilken kommun E.ONs fördelningsstationer är placerade. I vissa fall går ledningar vidare in i angränsande län eller kommuner. Detta innebär att informationen i nätutvecklingsplanen i vissa fall är förenklad och därför inte alltid ger en fullt rättvisande bild av ett enskilt län eller kommun.

Figur 3. Karta över de områden där E.ON bedriver nätverksamhet och har områdeskoncessioner (lila områden) eller linjekoncessioner (svarta linjer). I denna nätutvecklingsplan delar vi in delområdena efter de län (röda linjer) där E.ON bedriver nätverksamhet.

21 / 1102

Gränspunkter till andra elnätsföretag

Vårt elnät gränsar till flera andra nätägares elnät. Elnätsföretag som har abonnemang hos oss brukar kallas underliggande nät och elnätsföretag där vi har abonnemang, inklusive Svenska kraftnät, kallas överliggande nät. I tabell 3 framgår vilka elnätsföretag som vi har abonnemang hos och som har abonnemang hos oss, samt i vilka län anslutningspunkterna finns.

Tabell 3. Andra elnätsföretag som har abonnemang hos E.ON och elnätsföretag som E.ON har abonnemang hos

Län	Elnätsföretag som har abonnemang hos E.ON	Elnätsföretag som E.ON har abonnemang hos
Blekinge län	Affärsverken Elnät i Karlskrona AB Karlshamn Elnät AB Kraftringen Nät AB Olofströms Kraft Nät AB Ronneby Miljö och Teknik AB Rödeby Elverk Ekonomisk Förening Sölvesborgs Energi och Vatten AB	Svenska kraftnät
Gävleborgs län	Ellevio AB	Ellevio AB
Hallands län	Falkenberg Energi Elnät AB Halmstads Energi och Miljö Nät AB Södra Hallands Kraft Ekonomisk Förening	Ellevio AB Falkenberg Energi AB Svenska kraftnät
Jämtlands län	Bergs Tingslags Elektriska AB Vattenfall Eldistribution AB	Svenska kraftnät Vattenfall Eldistribution AB
Jönköpings län	Carlfors Bruk KB Eksjö Elnät AB Njudung Sävsjö Elnät AB Njudung Vetlanda Elnät AB Nässjö Affärsverk Elnät AB Tranås Energi Elnät AB Värnamo Elnät AB	Jönköping Energi Nät AB Svenska kraftnät Vattenfall Eldistribution AB Värnamo Elnät AB
Kalmar län	Borgholm Energi Elnät AB Emmaboda Elnät AB Kalmar Energi Elnät AB Kraftringen Nät AB Nybro Energi Elnät AB Oskarshamn Energi Nät AB Vattenfall Eldistribution AB Vimmerby Energi Nät AB Västerviks Kraft Elnät AB Ålem Energi AB	Svenska kraftnät Vattenfall Eldistribution AB
Kronobergs län	Alvesta Elnät AB Karskruv Nät AB Ljungby Energinät AB Marhult Nät AB Växjö Energi Elnät AB	Svenska kraftnät Växjö Energi Elnät AB

→

Tabell 3. Andra elnätsföretag som har abonnemang hos E.ON och elnätsföretag som E.ON har abonnemang hos (fortsättning)

Län	Elnätsföretag som har abonnemang hos E.ON	Elnätsföretag som E.ON har abonnemang hos
Skåne län	Bjäre Kraft Elnät AB Brittedals Elnät Ekonomisk Förening Bromölla Energi och Vatten AB C4 Elnät AB Energinet.dk Kraftringen Nät AB Landskrona Energi AB Mellersta Skånes Kraft, Ekonomisk Förening Olseröds Elektriska Distributionsförening Sjöbo Elnät AB Skurups Elverk AB Skånska Energi Nät AB Staffanstorps Energi AB Trelleborgs Elnät AB Vattenfall Eldistribution AB Ystad Energi Elnät AB Öresundskraft Elnät AB Österlens Kraft Elnät AB	Sjöbo Elnät AB Svenska kraftnät
Stockholms län	Inga anslutningar till underliggande nät	Vattenfall Eldistribution AB
Uppsala län	Inga anslutningar till underliggande nät	Vattenfall Eldistribution AB
Västerbottens län	Vattenfall Eldistribution AB	Vattenfall Eldistribution AB
Västernorrlands län	Härnösand Elnät AB Sundsvall Elnät AB Vattenfall Eldistribution AB	Sidensjö Vindkraft Elnät AB Svenska kraftnät Vattenfall Eldistribution AB
Västra Götalands län	Inga anslutningar till underliggande nät	Vattenfall Eldistribution AB
Örebro län	Inga anslutningar till underliggande nät	Ellevio AB Vattenfall Eldistribution AB
Östergötlands län	Inga anslutningar till underliggande nät	Vattenfall Eldistribution AB

2

Prognos för behovet av överföringskapacitet i E.ONs elnät

I nätutvecklingsplanen presenterar vi en bred bild av hur vi ser att behoven i elnätet förändras och vilka åtgärder vi arbetar med för att möta de nya och växande behoven. Strukturen i rapporten följer Ei:s mall.

I de flesta områden i E.ONs elnät finns det goda förutsättningar att ansluta det förväntade effektbehovet, men i vissa områden förväntas kapaciteten vara begränsande. Där arbetar vi med förstärkningar i elnätet, flexibilitet och andra tekniska lösningar för att kunna fortsätta möjliggöra anslutningar av kunder och möta de ökande behoven i energiomställningen.

E.ONs effektprognos

Det finns ett fortsatt stort intresse för att ansluta ny konsumtion, inte minst när det gäller stora effekter från laddinfrastruktur, industri och datacenter. Sammanlagt väntas de högsta effekttopparna öka med 25 procent till 2036 från konsumtion under vintertid. På sikt väntas även intresset för att ansluta ny produktion öka och medföra stora ökningar i omvända effektflöden sommartid.

Här redogör vi för den förväntade utvecklingen av behovet av överföringskapacitet i våra elnät under de kommande tio åren. I avsnitt 2.1 beskriver vi hur vi tagit fram prognosen och dess olika delar. I prognosen ingår det tillkommande effektbehovet och det nuvarande behovet (baseline). Vi redovisar prognosen för två olika lastscenarier, den förväntade högsta och lägsta nettolasten per län och år, höglast och låglast. Även under det som kallas låglast kan effektflödet vara högt, men i omvänd riktning. Negativa tal innebär därmed en nettoproduktion i stället för en nettokonsumtion.

Vi anger prognosen per län för den del av elnätet som E.ON äger. Därför behöver vår prognos i flera fall kompletteras med andra elnätsföretags prognoser för att ge en heltäckande bild av den förväntade utvecklingen i ett län. I de fall där E.ON äger regionnätet men inte lokalnätet har vi gjort en prognos för alla underliggande elnät ägda av andra nätföretag utifrån data som vi fått ta del av. Prognosen kan därmed anses täcka hela det område där E.ON har regionnät, oavsett vem som äger lokalnätet, samt de områden där E.ON har lokalnät som matas av ett annat regionnätsföretag.

Prognosmetoden redovisas mer ingående i avsnitt 2.1. Två viktiga punkter att ha med sig som stöd för att tolka tabeller och figurer är:

- I län/kommuner där större konsumenter eller producenter väntas etablera sig kan prognosen se låg ut i och med att vissa stora projekt tagits bort från de redovisade siffrorna av sekretess-skäl. Dessa projekt ingår dock i kapacitets-analysen.
- Vi redovisar den förväntade utvecklingen av toppeffekter. Framtida effektbehov kan tillkomma vid olika tider på dygnet eller året. I många fall sker sammanlagring på ett sätt så att effektbehovet inte ökar i proportion till det ökade energibehovet.

Tabell 4. E.ONs prognos i MW per delområde för behov av överföringskapacitet under perioden 2026–2036

Län	Last-scenario	Base-line	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Blekinge län	hög	352	356	360	364	368	376	387	397	408	418	428	437
	låg	11	6	-1	-9	-18	-25	-36	-48	-62	-76	-91	-106
Gävleborgs län	hög	96	96	96	97	97	97	97	97	97	97	97	97
	låg	-28	-27	-27	-26	-25	-25	-24	-24	-24	-23	-23	-23
Hallands län	hög	341	349	359	366	373	384	391	403	414	425	437	446
	låg	-168	-159	-153	-144	-139	-132	-128	-124	-121	-122	-134	-149
Jämtlands län	hög	-31	-28	-26	-24	-23	-21	-19	-18	-16	-15	-13	-12
	låg	-499	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-500	-500
Jönköpings län	hög	433	444	450	456	462	467	470	474	477	479	483	485
	låg	-244	-239	-236	-238	-243	-248	-255	-263	-271	-281	-290	-300
Kalmar län	hög	409	415	418	421	425	433	440	447	454	458	471	480
	låg	-415	-421	-441	-452	-463	-473	-484	-496	-509	-523	-537	-554
Kronobergs län	hög	282	296	310	320	330	343	353	364	371	378	384	388
	låg	-256	-257	-258	-258	-259	-259	-262	-263	-274	-281	-290	-301

Tabell 4. E.ONs prognos i MW per delområde för behov av överföringskapacitet under perioden 2026–2036 (fortsättning)

Län	Last-scenario	Base-line	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Skåne län	hög	2 250	2 300	2 330	2 370	2 400	2 440	2 470	2 500	2 520	2 570	2 620	2 660
	låg	224	188	153	114	76	34	-18	-76	-139	-206	-275	-350
Stockholms län	hög	438	467	485	500	513	533	550	567	580	593	606	614
	låg	99	116	120	119	116	115	112	107	100	93	84	74
Uppsala län	hög	97	121	142	155	163	170	173	176	176	177	177	177
	låg	-8	0	7	11	13	15	15	14	12	10	7	16
Västerbottens län	hög	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	låg	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Västernorrlands län	hög	326	336	340	344	348	351	354	360	365	370	375	380
	låg	-1 080	-1 080	-1 080	-1 080	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070	-1 070
Västra Götalands län	hög	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7
	låg	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-13	-14
Örebro län	hög	287	313	324	330	338	345	352	358	362	366	374	381
	låg	52	51	50	47	45	42	38	32	26	18	11	4
Östergötlands län	hög	280	312	336	351	361	379	391	403	414	423	431	438
	låg	41	58	69	71	70	69	63	57	51	43	37	27

2.1 Behov av överföringskapacitet i elnätet

En träffsäker prognos är grunden för att fatta bra beslut om att bygga ut elnätet och även för att göra flexibilitetsutredningar, vilket i sin tur möjliggör samhällsutveckling, lokal tillväxt och energiomställningen.

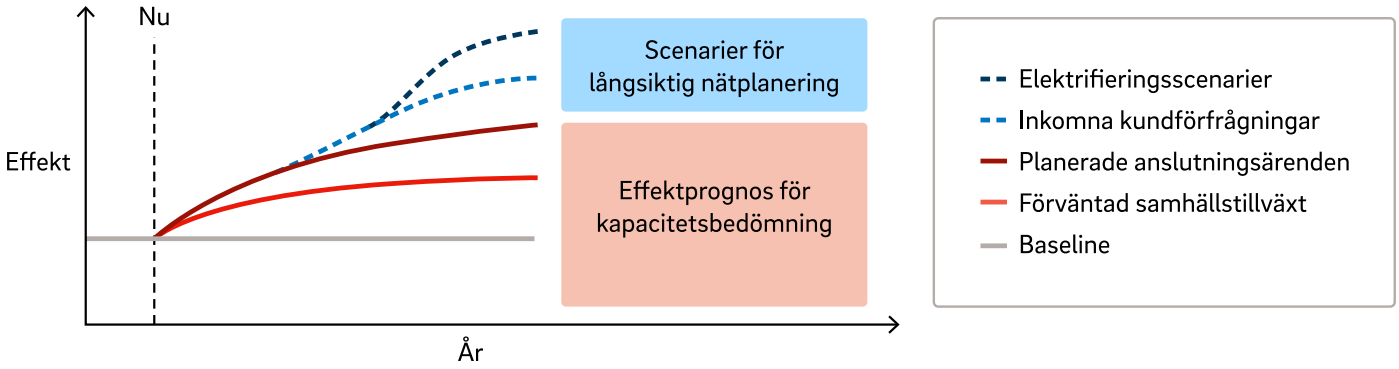
För att E.ON ska kunna göra träffsäkra prognoser som går att koppla till specifika platser i nätet är det av största vikt att större kunder i god tid kommer in med förfrågningar om att ansluta. En annan förutsättning för att kunna göra bra prognoser är vår dialog med kommunerna om deras planer för lokal samhällsutveckling.

Prognosen i nätutvecklingsplanen baserar vi dels på planerade anslutningsärenden, det vill säga de större anslutningsförfrågningarna som kommit in till E.ON, dels på förväntad samhällstillväxt. Förväntad samhällstillväxt fångar upp den allmänna utvecklingen av behovet av överföringskapacitet för bostäder och små verksamheter, hemmaladdning av elbilar och småskalig solkraftsproduktion.

Prognosen för tillkommande effektbehov adderar vi till nuvarande effektbehov (baseline) för att kunna bedöma det förväntade kapacitetsläget i nätet framöver, se figur 4. Prognosen som ligger till grund för kapacitetsbedömningen kopplar vi till respektive station i elnätet.

För att fånga utvecklingen på längre sikt arbetar E.ON med långsiktiga elektrifieringsscenarier. Här fångar vi exempelvis upp utveckling av vindkraft, större solkraftsparker, elektrifiering av befintlig och ny industri, framtida utveckling av laddinfrastruktur och datacenter. Denna del av prognosen går inte att knyta till en exakt plats i nätet men går ändå att använda som underlag för långsiktig nätplanering på de högre spänningsnivåerna.

Nedan redogör vi närmare för hur vi arbetar med att ta fram prognosen.

Figur 4. Visualisering av effektprognosens uppbyggnad. Prognosen utgår från en nulägesbild (baseline). Vi bygger sedan vidare med den förväntade samhällstillväxten, inkomna anslutningsförfrågningar för stora projekt av varierande mognadsgrad samt ännu ej kända framtida projekt.

Baseline

Baseline är en nulägesbild av hur kundernas effektbehov och beteende ser ut i dag. De baselinevärden som vi visar i nätutvecklingsplanen grundar sig på historiska kundmätdata från januari 2023 till januari 2026. Baseline för höglast baseras på ett genomsnitt av de högst belastade dygnen i nätet under vinterhalvåret. Baseline för låglast baseras på ett genomsnitt av de lägst belastade dygnen i nätet under sommarhalvåret.

Förväntad samhällstillväxt

Förväntad samhällstillväxt innehåller delprognoser för bostäder och små verksamheter, småskalig solkraft och hemmaladdning av personbilar. Varje delprognos bygger på en prognosmodell där olika indata från bland annat offentlig statistik, kommunala planer eller våra egna kunddata kombineras med antaganden och omvärldsanalys. Tillsammans bygger dessa upp den totala prognosen förväntad samhällstillväxt, se figur 5.

Delprognoserna bygger på olika data och antaganden:

Bostäder och små verksamheter – bygger till stor del på data från kommuners översikts- och detaljplaner. Dessa jämförs även med Statistiska centralbyråns befolkningsframskrivningar.

Hemmaladdning av elbil – bygger på offentlig statistik för historisk tillväxttakt av elbilar, andelen elbilar och lokal biltäthet, samt på antaganden om i vilken takt personbilsflottan elektrifieras på lång sikt.

Småskalig solkraft – utgår från befintliga anslutningar, historisk tillväxttakt samt antaganden om framtida tillväxttakt och mättnadsgrad.

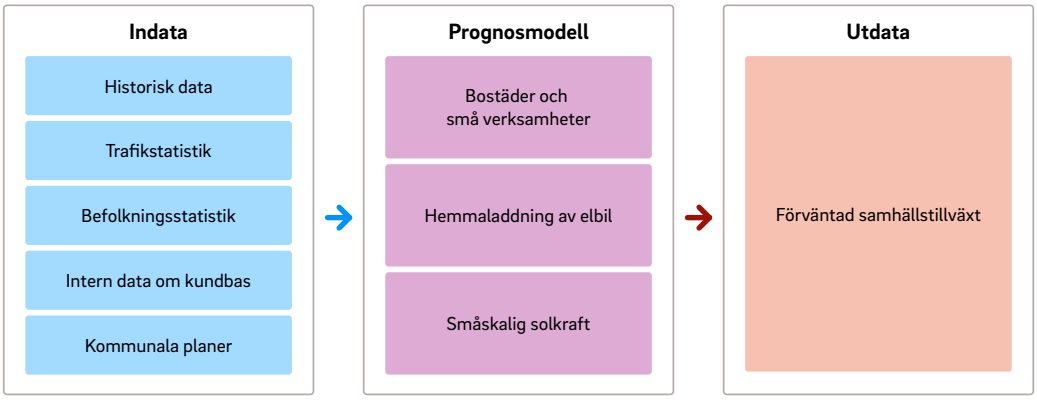
För att göra bra antaganden arbetar vi med omvärldsanalys och uppskattar hur olika faktorer såsom politik, teknikutveckling, konjunktur och elpris påverkar tillväxttakten, både på kort och lång sikt. Utvecklingen inom olika kategorier, exempelvis småskalig solkraft eller hemmaladdning, drivs av olika omvärldsfaktorer. I omvärldsanalysen studerar vi också externa prognoser från till exempel Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys och Energimyndighetens prognoser och scenarier för energisystemets utveckling.

Vi gör även en prognos för de lokalnät som ägs av andra nätägare och är anslutna till E.ONs regionnät. Vi samlar in data från samtliga underliggande elnätsföretag och bedömer deras förändrade effektbehov med samma metoder som vi använder för E.ONs lokalnät. På så sätt blir prognoserna jämförbara och kan aggregeras mot E.ONs regionnät på samma sätt som för de lokalnät vi själva äger. Vi delar även denna prognos, tillsammans med den aktuella metoden, med respektive nätägare till underliggande nät.

Planerade anslutningsärenden

Utöver förväntad samhällstillväxt ingår större anslutningsärenden som kommit långt i anslutningsprocessen i prognosen. Anslutningsprocessen har flera delsteg, och stora anslutningar på både låg- och högspänningsnivå behöver alltid utredas innan de kan anslutas. De som kommit långt i processen, och med största sannolikhet kommer att realiseras, är en del av prognosen i kapacitetsbedömningen. Här fångar vi kommande anslutningar inom stora verksamheter, industri, laddinfrastruktur, datacenter, solcellsparker, batterilager med mera.

Kommunala planer är också en viktig källa till information om framtida större anslutningar. De kommunala planerna granskas och tolkas av lokalt insatta nätplanerare för att bedöma vad planen innebär för det förväntade effektbehovet.

Figur 5. Förenklad visualisering av indata som vi använder i prognosmodeller för förväntad samhällstillväxt.

Vi inkluderar även anslutningar till andra nätägare som är kopplade till E.ONs regionnät. Detta baserar vi på data som ägare till underliggande nät har lämnat in till E.ON.

Mycket stora anslutningar visas inte i prognosen

Det finns planerade anslutningsärenden som vi inte kan visa i siffror på grund av sekretesskäl. Det gäller projekt som kan ha kommit långt i anslutningsprocessen. I vissa fall är anslutningen så stor att det finns risk att kund och projekt kan identifieras innan extern kommunikation har skett. Dessa projekt är dock med i kapacitetsanalysen. Därför kan prognosen se mindre ut i siffror än vad den i verkligheten är.

Inkomna kundförfrågningar

Det finns även en mängd anslutningsförfrågningar som har kommit in men ännu ej utretts eller lett till avtal. Innan ett projekt har kommit vidare i anslutningsprocessen finns det osäkerheter kring om projektet kommer att realiseras. Det finns flera faktorer som kan leda till att ett projekt inte realiseras, vilket ligger utanför E.ONs inflytande. Genom att reservera kapacitet för ett projekt kan bedömningen av möjligheten att ansluta ett annat projekt påverkas. Därför har vi valt att exkludera projekt som ännu inte har fått kapacitet reserverad från kapacitetsbedömningen i nätutvecklingsplanen.

Det är inte samhällsekonomiskt effektivt att planera nätutbyggnaden baserat på alla anslutningsförfrågningar som kommer in. Detta beror på att det har blivit vanligt att vi får in ett stort antal förfrågningar från en och samma aktör på flera olika platser. Samtidigt kommer en delmängd av alla förfrågningar att realiseras, vilket vi behöver ta höjd för i den långsiktiga nätplaneringen. För att göra en bra helhetsbedömning använder vi långsiktiga elektrifieringsscenarier, se nedan.

Elektrifieringsscenarier

Prognosen som ligger till grund för kapacitetsbedömningen omfattar förväntad samhällstillväxt och planerade anslutningsärenden. Utöver denna prognos arbetar vi med långsiktiga elektrifieringsscenarier som används i den långsiktiga nätplaneringen på de högsta spänningsnivåerna. Dessa scenarier ingår inte i kapacitetsbedömningen men kan i kombination med kända kundförfrågningar ge oss en bild av helheten i det framtida effektbehovet. Dessa scenarier belyser dessutom behovet av att arbeta proaktivt tillsammans med våra kunder.

Vi arbetar här med en uppsättning prognosmodeller för stora anslutningar som kompletterar prognosen för planerade anslutningsärenden. Metoden för dessa modeller bygger på externa prognoser eller scenarier vilka utgår från att energisystemet som helhet ska fungera. Vi arbetar med prognosmodeller för:

Solkraftsparker – utgår från en kombination av omvärldsanalys, kända kundförfrågningar, Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys, regionala energiplaner och strategier.

Vindkraft – utgår från en kombination av omvärldsanalys, kända kundförfrågningar, Energimyndighetens nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, prognos från Green Power Sweden, Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys, Energimyndighetens scenarier för Sveriges energisystem, regionala planer och strategier med mera.

Laddinfrastruktur – baseras på Energimyndighetens regionaliserade scenarier för elbehovet inom transportsektorn.

Datacenter – bygger på prognosen per län från Energimyndigheten som togs fram 2025 och anpassas efter aktuella anslutningsärenden.

Proaktiv nätutbyggnad och samplanering

Proaktiv utbyggnad av elnätet

E.ON analyserar löpande behovet av att förstärka och bygga ut elnätet proaktivt för att möjliggöra nyanslutningar och hantera ändrade effektbehov. Prognosen ger oss underlag för att veta hur mycket höjd vi ska ta för framtida utveckling när vi bygger om, bygger nytt och förstärker nätet.

Under de senaste åren har antalet mycket stora anslutningar ökat, vilket ställer helt nya krav på elnätet. Vi behöver arbeta mer proaktivt för att kunna erbjuda snabbare och mer kostnadseffektiva anslutningar. Transparent och tidig dialog är avgörande, både med nya kunder och befintliga kunder som ställer om eller utökar.

När det gäller tillkommande större anslutningar kan vi generellt inte påbörja förstärkning av nätet förrän vi har försäkrat oss om att en specifik anslutning kommer att bli av. Annars innebär det en risk att vi förstärker nätet där det sedan inte behövs, med stora kostnader för våra kunder som följd, när elnätet inte växer i takt med efterfrågan.

Det är emellertid viktigt att vi skapar oss en bild av omfattningen av tillkommande stora anslutningar. Detta är särskilt viktigt i planeringen av projekt i regionnätet, där vi vill kunna ta höjd för större tillkommande anslutningar och på så sätt åstadkomma en effektiv nätutbyggnad. Vi bygger regionnätet skalbart genom att investera i en grundstruktur som kan kompletteras i takt med att behoven ökar. Det är långa ledtider för utbyggnad av regionnätet. Därför är en förutsättning för att förverkliga större anslutningar att vi samarbetar med berörda aktörer så tidigt som möjligt.

Samplanering och lokal dialog

Dialogen och samarbetet med kommuner och regioner är avgörande för att vi ska kunna arbeta proaktivt och säkerställa att det finns tillräcklig nätkapacitet i rätt tid. Kommunerna har planmonopol och är ofta stora mark- och fastighetsägare, och de uppvaktas av företag som vill etablera sig och ansluta till elnätet. Detta har alltid förekommit, men i många fall är anslutningarna i dag betydligt större än tidigare. Kommuner har även en viktig roll i tillståndsprocessen för att bygga nya ledningar och stationer.

I kommunernas planprocesser är det viktigt att tidigt identifiera om en plan kan innebära behov av större elnätsanslutningar och diskutera detta med oss och andra lokala nätföretag. Detta gäller allt från laddinfrastruktur och industrier till datacenter. I vissa fall där det finns flera nätägare i kommunen är det viktigt att prata med samtliga, såväl regionnäts- som lokalnätsägare. I dialogen kan vi dela kunskap om förutsättningarna i elnätet och förväntade ledtider för olika typer av anslutningar, markanspråk för nya anläggningar med mera. Genom att komma in tidigt i processen kan vi skapa bättre förutsättningar för att etablera ny elproduktion och elkonsumtion på platser som är lämpliga för elnätet och passar de lokala behoven. På så sätt vill vi bidra till både regional utveckling och ett mer effektivt energisystem.

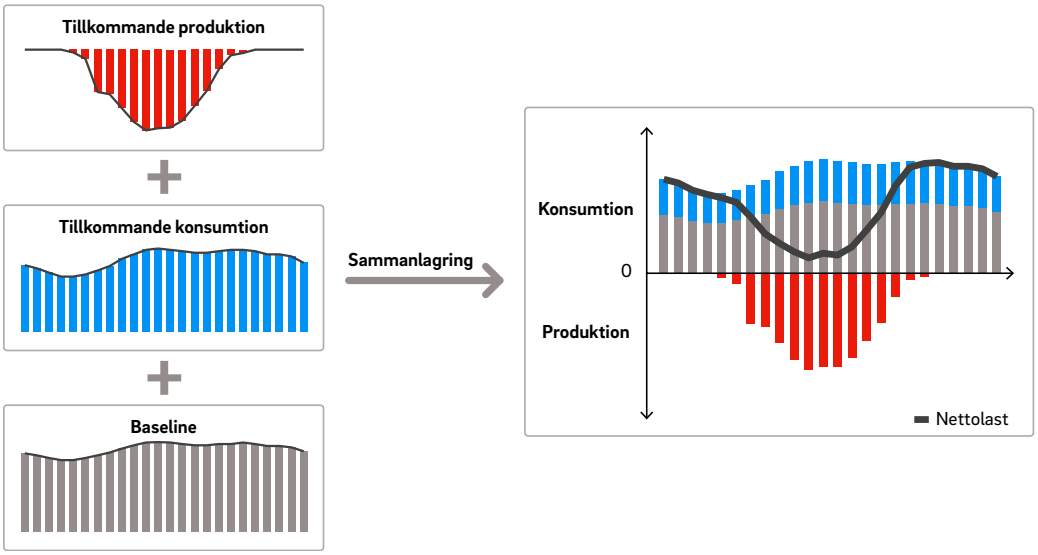
Dialogen med kommunerna ger oss viktig kunskap om den lokala utvecklingen och kompletterar underlaget från deras planer, vilket ligger till grund för våra prognoser och beslut om nätutbyggnad.

Sammanlagring med effektprofiler

Alla nätkunder nyttjar inte sin anslutning maximalt vid samma tidpunkt, utan beteendet skiljer sig mellan olika kundkategorier och tidpunkter. Därför behöver det tillkommande effektbehovet sammanlagras med en effektprofil som representerar det förväntade mönstret för konsumtion eller inmatning.

Effektprofilerna baseras på analyser av hur kunder inom olika segment konsumerar eller producerar under olika tider på dygnet och under året. Genom att ta prognosen för tillkommande effekt inom olika kategorier och tilldela varje kategori en effektprofil kan vi tillsammans med baseline, som också har en dygnsprofil, skapa oss en bild av hur till exempel ett dygn i framtiden kan se ut, se figur 6.

Effektprofiler skapar även underlag för att undersöka hur ofta vi kan vänta oss effekter över vissa gränsvärden. Detta är ett viktigt underlag för att bedöma till exempel nyttan av nätförstärkningar i relation till alternativa lösningar såsom flexibilitetstjänster. I bedömningen av det framtida flexibilitetsbehovet använder vi helårsprofiler för att analysera frekvens och varaktighet av flexibilitetsbehovet i olika delar av nätet.

Figur 6. Illustrativt exempel på hur baseline, framtida konsumtion och framtida produktion sammanlagras med hjälp av effektprofiler under ett sommardygn.

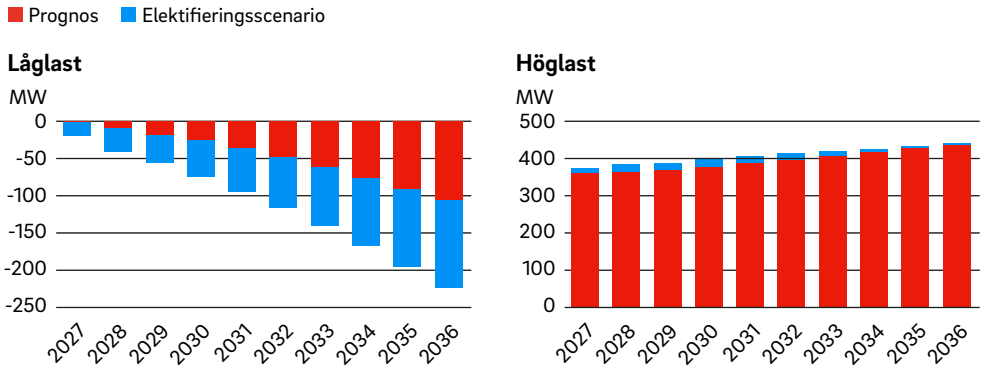
Prognosen per län

Prognosen anger utvecklingen av behovet av överföringskapacitet aggregerat per län där E.ON har elnät. Det som ingår i prognosen är nuvarande effektbehov och den tillväxt vi kan koppla till specifika punkter i nätet, eftersom det är en förutsättning för att göra kapacitetsbedömningen. När vi arbetar med långsiktig nätplanering tar vi även höjd för ytterligare effektbehov i det vi kallar ett elektrifieringsscenario. Detta beskriver vi mer ingående i avsnittet om metod ovan. Nedan beskriver vi prognosen per län och visar även ett alternativt elektrifieringsscenario.

Blekinge län

I Blekinge väntas ett tillkommande effektbehov från främst elektrifiering av fordonsflottan, nya bostäder och små verksamheter samt i viss mån tillkommande större konsumenter. Sommartid väntas tillkommande småskalig solkraftsproduktion få stor betydelse. Det finns även ett antal solcellsparker bland planerade anslutningsärenden. I ett långsiktigt elektrifieringsscenario kan effektbehovet från laddinfrastruktur och industri medföra större ökningar. Blekinge har även stor potential för ny produktion, både större sol- och vindkraftsanläggningar.

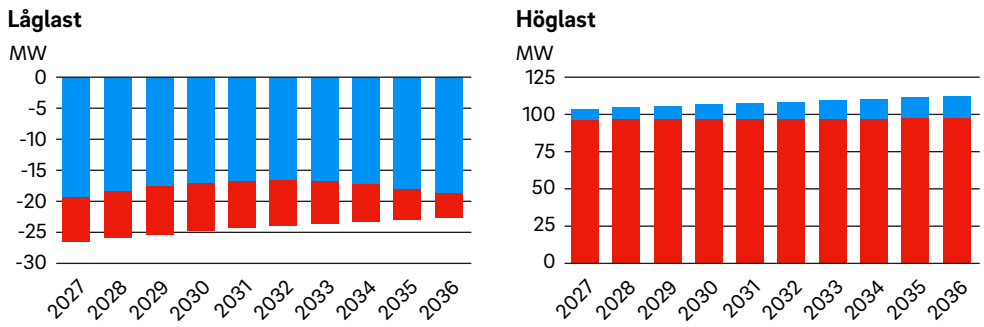

Figur 7. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Blekinge län för perioden 2027–2036.

Gävleborgs län

I E.ONs nät i Gävleborgs län väntas främst en ökning av effektbehovet från hemmaladdning och annan laddinfrastruktur. I och med att de förväntade laddmönstren sammanlagras med baseline från befintlig större konsumtion och produktion innebär det inte en större höjning av toppeffekterna.

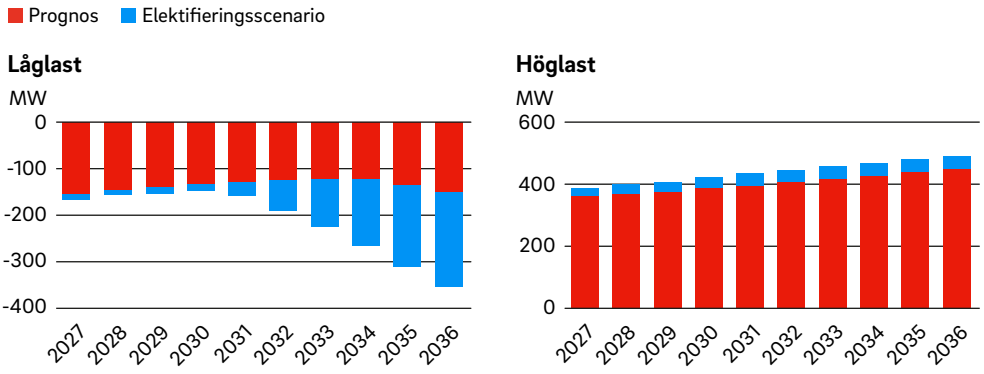

Figur 8. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Gävleborgs län för perioden 2027–2036.

Hallands län

Det ökande effektbehovet drivs till stor del av tillkommande större konsumenter, elektrifiering av transportsektorn samt nya bostadsområden och små verksamheter. I och med att Hallands län har en stor andel befintlig industri bland våra kunder kan industrins elektrifiering bli viktig framåt i länet. I dagsläget vet vi dock inte vad detta specifikt kommer att innebära för effekt-behovet i Hallands län. Hallands län är också aktuellt för etablering av ny vindkraftsproduktion och solkraftsparker, vilket kan få stor betydelse för kapacitetsläget i länet framöver.

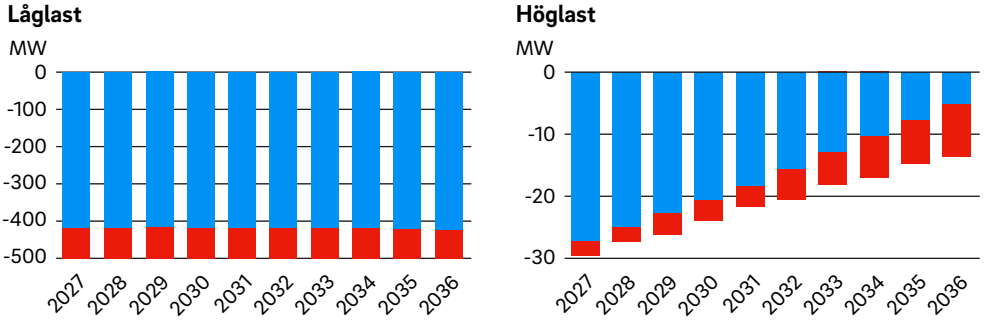

Figur 9. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Hallands län för perioden 2027–2036.

Jämtlands län

I Jämtland har vi ett antal större producenter i E.ONs nät, vilket gör att vi generellt har en netto-produktion i länet. Elektrifiering av fordonsflottan kommer att innebära en betydande ökning av konsumtionen i länet. I ett långsiktigt elektrifieringsscenario kan nya stora anslutningar bidra med ytterligare effektbehov, främst för produktion men även för konsumtion.

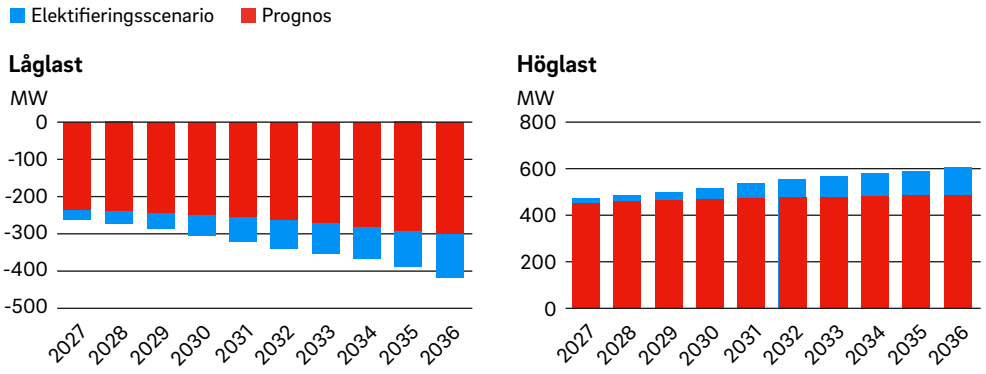

Figur 10. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Jämtlands län för perioden 2027–2036.

Jönköpings län

I Jönköpings län är det främst elektrifiering av fordonsflottan och utbyggnad av laddinfrastruktur, samt några större förbrukare, som väntas få betydelse för det ökande effektbehovet. Det finns mycket industriell aktivitet i länet och utöver den förväntade samhällstillväxten i prognosen kan elektrifiering av industrin samt nya logistikcenter innebära nya utmaningar i form av stora tillkommande effektökningar. Även nya stora anslutningar i form av produktion och storskaliga batterilager kan bli aktuella i Jönköpings län och påverka kapacitetsläget framöver.

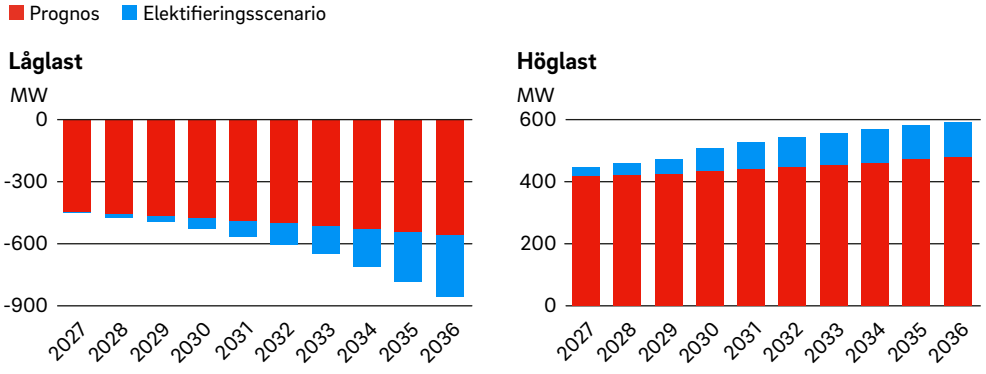

Figur 11. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Jönköpings län för perioden 2027–2036.

Kalmar län

I Kalmar län drivs det ökande effektbehovet i stor utsträckning av elektrifiering av fordonsflottan, men även av planerade större anslutningar för konsumtion. I Kalmar län finns ett stort intresse för att ansluta batterilager vilket kan komma att påverka kapacitetsläget. Det finns mycket produktion i Kalmar län, både från sol och vind. Vi förväntar oss att småskalig solkraft fortsätter öka under de närmaste åren. I ett långsiktigt elektrifieringsscenario kan Kalmar län få både mer konsumtion och produktion.

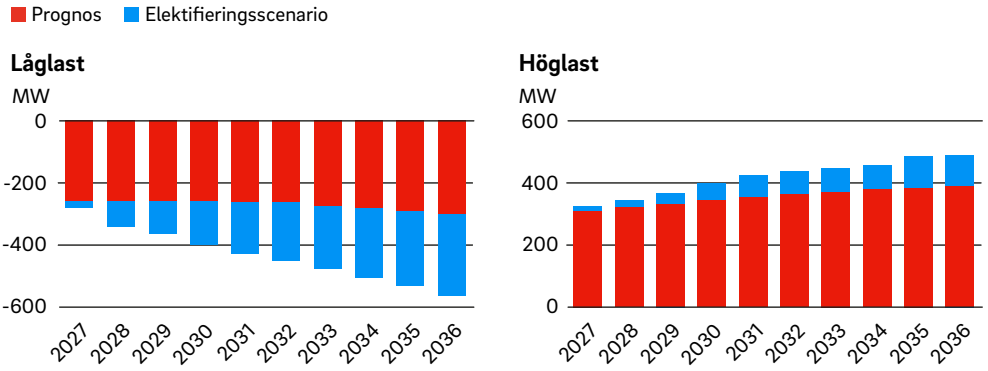

Figur 12. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Kalmar län för perioden 2027–2036.

Kronobergs län

Nya stora anslutningar för konsumtion är av särskild betydelse för utvecklingen av effektbehovet i Kronobergs län framåt. Tillkommande elbilsladdning, tunga transporter och nya bostadsområden väntas också få betydelse för det ökande effektbehovet. Det finns ett intresse för att ansluta större batterilager och solkraftsparker i länet, vilket kan komma att få betydelse för kapacitetsläget på sikt.

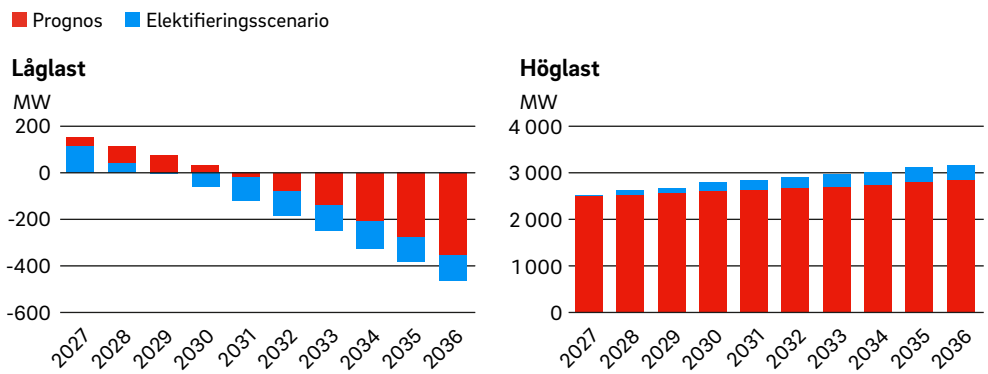

Figur 13. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Kronobergs län för perioden 2027–2036.

Skåne län

I Skåne är det främst förväntad samhällstillväxt som driver det ökande behovet av överföringskapacitet. Det byggs nya bostadsområden och service i många städer och orter. Elbilsladdning väntas också bidra med betydande ökningar i effektbehovet, dock främst nattetid när behovet från andra aktiviteter generellt är lägre. Småskalig solkraft väntas fortsatt bidra till omvända effektflöden sommartid. Det finns även ett antal större konsumenter som vill ansluta. Större publika laddningsstationer eller depåer för tung trafik kommer att få stor inverkan på det ökande effektbehovet lokalt. För solkraftsparker och vindkraft är situationen mer osäker på grund av marknadsförutsättningarna och tillståndsfrågor.

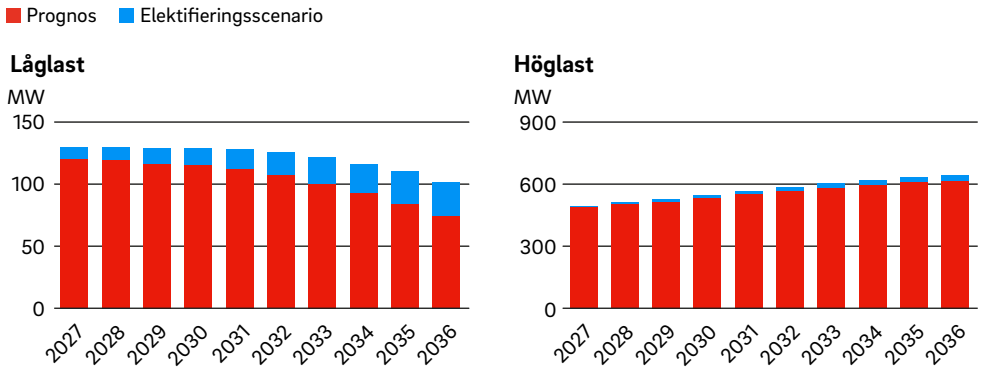

Figur 14. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Skåne län för perioden 2027–2036.

Stockholms län

Den främsta drivkraften för ett ökat effektuttag de delar av Stockholms län som E.ON har elnät är nya bostadsområden och service. Växande behov från elbilsladdning och laddinfrastruktur samt större anslutningar är också av betydelse för utvecklingen av behovet av överförings-kapacitet. Ökad produktion från småskalig solkraft kommer att få betydelse för effektbehovet sommartid, men väntas i viss mån kompenseras av det ökande behovet från konsumtion.

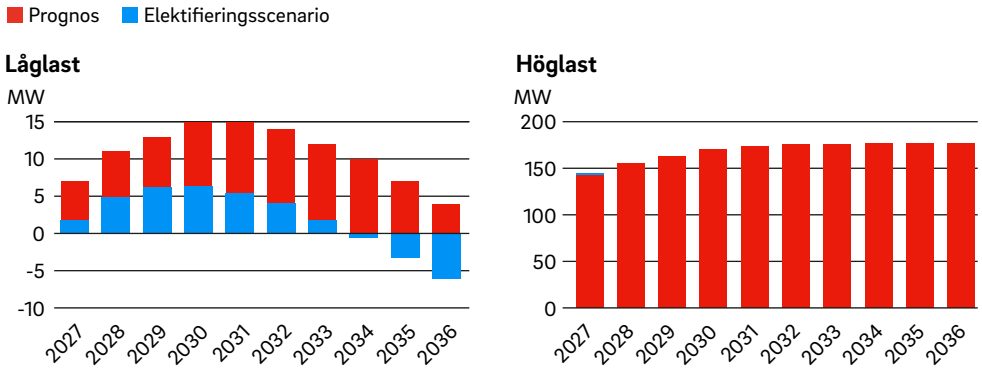

Figur 15. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Stockholms län för perioden 2027–2036.

Uppsala län

I Uppsala län är det främst nya bostäder och små verksamheter som driver det ökande effekt-behovet där E.ON har elnät. Även ny laddinfrastruktur och hemmaladdning bidrar, tillsammans med vissa större anslutningar, till ett ökat effektbehov. Sommartid väntas den fortsatta tillväx-ten av småskalig solkraft få en ökande betydelse för behovet av överföringskapacitet.

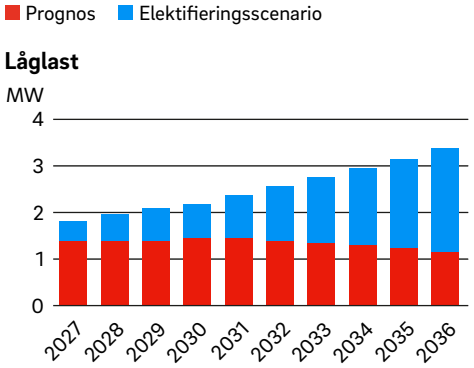

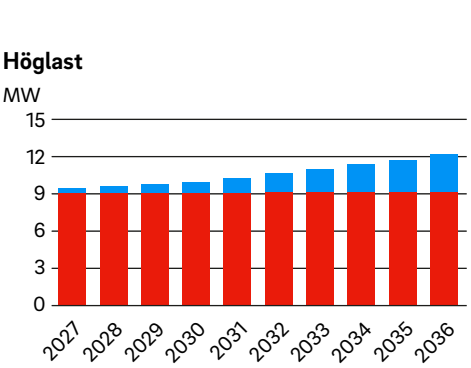

Figur 16. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Uppsala län för perioden 2027–2036.

Västerbottens län

I vårt nät i Västerbottens län är det främst hemmaladdning och i viss mån laddinfrastruktur som driver det ökande effektbehovet i prognosen.

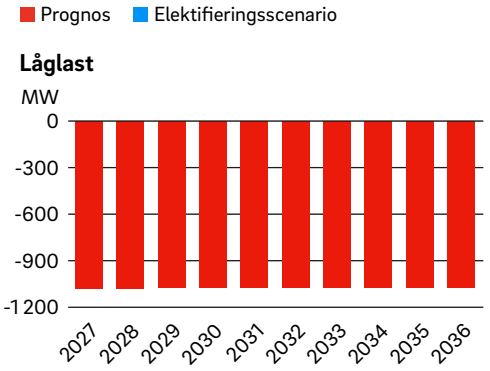

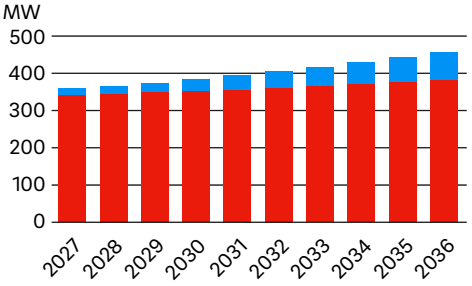

Figur 17. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Västerbottens län för perioden 2027–2036.

Västernorrlands län

I Västernorrlands län pågår eller planeras utbyggnad av industrier och datacenter vilka kommer att innebära betydande effektbehov. På grund av storleken på dessa anslutningar utelämnar vi dem i den prognos som vi redovisar här. Detta gäller även ny vindkraftsproduktion och storskaliga batterilager. De projekt som har anslutningsavtal ingår i kapacitetsbedömningen. Utöver dessa mycket stora projekt är den främsta drivkraften till ökat effektuttag i prognosen för länet elektrifiering av fordonsflottan.

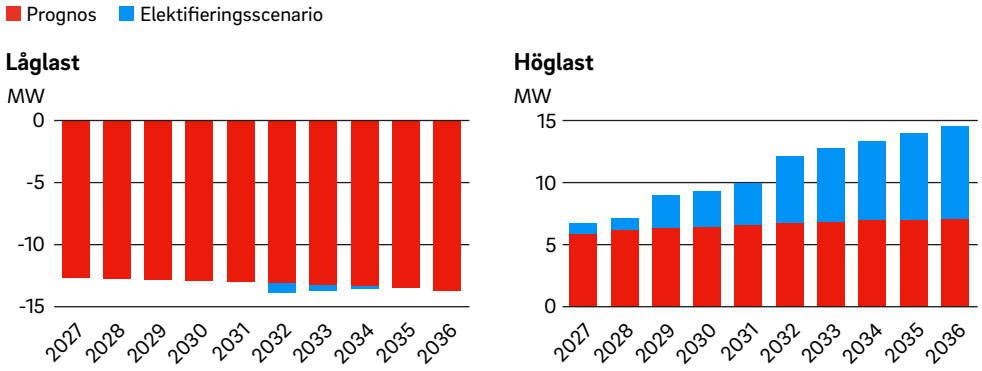

Figur 18. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Västernorrlands län för perioden 2027–2036.

Västra Götalands län

I de delar av Västra Götalands län där E.ON har elnät är det främst hemmaladdning av personbilar som väntas driva det ökande effektbehovet. I ett högre elektrifieringsscenario kan tyngre laddinfrastruktur och stora batterilager få betydelse för effektbehovet.

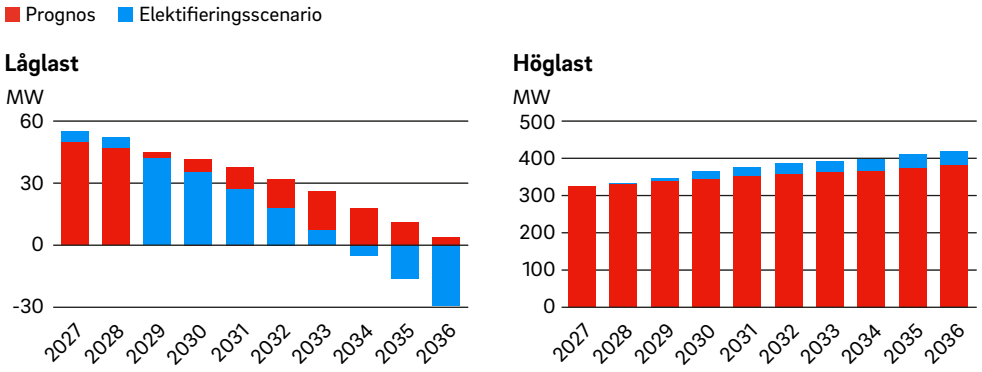

Figur 19. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Västra Götalands län för perioden 2027–2036.

Örebro län

I Örebro län är det främst industri och laddinfrastruktur tillsammans med nya större verksamheter som kommer att få betydelse för det ökande effektbehovet från konsumtion. Nya bostäder och små verksamheter kommer också att innebära en ökning i effektbehovet. En betydande ökning av småskalig solkraftsproduktion väntas också.

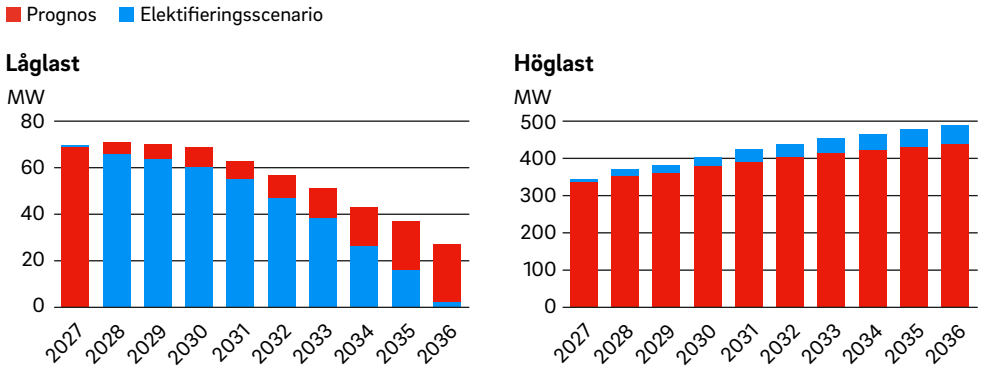

Figur 20. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Örebro län för perioden 2027–2036.

Östergötlands län

Behovet av överföringskapacitet i Östergötlands län ökar mycket. Detta beror till stor del på behoven från nya bostadsområden och service. Det finns även ökande behov från industri, laddinfrastruktur och stora verksamheter. Sommartid väntas ökningen av konsumtion till viss del kompenseras av en betydande ökning av småskalig solelsproduktion.

Figur 21. Effektprognos i MW för låglast respektive höglast i Östergötlands län för perioden 2027–2036.

Samordnade prognoser

Vi ser ett behov av att fortsätta skapa en gemensam bild av hur Sveriges elbehov och elsystem kommer att utvecklas. En sådan samsyn är en förutsättning för att olika nätföretags prognoser ska kunna sammanställas och jämföras på ett meningsfullt sätt. Den är också ett viktigt underlag i den långsiktiga planeringen av regionnäten och stamnätet.

E.ON ingår i flera samarbeten som syftar till att harmonisera och dela prognoser mellan nätföretag:

Energiföretagen: E.ON har tillsammans med Vattenfall Eldistribution, Ellevio, Göteborg Energi och Öresundskraft startat en arbetsgrupp inom Energiföretagen med målet att etablera en gemensam prognosplattform för nätföretagen i Sverige. I detta samarbete bygger vi vidare på tidigare arbete från olika projekt. Det omfattar bland annat arbete inom Skånes effektkommission med webbplatsen effektprognoser.se[1] samt samarbete med Energiforsk, där vi tillsammans med ett antal elnätsföretag tog fram en lathund för effektprognoser.

Svenska kraftnät: E.ON levererar varje år prognoser för hela vårt regionnät tillsammans med övriga regionnätsägare anslutna till stamnätet. Prognoserna utgör en del av underlaget till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan och bidrar samtidigt till att stärka samarbetet mellan nätföretagen, där vi gemensamt utvecklar en modell för att beräkna flöden i elnätet.

Nätägare kopplade till regionnätet: Under 2025 och 2026 har E.ON fortsatt att samarbeta med de lokalnätsföretag som är anslutna till E.ONs regionnät. I samband med datainsamlingen för E.ONs effektprognoser har alla nätföretag med underliggande nät fått ta del av prognosen och de metoder vi använder. I områden där vårt elnät gränsar till andra nätföretags regionnät lämnar vi årligen in prognoser för respektive anslutningspunkt och vice versa.

Utöver dessa samarbeten ingår E.ON i flera lokala samarbeten och forum, där vi bland annat arbetar med att fördjupa samverkan med kommuner, regioner och större kunder för att elnätsutbyggnaden ska gå i takt med samhällsutvecklingen.

[1] effektprognoser.se

2.2 Redogörelse för ökning och minskning av behovet av överföringskapacitet

Det är en stor variation mellan olika län där E.ON bedriver elnätverksamhet när det gäller den förväntade ökningen i behovet av överförings-kapacitet. För att enklare kunna jämföra utveck-lingen i de olika områdena anger vi i tabell 5 nedan den förväntade förändringen även i procent, som andel av baseline.

Den högsta nettolasten i hela vårt elnät väntas öka totalt med 15 procent till 2031 och 25 procent till 2036. Den högsta nettolasten vid låglast (nettoinmatning) väntas öka med 11 procent till 2031 och 39 procent till 2036. Ökningen anges i relation till baseline som beskrivs i avsnitt 2.1.1. I tabell 5 nedan visar vi ökningen och minskningen av behovet i över-föringskapacitet per län och år.

Tabell 5. Procentuell ökning av effektuttag (MW) för 2026–2036, per län och jämfört mot baseline

Län	Last-scenario	Base-line	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Blekinge län	hög	352	1 %	2 %	3 %	5 %	7 %	10 %	13 %	16 %	19 %	22 %	24 %
	låg	11	-45 %	-109 %	-182 %	-264 %	-327 %	-427 %	-536 %	-664 %	-791 %	-927 %	-1 064 %
Gävleborgs län	hög	96	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %
	låg	-28	-3 %	-5 %	-7 %	-9 %	-11 %	-13 %	-14 %	-15 %	-17 %	-18 %	-19 %
Hallands län	hög	341	2 %	5 %	7 %	9 %	13 %	15 %	18 %	21 %	25 %	28 %	31 %
	låg	-168	-5 %	-9 %	-14 %	-17 %	-21 %	-24 %	-26 %	-28 %	-27 %	-20 %	-11 %
Jämtlands län	hög	-31	-10 %	-16 %	-23 %	-26 %	-32 %	-39 %	-42 %	-48 %	-52 %	-58 %	-61 %
	låg	-499	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Jönköpings län	hög	433	3 %	4 %	5 %	7 %	8 %	9 %	9 %	10 %	11 %	12 %	12 %
	låg	-244	-2 %	-3 %	-2 %	0 %	2 %	5 %	8 %	11 %	15 %	19 %	23 %
Kalmar län	hög	409	1 %	2 %	3 %	4 %	6 %	8 %	9 %	11 %	12 %	15 %	17 %
	låg	-415	1 %	6 %	9 %	12 %	14 %	17 %	20 %	23 %	26 %	29 %	33 %
Kronobergs län	hög	282	5 %	10 %	13 %	17 %	22 %	25 %	29 %	32 %	34 %	36 %	38 %
	låg	-256	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	3 %	7 %	10 %	13 %	18 %
Skåne län	hög	2 250	2 %	4 %	5 %	7 %	8 %	10 %	11 %	12 %	14 %	16 %	18 %
	låg	224	-16 %	-32 %	-49 %	-66 %	-85 %	-108 %	-134 %	-162 %	-192 %	-223 %	-256 %
Stockholms län	hög	438	7 %	11 %	14 %	17 %	22 %	26 %	29 %	32 %	35 %	38 %	40 %
	låg	99	17 %	21 %	20 %	17 %	16 %	13 %	8 %	1 %	-6 %	-15 %	-25 %
Uppsala län	hög	97	25 %	46 %	60 %	68 %	75 %	78 %	81 %	81 %	82 %	82 %	82 %
	låg	-8	-103 %	-190 %	-241 %	-267 %	-292 %	-292 %	-279 %	-254 %	-228 %	-190 %	-308 %
Västerbottens län	hög	9	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %
	låg	1	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Tabell 5. Procentuell ökning av effektuttag (MW) för 2026–2036, per län och jämfört mot baseline (fortsättning)

Län	Last-scenario	Base-line	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Västernorrlands län	hög	326	3 %	4 %	6 %	7 %	8 %	9 %	10 %	12 %	13 %	15 %	17 %
	låg	-1 080	0 %	0 %	0 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %	-1 %
Västra Götalands län	hög	6	2 %	5 %	11 %	13 %	15 %	17 %	20 %	22 %	24 %	25 %	26 %
	låg	-13	1 %	2 %	2 %	3 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	8 %	10 %
Örebro län	hög	287	9 %	13 %	15 %	18 %	20 %	23 %	25 %	26 %	28 %	30 %	33 %
	låg	52	-2 %	-4 %	-10 %	-13 %	-19 %	-27 %	-38 %	-50 %	-65 %	-79 %	-92 %
Östergötlands län	hög	280	11 %	20 %	25 %	29 %	35 %	40 %	44 %	48 %	51 %	54 %	56 %
	låg	41	41 %	68 %	73 %	71 %	68 %	54 %	39 %	24 %	5 %	-10 %	-34 %

2.3 Systemets nuvarande förmåga att möta prognosen

E.ON arbetar löpande med att identifiera och hantera risker i elnätet kopplat till miljö, personsäkerhet, leveranssäkerhet och kapacitet.

För att beskriva systemets förmåga att möta prognosen behöver vi förstå förutsättningarna för att ansluta nya kunder eller hantera nya kundbeteenden på olika nivåer i nätet. I lokalnätet har vi generellt goda förutsättningar att förstärka nätet i samma takt som behoven växer. Detta innebär att begränsningar i regionnätet i de flesta fall avgör om det finns en faktisk kapacitetsbegränsning. I vissa fall kan det även vara överliggande nät, där E.ONs lokalnät ansluter till ett annat regionnät eller där E.ONs regionnät ansluter till stamnätet, som är begränsande. Därför utgår kapacitetsbedömningen från förutsättningarna i regionnätet, men vi gör även lokala bedömningar och tar hänsyn till hela nätstrukturen.

Vi arbetar både med att göra specifika kapacitetsbedömningar för att utreda enskilda kundanslutningar och med generella kapacitetsbedömningar för att snabbt kunna svara på kundförfrågningar och arbeta med proaktiv nätutbyggnad. Kapacitetsbedömningar ligger också till grund för att identifiera var vi behöver arbeta med flexibilitetslösningar.

Analysmetod för kapacitetsbedömning

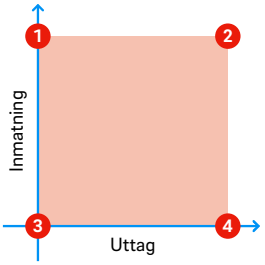
I nätdimensioneringen tar vi avstamp i ett strikt uppfyllande av N-1-kriteriet. Det betyder att elnätet alltid ska dimensioneras för att vid varje givet tillfälle kunna hantera det dimensionerande felet. Detta ska gälla oavsett vilket driftläge – högt eller lågt effektuttag, hög eller låg effektinmatning – och oavsett effektflöden i överliggande och angränsande nät.

De momentana effektflödena i regionnätet är komplexa att förutsäga. Regionnätet sträcker sig över relativt stora geografiska områden med olika förutsättningar och förhållanden vid varje given tidpunkt. Gynnsamma förhållanden för en ledning eller ett område kan samtidigt vara ogynnsamma för en annan ledning eller ett annat område. Utfallsrummet för lastflödesberäkningar kan ses som ett multidimensionellt rum som spänns upp av ett stort antal parametrar kopplade till effektuttag och effektinmatning i varje given punkt i nätet. I praktiken arbetar vi med förenklingar för att på ett rimligt sätt kunna genomföra kapacitetsberäkningarna.

Vi baserar analysen på de ytterlighetslägen (randvillkor) som nätet kan befinna sig i. Vår utgångspunkt är att om dessa driftlägen kan hanteras, gäller det även för övriga driftlägen inom det utfallsrum som spänns upp av randvillkoren.

Tabell 6. Exempel på fyra randvillkor

Randvillkor	Inmatning (produktion)	Uttag (konsumtion)
1	Maximal	Minimal
2	Maximal	Maximal
3	Minimal	Minimal
4	Minimal	Maximal

Termisk överföringsförmåga (kapacitet) hos luftledningar är beroende av meteorologiska förhållanden. Vid nätdimensionering verifieras under vilka årstider de olika randvillkoren förväntas inträffa, och ledningarnas kapacitet dimensioneras för att hantera de förväntade väderförhållandena.

Sammanfattningsvis baseras dimensioneringsberäkningarna på följande scenarier:

- Maximalt effektuttag – minimal effektinmatning
- Maximalt effektuttag – maximal effektinmatning
- Minimalt effektuttag – minimal effektinmatning
- Minimalt effektuttag – maximal effektinmatning
- Maximalt effektuttag (sommartid) – minimal effektinmatning
- Maximalt effektuttag (sommartid) – maximal effektinmatning.

En annan begränsande faktor är kapacitiva strömmar som genereras i högre grad i nedgrävda kablar än i luftledningar. Till skillnad från regionnätet består lokalnätet främst av markkablar.

Ur leveranssäkerhets- och tillståndssynpunkt används markkabel när terrängen ger förutsättningar för detta. Kapacitiva strömmar behöver dock hanteras i fördelningsstationerna och nivåerna får inte bli för höga, då det innebär en personsäkerhetsrisk.

Kapacitiva strömmar kan vid fel orsaka att jordade anläggningsdelar, som normalt inte ska vara spänningssatta, blir spänningssatta. Elsäkerhetsverket kräver att elnätsföretagen säkerställer att beröringsspänningen understiger nivåer som potentiellt kan orsaka personskada. När fördelningsstationer i regionnätet är placerade på stort avstånd från varandra kan detta leda till en kapacitetsbegränsning eftersom de kapacitiva strömmarna blir högre i längre kablar.

Förutsättningarna för att möta prognosen utan planerade åtgärder

För att kunna möta det växande behovet av överföringskapacitet behöver vi förstärka vårt elnät och samtidigt öka utnyttjandet av det befintliga nätet med hjälp av flexibilitet och andra lösningar. Om inga åtgärder vidtas innebär det att energiomställningen behöver bromsa in. Vi behöver ta ansvar för att möjliggöra elektrifieringen och fortsätta ansluta nya kunder till elnätet. När nätförstärkningar krävs i samband med en enskild kundanslutning innebär det inte nödvändigtvis att det föreligger en kapacitetsbegränsning i nätet, utan detta är en del av den normala anslutningsprocessen.

Nedan redovisar vi hur kapacitetsläget ser ut i respektive län givet att vi inte tillämpar några åtgärder i vårt elnät.

Blekinge län

I Blekinge län har vi kända kapacitetsbegränsningar som vi arbetar med att bygga bort. Om den förväntade produktionen ansluts utan åtgärder uppstår kapacitetsbegränsningar i regionnätets ledningar. För konsumtion uppstår kapacitetsbegränsningar i de stamnätstationer som vi äger och ansluter till Svenska kraftnät.

Gävleborgs län

I Gävleborgs län har inga kapacitetsbegränsningar identifierats i E.ONs elnät på sikt. Det finns dock tillfälliga begränsningar i regionnätet som beror på arbete i överliggande nät, och påverkar flödet i vårt nät.

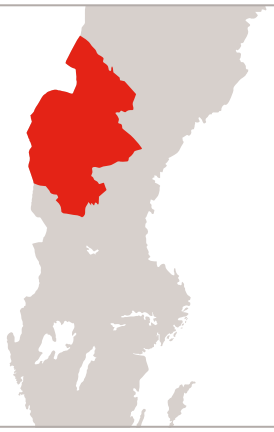
Hallands län

Kapacitetssituationen i E.ONs regionnät i Halland präglas av ett stort intresse för att ansluta storskalig förnybar elproduktion och storskaliga batterier. Det befintliga elnätet är på väg att uppnå sin tekniska livslängd, och flera gamla ledningar väntas utgöra flaskhalsar och hindra anslutning av nya kunder för både produktion och konsumtion. Vidare gränsar vårt regionnät i området till Ellevios elnät i mellersta Halland. Även denna gränspunkt kan begränsa ytterligare anslutning av storskalig produktion i södra Halland. Vi har också utmaningar i Hallands län kopplade till regionnätsledningar mellan Halland och Skåne. Dessa utgör begränsningar både för förväntad produktion och konsumtion.

Jämtlands län

Vi har i dag en god förmåga att möta det förväntade behovet av ökad produktion och konsumtion i de delar av Jämtalnds län som E.ON har elnät. Vi väntar oss en liten tillväxt av småskalig produktion och konsumtion i lokalnäten som inte påverkar det överliggande regionnätet. Det kan dock uppstå utmaningar vid anslutning till regionnätet, beroende på var tillväxten sker. Stora delar av E.ONs elnät i länet är byggt och dimensionerat för att hantera den installerade vattenkraftsproduktionen och behöver i viss mån förnyas för att bibehålla kapaciteten när den tekniska livslängden snart löper ut.

Jönköpings län

Om inga åtgärder vidtas i Jönköpings län kommer det att uppstå kapacitetsbegränsningar vid anslutning av både ny produktion och ny konsumtion. I de östra delarna av Jönköpings län är våra möjligheter mycket begränsade att ansluta både konsumtion och produktion till följd av flaskhalsar i såväl stationer som ledningar i regionnätet. I de västra delarna av länet väntas begränsningar uppstå i regionnätet vid anslutning av konsumtion.

Kalmar län

Det är inte möjligt att möta det förväntade behovet från tillkommande produktion och konsumtion i Kalmar län med befintligt elnät utan planerade åtgärder. Det kommer uppstå kapacitetsbegränsningar i det maskade regionnätet, vilket innebär att det framför allt blir utmanande att ansluta konsumtion i de sydvästra och nordöstra delarna av länet. För tillkommande produktion uppstår kapacitetsbegränsningar i de nordvästra, nordöstra och sydöstra delarna av länet.

Kronobergs län

Kapacitetsläget i Kronobergs län påverkas i hög grad av de starka kopplingarna till angränsande län. I dagsläget finns kapacitetsbegränsningar i regionnätet som gör det svårt att möta prognosen för både produktion och konsumtion utan planerade reinvesteringar. Begränsningarna ligger främst i regionnätet i Hallands län, där flera äldre ledningar skapar flaskhalsar. Det finns även begränsningar inom det egna länet samt i Kalmar och Jönköpings län.

Skåne län

Det finns ett behov av nätförstärkningar och andra åtgärder i flera områden i Skåne län för att kunna möta det växande effektbehovet. I stora delar av södra Skåne uppstår begränsningar i regionnätet vid anslutning av ny konsumtion. Det finns även begränsningar i området kring Hässleholm och Kristianstad samt begränsningar specifikt kopplade till utvecklingen i Malmö. Det pågår stora reinvesteringsprojekt i områdena runt Helsingborg, Malmö, Kristianstad och Hässleholm. Utan dessa insatser bedöms kapacitetsläget bli betydligt mer ansträngt i hela länet på kort sikt.

Stockholms län

De delar av Stockholms län där E.ON har elnät präglas av flera kapacitetsutmaningar. Redan i dag är kapacitetsmarginalerna i flera stationer begränsade, såväl i vårt nät som i det överliggande elnätet. Därför är det inte möjligt att ansluta tillkommande konsumtion enligt prognosen om inte åtgärder vidtas i vårt nät. För småskalig produktion är förutsättningarna att ansluta däremot generellt sett goda, medan större solcellsparker är mer utmanande att ansluta till det befintliga elnätet.

Uppsala län

I de delar av Uppsala län där vi har elnät har effektbehovet för konsumtion ökat snabbt till följd av befolkningstillväxt och nya verksamheter. Detta har lett till att möjligheterna att ansluta ytterligare konsumtion är begränsade i E.ONs elnät om inte de åtgärder vi har planerat vidtas. Däremot ser förutsättningarna att ansluta ytterligare produktion i det befintliga nätet goda ut.

Västerbottens län

E.ON har få anläggningar i Västerbottens län, och här har inga begränsningar identifierats. Därför kan det förväntade behovet av produktion och konsumtion mötas i det befintliga nätet.

Västernorrlands län

I Västernorrlands län pågår utveckling av flera större anslutningsprojekt. För att ansluta stora effekter från enskilda kunder byggs nya ledningar och stationer specifikt för dessa anslutningar. När vi gör denna utbyggnad förstärker vi även nätet för framtida behov. Det uppstår tillfälliga begränsningar under perioden 2027–2030 i vårt regionnät till följd av att Svenska kraftnät bygger om stamnätet för att möjliggöra bättre förutsättningar på lång sikt. I övrigt finns det goda förutsättningar att möta prognosen i Västernorrlands län, men beroende på var i lokalnätet tillväxt sker kan det uppstå anslutningsutmaningar i vårt regionnät.

Västra Götalands län

I Västra Götalands län äger E.ON endast ett fåtal anläggningar. Om inga åtgärder vidtas kommer kapacitetsbegränsningar att uppstå i regionnätet vid anslutning av produktion, medan det är möjligt att ansluta tillkommande konsumtion enligt prognosen.

Örebro län

Örebro stad och kringliggande kommuner växer, och för att möta det växande effektbehovet behöver regionnätet förstärkas. Utan sådana åtgärder väntas kapacitetsbegränsningar uppstå, främst för konsumtion.

Östergötlands län

Till följd av en växande stadskärna i Norrköping kommer kapacitetsbegränsningar att uppstå i E.ONs regionnät vid anslutning av tillkommande konsumtion om inte åtgärder vidtas.

Kapacitetsläget i lokalnät generellt

Generellt behöver E.ON genomföra förstärkningar av lokalnät. I takt med att fler skaffar solceller och elbilar går vi från att leverera el i en riktning till dubbelriktade leveranser och förändrade användningsmönster. Detta ställer allt högre krav på vårt elnät, och områden som tidigare klarat leveransen blir nu föremål för förstärkningar. I samband med att vi byter ut och förstärker anläggningsdelar väljer vi ofta att gräva ner kablar i marken för att minska väderpåverkan och öka leveranssäkerheten.

Förfrågningar om storskalig konsumtion och produktion, såsom laddinfrastruktur, industri, större verksamheter och solcellsparker, kräver i princip alltid nybyggnation av lokalnätet samt förstärkningar i både lokalnät och regionnät. Detta innebär att anslutning ofta måste vänta tills elnätet har förstärkts.

Den största utmaningen för nya anslutningar i lokalnät gäller anslutningar i områden långt från fördelningsstationer med anslutning till regionnät. Detta gäller oavsett om det rör sig om produktion eller konsumtion. Exempelvis är kusten och skärgården i östra Skåne, Blekinge, Stockholm och Västernorrland särskilt utmanande, vilket kan leda till att det tar tid att ansluta och ibland även till större kostnader för enskilda aktörer. Enligt vår prognos kommer efterfrågan på effekt att fortsätta öka, vilket gör att vi även fortsättningsvis kommer att förstärka ledningsnät och fördelningsstationer.

Nuvarande användning av flexibilitetstjänster och andra resurser

På E.ON arbetar vi för att vårt elnät ska kunna användas mer effektivt. Det gör det möjligt för fler kunder att ansluta till det befintliga nätet samtidigt som samhällskostnaden för elektrifieringen hålls nere.

Flexibilitetslösningar i samarbete med våra kunder är ett viktigt verktyg för att öka nätutnyttjandet. Vi arbetar med lösningar där våra elnätskunder kan anpassa sin elkonsumtion eller elproduktion, antingen mot ersättning på en flexibilitetsmarknad eller via avtal. Arbetet med flexibilitet ingår i ett bredare program där vi bygger en verktygslåda för att hantera varje situation så effektivt som möjligt.

En förutsättning för detta arbete är att vi ökar observerbarheten och styrbarheten i elnätet, något som vi på E.ON satsar stort på. Med ny teknik och mer data kan vi övervaka nätet med större precision och göra mer träffsäkra riskbedömningar. Detta bidrar till ett ökat nätutnyttjande, där marginaler kan minskas till förmån för en mer aktiv riskhantering med operativa och planeringsmässiga verktyg som hanterar risker.

I nuläget består verktygslådan främst av:
1. Nättekniska kapacitetshöjande åtgärder
2. Flexibilitetsmarknader
3. Flexibla avtalsformer

I varje enskilt fall bedömer vi vilken lösning eller kombination av lösningar som bäst kan bidra till ökad kapacitet och möjliggöra fortsatt anslutning av nya kunder. Vi gör bedömningen utifrån teknisk lämplighet, kundens behov och ekonomisk rimlighet. Med dessa åtgärder kan vi fortsätta ansluta kunder i väntan på en nätförstärkning. Vi kan även i vissa fall skjuta fram nätförstärkningar eller ompröva behovet av en förstärkning. På detta sätt säkerställer vi att elnätet utvecklas i takt med samhällets behov. Vi beskriver nätförstärkningar och hur vi identifierar att en investering behövs i avsnitt 2.4 och 2.5.

Nättekniska lösningar

På E.ON arbetar vi intensivt med att implementera och undersöka nya tekniska lösningar för att öka nyttjandet av vårt befintliga nät. Vi arbetar med flera olika verktyg som kan öka den tillgängliga kapaciteten lokalt utan att påverka kunden. Dessa verktyg går i allmänhet snabbare att implementera än traditionell nätförstärkning och kan genomföras till en lägre kostnad. De är dock inte alltid tekniskt lämpliga och kan inte alltid tillämpas som permanenta lösningar. Nedan beskriver vi ett urval av de viktigaste verktygen.

Uppmallning av ledning: Fysisk höjning av befintliga luftledningar, exempelvis genom ändrad infästning av isolatorer, för att öka ledningens överföringsförmåga genom att minska nedhängningen vid hög belastning. Kapaciteten som tillgängliggörs vid en uppmallning beror på lokala förutsättningar och varierar från fall till fall.

Omledning av effektflöden: Genom att göra omkopplingar i elnätet påverkar vi flöden i elnätet och kan därmed frigöra nätkapacitet, till exempel för att minska stamnätsflöden via regionnätet vid hög belastning. Omkopplingar kan göras tillfälligt eller permanent beroende på vilken utmaning som ska hanteras. Eftersom omkopplingar kan medföra andra risker i elnätet behöver varje sådan åtgärd analyseras noga och användas endast när det är nödvändigt.

Det finns även andra tekniska lösningar i verktygslådan som kan möjliggöra för oss att styra flödet i ledningar momentant och på så vis uppnå motsvarande resultat som vid en omkoppling men utan att potentiellt introducera nya risker.

Dynamisk ledningskapacitet: Ett annat verktyg för ökat nätutnyttjande är dynamisk beräkning av en lednings faktiska aktuella kapacitet. E.ON har sedan föregående nätutvecklingsplan implementerat dynamisk beräkning för att simulera temperaturen i ledningar i regionnätet. Genom att ta hänsyn till aktuella väderförhållanden kan driftcentralen med större precision avgöra när det är nödvändigt att styra kunder, till exempel kunder med villkorade avtal. Detta möjliggör ett högre nätnyttjande. Vi testar även ny teknik för att ytterligare öka precisionen genom ökad observerbarhet i nätet. Bland annat använder vi realtidsmätning av ledningstemperatur på Öland där kapacitetsbegränsningar kan uppstå vid hög produktion sommartid.

Övriga nättekniska åtgärder: Det finns även andra nättekniska åtgärder för att hantera kapacitetsbegränsningar, exempelvis tillfälliga förändringar av anläggningsdelar. Dessutom kan mobila reservdelar i vissa lägen sättas in i väntan på permanenta åtgärder. Vi undersöker även nya tekniker för att styra flödet i nätet.

Flexibilitetsmarknader

En flexibilitetsmarknad är en marknadsbaserad lösning för kapacitetsutmaningar i elnätet. Marknaden innebär att vi betalar ersättning till flexibilitetsleverantörer som erbjuder flexibilitet som en tjänst till E.ON. I detta sammanhang innebär

flexibilitet att flexibilitetsleverantörer åtar sig att förändra sin planerade produktion eller konsumtion av el. Vi använder flexibilitetsmarknader främst för att hantera risken för överbelastning vid hög konsumtion, men utvecklar även ett marknadskoncept för hantering av risker som uppstår vid hög produktion i relation till konsumtion lokalt.

Under de senaste åren har vi drivit flexibilitetsmarknader under vintersäsongen på flera platser. Behovet av tillgänglig effekt växer i takt med att samhällets behov ökar, medan behovet av att aktivera energi på marknaderna kan variera kraftigt från år till år beroende på väderförhållanden. Under vintersäsongen är det främst utomhustemperaturen som avgör hur mycket flexibilitet som behöver aktiveras, till följd av hög konsumtion vid kalla temperaturer vilket leder till risk för överbelastning. I tabell 7 visar vi vilka volymer som handlats på våra flexibilitetsmarknader under de senaste tre vintersäsongerna.

Som marknadsplats använder E.ON den egenutvecklade plattformen SWITCH. Detta verktyg är ett stöd för vår egen och flexibilitetsleverantörernas planering, handel och uppföljning. SWITCH används både vid avisering av tillgänglighetsbehov och vid avrop och aktivering av flexibilitet. Utgångspunkten för avisering och avrop är en korttidsprognos som visar när behov av flexibilitet väntas uppstå.

I nuläget handlar vi flexibilitet med fyra olika produkter på våra flexibilitetsmarknader: två kapacitetsprodukter samt två energiaktiveringsprodukter. Kapacitetsprodukterna innebär ett åtagande om att hålla kapacitet tillgänglig för energiaktivering vissa timmar under vissa dagar. En sammanställning av produkterna finns i tabell 8. För samtliga produkter måste medverkande flexibilitetsleverantörer och deras flexibilitetsresurser ha godkänts i en förkvalificeringsprocess innan de kan börja delta på marknaden.

Tabell 7. Avropad volym för uppreglering på E.ONs flexibilitetsmarknader under de tre senaste vintersäsongerna

Säsong	Avropad volym för uppreglering [MWh]	Antal marknader [stycken]
2023/2024	140	4
2024/2025	466	9
2025/2026	1 400	11

Tabell 8. Sammanställning av de fyra flexibilitetsprodukterna som E.ON använder

	Säsongs-tillgänglighet	Tillgänglighets-ordrar	Direktordrar (DayAhead)	Direktordrar (IntraDay)
Uthållighetskrav	1 timme	1 timme	1 timme	1 timme
Minimieffekt	0,1 MW	0,1 MW	0,1 MW	0,1 MW
Aktiveringsersättning	Budprissättning	Budprissättning	Budprissättning	Budprissättning
Tillgänglighetsersättning	Ja	Ja	Nej	Nej
Behov annonseras på marknaden	Inför marknads-periodens start	D-7 till D-2 10.30	D-2 18.30 till D-1 09.00	D-1 15.00 till H-4
Period då anbud kan lämnas	Inför marknads-periodens start	När behov lagts ut till D-2 10.00	När behov lagts ut till D-1 09.30	När behov lagts ut till H-2
Tid för tilldelning	D-1 09.30 till H-2	D-2 10.00 till 10.30	D-1 09.00 till 09.30	H-3 till H-2
Tid för aktivering	D-1 09.30 till H-2	D-1 09.30 till 10.30	D-1 09.30 till 10.30	H-3 till H-2

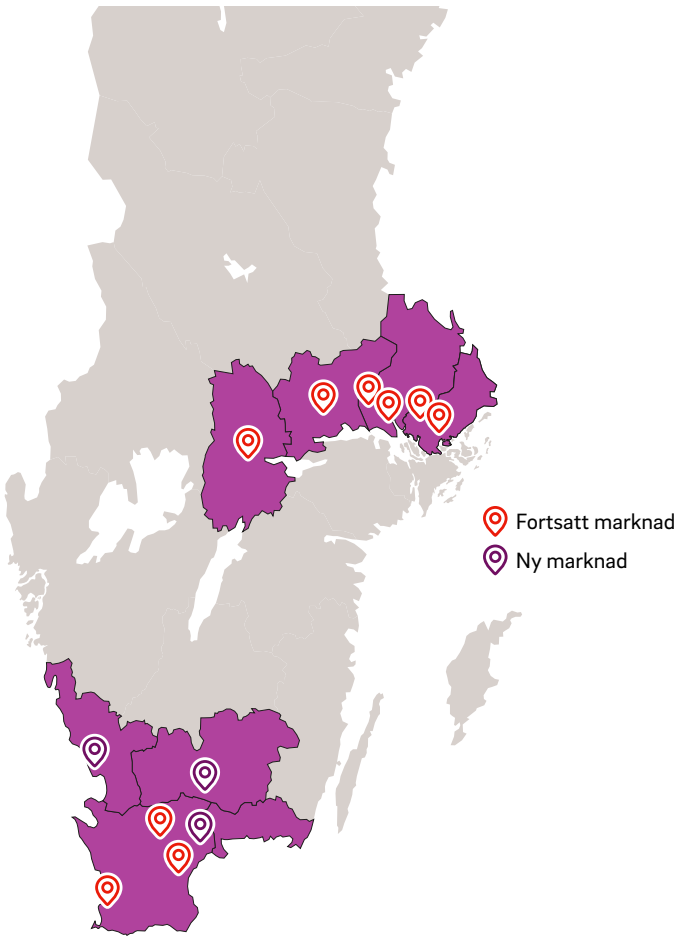
I tabellen avser D leveransdygn och H leveranstimme. Exempelvis betyder D-1 dagen före leveransdygnet och H-2 betyder två timmar före leveranstimmen.

Under vintersäsongen 2025/2026 har vi bedrivit flexibilitetsmarknader på elva platser, se figur 22. På lokalnätsmarknader är det endast aktörer i det berörda lokalnätet som kan leverera flexibilitet, i kontrast till regionnätsmarknader där aktörer i ett större område från flera olika lokalnät har möjlighet att delta. Marknaderna har varit öppna från november till mars, eftersom flexibilitets-behov i regel uppstår under denna period.

De flexibilitetsresurser som varit aktiva på marknaderna under vintersäsongen 2025/2026 har främst varit värmepumpar, både större anläggningar var för sig och mindre anläggningar via aggregatorer, samt reservgeneratorer och batterier.

E.ON har även under somrarna 2025 och 2026 bedrivit en pilotmarknad i Halland. Här har syftet varit att hantera risken för överbelastning till följd av hög produktion, och det är främst elproducenter och batterilager som har bidragit som leverantörer.

I tabell 9 summeras aktiviteten på marknaderna som drivits under vintersäsongen 2025/2026 samt på sommarmarknaden i Halland under 2025. På vissa marknader har vi inte gjort några avrop för aktiverad energi under säsongen. Detta beror på att behovet i vissa fall varit lägre än vad som initialt förväntades till följd av väderförhål-landen och det faktiska flödet i nätet. Det har även funnits fall där utbudet av flexibla resurser har varit begränsat, vilket har påverkat förutsätt-ningarna för marknadsbaserad anskaffning av flexibilitetstjänster.

Figur 22. E.ONs flexibilitetsmarknader säsongen 2026/2027.

Tabell 9. Aktivitet på flexibilitetsmarknader under vintersäsongen 2025/2026 samt på sommarmarknaden i Halland under 2025

Län	Marknad	Avropad volym [MWh]	Avropad flexibilitet [timmar]	Avropad flexibilitet snitteffekt [MWh]	Avropad flexibilitet maxeffekt [MWh]
Blekinge/Skåne län	Bromölla-Sölvesborg	0	0	0	0
Hallands län	Halland (nedreglering)	540	120	4,60	9,50
Kronobergs/Skåne län	Älmhult-Osby	3,4	69	0,05	0,05
Skåne län	Södra Skåne	408	99	4,10	13,00
	Nordöstra Skåne	331	69	4,80	9,40
	Hässleholm	196	250	0,80	1,20
Stockholms län	Kallhäll	0	0	0	0
	Kungsängen	1,2	23	0,05	0,05
	Vaxholm	0	0	0	0
Uppsala län	Enköping	0	0	0	0
	Bålsta	458	380	1,20	2,00
Örebro län	Norra Örebro	2,2	13	0,17	0,17
Totalt		**1 938**	**1 014**	**16**	**35**

För information om E.ONs aktuella flexibilitetsmarknader och produkter, se Flexibilitet i elnätet[2] på eon.se. Där finns även information om hur det går till att bli flexibilitetsleverantör.

För ytterligare detaljer om historiska marknadsdata för volymer och priser, se webbplatsen SWITCH[3].

Flexibla avtalsformer

På E.ON utvecklar vi nya flexibilitetslösningar för att möta våra kunders behov på ett kostnadseffektivt sätt. I dag arbetar vi aktivt med villkorade avtal för att möjliggöra kundanslutningar i områden med begränsningar, och vi undersöker även nya former av flexibla anslutningsavtal.

I områden med kapacitetsbrist där marknadsbaserade lösningar inte räcker, kan vi ändå ofta möjliggöra anslutning genom villkorade avtal. Avtalet innebär att kunden vid behov tillfälligt begränsar sin inmatning eller sitt uttag. Begränsningar sker endast när det krävs för att undvika överbelastning och efter att marknadsresurserna är uttömda. Kunden kan då anslutas snabbare samtidigt som vi utreder behovet av en långsiktig lösning, exempelvis nätförstärkning.

Flexibla avtal kan, till skillnad från villkorade avtal, fungera som en permanent lösning. Detta är särskilt lämpligt för större batterilager, vars huvudsakliga funktion är att stötta elsystemet. Vi har en pågående dialog med Ei kring utformningen av flexibla avtal.

Genom nya tekniska lösningar som ger bättre observerbarhet och signalutbyte har vi i dag bättre förmåga till automatisk begränsning av kunder med flexibla avtalsformer. Vi aktiverar flexibiliteten utifrån föridentifierade kriterier för att hantera till exempel fel som inträffar eller en ovanlig situation där en överbelastning uppstår. Detta innebär att vi i större utsträckning kan erbjuda olika typer av kunder möjlighet att ansluta med flexibla avtalsformer.

[2] eon.se/flexibilitet
[3] info.switchmarket.se/#market-data

Batterier i elnätet – nya flexibla möjligheter

Batterier är en relativt ny typ av resurs med stor potential att göra nytta för vårt energisystem och stötta energiomställningen. För elnätet kan batterier utgöra en viktig resurs för att hantera risken för överbelastning, exempelvis genom deltagande på våra flexibilitetsmarknader. De kan även göra nytta för systemet i sin helhet genom att delta på Svenska kraftnäts balansmarknader eller genom att jämna ut energitillförseln från förnybara energikällor.

Men batteriernas förmåga att snabbt aktivera stora effekter kan även vara en utmaning för elnätet vid lokala begränsningar. Genom att utforma anslutnings- och elnätsavtal på rätt sätt, exempelvis i form av flexibla avtal kan vi påverka stora batteriers användning av elnätet när det är som hårdast belastat. Detta innebär att batterier får bättre möjligheter att ansluta snabbare och till en lägre kostnad, samtidigt som det säkerställs att de bidrar till elsystemet på bästa sätt.

2.4 Planerade investeringar och alternativa lösningar

I det här avsnittet redogör vi för E.ONs mest betydande planerade investeringar samt det förväntade behovet av flexibilitet och andra lösningar.

2.4.1 Planerade investeringar

Våra investeringar är möjliggörare för energiomställningen och Sveriges långsiktiga tillväxt, samtidigt som vi bygger ett robust och resilient elsystem. Vi utvärderar behoven i elnätet kontinuerligt. Ett intensivt arbete pågår med att förstärka elnätet för att möta de växande effektbehoven och samtidigt förnya anläggningar som nått sin tekniska livslängd.

Sedan vår föregående nätutvecklingsplan som vi tog fram 2024, har vi driftsatt över 50 betydande kapacitetshöjande projekt i vårt regionnät. Vi redovisar ytterligare 216 planerade projekt i olika stadier samt 73 projekt som är under övervägande.

E.ON investerar totalt 27 miljarder kronor under perioden 2024–2027. Sedan 2024 har vi realiserat stora investeringar för att möjliggöra energiomställningen och bygga bort flaskhalsar i elsystemet. Inför kommande reglerperioder, 2028–2031 och 2032–2035, blir den nya utformningen av intäktsregleringen avgörande. Den påverkar våra förutsättningar att realisera planerade investeringar, inklusive dem i denna nätutvecklingsplan.

Under 2021–2026, en period präglad av hög inflation, har kostnadsutvecklingen för elnätsprojekt varit stor, särskilt under 2022 och 2023. Branschens kostnadskatalog visar att kostnaderna har ökat med 50 till 75 procent, beroende på typ av projekt. Detta kan jämföras med inflationen där KPI har ökat med cirka 20 procent under motsvarande period. De stora kostnadsökningarna för elnätsprojekt beror främst på höjda materialkostnader, särskilt för transformatorer. Dessutom råder det hög efterfrågan nationellt på entreprenörer som kan utföra projekt i regionnät och stamnät. Det leder ibland till bristande konkurrens på entreprenörsmarknaden, vilket i sin tur kan driva upp priserna för enskilda projekt.

Urval av planerade projekt som E.ON presenterar

I nätutvecklingsplanen presenterar vi kapacitetshöjande investeringsprojekt som är planerade eller under övervägande. Projekten innebär betydande åtgärder i E.ONs regionnät. Den kapacitetsbedömning som vi redovisar i avsnitt 2.6 bygger på att prognosen och de redovisade investeringarna realiseras. De projekt som är under övervägande kan prioriteras för genomförande förutsatt att prognosen faller ut så som väntat, eller justeras vid förändrade prognoser.

Utöver de regionnätsprojekt som vi redovisar genomför vi även ett stort antal projekt i lokalnätet för att hantera de ökande effektbehoven och möjliggöra kundanslutningar för både konsumtion och produktion. De redovisade investeringsprojekten i regionnätet möjliggör i flera fall utbyggnad av lokalnätet. Vi gör även omfattande investeringar i anläggningsdelar i både region- och lokalnät för att hantera risker för miljö, leveranssäkerhet och personsäkerhet.

Vi samordnar vanligen investeringsåtgärder så att hela anläggningen (fördelningsstationen eller ledningen) åtgärdas inom ramen för ett och samma projekt. Detta gör vi för att eftersträva en homogen åldersstruktur i anläggningens delar och för att kunna paketera attraktiva projekt för entreprenadmarknaden, vilket håller nere kost-

Så höjer vi kapaciteten i elnätet genom investeringar

Elnätet är ett nätverk av anläggningsdelar som ledningar och stationer. Dess kapacitet bestäms av samspelet mellan dessa delar och hur elen flödar i nätet vid olika driftfall. Detta innebär att vi ofta behöver förstärka flera delar av nätet för att uppnå en större kapacitetsökning. Att enbart förstärka en station eller en ledning ger inte alltid ökad kapacitet – det är kombinationen av åtgärder som ger betydande kapacitetsökningar.

Utbyggnad i en del av nätet kan också innebära att det blir högre belastning i en annan del av nätet, när flödena ändras. Detta kan i vissa fall innebära mer begränsad kapacitet lokalt. Därför är det svårt att kvantifiera exakt hur mycket en eller flera kapacitetshöjande projekt påverkar elnätets kapacitet.

Vår förmåga att styra flöden i nätet är också ett viktigt verktyg för att kunna använda nätet så effektivt sätt som möjligt, och därmed frigöra mer kapacitet. Genom att investera i den utrustning och de förmågor som krävs för att styra flöden i nätet kan vi höja kapaciteten.

naderna. Tidsspannet för nybyggnation av en regionnätsstation är 3–5 år, och nybyggnation av en regionnätsledning tar 5–10 år med dagens förutsättningar.

Ett kunddrivet projekt som enbart kommer en enskild kund till del redovisar vi inte. Om projektet innebär en kapacitetshöjning i elnätet inkluderar vi det i listan och projektet har då ett eget projekt-ID för reinvesteringsdelen. Kunddrivna projekt koordinerar vi med våra investeringsprojekt för en smart och kostnadseffektiv utbyggnad av elnätet.

För att kunna möta det förväntade behovet av överföringseffekt behöver E.ON bygga om och modernisera elnätet. Vi behöver bygga nya ledningar och fördelningsstationer och bygga om flera befintliga ledningar och stationer för att bibehålla eller förbättra överföringskapaciteten.

Projekten redovisas per län i tabeller med följande information:

Projektbeskrivning: "Station" avser fördelningsstation med anslutning till regionnätet (30–130 kV) eller fördelningsstation med omvandling från 20 till 10 kV. "Ledning" avser ledning i regionnätet (30–130 kV). Reinvestering innebär åtgärder i en befintlig anläggning och nyinvestering innebär investering i en ny anläggning.

Kommun: Projektet presenteras i den kommun där fördelningsstationen är placerad samt där den största delen av ledningssträckan ligger. Investeringsprojekt som innebär ny- eller reinvestering av regionledningar sträcker sig ofta över kommungränser. Investeringar i en kommun eller i ett län kan medföra förbättrade förutsättningar i angränsande kommuner och län.

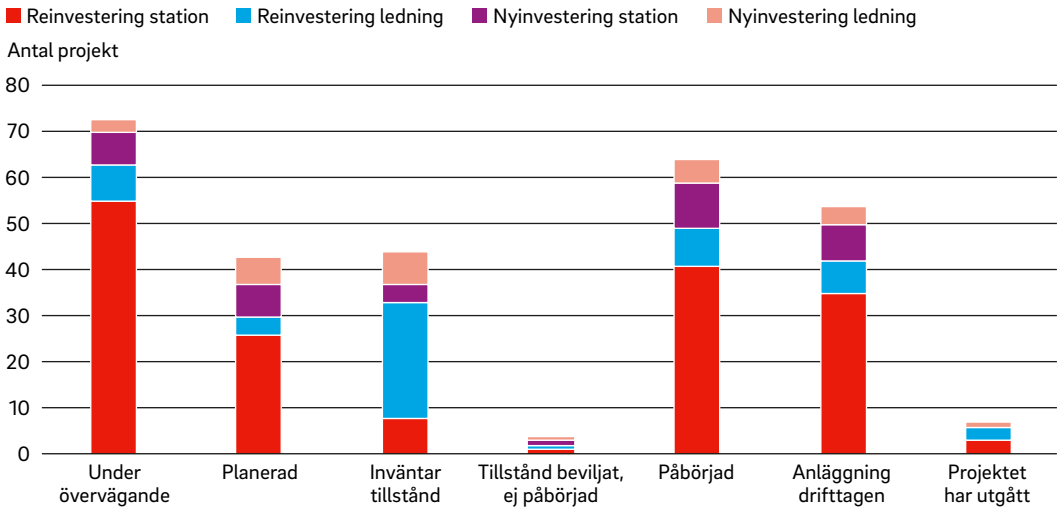
Projektstatus: Projektets status anger vilket steg projektet befinner sig i, från "Under övervägande" till "Anläggning driftsatt". Vi anger även projekt som redovisades i E.ONs föregående nätutvecklingsplan men som av olika skäl utgått.

Planerad driftsättning: Projektets planerade driftsättning anges som ett spann enligt den senaste uppskattningen. Större osäkerhet råder för projekt som är under övervägande.

Uppföljning från föregående nätutvecklingsplan

Sedan publiceringen av E.ONs nätutvecklingsplan 2024 har 52 av de redovisade projekten färdigställts och tagits i drift. Det finns fortsatt ett stort antal projekt som är påbörjade och många projekt har gått från status under övervägande till status planerade. Vi redovisar 28 nytillkomna projekt. Förändringar i projekt markeras med en asterisk (*) i den kolumn där förändringar har skett. Nytillkomna projekt har en asterisk vid projekt-ID. Flera projekt som hade status "Under övervägande" i föregående nätutvecklingsplan redovisar en senarelagd planerad driftsättning. Datumen för projekt under övervägande bygger på uppskattningar. I figur 23 visas en sammanställning av investeringarna som presenteras per län nedan.

Status för planerade investeringar

Figur 23. Kapacitetshöjande investeringar i regionnätet.

På Projektkollen[4] på eon.se finns information om pågående lokalnätsprojekt på kommunnivå. Det går även att följa vissa regionnätsprojekt utifrån projekt-ID när de får statusen Påbörjad. Där redovisas även andra pågående projekt som inte ingår i denna nätutvecklingsplan, exempelvis lokalnätsprojekt, mindre regionnätsprojekt och projekt som inte innebär en ökning av elnätskapaciteten.

Blekinge län

Arbetet med att förstärka ledningar och stationer i Blekinge för att hantera kända kapacitetsbegränsningar pågår. Vi har driftsatt ett par kapacitetshöjande projekt sedan föregående nätutvecklingsplan och fler är på gång. Förstärkningarna i Skåne bidrar också till att förbättra kapacitetsläget i Blekinge, eftersom länen är starkt sammankopplade.

Tabell 10. Investeringar i Blekinge län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
308594	Reinvestering station	Karlskrona	Anläggning drifttagen*	2025–2026
326727	Reinvestering ledning	Ronneby	Anläggning drifttagen*	2025–2026
337792	Reinvestering station	Olofström	Påbörjad*	2027–2028
334377	Reinvestering ledning	Olofström	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2028–2029*
339701	Reinvestering ledning	Ronneby	Inväntar tillstånd*	2028–2029*
314677	Reinvestering station	Karlskrona	Under övervägande	2033–2034*

Gävleborgs län

I Gävleborgs län genomför vi en totalombyggnad av en regionnätstation för att säkerställa en långsiktigt säker och robust elförsörjning i området.

Tabell 11. Investeringar i Gävleborgs län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
321153	Nyinvestering station	Nordanstig	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
335998	Reinvestering station	Nordanstig	Under övervägande	2031–2032*

[4] eon.se/projektkollen

Hallands län

I Hallands län pågår arbete med att förstärka stationer och ledningar för att åtgärda kända kapacitetsbegränsningar. Sedan föregående nätutvecklingsplan har vi genomfört kapacitetshöjande reinvesteringar i tre stationer, och fler projekt förbereds.

Åtgärder i 130 kV-nätet i södra Halland
Ett antal ledningsprojekt som är tätt sammankopplade kommer, när de är färdigställda, att ge en betydande förstärkning av 130 kV-nätet söder om Halmstad. Ett projekt har utgått under perioden då projektens omfattning har omdisponerats.

Tabell 12. Investeringar i 130 kV-nätet i södra Halland

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
338574	Reinvestering ledning	Halmstad	Inväntar tillstånd*	2031–2032*
338573	Reinvestering ledning	Halmstad	Under övervägande	2031–2032*
338600	Reinvestering ledning	Halmstad	Under övervägande	2032–2033*
338572	Reinvestering ledning	Halmstad	Projektet har utgått*	-

Ytterligare investeringar i Hallands län
Ytterligare projekt finns med i planen eller är under övervägande för att förstärka Hallands län. Utöver dessa projekt förstärker vi nätet mellan Halland och Skåne som också bidrar till förbättrad överföringskapacitet till och från länet. Ett projekt har utgått som hade kopplingar till en kundanslutning som inte realiserades.

Tabell 13. Ytterligare investeringar i Hallands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
321723	Reinvestering station	Falkenberg	Anläggning drifttagen*	2024–2025
307868	Reinvestering station	Halmstad	Anläggning drifttagen*	2025–2026
335522	Reinvestering station	Halmstad	Anläggning drifttagen*	2025–2026
334811	Reinvestering station	Laholm	Påbörjad*	2026–2027
320850	Reinvestering station	Falkenberg	Planerad	2029–2030*
335975	Reinvestering station	Hylte	Under övervägande	2030–2031
336033	Reinvestering station	Hylte	Under övervägande	2030–2031
341702*	Reinvestering ledning	Halmstad	Under övervägande	2035–2036
336063	Reinvestering station	Falkenberg	Under övervägande*	2032–2033*
337165	Reinvestering ledning	Halmstad	Projektet har utgått*	–

Jämtlands län

I Jämtlands län planerar vi reinvesteringar i både stationer och ledningar i regionnätet för att bibehålla och ytterligare förstärka kapaciteten när delar av nätet behöver förnyas.

Edenforsen–Hoting
Samtidigt som vi förnyar ledningen mellan Edenforsen och Hoting, som närmar sig slutet av sin tekniska livslängd, ser vi över och anpassar systemstrukturen i området för ett mer robust och tillgängligt nät.

Tabell 14. Investeringar i ledningen Edenforsen–Hoting i Jämtlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
307924	Reinvestering ledning	Strömsund	Inväntar tillstånd	2029–2030*
339639	Reinvestering ledning	Strömsund	Inväntar tillstånd	2031–2032*
339640	Reinvestering ledning	Strömsund	Inväntar tillstånd	2030–2031*

Hammarstrandsklustret
Hammarstrandklustret drivs av att två regionledningar i området som saknar förutsättningar för förlängd koncession. Projektklustret omfattar därför flera åtgärder, inklusive nya stationer, ombyggnad av underliggande nät och anpassningar för att säkerställa långsiktig driftsäkerhet, elförsörjning och produktionsanslutning.

Tabell 15. Investeringar i Hammarstrandsklustret i Jämtlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
334537*	Nyinvestering ledning	Ragunda	Påbörjad	2027–2028
315896	Reinvestering station	Ragunda	Påbörjad*	2027–2028
323016	Reinvestering ledning	Ragunda	Påbörjad*	2027–2028*
324541	Reinvestering ledning	Ragunda	Påbörjad*	2026–2027
334521	Nyinvestering station	Ragunda	Påbörjad*	2028–2029*
316966	Reinvestering ledning	Bräcke	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2027–2028

Jämtlands län (fortsättning)

Ytterligare investeringar i Jämtlands län
Regionnätsprojekten i Jämtlands län omfattar reinvestering och ombyggnad av ledningar och stationer, stärkt reservmatning samt anpassningar för vattenkraft, vindkraft och framtida kundanslutningar.

Tabell 16. Ytterligare investeringar i Jämtlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
323019	Reinvestering station	Ragunda	Påbörjad*	2027–2028
328750	Reinvestering station	Strömsund	Påbörjad*	2028–2029
318306	Reinvestering station	Strömsund	Inväntar tillstånd	2030–2031*
319031	Reinvestering ledning	Strömsund	Planerad*	2034–2035*
339033	Reinvestering station	Strömsund	Planerad*	2032–2033*
328759	Reinvestering station	Strömsund	Under övervägande	2030–2031*
318335*	Nyinvestering ledning	Strömsund	Tillstånd beviljat, ej påbörjad	2028–2029

Jönköpings län

För att möta det växande effektbehovet i Jönköpings län genomför vi ett större antal kapacitetshöjande investeringar. Regionnätet i Jönköpings län är tätt sammankopplat med regionnäten i Kalmar och Kronobergs län. Förstärkningar i dessa län ökar kapaciteten i Jönköpings län.

Redundans i Malmbäck–Hok
I detta paket förstärker vi redundansen till stationerna Malmbäck och Hok, samtidigt som de förnyas och deras kapacitet ökar.

Tabell 17. Investeringar i paketet runt Malmbäck och Hok i Jönköpings län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
316425	Reinvestering station	Vaggeryd	Planerad	2033–2034*
350359*	Nyinvestering ledning	Nässjö	Planerad	2034–2035
318563	Nyinvestering station	Nässjö	Planerad*	2032–2033*
327588	Reinvestering ledning	Nässjö	Planerad*	2032–2033*

Ytterligare investeringar i Jönköpings län
I Jönköpings län arbetar vi med flera regionnätsprojekt för att förnya ledningar och stationer som börjar bli gamla. Vi förstärker elnätet för att möta ökande effektbehov i samhället och industrin. Arbetet ökar driftsäkerheten, förbättrar reservmatningen och skapar utrymme för både nya kunder och ny elproduktion.

Tabell 18. Ytterligare investeringar i Jönköpings län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
318586	Reinvestering station	Nässjö	Anläggning drifttagen*	2024–2025
326350	Reinvestering station	Vetlanda	Anläggning drifttagen*	2025–2026
333711	Reinvestering station	Gislaved	Anläggning drifttagen*	2024–2025
335192	Nyinvestering station	Värnamo	Påbörjad	2026–2027
338378*	Nyinvestering ledning	Värnamo	Påbörjad	2026–2027
318561	Reinvestering station	Eksjö*	Påbörjad	2026–2027*
316407	Reinvestering station	Vetlanda	Påbörjad*	2027–2028
318203	Reinvestering station	Nässjö	Påbörjad*	2027–2028
321330	Reinvestering station	Gnosjö	Påbörjad*	2026–2027*
321724	Nyinvestering station	Gnosjö	Påbörjad*	2026–2027
325968	Reinvestering station	Jönköping	Påbörjad*	2027–2028*
316428	Reinvestering station	Nässjö	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2028–2029
340743*	Reinvestering ledning	Nässjö	Inväntar tillstånd	2026–2027
338819	Reinvestering ledning	Nässjö	Inväntar tillstånd*	2031–2032*
315077	Reinvestering station	Gislaved	Under övervägande	2031–2032*

Jönköpings län (fortsättning)

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
316411	Reinvestering station	Vetlanda	Under övervägande	2034–2035*
318914	Reinvestering station	Värnamo	Under övervägande	2032–2033*
325964	Reinvestering station	Sävsjö	Under övervägande	2034–2035*
325972	Reinvestering station	Vetlanda	Under övervägande	2031–2032*
335194	Reinvestering station	Gnosjö	Under övervägande	2032–2033*
335968	Reinvestering station	Jönköping	Under övervägande	2032–2033*
335996	Reinvestering station	Sävsjö	Under övervägande	2031–2032*
338621	Reinvestering station	Värnamo	Under övervägande	2030–2031
338849	Reinvestering station	Aneby	Under övervägande	2031–2032*
339032	Reinvestering station	Vetlanda	Under övervägande	2032–2033*
341696*	Reinvestering ledning	Gislaved	Under övervägande	2033–2034
341818*	Reinvestering station	Gislaved	Under övervägande	2033–2034
341819*	Nyinvestering ledning	Gnosjö	Under övervägande	2036–2037
341820*	Nyinvestering station	Gnosjö	Under övervägande	2036–2037
318228	Reinvestering station	Tranås	Under övervägande*	2031–2032*
319786	Reinvestering station	Vetlanda	Under övervägande*	2030–2031*
319847	Reinvestering station	Vetlanda	Under övervägande*	2027–2028
335779	Reinvestering ledning	Nässjö	Under övervägande*	2034–2035*
338467	Reinvestering station	Vetlanda	Projektet har utgått*	–

Kalmar län

E.ON gör stora investeringar i Kalmar län för att möta det ökande effektbehovet. Under perioden har vi driftsatt fyra ledningsprojekt och sju stationsprojekt. Fler projekt för att ytterligare förstärka elnätet i länet är planerade. Arbetet med att förstärka kapaciteten i länet pågår kontinuerligt. Den täta kopplingen mellan regionnäten i Kalmar och Jönköpings län gör att kapacitetsförstärkningar behöver genomföras även utanför Kalmar län. På samma sätt ger åtgärder i Kalmar län positiva kapacitetseffekter i angränsande län som Blekinge och Kronoberg.

Tabell 19. Investeringar i Kalmar län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
305188	Reinvestering station	Vimmerby	Anläggning drifttagen*	2024–2025
316412	Reinvestering station	Vimmerby	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
316429	Nyinvestering station	Högsby	Anläggning drifttagen*	2025–2026
316798	Nyinvestering ledning	Borgholm	Anläggning drifttagen*	2024–2025
324835	Nyinvestering ledning	Högsby	Anläggning drifttagen*	2024–2025
325975	Reinvestering station	Hultsfred	Anläggning drifttagen*	2026–2027
326105	Reinvestering ledning	Högsby	Anläggning drifttagen*	2025–2026
329588	Reinvestering ledning	Högsby	Anläggning drifttagen*	2024–2025
332701	Reinvestering station	Hultsfred	Anläggning drifttagen*	2025–2026
334198	Reinvestering station	Oskarshamn	Anläggning drifttagen*	2025–2026
338493	Reinvestering station	Mönsterås	Anläggning drifttagen*	2025–2026
324178	Reinvestering station	Oskarshamn	Påbörjad	2026–2027*
329348	Nyinvestering ledning	Högsby	Påbörjad	2025–2026
314976	Reinvestering station	Mönsterås	Påbörjad*	2026–2027
325729	Nyinvestering station	Oskarshamn	Påbörjad*	2027–2028*
334684	Nyinvestering station	Kalmar	Påbörjad*	2028–2029*
316413	Reinvestering station	Vimmerby	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2028–2029*
329589	Reinvestering ledning	Hultsfred	Inväntar tillstånd	2029–2030*
333637	Reinvestering ledning	Nybro	Inväntar tillstånd	2028–2029*
334516	Reinvestering ledning	Vimmerby	Inväntar tillstånd	2028–2029*
334517	Nyinvestering ledning	Vimmerby	Inväntar tillstånd	2026–2027
307969	Reinvestering station	Kalmar*	Inväntar tillstånd*	2030–2031*
341390	Reinvestering ledning	Kalmar	Inväntar tillstånd*	2028–2029*
327732	Reinvestering station	Mörbylånga	Planerad	2033–2034*
341299	Reinvestering station	Mönsterås	Planerad	2030–2031*
342318*	Nyinvestering ledning	Kalmar	Planerad	2031–2032

Kalmar län (fortsättning)

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
339335	Nyinvestering station	Kalmar	Planerad*	2032–2033*
308002	Reinvestering station	Högsby	Under övervägande	2031–2032*
320285	Reinvestering station	Hultsfred	Under övervägande	2031–2032*
325976	Reinvestering station	Hultsfred	Under övervägande	2031–2032*
338225	Nyinvestering station	Mörbylånga	Under övervägande	2031–2032*
340732	Reinvestering station	Oskarshamn	Under övervägande	2034–2035*
341695*	Reinvestering ledning	Nybro	Under övervägande	2033–2034
342040*	Reinvestering station	Nybro	Under övervägande	2034–2035
342368*	Reinvestering station	Kalmar	Under övervägande	2035–2036
316419	Reinvestering station	Hultsfred	Under övervägande*	2031–2032*

Kronobergs län

Det ökande effektbehovet i Kronobergs län möts genom omfattande kapacitetshöjande åtgärder i det befintliga nätet, samtidigt som vi planerar för utbyggnad med nya stationer och ledningar. Eftersom regionnätet i Kronobergs län är tätt sammankopplat med regionnäten i Jönköpings och Kalmar län, förutsätter kapacitetsökningar i Kronoberg också förstärkningar i dessa län.

Nylanda – ny station och ledning
För att industriområdet väster om Växjö ska kunna utvecklas behöver vi förstärka elnätet i området. En pågående utredning avgör vilken lösning som är bäst anpassad för området, vilket kan komma att påverka de tre projekten nedan.

Tabell 20. Investeringar vid Nylanda i Kronobergs län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
334685	Nyinvestering station	Växjö	Under övervägande	2032–2033*
338512	Nyinvestering ledning	Växjö	Under övervägande	2033–2034*
339149	Nyinvestering station	Växjö	Under övervägande	2032–2033*

Timsforspaketet
Vi förnyar elnätet kring Markaryd, Knäred och Traryd för att ersätta åldrande stationer och ledningar samt möta ett kraftigt växande elbehov till följd av samhällsutveckling och ökad elektrifiering. Åtgärderna stärker kapaciteten, driftsäkerheten och robustheten i elnätet och minskar risken för störningar. Satsningen skapar också bättre förutsättningar för framtida elanvändning och lokal elproduktion i området.

Tabell 21. Investeringar i Timsforspaketet utanför Markaryd i Kronobergs län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
340529	Reinvestering ledning	Markaryd	Inväntar tillstånd*	2033–2034*
325893	Reinvestering station	Markaryd	Under övervägande	2034–2035*
340530	Reinvestering station	Markaryd	Under övervägande	2035–2036*

Kronobergs län (fortsättning)

Ytterligare investeringar i Kronobergs län
Under perioden har vi driftsatt tre stationsprojekt. I området kring Markaryd pågår förberedande arbeten med att förstärka och bygga ut 130 kV-nätet.

Tabell 22. Ytterligare investeringar i Kronobergs län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
329841	Reinvestering station	Alvesta	Anläggning drifttagen*	2024–2025
307968	Reinvestering station	Växjö	Anläggning drifttagen*	2024–2025
328550	Nyinvestering station	Uppvidinge	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
325870	Reinvestering station	Älmhult	Påbörjad	2026–2027
335030	Reinvestering station	Markaryd	Påbörjad	2026–2027
340378	Reinvestering station	Ljungby	Påbörjad*	2027–2028*
338821	Reinvestering ledning	Alvesta	Inväntar tillstånd*	2033–2034*
320250	Reinvestering station	Uppvidinge	Under övervägande	2031–2032*
320972	Reinvestering station	Tingsryd	Under övervägande	2035–2036*
325894	Reinvestering station	Lessebo	Under övervägande	2031–2032*
335972	Reinvestering station	Ljungby	Under övervägande	2034–2035*
341698*	Reinvestering ledning	Älmhult	Under övervägande	2036–2037

Skåne län

För att möta det ökande effektbehovet i Skåne län och hantera identifierade kapacitetsbegränsningar planerar vi flera omfattande investeringar i både nya och befintliga stationer och ledningar. Vissa är grupperade i kluster och ger tillsammans en kapacitetsökning. Det går att läsa mer utförligt om de större nätförstärkningarna och hur det hänger ihop med förstärkningarna av stamnätet i rapporten Skåne rustar för framtiden[5] som har tagits fram inom ramen för Skånes Effektkommission. De planerade nätförstärkningarna bidrar inte enbart till att stärka kapaciteten i Skåne län, utan förbättrar även överföringsförmågan och driftsäkerheten i angränsande regioner.

Malmö 130 kV-kablar – reinvestering
I Malmö genomför vi tre reinvesteringsprojekt som kommer att ersätta och förstärka äldre kablar som närmar sig sin tekniska livslängd.

Tabell 23. Investeringar i 130 kv-nätet runt Malmö i Skåne län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
323615	Reinvestering ledning	Malmö	Inväntar tillstånd	2030–2031*
323620	Reinvestering ledning	Malmö	Planerad*	2030–2031*
323619	Reinvestering ledning	Malmö	Planerad*	2030–2031*

Regionnätsförstärkningar i Hässleholm
I Hässleholm utökas kapaciteten i regionnätet. Vi kommer att bygga två nya regionnätsstationer, ett utökat ställverk och nödvändiga ledningar för att förbinda stationerna. När allt är klart kommer Hässleholm att ha bättre förutsättningar för framtida utveckling.

Tabell 24. Investeringar i regionnätet runt Hässleholm i Skåne län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
336704	Nyinvestering ledning	Hässleholm	Inväntar tillstånd*	2030–2031*
336705	Nyinvestering ledning	Hässleholm	Inväntar tillstånd*	2030–2031*
336703	Nyinvestering ledning	Hässleholm	Inväntar tillstånd*	2030–2031*
324231	Reinvestering station	Hässleholm	Inväntar tillstånd*	2028–2029*
336701	Nyinvestering station	Hässleholm	Planerad*	2030–2031
336702	Nyinvestering station	Hässleholm	Planerad*	2030–2031

[5] utveckling.skane.se/publikationer/publikationer/skane-rustar-for-framtiden/

Skåne län (fortsättning)

Malmö hamnområde 130 kV

I Malmö hamn finns ett ökande effektbehov från både större aktörer, befintliga och nya, och från bostäder och service till följd av stadsutveckling. Omfattande regionnätsförstärkningar i Malmö hamn möjliggör att nya verksamheter kan etableras och att befintliga verksamheter kan växa.

Tabell 25. Investeringar i Malmö hamnområde i Skåne län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
336441	Reinvestering station	Malmö	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2029–2030
338851	Reinvestering ledning	Malmö	Inväntar tillstånd*	2031–2032*
338850	Reinvestering ledning	Malmö	Inväntar tillstånd*	2036–2037*
308772	Reinvestering station	Malmö	Inväntar tillstånd*	2028–2029*
334116	Reinvestering station	Malmö	Planerad*	2033–2034*
338852	Reinvestering station	Malmö	Planerad*	2028–2029*
334115	Nyinvestering station	Malmö	Under övervägande	2036–2037*

Kristianstadpaketet

Kristianstad med omnejd har behov av ökad kapacitet. Den förväntade utvecklingen och effektbehoven innebär att 130 kV-nätet i området behöver byggas ut. Kristianstadpaketet innehåller ett antal ledningsprojekt och stationsprojekt för att möta behoven och säkerställa tillgänglig kapacitet i området. I tabellen nedan redovisar vi de största projekten i paketet, som även omfattar ett antal mindre åtgärder.

Tabell 26. Investeringar i Kristianstadspaketet i Skåne län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
340072	Nyinvestering ledning	Kristianstad	Inväntar tillstånd*	2034–2035*
340405	Reinvestering ledning	Hässleholm	Inväntar tillstånd*	2035–2036*
341621	Nyinvestering station	Kristianstad	Under övervägande	2032–2033*
341632	Nyinvestering station	Kristianstad	Planerad*	2030–2031
341635	Nyinvestering station	Kristianstad	Planerad*	2030–2031

Skåne län (fortsättning)

Ytterligare investeringar i Skåne län

Utöver ovan beskrivna paket i Hässleholm, Malmö hamnområde och Kristianstad genomför vi ett stort antal projekt i Skåne som tillsammans innebär omfattande förstärkningar av regionnätet i Skåne. Vi möjliggör växande städer och samhällen, elektrifiering av verksamheter och transporter med mera. Sedan nätutvecklingsplanen 2024 har nio projekt tagits i drift i Skåne, vilket har förbättrat kapaciteten i olika delar av länet. De projekt som utgått har senarelagts och fått ett annat projekt-ID, eftersom behovet inte bedömts som akut.

Tabell 27. Ytterligare investeringar i Skåne län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
321176	Reinvestering station	Tomelilla	Anläggning drifttagen*	2024–2025
323418	Reinvestering station	Simrishamn	Anläggning drifttagen*	2024–2025
326571	Reinvestering station	Malmö	Anläggning drifttagen*	2024–2025
332925	Reinvestering station	Simrishamn	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
336318	Reinvestering station	Malmö	Anläggning drifttagen*	2024–2025
308710	Reinvestering station	Malmö	Anläggning drifttagen*	2025–2026
323104	Reinvestering station	Landskrona	Anläggning drifttagen*	2024–2025
334813	Reinvestering station	Landskrona	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
331111	Reinvestering station	Skurup	Anläggning drifttagen*	2025–2026
315388	Nyinvestering ledning	Kristianstad	Påbörjad*	2026–2027
321496	Reinvestering station	Kristianstad	Påbörjad*	2026–2027
332992	Reinvestering station	Bjuv	Påbörjad	2026–2027*
327227	Nyinvestering station	Kristianstad	Påbörjad	2026–2027
331144	Reinvestering ledning	Hässleholm	Påbörjad	2026–2027*
335604	Nyinvestering station	Malmö	Påbörjad	2027–2028
334682	Reinvestering station	Vellinge	Påbörjad	2027–2028*
336440	Reinvestering station	Malmö	Påbörjad	2027–2028*
334812	Reinvestering station	Helsingborg	Påbörjad	2026–2027*
342135*	Reinvestering station	Höör	Påbörjad	2027–2028
338518*	Reinvestering station	Kristianstad	Påbörjad	2027–2028
316993	Reinvestering station	Burlöv	Påbörjad*	2029–2030
328795	Reinvestering station	Tomelilla	Påbörjad*	2027–2028
338517	Nyinvestering station	Landskrona	Påbörjad*	2027–2028
335239	Reinvestering station	Trelleborg	Påbörjad*	2030–2031*
315858	Reinvestering station	Kävlinge	Påbörjad*	2028–2029*
332700	Reinvestering station	Lomma	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2028–2029*

→

Skåne län (fortsättning)

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
334379	Reinvestering ledning	Höör	Inväntar tillstånd	2031–2032*
316802	Nyinvestering ledning	Skurup	Inväntar tillstånd	2029–2030*
316794	Nyinvestering station	Skurup	Inväntar tillstånd	2029–2030*
340108	Reinvestering ledning	Burlöv	Inväntar tillstånd*	2029–2030
317010	Reinvestering station	Malmö	Planerad	2031–2032*
339703	Reinvestering station	Kristianstad	Planerad	2033–2034*
308741	Nyinvestering station	Malmö	Planerad	2032–2033*
334798	Reinvestering ledning	Burlöv	Planerad	2032–2033*
341430	Reinvestering station	Hässleholm	Planerad*	2031–2032*
339702	Reinvestering station	Kristianstad	Planerad*	2032–2033*
317014	Reinvestering station	Malmö	Planerad*	2032–2033*
325938	Reinvestering station	Malmö	Planerad*	2030–2031*
334114	Nyinvestering station	Malmö	Planerad*	2033–2034*
337187	Reinvestering station	Osby	Under övervägande	2036–2037*
320419	Reinvestering station	Hässleholm	Under övervägande	2032–2033*
307869	Reinvestering station	Kristianstad	Under övervägande	2033–2034*
341697*	Nyinvestering ledning	Östra Göinge	Under övervägande	2036–2037
317009	Reinvestering station	Malmö	Under övervägande	2030–2031
327229	Reinvestering station	Perstorp	Under övervägande	2029–2030
336001	Reinvestering station	Klippan	Under övervägande	2030–2031
341431	Reinvestering station	Hässleholm	Under övervägande	2031–2032*
341694*	Reinvestering ledning	Hässleholm	Under övervägande	2033–2034
342337*	Reinvestering ledning	Ängelholm	Under övervägande	2034–2035
323206	Reinvestering station	Malmö	Under övervägande*	2029–2030*
333269	Reinvestering station	Malmö	Projektet har utgått*	–

Stockholms län

För att hantera ett allt större effektbehov i Stockholms län behövs omfattande förstärkningar i nätet. Därför bygger vi om och utvecklar stationer och ledningar, ökar kapaciteten och förbättrar driftsäkerheten. Flera projekt syftar till att möjliggöra nya bostäder, samhällsservice och företagsetableringar. Arbetet sker ofta i samverkan med andra nätägare och påverkas av långa tillståndsprocesser. Sammantaget utvecklar vi nätet stegvis för att skapa ett robust och framtidssäkert regionnät i Stockholmsområdet.

Tabell 28. Investeringar i Stockholms län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
325843	Nyinvestering station	Österåker	Påbörjad	2026–2027*
314089	Reinvestering station	Vaxholm	Påbörjad*	2029–2030*
317973	Nyinvestering ledning	Vaxholm	Påbörjad*	2028–2029*
338516	Reinvestering station	Upplands-Bro	Påbörjad*	2026–2027*
318489	Nyinvestering station	Upplands-Bro	Planerad	2029–2030
316839	Reinvestering station	Upplands-Bro	Planerad*	2029–2030
325842	Nyinvestering station	Österåker	Planerad*	2034–2035*
335236	Reinvestering station	Järfälla	Planerad*	2031–2032*
328913	Reinvestering station	Österåker	Under övervägande	2030–2031
315515	Reinvestering station	Österåker	Projektet har utgått*	–

Uppsala län

I Håbo bygger vi nytt för att avlasta ett område där elnätet är hårt belastat och utvecklingen gått snabbare än vad dagens nätstruktur klarar. Projektet skapar en ny och starkare koppling till det överliggande nätet som förbättrar driftsäkerheten, minskar sårbarheter i närliggande stationer och möjliggör fortsatt bostads- och verksamhetsutveckling. Samtidigt förbereds nätet för framtida förstärkningar och ökade behov.

I Enköping genomför vi åtgärder för att möta ett växande effektbehov i och runt Enköping, där både befolkning och verksamheter ökar. Genom en ny station stärks överföringskapaciteten, möjligheterna till reservmatning förbättras och förutsättningarna skapas för nya kundanslutningar.

Tabell 29. Investeringar i Uppsala län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
335237	Reinvestering station	Håbo	Planerad*	2034–2035*
340181	Reinvestering station	Enköping	Planerad*	2031–2032*

Västerbottens län

I nuläget har vi inga projekt med betydande kapacitetshöjningar i våra nät i Västerbottens län.

Västernorrlands län

För att möta det ökande effektbehovet i Västernorrlands län har vi beslutat om stora investeringar i både ledningar och stationer i regionnätet. Det handlar både om förstärkningar av befintliga anläggningar och nyinvesteringar. Regionnätet i Västernorrlands län är tätt sammankopplat med regionnätet i Gävleborgs och Jämtlands län, vilket innebär att investeringar i Västernorrland även förbättrar kapaciteten i angränsande län.

Bollsta – reinvesteringar

Projekten handlar om att förnya och förbättra regionnätet i Bollstaområdet. Anläggningarna är gamla och det finns brister som påverkar både personsäkerhet och driftsäkerhet. Därför bygger vi om stationerna och byter ut utrustning för att minska risker och skapa en tryggare arbetsmiljö. Dessutom ökar kapaciteten både i området som helhet och specifikt för närliggande industri.

Tabell 30. Investeringar i vid Bollsta i Västernorrlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
328752	Reinvestering station	Kramfors	Inväntar tillstånd*	2029–2030
329459*	Nyinvestering ledning	Kramfors	Planerad	2030–2031
328749	Reinvestering station	Kramfors	Planerad*	2029–2030

Edenforsen–Hoting

Samtidigt som vi förnyar ledningen mellan Edenforsen och Hoting som närmar sig slutet av sin tekniska livslängd, ser vi över och anpassar nätets struktur i området för att få ett mer robust och tillgängligt nät.

Tabell 31. Investeringar i området Edenforsen–Hoting i Västernorrlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
339641	Reinvestering ledning	Sollefteå	Inväntar tillstånd	2035–2036*
339642	Reinvestering ledning	Sollefteå	Inväntar tillstånd	2035–2036*
307923	Reinvestering ledning	Sollefteå	Inväntar tillstånd*	2029–2030
332096	Reinvestering station	Sollefteå	Planerad	2030–2031*
309517	Nyinvestering station	Sollefteå	Planerad*	2029–2030*
332094	Reinvestering station	Sollefteå	Tillstånd beviljat, ej påbörjad*	2028–2029*
332087	Reinvestering station	Sollefteå	Under övervägande	2034–2035*

Västernorrlands län (fortsättning)

Sundsvall – ombyggnad vid avslag på förnyad koncession
Projekten genomförs för att hantera avslag på förlängningen av koncession för vissa ledningar runt Sundsvall.

Tabell 32. Investeringar i regionnätsledningar runt Sundsvall i Västernorrlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
322046	Reinvestering ledning	Sundsvall	Anläggning drifttagen*	2024–2025
334445	Reinvestering ledning	Sundsvall	Anläggning drifttagen*	2024–2025
334505	Reinvestering ledning	Sundsvall	Anläggning drifttagen*	2024–2025
322048	Nyinvestering ledning	Sundsvall	Påbörjad*	2026–2027*
335849	Reinvestering station	Sundsvall	Påbörjad*	2027–2028*

Ytterligare investeringar i Västernorrlands län
I Västernorrlands län har vi flera större pågående regionnätsprojekt för att möta ökande effektbehov från industri, energiproduktion och samhällsutveckling. Särskilt i områden som Sundsvall, Timrå och Sollefteå är efterfrågan kopplad till större planerade och potentiella etableringar. Investeringarna omfattar både förnyelse av äldre ledningar och stationer samt riktade nätförstärkningar som möjliggör ökad kapacitet, nya kundanslutningar och fortsatt regional utveckling. Vi har driftsatt flera anläggningar sedan föregående nätutvecklingsplan, vilket redan skapat möjligheter i länet.

Tabell 33. Ytterligare investeringar i Västernorrlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
335346	Reinvestering station	Örnsköldsvik	Anläggning drifttagen*	2024–2025
336073*	Nyinvestering station	Sollefteå	Anläggning drifttagen	2025–2026
309519	Reinvestering station	Sollefteå	Anläggning drifttagen*	2024–2025
315319	Reinvestering station	Sollefteå	Anläggning drifttagen*	2025–2026
323014	Reinvestering station	Sundsvall	Anläggning drifttagen*	2024–2025
324557	Reinvestering station	Örnsköldsvik	Anläggning drifttagen*	2024–2025
324883	Reinvestering ledning	Sollefteå	Anläggning drifttagen*	2025–2026
329730	Nyinvestering station	Sundsvall	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
334670	Reinvestering ledning	Sollefteå	Anläggning drifttagen*	2025–2026
329724*	Nyinvestering ledning	Sundsvall	Påbörjad	2026–2027
334664	Reinvestering station	Sollefteå	Påbörjad	2025–2026
321163	Nyinvestering station	Härnösand	Påbörjad*	2027–2028
324888	Reinvestering station	Sollefteå	Påbörjad*	2026–2027
338114	Reinvestering station	Sundsvall	Påbörjad*	2027–2028
323018	Reinvestering ledning	Sundsvall	Inväntar tillstånd	2030–2031*

→

Västernorrlands län (fortsättning)

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
328755	Reinvestering station	Kramfors	Planerad*	2031–2032*
328757	Reinvestering station	Kramfors	Planerad*	2029–2030
313159	Reinvestering station	Sundsvall	Under övervägande	2031–2032*
335969	Reinvestering station	Sollefteå	Under övervägande	2033–2034*
335973	Reinvestering station	Sollefteå	Under övervägande	2030–2031
335974	Reinvestering station	Kramfors	Under övervägande	2032–2033*
335976	Reinvestering station	Örnsköldsvik	Under övervägande	2030–2031
335988	Reinvestering station	Örnsköldsvik	Under övervägande	2034–2035*
335994	Reinvestering station	Kramfors	Under övervägande	2031–2032
335997	Reinvestering station	Örnsköldsvik	Under övervägande	2034–2035*
336037	Reinvestering station	Sundsvall	Under övervägande	2030–2031*

Västra Götalands län

I Västra Götalands län planerar vi reinvesteringar vid två regionnätsstationer för att säkerställa och ytterligare stärka kapaciteten i samband med nödvändiga förnyelser. Projektens tidsplaner har reviderats för att bättre harmonisera med andra nätägares planerade åtgärder i regionen.

Tabell 34. Investeringar i Västra Götalands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
320379	Reinvestering station	Svenljunga	Planerad	2032–2033*
321497	Reinvestering station	Tranemo	Under övervägande*	2035–2036*

Örebro län

I Örebro län genomför vi flera regionnätsprojekt med fokus på att förnya stationer. Åtgärderna ska förbättra personsäkerheten och driftsäkerheten samt möta ett ökande effektbehov från lokalnätet. Arbetet sker både i och runt större tätorter och i områden där regionnätet är en viktig länk till andra nätägare. Vi bygger även nytt för att möta behoven i ett växande Örebro.

Tabell 35: Investeringar i Örebro län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
331073	Reinvestering station	Örebro	Anläggning drifttagen*	2024–2025
332043	Reinvestering station	Örebro	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
311891	Nyinvestering station	Örebro	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
322771	Reinvestering station	Örebro	Anläggning drifttagen*	2025–2026*
323271	Nyinvestering station	Hallsberg	Anläggning drifttagen*	2025–2026
316847	Reinvestering station	Örebro	Påbörjad*	2027–2028
328975	Reinvestering station	Örebro	Påbörjad*	2027–2028
329807	Reinvestering ledning	Hallsberg	Påbörjad*	2026–2027
308012	Reinvestering station	Kumla	Inväntar tillstånd	2029–2030*
328976	Reinvestering station	Örebro	Inväntar tillstånd	2029–2030
318683	Nyinvestering station	Örebro	Planerad*	2033–2034*
340838	Nyinvestering ledning	Örebro	Planerad*	2033–2034*
335995	Reinvestering station	Hallsberg	Under övervägande	2032–2033*
341703*	Reinvestering ledning	Örebro	Under övervägande	2036–2037

Östergötlands län

Fokus i Östergötlands län är att stärka och bygga ut viktiga delar av 40 kV- och 130 kV-näten, både ledningar och stationer, samt skapa bättre redundans i centrala Norrköping. Behovet av att utveckla regionnätet drivs av ett ökande kapacitetsbehov och anpassningar kopplat till stadsutveckling, industriell verksamhet och utbyggnad av infrastruktur.

Tabell 36. Investeringar i Östergötlands län

Projekt-ID	Projektbeskrivning	Kommun	Projektstatus	Planerad driftsättning
316335	Reinvestering station	Norrköping	Anläggning drifttagen*	2025–2026
331295	Nyinvestering ledning	Kinda	Anläggning drifttagen*	2024–2025
333082	Reinvestering station	Norrköping	Anläggning drifttagen*	2024–2025
307694	Reinvestering station	Söderköping	Påbörjad	2027–2028
336550*	Reinvestering ledning	Norrköping	Påbörjad	2026–2027
307692	Nyinvestering station	Norrköping	Påbörjad*	2028–2029*
320446	Reinvestering station	Norrköping	Påbörjad*	2028–2029*
321427	Reinvestering station	Kinda	Påbörjad*	2027–2028
336649	Reinvestering ledning	Åtvidaberg	Inväntar tillstånd*	2034–2035*
336743	Nyinvestering station	Norrköping	Planerad	2032–2033*
342442*	Nyinvestering ledning	Norrköping	Planerad	2030–2031
336747	Nyinvestering ledning	Norrköping	Planerad*	2033–2034*
316453*	Nyinvestering ledning	Norrköping	Under övervägande	2035–2036
321429	Reinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2035–2036*
325967	Reinvestering station	Ydre	Under övervägande	2034–2035*
336709	Reinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2035–2036*
336710	Reinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2038–2039*
336744	Reinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2036–2037*
336746	Nyinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2036–2037*
339217	Reinvestering station	Norrköping	Under övervägande	2035–2036*

2.4.2 Behov av flexibilitetstjänster och andra resurser

På E.ON ser vi flexibilitetslösningar som en nyckel till att bygga ett kostnadseffektivt och smart elnät. Eftersom efterfrågan på nyanslutningar är stor och nätutbyggnaden tar tid är flexibilitetslösningar avgörande för att vi ska kunna hålla takten i energiomställningen. Nedan redovisar vi det förväntade flexibilitetsbehovet i E.ONs nät samt hur vi tillsammans med våra kunder arbetar med olika lösningar för att hantera behoven.

Ett flexibilitetsbehov innebär att det finns ett behov av att vidta åtgärder för att möjliggöra fler kundanslutningar. Dessa åtgärder kan vara flexibilitetsmarknader, flexibla avtalsformer, nättekniska åtgärder eller förstärkning av nätet.

Sedan E.ONs förra nätutvecklingsplan har arbetet med flexibilitet utvecklats vidare. Vi har framför allt förbättrat metoderna för att uppskatta flexibilitetsbehovet i nätet med större säkerhet. Även prognosen och bakomliggande metoder för kapacitetsbedömning har utvecklats, vilket påverkar bedömningen av det framtida flexibilitetsbehovet.

Inför denna nätutvecklingsplan har vi även vidareutvecklat metoderna för att använda flexibilitet kopplat till förnybar produktion. Därmed kan vi nu redovisa flexibilitetsbehovet både för upp- och nedreglering, det vill säga för att hantera risk för överbelastning till följd av såväl hög konsumtion som hög produktion.

Nedan presenterar vi flexibilitetsbehovet i lokalnätet och anger det som ett spann. Detta beror på att behovet är mycket känsligt för temperaturförhållanden och väder. En annan förklaring är att små avvikelser från det förväntade effektbehovet får stort genomslag i flexibilitetsbehovet.

I nuläget kan vi inte kvantifiera flexibilitetsbehovet i det maskade regionnätet på samma precisa sätt som för lokalnätet. Det beror på att flödena där är betydligt mer komplexa. Därför anges behovet kvalitativt i den samlade bedömningen för respektive län.

Det förväntade behovet

Behovet av flexibilitetstjänster och andra nättekniska lösningar är stort och väntas uppgå till cirka 340 MW uppreglering och 45 MW nedreglering år 2036 i lokalnätet. I regionnätet är behovet inte kvantifierat i MW, men även här är behovet av flexibilitetstjänster och andra nättekniska lösningar stort.

När flexibilitetsbehovet hanteras via flexibilitetsmarknader eller flexibla avtalsformer växer behovet av tillgänglig effekt i takt med att behoven i samhället ökar. Behovet av att aktivera energi via marknader eller avtal svänger dock kraftigt från år till år beroende på väderförhållanden.

Ett flexibilitetsbehov uppstår när E.ON får en ny kundförfrågan eller bedömer en ökning av effektbehovet som medför risk för överbelastning i någon anläggningsdel. Då initierar vi en utredning för att bedöma flexibilitetsbehovet. Ett behov kan även uppstå om en abonnemangsgräns mot överliggande nät riskerar att överskridas och ansökan om att utöka abonnemanget har avslagits.

Risk för överbelastning på grund av hög konsumtion i nätet uppstår oftast under vinterhalvåret när kalla utomhustemperaturer medför ett stort uppvärmningsbehov. För att åtgärda detta behövs uppregleringsflexibilitet i form av minskad konsumtion eller ökad produktion. Överbelastning på grund av stor inmatning i nätet uppstår främst under sommarhalvåret då mycket förnybar sol- eller vindel produceras samtidigt som konsumtionen av el lokalt är låg. För att åtgärda detta behövs nedregleringsflexibilitet i form av minskad produktion eller ökad konsumtion.

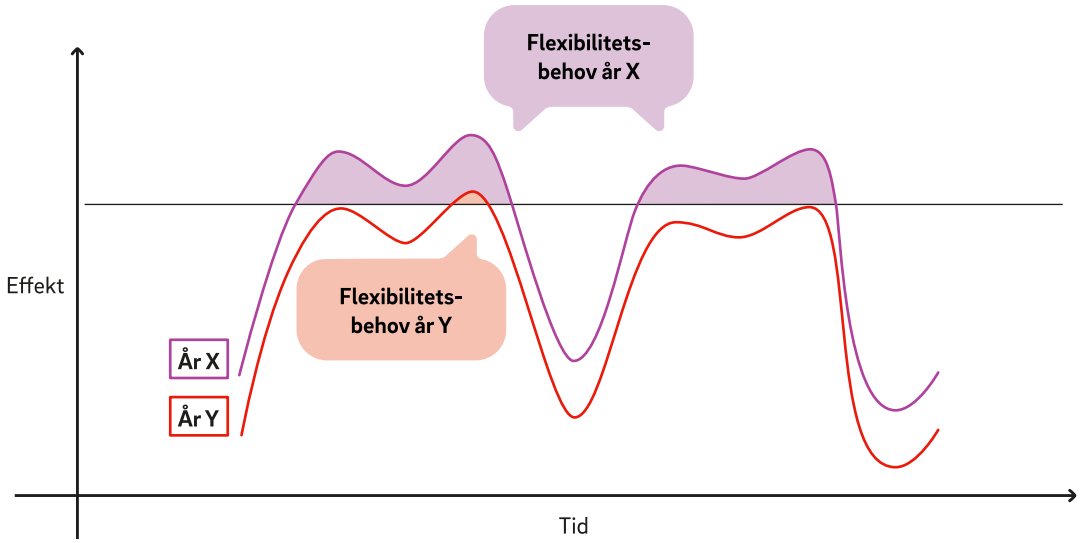
I bedömningen av flexibilitetsbehovet utgår vi från att planerade investeringar realiseras. Det innebär att kapaciteten i befintligt och planerat nät för respektive år beaktas. När det gäller investeringar som är under övervägande ingår de inte i bedömningen. Detta beror på att en del av

Varför kan kapacitetsläge A förekomma samtidigt som det finns ett flexibilitetsbehov?
I avsnitt 2.6 redovisar vi kapacitetsläget för alla kommuner där E.ON har elnät. Kapacitetsläge A innebär att vi har goda möjligheter att ansluta prognosen. Detta är en samlad bedömning på kommunnivå. Om det finns mycket god kapacitet i flera stationer i kommunen, men begränsningar i en enskild station kan den generella bedömningen vara att vi har kapacitetsläge A. Ett flexibilitetsbehov är specifikt för att hantera risk för lokal överbelastning i en enskild station. Det kan därför finnas ett flexibilitetsbehov i en enskild station, trots att kommunen som helhet har kapacitetsläge A i kapacitetsbedömningen.

övervägandet inkluderar att utreda om kapacitetsbehovet ska täckas genom en flexibilitetslösning eller en traditionell nätförstärkning.

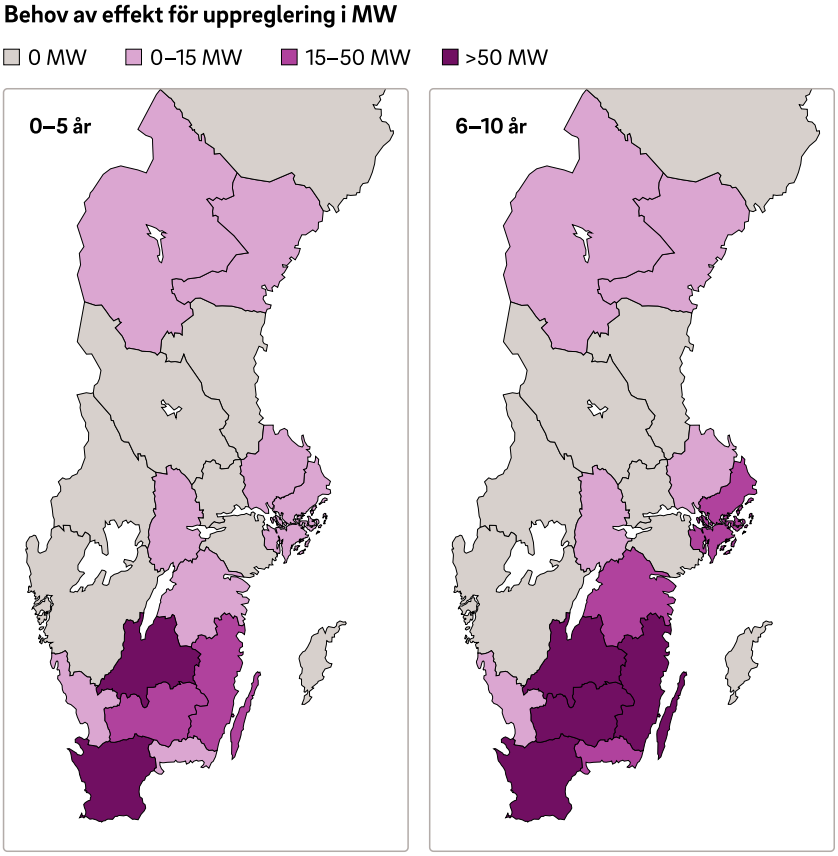
Eftersom flexibilitetsbehovet utgör den del av elnätsbelastningen som överskrider en given kapacitetsgräns är utfallet känsligt för förändringar nära denna kapacitetsgräns, se figur 24. Små ökningar i förväntad belastning kan därför resultera i stora ökningar av flexibilitetsbehovet, både genom att antalet timmar över gränsen ökar och genom att varje timme överskrids med större effekt. Detta bidrar till att förklara de ibland stora intervallen i tabellerna 37–48 nedan, särskilt vad gäller behovet av flexibel energi.

Flexibilitetsbehovet i lokalnätet för upprespektive nedreglering redovisas i figur 25 och figur 26. I det maskade regionnätet anges behovet genom en kvalitativ bedömning per län nedan.

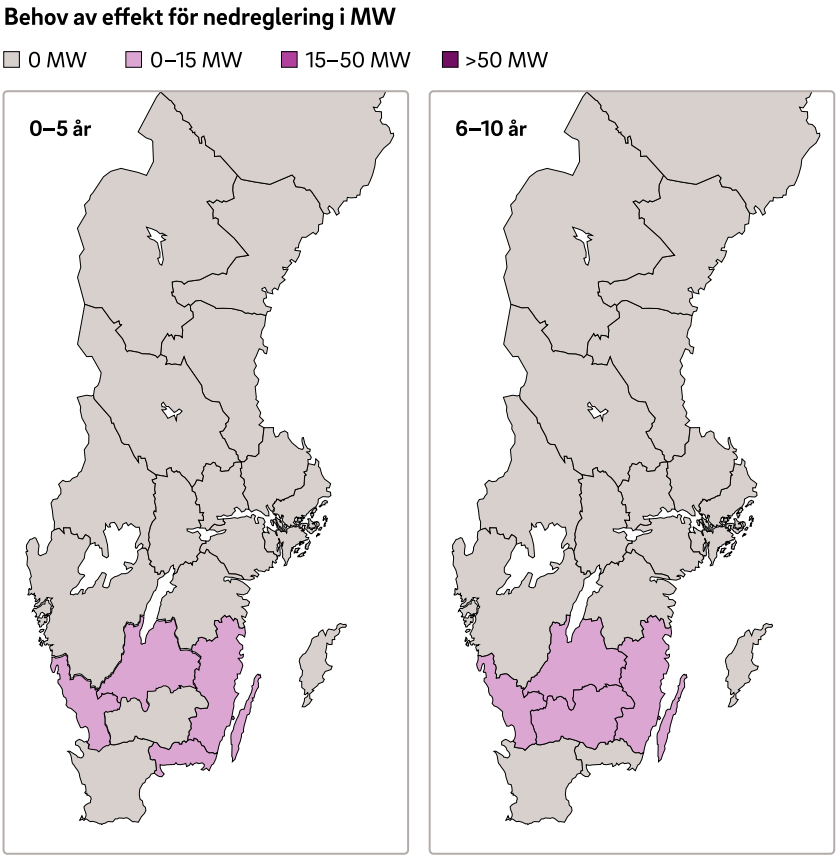

Figur 24. Illustration av när ett flexibilitetsbehov uppstår och kan variera mellan två år beroende på temperatur.

Figur 25. Förväntat behov av flexibel uppregleringseffekt under kommande tioårsperiod.

Figur 26. Behov av flexibel nedregleringseffekt under kommande tioårsperiod.

Blekinge län

I Blekinge län väntar vi oss ett växande flexibilitetsbehov för uppreglering vintertid. Behovet gäller främst i lokalnätet, se tabell 37. Det kan även uppstå ytterligare behov i regionnätet, vilket kan möjliggöra att fler kunder bidrar till att hantera begränsningen. Vi väntar oss även ett mindre behov av nedreglering sommartid, främst i lokalnätet.

Vi driver i dagsläget en flexibilitetsmarknad i Sölvesborgs kommun. Parallellt erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. På sex till tio års sikt förväntar vi en ökning i behovet och övervakar och utvärderar löpande om fler flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Tabell 37. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Blekinge län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–10	0–30
Energi uppreglering [MWh]	0–150	0–25 000
Effekt nedreglering [MW]	0–5	0–10
Energi nedreglering [MWh]	0–150	0–450

Gävleborgs län

I Gävleborgs län bedömer vi att ett flexibilitetsbehov kommer att uppstå för att hantera vissa begränsningar i regionnätet. Det gäller ett medelstort behov av både upp- och nedreglering för tidshorisonten 0–5 år. På 6–10 års sikt bedömer vi att ett litet behov av uppreglering kommer kvarstå. I lokalnätet bedömer vi i nuläget att det inte kommer att finnas ett flexibilitetsbehov i de delar av Gävleborgs län där E.ON har elnät under de kommande tio åren.

I dagsläget driver vi inga flexibilitetsmarknader i Gävleborgs län men vi erbjuder villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi övervakar och utvärderar löpande om flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Hallands län

I Hallands län väntas det största flexibilitetsbehovet uppstå i regionnätet. Det avser nedreglering för att hantera höga flöden till följd av stor produktion sommartid. Vi bedömer även att det kommer att finnas ett visst behov av såväl upp- som nedreglering i lokalnätet, se tabell 38.

Vi driver i dagsläget ett pilotprojekt med en flexibilitetsmarknad för nedreglering i regionnätet i Halland. Resurser i området kring Falkenberg kan bidra till marknaden. Vi erbjuder även villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande om fler flexibilitetsmarknader eller flexibilitetslösningar behöver implementeras.

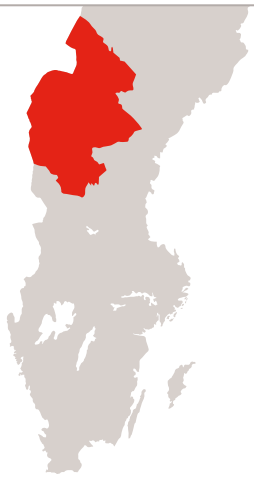
Tabell 38. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Hallands län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–5	0–5
Energi uppreglering [MWh]	0–150	0–2 000
Effekt nedreglering [MW]	5–10	0–10
Energi nedreglering [MWh]	50–400	0–400

Jämtlands län

I Jämtlands län väntar vi oss ett begränsat behov av uppreglering vintertid i de delar av länet där E.ON har elnät. Behovet gäller främst i lokalnätet, se tabell 39. Utöver detta väntar vi oss även ett mindre behov av flexibilitet i regionnätet, vilket innebär att det totala flexibilitetsbehovet kan vara större än vad som framgår av tabellen nedan.

Vi driver i dagsläget ingen flexibilitetsmarknad i Jämtland men vi erbjuder villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt.

Tabell 39. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Jämtlands län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–5	0–5
Energi uppreglering [MWh]	0–150	0–200
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Jönköpings län

I Jönköpings län väntar vi oss ett växande behov av flexibilitet för uppreglering i lokalnätet vintertid. Det väntas även uppstå ett visst behov av nedreglering sommartid, se tabell 40. Utöver behoven i tabellen bedömer vi att ett större behov av nedreglering kan uppstå i regionnätet sommartid.

Vi utreder löpande förutsättningarna för att starta flexibilitetsmarknader och i nuläget erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt.

Tabell 40. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Jönköpings län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	10–55	5–65
Energi uppreglering [MWh]	9 000–14 000	9 000–20 000
Effekt nedreglering [MW]	0–10	0–10
Energi nedreglering [MWh]	0–350	0–750

Kalmar län

I Kalmar län väntar vi oss ett växande flexibilitetsbehov för uppreglering vintertid och även för nedreglering sommartid. I tabell 41 anger vi det behov som väntas i lokalnätet. Utöver det bedömer vi att det finns ett växande behov i regionnätet för både upp- och nedreglering.

För att kunna fortsätta ansluta kunder i de områden som har begränsningar erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande förutsättningarna för att etablera lokala flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar.

Tabell 41. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Kalmar län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–30	5–50
Energi uppreglering [MWh]	0–8 500	100–25 000
Effekt nedreglering [MW]	0–5	5–10
Energi nedreglering [MWh]	0–200	200–500

Kronobergs län

I Kronobergs län väntar vi oss ett ökande behov av uppreglering i lokalnätet, vilket framgår av tabell 42. Utöver det bedömer vi att det finns ett medelstort behov av flexibilitet i regionnätet på lång sikt som kan uppstå sommartid, vilket innebär att det totala behovet av flexibilitet i Kronobergs län kan bli större än vad som redovisas i tabellen nedan.

Vi driver i dagsläget en flexibilitetsmarknad vintertid i Älmhults kommun och planerar att öppna en ny marknad i Alvesta kommun inför vintersäsongen 2026/2027. Samtidigt erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande om fler flexibilitetsmarknader eller flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Tabell 42. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Kronobergs län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–40	0–60
Energi uppreglering [MWh]	0–7 000	0–11 000
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Skåne län

I Skåne län bedömer vi att behovet av uppreglering vintertid i lokalnäten kvarstår och ökar något över tid, se tabell 43. Utöver detta väntar vi oss ett stort behov av flexibilitet i regionnätet på både kort och lång sikt under såväl sommar- som vintertid. Det innebär att det totala behovet av flexibilitet i Skåne län kan bli större än vad som redovisas i tabellen nedan.

Vi driver i dag en flexibilitetsmarknad i Hässleholm, en i Södra Skåne och en i nordöstra Skåne. Till dessa marknader kan resurser i stora delar av Skåne bidra. Parallellt erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande om fler flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Tabell 43. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Skåne län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	5–70	10–70
Energi uppreglering [MWh]	700–5 000	1 000–7 000
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Stockholms län

I Stockholms län förväntas behovet av flexibilitet öka över tid när vi ansluter fler kunder. Det handlar främst om uppreglering vintertid. Det förväntade behovet i lokalnätet redovisas i tabell 44. Utöver det bedömer vi att det finns ett litet behov av flexibilitet i regionnätet vintertid, på både kort och lång sikt.

E.ON driver i dagsläget flexibilitetsmarknader i lokalnätet i kommunerna Järfälla, Upplands-Bro och Vaxholm. Parallellt erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande om fler flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Tabell 44. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Stockholms län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–10	5–15
Energi uppreglering [MWh]	0–1 000	500–2 000
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Västerbottens län

I de delar av Västerbottens län där E.ON har elnät bedömer vi att det inte finns något flexibilitetsbehov de kommande tio åren. Denna bedömning kan komma att ändras i takt med att våra metoder och prognoser utvecklas.

Västernorrlands län

I Västernorrlands län kan ett visst behov av uppreglering uppstå i lokalnäten vintertid, se tabell 46. Det väntas även uppstå ett medelstort behov av flexibilitet i regionnätet på både kort och lång sikt. Detta behov kan uppstå sommartid, vilket innebär att det totala behovet av flexibilitet i Västernorrlands län kan bli större än vad som redovisas i tabellen nedan.

I dagsläget har vi ingen aktiv flexibilitetsmarknad i Västernorrlands län. E.ON erbjuder villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi följer och utvärderar löpande om flexibilitetsmarknader eller andra flexibilitetslösningar behöver implementeras.

Tabell 46. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Västernorrlands län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–5	0–5
Energi uppreglering [MWh]	0–1 500	0–1 500
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Västra Götalands län

I Västra Götalands län gör vi bedömningen att det kommer uppstå ett medelstort flexibilitetsbehov av nedreglering i regionnätet på både kort och lång sikt. Behovet av nedreglering väntas bli störst dagtid under sommarhalvåret. I E.ONs lokalnät i Västra Götalands län bedömer vi att det inte finns något flexibilitetsbehov de kommande tio åren.

I nuläget erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt, samtidigt som vi löpande utvärderar förutsättningarna för att starta flexibilitetsmarknader.

Örebro län

Vi bedömer att det finns ett ökande behov av flexibilitet i de delar av Örebro län där E.ON har elnät i takt med att fler kunder ansluter. Behovet gäller både lokalnätet och regionnätet. För lokalnätet behövs främst uppreglering vintertid, tabell 47. Även i regionnätet väntas behoven uppstå främst vintertid och behovet bedöms vara medelstort på både kort och lång sikt.

Vi driver i nuläget en flexibilitetsmarknad i lokalnätet i Örebro kommun. Parallellt erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt.

Tabell 47. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Örebro län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–5	0–10
Energi uppreglering [MWh]	150–1 000	350–3 000
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

Östergötlands län

Behovet av flexibilitet i Östergötlands län väntas öka under de kommande åren i takt med att fler kunder ansluter. I lokalnätet väntas ett behov av uppreglering vintertid, se tabell 48. Utöver detta kan det uppstå ett medelstort behov av flexibilitet i regionnätet vinter- och sommartid, på både kort och lång sikt.

I nuläget erbjuder vi villkorade anslutningsavtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt. Vi utvärderar löpande förutsättningarna för att starta flexibilitetsmarknader.

Tabell 48. Förväntat behov av flexibel effekt och energi i Östergötlands län

	0–5 år	6–10 år
Effekt uppreglering [MW]	0–15	5–25
Energi uppreglering [MWh]	0–30 000	500–69 000
Effekt nedreglering [MW]	0	0
Energi nedreglering [MWh]	0	0

2.4.2.1 Redogörelse för olika typer av åtgärder inklusive omfattning av behovet av åtgärderna

Det förväntade behovet av flexibilitet som vi redovisar ovan kan också ses som ett behov av åtgärder för att möjliggöra anslutning av kunder och hålla takten i elektrifieringen. Flexibilitetslösningar är verktyg som är avsedda att ändra hur resurser nyttjar nätet baserat på pris eller annan signal. Det är inte säkert att hela behovet kommer att hanteras med flexibilitetslösningar. Andra åtgärder kan också bli aktuella, såsom kapacitetshöjande nättekniska åtgärder eller nätförstärkningar på längre sikt. Det avgörs av vilken lösning som bedöms mest effektiv i respektive situation.

Vi ser att arbetet med lokala flexibilitetsmarknader kommer att fortsätta. På platser med ett stort behov och rätt förutsättningar kan det bli aktuellt att etablera nya marknader framöver. Där förutsättningarna för en marknadsbaserad flexibilitetslösning saknas ser vi möjligheter att ansluta kunder med villkorade avtal. E.ON bedriver för närvarande också, i dialog med Ei, utveckling av flexibla avtal. Flexibla avtal är en form av styrbar anslutning som ger oss möjlighet att vid behov begränsa kundens uttag eller inmatning. Till skillnad från villkorade avtal kan flexibla avtal fungera som en permanent lösning. Denna anslutningsform kan erbjudas till kundgrupper med specifika egenskaper, såsom batterilager, och möjliggör lägre kostnad för kunden och ett ökat nätutnyttjande. Med framtida effektavgifter och ökad tillämpning av smart styrning hos hushåll och verksamheter kan effekttoppar ytterligare jämnas ut genom att fler får möjlighet att svara på aktuella prissignaler.

Behovet av flexibilitet bedöms för varje unikt geografiskt område, både avseende volym och tid. Fördelning per delområde finns i avsnitt 2.4.2 ovan. Generellt har vi konstaterat att behovet av uppreglering hittills är som störst på vardagar klockan 06.00–11.00 och 16.00–20.00 under vinterhalvåret, framför allt december–februari. Behovet av nedreglering är som störst dagtid klockan 10.00–15.00 under sommarhalvåret när nettoproduktionen är hög, framför allt maj–september. Behov kan dock uppstå vid alla tidpunkter under året beroende på lokala omständigheter och förutsättningar.

Vi kan i nuläget inte avgöra hur vi kommer att hantera det framtida flexibilitetsbehovet i respektive län. Det mest kostnadseffektiva sättet att säkerställa att kunder kan ansluta till elnätet är att tillämpa en kombination av olika verktyg som anpassas efter varje unik situation. Vi avgör löpande vilken lösning som ska tillämpas för att möta flexibilitetsbehovet i olika punkter i nätet. De lösningar vi främst arbetar med är flexibilitetsmarknader, villkorade avtal och andra nättekniska lösningar, se avsnitt 2.3.3 för vidare beskrivning. Detta sker parallellt med förstärkningar av vårt elnät där det är lämpligt.

2.5 Redogörelse för valet av det mest kostnadseffektiva alternativet

Vi arbetar ständigt med att identifiera, utvärdera och prioritera behov av åtgärder i elnätet. Grunden för prioriteringen av åtgärder är kundbehov och vår risk- och sårbarhetsanalys. Vi analyserar risker ur olika perspektiv bland annat personsäkerhetsrisk, miljörisk, tillgänglighetsrisk, kapacitetsrisk, anläggningsrisk. Vi tar även hänsyn till förändringar i samhällets behov, regulatoriska riktlinjer och angränsande nät.

När E.ON prioriterar åtgärder är huvudsyftet att minimera risken för brister i elnätet, där begränsad elnätskapacitet innebär förhöjda risker. För att hantera risker kopplade till begränsad elnätskapacitet arbetar vi med att förstärka nätet genom investeringar, tillämpa flexibilitetslösningar och andra tekniska kapacitetshöjande åtgärder.

När en risk för begränsad elnätskapacitet identifieras, initieras ett utredningsarbete. I utredningen utvärderar vi hur kundernas behov bäst kan mötas på kort och lång sikt. Vi utvärderar nättekniska lösningar som inte påverkar kunden samt flexibilitetslösningar. I utredningen gör vi en helhetsbedömning för att hitta den mest lämpliga åtgärden. Valet att tillämpa flexibilitetslösningar görs med utgångspunkt i teknisk tillämplighet i relation till ekonomisk rimlighet i varje enskilt fall.

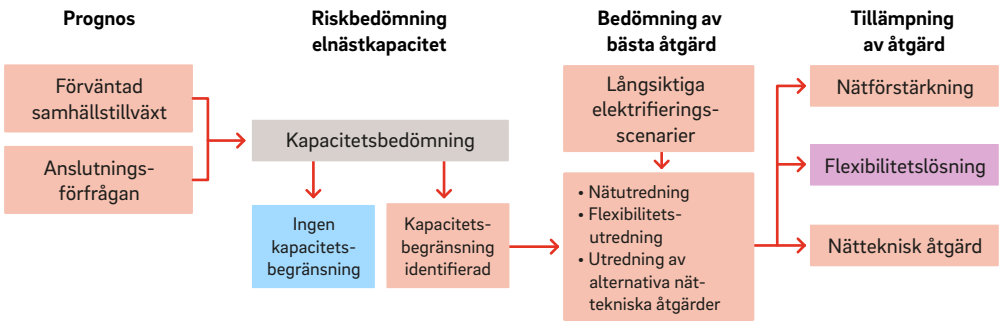
Om utredningen visar att det förväntade behovet kan hanteras med hjälp av flexibilitetslösningar kommer vi att implementera dessa för att kunna fortsätta ansluta kunder fram till att en nätförstärkning blir nödvändig. Om utredningen pekar på att flexibilitetslösningar inte går att tillämpa eller inte är tillräckliga för att möta kundernas behov planerar och genomför vi nätförstärkningar. I vissa fall kan även alternativa nättekniska lösningar såsom omkopplingar i nätet möjliggöra att vi kan möta behoven.

Eftersom vi förväntar oss ökande konsumtion och produktion i större delen av nätet under en lång tid framöver, behöver vi nu fokusera på att både förstärka nätet och använda flexibilitetslösningar parallellt. Flexibilitetslösningar blir också ett verktyg för att prioritera mellan projekt, eftersom vi kan skjuta upp vissa förstärkningar till förmån för andra, beroende på var det finns potential för flexibilitet. Genom att ha upparbetade arbetsmetoder för flexibilitetslösningar får vi även möjligheten att bättre hantera olika scenarier. Till exempel bygger vi ut nätet utifrån det mest troliga scenariot, men kan ändå hantera ett scenario med högre tillväxt genom att tillämpa flexibilitetslösningar.

I vår modell tar vi hänsyn till både befintlig anläggning och planerad ny eller ombyggd anläggning. För den befintliga anläggningen beaktar vi värdet av att utnyttja anläggningen under hela dess tekniska livslängd. När det gäller den planerade nya eller ombyggda anläggningen beräknar vi värdet av de ökade avskrivningskostnaderna till följd av investeringen. Dessa kalkyler jämförs med vad en flexibel lösning för att lösa kapacitetsutmaningen skulle kosta. Dessa beräkningar kan leda till att vi skjuter fram en investering eller undviker den helt om den flexibla lösningen bedöms vara mer kostnadseffektiv.

Vi tar även hänsyn till förväntningar på framtida större kundanslutningar genom våra långsiktiga elektrifieringsscenarier. Detta är särskilt relevant när projekt innebär åtgärder i det maskade regionnätet och påverkar kapaciteten över stora geografiska områden. Se figur 27.

När ett reinvesteringsprojekt initieras för att hantera andra risker än kapacitet görs även en genomlysning av anläggningens förväntade effektbehov. Detta leder oftast till att vi höjer kapaciteten för anläggningen efter ett genomfört reinvesteringsprojekt.

Figur 27. Schematisk bild över processen för att utvärdera lämpliga åtgärder vid en identifierad kapacitetsbegränsning.

2.6 Om planerade åtgärder möter behovet av överföringskapacitet

Det är E.ONs uppgift att erbjuda ett tillgängligt och stabilt elnät som möjliggör samhällsutveckling och nya kundanslutningar. Vi ska bidra till ett konkurrenskraftigt och resilient energisystem så att vi tillsammans kan nå uppsatta klimatmål.

För att möta de nya behoven av överföringskapacitet som energiomställningen och samhällsutvecklingen medför arbetar vi med en bred verktygslåda. Vi förstärker elnätet och tillämpar flexibilitetslösningar och andra tekniska lösningar för att möta samhällets behov.

Vår bedömning är att vi har goda förutsättningar att möta samhällets behov på sikt. Våra planerade elnätsinvesteringar minskar i stor utsträckning risken för kapacitetsbegränsningar, men de täcker inte hela behovet. Det innebär att vissa begränsningar kvarstår under den kommande tioårsperioden. Därför behöver vi fortsätta planera för ytterligare nätförstärkningar, flexibilitetslösningar och andra tekniska lösningar i flera områden. Dialog och samplanering med kommuner, regioner, kunder och andra elnätsföretag är avgörande för att nätutbyggnaden ska ske i takt med samhällsutvecklingen.

Utöver de planerade kapacitetshöjande projekt och åtgärder vi redovisar pågår även flera systemutredningar. I dessa planerar vi den framtida elnätsstrukturen för större geografiska områden och tar fram kommande investeringsplaner. Målet är att ta fram lösningar som hanterar alla förväntade kapacitetsbegränsningar och samtidigt hålla nere kostnaderna genom att bygga ut elnätet i den takt som behoven uppstår.

E.ONs fortsatta arbete med flexibilitetslösningar gör det möjligt för oss att hantera flera av de områden där kapacitetsläget är ansträngt. Vi ser också ökade möjligheter att använda flexibilitetslösningar som ett alternativ till vissa nätförstärkningsåtgärder för att undvika ansträngda kapacitetssituationer.

I detta avsnitt presenterar vi en generell bild av kapacitetsläget i E.ONs elnät. I specifika fall behöver förutsättningar att ansluta större produktions- eller konsumtionsanläggningar alltid utredas. För att öka möjligheterna att realisera nya stora anslutningar är dialog med oss i god tid avgörande.

Sammanfattningsvis bedömer vi att E.ON kommer kunna möta det växande effektbehovet genom planerade elnätsförstärkningar i kombination med en fortsatt användning och utveckling av flexibilitetslösningar och andra nättekniska åtgärder. En viktig förutsättning är att vi har tät dialog med alla intressenter för att förstå behoven men även för att hitta lösningar där kapacitetsbrist finns. Vissa delar av elnätet behöver vi studera närmare för att avgöra hur vi kan möjliggöra anslutning av nya kunder på bästa sätt. Flexibilitetslösningar är fortsatt ett viktigt verktyg för att vi ska kunna ansluta kunder i områden med begränsad kapacitet. På kort sikt är flexibilitetslösningar tillsammans med andra nättekniska åtgärder avgörande för att vi ska kunna hålla takten i energiomställningen. På E.ON vidareutvecklar vi lösningar tillsammans med våra kunder för att kunna möta nya typer av behov som uppstår.

Bedömning per län

Kapacitetsläget skiljer sig i olika delar av nätet och vi har gjort en samlad bedömning för varje län där E.ON har elnät. Bedömningen bygger på dagens förutsättningar i nätet, prognosen för tillkommande behov och våra planerade investeringar. Vi tar även hänsyn till förutsättningarna att tillämpa flexibilitetslösningar i vår samlade bedömning per län.

Kapacitetsläget

För att bedöma kapacitetsläget har vi gjort simuleringar av effektflödena i regionnätet i enlighet med analysmetoden som beskrivs i avsnitt 2.3. Vi har även tagit hänsyn till begränsningar i lokalnätsstrukturen samt begränsningar mot överliggande nät. På detta sätt har vi bedömt hur allvarliga begränsningar olika anläggningsdelar i region- och lokalnät utgör under den kommande tioårsperioden.

I kartorna (se figur 28 och figur 29) visar vi kapacitetsläget per kommun där E.ON bedriver nätverksamhet och i tabell 49 förklarar vi vad kapacitetslägena innebär. Kapacitetsläget representerar en nulägesbild utifrån dagens förutsättningar. Efter kartorna beskriver vi det sammanfattande läget per län. Sammanfattningen är en helhetsbedömning per län som beskriver elnätets förmåga att möta den nuvarande effektprognosen.

Under tidsperioden kommer både det förväntade behovet av överföringskapacitet att variera och kapaciteten i nätet att förändras eftersom planerade ombyggnationer påbörjas och slutförs. För att få den mest aktuella bilden av situationen hänvisar vi till dialog med oss på E.ON.

Våra planerade investeringar kommer att minska antalet kritiska kapacitetsbegränsningar i nätet. Återstående kapacitetsbegränsningar kommer att hanteras med ytterligare nätförstärkningar, flexibilitetslösningar eller andra nättekniska åtgärder. I vissa fall handlar det även om att invänta förstärkningar i överliggande elnät innan en kapacitetsbegränsning kan åtgärdas.

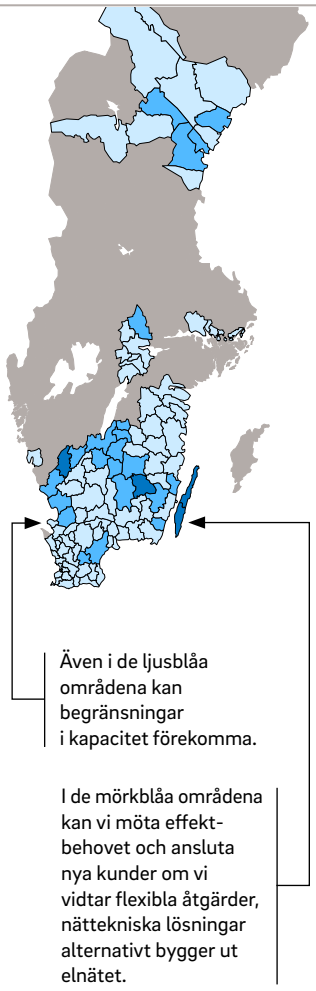

Kapacitetsläget i elnätet

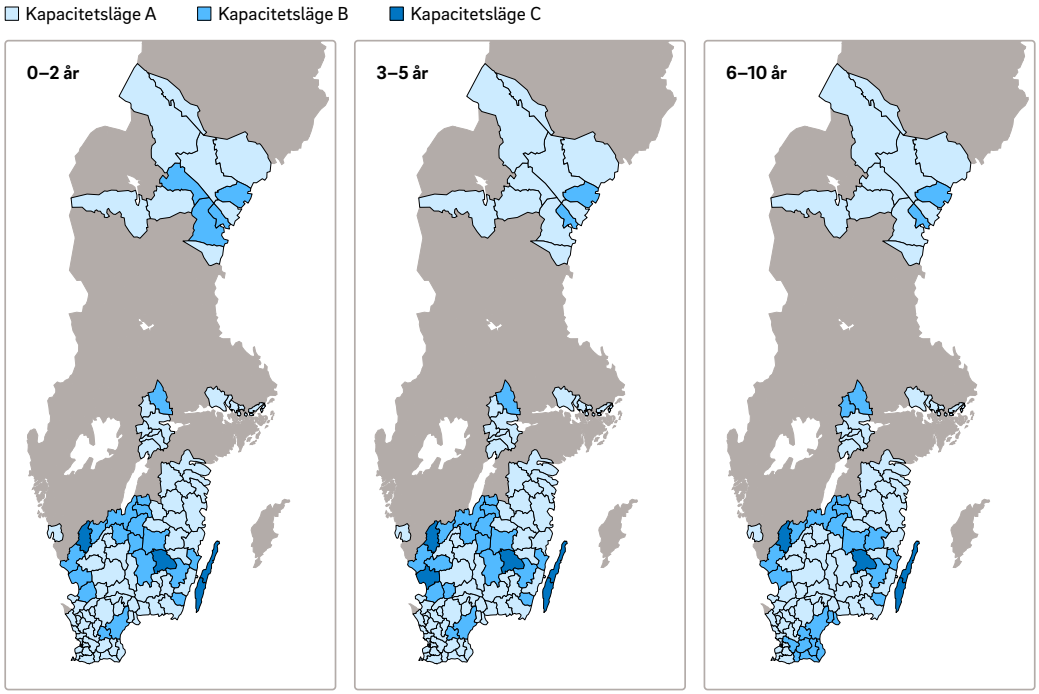
E.ONs bedömning är en indikation på kapacitetsläget. Kapacitetslägena A, B och C visar vårt elnäts förmåga att möta prognosen för behovet av överföringskapacitet givet planerade investeringar. Notera att kapacitetsläge C inte innebär att det är omöjligt att ansluta nya kunder, utan att vi behöver vidta åtgärder för att möjliggöra nya anslutningar, till exempel flexibilitetslösningar tillsammans med kunden, nättekniska åtgärder eller nätförstärkning. Samtidigt kan kapacitetsbegränsningar förekomma lokalt även där vi har kapacitetsläge A, beroende på vilken anslutning som är aktuell. Hela kommunens yta är färgad även i de fall där E.ON endast har elnät i en del av kommunen. I det enskilda fallet krävs alltid detaljstudier. För anslutningar med påverkan på regionnätet behöver vi göra en nätutredning.

Tabell 49. Beskrivning av vad de olika kapacitetslägena innebär och hur de ska tolkas

Kapacitetsläge A	Kapacitetsläge B	Kapacitetsläge C
• **Vi kan möta prognosen** för behovet av överförings-kapacitet utan risk för kapacitetsbegränsningar. • **Det finns goda förutsätt-ningar att ansluta** kon-sumtion och produktion utöver prognosen. • **Generellt finns en låg risk** för att kapacitetsbegräns-ningar uppstår vid stora anslutningar.	• **Vi kan möta prognosen** för behovet av överförings-kapacitet utan risk för kapacitetsbegränsningar. • **Anslutning av ytterligare konsumtion och produktion** utöver prognosen ökar risken för att kapacitets-begränsningar uppstår och att åtgärder behöver vidtas. • **Generellt finns en risk** för att kapacitetsbegräns-ningar uppstår vid stora anslutningar.	• **Ytterligare kapacitets-höjande åtgärder krävs** för att vi ska kunna möta prognosen för behovet av överförings-kapacitet. • **Anslutning av ytterligare konsumtion och produktion** utöver prognosen innebär att kapacitetsbegräns-ningar uppstår och att åtgärder behöver vidtas. • **Generellt finns en hög risk** för att kapacitetsbegräns-ningar uppstår vid stora anslutningar.

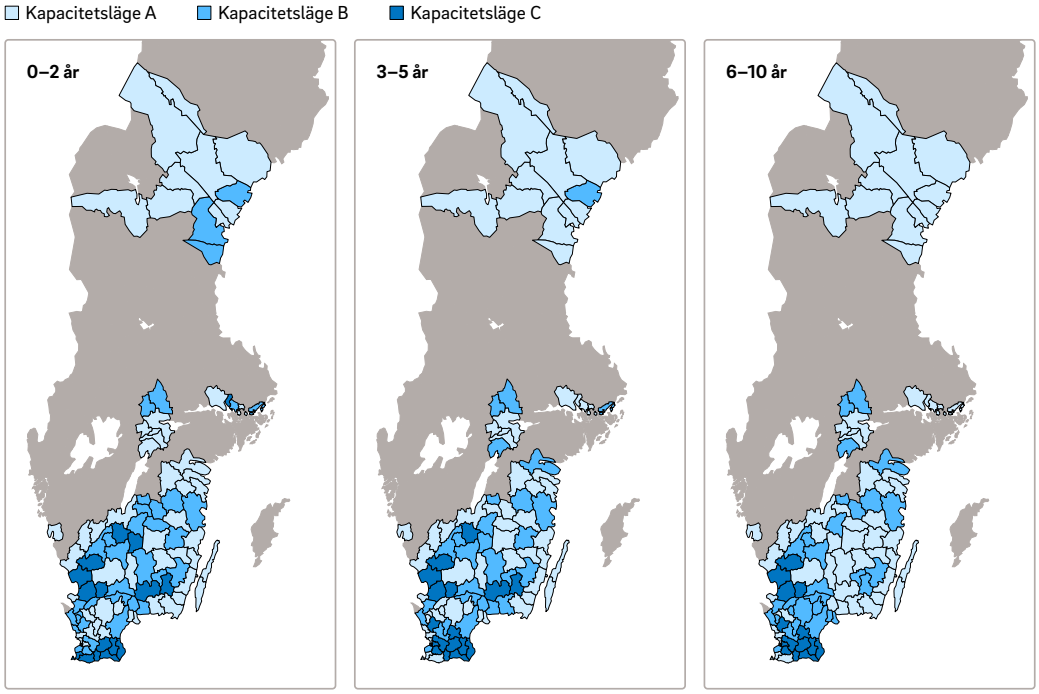

Kapacitetsläge produktion

Figur 28. Kapacitetsläget för produktion i E.ONs elnät under perioden 2027–2036.

Kapacitetsläge konsumtion

Figur 29. Kapacitetsläget för konsumtion i E.ONs elnät under perioden 2027–2036.

Blekinge län

Det finns goda förutsättningar att ansluta såväl ny produktion som ny konsumtion i Blekinge län. Detta beror på att E.ON arbetar aktivt med att förstärka ledningar och stationer i Blekinge för att hantera kända kapacitetsbegränsningar. De projekt som planeras i Blekinge län kommer att öka kapaciteten för såväl produktion som konsumtion.

Den framtida kapaciteten i Blekinge län är starkt beroende av att E.ONs förstärkningsprojekt i både Kalmar och Skåne genomförs för att öka överföringsförmågan mellan länen.

Eftersom tillväxten främst sker vid kusten kan avståndet från nya anslutningar till det överliggande regionnätet i vissa fall innebära utmaningar.

Lokalt finns vissa begränsningar i Sölvesborgs kommun. Vi hanterar detta genom att bedriva en flexibilitetsmarknad för uppreglering under vintertid. Kunder erbjuds även möjlighet att ansluta med villkorade avtal där det är möjligt och bedöms nödvändigt.

Tabell 50. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Blekinge län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Karlshamn	A	A	A
Karlskrona	A	A	A
Olofström	A	A	A
Ronneby	A	A	A
Sölvesborg	A	A	B

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Karlshamn	B	B	A
Karlskrona	A	A	A
Olofström	B	B	A
Ronneby	A	B	A
Sölvesborg	A	A	B

Gävleborgs län

I de delar av Gävleborgs län där E.ON har elnät väntas det fortsatt finnas goda förutsättningar att ansluta ny produktion. Det finns dock vissa begränsningar för att ansluta ny konsumtion. Under 2027–2030 sker stora förändringar i stamnätet genom att Svenska kraftnät genomför projekten i NordSyd-paketet. Gävleborgs framtida kapacitet är starkt beroende av Svenska kraftnäts NordSyd-paket. De kapacitetshöjande projekten i NordSyd-paketet planeras att färdigställas 2032–2035, och då förväntas kapaciteten vara god även för ytterligare konsumtion i E.ONs elnät.

NordSyd-paketet innebär att E.ONs regionnät kommer att belastas mer under en begränsad tid. När delar av Svenska kraftnäts projekt är genomförda kommer E.ONs nät åter att ha samma tillgängliga kapacitet som tidigare. Dock kommer kapaciteten i E.ONs nät fortsatt att vara begränsad av överliggande nät tills dess att hela NordSyd-paketet är genomfört 2032–2035. Beroende på var i lokalnätet tillväxten sker kan det därför uppstå utmaningar med anslutning till vårt regionnät.

För att kunna fortsätta ansluta kunder under perioden med begränsningar kan flexibilitetslösningar såsom villkorade avtal vara ett alternativ, beroende på kundens behov och nätets förutsättningar i den specifika punkten.

Tabell 51. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Gävleborgs län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Nordanstig	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Nordanstig	B	A	B

Hallands län

Förutsättningarna för att ansluta ny konsumtion är begränsade på vissa ställen i Hallands län, främst i de södra delarna. För att åtgärda kapacitetsbegränsningen i Halmstad, Hylte och Laholm pågår fördjupade analyser för att fastställa lämpliga åtgärder. Vi räknar med att kunna genomföra lämpliga förstärkningsåtgärder inom en tioårsperiod.

Det finns även vissa begränsningar för ny produktion. Den stora efterfrågan på anslutning av produktion har lett till att E.ON genomför flera kapacitetshöjande projekt i Halland. De största utmaningarna för att ansluta ny produktion är kopplade till regionnätsledningarna som förbinder Halland och Skåne. Dessa ledningar har beslutats att förstärkas i början av 2030-talet och då kommer det finnas goda förutsättningar att ansluta ny produktion.

Lokalt finns också vissa begränsningar att ansluta ytterligare produktion i området runt Falkenberg. För att hantera detta testar E.ON en pilotmarknad för nedreglering under sommarhalvåret 2026.

Tabell 52. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Hallands län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Falkenberg	B	B	B
Halmstad	B	C	B
Hylte	A	B	A
Kungsbacka	A	A	A
Laholm	B	B	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Falkenberg	A	A	A
Halmstad	C	C	C
Hylte	C	C	C
Kungsbacka	A	A	A
Laholm	C	C	C

Jämtlands län

I Jämtlands län finns det goda förutsättningar att ansluta både konsumtion och produktion i de områden E.ON har elnät. Lokalt kan det emellertid uppstå ett visst behov av att använda flexibilitetslösningar för att möjliggöra kundanslutningar. Vi planerar ett antal projekt för att förnya föråldrade anläggningsdelar. Vidare förnyas nätstrukturen runt Hammarstrand i Ragunda kommun genom en ny stamnätsstation. Detta bidrar till att öka kapaciteten för både konsumtion och produktion.

Tabell 53. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Jämtlands län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Berg	A	A	A
Bräcke	A	A	A
Ragunda	B	A	A
Strömsund	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Berg	A	A	A
Bräcke	A	A	A
Ragunda	A	A	A
Strömsund	A	A	A

Jönköpings län

I Jönköpings län finns det förutsättningar att möta prognosen för konsumtion och produktion i de flesta kommuner, men i vissa områden kommer situationen att bli ansträngd på kort sikt. E.ON planerar ett större antal kapacitetshöjande investeringar i länet för att möta det växande behovet. I och med de begränsningar som finns ser vi ett växande behov av flexibilitet under den kommande tioårsperioden för att kunna fortsätta ansluta kunder.

Kapaciteten i Jönköpings län kommer att öka för både produktion och konsumtion i takt med att de planerade projekten realiseras. Nätet i Jönköpings län är även tätt sammankopplat med regionnätet i både Kalmar och Kronobergs län, vilket medför att kapaciteten i Jönköping påverkas positivt av förstärkningar i de angränsande länen. Vi genomför även en omkoppling i nätet som förbinder Jönköpings och Kalmar län vilket medför förbättrad kapacitet för produktion i Eksjö.

Tabell 54. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Jönköpings län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Aneby	B	B	B
Eksjö	A	A	A
Gislaved	A	A	A
Gnosjö	A	A	A
Jönköping	B	B	B
Nässjö	B	B	B
Sävsjö	B	B	A
Tranås	B	B	B
Vaggeryd	B	B	A
Vetlanda	B	B	B
Värnamo	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Aneby	B	A	A
Eksjö	B	A	A
Gislaved	B	B	B
Gnosjö	B	B	B
Jönköping	A	A	A
Nässjö	B	B	B
Sävsjö	C	B	A
Tranås	B	B	B
Vaggeryd	C	C	A
Vetlanda	A	A	A
Värnamo	B	B	B

Kalmar län

I Kalmar län finns begränsningar främst vid anslutning av ny produktion på Öland. Vi har identifierat åtgärder för att möjliggöra ytterligare anslutning av produktion i Borgholm och Mörbylångas kommuner, men det är på längre sikt än tio år.

För konsumtion ser kapacitetsläget bättre ut, även om det i Emmaboda är ansträngt de närmaste åren. Utöver denna begränsning finns det förutsättningar att möta prognosen tack vare våra planerade investeringar. För att hantera ytterligare anslutningar kommer flexibilitetslösningar att öka i betydelse i Kalmar län.

Arbetet med att förstärka kapaciteten i länet pågår kontinuerligt. Den täta kopplingen mellan regionnäten i Kalmar och Jönköpings län gör att nätförstärkningar även utanför Kalmar län påverkar kapaciteten. På samma sätt ger åtgärder i Kalmar län positiva kapacitetseffekter i de angränsande länen Blekinge och Kronoberg. Vi genomför även en omkoppling i nätet som förbinder Jönköpings och Kalmar län vilket medför förbättrad kapacitet för konsumtion i Vimmerby och produktion i Hultsfred.

Tabell 55. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Kalmar län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Borgholm	C	C	C
Emmaboda	A	A	A
Hultsfred	A	A	B
Högsby	A	A	A
Kalmar	A	A	A
Mönsterås	B	B	B
Mörbylånga	C	C	C
Nybro	B	B	B
Oskarshamn	A	A	A
Torsås	B	B	B
Vimmerby	A	A	A
Västervik	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Borgholm	A	A	A
Emmaboda	C	C	B
Hultsfred	B	B	A
Högsby	A	A	A
Kalmar	A	A	A
Mönsterås	B	B	B
Mörbylånga	A	A	A
Nybro	B	B	B
Oskarshamn	B	B	B
Torsås	A	A	A
Vimmerby	A	A	A
Västervik	B	B	B

Kronobergs län

Genom en kombination av nätförstärkningar, flexibilitetslösningar och alternativa tekniska lösningar har vi förutsättningar att på sikt möta prognosen i stora delar av Kronobergs län, men vissa kapacitetsbegränsningar kvarstår.

Vi planerar att bygga ut och åtgärda många av de ledningar som annars skulle bli begränsande. Eftersom regionnätet i Kronobergs län är tätt sammankopplat med angränsande län är kapacitetsläget beroende av att vi även genomför investeringar där. Bland annat kommer vi att åtgärda flera flaskhalsar i Hallands län i början av 2030-talet, vilket skapar ökad kapacitet i Kronobergs län. Det kvarstår begränsningar för konsumtion som påverkar Markaryds kommun, dessa kommer att utredas för att identifiera lämplig åtgärd.

För att åtgärda kapacitetsbegränsningen för produktion i Uppvidinge kommun pågår en systemutredning där lämpliga åtgärder identifieras för att möjliggöra anslutning av produktion.

Tabell 56. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Kronobergs län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Alvesta	A	A	A
Lessebo	A	A	A
Ljungby	A	A	A
Markaryd	A	B	A
Tingsryd	A	A	A
Uppvidinge	C	C	C
Växjö	B	B	A
Älmhult	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Alvesta	A	A	A
Lessebo	B	B	B
Ljungby	A	A	A
Markaryd	C	C	C
Tingsryd	C	C	A
Uppvidinge	A	A	A
Växjö	B	B	A
Älmhult	B	B	B

Skåne län

Skåne bedöms generellt ha goda förutsättningar att ansluta ny produktion tack vare planerade nätförstärkningar. Bland annat medför stora investeringar i norra Skåne ett förbättrat kapacitetsläge på sikt i dessa områden. Det är mer utmanande att möta prognosen för behovet av konsumtion i mellersta och södra Skåne.

Huvuddelen av de identifierade kapacitetsbegränsningarna kommer långsiktigt hanteras i ett större samarbetsprojekt mellan E.ON och Svenska kraftnät, där flera åtgärder ingår och ett nytt stam- och regionnät samplaneras. Detta kommer att lösa kapacitetsbegränsningarna i södra Skåne, och vi arbetar tillsammans med Svenska kraftnät för att se till att åtgärderna kommer på plats i tid för att möta behoven. Parallellt arbetar vi med att planera nya projekt utifrån de systemutredningar som gjorts för Skåne län. Vi arbetar också med att identifiera och implementera andra nättekniska lösningar och flexibilitetslösningar för att frigöra mer kapacitet i området på kortare sikt. I dag har vi en aktiv flexibilitetsmarknad i södra Skåne och även en omkoppling planerad som förbättrar kapacitetsläget i Vellinge och Trelleborg.

Tabell 57. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Skåne län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Bjuv	A	A	A
Bromölla	A	A	B
Burlöv	A	A	A
Båstad	A	A	A
Eslöv	A	A	A
Helsingborg	A	A	A
Hässleholm	A	A	A
Hörby	B	B	B
Höör	A	A	A
Klippan	A	A	A
Kristianstad	B	B	B
Kävlinge	A	A	A
Landskrona	A	A	A
Lomma	A	A	A
Lund	A	A	B
Malmö	A	A	A
Osby	A	A	A
Perstorp	A	A	A
Simrishamn	A	A	B
Sjöbo	A	A	B
Skurup	A	A	B
Staffanstorp	A	A	A
Svalöv	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Bjuv	B	B	B
Bromölla	A	A	B
Burlöv	A	A	A
Båstad	A	A	A
Eslöv	A	B	B
Helsingborg	B	B	B
Hässleholm	A	A	B
Hörby	A	C	C
Höör	A	B	B
Klippan	A	A	A
Kristianstad	B	B	B
Kävlinge	A	A	A
Landskrona	B	A	A
Lomma	A	A	A
Lund	B	C	C
Malmö	B	B	B
Osby	B	B	B
Perstorp	A	A	B
Simrishamn	C	C	C
Sjöbo	C	C	C
Skurup	C	C	C
Staffanstorp	A	C	C
Svalöv	B	C	C

Tabell 57. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Skåne län (fortsättning)

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Svedala	A	A	A
Tomelilla	A	A	B
Trelleborg	A	A	A
Vellinge	A	A	A
Ystad	A	A	B
Åstorp	A	A	A
Ängelholm	A	A	A
Örkelljunga	A	A	A
Östra Göinge	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Svedala	B	C	C
Tomelilla	C	C	C
Trelleborg	C	A	A
Vellinge	C	A	A
Ystad	C	C	C
Åstorp	B	B	A
Ängelholm	B	B	B
Örkelljunga	B	B	B
Östra Göinge	A	A	B

Stockholms län

Vårt elnät i Stockholms län präglas av flera olika kapacitetsutmaningar och redan i dag är kapacitetsmarginalerna i flera stationer begränsade i såväl vårt nät som i det överliggande elnätet. Vi investerar därför i flera nya stationer och ledningar för att förbättra kapacitetssituationen. För att våra investeringar ska bidra med en kapacitetshöjande effekt är vi beroende av att Vattenfall Eldistribution genomför sina planerade investeringar i det överliggande elnätet enligt tidsplan. De första åtgärderna ska vara på plats 2029. När investeringarna har genomförts har vi förutsättningar att möta prognosen för konsumtion och produktion i Stockholms län.

Tabell 58. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Stockholms län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Danderyd	A	A	A
Järfälla	A	A	A
Upplands Väsby	A	A	A
Upplands-Bro	A	A	A
Vaxholm	A	A	A
Österåker	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Danderyd	A	A	A
Järfälla	A	A	A
Upplands Väsby	A	A	A
Upplands-Bro	B	A	A
Vaxholm	B	A	A
Österåker	B	B	A

Uppsala län

I de delar av Uppsala län där E.ON har elnät finns det goda förutsättningar att hantera ytterligare produktion och inom kort även konsumtion. I Håbo bygger vi nytt för att avlasta ett område där elnätet är hårt belastat och där utvecklingen har gått snabbare än vad dagens struktur klarar. Begränsningarna hanteras i nuläget med flexibilitetsmarknader eller villkorade avtal där det är aktuellt.

Tabell 59. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Uppsala län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Enköping	A	A	A
Håbo	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Enköping	A	A	A
Håbo	C	A	A

Västerbottens län

Vi äger få anläggningar i Västerbottens län och har goda förutsättningar att möta den aktuella prognosen.

Tabell 60. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Västerbottens län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Dorotea	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Dorotea	A	A	A

Västernorrlands län

E.ONs planerade investeringar i Västernorrlands län bedöms möta prognosen för konsumtion och produktion och samtidigt säkra kapaciteten långsiktigt. Vidare planeras större investeringar för att kunna ansluta nya stora anläggningar med konsumtion. Dock kvarstår begränsningar i det överliggande stamnätet tills dess att Svenska kraftnät har genomfört sina förstärknings-projekt i NordSyd-paketet, vilket kan göra det svårt att ansluta mer effekt utöver prognosen. De kapacitetshöjande projekten i NordSyd-paketet planeras färdigställas 2032–2035.

Tabell 61. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Västernorrlands län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Härnösand	A	A	A
Kramfors	B	B	B
Sollefteå	A	A	A
Sundsvall	B	A	A
Timrå	B	B	B
Örnsköldsvik	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Härnösand	A	A	A
Kramfors	B	B	B
Sollefteå	A	A	A
Sundsvall	B	A	A
Timrå	A	A	A
Örnsköldsvik	A	A	A

Västra Götalands län

E.ON har endast tre fördelningsstationer i Västra Götalands län. Det finns vattenkraft i området, och landsbygdsnätet i Svenljunga har stora begränsningar att ta emot ytterligare produktion. För att kunna fortsätta ansluta kunder finns möjligheter att tillämpa villkorade anslutningsavtal.

Tabell 62. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Västra Götalands län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Svenljunga	C	C	C
Tranemo	B	B	B

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Svenljunga	A	A	A
Tranemo	A	A	A

Örebro län

I Örebro län har vi inte identifierat några begränsningar för att ansluta förväntad ny produktion eller konsumtion generellt, men vissa begränsningar kan förekomma lokalt. Vi arbetar kontinuerligt med att bygga ut och förstärka regionnätet och lokalnätet för att möta behoven när Örebro kommun växer. Lokalt hanterar vi begränsningar med flexibilitetslösningar genom flexibilitetsmarknader och villkorade avtal när det behövs.

Tabell 63. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Örebro län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Askersund	A	A	A
Hallsberg	A	A	A
Kumla	A	A	A
Lekeberg	A	A	A
Lindesberg	B	B	B
Nora	A	A	B
Örebro	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Askersund	A	B	B
Hallsberg	A	A	A
Kumla	A	A	A
Lekeberg	A	A	A
Lindesberg	B	B	B
Nora	B	B	B
Örebro	A	A	A

Östergötlands län

I Östergötlands län finns det generellt goda förutsättningar att ansluta ny produktion och konsumtion. Planerade projekt och en planerad omkoppling gör att kapaciteten ökar i området. Vissa delar av det ökande effektbehovet vintertid kan även komma att hanteras med flexibilitetslösningar där det är möjligt och lämpligt.

Tabell 64. Kapacitetsläget i E.ONs elnät i Östergötlands län

Produktion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Kinda	A	A	A
Linköping	A	A	A
Norrköping	A	A	A
Söderköping	A	A	A
Valdemarsvik	A	A	A
Ydre	A	A	A
Åtvidaberg	A	A	A

Konsumtion	0–2 år	3–5 år	6–10 år
Kinda	B	B	B
Linköping	A	A	A
Norrköping	A	B	B
Söderköping	A	A	A
Valdemarsvik	A	A	A
Ydre	B	A	B
Åtvidaberg	A	A	A

3

Samråd

I detta avsnitt finns information om samrådet för E.ONs preliminära nätutvecklingsplan 2027–2036, som pågår från den 15 september till och med den 15 november 2026. Efter samrådsperioden uppdaterar vi avsnittet med resultatet från samrådet.

Det är många intressenter som berörs av elnätets utveckling. E.ON publicerade denna preliminära nätutvecklingsplan för perioden 2027–2036 på eon.se den 15 september 2026 och bjuder nu in till samråd. Syftet med samrådet är att informera och ta del av intressenternas kunskap och synpunkter. Samrådet sker digitalt och alla som berörs har möjlighet att lämna synpunkter till och med den 15 november 2026. Mer information finns på eon.se/natutvecklingsplan[6]. Efter samrådet går vi igenom synpunkterna och gör eventuella justeringar i nätutvecklingsplanen. Vi redovisar och bemöter inkomna synpunkter i en sammanfattande samrådsredogörelse som publiceras tillsammans med den slutgiltiga nätutvecklingsplanen senast den 31 december 2026. Båda dokumenten kommer finnas på eon.se/natutvecklingsplan[7].

[6, 7] eon.se/foeretag/elnaet/naetutvecklingsplan

Kommunstyrelsen

§ 96 - Svar på remiss av Vattenfalls Nätutvecklingsplan 2027–2036

(26/KS/162)

Ärendebeskrivning

Nätutvecklingsplaner är relevanta för producenter och konsumenter av el och för samhällsplaneringen i stort. Planerna visar hur ägare av elnät kan svara upp emot den pågående elektrifieringen där producenter av fossilfri energi såsom solcellsparker och vindkraftsanläggningar, vill koppla in sina anläggningar och där konsumenter, både företag och privata, vill öka sitt intag. Vattenfall Eldistribution AB har framförallt ett regionnät i Hallsbergs kommun men också en liten andel lokalnät. Hallsbergs kommun har att bedöma hur väl nätutvecklingsplanen beskriver situationen inom kommunens fysiska gränser och hur det påverkar den kommunala planeringen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen förelås lämna bifogat remissvar på Vattenfall Eldistribution AB Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Marianne Christiansen föredrar ärendet.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna bifogat remissvar på Vattenfall Eldistribution AB Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Beslutsunderlag

- TS Vattenfall Nätutvecklingsplan 2027 2036
- Svar samråd Vattenfall NUP 2027-2036
- natutvecklingsplan-2027-2036-vattenfall-eldistribution-ab-samradsversion (1/1)

Paragrafen är justerad

Svar på remiss av Vattenfalls Nätutvecklingsplan 2027–2036
§ 96
26/KS/162

Vattenfall Nätutvecklingsplan 2027–2036

Ärendebeskrivning

Ägare av elnät ska enligt Ellagen (1997:857) redovisa långsiktig plan för elnätets förmåga att distribuera el mellan elproducenter och konsumenter.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen förelås lämna bifogat remissvar på Vattenfall Eldistribution AB Nätutvecklingsplan 2027-2036.

Ärendet

Nätutvecklingsplaner är relevanta för producenter och konsumenter av el och för samhällsplaneringen i stort. Planerna visar hur ägare av elnät kan svara upp emot den pågående elektrifieringen där producenter av fossilfri energi såsom solcellsparker och vindkraftsanläggningar, vill koppla in sina anläggningar och där konsumenter, både företag och privata, vill öka sitt intag. Vattenfall Eldistribution AB har framförallt ett regionnät i Hallsbergs kommun men också en liten andel lokalnät. Hallsbergs kommun har att bedöma hur väl nätutvecklingsplanen beskriver situationen inom kommunens fysiska gränser och hur det påverkar den kommunala planeringen.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Marianne Christiansen
Samhällsbyggnadschef

Bilagor

Nätutvecklingsplan 2027-2036 Vattenfall Eldistribution AB samrådsversion

Svar samråd Vattenfall NUP 2027-2036.

Kommunstyrelseförvaltningen
Samhällsbyggnadsavdelningen
Stefan Löf
stefan.lof@hallsberg.se

Vattenfall Eldistribution AB

Remissvar Vattenfall Eldistribution AB, Nätutvecklingsplan 2027–2036

Ärendebeskrivning

Alla elnätsföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät och därmed är systemansvarig för distributionssystem (även kallad distributionsnätsföretag) har en skyldighet att upprätta en nätutvecklingsplan enligt bestämmelserna i ellagen (1997:857). Nätutvecklingsplanen ska beskriva hur elnätet kommer att utvecklas på kort och lång sikt, hur behov av överföringseffekt tillgodoses, planerade investeringar, samt hur framtida behov av flexibilitetslösningar kan lösas.

Hallsbergs kommun har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på Vattenfall Eldistribution AB´s plan. Här nedan ses kommunens kommentarer och synpunkter.

Synpunkter

Vattenfall Eldistribution AB har linjekoncession för regionnät som löper genom kommunens norra delar och har även områdeskoncession i mindre del av Hallsbergs kommuns sydligaste delar. Ett flertal ägare av lokalnät beskrivs vara anslutna till Vattenfalls regionnät. Inom Örebro län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energdistribution, Ellevio, Linde Energi Elnät, Skyllbergs Elnät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät). För att få en snabb överblick för respektive län och kommun bör en karta redovisa lokalnäten och nätägarna. På så vis kan kommunen koppla de underliggande lokalnätens nätutvecklingsplaner gentemot Vattenfalls nätutvecklingsplan.

I nuvarande status för regionnätet så står det att det råder underskott av produktion men att det tidvis finns ett överskott lokalt på grund av väderberoende produktion.

Underlaget för prognosen förklaras på ett bra sätt med vad analysen grundas på. Det saknas information vad de kommunala planerna har för roll. Hur Vattenfall kommunernas planering som underlag för sin analys bör beskrivas.

Tillväxten i regionnätet beskrivs utgå från utvecklingen i underliggande lokalnät, även om det kan förekomma anslutningsärenden direkt till regionnätet. Det flaggas dock för att det är begränsningar i överföring till transmissionsnätet och att det ansökts hos Svenska kraftnät om att få kunna öka inmatningen ytterligare till transmissionsnätet. Syftet är att möjliggöra anslutningar av kända enskilda större sol- och vindkraftsparker. Kommunen anser att det är bra att vara proaktiv då det bara i Hallsbergs kommun finns samrådsärenden eller beslutade etableringar för sol- och vindkraftsparker med en sammanlagt planerad produktion på cirka 1 500 000 MWh/år.

I tabellen som visar hög- och låglast för 10 år framåt så är upplösningen, såsom för alla tabeller vad gäller regionnätet, på länsnivå. Det är en upplösning som gör det svårt för Hallsbergs kommun att dra slutsatser av vad gäller framtida situation i kommunen. När det exempelvis kommer frågor om möjlig etablering av elintensiva företag så hade sådan information varit till nytta.

I sammanfattningen om *systemets nuvarande förmåga att möta prognosen* så beskrivs regionnätet tillräckligt för att kunna ansluta förväntat behov, detta genom tillämpning av Vattenfalls anslutningskriterier. Det framgår dock inte om förmågan kan svara mot anslutningsplikten.

Kommunstyrelsen

Magnus Andersson
Kommunstyrelsens ordförande

Vattenfall Eldistribution

Nätutvecklingsplan 2027-2036

Samrådsversion

VATTENFALL

Sammanfattning

Elektrifieringen ökar behovet av elnätskapacitet
Det finns ett stort intresse för anslutningar i vårt elnät. Elektrifieringen av industri, transporter och samhälle driver en kraftig ökning av efterfrågan på kapacitet i både region- och lokalnät. Vi möter allt fler stora anslutningsförfrågningar som är svåra att prognosticera. Dessa kräver nästan alltid utbyggnad av elnätet, något som leder till längre ledtider för denna typ av anslutningar.

Omfattande investeringar krävs
För att möta utvecklingen behövs stora investeringar i både ny nätkapacitet och förnyelse av befintlig infrastruktur. Kostnaderna påverkas samtidigt av ökade material- och entreprenadpriser. Vår bedömning är att det framtida behovet av överföringskapacitet kan mötas i både region- och lokalnätet, förutsatt att planerade investeringar för att höja kapaciteten realiseras.

Flexibilitet blir en viktig del av lösningen
Samtidigt som vi bygger ut elnätet undersöker vi olika sätt att möjliggöra anslutningar i det befintliga nätet. Traditionell nätutbyggnad behöver kompletteras med flexibilitetslösningar och nya anslutningsformer för att använda nätet mer effektivt och möjliggöra snabbare kundanslutningar.

Regionnätet

Industrins elektrifiering är den främsta tillväxtmotorn
Nya industrisatsningar och anslutning av storskalig elproduktion driver stora kapacitetsbehov i regionnäten. En stor ökning av elförbrukningen är koncentrerad till ett fåtal mycket stora industri- och datacenteretableringar. Denna förbrukning ansluts i första hand till regionnätet och kräver i regel nya regionnätsledningar och i flera fall förstärkt stamnätsanslutning.

Storskalig etablering av väderberoende elproduktion ställer nya krav genom förändrade inmatnings- och förbrukningsmönster.
Anläggningar uppförs både småskaligt och genom större etableringar av sol- och vindparker. Den nya elproduktionen ger ofta ett överskott under sommaren, vilket gör att mer el behöver kunna skickas vidare till stamnätet. Samtidigt är möjligheten att mata in el till stamnätet begränsad, vilket är en utmaning eftersom produktionen från väderberoende kraftslag och elanvändningen inte sker vid samma tidpunkter.

Förutsättningar skiljer sig mellan olika delar av landet
Kapacitetsbehov, tillväxt och tillgänglig produktion varierar kraftigt mellan olika regioner, vilket ställer olika krav på nätutvecklingen.

Villkorade avtal och alternativa planeringslösningar används för att frigöra kapacitet
Regionnäten utvecklas med hjälp av både traditionell nätutbyggnad och flexibla lösningar som möjliggör anslutningar innan alla förstärkningar är på plats.

Lokalnätet

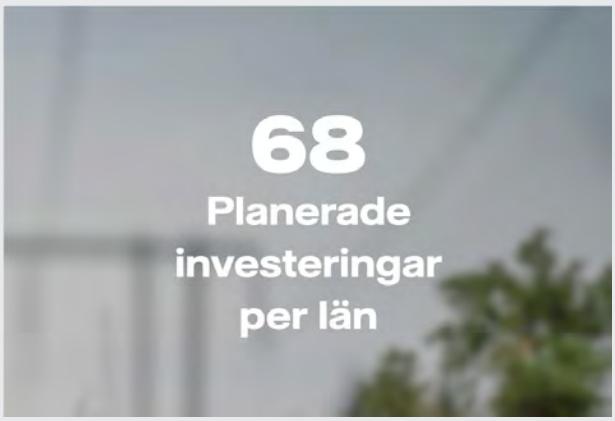
Lokalnäten bedöms i huvudsak kunna möta tillväxten
Förbrukningen i lokalnätet ökar, men relativt måttligt. De flesta kapacitetsbehoven kommer från normal samhällsutveckling och tillväxt av kommuner. Vi bedömer att dessa kan hanteras genom planerade förstärkningar, även om utmaningarna skiljer sig mellan växande tätorter och glesbygdsområden.

Transportsektorns elektrifiering driver utvecklingen
Utbyggnad av laddinfrastruktur för både personbilar och tunga transporter är den största orsaken till ökade kapacitetsbehov i lokalnäten.

Mer lokal elproduktion påverkar nätplaneringen
Solceller och annan småskalig produktion förändrar effektflödena och ställer nya krav på lokalnäten.

Innehållsförteckning

1 Uppgifter om företaget och företagets elnät 6

2 Prognos för behovet av överföringskapacitet i elnätet 22

2.1 Behov av överföringskapacitet i elnätet 23

2.2 Redogörelse för ökning och minskning av behov av överföringskapacitet 52

2.3 Systemets nuvarande förmåga att möta prognosen 55

2.4 Planerade investeringar och alternativa lösningar 65

2.4.1 Planerade investeringar 65

2.4.2 Behov av flexibilitetstjänster och andra resurser 98

2.4.2.1 Redogörelse för olika typ av åtgärder inklusive omfattning av behovet av åtgärderna 113

2.5 Redogörelse för valet av det mest kostnadseffektiva alternativet 114

2.6 Om planerade åtgärder möter behovet för överföringskapacitet 115

Referenslista 121

Begreppslista

Abonnemang: Avtalsförhållandet mellan elnätsanvändaren och elnätsföretaget som reglerar rätten att vara ansluten till elnätet och att få el överförd.

ACEA: *European Automobile Manufacturers' Association* Den europeiska branschorganisationen för fordonsindustrin företräder fordonstillverkare gentemot EU:s institutioner.

AFIR: *Alternative Fuels Infrastructure Regulation* EU-förordning som ålägger medlemsstater att utveckla infrastruktur för alternativa bränslen, såsom el och vätgas, för att främja hållbara transporter.

Anslutningspunkt: Den fysiska punkt där en elnätsanvändare är ansluten till elnätet. Anslutningspunkten utgör gränsen för ansvar mellan elnätsföretaget och anläggningsinnehavaren.

Effekt: Effekt beskriver hur snabbt energi omvandlas, används, produceras eller överförs och definieras som energi per tidsenhet. Effekt mäts i watt (W), vanligtvis uttryckt i kilowatt (kW) eller megawatt (MW).

Effektprognos: Prognos av framtida högsta effektuttag och/eller effektinmatning i elnätet, som används för att bedöma behov av kapacitetsförstärkningar och nätinvesteringar.

Effekttrappa: Effekttrappa innebär att en effekt stegvis ökar. Exempelvis kan en anslutningsförfrågan med en efterfrågad effekt stegvis öka till den efterfrågade effekten.

Elkvalitet: Kvaliteten på elöverföringen avseende avbrott och spänningsstörningar, i enlighet med gällande krav i ellagstiftning och Energimarknadsinspektionens föreskrifter.

Funktionskrav: Reglerade krav på den funktion och leveranssäkerhet som elnätet minst ska uppfylla, inklusive begränsningar för avbrottstid.

Fördelningsstation: Station som matar lokalnätet från regionnätet och möjliggör vidare distribution av el.

Gränspunkt: Gräns mellan två olika koncessionsinnehavare eller koncessionsområden.

Ledning (eller linje): Anläggning för överföring av el, utförd som luftledning eller kabel, inom elnätets olika spänningsnivåer.

Linjekoncession: För transmissions- och regionnät gäller att tillståndet kopplas till varje enskild kraftledning, så kallad linjekoncession eller nätkoncession för linje. Nätägarna ansöker om detta hos Energimarknadsinspektionen. Processen syftar till att ta hänsyn till bostäder, infrastruktur samt natur- och kulturvärden för att hitta bästa sträckning och teknik.

N-1-kriteriet: Driftsäkerhetsprincip som innebär att elnätet ska kunna upprätthålla normalläge (N) även om en enskild kritisk komponent, exempelvis en ledning, transformator eller produktionsenhet, oväntat faller bort.

Nedreglering: Anskaffar flexibilitetstjänster från efterfrågeflexibilitet, energilager och/eller distribuerad produktion för nedreglering (ökad konsumtion, minskad produktion).

Nettobehov: Det samlade behovet av överföringskapacitet i elnätet, beräknat som nuvarande behov av överföringskapacitet plus tillkommande elförbrukning minus tillkommande elproduktion.

Områdeskoncession: För lokalnätet har en nätägare tillstånd och ensamrätt att äga och driva ett elnät inom ett visst geografiskt område. Det kallas för områdeskoncession eller nätkoncession för område och utfärdas av Energimarknadsinspektionen.

Sammanlagring: Sammanlagring innebär att man beräknar den sannolika maximala samtidiga effektbelastningen från flera elnätsanvändare, istället för att summera deras individuella maxeffekter. Detta möjliggör en mer kostnadseffektiv dimensionering av elnätet, eftersom nätet då kan utformas för att klara estimerad verklig belastning.

Stamnätstation: Station i transmissionsnätet där el kopplas, transformeras eller överförs mellan stamnät, regionnät och utlandsförbindelser.

Typkurvor: En tidsprofil som beskriver hur elförbrukning eller elproduktion normalt varierar över tid, till exempel ett dygn eller ett år, för en viss kundkategori.

Uppreglering*:* Anskaffar flexibilitetstjänster från efterfrågeflexibilitet, energilager och/eller distribuerad produktion efterfrågeflexibilitet, energilager och/eller distribuerad produktion för uppreglering (minskad konsumtion, ökad produktion).

1

Uppgifter om företaget och företagets elnät

Uppgifter om Vattenfall Eldistribution

Företagsnamn	Vattenfall Eldistribution AB
Organisationsnummer	556417-0800
Kontaktväg	natutvecklingsplaner@vattenfall.com
Länk till nätutvecklingsplan som delats inför samråd *(preliminär nätutvecklingsplan)*	https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/om-elnatet/kapacitet/natutvecklingsplan/
Länk till information om samrådet	https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/om-elnatet/kapacitet/natutvecklingsplan/
Länk till slutlig nätutvecklingsplan	https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/om-elnatet/kapacitet/natutvecklingsplan/
Länk till slutlig samrådsredogörelse	
Bilagor	

Uppgifter om Vattenfall Eldistributions elnät

Vattenfall Eldistribution är en av Sveriges största elnätsoperatörer, med cirka 139 000 km elnät i stora delar av Sverige och med 900 000 kunder, från hushåll och företag till svensk basindustri.

Vattenfall Eldistribution äger och ansvarar för regionnät och lokalnät i stora delar av landet. I vårt arbete tar vi ansvar för hållbarhetsaspekterna i hela värdekedjan, från våra leverantörer till våra kunder och de lokalsamhällen där vi verkar.

I denna nätutvecklingsplan presenteras och beskrivs vårt nät i delområden på länsnivå, Vattenfall Eldistribution har nät i 18 län. I de flesta av dessa län äger vi både regionnät och lokalnät, men i några län äger vi i första hand regionnät.

Där det är möjligt har information även redovisats på kommunnivå inom respektive län, för att ytterligare öka transparensen och skapa bättre förutsättningar, exempelvis i arbetet med energiplaneringen.

Syftet är att ge en tydlig översikt över hur nätet är uppbyggt inom respektive delområde, ange relevanta gränspunkter samt ge en bild av hur kundsammansättningen ser ut i dagsläget.

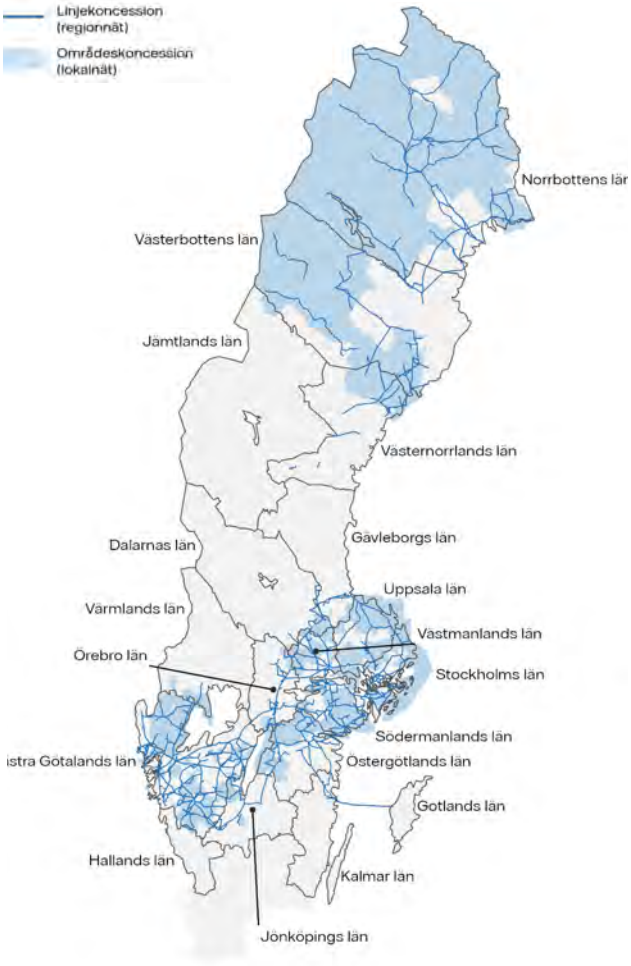
Elnätets faktiska utbredning stämmer inte alltid överens med administrativa indelningar, som län och kommuner. Ledningar, fördelningsstationer och gränspunkter löper ofta över flera läns- och kommungränser.

Indelningen i län kan i något fall göra beskrivningen otydlig eller svår, vilket vi har tagit hänsyn till i vår redovisning. Detta för att ge en så rättvisande bild som möjligt av exempelvis behovet av överföringskapacitet och de investeringar vi planerar för att höja kapaciteten.

Översikt av Vattenfall Eldistributions delområden

Nr	Delområde	Nät
1	**Norrbottens län**	Regionnät och lokalnät
2	**Västerbottens län**	Regionnät och lokalnät
3	**Västernorrlands län**	Regionnät och lokalnät
4	**Jämtlands län**	Regionnät och lokalnät
5	**Gävleborgs län**	Regionnät och lokalnät
6	**Dalarnas län**	Regionnät och lokalnät
7	**Västmanlands län**	Regionnät och lokalnät
8	**Uppsala län**	Regionnät och lokalnät
9	**Värmlands län**	Regionnät och lokalnät
10	**Örebro län**	Regionnät och lokalnät
11	**Stockholms län**	Regionnät och lokalnät
12	**Södermanlands län**	Regionnät och lokalnät
13	**Västra Götalands län**	Regionnät och lokalnät
14	**Östergötlands län**	Regionnät och lokalnät
15	**Jönköpings län**	Regionnät och lokalnät
16	**Kalmar län**	Regionnät
17	**Hallands län**	Regionnät och lokalnät
18	**Gotlands län**	Regionnät

Karta över vår elnätsverksamhet

I översiktskartan här intill redovisas de geografiska områden där Vattenfall Eldistribution bedriver nätverksamhet. Som elnätsföretag agerar vi på en naturlig monopolmarknad som övervakas av Energimarknadsinspektionen (Ei) och för att få bygga och driva elnät krävs särskilda tillstånd som kallas koncession.

Kartan visar de två centrala typerna av tillstånd för att få bedriva nätverksamhet i Sverige, nätkoncession för område (områdeskoncession) och nätkoncession för linje (linjekoncession).

Nätkoncession för lokalnätet
För lokalnätet har en nätägare tillstånd och ensamrätt att äga och driva ett elnät inom ett visst geografiskt område. Det kallas för nätkoncession för område eller områdeskoncession. Områdeskoncession beviljas med en högsta spänningsnivå för nätet i området. Sverige har omkring 300 områdeskoncessioner som gäller tills vidare, fördelade på cirka 170 nätföretag.

Nätföretag som har en sådan koncessionstyp behöver inte söka nytt tillstånd från Ei för varje enskild ledning inom området. Det kan dock krävas tillstånd enligt andra regelverk, så som miljöbalkens krav på samråd eller kulturmiljölagens bestämmelser.

Linjekoncession för region- och transmissionsnätet
För transmissionsnätet och regionnätet är tillståndet normalt sett istället kopplat till den enskilda kraftledning som ska byggas eller byggas om. Det kallas för nätkoncession för linje eller linjekoncession. En ansökan om en sådan koncessionstyp måste innehålla tekniska specifikationer, miljökonsekvensbeskrivning och en redogörelse för behovet av ledningen.

En linjekoncession är villkorad en angiven spänningsnivå för ledningen. Prövningen görs av Ei och följer kraven i ellagen och kompletterande regler i miljöbalken. Syftet är att säkerställa att ledningen är samhällsekonomiskt motiverad, tekniskt lämplig och placerad på ett sätt som tar hänsyn till människor, natur och kulturmiljöer.

Sedan några år tillbaka finns även en ny form av nätkoncession för område, vilken har en angiven högsta och lägsta spänning för ledningen. Koncessionsformen gör det till viss del möjligt även för regionnät att byggas med områdeskoncession som grund. I dagsläget har Vattenfall Eldistribution koncession för ett sådant område i norra Sverige, inom delar av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.

I de områden där Vattenfall Eldistribution äger lokalnätet är Vattenfall Eldistribution vanligtvis även regionnätsägare. Vårt stora och omfattande regionnät fungerar som en central knutpunkt i elnätssystemet och innebär att ett betydande antal lokalnätsbolag är anslutna direkt till vårt regionnät. Detta ger oss en viktig roll i att säkerställa driftstabilitet, kapacitet och utvecklingsmöjligheter för de underliggande lokalnätsföretag som är beroende av vår regionnätsinfrastruktur.

För mer information om tillstånd för region- och lokalnät, se vår hemsida:
https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/om-elnatet/tillstandsprocessen/

1 Norrbottens län

Regionnät
I Norrbotten äger Vattenfall Eldistribution större delen av regionnätet och distribuerar även el till lokalnätsbolagen Luleå Energi Elnät, PiteEnergi, Bodens Energi Nät, Övertorneå Energi, Jukkasjärvi Sockens Belysningsförening, Töre Energi, LKAB Nät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Regionnäten i Norrbotten drivs vid spänningsnivåerna 130 kV och 40 kV. Nätstrukturen är utformad för att kunna ansluta en stor mängd produktion, i synnerhet vattenkraft. Det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är ansluten ägs av Svenska kraftnät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet består dels av efterfrågan från de underliggande lokalnäten, dels av effekt som behövs för den elintensiva basindustrin, såsom stål- och metallindustri, gruvindustri samt pappers- och massaindustri. Även de etableringar av datacenter som tillkommit under senare år bidrar till den nuvarande elanvändningen.

Ur ett överföringskapacitetsperspektiv är dock produktionen den dominerande delen av det befintliga behovet. Produktionsmixen i Norrbotten domineras av vattenkraft, samtidigt som vindkraften har fått ett ökande genomslag under senare år.

Historiskt har vattenkraften i Norrbotten producerat ett överskott av el som transporterats via transmissionsnätet söderut. I takt med att produktionen från sol- och vindkraft ökar har vattenkraften fått en viktig roll för frekvensreglering. Samtidigt förväntas överskottet minska gradvis i samband med att energiintensiva industrier etablerar verksamhet i Norrbotten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution ansvarar för stora delar av lokalnätet i Norrbotten. Länet är geografiskt mycket stort och är glest befolkat. De långa avstånden mellan kunderna gör att nätet till stor del består av 20 kV-luftledningar, en lösning som är väl lämpad för landsbygdsmiljöer där robusthet och räckvidd är viktiga faktorer.

Inom de områden där Vattenfall Eldistribution äger lokalnätet finns cirka 67 000 anslutna anläggningar, fördelade över kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Boden, Gällivare, Haparanda, Jokkmokk, Kalix, Kiruna, Pajala, Piteå, Älvsbyn, Överkalix och Övertorneå.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Produktionsslagen i lokalnätet utgörs huvudsakligen av vindkraft, solkraft och värmekraft. Småskaliga solcellsanläggningar har utvecklats snabbt de senaste fyra åren och tillväxten speglar den nationella trenden där allt fler kunder installerar egna solpaneler.

2 Västerbottens län

Regionnät
Regionnäten i Västerbotten drivs vid spänningsnivåerna 130 kV och 40 kV. Spänningsnivån 40 kV används i synnerhet i inlandet, medan 130 kV används närmare de större städerna vid kusten, samt för att ansluta större produktionsanläggningar. En stor del av nätstrukturen är i huvudsak utformad för att ansluta produktion och det finns en stor volym vatten- och vindkraft anslutet till regionnätet, vilket gör att det råder ett betydande överskott av produktion i länet.

Det överliggande transmissionsnätet som drivs vid spänningsnivåerna 400 kV och 220 kV ägs av Svenska kraftnät. Vattenfall Eldistribution är anslutet till Umeå Energis lokalt avgränsade regionnät, som de äger. Inom länet äger även Skellefteå Kraft Elnät ett stort regionnät.

Till Vattenfall Eldistributions regionnät är följande lokalnätsinnehavare anslutna: Umeå Energi Nät, Åsele Elnät, Skellefteå Kraft Elnät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det befintliga elbehovet i regionnätet består av andra lokalnätsbolag som är anslutna till vårt regionnät. Ur ett överföringskapacitetsperspektiv dominerar produktionen det befintliga behovet, där produktionsmixen präglas av vattenkraft och vindkraft

Lokalnät
I Västerbotten innehar Vattenfall Eldistribution lokalnätet i flera av länets kommuner. Nätstrukturen varierar mellan olika delar av länet. I inlandet dominerar ett 20 kV-nät, vilket är väl anpassat för områden med långa avstånd och glesare bebyggelse. I Bjurholm och Nordmaling består lokalnätet däremot till största delen av 10 kV-ledningar, vilket speglar en tätare bebyggelse och andra historiska nätförutsättningar.

Inom de områden där Vattenfall Eldistribution äger lokalnätet finns cirka 35 000 anslutna anläggningar, fördelade över kommunerna Dorotea, Malå, Nordmaling, Bjurholm, Lycksele, Vindeln, Skellefteå, Storuman, Sorsele, Umeå, Vännäs, Vilhelmina och Åsele.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den anslutna elproduktionen utgörs huvudsakligen av småskaliga solcellsanläggningar, vattenkraft och vindkraft. Största delen av produktionen härstammar från solcellsinstallationer på bostäder, lantbruk och mindre kommersiella verksamheter. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar.

3 Västernorrlands län

Regionnät
Inom länet äger Vattenfall Eldistribution regionnät vid spänningsnivåerna 130 kV, 70 kV och 40 kV. 70 kV-regionnätet kring Ånge liksom 40 kV-regionnätet kring Torpshammar är lokalt avgränsade och ansluter till överliggande 220 kV-nät som ägs av Svenska kraftnät.

130 kV-nätet i nordöstra delen är mer vidsträckt och ansluter till överliggande 400 kV-nät som ägs av Svenska kraftnät. Inom länet finns en betydande mängd 130 kV regionnät för att ansluta produktion från vindkraft och vattenkraft.

Inom länet är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energidistribution, Härjeåns Nät, Vattenfall Eldistribution (lokalnät) och Övik Energi Nät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av underliggande lokalnät samt elintensiv verksamhet inom kemiindustri och pappers- och massaindustri.

Ur ett överföringskapacitetsperspektiv är produktionen den dominerande delen av behovet. Produktionsmixen består av vattenkraft och vindkraft. På länsnivå råder stort överskott av produktion.

Lokalnät
I Västernorrlands län finns Vattenfall Eldistributions lokalnät främst i de norra delarna av länet, där drygt 18 000 anläggningar är anslutna. Nätet är i huvudsak ett landsbygdsnät och omfattar främst områden i Örnsköldsviks kommun, där avstånden mellan kunderna är stora och nätstrukturen domineras av luftledningar anpassade för glesare bebyggelse. Lokalnätsområdet i länet utgör en mindre del av Vattenfall Eldistributions totala nät men spelar en viktig roll i energiförsörjningen på landsbygden.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den elproduktion som är ansluten till vårt lokalnät i Västernorrland består av en kombination av solkraft, vindkraft och vattenkraft. De senaste åren har småskaliga solcellsanläggningar vuxit kraftigt i området och solkraften utgör idag mer än hälften av den anslutna produktionen. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar.

4 Jämtlands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger en regionnätsledning vid spänningsnivå 130 kV inom Ragunda kommun och ett fåtal stationer i länet. Svenska kraftnät äger det överliggande 220 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är ansluten.

I länet har Vattenfall Eldistribution gränssnitt mot Jämtkrafts 130 kV-nät samt mot E.ON Energidistribution och Härjeåns nät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av efterfrågan från underliggande lokalnät.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution lokalnätsverksamhet i Jämtlands län är begränsad. Vi bedriver lokalnätsverksamhet i norra delarna av Strömsunds kommun i Jämtlands län, där vi har cirka 13 km lokalnätsledning och 36 anslutna anläggningar.

5 Gävleborgs län

Regionnät
Regionnätet drivs vid spänningsnivåerna 130 kV och 70 kV men det finns även en mindre mängd regionnät vid spänningsnivåerna 20 kV och 400 kV. Regionnätet vid spänningsnivå 20 kV är lokalt avgränsat och används främst för att överföra el till mindre orter på landsbygden.

Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV- och 220 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna.

Inom Gävleborgs län är följande lokalnätsinnehavare anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Ellevio, Gävle Energi Elnät, Sandviken Energi Elnät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av stål- och metallindustri, pappers- och massaindustri, efterfrågan från underliggande lokalnät samt på senare tid även datacenter.

Produktionskapaciteten består av vindkraft samt produktionsslag som är anslutna till underliggande lokalnät. Inom länet råder ett stort underskott på produktion ansluten till regionnätet.

Lokalnät
Vattenfall Eldistributions lokalnät i Gävleborg är relativt begränsat i omfattning och omfattar cirka 1 000 anslutna anläggningar. De flesta av dessa ligger i Gävle kommun, men det finns även anläggningar i Sandviken och Hofors. Att nätet trots sin begränsade omfattning sträcker sig över flera kommuner beror på att Vattenfall Eldistributions nätkoncessioner inte följer kommun- eller länsgränser. Det gör att vissa delar av nätet sträcker sig in i områden där företaget i övrigt har mycket liten eller ingen verksamhet. Huvuddelen av nätstrukturen i det aktuella området fortsätter vidare in i angränsande län, vilket gör nätet i Gävleborg till en mindre del av ett större sammanhängande nät.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den produktion som är ansluten till Vattenfall Eldistributions lokalnät i Gävleborg består framför allt av småskaliga solcellsanläggningar. Därutöver finns även en mindre mängd vattenkraft ansluten i länet.

6 Dalarnas län

Regionnät
Regionnäten i Dalarnas län drivs i huvudsak vid spänningsnivån 130 kV. Det finns även ett 20 kV-regionnät som i huvudsak försörjer mindre orter på landsbygden med el. Utöver dessa ledningar finns en ledning vid spänningsnivån 70 kV som går över länsgränsen till Västmanland. Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV- och 220 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna.

Inom länet äger Ellevio en betydande andel regionnät. Även Västerbergslagens Elnät äger regionnät som angränsar till Vattenfall Eldistributions regionnät.

I länet är, utöver lokalnät, flertalet elintensiva verksamheter anslutna till regionnätet. Exempel på verksamheter är gruvverksamhet samt stål- och massaindustri. Till regionnätet är även en stor mängd produktion, i synnerhet vindkraft ansluten vilket gör att det tidvis råder ett relativt stort produktionsöverskott i nätet.

Till Vattenfall Eldistributions regionnät är följande ägare av lokalnät anslutna: Vattenfall Eldistribution (lokalnät), Hedemora Elnät, Västerbergslagens Elnät och Svältbackens Kraft.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av efterfrågan från de underliggande lokalnäten tillsammans med elintensiv industri, såsom stål- och metallindustri, gruvindustri samt kemiindustri.

Den produktion som är ansluten till regionnätet består huvudsakligen av vattenkraft och vindkraft.

Lokalnät
I Dalarna äger och driver Vattenfall Eldistribution lokalnät i Avesta, Smedjebacken och Hedemora, vilket utgör en relativt liten del av länets yta. Dessa områden består framför allt av tätort och har därför en annan nätstruktur och kundtäthet än de mer glesbefolkade delarna av länet. Totalt finns cirka 15 000 anslutna anläggningar inom Vattenfall Eldistributions lokalnätsområde i Dalarna.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Produktionskapaciteten i lokalnätet består av flera olika produktionsslag, den största delen utgörs av vindkraft och mikroproduktion från solceller.

7 Västmanlands län

Regionnät
Inom länet drivs regionnätet primärt vid spänningsnivåerna 130 kV och 70 kV. På landsbygden finns även en regionnätsstruktur som är mer lokalt avgränsad, med spänningsnivåerna 30 kV och 20 kV.

Svenska kraftnät äger det överliggande transmissionsnätet, där Vattenfall Eldistribution ansluter vid spänningsnivåerna 400 kV och 220 kV. På länsnivå råder ett underskott av produktion men lokalt råder däremot tidvis ett överskott av produktion. Detta då den är väderberoende.

Inom Västmanlands län är följande lokalnätsinnehavare anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Mälarenergi Elnät, Sala-Heby Energi Elnät, Vattenfall Eldistribution (lokalnät) och Västerbergslagens Elnät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av underliggande lokalnät samt av industri inom kemi och stål- och metallsektorn.

Produktionen består av vattenkraft, vindkraft och kraftvärme samt anläggningar anslutna till underliggande lokalnät.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har lokalnät i flera delar av Västmanlands län, med cirka 30 000 anläggningar anslutna. Nätet sträcker sig över kommunerna Västerås, Surahammar, Sala, Skinnskatteberg, Norberg, Köping, Fagersta, Arboga och Kungsör, vilket innebär att både större tätorter och mindre bruksorter ingår i nätområdet. Regionen har en varierad struktur med industristäder, skogsområden och mindre landsbygdssamhällen, vilket skapar olika förutsättningar för nätutbyggnad och produktion.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Produktionskapaciteten i lokalnätet utgörs huvudsakligen av solkraft och vattenkraft. De senaste tre åren har solkraften byggts ut kraftigt i Västmanlands län, med både större och mer småskaliga solcellsanläggningar.

8 Uppsala län

Regionnät
Inom Uppsala län drivs regionnätet vid spänningsnivån 70 kV. På landsbygden finns även en regionnätsstruktur med spänningsnivån 20 kV som är mer lokalt avgränsad och som i huvudsak försörjer landsbygden och mindre orter med el.

Det överliggande transmissionsnätet ägs av Svenska kraftnät och Vattenfall Eldistribution ansluter till spänningsnivån 220 kV.

Inom Uppsala län råder stort underskott av såväl planerbar som icke planerbar produktion ansluten till regionnätet.

Inom Uppsala län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Ellevio, E.ON Energidistribution, Sala-Heby Energi Elnät, Vattenfall Eldistribution (lokalnät) och Upplands Energi.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs främst av de underliggande lokalnäten.

Produktionsmixen omfattar vattenkraft och kraftvärme, samt ytterligare anläggningar anslutna till lokalnäten.

Lokalnät

Vattenfall Eldistribution har nätkoncession för lokalnät i stora delar av Uppsala län och den största delen av lokalnätet finns inom Uppsala kommun. Här finns cirka 99 000 anslutna anläggningar, vilket gör kommunen till den klart största delen av nätområdet. Utöver Uppsala finns även anslutningar i kommunerna Östhammar, Tierp, Enköping, Knivsta, Älvkarleby, Heby och Håbo. Sammantaget innebär detta att lokalnätet i länet omfattar drygt 159 000 anläggningar. Variationen mellan kommunerna är stor. Uppsala präglas av tät bebyggelse medan andra delar av länet har en mer blandad struktur med både tätorter och landsbygdsområden.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den anslutna produktionskapaciteten i Uppsala län domineras av solkraft. Produktionen utgörs främst av både större solcellsanläggningar samt ett stort antal mikroproducenter som installerat solpaneler på bostäder och verksamheter. Solkraften har vuxit snabbt och är idag den dominerande produktionsformen i lokalnätet.

Vattenkraften står för den näst största andelen av den installerade produktionen efter solkraft. Vindkraften bidrar också, men utgör en mindre del av den anslutna produktionen till lokalnätet i länet.

9 Värmlands län

Regionnät
I länet äger Vattenfall Eldistribution en begränsad mängd regionnät vid spänningsnivåerna 50 kV och 130 kV inom främst Säffle och Grums kommuner. Vattenfall Eldistributions regionnätsanläggningar försörjer främst Ellevios regionnät med kraft. Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna.

Inom Värmlands län är följande lokalnätsinnehavare anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Ellevio och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det aktuella elbehovet inom regionnätet präglas i huvudsak av de anslutna lokalnäten och deras respektive efterfrågan. Den anslutna elproduktionen utgörs främst av de produktionsanläggningar som är anslutna till de underliggande lokalnäten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har lokalnät i två kommuner i Värmlands län: Säffle och Årjäng. För Årjängs kommun ägs det överliggande regionnätet av Ellevio.

Totalt finns cirka 13 000 anslutna anläggningar och nätområdet är koncentrerat till länets västra delar. Regionen är till stor del präglad av landsbygd, vilket påverkar både nätstruktur och förutsättningar för lokal energiproduktion.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den produktionskapacitet som är ansluten till lokalnätet i Värmland utgörs framförallt av vindkraft, som är den dominerande produktionskällan sett till installerad effekt. Utöver vindkraft består produktionen främst av småskaliga solcellsanläggningar. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar. Den resterande produktionskapaciteten utgörs huvudsakligen av vattenkraft, även om andra kraftslag också är anslutna till lokalnätet i länet.

10 Örebro län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger regionnät vid spänningsnivåerna 130 kV, 40 kV och 30 kV, främst i sydöstra och nordöstra delarna av länet. Regionnätet försörjer framförallt lokalnät med el.

Elproduktion finns framförallt ansluten till lokalnäten men det finns även ett fåtal vindkraftparker som är anslutna till regionnätet. På länsnivå råder underskott av produktion men lokalt råder tidvis överskott av produktion då denna är väderberoende. Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är ansluten.

Inom Örebro län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energdistribution, Ellevio, Linde Energi Elnät, Skyllbergs Elnät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av underliggande lokalnät samt pappers- och massaindustri och stål- och metallindustri. Produktionen består av vindkraft samt anläggningar anslutna till de underliggande lokalnäten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har lokalnät i flera delar av Örebro län, där cirka 8 000 anläggningar är anslutna. Merparten av dessa anläggningar, cirka 6 600, är belägna i Askersunds kommun, vilket gör att vår nätverksamhet är störst i denna kommun. Utöver Askersund finns anslutningar i kommunerna Lindesberg, Örebro, Laxå och Hallsberg. Det innebär att nätet sträcker sig över en geografiskt varierad region med både tätorter, skogsområden och mindre landsbygdssamhällen.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den anslutna produktionen i lokalnätet i Örebro län domineras av vindkraft vilket därmed är den största enskilda produktionskällan i regionen. Den återstående delen av produktionen består av solkraft och vattenkraft.

11 Stockholms län

Regionnät
Det överliggande nätet i Stockholmsregionen ägs till större delen av Svenska kraftnät (spänningsnivåer 400 kV och 220 kV) men även av Ellevio (220 kV). Svenska kraftnät genomför en mycket omfattande omstrukturering av transmissionsnätet i syfte att höja kapaciteten, där stora delar av 220 kV-nätet kommer att ersättas med 400 kV inom nätutvecklingsplanens tidsperiod.

Inom Stockholms län äger Vattenfall Eldistribution det till ytan största regionnätet, som drivs vid spänningsnivån 70 kV. Vattenfall Eldistribution innehar även två 130 kV-ledningar inom Södertälje kommun, samt en i Huddinge kommun. På landsbygden finns även en regionnätsstruktur som är lokalt avgränsad, där spänningsnivån är 20 kV.

Inom Stockholms län råder stort underskott av såväl planerbar som icke planerbar produktion.

Inom Stockholms län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Boo Energi, Ellevio, E.ON Energidistribution, Nacka Energi, Norrtälje Energi, Sollentuna Elnät, Telge Nät, Kraftnät Åland och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det befintliga elbehovet i regionnätet präglas av behoven i de underliggande lokalnäten. Även elintensiv verksamhet, inklusive pappers- och massaindustri, bidrar till efterfrågan.

Den produktion som är ansluten till regionnätet består i huvudsak av vindkraft och kraftvärme.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution äger och driver lokalnätet i stora delar av Stockholms län, där drygt 300 000 anläggningar är anslutna. Nätet omfattar ett stort geografiskt område och sträcker sig över både tätbefolkade urbana miljöer och mer glesa kust- och landsbygdsområden. Inom nätkoncessionen finns anläggningar i kommunerna Huddinge, Haninge, Norrtälje, Botkyrka, Värmdö, Solna, Sigtuna, Sundbyberg, Tyresö, Salem, Nynäshamn, Österåker, Södertälje, Stockholm, Vallentuna, Upplands Väsby, Nykvarn, Nacka och Sollentuna.

Den största delen av Vattenfall Eldistributions lokalnät i länet finns i kommunerna Tyresö, Sundbyberg, Sigtuna, Solna, Värmdö, Botkyrka, Norrtälje, Haninge och Huddinge. Det speglar både befolkningstäthet och historisk nätutbyggnad inom regionen.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den produktion som är ansluten till Vattenfall Eldistributions lokalnät i Stockholms län domineras tydligt av solkraft, i första hand av småskaliga solcellsanläggningar. Denna utveckling följer den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar. Den återstående produktionen inom lokalnätet består huvudsakligen av värmekraft.

12 Södermanlands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger regionnät vid spänningsnivåerna 130, 40 och 20 kV och Vattenfall Eldistributions regionnät utgör därmed större delen av regionnätet inom länet. Generellt är de större städerna anslutna till 130 kV-nätet medan 20-40 kV-näten försörjer landsbygd och mindre orter med el. Inom länet äger även Eskilstuna Energi och Miljö Elnät ett fåtal 130 kV-ledningar för distribution lokalt inom Eskilstuna.

Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna.

Regionnätet förser i huvudsak lokalnät med kraft men det finns även elintensiv industri i Oxelösund. Det finns en begränsad mängd icke planerbar produktion som är direkt ansluten till regionnätet medan övrig produktion är ansluten till lokalnäten. Det råder ett stort underskott av elproduktion i länet.

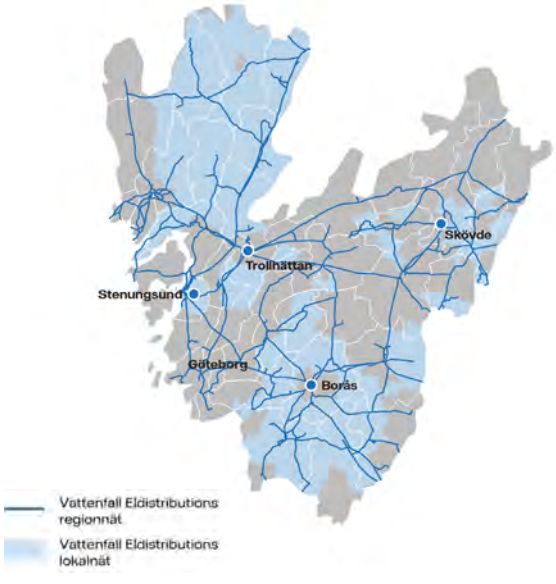
Inom Södermanlands län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Eskilstuna Energi och Miljö Elnät, Oxelö Energi, SEVAB Nät, Tekniska Verken Katrineholm Nät och Vattenfall Eldistribution (lokalnät).

Det befintliga elbehovet i regionnätet domineras av underliggande lokalnät och kompletteras av stål- och metallindustri. Produktionen består huvudsakligen av anläggningar anslutna till de underliggande lokalnäten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution äger och driver lokalnätet i flera delar av Södermanlands län, totalt är ungefär 86 000 anläggningar anslutna. Anläggningarna finns utspridda över kommunerna Nyköping, Flen, Trosa, Strängnäs, Gnesta, Eskilstuna, Vingåker, Katrineholm och Oxelösund. Det innebär att nätet täcker både tätorter och mer lantliga områden. Nätkoncessionerna följer inte alltid kommungränser, vilket gör att nätet i vissa kommuner är mer omfattande än i andra.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen. Ungefär hälften av elproduktionen i vårt lokalnät i Södermanlands län kommer från småskaliga solceller på bostäder, lantbruk och företag. Resten utgörs av värmekraft, vindkraft, vattenkraft och energilagring.

13 Västra Götalands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger större delen av regionnätet inom länet. Regionnätet drivs främst vid spänningsnivåerna 130 kV och 40 kV och är överlag väl sammanhängande. Inom Varbergs kommun är Vattenfall Eldistributions regionnät anslutet till Ellevios regionnät. Gränspunkter finns även mot Göteborgs Energi och Nätkraft Borås som äger regionnät som är mer lokalt avgränsade, samt mot Svenska kraftnät.

Inom länet är Vattenfall Eldistribution anslutna mot överliggande nät som ägs av Svenska kraftnät, främst vid spänningsnivån 400 kV men även vid 220 kV.

Regionnätet försörjer i första hand lokalnät men även elintensiv industri, främst vid västkusten. Till regionnätet finns produktion ansluten i form av vindkraft och vattenkraft men en relativt stor andel av produktionen är ansluten till lokalnäten. På länsnivå råder stort underskott av produktion men det finns tidvis lokala överskott av produktion, främst till följd av ansluten vindkraft.

Inom Västra Götalands län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Ale El Elnät, Alingsås Energi Elnät, Bengtsfors Energi Nät, Bjärke Energi, E.ON Energidistribution, Ellevio, Falbygdens Energi Nät, Grästorps Energi, Göteborg Energi Nät, Herrljunga Elnät, Hjo Elnät, Hjärtums Elförening, Härryda Energi, Karlsborgs Elnät, Kungälv Energi, Kvänumbygdens Energi, Lerum Nät, LEVA Nät, Lidköping Elnät, Nossebroortens Energi, Nätkraft Borås, Partille Energi Nät, Sandhult-Sandareds Elnät, Skara Elnät, Skövde Energi Elnät, Sjogerstads Elektriska Distributionsförening, Tibro Elnät, Tidaholm Elnät, Trollhättan Energi Elnät, Uddevalla Energi Elnät, Ulricehamns Energi Elnät, Vallebygdens Energi, Vara Energi, Vattenfall Eldistribution (*lokalnät*), Västra Orusts Energitjänst och Östra Kinds Elnät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet domineras av underliggande lokalnät och av elintensiv industri inom kemi, stål- och metallsektorn samt pappers- och massaindustrin.

Produktionskapaciteten omfattar vattenkraft och vindkraft på regionnät samt ytterligare anläggningar i de underliggande lokalnäten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har en omfattande närvaro i Västra Götalands län, där vårt lokalnät omfattar cirka 160 000 anslutna anläggningar. Den största delen av dessa finns i kommunerna Vänersborg, Mark, Borås, Stenungssund, Åmål, Mellerud, Uddevalla, Svenljunga, Vårgårda, Bengtsfors, Lilla Edet, Tranemo, Bollebygd, Färgelanda, Dals-Ed, Ulricehamn, Skövde, Alingsås, Trollhättan, Lysekil, Härryda, Kungälv, Hjo, Munkedal, Skara och Alingsås. Dessa kommuner utgör kärnan i nätområdet och speglar en region med större städer, expansiva pendlingskommuner och vidsträckta landsbygdsområden.

Utöver dessa finns även ett mindre antal anslutna anläggningar i kommunerna Tibro, Vara, Orust, Tidaholm, Essunga, Falköping, Tanum, Ale, Lidköping, Lerum, Grästorp, Karlsborg, Herrljunga, Töreboda, Göteborg, Partille och Mariestad. Det visar att nätkoncessionen sträcker sig över ett stort geografiskt område med stor variation.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den lokala produktionen i Västra Götalands län är omfattande och varierad. Den största delen utgörs av vindkraft. Vindkraften är därmed den dominerande produktionskällan i länet sett till installerad effekt och spelar en central roll i regionens energiförsörjning. Under de senaste åren har solkraften vuxit kraftigt i nätet, framför allt genom en snabb tillväxt av småskaliga solcellsanläggningar. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar. Den resterande produktionskapaciteten utgörs främst av vattenkraft, men även andra kraftslag är anslutna till lokalnätet i länet.

14 Östergötlands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger regionnät vid spänningsnivåerna 130, 40 och 20 kV vilket utgör en förhållandevis stor del av regionnätet inom länet. E.ON Energidistribution äger regionnät kring Norrköping samt i södra delarna av länet och Tekniska Verken äger regionnät lokalt omkring Linköping. Även Mjölby Kraftnät innehar 130 kV-ledningar, dock med syfte att försörja Mjölby lokalt med kraft.

Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna. Vårt regionnät förser även E.ON Energidistributions och Tekniska Verkens regionnät med kraft.

Inom länet finns större förbrukare såsom pappers- och massaindustri anslutna till regionnätet. Det finns även en betydande mängd elproduktion i länet i form av kraftvärme och vindkraft, denna är dock i första hand ansluten till underliggande lokalnät. På länsnivå råder underskott av produktion men det kan tidvis uppstå lokala överskott till följd av produktion från vindkraft.

Inom Östergötlands län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energidistribution, Mjölby Kraftnät, Tekniska Verken, Linköpings Nät och Vattenfall Eldistribution (*lokalnät*).

Det befintliga elbehovet i regionnätet domineras av underliggande lokalnät samt verksamheter inom pappers- och massaindustrin och stål- och metallindustrin.

Produktionskapaciteten utgörs av anläggningar anslutna till underliggande lokalnät samt vatten- och vindkraft.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har lokalnät i flera delar av Östergötland, där cirka 60 000 anläggningar är anslutna. Nätet sträcker sig över kommunerna Motala, Finspång, Vadstena, Boxholm, Ödeshög, Mjölby, Linköping, Norrköping, Ydre, Söderköping och Kinda. Det innebär att nätet omfattar såväl större städer som mindre tätorter och landsbygd. Den största delen av nätet finns i Motala och Finspång, som utgör de mest betydande områdena inom regionens lokalnätsstruktur.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den lokala produktionen i Östergötlands lokalnät består huvudsakligen av vindkraft och solkraft. Den största andelen av produktionen kommer från vindkraft. Under de senaste fyra åren har småskaliga solcellsanläggningar ökat kraftigt och utgör idag en stor del av den installerade produktionskapaciteten. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar. Resterande produktion består framförallt av vattenkraft.

15 Jönköpings län

Regionnät
I länet äger Vattenfall Eldistribution i första hand regionnät vid spänningsnivån 130 kV men även vid 40 kV. Regionnäten försörjer primärt underliggande lokal- och regionnät med kraft, men det finns även ett fåtal vindkraftparker anslutna till regionnätet.

Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna. E.ON Energidistribution har en betydande andel regionnät inom länet, och Vattenfall Eldistributions regionnät är anslutet till E.ON Energidistributions regionnät.

Inom länet är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energidistribution, Gislaved Energi Elnät, Habo Energi Kraft, Jönköping Energinät, Tranås Energi Elnät, Vaggeryds Elverk och Vattenfall Eldistribution (*lokalnät*).

Det befintliga elbehovet i regionnätet domineras av lokalnäten, men även pappers- och massaindustri bidrar till efterfrågan.

Den produktion som är ansluten till regionnätet består av vindkraft. Utöver detta är diverse produktionsanläggningar anslutna till de underliggande lokalnäten. På länsnivå är den anslutna produktionen avsevärt lägre än konsumtionen.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har lokalnät i delar av Jönköpings län, totalt är cirka 15 000 anläggningar anslutna. Anläggningarna finns i kommunerna Jönköping, Gislaved, Mullsjö, Tranås, Vaggeryd och Habo, vilket innebär att nätområdet omfattar både större tätorter och mer landsbygdspräglade områden. Regionen har en varierad struktur med både industri, pendlingsorter och mindre samhällen, vilket ger olika förutsättningar för nätutbyggnad och energiproduktion.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den produktion som är ansluten till vårt lokalnät består huvudsakligen av vindkraft och solkraft. Vindkraft är det dominerande kraftslaget men de senaste tre åren har småskaliga solcellsanläggningar ökat kraftigt och står för en stor del av den totala installerade produktionskapaciteten. Denna utveckling är i linje med den nationella trenden där allt fler kunder investerar i egna solcellsanläggningar. Utöver vind- och solkraft finns även en mindre andel vattenkraft ansluten till lokalnätet i länet.

16 Kalmar län

Regionnät
Inom länet äger Vattenfall Eldistribution regionnät vid spänningsnivån 130 kV i Västerviks kommun, samt en elförbindelse mellan fastlandet och Gotland. Ingen elproduktion finns direktansluten till regionnätet.

Vattenfall Eldistribution har ingen anslutning till det överliggande transmissionsnätet i länet, men regionnätet är anslutet till E.ON Energidistributions regionnät.

Inom länet är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: E.ON Energidistribution, Västerviks Kraft Elnät.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs av underliggande lokalnät som är anslutna till vårt regionnät.

Lokalnät

Vattenfall Eldistribution äger inte lokalnät i Kalmar län.

17 Hallands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger endast en begränsad mängd regionnät i länet. Det består av ett fåtal 130 kV-ledningar och stationer inom Varbergs kommun samt 40 kV-ledningar och en transformatorstation i Falkenbergs kommun. Svenska kraftnät äger det överliggande 400 kV-transmissionsnätet dit Vattenfall Eldistribution är anslutna.

Inom Hallands län är följande ägare av lokalnät anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät: Ellevio, Varbergsortens Elnät och Vattenfall Eldistribution (*lokalnät*).

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs huvudsakligen av pappers- och massaindustri samt efterfrågan från underliggande lokalnät.

På produktionssidan består utbudet främst av mindre produktionsanläggningar anslutna till de underliggande lokalnäten.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har endast ett mindre område med lokalnät i norra delen av Hallands län, där cirka 700 anläggningar är anslutna. Den största delen av dessa finns i Falkenberg, men det finns även anslutningar i delar av Varberg och Kungsbacka. Området är geografiskt begränsat och utgör en liten del av länets totala elnätsstruktur. Det ingår dock som en del av ett större sammanhängande område där Vattenfall Eldistribution har nätkoncession, ett område som sträcker sig över länsgränserna.

Den nuvarande användningen av el i lokalnätet styrs framför allt av samhällsbehov, där bostäder, mindre industrier och verksamheter tillsammans står för huvuddelen av förbrukningen.

Den anslutna produktionen inom lokalnätet i Halland är låg och utgörs framförallt av solkraft, både från småskaliga solcellsanläggningar samt några större sådana.

18 Gotlands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution äger en förbindelse vid spänningsnivå 130 kV mellan fastlandet och Gotland.

Det befintliga elbehovet i regionnätet utgörs enbart av elbehovet från det underliggande lokalnätet. Detsamma gäller för produktionen, som huvudsakligen består av anläggningar anslutna till det underliggande lokalnätet.

Lokalnät
På Gotland ansluter idag Gotlands Elnät AB, en del av Gotlands Energi, till vår förbindelse från fastlandet. I april 2026 fattades beslut om att ägandet av Gotlands Energi helt ska övergå till Vattenfall Eldistribution, cilket skulle innebära att lokalnätet på Gotland blir en del av Vattenfall Eldistributions lokalnät. Gotlands Energi AB tar fram och publicerar en samrådsversion av nätutvecklingsplanen för lokalnätet för Gotland.

Frågan om ägande är ännu inte slutligt avgjord. Om förvärvet av lokalnätsverksamheten på Gotland realiseras kommer vi analysera hur det påverkar Vattenfall Eldistributions nätutvecklingsplan.

2 Prognos för behovet av överföringskapacitet i elnätet

2.1 Behov av överföringskapacitet i elnätet

Redogörelse för företagets prognosarbete

Allmänt om prognosarbetet
Vattenfall Eldistribution förvaltar och utvecklar olika typer av prognoser, exempelvis energiprognoser och prognoser för framtida anslutningar. I nätutvecklingsplanen ska behovet av överföringskapacitet redovisas och denna redogörelse om prognosarbetet fokuserar därför på hur effektprognoser tas fram.

Vi har, enligt ellagen, ansvar för att planera och förstärka vårt elnät vid behov. Energimarknadsinspektionen (Ei) har i sitt ställningstagande, om principen att bygga på prognos, tydliggjort att nätföretagen ska genomföra föregripande nätinvesteringar, som ska motiveras med väl underbyggda prognoser.

Som ägare av både regionnät och lokalnät tar Vattenfall Eldistribution fram prognoser för respektive nätnivå. Metodiken skiljer sig mellan nivåerna, och en mer detaljerad beskrivning av prognosarbetet presenteras längre fram i avsnittet.

Här följer en kort översikt:

- → **Lokalnät**
  Prognoserna fokuserar på att uppskatta den tillväxt som följer av elektrifiering av transporter, nybyggnation av bostäder samt installation av produktionsanläggningar.

- → **Regionnät**
  Här kvantifieras den tillväxt som genereras av befintliga och tillkommande större elanvändare som industrikunder och produktionsanläggningar, samt den tillväxt som sker i underliggande lokalnät som är anslutna till vårt regionnät.

Prognoserna bygger främst på lokal och detaljerad information, exempelvis kommunala planer, anslutningsärenden och sannolika etableringar.

På så sätt fångas de faktorer som påverkar elnätets utveckling, som elektrifiering, industrietableringar och energieffektivisering.

Analysen kompletteras med en övergripande bedömning som säkerställer att prognoserna tar hänsyn till långsiktiga lokala och nationella trender. Vi väger bland annat in branschprognoser, kundernas planer och insikter från samarbeten med andra nätägare.

Externa samarbeten i prognosarbetet
Vattenfall Eldistribution ser ett behov av att utveckla en dynamisk och branschgemensam prognos som ska fungera som en central möjliggörare för energiomställningen.

För att nå detta mål deltar vi aktivt i strategiska forum och samarbeten med andra nätägare och kunder.

Exempel på initiativ som syftar till att ta fram branschgemensamma prognoser:

→ **Arbetsgrupp Kapacitetsprognoser**
(Energiföretagen)
Vi samarbetar med andra nätbolag för att utveckla en gemensam nationell metod för effektprognoser. Målet är att ta fram standardiserade prognosmodeller som alla nätägare kan använda.

Resultat från arbetets första etapp finns att läsa i rapporten ”Nationell metod för effekt- och kapacitetsprognoser”.

→ **Bilaterala samarbeten mellan regionnätsbolagen**
Vi för en löpande dialog och samarbetar med E.ON och Ellevio i frågor som rör prognosarbetet. Diskussionerna har bl.a. handlat om utveckling av typkurvor och förbättring av metodik för prognoser för olika kundkategorier.

→ **Forskningsprojekt**
Vi deltar i flera forskningsprojekt som ger viktig input till utvecklingen av vår prognosmetodik. Projekten handlar bl.a. om hur elektrifieringen av transportsektorn påverkar elnätet och vilka framtida effektbehov som kan uppstå.

→ **Lathund för lokalnätsbolagen**
Vi har tillsammans med Energiforsk och andra nätägare tagit fram en vägledning som visar hur lokalnätsföretag kan ta fram långsiktiga effektprognoser. Vägledningen bygger på erfarenheter och goda exempel från branschen.

→ **Prognossamverkan med Svenska kraftnät**
Svenska kraftnät samlar in prognoser från regionnätsbolagen, däribland Vattenfall Eldistribution. Dessa prognoser stödjer processen för att identifiera och genomföra proaktiva åtgärder på stamnätet.

Proaktiv nätutbyggnad

Vattenfall Eldistribution arbetar i linje med Energimarknadsinspektionens syn på principen om att bygga elnätet utifrån prognoser.

Det innebär att elnätet byggs ut i förväg, baserat på väl underbyggda prognoser som tas fram i dialog med kommuner och andra aktörer. En förutsättning är att prognoserna är samhällsekonomiskt rimliga och bedöms vara i allmänhetens intresse.

Behovet av överföringskapacitet kan delas in i två huvudkategorier, med olika förutsättningar:

Allmän samhällsutveckling
Detta handlar om den gradvisa ökningen av elbehovet som följer av att samhället växer och utvecklas. Exempel är nya bostadsområden, mindre solcellsanläggningar eller en stegvis elektrifiering av transportsektorn.

Den här typen av utveckling hanteras löpande i planeringen av både lokal- och regionnät. Prognoserna bygger bland annat på underlag från de kommuner där Vattenfall Eldistribution har områdeskoncession.

Stora enskilda kundanslutningar
Större anslutningar kräver ofta särskilda förstärkningar av elnätet. Sådana investeringar kan endast genomföras när kunden gör ett bindande åtagande, vilket sker genom att teckna avtal med Vattenfall Eldistribution.

Att bygga ut elnätet i förväg för tänkbara framtida storkunder, utan ett bindande åtagande, är inte förenligt med vårt uppdrag. Nätplaneringen ska vila på tillförlitliga prognoser och utbyggnaden ska ske på ett resurseffektivt och samhällsekonomiskt ansvarsfullt sätt.

Vi har ett ansvar att använda våra resurser effektivt och att undvika överinvesteringar, som i förlängningen kan leda till onödigt höga avgifter för befintliga kunder.

Vi ansvarar också för att endast ta den mark i anspråk som verkligen behövs för våra anläggningar och att visa hänsyn till andra intressen. Därför baserar vi våra investeringar på väl underbyggda prognoser och tydligt bekräftade behov.

Prognos för lokalnätet

Prognosmetodik för Vattenfall Eldistributions lokalnät

Prognosen för lokalnätet ska ge en översiktlig och samlad analys av det framtida sammanlagrade behovet av överföringskapacitet. För att skapa förutsättningar för en långsiktig och behovsanpassad utveckling av elnätet tillämpas en metodik som bygger på insamling och analys av flera centrala källor.

Prognosarbetet omfattar bland annat

- → systematisk inhämtning av exploateringsplaner från kommuner
- → kvantifiering av effektbehovet vid elektrifiering av transportsektorn
- → en genomgång av pågående anslutningsärenden på lokalnätet
- → kvantifiering av tillväxten av småskaliga solkraftsanläggningar

Schematisk illustration av processen för att ta fram prognoser över behovet av överföringskapacitet på lokalnätet.

Prognos för elförbrukning på lokalnätet

Exploateringsplaner

Vi samlar årligen in exploateringsplaner från de kommuner där Vattenfall Eldistribution har områdeskoncession. I underlagen beskriver kommunerna vilka pågående planer på bebyggelse som finns, deras omfattning samt i vilka planskeden de befinner sig. Underlagen används för att kvantifiera den tillväxt som beror på bostadsbyggande och etablering av nya verksamheter.

Vattenfall Eldistribution för även dialog med regioner och länsstyrelser som kan ha relevant information som bör ingå i prognosen, exempelvis regionala planer på laddningsinfrastruktur.

Elektrifiering av transporter

Elektrifieringen av transportsektorn är i dagsläget den främsta drivkraften bakom ökande effektbehov i lokalnätet. Utvecklingen omfattar allt från laddning av personbilar vid bostäder och arbetsplatser till laddning av bussar, lastbilar och färjor.

Laddning av personbilar
Laddningsbehovet för personbilar delas in i två huvudkategorier:

- **Laddning vid bostad**
  I prognosen räknar vi in både befintliga och planerade bostäder, samt hur många elbilar vi tror att det kommer att finnas framöver. Modellen tar även hänsyn till var bostäderna ligger och andra viktiga faktorer, för att kunna uppskatta hur stort effektbehovet kan bli i framtiden.

- **Publik laddning**
  För att uppskatta hur den publika laddningen kan växa använder vi schabloner (standardvärden) som vi lägger på platser där det är troligt att laddstationer byggs. Det kan till exempel vara pendlarparkeringar, snabbmatsrestauranger, matbutiker och rastplatser. Varje schablon är anpassad för att motsvara det effektbehov som brukar vara typiskt för just den typen av plats.

Laddning av tunga transporter
Laddningsbehovet för tunga transporter delas in i två huvudkategorier:

- **Depåladdning**
  Just nu utvecklas metoder för att ta med depåladdning i prognoserna. Bland annat kartlägger vi sannolika etableringsplatser för depåladdning, till exempel olika logistikområden.

- **Publik laddning**
  För att uppskatta hur den publika laddningen kan växa använder vi schabloner (standardvärden) som vi lägger på platser där det är troligt att laddstationer byggs.

  Lämpliga platser för laddstationer för tunga transporter identifieras genom utlysningar samt via analyser av körmönster som genomförs av branschorganisationen ACEA. De platser som identifieras tilldelas en standardiserad schablon enligt EU:s förordning Alternative Fuels Infrastructure Regulation *(AFIR)*.

Övriga transporter
Elektrifiering av busstrafik och färjetrafik pågår nu i allt fler områden. Övergången till eldrivna transporter ger en tillväxt som kan kvantifieras. Detta gör vi dels genom att hämta uppgifter från pågående anslutningsärenden, dels genom dialog och inhämtning av information från berörda kommuner.

Pågående anslutningsärenden på lokalnätet

För att skapa en heltäckande bild av framtida behov av överföringskapacitet i lokalnätet, omfattar prognosen även pågående anslutningsärenden för förbrukning.

När ett anslutningsärende kommer in till oss får vi en initial indikation på kundens behov genom den effekt som efterfrågas. Denna efterfrågade effekt kan skilja sig från den faktiska användningen när kunden väl är ansluten till elnätet. För att prognosen ska spegla ett mer realistiskt framtida uttag justerar vi den effekt som efterfrågas innan den inkluderas i prognosen. Justeringen baseras på en analys av historiska uttagsdata från befintliga kunder inom samma kategori.

Energieffektiviseringar på lokalnätet

Behovsprognosen för lokalnätet tar inte bara hänsyn till framtida tillväxt, utan även till hur de nuvarande behoven kan förändras. En viktig faktor är energieffektivisering. I många fall har den balanserat det ökade elbehov som elektrifieringen medför. Effekten av denna typ av åtgärder varierar: vissa reducerar effektuttagen avsevärt, medan andra främst påverkar den totala energianvändningen.

Det reviderade energiprestandadirektivet (EPBD) gör att åtgärderna för energieffektivisering kommer att öka. Direktivet skärper kraven på byggnaders energiprestanda och driver fram renoveringar och teknikutbyten, vilket påverkar både energibehov och effektbehov i befintligt bestånd.

För att integrera denna utveckling i prognosen används en modell som uppskattar hur åtgärder för energieffektivisering förväntas minska effektbehovet hos befintliga kunder.

Prognos för elproduktion på lokalnätet

Under de senaste åren har elnätets dimensionering i allt större utsträckning påverkats av ansluten elproduktion. Detta är en förändring då elförbrukningen tidigare varit dimensionerande.

Den förändrade bilden stärks ytterligare av utvecklingen inom EU:s energiprestandadirektiv (EPBD), där nya och skärpta krav på solcellsinstallationer innebär att fler byggnader framöver förväntas utrustas med egen elproduktion.

Detta innebär ett ökat behov av att ta fram produktionsprognoser som gör det möjligt att dimensionera elnäten även för situationer med hög lokal produktion och låg förbrukning

Produktionsprognosen för lokalnätet baseras dels på en egenutvecklad modell som prognosticerar utvecklingen av småskalig solkraft, dels på de anslutningsärenden för produktion som för närvarande är under handläggning.

Småskalig solkraft

Med småskalig solkraft menas solcellsanläggningar av mindre storlek, till exempel sådana som installeras på småhustak eller kontorsbyggnader. Denna typ av solcellsinstallation är en del av den allmänna samhällsutvecklingen, den utbyggnad som sker i takt med att samhället växer där fler hushåll och företag väljer att installera solceller.

Metodiken bygger på insamling av information om befintliga solcellsanläggningar och olika typer av användare som har solceller installerade. Utifrån detta bedöms hur stor andel som redan har solceller och vilken potential som finns för fortsatt tillväxt. Med hjälp av modeller och analyser, som tar hänsyn till politiska drivkrafter och marknadsutveckling, prognosticeras hur solcellsutvecklingen kan komma att se ut framöver.

Pågående anslutningsärenden på lokalnätet

För att få en fullständig bild av den planerade produktionsanslutningen i lokalnätet inkluderar Vattenfall Eldistribution även pågående anslutningsärenden som rör produktionsanläggningar. Det kan till exempel handla om att en kund vill ansluta en solcellspark eller vindkraftsproduktion.

Genom att ta hänsyn till dessa ärenden skapas en samlad och heltäckande översikt över den elproduktion som förväntas etableras inom Vattenfall Eldistributions lokalnät.

Prognos för regionnätet

Prognosmetodik för Vattenfall Eldistributions regionnät

Prognosen för regionnätet ska ge en översiktlig och samlad analys av det framtida sammanlagrade behovet av överföringskapacitet. För att skapa förutsättningar för en långsiktig och behovsanpassad utveckling av elnätet tillämpas en metodik som bygger på insamling och analys av flera centrala källor.

Prognosarbetet omfattas bland annat av

- → inhämtning av Vattenfall Eldistributions egen lokalnätsprognos
- → systematisk inhämtning av prognoser från övriga lokalnätbolag
- → en genomgång av pågående anslutningsärenden på regionnätet.

Schematisk illustration av processen för att ta fram prognoser över behovet av överföringskapacitet på regionnätet.

Prognos för elförbrukning på regionnätet

Vattenfall Eldistributions lokalnät

Vattenfall Eldistributions lokalnätsprognos ingår som en del i regionnätsprognosen. En mer detaljerad redogörelse för metodiken finns tidigare i avsnittet, där förbrukningsprognosen för lokalnätet beskrivs utförligt.

Lokalnätsbolag anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät

Vattenfall Eldistribution samlar in underlag från lokalnätsbolag som är anslutna till vårt regionnät. Vi ber dessa företag ta fram en sammanlagrad prognos som beskriver elnätsföretagets bedömning om den mest sannolika utvecklingen i det egna lokalnätet.

För att skapa en mer enhetlig metodik har Vattenfall Eldistribution deltagit i ett samarbetsprojekt med andra elnätsbolag. Syftet med detta var att utveckla en gemensam metodik för att ta fram långsiktiga effektprognoser på ett enkelt sätt. Resultatet är rapporten Effektprognos – en lathund för lokalnätsbolag. Vi rekommenderar att de lokalnätsbolag som lämnar in prognoser till Vattenfall Eldistribution använder den metodik som beskrivs i rapporten.

Vi ser ett stort behov av att fortsätta utveckla en gemensam branschmetodik, vilket bland annat sker genom arbetsgruppen Kapacitetsprognoser, som samordnas av Energiföretagen.

Pågående anslutningsärenden på regionnätet

En stor del av det framtida behovet av överföringskapacitet på regionnätet är kopplat till anslutningsärenden som gäller nya eller förändrade anslutningar till Vattenfall Eldistributions regionnät. En ansökan kan exempelvis initieras av industriföretag eller lokalnätsbolag anslutna till regionnätet.

Enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter om nätutvecklingsplaner ska nätföretagen basera sina investeringar på behovet av överföringskapacitet. För att uppfylla detta krav måste prognosen bygga på behov som kan anses vara tillräckligt sannolika för att realiseras under prognosperioden.

Anslutningsärenden innebär ofta ombyggnationer av regionnätet och är därför beroende av kundspecifika beslut och förutsättningar. Tidiga skeden av anslutningsprocessen präglas av osäkerhet kring både teknik och tidplan.

Därför inkluderar prognosen endast ärenden där kunden har uppnått tillräcklig mognadsgrad och tecknat förstudieavtal med Vattenfall Eldistribution. För dessa ärenden är förutsättningarna tillräckligt klarlagda för att nätplaneringsarbetet ska kunna påbörjas.

Anslutningsprocessen för regionnät beskrivs närmare på Vattenfall Eldistributions hemsida.

Vattenfall Eldistributions anslutningsprocess på regionnätet
I prognosen ingår ärenden som nått fasen Förstudieavtal.

Prognos för elproduktion på regionnätet

Likt lokalnätet har regionnätets dimensionering under de senaste åren i allt större utsträckning påverkats av ansluten elproduktion. Detta innebär en förändring i förhållande till tidigare, då elförbrukningen har varit den dimensionerande faktorn för regionnätet i de södra delarna av landet.

Detta har medfört ett behov av produktionsprognoser som ger möjlighet ta hänsyn till situationer med hög elproduktion och låg förbrukning att vid dimensionering av elnätet. Detta inträffar normalt sommartid (låglasttid).

Produktionsprognosen bygger på prognosdata från Vattenfall Eldistributions lokalnät, underlag från andra lokalnätsbolag samt på uppgifter om pågående anslutningsärenden på regionnätet.

Vattenfall Eldistributions lokalnät

I prognosunderlaget från Vattenfall Eldistributions lokalnät ingår både utvecklingen av småskalig solcellsproduktion och pågående anslutningsärenden på lokalnätet, som omfattar alla typer av produktionsslag.

En mer detaljerad redogörelse för metodiken finns tidigare i avsnittet, där produktionsprognoser för lokalnät beskrivs.

Övriga lokalnätsbolag anslutna till Vattenfall Eldistributions regionnät

Vid insamling av förbrukningsprognoser från andra nätbolag efterfrågar vi även prognoser för småskalig solkraft. Om ett lokalnätsbolag saknar en egen sådan prognos erbjuder Vattenfall Eldistribution stöd genom att tillhandahålla en modellbaserad uppskattning av solcellsutvecklingen, baserad på den metodik vi använder vid uppskattning av solcellstillväxten inom vårt eget lokalnät. Denna modellgenererade prognos kan vid behov överlämnas till lokalnätsbolaget.

Pågående anslutningsärenden på regionnätet

Slutligen inkluderas även pågående anslutningsärenden för elproduktion på regionnätet, där kunden har tecknat avtal med Vattenfall Eldistribution. En utförlig motivering till detta urval återfinns i redogörelsen för prognosen för elförbrukning, där även pågående anslutningsärenden inkluderas.

Dessa ärenden kan omfatta olika typer av produktionsanläggningar, som exempelvis solkrafts- och vindkraftsparker. Det kan även komma in anslutningsärenden från övriga lokalnätsbolag som i sin tur fått en anslutningsförfrågan från en kund, exempelvis en solkraftsaktör.

Prognos för överföringskapacitet i elnätet 2027-2036

Behovet av överföringskapacitet förväntas öka i framtiden, huvudsakligen på grund av omfattande elektrifiering inom flera sektorer. De primära drivkrafterna för perioden 2027–2036 är:

- → industrins utveckling, både inom basindustrin och nya industrier
- → elektrifieringen av transporter
- → utbyggnaden av förnybar elproduktion från vindkraft och solkraft.

Övergången till eldrivna lösningar, särskilt inom transportsektorn, medför ett ökat behov av el samt en utbyggnad av laddinfrastruktur. Därtill bidrar omställningen inom stålindustrin, kemiindustrin och produktionen av fossilfria drivmedel till en växande efterfrågan på el.

Elbehovet drivs upp ytterligare av batteritillverkning och elektrifiering av processer i befintliga gruvor, liksom av etablering av nya gruvor för utvinning av råmaterial. Slutligen bidrar storskaliga datacenter, som kräver kontinuerlig och säker elförsörjning, till den ökade efterfrågan.

I följande avsnitt redovisas prognosen över det totala behovet av överföringskapacitet i elnätet. Prognosen beskrivs som ett framtida nettobehov, där tillkommande sammanlagrad elförbrukning och elproduktion kombineras med det nuvarande behovet av överföringskapacitet.

Med nettobehov menas skillnaden mellan den sammanlagrade elanvändningen och den sammanlagrade elproduktionen inom ett geografiskt område vid ett givet tillfälle. I nätutvecklingsplanen beräknas det framtida nettobehovet med hjälp av sammanlagringseffekter, som baseras på historiska data och analyser av när produktion och förbrukning sammanfaller.

Nettobehovet beskriver det samlade behovet av överföringskapacitet mellan geografiska områden och används därför som huvudmått i denna redovisning.

Ett balanserat nettobehov på länsnivå utesluter dock inte interna överföringsbehov, som kan uppstå om elproduktion och elförbrukning är geografiskt åtskilda inom området.

Långsiktiga trender som kan leda till ökat behov av överföringskapacitet i Vattenfalls elnät 10 år framåt

För att beräkna det totala behovet av överföringskapacitet analyseras två scenarier för nettobehovet, för att fastställa vilket fall som är dimensionerande:

- **Höglast**: Period med hög elförbrukning, i regel vintertid. Under höglastperioden antas exempelvis ingen produktion från solceller, medan vindkraftens produktion antas enligt gällande normalschablon som hämtas från rapporten ”Kraftbalansen på den svenska elmarknaden, rapport 2025”.

- **Låglast**: Period med låg elförbrukning, i regel sommartid. Under låglastperioden antas exempelvis hög produktion från solceller, medan vindkraftens produktion även här antas enligt gällande normalschablon.

Vattenfall Eldistribution strävar efter största möjliga transparens i nätutvecklingsplanen för att ge mottagarna en tydlig bild av det prognosticerade framtida behovet.

För regionnätet är det inte möjligt att redovisa behovet av överföringskapacitet på kommunnivå. Detta beror bland annat på att en kommunupplösning i många fall kan innebära en risk att röja känsliga uppgifter om pågående anslutningsärenden.

Vi har därför valt att presentera behovet på regionnätet uppdelat per delområde, vilket innebär länsvis. Vattenfall Eldistribution har, utöver redovisningen av behovet av överföringskapacitet i regionnätet, valt att även presentera prognoser för lokalnätet.

Prognoserna för lokalnätet redovisas på kommunnivå och ska bland annat vara ett stöd för kommunal energiplanering. Att redovisa prognoserna på detta sätt för lokalnät bedöms vara mindre känslig än motsvarande prognoser på regionnätsnivå, eftersom det inte möjliggör identifiering av enskilda kunder på samma sätt.

När en lokalnätsprognos redovisas per kommun finns flera viktiga aspekter att ta hänsyn till.

- Prognoser tas endast fram för de kommuner där Vattenfall Eldistribution har tillstånd att bedriva lokalnätsverksamhet.

- Där vi har ett begränsat antal kunder och låg tillväxt tas prognos fram, men om underlaget tyder på en låg tillväxt redovisas prognosen inte i denna plan.

Vattenfall Eldistribution har inte ensamrätt att driva elnät i samtliga kommuner. Detta kan påverka prognossiffrorna, eftersom tillväxten i en kommun kan vara hög utan att nödvändigtvis påverka de områden där Vattenfall Eldistribution är lokalnätsägare.

Tolkning av positivt och negativt nettobehov

Ett positivt nettobehov
innebär att den sammanlagrade förbrukningen överstiger produktionen, området har därmed behov av att el tillförs genom tillräcklig inmatande överföringskapacitet.

Detta är vanligt i län med hög elanvändning eller begränsad lokal produktion.

Ett negativt nettobehov
innebär att den sammanlagrade produktionen överstiger förbrukningen och ställer krav på att el kan föras ut från området, med utmatande överföringskapacitet.

Denna situation förekommer ofta i län med omfattande elproduktion, exempelvis från vattenkraft, vindkraft eller kraftvärme, i kombination med relativt låg lokal elanvändning.

Prognoser per län

1 Norrbottens län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Norrbotten drivs dels av den samlade efterfrågeutvecklingen i de underliggande lokalnäten, dels av pågående anslutningsärenden från större elanvändare. På regionnätsnivå domineras ökningen av effektbehov i huvudsak av stål- och metallindustrin samt gruvindustrin. Även kemirelaterade industrier bedöms bidra väsentligt till behovet av effekt. En gemensam nämnare för flera av dessa industriella satsningar är produktion av vätgas, som kännetecknas av mycket höga och effektintensiva behov av el.

På produktionssidan sker framför allt en fortsatt utbyggnad av vindkraft. Utvecklingen av vindkraft bedöms dock inte ha samma omfattning som den ökande efterfrågan på effekt på uttagssidan.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Norrbottens län	Höglast	478,2	2 246,9	2 293,2	3 575,5	4 191,1	4 206,3	4 266,3	4 275,9	4 267,6	4 273,7	4 279,6
	Låglast	-729,8	-378,1	-369,8	-114,3	7,9	10,0	21,1	21,1	3,0	1,3	-0,4

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Norrbottens län.

Lokalnät
Prognoserna för lokalnätet i kommunerna i Norrbottens län pekar sammantaget på ett ökande effektbehov av olika slag. Utvecklingen drivs i hög grad av transportsektorns elektrifiering, industriella etableringar samt verksamheter kopplade till biltestning. Effektutvecklingen är i många fall lokalt koncentrerad och beroende av ett begränsat antal större laster, vilket ställer särskilda krav på planering och flexibilitet i lokalnäten.

I flera av länets kommuner är biltestverksamhet den verksamhet som i första hand driver behoven av ökad effekt. Så är fallet i exempelvis Arjeplog och Arvidsjaur. Även i Älvsbyn bedöms biltestning bidra till effektökningar, om än i mer måttlig omfattning. Ett ökande behov av laddinfrastruktur vid testanläggningar, inklusive både normalladdning och snabbladdning, bidrar till ett fortsatt högt och säsongsvis koncentrerat effektbehov. Uppvärmning av testbanor vintertid förekommer, men bedöms generellt ha en mer begränsad påverkan på det samlade effektbehovet jämfört med laddinfrastrukturen.

I flera kommuner, däribland Gällivare, Kiruna och Jokkmokk, påverkas prognosen av industriella etableringar och samhällsomvandling. Pågående och planerade exploateringar medför både ökade behov av effekt och en geografisk omfördelning av laster inom kommunerna. I Kiruna är denna omfördelning särskilt tydlig till följd av den omlokalisering av bebyggelse och verksamheter som pågår. Även besöksnäring och kringverksamheter bidrar till successiva ökningar i vissa områden.

I Kalix är hemmaladdning den enskilt största drivkraften bakom ökningen i effektbehovet. Därutöver bidrar snabbladdning längs större trafikleder samt planerade industri och handelsetableringar till ytterligare efterfrågeökning. I flera fall bedöms dock utvecklingen vara beroende av i vilken utsträckning planerna på exploatering kommer att realiseras, vilket medför en osäkerhet i utfallet av prognosen.

I mindre kommuner som Haparanda och Överkalix bedöms behoven av effekt utvecklas i måttlig till låg utsträckning. Här är ökningen främst kopplad till laddinfrastruktur och ett begränsat antal industriella eller andra exploateringar.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Arjeplog	Höglast	16,3	19,4	21,2	22,9	27	27,7	27,7	27,7	27,7	27,7	27,7
	Låglast	2,7	3,3	3,6	4	4,8	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8
Arvidsjaur	Höglast	19,4	27,1	29,5	32,1	32,4	33,4	33,6	33,9	34,1	34,5	34,7
	Låglast	7,6	9,1	9,5	10	10	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Gällivare	Höglast	42,6	43,5	43,8	43,9	43,9	44,9	45	45,1	45,2	45,3	45,4
	Låglast	13,4	13,1	13,1	13	12,9	13	12,9	12,9	12,8	12,7	12,6
Haparanda	Höglast	21,4	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	21,7	21,8	21,8	21,8
	Låglast	7,5	7,5	7,4	7,4	7,3	7,2	7,2	7,1	7	7	6,9
Jokkmokk	Höglast	19,4	20,6	21,6	22,4	22,9	23,5	23,6	23,7	23,8	23,8	23,8
	Låglast	4,5	4,6	4,8	4,9	5	5	5	5	5	5	5
Kalix	Höglast	37,4	37,3	38,6	38,9	38,9	39	39	39,1	39,1	39,2	39,3
	Låglast	10,2	10	10,2	10,2	10,1	10	10	9,9	9,8	9,8	9,7
Kiruna	Höglast	36,2	38,2	42,9	44,3	44,5	45,6	45,5	45,5	45,6	45,7	45,8
	Låglast	10,6	10,8	11,7	11,9	11,8	11,9	11,8	11,7	11,7	11,6	11,5
Pajala	Höglast	20,1	20,1	20,1	20,2	21,2	21,2	21,2	22	22,7	22,9	23
	Låglast	6,3	6,3	6,3	6,2	6,4	6,4	6,4	6,5	6,6	6,6	6,7
Älvsbyn	Höglast	19,5	19,7	20,4	20,8	21	21,7	21,8	21,8	21,8	21,9	21,9
	Låglast	5,8	5,8	5,8	5,9	5,9	6	5,9	5,9	5,8	5,8	5,7
Överkalix	Höglast	9,5	9,6	10	10,2	10,3	10,3	10,4	10,4	10,4	10,5	10,5
	Låglast	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Norrbottens län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

2 Västerbottens län

Regionnät
Tillväxten i vårt regionnät i Västerbotten utgörs framförallt av anslutningar från andra nätbolag kopplade till större industrietableringar. Därutöver tillkommer ökade uttag från nyanslutningar av datacenter och batterilager. På produktionssidan ökar inmatningen mycket kraftigt genom etableringen av flera stora vindkraftparker. Flera av dessa projekt kombinerar elproduktion med energilager i form av batterilager. Detta gör Västerbotten till ett av de mest produktionsintensiva länen i den totala prognosen.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Västerbottens län	Höglast	-279,8	-290,2	-263,9	-261,9	-253,3	-287,2	-274,3	-261,7	-250,0	-239,9	-229,9
	Låglast	-1 356,9	-1 384,5	-1 379,4	-1 391,7	-1 404,6	-1 452,5	-1 452,9	-1 583,4	-1 584,0	-1 585,0	-1 585,9

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västerbottens län.

Lokalnät
I Västerbottens län präglas den samlade effektutvecklingen i lokalnäten generellt av en låg till måttlig tillväxt, med tydliga variationer mellan kommuner.

Elektrifieringen av transporter är den dominerande drivkraften bakom de ökande behoven av effekt i länet. I kommuner som Nordmaling, Vännäs och Sorsele sker tillväxten genom både hemmaladdning och utbyggnad av publik laddinfrastruktur, inklusive snabbladdning för tunga transporter. Laddinfrastruktur bidrar till ett ökande behov av effekt i anslutning till tätorter och genomfartsleder, särskilt längs större transportstråk som E4, E12 och E45.

Besöksnäring och fritidshusbebyggelse spelar en viktig roll för de ökade effektbehoven i flera inlandskommuner. I kommunerna Storuman, Vilhelmina och Dorotea driver utvecklingen i områden som Hemavan/Tärnaby, Kittelfjäll och Borgafjäll en långsiktig lastökning genom utbyggnad av fritidshus, hotell, service och verksamhetslokaler. Även snabbladdning i anslutning till skidområden och turiststråk bidrar till den ökande efterfrågan.

I vissa kommuner, exempelvis Vindeln, tillkommer effektökningar som är kopplade till mindre industriella satsningar och utökning av befintlig verksamhet, bland annat inom träindustrin. Mindre exploateringar för turism och fritidsboende, såsom i Granö, bidrar också till ett ökat effektbehov. I Bjurholm är tillväxten begränsad och domineras av hemmaladdning och publik elbilsladdning.

Prognosen för länet präglas samtidigt av en viss osäkerhet kring framtida industrietableringar. I Nordmaling, liksom i delar av inlandet, finns långsiktiga industriplaner i tidiga skeden som – om de realiseras – kan innebära betydande effektökningar jämfört med dagens prognosnivåer.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Bjurholm	Höglast	6,3	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
	Låglast	1,1	1	1	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7
Nordmaling	Höglast	21,8	22,3	22,6	22,6	22,7	22,8	22,8	22,9	22,9	23	23,1
	Låglast	4,4	4,3	4,3	4,2	4,1	4	3,9	3,8	3,7	3,6	3,5
Sorsele	Höglast	8,4	8,5	8,5	8,6	8,8	8,8	8,8	8,9	8,9	8,9	8,9
	Låglast	2	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5
Storuman	Höglast	26,9	25,6	26,6	27,1	29	30,4	30,6	30,8	30,9	31,1	31,2
	Låglast	4,6	4,6	4,7	4,6	4,9	5	4,8	4,7	4,6	4,5	4,3
Vilhelmina	Höglast	16,6	17,6	17,8	17,9	18	18,9	19,1	19,1	19,1	19,1	19,2
	Låglast	2,5	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,7	1,6	1,4	1,3
Vindeln	Höglast	7,9	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1
	Låglast	-0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0	0	0	0
Vännäs	Höglast	18,4	18,7	18,9	18,9	19	19	19	19,1	19,1	19,2	19,2
	Låglast	3,8	3,7	3,6	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3	2,9	2,8

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Västerbottens län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

3 Västernorrlands län

Regionnät
Tillväxten i vårt regionnät i Västernorrlands län utgörs framförallt av effektökningen hos underliggande lokalnätbolag. Där drivs tillväxten av stora industriprojekt, elektrifiering av befintlig industri och satsningar på energilager. Det finns även ett ökande intresse för att ansluta datacenter, men flera projekt befinner sig i tidiga skeden och det är osäkert i vilken utsträckning planerna på kommer att realiseras.

På produktionssidan bidrar nyanslutningar av vindkraftparker till betydande ökningar av inmatningen mot regionnätet. Vissa av dessa projekt kombinerar elproduktion med energilager i form av batterilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Västernorrlands län	Höglast	55,5	68,8	86,1	175,2	161,2	164,1	157,0	158,1	159,2	162,7	166,1
	Låglast	-425,6	-423,0	-419,5	-401,6	-422,4	-422,8	-431,8	-432,6	-433,3	-433,6	-433,9

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västernorrlands län.

Lokalnät
I Västernorrlands län omfattar lokalnätsprognosen de delar av Örnsköldsviks kommun där Vattenfall Eldistribution äger lokalnätet. Effektutvecklingen i länet speglar därmed uteslutande utvecklingen i Örnsköldsvik.

I Örnsköldsvik drivs effektökningen i huvudsak av transportsektorns elektrifiering. Den största delen av tillväxten utgörs av hemmaladdning, som ökar successivt i takt med att andelen elfordon i hushållen växer.

Därutöver bidrar utbyggnaden av publik snabbladdning för elbilar samt laddning av tunga transporter till en betydande del av den tillkommande lasten. Effektökningen är särskilt tydlig längs E4 samt i områden som Domsjö, Själevad och Husum.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Örnsköldsvik	Höglast	60,7	61,5	61,7	61,8	61,8	62,6	62,7	62,7	62,8	62,8	62,9
	Låglast	13,2	12,7	12,4	12	11,7	11,5	11,2	10,8	10,5	10,2	9,9

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Västernorrlands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

4 Jämtlands län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Jämtlands län är begränsad under hela prognosperioden och utgörs enbart av ett litet, gradvis ökande, uttag från övriga nätbolag. Inga större anslutningar förväntas tillkomma, vare sig på konsumtions- eller produktionssidan.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Jämtlands län	Höglast	2,9	3,0	3,2	3,3	3,5	3,7	3,8	4,0	4,2	4,3	4,4
	Låglast	-28,6	-28,5	-28,5	-28,5	-28,4	-28,4	-28,4	-28,3	-28,3	-28,3	-28,2

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Jämtlands län.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution ansvarar för lokalnätet i en begränsad del av Strömsunds kommun i Jämtlands län. Enligt nuvarande prognosunderlag väntas överföringskapaciteten i området vara oförändrad under nätutvecklingsplanens tidsperiod.

5 Gävleborgs län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Gävleborg drivs framförallt av stora direktanslutna förbrukare, där datacenter står för den största delen av tillväxten över hela prognosperioden. Även kemiindustrin samt pappers-, stål- och metallindustrin bidrar med betydande effektökningar, särskilt mot slutet av prognosperioden. Uttagen från övriga lokalnät fortsätter att öka successivt och skapar ett växande basbehov.

På produktionssidan ökar inmatningen tydligt genom anslutning av vindkraftparker, som står för den största ökningen av kapacitet i länet. Kompletterande tillskott kommer från solkraft, energilager och kombinerade parker där sol- eller vindkraft integreras med batterilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Gävleborgs län	Höglast	347,0	359,0	365,9	377,5	383,9	379,5	383,2	387,9	391,8	395,1	398,5
	Låglast	182,7	182,1	177,5	179,8	181,1	168,9	169,6	170,6	171,3	172,0	172,7

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Gävleborgs län.

Lokalnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Gävleborgs län är begränsad, vilket hänger samman med nätets begränsade geografiska omfattning. Enligt nuvarande prognosunderlag väntas överföringskapaciteten i området vara i princip oförändrad under nätutvecklingsplanens tidsperiod.

6 Dalarnas län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Dalarnas län utgörs framförallt av anslutningsärenden. Vi ser främst ett behov för datacenter och industri att ansluta för förbrukning. Utöver det dominerar produktionsanläggningar, särskilt i en kombination av produktion och energilager samt rena energilagerärenden.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Dalarnas län	Höglast	179,5	242,0	286,6	428,2	457,0	458,5	465,7	467,0	468,0	469,7	471,4
	Låglast	-213,4	-226,0	-217,1	-188,7	-183,0	-182,7	-181,2	-180,9	-180,7	-180,4	-180,0

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Dalarnas län.

Lokalnät
I Dalarnas län omfattar lokalnätsprognosen Avesta kommun. I Avesta drivs ökningen av effektbehovet i stor utsträckning av nya industrietableringar på flera platser i kommunen. Dessa satsningar är den enskilt viktigaste drivkraften bakom effektökningen. Därutöver bidrar elektrifieringen av transportsektorn ytterligare till en ökning i efterfrågan, främst genom utbyggnad av publik laddinfrastruktur samt ökande hemmaladdning.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Avesta	Höglast	31,9	33,3	33,9	36,5	36,8	37,3	37,5	37,8	37,8	37,9	37,9
	Låglast	9,2	7,2	6	5,4	4,2	3,1	2	0,9	-0,2	-1,3	-2,3

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Dalarnas län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

7 Västmanlands län

Regionnät
Tillväxten i vårt regionnät i Västmanlands län utgörs av den utveckling som sker i de underliggande lokalnäten. Detta sker genom elektrifieringen av transportsektorn samt utbyggnad av bostadsområden i flera kommuner, vilket sammantaget leder till ett ökat behov av effekt.

Större anslutningsärenden för regionnätet i Västmanlands län omfattar tillkommande effekt för elintensiva etableringar såsom datacenter samt planerade produktionsanläggningar, särskilt solkraftsparker. Majoriteten av dessa projekt kombinerar elproduktion med energilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Västmanlands län	Höglast	371,2	414,7	460,2	475,8	482,3	484,7	501,3	508,5	509,2	518,4	527,6
	Låglast	142,6	123,4	123,5	117,6	110,0	101,5	96,8	90,3	83,5	78,3	73,2

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västmanlands län.

Lokalnät
I Västmanlands län omfattar lokalnätsprognosen kommuner där Vattenfall Eldistribution har lokalnät i hela eller större delar av kommunen samt kommuner där nätverksamheten är geografiskt begränsad. Den samlade effektutvecklingen speglar därför olika tillväxtförutsättningar inom länet.

I Köping och Norberg är effektutvecklingen mer varierad. Här bidrar elektrifieringen av transportsektorn både genom hemmaladdning och utbyggnad av publik laddinfrastruktur. Därutöver tillkommer effektbehov kopplat till industrietableringar samt handel och verksamhetsområden. I Sala, Skinnskatteberg och Surahammar drivs effektökningen främst av elektrifieringen av transportsektorn, särskilt genom ökad hemmaladdning men också genom publik laddinfrastruktur. Utöver det bidrar tillkommande bostäder till ett växande behov av effekt på lokalnätet i kommunerna. I Surahammar finns även planer för tillkommande verksamhetsområden.

I Västerås är bostadsutveckling den största drivkraften bakom det ökande behovet av effekt på lokalnätet, med ny bebyggelse i flera områden i kommunen. Elektrifieringen av transportsektorn, främst genom hemmaladdning, bidrar också till den ökande efterfrågan.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Köping	Höglast	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
	Låglast	1,3	0,9	0,7	0,5	0,3	0,1	0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,7
Norberg	Höglast	17,5	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6
	Låglast	3,4	2,9	2,6	2,3	2	1,8	1,5	1,2	1	0,7	0,5
Sala	Höglast	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1	16	16	16	16	16
	Låglast	2,1	1,4	1,1	0,7	0,3	-0,1	-0,4	-0,7	-1	-1,3	-1,6
Skinn-skatteberg	Höglast	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,7	8,6	8,6	8,6	8,6
	Låglast	1,7	1,1	0,8	0,5	0,1	-0,2	-0,5	-0,8	-1,1	-1,3	-1,6
Surahammar	Höglast	14,6	14,7	14,8	14,9	15	15	15,1	15,1	15,1	15,1	15,1
	Låglast	2,5	1,6	1,2	0,7	0,3	-0,2	-0,6	-1,1	-1,5	-1,9	-2,3
Västerås	Höglast	17,1	17,6	18,1	18,7	19,1	19,3	19,4	19,5	19,6	19,6	19,6
	Låglast	-4,4	-5,5	-5,9	-6,4	-6,8	-7,3	-7,8	-8,2	-8,7	-9,2	-9,6

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Västmanlands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

8 Uppsala län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Uppsala län drivs framför allt av tillväxten i de underliggande lokalnäten, i form av stark samhällsutveckling och ett ökande behov av elektrifiering. Ett betydande behov av effekt kommer från elektrifieringen av transportsektorn och utbyggnaden av laddinfrastruktur i lokalnäten. Därtill medför den höga takten för byggnation av bostäder i flera delar av länet ett växande behov av elkapacitet. Utvecklingen av både nya och befintliga industri- och verksamhetsområden bidrar ytterligare till den ökade efterfrågan. Prognosen indikerar även en stark tillväxt för småskaliga solcellsanläggningar.

Bland större anslutningsärenden dominerar elintensiva etableringar såsom datacenter och planerade produktionsanläggningar, särskilt solkraftsparker. Flera av dessa projekt kombinerar även elproduktion med energilager i form av batterilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Uppsala län	Höglast	424,8	450,2	464,0	503,8	540,8	548,6	555,4	567,2	572,0	574,1	576,0
	Låglast	109,4	-6,8	-131,9	-243,8	-244,2	-306,5	-308,9	-310,4	-313,3	-316,7	-320,2

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Uppsala län.

Lokalnät

I Uppsala län präglas effektutvecklingen av utbyggnad av bostäder, verksamhets- och industrietableringar samt av en tydlig elektrifiering av transportsektorn.

I Uppsala kommun är tillväxten omfattande och drivs av både bostads- och verksamhetsutveckling. Utvecklingen av områden kring stadskärnan samt de sydöstra stadsdelarna bidrar till ett växande behov av effekt, exempelvis där Fyrspårsavtalet möjliggör omfattande utveckling av bebyggelse kring Bergsbrunna och Nåntuna. Samtidigt expanderar verksamhets- och industriområden såsom Södra verksamhetsområdet, Ultuna och Uppsala Business Park, där logistik, industri och life science-verksamheter etableras. Elektrifieringen av transportsektorn förstärker utvecklingen genom både hemmaladdning och laddinfrastruktur för lätta och tunga fordon. I likhet med flera andra kommuner ökar även behovet av överföringskapacitet i takt med en växande solcellsutbyggnad, särskilt i småhusområden.

I Knivsta drivs det framtida behovet av effekt av en stark bostadsutbyggnad i kombination med etablering av nya verksamheter och en tydlig elektrifiering av transporter. Laddinfrastrukturen växer främst genom småskalig laddning vid bostäder, men även publik laddning tillkommer. Även här ökar behovet av överföringskapacitet till följd av solcellsinstallationer. På längre sikt påverkas utvecklingen dessutom av fyrspårsavtalet, vilket kan få betydelse bortom nätutvecklingsplanens tidsperiod.

I Enköping har Vattenfall Eldistribution inte lokalnät i stadskärnan. I de delar av kommunen där Vattenfall Eldistribution bedriver nätverksamhet ses dock en tydlig tillväxt. Behoven av ökad effekt drivs främst av transportsektorns elektrifiering och etableringen av nya verksamhetslokaler. Både hemmaladdning och publik laddning ökar, och i områden som domineras av småhus bidrar även en växande solcellsutbyggnad till ökat behov av överföringskapacitet.

I Tierp och Älvkarleby visar lokalnätsprognoserna på ett växande elbehov, drivet av en måttlig bostadstillväxt och elektrifieringen av transportsektorn. Ökningen sker främst genom småskalig laddning vid bostäder, men även publik laddinfrastruktur tillkommer. Liksom i övriga länet förstärks utvecklingen av ett ökande antal solcellsinstallationer.

I Östhammar drivs det ökande effektbehovet främst av etablering av nya industri- och verksamhetsområden, såsom Rörhamns industriområde och det södra industriområdet, i kombination med en måttlig bostadstillväxt. Transportelektrifiering, framför allt genom hemmaladdning men även publik laddning, bidrar ytterligare till ökningen i efterfrågan, liksom ett växande behov av överföringskapacitet kopplat till solceller.

Vattenfall Eldistribution bedriver endast en begränsad lokalnätsverksamhet i Heby kommun. Baserat på nuvarande prognosunderlag bedöms behovet av överföringskapacitet i den del av Heby där lokalnätsverksamhet bedrivs vara oförändrat

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Enköping	Höglast	43,6	44,3	45,2	45,9	46,5	47,1	47,8	48,4	48,9	49,1	49,2
	Låglast	2,6	-6,9	-7,5	-8,3	-9,1	-9,8	-10,5	-11,1	-11,8	-12,5	-13,2
Heby	Höglast	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
	Låglast	1	0,7	0,5	0,3	0,2	0	-0,2	-0,3	-0,5	-0,6	-0,8
Knivsta	Höglast	29,5	29,9	30,2	30,5	30,5	30,8	30,9	31	31	31,1	31,1
	Låglast	5,4	4	3,3	2,6	1,9	1,2	0,5	-0,2	-0,9	-1,6	-2,2

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Tierp	Höglast	37,8	38,3	38,6	38,8	39,2	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,4
	Låglast	7,3	5,1	3,9	2,6	1,4	0,2	-1	-2,2	-3,3	-4,4	-5,5
Uppsala	Höglast	244,8	260	265	274,1	279	282,5	285,6	292,5	294,8	295,5	296,1
	Låglast	95,2	86,7	81,9	77,8	73	67,9	62,8	58,6	53,6	48,4	43,3
Älvkarleby	Höglast	10,3	10,6	10,6	10,7	10,8	10,8	10,8	10,9	10,9	11	11
	Låglast	1,4	0,4	-0,1	-0,6	-1,1	-1,7	-2,2	-2,7	-3,2	-3,6	-4,1
Östhammar	Höglast	62	62,2	63,7	65	66,4	68	69,5	70,8	71,3	71,3	71,3
	Låglast	17,2	14,8	13,8	12,8	11,8	10,8	9,9	8,9	7,8	6,6	5,5

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Uppsala län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

9 Värmlands län

Regionnät
Tillväxten i vårt regionnät i Värmland utgörs framförallt av den utveckling som sker i de underliggande lokalnäten. Tillväxten där sker genom elektrifieringen av transportsektorn och utbyggnaden av bostadsområden i flera kommuner som sammantaget leder till ett ökat behov av effekt.

Större anslutningsärenden för regionnätet i Värmland omfattar tillkommande effekt för elintensiva etableringar såsom datacenter samt planerade produktionsanläggningar, särskilt solkraftsparker. Majoriteten av dessa projekt kombinerar elproduktion med energilager i form av batterilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Värmlands län	Höglast	199,6	200,3	204,2	208,5	213,0	217,9	223,1	228,4	232,7	237,0	241,3
	Låglast	-91,2	-93,2	-92,4	-91,5	-90,6	-89,6	-88,6	-87,5	-86,7	-85,8	-84,9

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Värmlands län.

Lokalnät
I Säffle kommun drivs effektökningen i första hand av industriella verksamheter, som utgör den dominerande källan till tillkommande effektbehov. Därutöver bidrar hemmaladdning, tillkommande lägenheter samt övrig fordonsladdning till en fortsatt ökning av effektbehovet i lokalnätet.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Säffle	Höglast	29,7	29,6	29,7	29,8	29,8	29,7	29,7	29,7	29,7	29,7	29,6
	Låglast	-4,7	-9	-10	-11	-12	-13,1	-14	-14,8	-15,7	-16,5	-17,4

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Värmlands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

10 Örebro län

Regionnät
Tillväxten i regionnätet i Örebro drivs av en stark utveckling i de underliggande lokalnäten. Det är främst behoven hos befintliga och framtida kunder till E.ON Energidistribution som driver det framtida behoven av effekt i länet.

Större anslutningsärenden för regionnätet i Örebro län omfattar tillkommande effekt för planerade produktionsanläggningar, särskilt i en kombination av produktion och energilager. I länet förekommer även regionnätsärenden från de underliggande lokalnäten som gäller både ökad inmatning och uttag till regionnätet.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Örebro län	Höglast	213,5	243,2	241,7	235,7	238,5	240,8	243,5	247,6	256,2	261,2	266,1
	Låglast	75,9	56,2	45,4	17,4	14,0	10,4	7,0	3,8	1,5	-0,5	-2,5

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Örebro län.

Lokalnät
I Askersunds kommun ökar behovet av effekt genom elektrifieringen av transportsektorn, med både publik laddinfrastruktur och hemmaladdning. Det förstärks även av flera nya bostadsområden samt etablering av industri i kommunen.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Askersund	Höglast	24,1	24,1	24,2	24,3	24,3	24,7	24,7	24,7	24,8	24,8	24,9
	Låglast	-14,1	-15,1	-15,6	-16,1	-16,6	-17,1	-17,6	-18	-18,5	-19	-19,4

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Örebro län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

11 Stockholms

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Stockholm drivs av en stark utveckling i de underliggande lokalnäten. Detta omfattar både Vattenfall Eldistributions eget lokalnät och de övriga lokalnät som är anslutna till regionnätet. Ökningen i effektbehovet bedöms i huvudsak vara kopplad till en fortsatt hög bostadsutbyggnad, elektrifieringen av transportsektorn samt expansionen av nya industri- och verksamhetsområden.

På regionnätet märks en tydlig trend i de anslutningsförfrågningar som kommer in. Dessa domineras av etableringar av energilager, fossilfri elproduktion och datacenter, vilket ytterligare stärker behovet av ökad kapacitet i området. I länet förekommer även regionnätsärenden från de underliggande lokalnäten som gäller ökad inmatning till regionnätet. Bakgrunden är till del den starka tillväxten av småskaliga solcellsanläggningar i lokalnäten. Huvudsakligen beror det dock på att en produktionsaktör planerar att ansluta en anläggning till lokalnätet, vilket gör att lokalnätet skickar in ett ärende om anslutning till vårt regionnät.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Stockholms län	Höglast	2 095,5	2 278,6	2 321,2	2 363,9	2 472,4	2 508,4	2 553,2	2 581,6	2 603,5	2 621,7	2 639,7
	Låglast	1 046,3	977,2	973,1	937,9	884,9	877,4	871,7	862,7	852,4	843,3	834,2

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Stockholms län.

Lokalnät
I Stockholms län präglas effektutvecklingen av en stark och varierad tillväxt, som drivs av utbyggnad av bostäder, etablering av verksamheter och industri samt en omfattande elektrifiering av transportsektorn.

I flera kommuner, såsom Solna, Sundbyberg, Huddinge, Haninge och Botkyrka, sker en bred utveckling med både bostäder, kontor, handel, industri och laddinfrastruktur. I områden som Hagastaden, Arenastaden, Flemingsberg, Kungens Kurva, Jordbro, Handen samt Eriksbergs industriområde och Rikstens företagspark medför omfattande nybyggnation och etablering av verksamheter ett betydande och fortsatt ökande behov av effekt. Elektrifieringen av transportsektorn förstärker utvecklingen ytterligare genom både hemmaladdning, publik laddning och elektrifiering av kollektivtrafiken.

I Sigtuna är tillväxten särskilt stark och drivs av omfattande etableringar av industri och verksamheter i Arlandastad och Brista, där logistik-, industri- och kontorsverksamheter utvecklas i snabb takt. Kommunens strategiska läge längs större trafikleder gör området centralt för publik laddning och laddning av tunga transporter, vilket bidrar till ett betydande uttag av effekt.

I Värmdö sker utvecklingen framför allt i Gustavsberg, där både bostäder och ett nytt ärende som gäller större industri driver behovet av effekt. Även laddinfrastruktur för persontrafik och kollektivtrafik bidrar till utvecklingen. I Tyresö präglas tillväxten av elektrifieringen av transporter, särskilt kollektivtrafiken, i kombination med utbyggnad av laddinfrastruktur och mindre bostadsprojekt i områden som Bollmora och centrala Tyresö. I Salem sker en stabil och måttlig utveckling, där behovet av effekt främst drivs av ökad hemmaladdning samt mindre bostadsområden med både småhus och lägenheter.I Norrtälje kommun bedöms behovet av överföringskapacitet vara i princip oförändrat givet nuvarande prognosunderlag.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Botkyrka	Höglast	97	100,2	102,1	103,9	105,2	106	106,6	107,1	107,5	108	108,4
	Låglast	35,7	31,1	28,9	26,6	24,3	21,8	19,4	17	14,6	12,3	10,1
Haninge	Höglast	142,2	150,5	151,5	152,6	153,7	154,7	155,6	156	156,1	156,1	156,1
	Låglast	51	46,4	43,4	40,4	37,4	34,4	31,5	28,5	25,5	22,5	19,7
Huddinge	Höglast	153,4	154,5	155,5	158	159,6	162,3	163,9	164,6	165,4	166,1	166,8
	Låglast	56,2	49,1	45,7	42,5	39,2	36,2	32,9	29,5	26,3	23,1	20
Norrtälje	Höglast	101,1	101,5	101,5	101,6	101,6	101,6	101,6	101,6	101,6	101,6	101,6
	Låglast	16,9	11,3	8,4	5,5	2,6	-0,3	-3,2	-6	-8,7	-11,4	-14
Salem	Höglast	26,2	26,2	26,3	26,3	26,4	26,5	26,6	26,6	26,6	26,6	26,6
	Låglast	7,6	6,3	5,7	5,1	4,5	3,9	3,3	2,7	2,1	1,5	1
Sigtuna	Höglast	80,9	84,7	87,4	90,2	92,5	94,6	95,9	96,6	97,2	97,5	97,7
	Låglast	22,3	20,2	19,3	18,4	17,4	16,4	15,3	14	12,8	11,5	10,3
Solna	Höglast	56	58,4	59,7	62,3	64,9	66,5	72,8	73,2	73,6	73,8	73,9
	Låglast	18,5	16,3	13,1	12,2	11,3	10,2	10,1	8,8	7,5	6,2	5
Sundbyberg	Höglast	117,8	118,1	118,6	118,7	118,9	120	120,3	120,5	120,6	120,7	120,8
	Låglast	62,6	61	60,3	59,5	58,8	58,2	57,5	56,7	56	55,2	54,5
Tyresö	Höglast	49,6	50,2	50,4	50,4	50,4	50,4	50,5	50,5	50,5	50,5	50,4
	Låglast	11,8	8,7	7,1	5,5	3,9	2,3	0,7	-0,9	-2,4	-3,8	-5,3
Värmdö	Höglast	106,9	104,5	104,8	105	105,2	105,5	105,8	105,9	106	106,1	106,1
	Låglast	27,4	18,9	16,1	13,4	10,6	7,9	5,2	2,5	-0,1	-2,7	-5,2

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Stockholms län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

12 Södermanlands län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Södermanland följer i stor utsträckning utvecklingen i de underliggande lokalnäten. Där bidrar bland annat elektrifieringen av transportsektorn, nya industrietableringar samt utbyggnad av bostadsområden i flera kommuner till ett ökat behov av effekt, med särskilt tydligt genomslag under den senare delen av prognosperioden. Större anslutningsärenden för regionnätet i Södermanlands län omfattar tillkommande effekt för elintensiva etableringar såsom datacenter och industriell verksamhet samt planerade produktionsanläggningar, särskilt solkraftsparker. Flera av dessa projekt kombinerar elproduktion med energilager i form av batterilager.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Södermanlands län	Höglast	481,8	583,4	620,4	981,6	992,2	1 005,8	1 020,7	1 028,4	1 034,3	1 040,4	1 046,6
	Låglast	209,2	55,1	56,3	26,6	-46,7	-65,9	-64,8	-65,2	-66,0	-66,7	-67,4

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Södermanlands län.

Lokalnät
I Södermanlands län präglas effektutvecklingen främst av industriell expansion, bostadsutbyggnad och elektrifiering av transportsektorn.

I Eskilstuna drivs ökningen av det tillkommande behovet av effekt i stor utsträckning av nya industrietableringar i området Gunnarskäl, särskilt under den senare delen av prognosperioden. Därutöver bidrar både elektrifieringen av transportsektorn och byggnation av bostäder till ett ökat behov av effekt.

I Flen sker utvecklingen genom nya bostadsområden och industrietableringar i bland annat Talja industriområde. Framåt finns även planer på ytterligare verksamhetsområden. De befinner sig i nuläget i tidiga skeden men kan innebära ökade behov av effekt om planerna realiseras.

I Gnesta, Strängnäs och Trosa utgör utbyggnad av bostäder den dominerande drivkraften bakom det ökande behovet av effekt på lokalnäten, med planer för ny bebyggelse i flera delar av kommunerna. Utöver detta ger elektrifieringen av transportsektorn ett ökat behov, främst genom ökad hemmaladdning och i Trosa även genom publika laddningsplatser. I Strängnäs bidrar dessutom större logistik och lagerverksamheter samt industrietableringar till den ökande efterfrågan.

I Nyköping är det tillkommande behovet av effekt högt. Industrietableringar, elektrifieringen av transportsektorn samt bostadsplaner bidrar sammantaget till en stark tillväxt och ett ökat behov av effekt.

I Vingåker drivs effektökningen främst av elektrifieringen av transportsektorn, särskilt genom ökad hemmaladdning, i kombination med tillkommande bostäder.

I Katrineholm har Vattenfall Eldistribution endast lokalnät i begränsade delar av kommunen. Baserat på nuvarande prognosunderlag bedöms behovet av överföringskapacitet vara i princip oförändrat i Katrineholm.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Eskilstuna	Höglast	20,2	20,1	20,1	20,1	20,2	20,1	20,8	20,8	20,8	22,5	24,3
	Låglast	1,9	1,1	0,6	0,1	-0,4	-0,8	-1,1	-1,6	-2	-2	-2,1
Flen	Höglast	37,7	38,8	38,8	38,8	38,8	38,8	38,8	38,8	38,9	38,9	38,9
	Låglast	8,8	7,2	6,3	5,4	4,5	3,6	2,7	1,8	1	0,2	-0,6
Gnesta	Höglast	25,9	26	26,1	26,3	26,4	26,4	26,6	26,8	27,1	27,1	27,1
	Låglast	3,4	2,6	2,2	1,9	1,5	1,1	0,7	0,4	0,1	-0,3	-0,6

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Katrineholm	Höglast	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9
	Låglast	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	0,1	0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4
Nyköping	Höglast	57,1	59,7	63,6	64,9	66,2	68,1	69,5	71,2	73	73,5	74,1
	Låglast	9,5	5,5	4,1	2,1	0,2	-1,7	-3,5	-5,3	-7	-8,9	-10,7
Strängnäs	Höglast	18,9	19,8	20,3	21,1	21,9	22,6	23,5	24,4	27,5	28,1	28,6
	Låglast	2,6	1,4	0,9	0,4	-0,2	-0,7	-1,1	-1,6	-1,6	-2,1	-2,6
Trosa	Höglast	18,1	18,9	19,4	20	20,3	21,2	22,7	24,1	24,3	24,3	24,3
	Låglast	2,9	1,7	1,1	0,5	-0,1	-0,6	-1	-1,4	-2,1	-2,7	-3,3
Vingåker	Höglast	16,5	16,5	16,5	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,5	16,5	16,5
	Låglast	2	1	0,6	0,1	-0,4	-0,9	-1,4	-1,8	-2,3	-2,8	-3,2

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Södermanlands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

13 Västra Götalands län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västra Götalands län drivs i hög grad av den utveckling som sker i de underliggande lokalnäten. Denna utveckling präglas av elektrifieringen av transportsektorn och industrins omställning, i kombination med fortsatt samhällsutveckling.

Bland större anslutningsärenden dominerar etableringar av industriell verksamhet, något som även kan ses i de lokalnät som är anslutna till regionnätet. På produktionssidan ses en omfattande tillväxt av solkraft, batterilager samt projekt som kombinerar elproduktion med energilager. Därutöver förekommer även etablering av vindkraftsparker i länet. Sammantaget innebär detta att tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västra Götalands län bedöms vara betydande.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Västra Götalands län	Höglast	2 409,3	2 602,4	2 998,7	3 091,6	3 376,0	3 616,3	3 710,3	3 757,7	3 829,8	3 868,2	3 906,5
	Låglast	627,9	323,9	150,8	-33,1	-54,0	-42,8	-66,8	-95,2	-115,6	-140,7	-164,9

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Västra Götalands län.

Lokalnät
I Västra Götalands län präglas effektutvecklingen i lokalnäten av en bred elektrifiering av samhället, där transportsektorn är den enskilt viktigaste drivkraften. I stora delar av länet sker ökningen främst genom hemmaladdning i bostadsområden, vilket ger en jämn och stabil tillväxtbild över prognosperioden. I flera kommuner kompletteras hemmaladdningen av snabbladdning för personbilar och i vissa fall tunga transporter, vilket ger ett mer varierat behov av effekt. Detta gäller bland annat Dals-Ed, Färgelanda, Härryda, Mark, Åmål och Vänersborg.

I ett antal kommuner utgör industriella verksamheter den tydligaste drivkraften bakom den ökade efterfrågan på effekt. Detta gäller exempelvis Bengtsfors, Borås, Hjo, Skövde, Svenljunga, Tranemo och Vårgårda, där industrilaster kombineras med ökande elektrifiering av transporter vilket förstärker efterfrågan på effekt.

I kommuner med stark logistik, lager eller verksamhetsutveckling, såsom Bollebygd, Mellerud, Uddevalla och Stenungsund, präglas prognosen av flera samverkande laster. Här bidrar logistik och lager, verksamhetslokaler, industri, handel samt laddning av både personbilar och tunga transporter till ett sammansatt och växande effektbehov.

Även bostadsutveckling spelar en viktig roll i flera kommuner. I Alingsås, Dals-Ed, Härryda, Lysekil, Mark, Mellerud och Ulricehamn bidrar tillkommande småhus och lägenheter till att förstärka den underliggande efterfrågan, ofta i kombination med hemmaladdning.

I Trollhättan präglas tillväxten av kontor, industri, verksamhetslokaler, bostäder och övriga samhällslaster.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Alingsås	Höglast	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1	10,1
	Låglast	1,2	0,6	0,3	0	-0,2	-0,5	-0,8	-1,1	-1,3	-1,6	-1,8
Bengtsfors	Höglast	16,5	16,4	17,1	17,7	18,4	18,4	18,4	18,4	18,3	18,3	18,3
	Låglast	-13	-13,8	-14,2	-14,5	-14,9	-15,4	-15,8	-16,2	-16,6	-17	-17,4
Bollebygd	Höglast	15,9	15,9	16,8	17,4	17,9	18,3	18,7	19	19,4	19,5	19,7
	Låglast	2,8	1,9	1,6	1,2	0,9	0,5	0,1	-0,3	-0,6	-1	-1,4
Borås	Höglast	43,9	44,7	46,5	47,6	48,6	49,7	50,7	50,7	50,7	50,6	50,6
	Låglast	8	5,8	4,9	3,9	2,8	1,8	0,8	-0,3	-1,5	-2,6	-3,6
Dals-Ed	Höglast	12,7	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6
	Låglast	-37,6	-38,2	-38,6	-39	-39,4	-39,8	-40,2	-40,5	-40,8	-41,1	-41,4
Färgelanda	Höglast	15,8	16	16	16	16	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1	16,1
	Låglast	3,1	2,5	2,1	1,7	1,4	1	0,7	0,4	0,1	-0,2	-0,5
Hjo	Höglast	5,4	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,7	5,8	5,8	5,9
	Låglast	-3,1	-3,3	-3,5	-3,6	-3,8	-3,9	-4,1	-4,1	-4,3	-4,4	-4,5
Härryda	Höglast	5,9	5,8	5,9	6	6	6	6	6	6	6	6
	Låglast	0,5	0,2	0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,8	-1	-1,1	-1,3	-1,5
Lilla Edet	Höglast	11,5	12,5	12,8	13,3	13,4	14,7	14,7	14,7	14,8	14,8	14,8
	Låglast	-5,6	-6,4	-6,9	-7,2	-7,7	-8	-8,5	-8,9	-9,4	-9,8	-10,3
Lysekil	Höglast	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
	Låglast	1	0,5	0,2	0	-0,3	-0,5	-0,8	-1	-1,2	-1,5	-1,7
Mark	Höglast	40,6	40,8	40,9	41	41,1	41,1	41,1	41,1	41,2	41,2	41,2
	Låglast	7,7	4,9	3,4	1,8	0,3	-1,3	-2,7	-4,1	-5,4	-6,8	-8,1
Mellerud	Höglast	13	13,7	12,4	12,9	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2	13,2
	Låglast	-50,6	-51,5	-53,9	-54,5	-55	-55,7	-56,2	-56,8	-57,3	-57,8	-58,3
Skövde	Höglast	10	11	12,1	12,9	13,5	14	15,1	15,2	24,9	24,9	24,9
	Låglast	0,8	0,4	0,3	0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,6	1,1	0,8	0,5

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Stenungsund	Höglast	36,4	37,2	38,4	39,3	40,1	41,2	45,1	45,2	45,3	45,4	45,6
	Låglast	4,7	2,9	2,1	1,3	0,5	-0,2	-0,4	-1,3	-2,2	-3,1	-3,9
Svenljunga	Höglast	16,2	16,2	17,5	18,9	20,2	21,6	21,6	21,7	21,7	21,7	21,7
	Låglast	2,9	1,9	1,6	1,3	1	0,7	0,2	-0,3	-0,8	-1,3	-1,7
Tanum	Höglast	7,4	7,4	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
	Låglast	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2
Tranemo	Höglast	16,3	16,4	17,2	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,3	17,4	17,4
	Låglast	3,2	2,3	2	1,5	1,1	0,6	0,1	-0,3	-0,7	-1,1	-1,5
Trollhättan	Höglast	23,6	24	24,1	24,1	24,2	24,2	24,2	24,3	24,4	24,4	24,4
	Låglast	7,4	6,9	6,6	6,3	6	5,7	5,4	5,2	4,9	4,6	4,4
Uddevalla	Höglast	22,5	22,6	22,6	22,7	22,7	22,7	22,8	22,8	22,8	22,9	22,9
	Låglast	4,1	3	2,3	1,7	1,1	0,4	-0,1	-0,7	-1,3	-1,8	-2,4
Ulricehamn	Höglast	14,2	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4
	Låglast	-0,4	-0,9	-1,3	-1,7	-2	-2,4	-2,7	-3	-3,3	-3,6	-3,9
Vårgårda	Höglast	22,8	22,9	23,4	23,5	23,8	23,9	24,2	24,3	24,5	24,7	24,9
	Låglast	5,8	4,8	4,4	3,8	3,4	2,8	2,4	2	1,5	1,1	0,7
Vänersborg	Höglast	58	59,1	59,7	60,3	60,8	61	61,3	61,5	63,5	63,6	63,8
	Låglast	15	12	10,4	8,8	7,1	5,4	3,9	2,3	1,1	-0,3	-1,8
Åmål	Höglast	24,6	18,5	18,5	18,5	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6
	Låglast	5	-2,3	-3	-3,7	-4,4	-5	-5,6	-6,2	-6,8	-7,4	-8

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Västra Götalands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

14 Östergötlands län

Regionnät

Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Östergötland drivs i huvudsak av den utveckling som sker i de underliggande lokalnäten. Därutöver finns ett antal pågående anslutningsärenden som gäller industri, solkraft och batterilager, samt projekt där elproduktion kombineras med energilager. Dessa bidrar sammantaget till ett ökat behov av överföringskapacitet i regionnätet.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Östergötlands län	Höglast	819,9	823,9	908,3	939,7	960,0	974,9	984,9	995,7	1 004,3	1 012,0	1 019,8
	Låglast	474,2	437,1	410,0	406,3	375,5	368,5	361,5	354,7	347,5	340,1	332,7

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Östergötlands län.

Lokalnät
I Östergötlands län präglas de utvecklade behoven av effekt av en kombination av elektrifiering av transporter, utbyggnad av bostäder och industriella etableringar. Tillväxttakten varierar tydligt mellan kommunerna beroende på lokala förutsättningar, koncessionsgränser och planerad samhällsutveckling.

I Boxholms kommun bedöms effekttillväxten vara relativt begränsad, men med ett tydligt fokus på laddinfrastruktur. Särskilt laddning för tunga transporter i anslutning till kommunens in- och utfarter bidrar till lokala punktbelastningar, medan hemmaladdning och laddning av personbilar främst påverkar de centrala delarna av tätorten.

I Finspångs kommun är tillväxtbilden tydligare och mer sammansatt. Hemmaladdning utgör en viktig grund, samtidigt som snabbladdning längs väg 51 tillkommer på strategiska platser. Därtill finns potentiella industrietableringar i kommunens norra och västra delar, om dessa realiseras kan de innebära betydande behov av kapacitet i framtiden.

I Mjölby kommun är Vattenfall Eldistributions koncession begränsad till områden i utkanten av den centrala tätorten. Tillväxten inom dessa delar bedöms som måttlig, men industriverksamhet, i synnerhet i närheten av Väderstad, bidrar till ett ökat behov av effekt. Även hemmaladdning och snabbladdning för personbilar tillkommer, främst i kommunens östra delar där Vattenfall har nätansvar.

I Motala kommun visar prognosen en starkare tillväxt jämfört med övriga länet. Ökningen av effektbehovet är i stor utsträckning kopplad till hemmaladdning i bostadsområden. Samtidigt bidrar större exploateringsområden, såsom Bergsätter i nordost och Norrsten etapp 2 i söder, till ett långsiktigt ökat kapacitetsbehov.

I Norrköpings kommun har Vattenfall Eldistribution endast en mycket begränsad andel lokalnät, vilket avspeglas i låg tillväxt i lokalnätsprognosen. Inom dessa delar är det i huvudsak hemmaladdning som driver det ökande effektbehovet, utan större identifierade expansionsplaner.

I Vadstena är tillväxten mer måttlig och domineras av hemmaladdning som är geografiskt utspridd över kommunen. Därutöver tillkommer mer koncentrerade effekter från industriella etableringar och laddinfrastruktur i de västra delarna, samt bostäder och lokaler för verksamhet i den nordöstra delen av den centrala tätorten.

I Ödeshög är tillväxttakten högre än i övriga länet. Området kring Östgötaporten vid E4 utgör en tydlig punktbelastning där snabbladdning för tunga transporter driver mycket höga lokala behov av effekt. Planerade industrietableringar i anslutning till Östgötaporten och centrala delar av kommunen förstärker ytterligare det samlade framtida behovet av effekt och kapacitet.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Boxholm	Höglast	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,5	9,5	9,6	9,6	9,7	9,7
	Låglast	-0,1	-0,7	-1,1	-1,4	-1,8	-2	-2,3	-2,6	-2,9	-3,1	-3,4
Finspång	Höglast	32,8	33,3	33,9	34,4	34,9	35,2	35,2	35,3	35,3	35,4	35,5
	Låglast	7,7	5,8	5	4,1	3,2	2,3	1,3	0,4	-0,5	-1,4	-2,3
Mjölby	Höglast	6,5	6,5	6,9	7	7	7	7	7	7	7,1	7,1
	Låglast	-7,1	-7,4	-7,6	-7,7	-7,9	-8,1	-8,3	-8,5	-8,6	-8,8	-8,9
Motala	Höglast	55,4	53	53,7	54,7	58,1	58,4	58,6	58,8	58,9	58,9	59
	Låglast	9,9	2,6	0,8	-0,9	-2,1	-4	-5,8	-7,6	-9,5	-11,2	-12,9
Norrköping	Höglast	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4,9
	Låglast	0,9	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2
Vadstena	Höglast	12,1	12,3	12,8	13,1	13,2	13,2	13,3	13,3	13,3	13,3	13,4
	Låglast	-14,6	-15,4	-15,8	-16,1	-16,6	-17	-17,4	-17,9	-18,3	-18,7	-19,1

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Ödeshög	Höglast	8,9	9,2	10,2	10,8	11,2	11,9	11,9	12	12,1	12,2	12,3
	Låglast	0	-0,6	-0,8	-1	-1,3	-1,5	-1,8	-2,1	-2,4	-2,7	-3

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Östergötlands län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

15 Jönköpings län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Jönköpings län drivs i huvudsak av den utveckling som sker inom de underliggande lokalnätsbolagen. Utöver denna utveckling finns även flera pågående anslutningsärenden som gäller energilagring, solkraft och industri. Sammantaget bidrar de till ett ökat behov av överföringskapacitet i regionnätet.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Jönköpings län	Höglast	341,2	360,3	368,7	375,3	381,9	387,1	383,7	388,9	394,0	397,3	400,6
	Låglast	53,9	14,3	1,0	-3,6	-8,3	-12,2	-17,9	-21,8	-25,8	-30,1	-33,4

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Jönköpings län.

Lokalnät
Inom Jönköpings län varierar effektutvecklingen tydligt mellan kommunerna och påverkas i hög grad av omfattningen för Vattenfall Eldistributions koncessioner. Sammantaget drivs tillväxten av elektrifiering av transporter, logistik- och verksamhetsetableringar samt i vissa delar utveckling av industri.

I Habo kommun har Vattenfall Eldistribution endast en mycket begränsad andel av elnätet i kommunen. Detta avspeglas i en låg tillväxt i lokalnätsprognosen, där det ökande behovet av effekt i huvudsak är kopplat till hemmaladdning. Några större expansionsplaner har inte identifierats.

I Jönköpings kommun har Vattenfall Eldistribution delkoncession i området och är främst verksamt i stadens västra delar, bland annat i anslutning till flygplatsen och Hedenstorp. Effektutvecklingen inom dessa områden drivs i första hand av verksamhetslokaler, som är den tydligaste faktorn för tillväxt. Därutöver tillkommer viss efterfrågan från industri samt hemmaladdning i bostäder, dock i mer begränsad omfattning.

I Mullsjö kommun Laddinfrastruktur är den klart dominerande drivkraften bakom det ökande behovet av effekt. Utbyggnaden omfattar både hemmaladdning och publik laddning, men framför allt laddning för tunga transporter i anslutning till huvudleden mot Jönköping. Utvecklingen koncentreras till kommunens centrala delar, med särskilt bidrag från verksamheter i Gälleryd samt handelsområdet VIP Handel, vilket sammantaget ger en tydlig ökning av det framtida behovet av effekt.

I Vaggeryds kommun är effektutvecklingen är starkt kopplad till logistik- och lagerverksamhet i Skillingaryd, som i dag fungerar som en lokal nod med planer på fortsatt expansion både norrut och söderut. Logistik och lager utgör därmed det mest betydande tillväxtsegmentet inom Vattenfalls nät. Utöver detta tillkommer behov av snabbladdning för tunga transporter i anslutning till logistikflödena, medan hemmaladdning, personbilsladdning och industriella verksamheter bidrar i mer begränsad omfattning.

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Habo	Höglast	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
	Låglast	1,6	1,4	1,3	1,2	1,1	1	1	0,9	0,8	0,7	0,6
Jönköping	Höglast	8,7	13,6	15,3	17,4	19,7	20,4	20,5	20,6	20,7	20,7	20,7
	Låglast	0	-0,3	-0,8	-1,1	-1,3	-1,8	-2,4	-3,1	-3,7	-4,3	-4,8

Kommun	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Mullsjö	Höglast	13,4	13,7	15,6	16,1	16,3	16,9	17	18,1	18,2	18,4	18,5
	Låglast	3,8	3,1	3,1	2,8	2,4	2,2	1,8	1,6	1,3	1	0,6
Vaggeryd	Höglast	12,7	14,4	15,4	15,5	15,5	15,6	15,6	15,7	15,7	15,8	15,9
	Låglast	2,6	2,4	2,4	2,1	1,8	1,6	1,3	1,1	0,8	0,6	0,4

Prognos över det totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions lokalnät i Jönköpings län, för de kommuner i länet där prognoserna pekar på tillväxt.

16 Kalmar län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät i Kalmar län drivs i huvudsak av den utveckling som sker i de underliggande lokalnäten. De anslutningsärenden som finns i regionnätet gäller främst solkraftsprojekt som initierats i lokalnäten, där en solkraftsaktör söker anslutning till det underliggande lokalnätet och behovet påverkar vårt regionnät.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Kalmar län	Höglast	81,9	82,3	83,0	83,9	85,1	85,9	86,8	87,3	87,8	88,7	89,5
	Låglast	27,4	-5,5	-6,3	-7,2	-7,9	-9,7	-11,6	-13,5	-15,4	-16,2	-17,0

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Kalmar län.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har inget lokalnät i Kalmar län.

17 Hallands län

Regionnät
Vattenfall Eldistribution har regionnät inom ett begränsat geografiskt område i Hallands län. Behovet av överföringskapacitet i länet är främst kopplat till övriga lokalnätsbolag som är anslutna till vårt regionnät.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Hallands län	Höglast	142,9	144,5	146,2	148,2	150,5	152,3	154,4	156,5	159,2	161,8	164,5
	Låglast	-29,7	-29,4	-29,0	-28,6	-28,2	-27,8	-27,4	-27,0	-26,4	-25,9	-25,4

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Hallands län.

Lokalnät
Lokalnätsprognosen för Hallands län omfattar endast specifika områden inom kommunerna Falkenberg, Kungsbacka och Varberg där Vattenfall Eldistribution ansvarar för lokalnätet. Baserat på nuvarande prognos bedöms behovet av överföringskapacitet i dessa områden vara oförändrat under den aktuella nätutvecklingsplanens tidsram.

18 Gotlands län

Regionnät
Tillväxten i Vattenfall Eldistributions regionnät på Gotland bedöms bli måttlig under nätutvecklingsplanens tidsperiod. Utvecklingen reflekterar tillväxten inom Gotlands Energis nätverksamhet, som innehar områdeskoncession för hela Gotland och är anslutet till Vattenfall Eldistributions regionnät.

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Gotlands län	Höglast	115,3	115,6	115,8	116,1	461,3	461,6	461,8	462,0	462,3	462,3	462,3
	Låglast	-43,5	-43,5	-43,4	-43,4	25,7	25,7	25,8	25,8	25,9	25,9	25,9

Prognos över totala behovet av överföringskapacitet (MW) i Vattenfall Eldistributions regionnät i Gotlands län.

Lokalnät
Vattenfall Eldistribution har inget lokalnät i Gotlands län.

Pågående anslutningsförfrågningar till regionnätet

Det prognostiserade behovet av överföringskapacitet i regionnätet bygger bland annat på pågående anslutningsärenden där avtal redan har tecknats med Vattenfall Eldistribution. Informationen som presenteras i nätutvecklingsplanen utgör samtidigt en ögonblicksbild av förhållandena vid tidpunkten för publiceringen.

Eftersom förutsättningarna i de pågående ärendena kontinuerligt förändras kan den aktuella situationen avvika från det som redovisas i planen.

För att få den mest aktuella bilden av söktrycket hänvisas därför till vår hemsida där antal pågående anslutningsärenden till vårt regionnät redovisas.

Läs mer på vår hemsida:

→ **Efterfrågan på regionnätet** I vattenfalleldistribution.se

2.2 Redogörelse för ökning och minskning av behov av överföringskapacitet

Historiskt sett har elnätet i södra Sverige dimensionerats för hög förbrukning, medan nätet i norra Sverige har varit dimensionerat för att ta emot elproduktion. Det har därför tidigare varit möjligt att ansluta ny förbrukning i norra Sverige utan att behöva förstärka nätet, det samma har gällt för ny elproduktion i södra Sverige.

Denna situation har förändrats. Numera medför ny produktion av el i södra Sverige inmatning på stamnätet under perioder med låg förbrukning. Anläggningar för elproduktion byggs ofta i glesbefolkade områden, vilket kräver omfattande nätutbyggnader, ibland ända fram till stamnätstationerna.

I norra Sverige sker en omfattande utbyggnad av ny elproduktion, samtidigt som förbrukningen väntas öka kraftigt. Den ökade förbrukningen är koncentrerad till ett fåtal punkter där det redan finns ett underskott av produktion. Därför krävs förstärkning av nätet i norr, både för att möta den nya förbrukningen och den ökande produktionen.

I följande avsnitt jämförs prognosen för det totala behovet av överföringskapacitet med det nuvarande behovet. Det nuvarande behovet grundas på historiska mätdata från utvalda år, i denna nätutvecklingsplan har perioden 2021-2024 använts som referens.

För regionnätet har vi beräknat det nuvarande behovet genom att summera mätserierna för samtliga abonnemang inom respektive län. Det förekommer dock abonnemang som försörjer två län. Då blir det nuvarande behovet enbart synligt i det ena länet, det län där abonnemanget har sin faktiska geografiska placering. Det är angeläget att presentera behovet på länsnivå, och Vattenfall Eldistribution har därför lagt stor vikt vid att säkerställa att prognosen blir rättvisande även i dessa mer komplexa fall.

Bedömningen av den nuvarande behovet inom Vattenfall Eldistributions lokalnät baseras på en sammanställning av mätdata från samtliga fördelningsstationer som förser företagets eget lokalnät inom respektive kommun. I de fall en fördelningsstation försörjer flera kommuner har en manuell omfördelning gjorts.

Observera att jämförelsen i detta avsnitt endast görs för regionnätet. För jämförelser som gäller lokalnätet hänvisas till avsnitt 2.1, där prognosen för lokalnätet i respektive kommun presenteras. Där finns underlag för egen beräkning av den procentuella förändringen.

Procentuell förändring i nettobehov av överförings-kapacitet i regionnätet relativt nuläget, samtliga län

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Norrbottens län	Höglast	478,2	369,9	379,6	647,8	776,5	779,7	792,2	794,2	792,5	793,8	795,0
	Låglast	-729,8	-48,2	-49,3	-84,3	-101,1	-101,4	-102,9	-102,9	-100,4	-100,2	-99,9
Väster-bottens län	Höglast	-279,8	3,7	-5,7	-6,4	-9,5	2,6	-2,0	-6,5	-10,6	-14,2	-17,8
	Låglast	-1 356,9	2,0	1,7	2,6	3,5	7,0	7,1	16,7	16,7	16,8	16,9
Väster-norrlands län	Höglast	55,5	24,0	55,3	216,0	190,7	195,9	183,1	185,1	187,2	193,4	199,6
	Låglast	-425,6	-0,6	-1,5	-5,6	-0,8	-0,7	1,5	1,6	1,8	1,9	1,9
Jämtlands län	Höglast	2,9	4,6	9,5	14,6	20,0	25,5	31,2	36,9	42,6	47,6	52,5
	Låglast	-28,6	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,5	-0,6	-0,8	-0,9	-1,0	-1,1
Gävleborgs län	Höglast	347,0	3,5	5,4	8,8	10,6	9,4	10,4	11,8	12,9	13,9	14,8
	Låglast	182,7	-0,3	-2,9	-1,6	-0,9	-7,6	-7,2	-6,7	-6,2	-5,9	-5,5
Dalarnas län	Höglast	179,5	34,8	59,6	138,6	154,6	155,4	159,5	160,2	160,7	161,7	162,6
	Låglast	-213,4	5,9	1,7	-11,6	-14,3	-14,4	-15,1	-15,2	-15,3	-15,5	-15,7
Västman-lands län	Höglast	371,2	11,7	24,0	28,2	29,9	30,6	35,0	37,0	37,2	39,6	42,1
	Låglast	142,6	-13,5	-13,4	-17,5	-22,9	-28,9	-32,1	-36,7	-41,5	-45,1	-48,7
Uppsala län	Höglast	424,8	6,0	9,2	18,6	27,3	29,1	30,7	33,5	34,6	35,1	35,6
	Låglast	109,4	-106,2	-220,6	-322,8	-323,3	-380,2	-382,4	-383,8	-386,4	-389,6	-392,7
Värmlands län	Höglast	199,6	0,4	2,3	4,5	6,7	9,2	11,8	14,4	16,6	18,7	20,9
	Låglast	-91,2	2,2	1,3	0,4	-0,6	-1,7	-2,8	-4,0	-5,0	-5,9	-6,9
Örebro län	Höglast	213,5	13,9	13,2	10,4	11,7	12,8	14,1	16,0	20,0	22,3	24,7
	Låglast	75,9	-25,9	-40,1	-77,1	-81,6	-86,3	-90,8	-95,0	-98,0	-100,6	-103,3
Stockholms län	Höglast	2 095,5	8,7	10,8	12,8	18,0	19,7	21,8	23,2	24,2	25,1	26,0
	Låglast	1 046,3	-6,6	-7,0	-10,4	-15,4	-16,1	-16,7	-17,5	-18,5	-19,4	-20,3
Söderman-lands län	Höglast	481,8	21,1	28,8	103,7	105,9	108,7	111,8	113,4	114,7	115,9	117,2
	Låglast	209,2	-73,7	-73,1	-87,3	-122,3	-131,5	-131,0	-131,2	-131,5	-131,9	-132,2
Västra Götalands län	Höglast	2 409,3	8,0	24,5	28,3	40,1	50,1	54,0	56,0	59,0	60,6	62,1
	Låglast	627,9	-48,4	-76,0	-105,3	-108,6	-106,8	-110,6	-115,2	-118,4	-122,4	-126,3

Län	Scenario	Nuvarande behov	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Östergötlands län	Höglast	819,9	0,5	10,8	14,6	17,1	18,9	20,1	21,4	22,5	23,4	24,4
	Låglast	474,2	-7,8	-13,5	-14,3	-20,8	-22,3	-23,8	-25,2	-26,7	-28,3	-29,8
Jönköpings län	Höglast	341,2	5,6	8,0	10,0	11,9	13,4	12,4	14,0	15,5	16,4	17,4
	Låglast	53,9	-73,4	-98,1	-106,7	-115,4	-122,7	-133,2	-140,5	-147,8	-155,8	-162,0
Kalmar län	Höglast	81,9	0,5	1,4	2,4	3,9	5,0	6,0	6,7	7,3	8,3	9,3
	Låglast	27,4	-120,0	-123,1	-126,1	-128,9	-135,5	-142,2	-149,1	-156,0	-159,1	-162,1
Hallands län	Höglast	142,9	1,1	2,3	3,7	5,3	6,6	8,0	9,5	11,4	13,3	15,1
	Låglast	-29,7	-1,1	-2,2	-3,6	-5,1	-6,3	-7,7	-9,2	-11,0	-12,8	-14,6
Gotlands län	Höglast	115,3	0,2	0,4	0,6	300,0	300,2	300,4	300,6	300,8	300,9	300,9
	Låglast	-43,5	-0,1	-0,2	-0,3	-159,0	-159,1	-159,2	-159,3	-159,5	-159,5	-159,5

Tabellen redovisar den procentuella förändringen i nettobehov av överföringskapacitet i regionnätet relativt nuläget. Positiva MW-värden innebär nettoimport och negativa MW-värden nettoexport. En positiv procentuell förändring innebär att import- eller exportbehovet ökar i storlek, medan en negativ förändring innebär att behovet minskar.

2.3 Systemets nuvarande förmåga att möta prognosen

Under denna rubrik beskrivs hur Vattenfall Eldistributions befintliga nät klarar av att möta det förväntade behov som har beskrivits under avsnitt 2.1 och 2.2. Det förväntade behovet och systemets förmåga att möta behovet är en ögonblicksbild och utgår från de förutsättningar som är kända nu. Detta innebär att analysen inte säger något om systemets förmåga att ansluta verksamhet eller elproduktion som inte ingår i det förväntade behov som ligger till grund för analysen.

Generellt kan man säga att det krävs utbyggnad av nätet vid nyanslutningar och kraftigt ökat behov hos kunder. Denna utbyggnad omfattar de delar av nätet som förser kunden med el och gäller såväl ledningar som stationsåtgärder. Detta blir extra tydligt vid etablering av större förbruknings- eller produktionsanläggningar som ansluts till regionnätet eftersom regionnät sällan finns just där anläggningarna etableras. Dessa utbyggnader är inte relaterade till begränsad kapacitet i nätet i stort.

Åtgärderna har naturligtvis en ledtid. Om åtgärden endast innebär en förstärkning av lokalnätet kan det vanligen hanteras inom 1-3 år. Om det krävs en ny transformator eller andra åtgärder i regionnätet tar det vanligen 3-5 år, om åtgärden innebär att en regionnätsledning behöver byggas fram till anslutningspunkten tar det vanligen 5 år eller mer.

Utformning av lokalnät

Ett säkert och robust elnät är grunden till ett modernt samhälle, det är därför viktigt att nätet uppfyller uppställda kriterier när mer last eller produktion ansluts till nätet. Planering och utformning av elnätet tar avstamp i gällande föreskrifter såsom EIFS 2023:3. Här ställs bland annat krav på hur långa avbrott som tillåts för att leveransen ska anses vara av god kvalitet.

Nätet utformas så att det finns alternativa driftläggningar vid dygnets alla timmar och årets alla dagar alternativt att eventuella avbrott kan åtgärdas inom ett visst tidsintervall. Strömmen genom en ledning varierar kraftigt baserat på årstid och tid på dygnet. Det är skillnad på en kall vinterdag och en sommardag, det ska dock alltid finnas alternativ driftläggning om det skulle bli ett avbrott någonstans på linjen.

Sedan introduktionen av småskalig produktion, i form av solceller på hustak och liknande, kan det även produceras mer el i lokalnätet än vad som konsumeras under låglasttimmarna.

Därför kan både låglast- och höglastfallet innebära problem som gör att det krävs en ombyggnation innan en nyanslutning kan godkännas. Både normal driftläggning och reservdriftläggning måste uppfylla kraven för bland annat spänningsfall, långsamma spänningsändringar, termisk belastning och jordtagskrav.

Detta innebär att förutsättningarna för en nyanslutning kan variera beroende på var lasten placeras, i ett nät med långa ledningar och långt mellan fördelningsstationerna kan det krävas omfattande åtgärder i både lokal och regionnät medan samma last kan anslutas utan åtgärder på en annan plats.

Det är viktigt att betona att varje nyanslutning till lokalnätet måste bedömas individuellt. Förutsättningarna kan skilja sig kraftigt åt beroende på kapaciteten i det befintliga nätet, kapaciteten i överliggande nät samt avståndet till närmaste fördelningsstation.

I vissa fall finns det goda marginaler som möjliggör en enkel och snabb anslutning, medan det i andra fall krävs omfattande förstärkningar eller utbyggnationer både i lokal och regionnät innan anslutningen kan genomföras.

Generellt gäller att lokalnätet kan möta det förväntade behovet av överföringskapacitet. Lokalnätet kan i regel byggas ut relativt snabbt och billigt, primärt ligger begränsningarna i överliggande nät där ledtiderna är längre och projekten större. Om en anslutning inte kräver några regionnätsåtgärder så kan lokalnätet normalt byggas ut för att möta behovet inom 1-3 år.

Nätplanering och kriterier för Vattenfalls regionnät
Liksom för lokalnätet tar planering och utformning av regionnätet avstamp i gällande föreskrifter såsom bland annat EIFS 2023:3.

Regionnätet planeras och utformas för att erbjuda goda förutsättningar för såväl leveranssäkerhet som elkvalitet. Nätet ska också vara driftsäkert, personsäkert och kostnadseffektivt.

Elnätet ska alltid uppfylla legala och regulatoriska krav på bland annat tillgänglighet och elsäkerhet. I praktiken innebär kraven på tillgänglighet att för förbrukningsanläggningar planeras regionnätet generellt enligt N-1-kriteriet, det vill säga att nätet ska klara att en nätkomponent är ur drift (som till exempel vid underhållsarbete eller om fel uppstår på en komponent) utan att det leder till långvarigt avbrott.

Kraven för hur elnätet ska fungera säger att elnätet ska dimensioneras och planeras så att elförsörjningen kan komma igång igenom inom vissa givna tidsramar om något går fel i nätet.

För elproduktion och energilagringsanläggningar finns inte motsvarande tillgänglighetskrav, därför planeras anslutning av dessa generellt enligt N-0. Det innebär att anslutningen kan nyttjas vid normala driftförhållanden i nätet (noll nätkomponenter ur drift) men onormala driftförhållanden kan göra att anläggningen behöver regleras ner eller kopplas från.

Vid nätplanering för att hantera förbruknings- eller produktionsökningar tillämpar Vattenfall olika kriterier.

1. **Planeringskriterier**
   Planeringskriterier är vår långsiktiga kompass och beskriver hur nätet ska fungera på lång sikt. De säkerställer att vi bygger rätt nätstruktur för framtiden. De används initialt som utgångsläge, men de begränsar inte anslutningsmöjligheterna.

2. **Anslutningskriterier**
   Med anslutningskriterier kan vi nyttja nätet hårdare utan att tumma på leveranssäkerheten. Vid dessa analyser tar vi hänsyn till exempel till termisk tröghet hos komponenter, verkliga lastvariationer, data från omgivande system och nuvarande och kommande driftförutsättningar. I verktygslådan finns här exempelvis DLR (Dynamic Line Rating) för ledningar.

   Genom tillämpning av anslutningskriterier kan vi ofta tilldela mer effekt eller ansluta kunder snabbare än vad planeringskriterierna tillåter.

3. **Överanslutningskriterier**
   Med tillämpning av dessa kriterier kan vi gå ännu längre, om kunderna önskar och kan acceptera villkoren för en anslutning på dessa kriterier.

   När efterfrågad effekt överskrider vad som är driftsäkert i ett N-1-läge undersöker vi möjligheterna att leverera effekt vid N-0 tillsammans med villkor. Det gör att vi kan ansluta ännu mer effekt, med avtalade åtgärder vid fel, så kallade villkorade avtal.

   Detta förutsätter att kunderna har sådan flexibilitet att de kan acceptera och hantera villkoren. Överanslutningskriterierna är idag främst tillämpbara vid anslutning av enskilda större anläggningar.

Återgång till Planeringskriterier i ett längre tidsperspektiv
Genom tillämpning av dessa kriterier kan behovet av ökad överföringseffekt i många fall tillgodoses i ett tidigare skede, samtidigt som nätet successivt kan förstärkas i efterhand. Detta möjliggör en mer effektiv hantering än att invänta en fullständig förstärkning av nätet innan det är möjligt att ansluta.

Om kunder ansluts utifrån anslutnings- och överanslutningskriterier utan att nödvändiga nätåtgärder genomförs för att återställa uppfyllelse av planeringskriterierna, finns en påtaglig risk för såväl tekniska som ekonomiska konsekvenser. Dessa konsekvenser kan i förlängningen komma att påverka samtliga kundkategorier negativt.

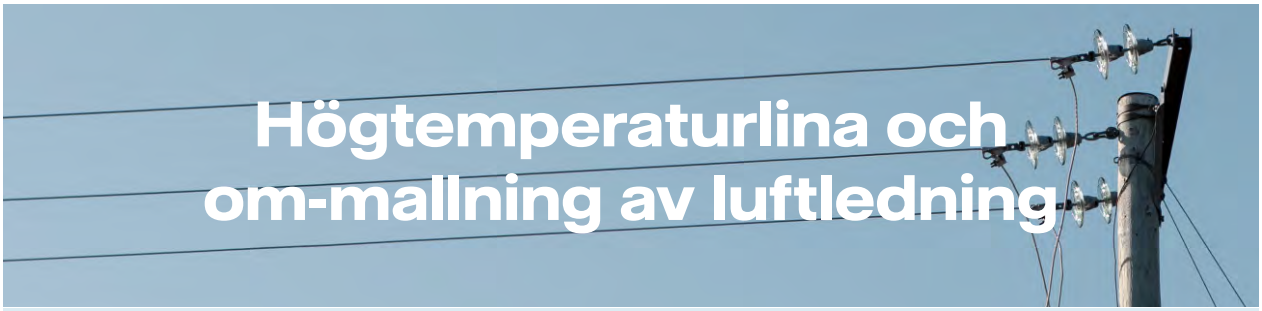
Sådana konsekvenser kan bland annat omfatta ökade nätförluster, fler och mer omfattande begränsningar för efterföljande kunder, minskade eller uteblivna marginaler för samhällsutveckling, en förhöjd risknivå samt ökade driftsbegränsningar. De kan även försämra möjligheterna att genomföra planerat underhåll, vilket leder till ett mer sårbart elsystem vid extraordinära händelser, såsom krissituationer eller krig.

I ett längre tidsperspektiv är Vattenfalls inriktning därför att nätet ska uppfylla planeringskriterierna.

Vid behov av nätförstärkningar undersöks vanligtvis även olika tekniska lösningar för att klara behovet. Vattenfall utreder alltid ett alternativ som innebär att göra minsta möjliga åtgärder för att klara behovet. Sådana åtgärder innebär i många fall att byta ut begränsande anläggningsdelar istället för att genomföra mer omfattande åtgärder, vilket gör att åtgärderna ofta går att genomföra förhållandesvis snabbt och resurseffektivt. Sådana åtgärder kan till exempel vara att byta en begränsande apparat, byta till högtemperaturlina eller göra “om-mallning” av en ledning.

Kapacitet för lokalnätet att möta prognos
Generellt gäller att lokalnätet i huvudsak har tillräcklig kapacitet för att kunna hantera det vi benämner allmän samhällsutveckling. Det inkluderar förväntad tillväxt i form av bostäder, verksamheter samt elektrifiering av transportsektorn under nätutvecklingsplanens period.

Där vi bedömer att kapaciteten inte är i paritet med den förväntade tillväxten ser vi ständigt över möjligheterna att utveckla lokalnätet för att säkerställa den efterfrågade kapaciteten. Nätutvecklingsplanens tidsomfång är 10 år medan ledtiden för att genomföra förstärkningar i lokalnätet typiskt rör sig om några år. Det innebär att begränsningar i lokalnätet kan hanteras inom nätutvecklingsplanens tidsomfång.

Högtemperaturlina och om-mallning av luftledning

Högtemperaturlina
En **högtemperaturlina** är en modern typ av kraftledningslina som klarar högre temperaturer än traditionella ledare. Det innebär att den kan transportera mer el utan att påverka säkerhetsavstånden till mark.

I många fall går det att byta till denna typ av lina utan att behöva förstärka stolpar eller bygga en ny ledningsgata, vilket gör det till en relativt snabb åtgärd för att höja kapaciteten.

Ett byte till högtemperaturlina ger en permanent kapacitetsökning som inte beror på väder eller belastningsmönster.

Om-mallning
När en luftledning ska byggas görs en så kallad mallning. Det innebär att man sätter ramar för ledningens konstruktion. Det sätter därmed ramarna för vilken ström som kan tillåtas i ledaren utan att överskrida krav på elsäkerhet, mekanisk hållfasthet, livslängd och funktion.

Om-mallning innebär att mallningen ändras för en befintlig ledning så att den kan drivas enligt andra förutsättningar, exempelvis vid en högre temperatur och därigenom öka överföringsförmågan.

En om-mallning kan i vissa fall leda till att vi behöver genomföra begränsade fysiska åtgärder på ledningen, i andra fall kan det medföra omfattande behov av åtgärder.

Bedömning per län

1 Norrbottens län

Såväl Vattenfalls 130 kV- som 40 kV-regionnät väntas överlag kunna tillgodose förväntat behov genom att Vattenfalls planeringskriterier tillämpas. Transmissionsnätet väntas inom tidsomfånget för nätutvecklingsplanen kunna tillgodose behovet för allmän samhällsutveckling men behöver byggas ut för att kunna ansluta den elintensiva industri som inkluderas i förväntat behov.

Behovet av mer nätkapacitet i länet drivs av ett fåtal, mycket stora, anslutningar av elintensiv verksamhet. Dessa kräver förstärkning av anslutningspunkter mot transmissionsnätet, etablering av ny anslutningspunkt mot transmissionsnätet och att nytt regionnät byggs. I några fall, såsom vid Malmfälten, tillämpar Vattenfall överanslutningskriterier i väntan på nätförstärkningar genom ny transmissionsnätsledning och ny anslutning mot transmissionsnätet.

Även i området runt Luleå kan det bli aktuellt att ansluta elintensiv verksamhet genom att tillämpa överanslutningskriterier i väntan på nätförstärkningar.

2 Västerbottens län

Största delen av det ökande uttagsbehovet kan hänföras till ett fåtal etableringar av elintensiv verksamhet längs kusten. Dessa ansluts till regionnätet eller till underliggande lokalnätsföretag. Behovet av överföringskapacitet för inmatning har främst sitt ursprung i utvecklingen av vindkraftparker.

Det finns idag begränsningar i de 40 kV-nät som försörjer Hemavan och Kittelfjäll. Kring Kittelfjäll begränsar detta möjligheten att bygga ut lokalnätet, vilket kan utgöra hinder för långsiktig utveckling. I avsnitt 2.4.2.1 beskrivs vilka åtgärder Vattenfall vidtar för att tillgodose behoven långsiktigt. Nätförstärkningarna väntas vara på plats inom Nätutvecklingsplanens tidsomfång, fram tills de är på plats väntas tillämpning av anslutningskriterier eller överanslutningskriterier kunna tillgodose förväntat behov.

Vattenfalls 40 kV-regionnät kring Vilhelmina har begränsad kapacitet och här tillämpas anslutningskriterier för att kunna tillmötesgå förväntat behov.

De större vindkraftparkerna och förbrukarna kan inte anslutas till befintligt nät. De åtgärder som krävs för att ansluta dem redovisas under avsnitt 2.4.2.1.

Det överliggande transmissionsnätet väntas inte kunna tillgodose förväntat behov utan åtgärder. Se avsnitt 2.6 för bedömning inklusive åtgärder.

3 Västernorrlands län

Inom länet är tillväxten främst koncentrerad till de större städerna längs kusten. I det förväntade behovet ingår, utöver allmän samhällsutveckling, även anslutning av några enskilda, elintensiva verksamheter längs kusten och kring Ånge samt anslutning av vindkraftparker. Flera av de elintensiva verksamheterna och produktionen behöver invänta nätförstärkning för att kunna ansluta. Planerade åtgärder för detta redovisas under avsnitt 2.4.2.1.

Vid Ånge äger Vattenfall ett regionnät med spänningsnivå 70 kV. Större, enskilda anslutningar som ingår i förväntat behov ansluts genom att tillämpa Vattenfalls anslutningskriterier. Förväntat behov från allmän samhällsutveckling väntas också kunna tillgodoses genom att tillämpa anslutningskriterier.

I övrigt väntas regionnätet kunna tillmötesgå förväntat behov genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

Transmissionsnätet väntas kunna tillgodose förväntat behov.

4 Jämtlands län

Vattenfall Eldistribution bedömer att vi kan tillgodose förväntat behov genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

5 Gävleborgs län

Regionnätet inom Gävleborgs län väntas ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

I det förväntade behovet inkluderas även anslutning av ett fåtal elintensiva verksamheter som är mycket stora i förhållande till övrigt behov. Anslutningen av dessa kräver att helt nytt 130 kV-nät byggs och att en ny anslutning etableras mot transmissionsnätet.

Vattenfall bedömer att transmissionsnätet kan tillgodose det förväntade behovet.

6 Dalarnas län

En stor andel av det förväntade behovet i länet utgörs av enskilda, stora anslutningar av elintensiv verksamhet och elproduktion. Regionnätet inom Dalarnas län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

Elintensiv verksamhet som ansluts i underliggande nät kan inte anslutas till regionnätet utan ombyggnation av en station i Smedjebacken.

Inom delar av Avesta kommun behöver kapaciteten Vattenfall Eldistributions lokalnät höjas för att möta förväntat behov. Vi planerar att bygga nya 20 kV-regionnätsledningar och två nya fördelningsstationer.

Idag är en stor mängd vindkraft ansluten till regionnätet inom länet. Det krävs förstärkning av 130 kV-ledningar för att kunna ansluta de vindkraftparker som ingår i det förväntade behovet .

Överliggande transmissionsnät väntas kunna tillmötesgå det förväntade behovet. Idag finns dock begränsningar som gör det svårt att ansluta större volymer produktion än vad som inkluderas i det förväntade behovet.

7 Västmanlands län

I länet utgörs en stor andel av det förväntade behovet av enskilda, stora anslutningar av elintensiv verksamhet och elproduktion.

Regionnätet kan generellt tillmötesgå förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier. I de fall andra kriterier tillämpats eller väntas tillämpas handlar det om anslutning av enskilda, större produktionsanläggningar eller förbrukare.

Exempelvis har redan idag solparker och energilager anslutits till regionnätet kring Västerås, Enköping och Sala genom att tillämpa anslutningskriterier eller överanslutningskriterier. Även i området kring Norberg kan det bli aktuellt att tillämpa överanslutningskriterier för att ansluta enskilda produktionsanläggningar.

I västra delen av länet, kring Kolsva och Riddarhyttan finns begränsningar i regionnätet vid spänningsnivå 130 kV. Där krävs att nätförstärkningar genomförs innan mer förbrukning eller produktion kan anslutas.

Transmissionsnätet väntas inte kunna tillgodose förväntat behov om inte planerade åtgärder genomförs i detta nät.

8 Uppsala län

Regionnätet i Uppsala län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta det förväntade behovet, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

Omkring Vänge väster om Uppsala har Vattenfall ett regionnät med spänningsnivå 20 kV. Här bör tillämpning av anslutningskriterier kunna tillgodose behovet i väntan på att planerade nätförstärkningar genomförs.

Vid Funbo öster om Uppsala har Vattenfall ett regionnät med spänningsnivå 20 kV. Här utgörs merparten av det förväntade behovet av större, enskilda anslutningar av elproduktion och dessa kan anslutas till nätet först efter att planerade nätförstärkningar genomförts.

I området omkring Älvkarleby väntas 70 kV-nätet kunna tillgodose förväntat behov under perioden, genom tillämpning av anslutningskriterier.

I Östhammars kommun kan inte befintligt 70 kV-regionnät tillgodose behovet i form av anslutning av en större, enskild förbrukningsanläggning. En ny ledning behöver därför byggas.

I Håbo kommun bedömer vi att planerade nätinvesteringar måste tas i drift för att kunna hantera förväntat behov under den senare halvan av nätutvecklingsplanens tidsomfång. I kommunen behöver flera stationer etableras för att tillmötesgå behoven hos underliggande lokalnät.

Transmissionsnätet väntas endast kunna tillgodose förväntat behov om planerade investeringar genom NordSyd-programmet genomförs som planerat. Om detta inte sker förväntas transmissionsnätet inte kunna tillgodose det förväntade behovet.

9 Värmlands län

Regionnätet inom Värmlands län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

I Säffle finns en lokal begränsning som gör att det krävs åtgärder för att ansluta en större verksamhet till underliggande lokalnät.

Transmissionsnätet väntas kunna tillgodose förväntat behov.

10 Örebro län

Regionnätet inom Örebro län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls anslutningskriterier.

I det förväntade behovet ingår även ökat uttag hos förbrukare och anslutning av elproduktion i form av vind- och solkraft. För anslutning av en vindkraftpark i Lindesbergs kommun krävs att en 130 kV-ledning byggs för att ansluta parken till befintligt nät. I Lindesbergs, Kumla och Hallsbergs kommuner krävs åtgärder för att ansluta nya stationer till befintligt nät.

Transmissionsnätet väntas kunna tillgodose förväntat behov.

11 Stockholms län

I länet består en förhållandevis stor andel av det förväntade behovet av allmän samhällsutveckling. Regionnätet väntas generellt kunna hantera förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling genom att tillämpa Vattenfalls planerings- eller anslutningskriterier.

I Järfälla, Täby, Åkersberga, Haninge, Nynäshamn och Huddinge är det nödvändigt att ta planerade nätinvesteringar i drift för att kunna hantera förväntat behov under den senare halvan av nätutvecklingsplanens tidsomfång. I Botkyrka, Huddinge, Upplands Väsby, Norrtälje, Österåker och Solna kommuner behöver nya ledningar och stationer byggas för att möjliggöra större kundanslutningar och tillgodose behoven hos underliggande lokalnät.

Det finns begränsningar i kapaciteten i transmissionsnätet inom Stockholms län men dessa väntas byggas bort successivt under perioden. Utan de planerade åtgärderna förväntas transmissionsnätet således inte kunna tillgodose förväntat behov.

12 Södermanlands län

I länet utgörs en stor andel av det förväntade behovet av enskilda, stora anslutningar av elintensiv verksamhet och elproduktion.

Regionnätet kan generellt tillmötesgå förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling genom att Vattenfalls planeringskriterier tillämpas. För anslutning av enskilda elintensiva verksamheter och producenter som ingår i det förväntade behovet tillämpas Vattenfalls anslutningskriterier i kombination med byggnation av nya ledningar och stationer.

Svenska kraftnät har lämnat positivt besked på Vattenfall Eldistributions förfrågningar kring ökat uttag och inmatning till transmissionsnätet kopplat till det förväntade behovet. Detta förutsätter delvis att Svenska kraftnät först tar i drift delar av NordSyd-programmet. Efterfrågad kapacitet blir dock tillgänglig först i mitten av 2030-talet.

Vattenfall har en ”effekttrappa” med etappvis ökat uttagsbehov från transmissionsnätet. Vattenfall bedömer att transmissionsnätet kan tillgodose det förväntade behovet eftersom detta ökar i etapper.

13 Västra Götalands län

Regionnätet inom Västra Götalands län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

I det förväntade behovet ingår även en stor volym anslutning av elproduktion i form av solparker, vindkraftparker, anslutning av energilagring samt anslutning av elintensiv verksamhet.

Kring Göteborg och Stenungsund har Vattenfall kommit överens med underliggande nätbolag och större enskilda industrier om effekttrappor för uttag, det vill säga möjlighet att öka uttaget etappvis. Genom att tillämpa Vattenfalls anslutningskriterier kan regionnätet tillmötesgå delar av det förväntade behovet.

De senare stegen i effekttrapporna kräver dock omfattande nätförstärkningar i form av nya anslutningar till transmissionsnätet, ombyggnation av befintliga ledningar, nya ledningar och nya stationsanläggningar.

I området kring Falköping finns begränsningar i 130 kV-ledningsnätet, vilket begränsar möjligheterna att ansluta större solproduktion i området. Vattenfalls anslutningskriterier tillämpas och tillämpning av överanslutningskriterier övervägs, men förutsätter att en överenskommelse kan nås mellan anslutande parter.

I två stationer i Essunga kommun har lokala begränsningar uppstått i samband med anslutning av energilager i underliggande lokalnät och här övervägs om överanslutningskriterier kan tillämpas.

I Skövde har lokala, kommande, begränsningar identifierats i regionnätet i samband med förfrågan om ökad uttagseffekt. Här övervägs tillämpning av överanslutningskriterier i väntan på nätförstärkningar.

Befintligt transmissionsnät väntas kunna tillgodose delar av det förväntade behovet, men omfattande förstärkningar behöver göras för att möta de senare stegen i effekttrapporna nämnda ovan.

14 Östergötlands län

Regionnätet inom Östergötlands län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

I det förväntade behovet ingår även större enskilda anslutningar av solparker och energilager inom Motala och Mjölby kommun. Även dessa bedöms kunna anslutas genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier. Det kan dock även bli aktuellt att vidta åtgärder och tillämpa anslutningskriterier innan planerade nätförstärkningar genomförts.

Transmissionsnätet väntas kunna tillgodose förväntat behov.

15 Jönköpings län

Regionnätet inom Jönköpings län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

Större enskilda anslutningar i Jönköping och Vaggeryd kommun som ingår i förväntat behov kräver utbyggnad av nätet. Transmissionsnätet väntas kunna tillmötesgå förväntat behov.

16 Kalmar län

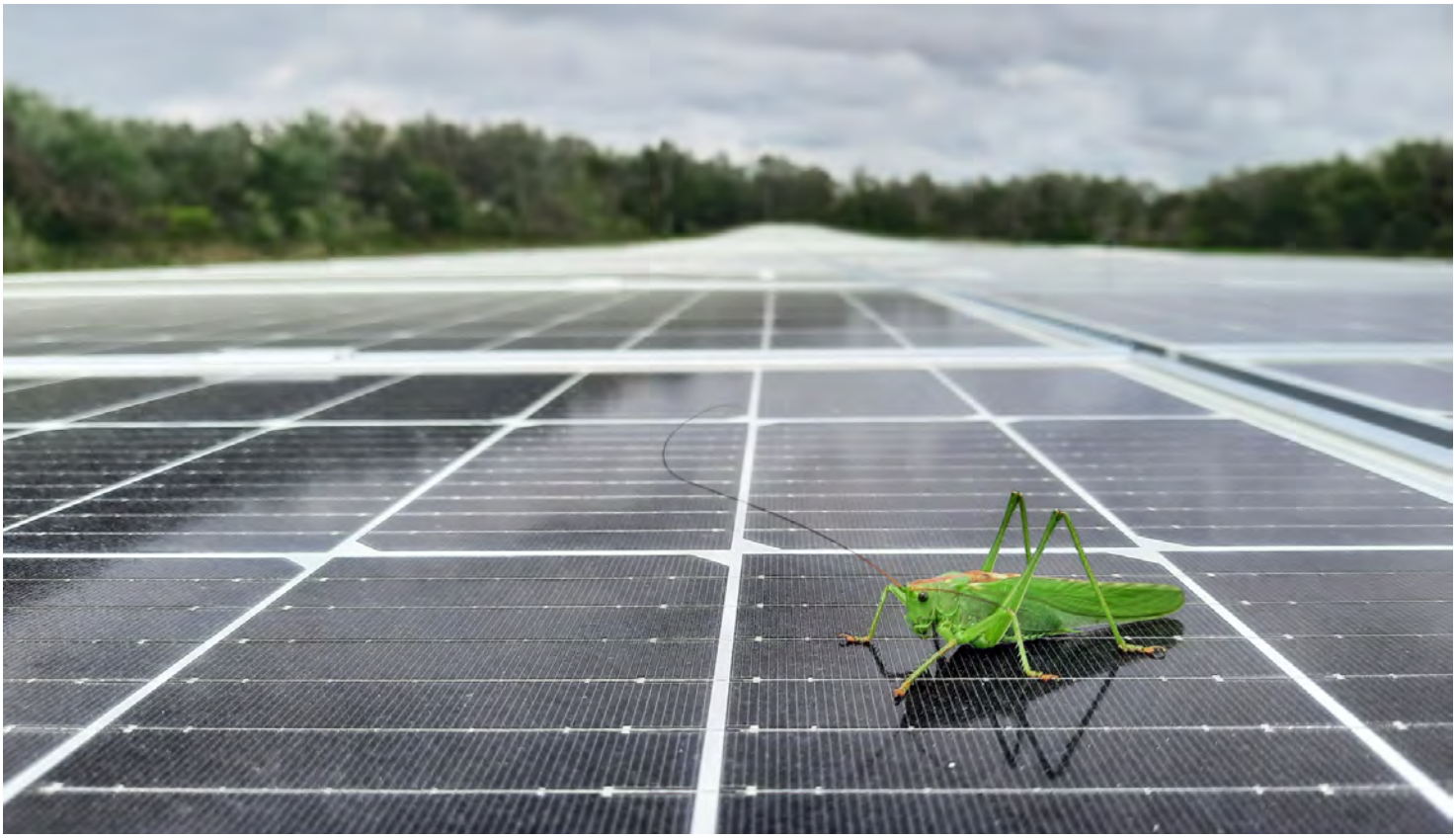
Regionnätet väntas kunna hantera förväntat behov genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier.

17 Hallands län

Regionnätet inom Hallands län väntas generellt ha tillräcklig kapacitet för att ansluta förväntat behov genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier. Även transmissionsnätet väntas kunna tillgodose förväntat behov.

18 Gotlands län

Befintligt regionnät som ansluter Gotland till fastlandet väntas kunna tillmötesgå förväntat behov i form av allmän samhällsutveckling, genom tillämpning av Vattenfalls planeringskriterier. I det förväntade behovet ingår även anslutning av större enskild verksamhet och större elproduktion. Anslutning av dessa kan inte ske till befintligt nät.

Nuvarande användning av flexibilitetstjänster och andra resurser

Elektrifieringen går snabbt och viljan att ansluta till vårt elnät är stor. För att möta utvecklingen utan att kompromissa med vare sig driftsäkerheten eller tempot i elektrifieringen behöver vi använda alternativa lösningar som gör det möjligt att ansluta kunder på kort tid.

På Vattenfall Eldistribution använder vi flera olika verktyg och tjänster som gör anslutningsprocessen snabbare, smartare och mer hållbar. Ett tydligt exempel på detta är vårt arbete med villkorade avtal.

Villkorade avtal
När det finns behov och rätt förutsättningar erbjuder Vattenfall Eldistribution villkorade avtal. Syftet är att möjliggöra nya anslutningar eller utökningar av befintliga abonnemang innan alla planerade nätförstärkningar är genomförda.

Dessa avtal gör det möjligt för kunden att ansluta eller utöka sin elanvändning i ett tidigare skede, förutsatt att kunden kan anpassa sig till de begränsningar som finns i elnätet. På så sätt kan fler anslutningar och utökningar genomföras utan att äventyra driftsäkerheten i systemet.

Avtalen används både i regionnät och lokalnät och kan erbjudas till såväl elintensiva verksamheter som mindre verksamheter, samt till elproducenter.

Inom ramen för anslutningsprocessen kan förutsättningarna för en kund att ansluta med villkorat avtal undersökas, detta görs då i samband med den nätutredning som genomförs som en del av processen. Om det finns intresse och möjlighet kan kunden erbjudas effekt med villkor.

När ansökan sedan behandlats kan hela den erbjudna effekten, eller delar av den, formellt avtalas i ett villkorat avtal. Det är ett tilläggsavtal till nätavtalet, dessa avtal tecknas efter det att ett anslutningsavtal är tecknat.

I följande tabell redovisas omfattningen (i MW) för ärenden i något av de två stegen i processen.

- → Kategorin **Erbjudet** är den effekt i länet som erbjudits till en kund som ännu inte tecknat det villkorade avtalet.

- → **Avtalat** är den effekt som omfattas av villkorade avtal som har blivit tecknade, vilket sker i samband med att nätavtalet tecknas. Effekt som omfattas är den effekt som kan avropas med villkor.

Uppgifterna återger den aktuella situationen vid publiceringstillfället för nätutvecklingsplanen.

Län	Typ av tjänst	Omfattning (MW) Regionnät	 Lokalnät
Norrbottens län	Villkorade avtal	Erbjudet: 1 070 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Västerbottens län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 45	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Västernorrlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Jämtlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Gävleborgs län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 25	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Dalarnas län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Västmanlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 15 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Uppsala län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 8
Värmlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 7,5 Aktivt: 0
Örebro län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 2 Aktivt: 0
Stockholms län	Villkorade avtal	Erbjudet: 57 Aktivt: 0	Erbjudet: 4 Aktivt: 4
Södermanlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 1 Aktivt: 0
Västra Götalands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 143 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Östergötlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 15 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Jönköpings län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Kalmar län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Hallands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0
Gotlands län	Villkorade avtal	Erbjudet: 0 Aktivt: 0	Erbjudet: 0 Aktivt: 0

Redovisning av nuvarande användning och omfattning av villkorade avtal per delområde.

Flexibilitetsmarknader
Vattenfall Eldistribution utesluter inte möjligheten att i framtiden upphandla flexibilitetsresurser, under förutsättning att det finns likvida och effektiva marknader för flexibilitet. Dessa typer av flexibilitetstjänster kan komma att få en mer betydande roll framöver. Vi följer noggrant marknadsutvecklingen och analyserar regelbundet hur sådana lösningar skulle kunna implementeras i vår verksamhet.

Nedan följer ett urval av alternativa lösningar som vi på Vattenfall Eldistribution använder:

Dynamic line rating (DLR)
DLR är en metod för att i realtid beräkna den faktiska överföringskapaciteten på en kraftledning utifrån rådande väderförhållanden. På ledningar utan DLR används i stället en säsongsbaserad, statisk kapacitetsgräns. Med DLR kan man få en mer exakt uppskattning av hur mycket el ledningen kan transportera vid varje given tidpunkt. DLR innebär inte alltid en kapacitetsökning, nyttan måste analyseras från fall till fall.

Pilotprojekt med Svenska kraftnät
För att påskynda elektrifieringen i Västra Götaland testade vi tillsammans med Svenska kraftnät ett nytt koncept som syftar till att möjliggöra tidigare anslutningar i regionen. För att undvika att elektrifieringen bromsas i väntan på att de långsiktiga nätförstärkningarna färdigställs har vi tillsammans utrett olika flexibla lösningar som kan skapa tidigare möjligheter för anslutning. Projektet har genomförts för att testa och utvärdera ett nytt verktyg som kan fungera som ett alternativ till traditionell nätutbyggnad.

Konceptet har kallats ”kapacitetsåtgärd” och testades i en pilot i området kring Göteborg och Stenungsund. Det innebär att Svenska kraftnät upphandlar resurser som tillfälligt avhjälper kapacitetsbristen fram till dess att planerade nätåtgärder är på plats. Genom dessa upphandlade resurser kan Vattenfall Eldistribution tilldela effekt tidigare än vad nätets nuvarande struktur tillåter, och teckna avtal med kunder baserat på den kapacitet som tillförs via upphandlingen.

Genom piloten har vi prövat både principen och dess praktiska användbarhet och sett att lösningen kan integreras i vårt arbetssätt som ett komplement i vår verktygslåda. Metoden kan dessutom tillämpas i andra sammanhang där liknande kapacitetsutmaningar finns.

Undantag från funktionskravet för elproduktions- och energilagringsanläggningar
Kraven på hur elnätet ska fungera finns i ellagen och Energimarknadsinspektionens föreskrifter. De säger att elnätet ska dimensioneras och planeras så att elförsörjningen ska kunna komma i gång igen inom vissa tidsramar om något går fel i nätet.

För att minska påverkan från avbrott för kunder byggs elnätet oftast med möjlighet till reservmatning. Ett nät som klarar ett enskilt fel utan avbrott kallas N-1. Enligt gällande regler (EIFS 2023:3, 4 kap. 4 §) görs undantag för elproduktions- och energilagringsanläggningar. Det betyder att de kan anslutas utan krav på reservmatning, vilket också är vanligt för större anläggningar av den här typen.

För att använda det befintliga elnätet på ett effektivt sätt och hålla nere tid och kostnader vid anslutning strävar vi efter att göra så små nätförstärkningar som möjligt. Samtidigt är det viktigt att nätets robusthet inte försämras. Därför används lösningar där anläggningarna vid behov kan begränsas eller kopplas bort vid reservdrift.

På så sätt kan fler anläggningar anslutas utan att påverka nätets driftsäkerhet. Ett alternativ är att förstärka nätet eller bygga en separat ledning, men det tar längre tid och blir betydligt dyrare.

Andra lösningar
Vattenfall Eldistribution arbetar löpande med att identifiera lösningar som gör det möjligt att ansluta kunder både snabbare och mer resurseffektivt. Arbetet omfattar även åtgärder för att stärka näteffektiviteten av andra skäl, exempelvis för att minska avbrott, och utgör därmed ett viktigt komplement till traditionell nätutbyggnad.

2.4 Planerade investeringar och alternativa lösningar

2.4.1 Planerade investeringar

För att möta Sveriges snabbt växande behov av el krävs ett elnät som är starkt, modernt och redo för framtiden. Den ökande elektrifieringen, nya etableringar och den kraftiga anslutningstakten gör att vår kapacitet behöver **utvecklas i samma tempo. Prognoser visar att det finns** ett stort behov av att öka överföringskapaciteten.

Det ökade behovet av överföringskapacitet kräver stora investeringar. Exempelvis måste nya ledningar och fördelningsstationer byggas, samtidigt som befintliga anläggningar behöver förstärkas och moderniseras.

Innan ett projekt initieras och prioriteras görs normalt en nätutredning. Det är en analys där olika åtgärder i nätet studeras för att skapa ett framtida nät som uppfyller högt ställda krav. Analysen som innefattar både en teknisk och en ekonomisk utredning.

Vid nätplanering är målet att elnätet ska fungera säkert och tillförlitligt, hålla god kvalitet och vara kostnadseffektivt för både kunder och samhälle. Nätutredningar görs när kapaciteten inte räcker till, vid nya anslutningar, återkommande avbrott, behov av förnyelse eller när lagkrav och säkerhet kräver åtgärder.

I analysen studeras flera alternativ för att möta funktionskrav och eventuella kundkrav. För respektive alternativ tas en kostnadskalkyl med nuvärdesanalys fram, där även kundernas kostnader för avbrott inkluderas. Med utgångspunkt i analysen föreslår vi den mest lämpliga och kostnadseffektiva lösningen.

Prioriteringsmodell
Vi kan inte göra alla investeringar på en gång, utan behöver välja ut och prioritera det som är viktigast i elnätet. Därför använder Vattenfall Eldistribution en tydlig prioriteringsmodell som hjälper oss att använda resurserna på bästa sätt, nå våra långsiktiga mål och förstå varför vissa åtgärder görs, samtidigt som åtgärderna kan anpassas om förutsättningarna ändras.

Modellen är uppdelad i tre steg som följs i ordning och kopplas direkt till den anläggning som berörs, vilket gör det lätt att följa åtgärderna över tid.

Steg 1: Bedöma risker
En brist eller ett behov identifieras och bedöms utifrån vilken risk den innebär för verksamheten. Risken får ett värde som gör det möjligt att jämföra och gruppera olika brister.

Steg 2: Värdera åtgärder
För varje brist tas möjliga åtgärder fram och jämförs utifrån nytta och kostnad. Nyttan handlar till exempel om minskad risk eller påverkan på regelverk och ekonomi. Detta gör att åtgärderna kan rangordnas.

Steg 3: Bestämma prioritet och tidplan
Till sist avgörs vilka åtgärder som ska göras först och när de ska genomföras. Hänsyn tas till säkerhet, kundbehov, resurser och ekonomi, där till exempel personsäkerhet och kundinitierade åtgärder alltid prioriteras högt.

Redogörelse för valet av investeringar som företaget redovisat

Sveriges energilandskap genomgår en omfattande omställning. Den ökande efterfrågan på kapacitet från industrin, transportsektorn och samhällsbyggandet medför en förväntad fördubbling av elbehovet till 2045.

Samtidigt byggs den fossilfria elproduktionen ut i snabb takt, vilket skapar nya flöden i systemet och ställer ytterligare krav på elnätets förmåga. Dessutom ställer en ökad decentralisering av energisystemet och förändrade kundbehov nya krav på elnätet. Behovet av ett robust, säkert, flexibelt och framtidssäkert elnät har aldrig varit större.

I nätutvecklingsplanen ska vi redovisa de investeringar som ska öka elnätets kapacitet, även kallat kapacitetshöjande investeringar. Det handlar om åtgärder som gör det möjligt att ansluta nya kunder och ny elproduktion, samt att bygga ut befintlig produktion och användning av el.

Nätutvecklingsplanen omfattar enbart de projekt som tydligt bidrar till ökad kapacitet. Investeringar som har liten eller ingen påverkan på kapaciteten tas därför inte med, vilket gör att planen endast visar en avgränsad del av Vattenfall Eldistributions investeringsprojekt.

Vattenfall Eldistribution äger både lokalnät och regionnät och har ett övergripande ansvar för att planera, utveckla och säkerställa driftsäkerheten i hela nätstrukturen. I nätutvecklingsplanen beskriver vi därför de planerade åtgärderna i elnätet för båda nätnivåerna.

Det handlar både om investeringar som ökar kapaciteten och om kundinitiativ som gör det möjligt att ansluta ny elproduktion och nya elkunder. Genom att visa alla dessa åtgärder tillsammans ger vi en tydlig bild av hur elnätet ska utvecklas för att klara både dagens behov och framtidens krav.

Planerade investeringar

I detta avsnitt redovisas planerade investeringar i region- och lokalnät som syftar till att öka kapaciteten i området. Informationen presenteras länsvis i tabeller med följande kolumner:

Kommun: Den huvudsakliga geografiska placeringen av projektet. För linjeprojekt som passerar kommungränser redovisas den kommun där merparten av sträckningen fysiskt ligger. Om fördelningen är likartad anges den kommun där stationen, anslutningspunkten eller majoriteten av berörda anläggningsdelar är belägna.

Projektbenämning: Projektbenämningen tydliggör vilken typ av åtgärd projektet ska utföra, samt hur det är placerat rent geografiskt. Åtgärderna beskrivs enligt följande

- → **Lokalnätsförstärkning**: Syftar till ökad överföringsförmåga och leveranssäkerhet.
- → **Regionnätsförstärkning**: Syftar till att höja kapacitet och robusthet, ersätta eller komplettera befintliga ledningsstråk, eller möjliggöra anslutning.
- → **Stationsombyggnad**: Ombyggnad och modernisering av befintlig station för ökad driftsäkerhet och utökad kapacitet.
- → **Stationsförnyelse**: Totalförnyelse av stationen innebär större ingrepp, anläggningen ersätts eller byggs upp på nytt för att möta dagens krav och framtida behov.
- → För åtgärder som rör en **ledning** anges normalt sträckning mellan geografiska referenspunkter (stationer, orter eller områden).
- → För åtgärder i en **station** anges stationsnamn eller ort.

Projektbeskrivning: Projektbeskrivningen beskriver närmare vad projektet ska göra.

- → **Nyinvestering ledning**: Nybyggnation av ledning (luftledning och/eller kabel). Genomförs exempelvis för att möjliggöra nyanslutningar/exploateringar eller för att möta den allmänna samhällsutvecklingen.
- → **Reinvestering ledning**: Reinvestering i befintlig ledning (luftledning/kabel) för att ersätta åldrande eller bristfälliga komponenter och samtidigt uppfylla kapacitets- och leveranskrav.
- → **Nyinvestering station**: Nybyggnation av tillkommande station. Sker vanligtvis för att möjliggöra nya anslutningar eller exploateringar , eller när befintligt kapacitetsbehov i området ökar.
- → **Reinvestering station**: Reinvestering i befintlig station med fokus på förnyelse av ställverk, transformatorskydd, mätning och hjälpsystem.

Syfte: För att tydliggöra bakgrunden till de redovisade projekten har fem generiska syften tagits fram. Dessa syftar till att skapa transparens kring varför respektive projekt har initierats.

- → **Allmän kapacitetshöjning**: Reinvesteringar är åtgärder i det befintliga elnätet som behöver göras för att klara högre belastning. Det kan vara förstärkningar av dagens nät när kundernas behov ökar, eller nya anläggningar som behövs när samhället utvecklas. Syftet är att se till att elnätet även i framtiden klarar att föra över el både till och från elförbrukare och elproducenter.

För projekt som huvudsakligen initieras av en större, enskild kundanslutning anges något av följande syften

- → **Nyetablering eller omställning**: Projekt som möjliggör anslutning av nya verksamheter eller elektrifiering av befintlig industri, genom utbyggnad, anpassning och förstärkning av elnätet efter behov
- → **Elproduktion**: Projekt som möjliggör anslutning av produktion, som sol- och vindkraftsparker eller vattenkraft.
- → **Energilager**: Projekt som möjliggör anslutning av energilager, till exempel batterier eller pumpkraft.

Projektstatus: Projektens status, som visas i tabellerna över planerade investeringar, bygger på Energimarknadsinspektionens vägledning. Nedan förklaras vad varje status betyder, så som de används i Vattenfall Eldistributions arbete med projektplanering.

- → **Under övervägande** (ej internt beslutad): Ett projekt med tillhörande åtgärder och lösningar som finns i investeringsportföljen. När nätlösningar går vidare för genomförande sker detta i enlighet med den prioriteringsmodell och de principer som beskrivs i början av detta avsnitt.
- → **Planerad** (internt beslutad): Projektet har, enligt prioriteringsmodellen, gått vidare till nästa steg. Tid och resurser har avsatts för en förstudie, vilket innebär att projektet nu är i planeringsfasen.
- → **Inväntar tillstånd**: Projektet väntar på att nödvändiga tillstånd ska erhållas innan arbetet med investeringen kan fortskrida.
- → **Tillstånd beviljat**, **ej påbörjad**: Projektet har fått alla relevanta tillstånd men byggnation har ännu inte startat.
- → **Påbörjad**: Projektet är under byggnation.
- → **Driftsatt**: Projektet är elektriskt drifttaget.
- → **Övrigt**: För projekt som har projektstatus ”Övrigt” anges orsaken inom parentes.

Driftsättning: Avser den tidsperiod då projektet, baserat på den senaste prognosen, bedöms kunna elektriskt drifttas. För projekt i tidigt skede är tidsangivelsen förenad med större osäkerhet.

Tidigare projektbenämning: I den föregående nätutvecklingsplanen (2025-2034) redovisade vi projekt under samlade benämningar. I denna nätutvecklingsplan har vi istället delat upp dem och redovisar varje enskilt projekt för sig under det namn projektet har.

Sammanlagt redovisas drygt 450 projekt i vårt nät, där de planerade investeringarna presenteras per län för att ge en tydlig geografisk överblick.

Planerade investeringar per län

1 Norrbottens län

Norrbottens län präglas av fossilfri elproduktion, kapacitetshöjningar i elnätet, företagsetableringar och omfattande nätförstärkningar i geografiskt stora och väderutsatta områden. Den fossilfria produktionen består bland annat av vindkraft i Pajala kommun. Inriktningen för reinvesteringar är att kombinera kapacitetsåtgärder, åtgärder för att höja nätets robusthet och vädersäkring, så att både tillväxt, elektrifiering och leveranssäkerhet kan tillgodoses.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Norrbottens län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Gällivare	Stationsförnyelse Välkomman	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Elintensiv verksamhet i Gällivare
Gällivare	Regionnätsförstärkning Välkomman	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Elintensiv verksamhet i Gällivare
Luleå	Regionnätsförstärkning Hällmyran-Hertsöfältet	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Regionnätsförstärkning Luleå
Luleå	Stationsombyggnad Hertsöfältet	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Regionnätsförstärkning Luleå
Luleå	Regionnätsförstärkning Hällmyran-Svartön	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2029-2031	Regionnätsförstärkning Luleå
Luleå	Stationsförnyelse Hällmyran	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2026-2028	Regionnätsförstärkning Luleå

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Norrbottens län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Arjeplog-Sikselet	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Seidegava-Forsudden	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Solberg-Allejaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Sikselet-Seidegava	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Slagnäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Arjeplog	Lokalnätsförstärkning Sädva-Jäckvik	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Njallejaur-Vårtångsberget	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Arvidsjaur-Aborrträsk	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Tallberg-Brännholmen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Auktsjaur-Rättsel	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Norrstrand-Jäkna	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2029
Arvidsjaur	Lokalnätsförstärkning Skjutbana	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Leipojärvi-Sorvanen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Killinge-Harrå	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Gällivare	Regionnätsförstärkning Leveäniemi-Vitåfors	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2032
Gällivare	Stationsombyggnad Gällivare	Reinvestering station	Allmän kapacitetshö-jning	Påbörjad	2027-2029
Gällivare	Stationsombyggnad Tallbacka	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Porjus-Jutsarova	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2032-2034
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Porsi-Murjek-Vuotta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2032-2034
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Stallarna-Sikträsket	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2033-2035
Gällivare	Lokalnätsförstärkning Dokkas-Kilvokieli	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Haparanda	Lokalnätsförstärkning Haparanda-Grankullen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Jokkmokk	Lokalnätsförstärkning Gräsviken-Randijaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Jokkmokk	Lokalnätsförstärkning Vuollerim	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Jokkmokk	Lokalnätsförstärkning Jokkmokk-Tårrajaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Jokkmokk	Lokalnätsförstärkning Stenträsk-Tårrajaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Jokkmokk	Regionnätsförstärkning Vaikijaur-Ållojaur	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Jokkmokk	Stationsombyggnad Vaikijaur	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Jokkmokk	Stationsombyggnad Porjus	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Jokkmokk	Stationsombyggnad Kitajaur	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Driftsatt	2026-2028
Jokkmokk	Lokalnätsförstärkning Murjek-Palkijaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2030-2032
Kalix	Lokalnätsförstärkning Pålänge-Bodörsgrynnan	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2032
Kalix	Lokalnätsförstärkning Sangis-Grynnan	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Kiruna-Rautas	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2031
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Abisko-Stenbacken	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Tornehamn-Riksgränsen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Årosjokk-Laukkuluspa	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2032
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Laukkuluspa-Holmajärvi	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Kiruna-Lombolo	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Riksgränsen-Solpiggen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2030
Kiruna	Stationsombyggnad Tornehamn	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Kiruna	Stationsförnyelse Viscaria	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2027-2029
Kiruna	Regionnätsförstärkning Tuollavaara-Soppero-Karesuando-Finland	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2028-2030
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Råtsi-Holmajärvi	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2032-2034
Kiruna	Lokalnätsförstärkning Lannavaara-Viikusjärvi	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2033-2035
Pajala	Lokalnätsförstärkning Aareavaara-Grönbo	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Pajala	Lokalnätsförstärkning Nuksujärvi-Sattarova	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Pajala	Lokalnätsförstärkning Keräntöjärvi-Kitkiojoki	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Pajala	Regionnätsförstärkning Tärendö-Selkävaara	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2030-2032

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Pajala	Stationsförnyelse Selkävaara	Nyinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Pajala	Regionnätsförstärkning Gällivare-Korpijärvi	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2031-2033
Pajala	Stationsombyggnad Tärendö	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Piteå	Regionnätsförstärkning Älvsbyn-Dragaliden-Långträsk-Aldermyrberget	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Piteå	Regionnätsförstärkning Munksund-Stadsfjärden	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031
Piteå	Stationsombyggnad Munksund	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Överkalix	Lokalnätsförstärkning Ställverk-Svartbyn	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Övertorneå	Lokalnätsförstärkning Posjärv-Övertorneå	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Övertorneå	Lokalnätsförstärkning Huhtapalo-Mukkajärvi	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030

2 Västerbottens län

Västerbottens län präglas av fossilfri elproduktion och kapacitetshöjningar i elnätet. Vindkraftsparker planeras eller utvecklas i bland annat Storuman, Lycksele och Skellefteå kommuner. Vidare planeras nya stationer, kapacitets-förstärkningar, reinvestering för att byta ut oisolerade ledningar och förbättrad automation.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Västerbottens län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Lycksele	Regionnätsförstärkning Grundfors-Risliden	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029	Grundfors
Lycksele	Regionnätsförstärkning Grundfors-Risliden	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2030-2032	Grundfors
Lycksele	Regionnätsförstärkning Risliden-Norrbäck	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029	Grundfors
Lycksele	Stationsombyggnad Tuggen	Reinvestering station	Elproduktion	Påbörjad	2026-2028	Tuggen
Lycksele	Regionnätsförstärkning Tuggen-Västermyrriset	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Påbörjad	2026-2028	Tuggen
Norsjö	Stationsombyggnad Vargfors	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Driftsatt	2026-2028	Strukturförändring Nedre Skellefteå Älvdal

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Norsjö	Regionnätsförstärkning Vargfors-Grytfors	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Strukturförändring Vargfors Arjeplog
Sorsele	Regionnätsförstärkning Vargfors-Aldermyrsberget	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Driftsatt	2026-2028	Strukturförändring Nedre Skellefteå Älvdal
Storuman	Regionnätsförstärkning Simiskilä	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030	Grundfors
Storuman	Stationsförnyelse Risliden	Nyinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2029-2031	Grundfors
Storuman	Regionnätsförstärkning Verkanliden	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Inväntar tillstånd	2028-2030	Grundfors
Storuman	Stationsombyggnad Grundfors	Reinvestering station	Elproduktion	Påbörjad	2026-2028	Grundfors
Storuman	Regionnätsförstärkning Blaiken-Siksele	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Övrigt (avbruten av kund)	-	Blaiken-Sandselehöjderna
Storuman	Regionnätsförstärkning Siksele-Sikselberget	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Övrigt (avbruten av kund)	-	Blaiken-Sandselehöjderna
Storuman	Regionnätsförstärkning Siksele-Storliden	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Övrigt (avbruten av kund)	-	Blaiken-Sandselehöjderna
Storuman	Regionnätsförstärkning Siksele-Sandberget	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Övrigt (avbruten av kund)	-	Blaiken-Sandselehöjderna
Storuman	Stationsförnyelse Blaiken	Nyinvestering station	Elproduktion	Övrigt (avbruten av kund)	-	Blaiken-Sandselehöjderna
Vindeln	Regionnätsförstärkning Grytfors-Bastusel	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Strukturförändring Vargfors Arjeplog

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Västerbottens län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Dorotea	Lokalnätsförstärkning Saxnäs-Borgafjäll	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Lycksele	Lokalnätsförstärkning Skarda-Strömåker	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Sorsele	Lokalnätsförstärkning Sorsele tätort	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Sorsele	Lokalnätsförstärkning Fjällsjönäs-Skirknäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Sorsele	Lokalnätsförstärkning Sorsele-Jiltjaur	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Sorsele	Lokalnätsförstärkning Sandsele-Antastugan	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Storuman	Lokalnätsförstärkning Pauträsk-Svartliden-Risliden	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2032
Storuman	Lokalnätsförstärkning Gardsjöbäcken-Strömsund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Storuman	Lokalnätsförstärkning Gardsjönäs-Gardsjöbäcken	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Storuman	Lokalnätsförstärkning Västansjö-Tärnaby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Storuman	Lokalnätsförstärkning Barsele-Gunnarn	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Storuman	Lokalnätsförstärkning Grenselet-Östansjö	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2032
Storuman	Lokalnätsförstärkning Gunnarn-Bäcknäset	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2031
Storuman	Stationsombyggnad Hemavan	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Storuman	Regionnätsförstärkning Ajaure-Gejmån	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2029-2031
Storuman	Regionnätsförstärkning Gejmån-Hemavan	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2032
Storuman	Regionnätsförstärkning Storuman-Grundfors	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Umeå	Stationsombyggnad Stornorrfors	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030
Vilhelmina	Lokalnätsförstärkning Stalon-Grytsjö	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Vilhelmina	Lokalnätsförstärkning Vilhelmina	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Vilhelmina	Stationsförnyelse Henriksfjäll	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2032
Vilhelmina	Regionnätsförstärkning Dikanäs-Henriksfjäll	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Vilhelmina	Stationsombyggnad Dikanäs	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2030-2032
Vindeln	Lokalnätsförstärkning Hällnäs-Avanäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Vindeln	Lokalnätsförstärkning Övre Mesele-Bodarna	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Vindeln	Stationsombyggnad Hällnäs	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030
Vännäs	Lokalnätsförstärkning Vännäsby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2027-2028
Vännäs	Regionnätsförstärkning Stornorrfors-Harrsele	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Vännäs	Regionnätsförstärkning Stornorrfors-Vännäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Åsele	Lokalnätsförstärkning Stennäs-Lillögda	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Åsele	Lokalnätsförstärkning Överrissjö-Långvattnet	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

3 Västernorrlands län

Västernorrlands län präglas av fossilfri elproduktion och kapacitetshöjningar i elnätet. Utöver vindkraftsprojekt i Örnsköldsviks planeras reinvestering för att åtgärda äldre ledningar och hantering av kapacitetsbrister i delar av regionnätet.

Då inga projekt för Västernorrlands län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Västernorrlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Örnsköldsvik	Lokalnätsförstärkning Dombäck-Gidböle	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2030
Örnsköldsvik	Lokalnätsförstärkning Husbyn-Grundsunda	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2031
Örnsköldsvik	Stationsombyggnad Domsjö	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2032-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Örnsköldsvik	Regionnätsförstärkning Moliden-Stormyrberget	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Inväntar tillstånd	2029-2031
Örnsköldsvik	Stationsombyggnad Moliden	Reinvestering station	Elproduktion	Påbörjad	2026-2028

4 Jämtlands län

Vattenfall Eldistributions nätverksamhet i Jämtland är begränsad, vilket innebär att vi endast har ett mindre nätinnehav i länet. Utifrån den nuvarande efterfrågan bedöms inga kapacitetshöjande investeringar i elnätet vara nödvändiga för att tillgodose framtida behov av överföringskapacitet. Förutsättningarna kan dock förändras över tid och vi följer utvecklingen noggrant för att vid behov initiera nödvändiga kapacitetsförstärkningar.

5 Gävleborgs län

Gävleborgs län präglas av ny elproduktion, kapacitetshöjningar i elnätet och företagsetableringar. Ny produktion består bland annat av vindkraft i Sandvikens kommun och energilagring i form av batterianläggning. Därtill pågår arbete med förnyelse av regionnätsledningar, stationsåtgärder och långsiktig hantering av äldre kontrollutrustning och andra anläggningsdelar för att stärka kapacitet och leveranskvalitet i nätet.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Gävleborgs län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Gävle	Stationsombyggnad Ängsberg	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Stationsombyggnad Stackbo	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Regionnätsförstärkning Ersbo-Stackbo	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Regionnätsförstärkning Öby-Ängsberg	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Regionnätsförstärkning Ersbo-Ängsberg	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Regionnätsförstärkning Ersbo-Stackbo	Reinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Gävle	Stationsförnyelse Ängsberg	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Sandviken	Regionnätsförstärkning Tuna-Stackbo	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Elintensiv verksamhet Gävleborg
Sandviken	Regionnätsförstärkning Tuna-Ängsberg	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Gävleborg

.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Gävleborgs län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Gävle	Stationsombyggnad Hedesunda	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Hofors	Stationsombyggnad Hofors Västra	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2028-2030

6 Dalarnas län

I Dalarnas län planeras investeringar som i huvudsak består av fossilfri elproduktion, kapacitetshöjande åtgärder och successiv förnyelse av elnätsanläggningar. Ny produktion utgörs av vindkraft i Faluns kommun. Därtill pågår ett fortsatt arbete med att anpassa nätet för framtida kapacitetsbehov, bland annat genom reinvesteringar i ledningar, stationsåtgärder och åtgärder för att stärka leveranssäkerheten. I ett längre förvaltningsperspektiv finns även fokus på att minska andelen anläggningar som närmar sig eller passerat teknisk livslängd.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Dalarnas län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Avesta	Regionnätsförstärkning Karlbo-Slätmossen	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2032-2034	Huvudprojekt Sala
Avesta	Stationsombyggnad Krylbo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2032-2034	Huvudprojekt Sala

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Dalarnas län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Avesta	Lokalnätsförstärkning Avesta-Gamla Byn	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Avesta	Regionnätsförstärkning Skogsbo-Grytnäs	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Avesta	Stationsförnyelse Grytnäs	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Avesta	Stationsförnyelse Skogsbo	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Avesta	Lokalnätsförstärkning Krylbo	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2030-2032
Falun	Stationsombyggnad Ånglarna	Reinvestering station	Elproduktion	Påbörjad	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Hedemora	Regionnätsförstärkning Horndal-Långshyttan	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Påbörjad	2027-2029
Smedje-backen	Lokalnätsförstärkning Nyhammar	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2027-2028
Smedje-backen	Stationsombyggnad Morgårdshammar	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031

7 Västmanlands län

Västmanlands län präglas av fossilfri elproduktion, energilagring, kapacitetshöjningar i elnätet och företagsetableringar. Omfattande reinvesteringar planeras i både lokalnät och regionnät, med tydlig tyngdpunkt på luftledningar, stationer, kontrollutrustning.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Västmanlands län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Arboga	Stationsförnyelse Arboga	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Himmeta-Arboga-Kungsör
Arboga	Regionnätsförstärkning Arboga-Kungsör	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Himmeta-Arboga-Kungsör
Arboga	Regionnätsförstärkning Arboga-Himmeta	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Himmeta-Arboga-Kungsör
Köping	Stationsombyggnad Himmeta	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Västmanland
Sala	Regionnätsförstärkning Krylbo-Sala	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2032-2034	Huvudprojekt Sala
Sala	Regionnätsförstärkning Sala-Heby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2029-2031	Huvudprojekt Sala
Sala	Stationsombyggnad Sala	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Huvudprojekt Sala
Skinnskatte-berg	Regionnätsförstärkning Kolsva-Riddarhyttan	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Västmanland
Västerås	Regionnätsförstärkning Finnslätten-Munga	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2030	Huvudprojekt Sala
Västerås	Regionnätsförstärkning Finnslätten-Sala	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Huvudprojekt Sala
Västerås	Regionnätsförstärkning Köping-Ullvi	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Västmanland

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Västerås	Regionnätsförstärkning Västerås-Skultuna	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsombyggnad Irsta	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsförnyelse Olsbo	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Västmanland
Västerås	Regionnätsförstärkning Olsbo	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsombyggnad Finnslätten	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Kapacitet Västmanland
Västerås	Regionnätsförstärkning Munga-Bränslegatan	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Västmanland
Västerås	Regionnätsförstärkning Munga-Skultuna	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsombyggnad Skultuna	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsförnyelse Västerås	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsförnyelse Västerås	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Västmanland
Västerås	Stationsombyggnad Finnslätten	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2025-2027	Elintensiv verksamhet Sörmland

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Västmanlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Kungsör	Regionnätsförstärkning Lindhult-Duvhällen	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Påbörjad	2031-2033
Köping	Lokalnätsförstärkning Kolsva-Varghedsvägen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Norberg	Lokalnätsförstärkning Nickebo	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2028-2029
Norberg	Regionnätsförstärkning Norberg	Nyinvestering ledning	Energilager	Planerad	2029-2031
Norberg	Stationsombyggnad Norberg	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2029-2031

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Sala	Stationsombyggnad Västerfärnebo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Skinnskatte-berg	Regionnätsförstärkning Riddarhyttan-Godkärra	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Skinnskatte-berg	Lokalnätsförstärkning Fagersta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Surahammar	Lokalnätsförstärkning Virsbo-Vikmuren	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Surahammar	Regionnätsförstärkning Saxen-Ramnäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2033-2035
Västerås	Lokalnätsförstärkning Irsta-Gäddeholm	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2027-2028
Västerås	Lokalnätsförstärkning Tillberga	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2028-2030
Västerås	Regionnätsförstärkning Ramnäs-Skultuna	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033

8 Uppsala län

Uppsala län präglas av fossilfri elproduktion, kapacitetshöjningar i elnätet, företagsetableringar och fortsatt förnyelse av både lokalnät och regionnätsnära strukturer. Solcellsparker planeras i Heby, Uppsala, Enköping och Östhammars kommuner, samtidigt som de långsiktiga nätplanerna visar behov av vädersäkring, nätstationsförnyelse, ombyggnad av ledningar, hantering av överlastade nätstationer samt samordning med kommunal exploatering och nya anslutningar, bland annat i Knivsta, Gunsta, Almunge, Faringe och Gottröra. Sammantaget innebär detta att länet behöver en kombination av kapacitetshöjning, reinvestering och nätstrukturell utveckling.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Uppsala län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Enköping	Regionnätsförstärkning Enköping-Kil	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033	Huvudprojekt Enköping
Enköping	Stationsförnyelse Kil	Nyinvestering station	Elproduktion	Planerad	2031-2033	Huvudprojekt Enköping
Enköping	Stationsombyggnad Enköping	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033	Huvudprojekt Enköping
Enköping	Regionnätsförstärkning Litslena-Viggeby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena
Enköping	Regionnätsförstärkning Viggeby-Örsundsbro	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Enköping	Stationsombyggnad Viggeby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena
Enköping	Stationsombyggnad Litslena	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Håbo	Stationsombyggnad Bålsta	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Uppsala	Regionnätsförstärkning Balingsta-Örsundsbro	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030	Husbyborg-Litslena
Uppsala	Regionnätsförstärkning Dalby-Balingsta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030	Husbyborg-Litslena
Uppsala	Regionnätsförstärkning Husbyborg-Vänge	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena
Uppsala	Regionnätsförstärkning Vänge-Dalby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena
Uppsala	Stationsombyggnad Dalby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2032	Husbyborg-Litslena
Uppsala	Stationsombyggnad Balingsta	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Husbyborg-Litslena

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Uppsala län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Heby	Stationsförnyelse Aspnäs	Nyinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Håbo	Regionnätsförstärkning Bålsta-Björnängen	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Håbo	Stationsombyggnad Bålsta	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Håbo	Stationsförnyelse Björnängen	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Knivsta	Lokalnätsförstärkning Knivsta-Trunsta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Knivsta	Lokalnätsförstärkning Lagga	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Tierp	Lokalnätsförstärkning Vendel	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Tierp	Lokalnätsförstärkning Söderfors	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Tierp	Regionnätsförstärkning Tierp-Tierp Väsby	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028
Tierp	Stationsombyggnad Tobo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Tierp	Stationsombyggnad Tierps Väsby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Nordhem-Säby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Knivsta-Knutby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Storvreta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Uppsala	Stationsombyggnad Bemersberg	Reinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029
Uppsala	Regionnätsförstärkning Funbo-Bredåker	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031
Uppsala	Stationsombyggnad Funbo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Uppsala	Regionnätsförstärkning Funbo	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Uppsala	Regionnätsförstärkning Rasbo-Ströja	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Uppsala	Stationsombyggnad Rasbo	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Uppsala	Stationsombyggnad Uppsala södra	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028
Uppsala	Stationsombyggnad Uppsala västra	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Uppsala	Stationsombyggnad Bäcklösa	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2031-2033
Uppsala	Stationsombyggnad Ärentuna	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Uppsala	Stationsombyggnad Vänge	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Uppsala	Regionnätsförstärkning Bergsbrunna-Lagga	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Uppsala	Stationsombyggnad Bergsbrunna	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Rasbo	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Dalby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Nyby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Uppsala	Lokalnätsförstärkning Uppsala Ö	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Älvkarleby	Stationsombyggnad Älvkarleby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2032-2034
Älvkarleby	Regionnätsförstärkning Älvkarleby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2032-2034
Östhammar	Lokalnätsförstärkning Burunge-Dannemora	Reinvestering ledning	Elproduktion	Inväntar tillstånd	2027-2028
Östhammar	Lokalnätsförstärkning Brännskärsvägen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Östhammar	Stationsombyggnad Dannemora	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2027-2029
Östhammar	Stationsombyggnad Hargshamn	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Östhammar	Regionnätsförstärkning Harg-Gråska	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Östhammar	Stationsombyggnad Gimo	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2027-2029
Östhammar	Regionnätsförstärkning Gimo-Östhammar	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Planerad	2030-2032
Östhammar	Regionnätsförstärkning Gråska-Östhammar	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Planerad	2030-2032
Östhammar	Stationsombyggnad Östhammar	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031

9 Värmlands län

I Värmlands län präglas utvecklingen av ny elproduktion och kapacitetshöjningar i elnätet. En solcellspark i Säffle kommun och en företagsetablering i samma område bidrar till ökat effektbehov. Därutöver finns behov av stations-åtgärder för att tillgodose kunders behov av effekt.

Då inga projekt för Värmlands län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Värmlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Säffle	Lokalnätsförstärkning Säffle	Reinvestering ledning	Allmän kapacitetshöjning	Inväntar tillstånd	2028-2030
Säffle	Stationsombyggnad Säffle etapp 1	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Säffle	Stationsombyggnad Säffle etapp 2	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2029-2031
Säffle	Stationsombyggnad Säffle etapp 3	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2030-2032

10 Örebro län

Örebro län präglas av fossilfri elproduktion och kapacitetshöjningar i elnätet. Därutöver reinvesteras kvarvarande luftledningar, nätstationer och tätortsnära kabelnät och åtgärder genomförs för att minska planerade avbrott och stärka reservmatningsförmågan.

Då inga projekt för Örebro län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Västernorrlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Askersund	Lokalnätsförstärkning Djupviken-Askersund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2035
Lindesberg	Regionnätsförstärkning Kärrboda-Rockhammar	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Lindesberg	Stationsförnyelse Rockhammar	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Lindesberg	Regionnätsförstärkning Hagalund-Siggebohyttan	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Lindesberg	Stationsförnyelse Siggebohyttan	Nyinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2029-2031

11 Stockholms län

Stockholms län präglas i huvudsak av kapacitetshöjningar i elnätet, energilagring, företagsetableringar och omfattande stadsutveckling. Inom ramen för Kapacitet Stockholm genomför Vattenfall Eldistribution ett stort antal projekt som syftar till att förstärka regionnätet, ombyggnation av befintliga stationer och ledningar samt nybyggnation där så krävs. I lokalnätet prioriteras bland annat reinvestering av oisolerade låg- och mellanspänningsledningar, äldre sjökablar, nätstationer samt ökad automationsgrad för att stärka leveranssäkerheten.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Stockholms län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Botkyrka	Regionnätsförstärkning Lindhov-Botkyrka	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Botkyrka	Stationsombyggnad Botkyrka	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Botkyrka	Stationsombyggnad Lindhov	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Botkyrka	Stationsförnyelse Snäckstavik	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Ekerö	Stationsombyggnad Sånga	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Huddinge	Regionnätsförstärkning Masmo-Flemingsberg	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Huddinge	Stationsförnyelse Glömsta	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Huddinge	Stationsombyggnad Masmo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Huddinge	Regionnätsförstärkning Flemingsberg-Ekudden	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2030-2032	Kapacitet Stockholm
Järfälla	Regionnätsförstärkning Överby-Kallhäll	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervä-gande	N/A	Kapacitet Stockholm
Järfälla	Stationsombyggnad Viksjö	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Nynäshamn	Regionnätsförstärkning Kolbotten-Nynäshamn	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Nynäshamn	Regionnätsförstärkning Nynäshamn-Västerhaninge-Solberga	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Nynäshamn	Stationsombyggnad Nynäshamn	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2032	Kapacitet Stockholm
Salem	Regionnätsförstärkning Kolbotten-Lindhov-Tullinge Villastad	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Regionnätsförstärkning Hagby-Måby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Stationsförnyelse Odensala	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Stockholm

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Sigtuna	Regionnätsförstärkning Odensala-Sigtuna	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Regionnätsförstärkning Måby-Arlanda	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Stationsombyggnad Rosersberg	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Stationsombyggnad Måby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2030-2032	Kapacitet Stockholm
Sigtuna	Regionnätsförstärkning Sigtuna-Bålsta	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2032	Kapacitet Stockholm
Sollentuna	Regionnätsförstärkning Edsberg-Törnskogen	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Stockholm
Sollentuna	Regionnätsförstärkning Sjöberg-Edsberg	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Sollentuna	Regionnätsförstärkning Överby-Upplands Väsby-Hagby	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Solna	Regionnätsförstärkning Galoppvägen-Solna	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Solna	Regionnätsförstärkning Silverdal-Solna	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Solna	Regionnätsförstärkning Järva-Huvudsta	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Solna	Stationsförnyelse Solnavägen	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Solna	Stationsförnyelse Galoppvägen	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Stockholm
Solna	Stationsombyggnad Oskarsrogatan	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2033-2035	Kapacitet Stockholm
Södertälje	Regionnätsförstärkning Almnäs-Ekensberg-Kolbotten	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Södertälje	Regionnätsförstärkning Bockholmssundet-Älvnäs	ONyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Södertälje	Regionnätsförstärkning Kolbotten-Bockholmssundet	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Täby	Regionnätsförstärkning Arninge-Täljöhöjden	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Täby	Regionnätsförstärkning Ensta-Arninge	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Täby	Regionnätsförstärkning Hagby-Ensta	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	Kapacitet Stockholm
Upplands Väsby	Stationsförnyelse Hagby Södra	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Upplands Väsby	Stationsombyggnad Överby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Upplands Väsby	Stationsombyggnad Upplands Väsby	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Regionnätsförstärkning Bålsta-Litslena	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2033	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Stationsförnyelse Bro	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Regionnätsförstärkning Bro-Kungsängen	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Regionnätsförstärkning Bro-Bålsta	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Regionnätsförstärkning Kungsängen-Överby	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Regionnätsförstärkning Viby-Kungsängen	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Upplands-Bro	Stationsombyggnad Kungsängen	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	Kapacitet Stockholm
Värmdö	Stationsombyggnad Värmdö	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	Kapacitet Stockholm
Österåker	Stationsombyggnad Täljöhöjden	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Driftsatt	2026-2028	Kapacitet Stockholm

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Stockholms län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Solna	Lokalnätsförstärkning Stora Frösunda-Haga Norra	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Sundbyberg	Lokalnätsförstärkning Sundbyberg	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2030
Tyresö	Lokalnätsförstärkning Fasanvägen-Trinntorp	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Tyresö	Lokalnätsförstärkning Tyresö-Tyresta naturreservat	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2031
Upplands Väsby	Regionnätsförstärkning Upplands Väsby	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Upplands Väsby	Stationsombyggnad Upplands Väsby	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2027-2029
Vallentuna	Stationsombyggnad Vallentuna	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Värmdö	Lokalnätsförstärkning Bullandö-Sollenkroka	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030
Värmdö	Lokalnätsförstärkning Saltarö-Björkvik	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Värmdö	Lokalnätsförstärkning Norra Gustavsberg-Munkmora	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Värmdö	Lokalnätsförstärkning Djurö	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Värmdö	Lokalnätsförstärkning Strömma	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029
Österåker	Regionnätsförstärkning Roslags-Kulla	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033
Österåker	Stationsförnyelse Boda	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2031-2033

12 Södermanlands län

Södermanlands län präglas av fossilfri elproduktion, energilagring, kapacitetshöjningar i elnätet, företagsetableringar och industriell omställning. Samtidigt planeras reinvesteringar för att förnya äldre kabelnät, nätstationer och kvarvarande luftledningar.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Södermanlands län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Eskilstuna	Regionnätsförstärkning Erlangen-Gredby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029	Kapacitet Västmanland
Eskilstuna	Regionnätsförstärkning Gredby-Eskilstuna	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Kapacitet Västmanland

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Eskilstuna	Regionnätsförstärkning Hjortsberga	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Eskilstuna	Regionnätsförstärkning Hjortsberga-Hällberga	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Eskilstuna	Regionnätsförstärkning Kjula-Hjortsberga	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Eskilstuna	Stationsförnyelse Hjortsberga	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Flen	Stationsombyggnad Hedenlunda	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Flen	Regionnätsförstärkning Hedenlunda-Fjällskär	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030	130 kV-ledningar Sörmland
Flen	Regionnätsförstärkning Fjällskär-Minninge	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Driftsatt	2026-2028	130 kV-ledningar Sörmland
Katrineholm	Regionnätsförstärkning Älberg-Norrtorp	Reinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Katrineholm	Regionnätsförstärkning Laggarhult-Speteby	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Katrineholm	Regionnätsförstärkning Hedenlund-Speteby	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2029-2031	Elintensiv verksamhet Sörmland
Katrineholm	Regionnätsförstärkning Katrineholm-Snacketorp	Reinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2028-2030	Elintensiv verksamhet Sörmland
Katrineholm	Stationsombyggnad Laggarhult	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Elintensiv verksamhet Sörmland
Nyköping	Regionnätsförstärkning Arnö-Oxelösund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2026-2028	130 kV-ledningar Sörmland
Nyköping	Regionnätsförstärkning Minninge-Arnö	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029	130 kV-ledningar Sörmland
Oxelösund	Regionnätsförstärkning Hedenlunda-Oxelösund	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2027-2029	Elintensiv verksamhet i Oxelösund
Oxelösund	Stationsombyggnad Oxelösund	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2026-2028	Elintensiv verksamhet i Oxelösund

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Södermanlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Eskilstuna	Lokalnätsförstärkning Alberga-Centrumvägen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Flen	Lokalnätsförstärkning Mellösa-Nya Granhed	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Flen	Lokalnätsförstärkning Björkinge-Herrgölet	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Flen	Lokalnätsförstärkning Sparreholm-Norsborg	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Gnesta	Lokalnätsförstärkning Gryt	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2030-2031
Gnesta	Lokalnätsförstärkning Gryt	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Katrineholm	Lokalnätsförstärkning Björkvik-Virå	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2034
Katrineholm	Regionnätsförstärkning Katrineholm	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Nyköping	Lokalnätsförstärkning Nyköping-Tortorp	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Nyköping	Lokalnätsförstärkning Nyköping-Skavsta Östra	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2027-2028
Nyköping	Lokalnätsförstärkning Oxelösund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2030
Nyköping	Regionnätsförstärkning Minninge-Stigtomta	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030
Nyköping	Stationsombyggnad Tystberga	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Strängnäs	Lokalnätsförstärkning Kalkudden	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028
Strängnäs	Stationsombyggnad Åker	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2030-2032
Strängnäs	Regionnätsförstärkning Åker-Råcksta	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2030-2032
Strängnäs	Stationsombyggnad Mariefred	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Strängnäs	Lokalnätsförstärkning Selaön	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2031-2033
Trosa	Lokalnätsförstärkning Vagnhärad-Lötstugan	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Trosa	Lokalnätsförstärkning Trosa-Mörbysjön	Reinvestering ledning	Elproduktion	Inväntar tillstånd	2029-2030
Trosa	Stationsombyggnad Trosa	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Vingåker	Lokalnätsförstärkning Brännstugan	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Vingåker	Lokalnätsförstärkning Öståker	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

13 Västra Götalands län

Västra Götalands län präglas av fossilfri elproduktion, energilagring, kapacitetshöjningar i elnätet, företagsetableringar, industriell omställning och ett omfattande behov av nätförnyelse. Reinvesteringar innefattar vädersäkring på landsbygden och större tätortsförnyelser, där reinvestering av nätstationer, mellanspännings- och lågspänningsnät samt kabelskåp samordnas med tillväxt och kommunala investeringar. På regionnätsnivå planeras betydande reinvesteringar i äldre luftledningar, stationer och kontrollanläggningar.

I nedanstående tabell redovisas uppföljningen av planerade kapacitetshöjande investeringar i Västra Götalands län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034.

Uppföljning av planerade kapacitetshöjande investeringar i Västra Götalands län som presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Ale	Regionnätsförstärkning Rösbacka-Ingelkärr	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Ture
Ale	Regionnätsförstärkning Lilla Edet-Rösbacka-Jennylund	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Ture
Ale	Stationsförnyelse Rösbacka	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2029-2031	Ture
Göteborg	Stationsombyggnad Torpet	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Påbörjad	2026-2028	Ture
Göteborg	Regionnätsförstärkning Rösbacka-Torpet	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2031-2033	Ture
Göteborg	Regionnätsförstärkning Rösbacka-Stenkullen	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2029-2031	Ture
Stenungsund	Stationsombyggnad Stenungsund	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Tillstånd beviljat	2030-2032	Stamnätstation Stenungsund
Stenungsund	Regionnätsförstärkning Stenungsund-Cederslund	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2030-2032	Stamnätstation Stenungsund
Stenungsund	Stationsförnyelse Cederslund	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Inväntar tillstånd	2030-2032	Stamnätstation Stenungsund
Trollhättan	Regionnätsförstärkning Lextorp-Lilla Edet	Reinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Driftsatt	2026-2028	Ture
Töreboda	Stationsombyggnad Moholm	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Planerad	2029-2031	Stella

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Västra Götalands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Alingsås	Lokalnätsförstärkning Melltorp-Alingsås	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Alingsås	Lokalnätsförstärkning Ingared	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2030
Alingsås	Regionnätsförstärkning Alingsås-Bergaskogen	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Alingsås	Stationsförnyelse Bergaskogen	Nyinvestering station	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Alingsås	Regionnätsförstärkning Alingsås-Bergaskogen	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Alingsås	Stationsförnyelse Stenåsen	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031
Bengtsfors	Lokalnätsförstärkning Nacken-Lilla Bodane	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Bengtsfors	Lokalnätsförstärkning Ekebol	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Bengtsfors	Regionnätsförstärkning Bäckefors-Mellerud	Reinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Bengtsfors	Stationsombyggnad Bäckefors	Reinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Bengtsfors	Regionnätsförstärkning Bäckefors-Vättungen	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029
Bollebygd	Regionnätsförstärkning Basgärde-Morjhult	Nyinvestering ledning	Energilager	Planerad	2028-2030
Borås	Lokalnätsförstärkning Melltorp Nätutvecklingsplan Borås	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2035
Borås	Regionnätsförstärkning Ekkulla-Vesene	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2032
Borås	Stationsombyggnad Ekkulla	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2030-2032
Dals-Ed	Stationsombyggnad Toftedal	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2030-2032
Göteborg	Stationsombyggnad Hisingen	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2029-2031
Herrljunga	Regionnätsförstärkning Naum-Vedum-Herrljunga	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2033
Herrljunga	Stationsombyggnad Ljung	Reinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029
Hjo	Stationsombyggnad Gällö	Reinvestering station	Energilager	Tillstånd beviljat	2028-2030

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Hjo	Stationsförnyelse Lyckan	Nyinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029
Hjo	Regionnätsförstärkning Falköping-Backgården	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2031-2033
Hjo	Regionnätsförstärkning Korsberga-Forsby	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2031-2033
Härryda	Regionnätsförstärkning Lindome-Skalmered	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2031-2033
Härryda	tationsförnyelse Skalmered	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2031-2033
Kungälv	Regionnätsförstärkning Kode	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Kungälv	Stationsförnyelse Kode	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Lilla Edet	Stationsombyggnad Lilla Edet	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2029-2031
Lilla Edet	Lokalnätsförstärkning Högstorp	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Under övervägande	2029-2031
Mark	Lokalnätsförstärkning Kråkebacka-Assberg	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Mark	Lokalnätsförstärkning Örby-Skogslund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Mark	Stationsombyggnad Kinna	Reinvestering station	Energilager	Tillstånd beviljat	2030-2032
Munkedal	Regionnätsförstärkning Färgelanda-Hede	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2030-2032
Munkedal	Stationsombyggnad Färlev	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2030-2032
Mölndal	Stationsombyggnad Lindome	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2030-2032
Skövde	Lokalnätsförstärkning Igelstorp-Bjärby	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Skövde	Stationsombyggnad Timmersdala	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2030-2032
Skövde	Regionnätsförstärkning Skultorp	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Skövde	Stationsförnyelse Skultorp	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Stenungsund	Lokalnätsförstärkning Stenungsund-Mariagården	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Stenungsund	Stationsombyggnad Stora Höga	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2030

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Stenungsund	Regionnätsförstärkning Stenungsund-Stora Höga	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Svenljunga	Lokalnätsförstärkning Lockeryd	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2027-2028
Svenljunga	Stationsombyggnad Lockeryd	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Svenljunga	Stationsförnyelse Lockeryd	Nyinvestering station	Nyetablering eller omställning	Planerad	2031-2033
Svenljunga	Regionnätsförstärkning Uddebo-Lockeryd	Nyinvestering ledning	Nyetablering eller omställning	Planerad	2032-2034
Svenljunga	Stationsombyggnad Uddebo	Reinvestering station	Nyetablering eller omställning	Planerad	2031-2033
Svenljunga	Stationsombyggnad Lockeryd	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030
Svenljunga	Stationsombyggnad Uddebo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030
Tidaholm	Stationsombyggnad Gimmene	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2028-2030
Tranemo	Lokalnätsförstärkning Limmared	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2031
Tranemo	Stationsombyggnad Bergasjön	Reinvestering station	Energilager	Tillstånd beviljat	2027-2029
Tranemo	Stationsombyggnad Bergasjön	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2028-2030
Tranemo	Regionnätsförstärkning Tranemo-Limmared	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2029-2031
Tranemo	Stationsombyggnad Limmared	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031
Tranemo	Regionnätsförstärkning Uddebo-Tranemo	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2028-2030
Tranemo	Stationsombyggnad Tranemo	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2028-2030
Trollhättan	Lokalnätsförstärkning Lilla Boda-Prässebo	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Trollhättan	Lokalnätsförstärkning Hållbergsäng-Fäbron	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Trollhättan	Lokalnätsförstärkning Koberg	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2029-2030
Trollhättan	Stationsombyggnad Lextorp	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Trollhättan	Regionnätsförstärkning Lextorp-Lunden	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Ulricehamn	Lokalnätsförstärkning Palmelund-Stägehult	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Ulricehamn	Stationsombyggnad Torsbo	Reinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2027-2029
Vara	Stationsombyggnad Naum	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2032
Vara	Stationsombyggnad Håkantorp	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2029-2031
Vänersborg	Lokalnätsförstärkning Vänersborg-Lilla Äspered	Reinvestering ledning	Energilager	Inväntar tillstånd	2027-2030
Vänersborg	Lokalnätsförstärkning Vänersborg Badhus	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2030-2035
Åmål	Lokalnätsförstärkning Karlberg-Daltorpet	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2028-2029
Åmål	Lokalnätsförstärkning Vänersvik-Hamnviken	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2030-2031
Åmål	Lokalnätsförstärkning Slommerud-Södergården	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2028

14 Östergötlands län

Östergötlands län präglas av fossilfri elproduktion, kapacitetshöjningar i elnätet, stads- och tätortsutveckling samt successiv förnyelse av äldre nät. Solcellsparker och abonnemangshöjningar utgör en del av utvecklingen, reinvesteringsplaner finns för äldre kabelnät, förstärkt automation och fjärrstyrning. Sammantaget innebär detta att länets nätutveckling präglas både av nyanslutningar och av ett tydligt behov av förnyelse och modernisering i befintligt nät.

Då inga projekt för Östergötlands län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Östergötlands län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Boxholm	Lokalnätsförstärkning Boxholm-Strålsnäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Boxholm	Lokalnätsförstärkning Malexander-Bjälnäs	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029
Finspång	Lokalnätsförstärkning Nyhem	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Linköping	Lokalnätsförstärkning Roxen-Söderhult-Damkärret	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2029

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Mjölby	Regionnätsförstärkning Kolstad	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Mjölby	Stationsombyggnad Kolstad	Reinvestering station	Elproduktion	Tillstånd beviljat	2028-2030
Motala	Lokalnätsförstärkning Motala-Zederslund	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Inväntar tillstånd	2027-2028
Motala	Lokalnätsförstärkning Ulvåsa	Reinvestering ledning	Elproduktion	Inväntar tillstånd	2027-2028
Motala	Stationsombyggnad Bråstorp	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Söderköping	Regionnätsförstärkning Söderköping och Bleckstad	Nyinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2027-2029
Söderköping	Stationsombyggnad Söderköping	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Påbörjad	2027-2029

15 Jönköpings län

Jönköpings län präglas av energilager, kapacitetshöjningar i elnätet och successiv förnyelse av både tätorts- och landsbygdsnät. Solcellsparker planeras i Gislaveds och Jönköpings kommuner och energilagring i form av batteri-anläggningar i bland annat Jönköpings och Vaggeryds kommuner. Samtidigt planeras för reinvestering i låg-spännings- och mellanspänningsnät och vädersäkring av kvarvarande luftledningar, särskilt i kommuner som Bankeryd, Mullsjö och Skillingaryd.

Då inga projekt för Jönköpings län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Övriga planerade kapacitetshöjande investeringar i Jönköpings län som tas i drift senast 2036 enligt gällande prognos

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Gislaved	Regionnätsförstärkning Gislaved-Bergasjön	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Gislaved	Regionnätsförstärkning Rydaholm	Nyinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Gislaved	Stationsförnyelse Rydaholm	Nyinvestering station	Elproduktion	Planerad	2029-2031
Jönköping	Lokalnätsförstärkning Bottnaryd	Reinvestering ledning	Elproduktion	Planerad	2028-2029
Jönköping	Stationsombyggnad Stigamo	Reinvestering station	Energilager	Påbörjad	2026-2028
Jönköping	Stationsombyggnad Bottnaryd	Reinvestering station	Elproduktion	Planerad	2028-2030

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning
Vaggeryd	Lokalnätsförstärkning Skillingaryd-Giraffen	Reinvestering ledning	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2028-2029
Vaggeryd	Stationsombyggnad Vaggeryd	Reinvestering station	Energilager	Planerad	2030-2032
Vaggeryd	Stationsombyggnad Skillingaryd	Reinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Planerad	2029-2031

16 Kalmar län

I Kalmar län finns projekt som rör ny produktion, den består av en större vindkraftspark i Västerviks kommun.

Då inga projekt för Kalmar län presenterades i Nätutvecklingsplan 2025-2034 redovisas ingen uppföljning för länet.

Utifrån den nuvarande efterfrågan bedöms inga kapacitetshöjande investeringar i elnätet vara nödvändiga för att tillgodose framtida behov av överföringskapacitet. Förutsättningarna kan dock förändras över tid, och vi följer utvecklingen noggrant för att vid behov initiera nödvändiga kapacitetsförstärkningar.

17 Hallands län

Vattenfall Eldistributions nätverksamhet i Halland är begränsad, vilket innebär att vi endast har ett mindre nätinnehav i länet. Utifrån den nuvarande efterfrågan bedöms inga kapacitetshöjande investeringar i elnätet vara nödvändiga för att tillgodose framtida behov av överföringskapacitet. Förutsättningarna kan dock förändras över tid, och vi följer utvecklingen noggrant för att vid behov initiera nödvändiga kapacitetsförstärkningar.

18 Gotlands län

I Gotlands län planerar Svenska kraftnät att bygga en ny anslutning från fastlandet till Gotland för att möta den ökande efterfrågan på ön. Vattenfall Eldistribution bygger bland annat en ny transformatorstation på ön för att möjliggöra den nya anslutningen.

Kommun	Projektbenämning	Projekt-beskrivning	Syfte	Projekt-status	Drift-sättning	Tidigare projektbenämning
Gotland	Stationsförnyelse Gotland	Nyinvestering station	Allmän kapacitets-höjning	Tillstånd beviljat	2030-2032	Gotland

Ett elnät som möter våra kunders behov – idag och imorgon

Uppföljning av kostnadsutvecklingen för elnät

Sveriges energisystem förändras snabbt i takt med elektrifieringen av industri, transporter och samhälle. Elbehovet väntas öka fram till 2045, och upp till 90 % av tillväxten sker hos kunder som är anslutna till Vattenfall Eldistributions elnät.

Nya krav på nätet
Energisystemet förändras i grunden. Det blir mer decentraliserat och kundernas behov förändras. Det ställer högre krav på ett elnät som är säkert, flexibelt och robust. För att klara nya anslutningar och högre effektuttag investerar Vattenfall Eldistribution omkring 11 miljarder kronor per år i elnätet.

Stora investeringar för att möta framtiden
Samtidigt som behoven ökar blir utbyggnaden dyrare. Priserna på material och komponenter har stigit kraftigt, vilket gör att investeringarna kräver mer resurser och noggrannare planering för att säkra ett stabilt elnät även framöver.

Varför ökar investeringskostnaderna?

Det finns flera orsaker till kostnadsökningarna:

1. Ökande kostnadsläge
Hög efterfrågan i Europa driver upp priser på material, entreprenader, transporter och arbetskraft.

2. Ökade tekniska krav
Mer förnybar el kräver större kapacitet, mer flexibilitet och allt mer avancerade styrsystem. Samtidigt är konkurrensen om viktiga komponenter hård.

3. Växande behov av nätutbyggnad
Elektrifieringen gör att elnätet behöver byggas ut i snabb takt, samtidigt som äldre anläggningar måste ersättas eller förstärkas.

4. Kapacitetsökningar i regionnätet
Stora projekt, som höjning av spänning från 70 till 130 kV, är komplexa, tar lång tid och kräver stora resurser.

5. Regulatoriska och finansiella faktorer
Byggkostnader ökar snabbare än inflationen och regelverk påverkar både investeringar och finansiering.

6. Krav på hög leveranssäkerhet och vädersäkring
För att minska avbrott krävs fortsatta investeringar i vädersäkring, reservlösningar och modern teknik. Det är kostsamma men nödvändiga investeringar för ett robust och tillförlitligt elsystem.

Elnätsavgiftens roll i investeringarna

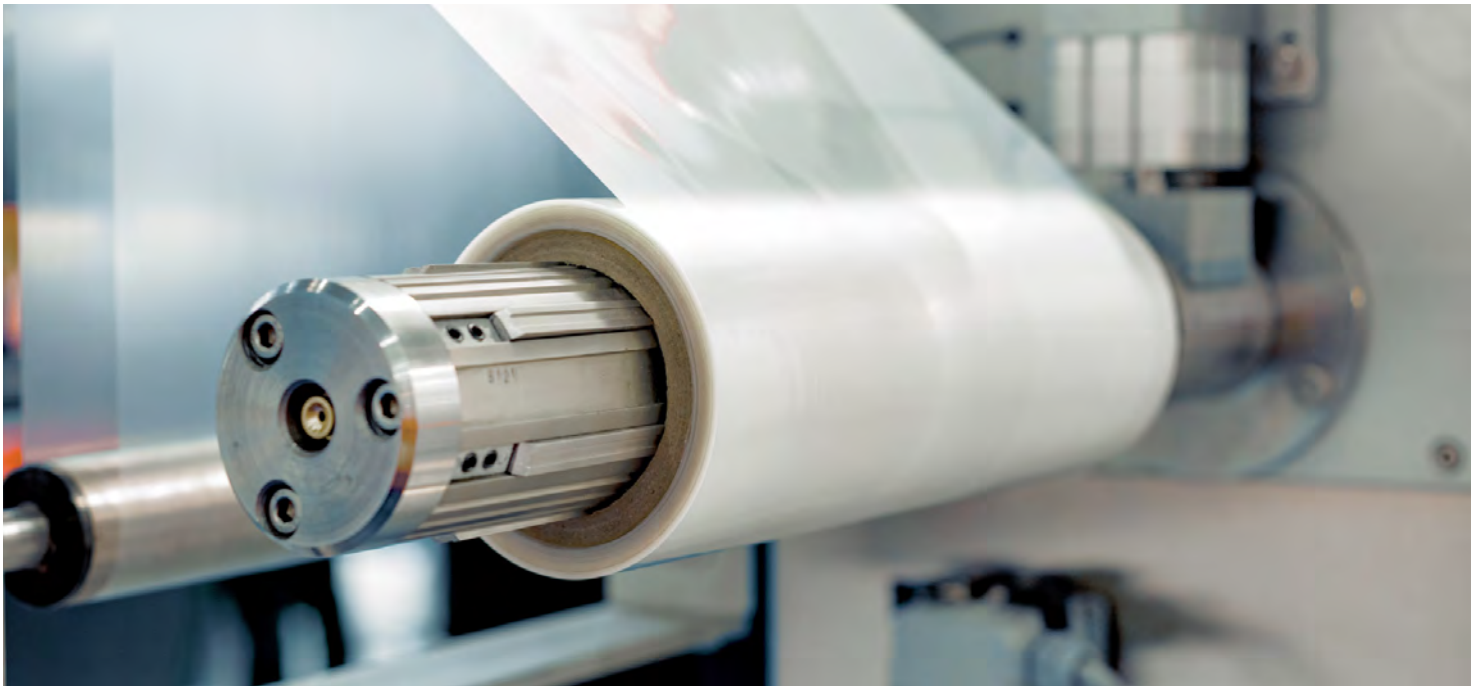
Elnätsavgiften finansierar drift, underhåll och nödvändiga investeringar i elnätet. När kostnaderna ökar påverkas även avgiften, men den är en långsiktig investering i ett fossilfritt, konkurrenskraftigt Sverige.

→ Avgiften möjliggör elektrifiering av industri, transporter och samhälle. Avgiften används till konkreta förbättringar, som ett robustare och mer framtidssäkert elnät med högre leveranssäkerhet och bättre kapacitet för nya anslutningar.

→ Den behövs för att bygga ut elnätet i takt med hushållens och företagens behov.

→ Ett modernt elnät ger färre avbrott, bättre laddmöjligheter och starkare energisäkerhet.

De ökande kostnaderna och långa projekttiderna visar att Sverige är inne i en viktig omställning.
Investeringarna stärker både dagens elkvalitet och framtidens konkurrenskraft.

2.4.2 Behov av flexibilitetstjänster och andra resurser

Flexibilitet bidrar till ett mer hållbart och effektivt elsystem. Genom att skapa förutsättningar för flexibel användning av elnätet kan vi möta kundernas behov snabbare och nätet nyttjas mer effektivt. Det stärker vår förmåga att möta den gröna omställningen.

Vi vill att flexibilitet ska vara en integrerad del av vår verksamhet, med kundvärde och affärsnytta i fokus. Vi utvecklar kontinuerligt våra arbetssätt och digitala stödsystem så att flexibilitet blir en naturlig del av vår dagliga verksamhet.

Status för flexibilitet idag
I dagsläget erbjuder vi villkorade avtal till en begränsad mängd kunder både på region- och lokalnätet, där förutsättningarna är lämpliga. Vi arbetar med att utveckla flexibla lösningar bland annat genom ett antal pilotprojekt.

- → Med EU-projektet **CoordiNet** testades fyra marknadsplatser där leverantörer och kunder bidrog till att minska kapacitetsbristen.

- → I forskningsprojektet **sthlmflex** testades en flexibilitetsmarknad i Storstockholm. Vi lärde oss mycket, men har valt att pausa dessa marknader då vi konstaterade att det vid tillfället saknades förutsättningar för väl fungerande marknader. Vi utvärderar dock kontinuerligt behovet av marknadsbaserade lösningar.

- → **FlexConnect** är ett av Vattenfall Eldistributions forsknings- och utvecklingsprojekt som har testat och utvärderat flexibla anslutningar för snabbladdning av elbilar, där det idag råder brist på tillgänglig kapacitet kopplat till spänningsproblematik. När elnätet i området inte klarar att hålla uppe spänningsnivån prioriteras tillgänglig effekt för snabbladdare ned för att på detta sätt säkerställa god elkvalitet för elnätskunderna i området. Vi tar nu nästa steg genom att ta in fler kunder och även testa andra typer av begränsningar i systemlösningen.

Under sommaren 2025 testades en lösning där vi, baserat på befintlig teknik kompletterad med en egenutvecklad algoritm, kunde optimera en ansluten solkraftsparks möjlighet till produktion med lyckat resultat.

Grunden för att kunna använda flexibilitet i elnäten är att vi planerar och dimensionerar näten ansvarsfullt. Att införa flexibla lösningar innebär ett effektivare nätutnyttjande, det vill säga att vi får en högre belastning av tekniska komponenter och ledningar i nätet under en längre tid. Vi får helt enkelt ett mer ansträngt elnät där marginalerna minskar.

För att kunna göra det med bibehållen driftsäkerhet och möjlighet att kunna genomföra planerat underhåll utgår vi från våra dimensioneringskriterier som sätter ramarna för hur mycket flex, var i nätet och med vilka villkor, vi kan tillåta.

Vi tillämpar i huvudsak tre dimensioneringskriterier: planeringskriterier, anslutningskriterier och överanslutningskriterier.

För mer information om vår tillämpning av dessa kriterier hänvisas till avsnitt 2.3: Nätplanering och kriterier för Vattenfalls regionnät.

Flexibilitet i framtiden
Vi strävar efter att kunna erbjuda flexibla anslutningar i samtliga fall där det genererar nytta för kunden. För att nå dit behöver vi utveckla system som är anpassade till kommande regelverk. Med ett utvecklat system kan vi digitalisera hanteringen av flexibilitet så att så mycket som möjligt sker automatiskt. Det ger oss möjlighet att använda flexibilitet i stor skala på ett sätt som optimerar användningen av nätet och ger kunderna största möjliga tillgänglighet. Vi ser en stor potential i flexibilitet men det kommer ta tid att realisera. Regelverken måste bli tydligare och marknaden behöver mogna.

Möjligheter och utmaningar
Det finns en stor potential i flexibilitet om det används på rätt sätt. Vi kan öka nätutnyttjandet och i vissa fall begränsa eller flytta fram kapacitetshöjande investeringar i tiden.

Vi ser till exempel följande möjligheter och utmaningar:

- → Kunder med flexibel verksamhet efterfrågar **villkorade avtal tillsvidare**, även benämnt flexibla avtal, för att få snabbare anslutningar och undvika höga anslutningsavgifter. Ett typexempel är laddinfra som vill etablera sig i områden där nätet har kapacitet i normaldrift, men inte i reservdrift. Eftersom reservdrift används relativt sällan vill kunderna begränsa sitt nätutnyttjande vid dessa tillfällen istället för att betala för en anslutning med fullgod reserv. Alternativt skulle kunden kunna köpa plats i nätet på en marknad om priset matchar kundens affär.

- → Vi har även genomfört en fördjupad studie där **abonnemang mot överliggande nät** är en begränsande faktor för anslutning av ytterligare produktion. Resultatet visar att vi skulle kunna ansluta en stor mängd produktion om kunderna begränsar sin inmatning vid risk för överskridande av abonnemang mot överliggande nät. Det händer inte ofta, med historiska data skulle enbart 5-10 % av årsenergin påverkas i det studerade området.

  Den typ av abonnemangsoptimering som belyses i studien bör ses som ett komplement och inte som en ersättning för kapacitetsförstärkningar i det nät där begränsningar föreligger.

- → För att kunna ta tillvara på hela potentialen med flexibilitet behöver **regleringen** förtydligas så att vi får fler möjligheter. Vi behöver kunna erbjuda villkorade avtal tillsvidare och även kunna spegla villkorade avtal som tecknas med överliggande nät.

Det förväntade behovet av flexibilitetstjänster

Behov av flexibilitet är uttryckt i effekt. Detta behov innebär inte nödvändigtvis att flexibiliteten realiseras som faktisk upp- eller nedreglering årligen. Det faktiska utnyttjandet av flexibilitet kan variera mellan noll och den angivna maxeffekten under ett enskilt år.

Behovet påverkas av flera faktorer, däribland träffsäkerheten i prognoserna för kommande anslutningsbehov, väderförhållanden, affärsmodeller samt gällande regelverk. Beräkningarna tar inte hänsyn till ett eventuellt ökat nyttjande av flexibilitetslösningar jämfört med dagens nivåer, de tar dock hänsyn till större sol- och vindproduktionsanläggningar.

Regionnätet
Flexibilitetsbehovet bedöms genom att anta att kommande sol- och vindanslutningar i regionnätet kan begränsa fem procent av energin. Flexibilitetsbehovet beskrivs i MW per elområde. Behovet beräknas på att en större andel förfrågningar om anslutning kommer att genomföras, jämfört med dagens nätplaneringskriterier. Detta gäller under förutsättning att kunden automatiserat kan begränsa sin inmatning av el.

Den övergripande bedömningen av behovet av flexibilitet bygger på att stora mängder väderberoende elproduktion väntas anslutas under planperioden. Det bedöms inte vara systemekonomiskt rimligt att dimensionera elnätet för de få timmar då produktionen är som allra högst, särskilt eftersom nyttan av den extra produktionen under dessa timmar kan vara begränsad. Därför är det troligt att produktionsanläggningar vissa perioder kan behöva minska sin elproduktion, vilket innebär att det kan uppstå behov av nedreglering.

Behovet av att öka produktionen från väderberoende elproduktion, så kallad uppreglering, bedöms däremot som mycket litet. Det beror dels på att sådan produktion sannolikt har begränsade möjligheter att öka sin produktion när behov uppstår, dels på att det inte bedöms finnas något större framtida behov av att göra det.

För elanvändning i regionnätet identifieras inte heller något särskilt behov av flexibilitet, varken för att öka eller minska förbrukningen. Även om villkorade avtal används i dag är det svårt att bedöma hur stort det framtida behovet av sådana lösningar kommer att vara och i vilken omfattning de kan behövas.

Mot den bakgrunden har inga beräknade uppskattningar av framtida behov av uppreglering tagits fram. Bedömningen är att behovet är begränsat och att underlaget i dagsläget inte är tillräckligt för att göra en tillförlitlig uppskattning. Bedömningen kan förändras i takt med att nya metoder utvecklas och mer data blir tillgänglig.

Lokalnätet
Flexibilitetsbehovet bedöms genom att analysera skillnaden mellan uppmätt effektutnyttjande i nätet, summerad med prognostiserad förväntad utveckling och justerad med tillgänglig abonnerad kapacitet i enskilda anslutningspunkter mellan lokalnätet och regionnätet. Metoden syftar till att identifiera situationer där det samlade behovet av effekt riskerar att överstiga den kapacitet som långsiktigt kan hanteras inom förväntade abonnemangsnivåer.

Den uppmätta effekten baseras på historiska mätdata och representerar de tidpunkter då nätet har högst respektive lägst effektutnyttjande. Prognosen beskriver den förväntade utvecklingen i effektutnyttjande till följd av tillkommande samhällsutveckling under planeringsperioden.

Den abonnerade kapaciteten justeras med en abonnemangsfaktor som speglar en uppskattad utveckling av abonnemangsnivåer. Abonnemangsfaktorn används för att ge en mer realistisk bild av framtida tillgänglig kapacitet och för att undvika överskattning av flexibilitetsbehovet.

Vi identifierar ett behov av flexibilitet i de fall det förväntade effektbehovet, med hänsyn tagen till prognos och justerad abonnemangsnivå, överstiger tillgänglig kapacitet. Metoden används för att kvantifiera omfattningen av detta behov och utgör underlag för vidare bedömning av flexibilitetslösningar och alternativa nätåtgärder inom ramen för nätutvecklingsplanen.

Vidare är beräkningarna förenade med osäkerheter kopplade till effektprognoser och framtida regelverk för flexibilitet. Effektprognoserna baseras på scenarier och schablonantaganden för Vattenfall Eldistributions lokalnät, vilka inte nödvändigtvis kommer att realiseras fullt ut i praktiken.

På de kommande sidorna redovisas flexibilitetsbehovet per delområde för regionnätet samt, för lokalnätet, uppdelat per kommun inom respektive delområde.

Uppreglering
Uppreglering innebär att mer el behöver tillföras systemet. Det kan man göra genom att öka inmatningen av produktion eller genom att minska förbrukningen när det råder underskott på el.

Vid uppreglering genomför nätföretaget någon av följande åtgärder:

- → Aktiverar producenten så att dennes inmatning ökar.
- → Ger producenten möjlighet till ökad inmatning.
- → Ger konsumenten minskad möjlighet till uttag.
- → Aktiverar konsumenten så att dennes uttag minskar.

Nedreglering
Nedreglering innebär att mindre el behöver tillföras systemet. Det kan man göra genom att minska inmatningen av produktion eller genom att öka förbrukningen när det råder överskott på el.

Vid nedreglering genomför elnätsbolaget någon av följande åtgärder:

- → Aktiverar producenten så att dennes inmatning minskar.
- → Begränsar producentens inmatning.
- → Ger konsumenten möjlighet till större uttag än normalt.
- → Aktiverar konsumenten så att dennes uttag ökar.

Flexibilitetsbehov i nätutvecklingsplanen och FNA

Redovisningen av flexibilitetsbehov i den här nätutvecklingsplanen bygger på samma metod och samma underlag som den **flexibilitetsbehovsbedömning** *(FNA)* som rapporterades till Svenska kraftnät i år.

De bedömningar och analyser som tagits fram inom arbetet med nätutvecklingsplanen har också använts i FNA-rapporteringen.

För att säkerställa att rapporteringarna överensstämmer används samma prognosår och tidsperspektiv i båda processerna.

I nätutvecklingsplanen motsvarar tidsintervallet:

- → **0-5 år: prognosår 2030**
- → **6-10 år: prognosår 2035**

Det är samma prognosår som används i FNA. De flexibilitetsbehov som redovisas för respektive tidsintervall visar de **bedömda behoven för dessa prognosår,** och inte behoven för varje enskilt år inom tidsintervallet. Nätutvecklingsplanen omfattar inte flexibilitetsbehov som uppstår på grund av underhåll.

Bedömt behov av flexibilitet per län

1 Norrbottens län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Norrbottens län	Nedreglering	0-93,6	0-218,3

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Norrbottens län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Arjeplog	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-15,8	0-14,7
Arvidsjaur	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-6,9	0-6,8
Gällivare	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0-0,3
Haparanda	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Jokkmokk	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-7,9	0-7,5
Kalix	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Kiruna	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-4	0-3,5
Pajala	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-0,1	0-0,4
Älvsbyn	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Överkalix	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Norrbottens län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

2 Västerbottens län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Västerbottens län	Nedreglering	0-83,4	0-194,6

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Västerbottens län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Bjurholm	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Nordmaling	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-0,5	0
Sorsele	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-0,1	0-0,1
Storuman	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-3,8	0-4,4
Vilhelmina	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Vindeln	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Vännäs	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Västerbottens län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

3 Västernorrlands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Västernorrlands län	Nedreglering	0-14,7	0-34,3

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Västernorrlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Örnsköldsvik	Nedreglering	0-0,3	0-0,6
	Uppreglering	0-0,2	0-0,8

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Västernorrlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

4 Jämtlands län

I nuläget ser vi inget behov av flexibilitetstjänster i Jämtlands län under den period som nätutvecklingsplanen täcker. Eftersom både prognoser och analysmetoder fortsätter att utvecklas kan bedömningen komma att ändras längre fram.

5 Gävleborgs län

Då Vattenfall Eldistribution endast äger en begränsad andel lokalnät i Gävleborgs län föreligger endast en prognos om flexbehovet för regionnät i länet.

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Gävleborgs län	Nedreglering	0-51,1	0-119,2

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Gävleborgs län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät
Då Vattenfall Eldistribution endast äger en begränsad andel lokalnät i Gävleborgs län presenteras endast en prognos om flexbehovet för regionnät i länet.

6 Dalarnas län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Dalarnas län	Nedreglering	0-45,7	0-106,6

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Dalarnas län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Avesta	Nedreglering	0-0,3	0-1,6
	Uppreglering	0-2,5	0-2,5

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Dalarnas län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

7 Västmanlands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Västmanlands län	Nedreglering	0-45,7	0-106,6

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Västmanlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Köping	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Norberg	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Sala	Nedreglering	0-2,2	0-4,6
	Uppreglering	0	0
Skinnskatteberg	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Surahammar	Nedreglering	0	0-0,3
	Uppreglering	0	0
Västerås	Nedreglering	0-0,6	0-1
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Västmanlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

8 Uppsala län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Uppsala län	Nedreglering	0-89,8	0-209,4

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Uppsala län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Enköping	Nedreglering	0-5,5	0-9,8
	Uppreglering	0	0
Heby	Nedreglering	0-0,9	0-2,4
	Uppreglering	0	0
Knivsta	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Tierp	Nedreglering	0	0-1,2
	Uppreglering	0	0
Uppsala	Nedreglering	0-1,5	0-5,1
	Uppreglering	0-22,2	0-27,5

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Älvkarleby	Nedreglering	0	0-0,2
	Uppreglering	0	0
Östhammar	Nedreglering	0-4,6	0-8,5
	Uppreglering	0-4,7	0-4,2

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Uppsala län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

9 Värmlands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Värmlands län	Nedreglering	0-5,8	0-13,6

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Värmlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Säffle	Nedreglering	0-0,4	0-1,8
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Värmlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

10 Örebro län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Örebro län	Nedreglering	0-33,2	0-77,5

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Örebro län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Askersund	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Örebro län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

11 Stockholms län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Stockholms län	Nedreglering	0-28,9	0-67,4

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Stockholms län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Botkyrka	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-0,4	0
Haninge	Nedreglering	0-7,2	0-14,2
	Uppreglering	0-0,8	0
Huddinge	Nedreglering	0	0-0,4
	Uppreglering	0	0
Norrtälje	Nedreglering	0-0,1	0-3
	Uppreglering	0	0

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Sigtuna	Nedreglering	0-0,2	0-1,2
	Uppreglering	0-0,1	0-0,8
Solna	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-10,2	0-9,2
Sundbyberg	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Tyresö	Nedreglering	0	0-1,1
	Uppreglering	0	0
Värmdö	Nedreglering	0	0-0,8
	Uppreglering	0	0
Salem	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Stockholms län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

12 Södermanlands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Södemanlands län	Nedreglering	0-39,5	0-92,1

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Södermanlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Eskilstuna	Nedreglering	0-0,3	0-1,5
	Uppreglering	0	0-1,1
Flen	Nedreglering	0	0-0,8
	Uppreglering	0	0
Gnesta	Nedreglering	0	0-0,5
	Uppreglering	0	0
Katrineholm	Nedreglering	0	0-0,3
	Uppreglering	0	0

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Nyköping	Nedreglering	0-0,4	0-2,3
	Uppreglering	0-2	0-2
Strängnäs	Nedreglering	0-2,3	0-4,5
	Uppreglering	0	0
Trosa	Nedreglering	0-1,3	0-3,3
	Uppreglering	0	0
Vingåker	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Södermanlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

13 Västra Götalands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Västra Götalands län	Nedreglering	0-226,4	0-528,2

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Västra Götalands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Alingsås	Nedreglering	0-0,1	0-1
	Uppreglering	0	0
Bengtsfors	Nedreglering	0-0,5	0-2,2
	Uppreglering	0	0
Bollebygd	Nedreglering	0-0,1	0-0,7
	Uppreglering	0	0
Borås	Nedreglering	0-4,3	0-4,7
	Uppreglering	0-0,6	0-2,2
Dals-Ed	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Färgelanda	Nedreglering	0	0-0,5
	Uppreglering	0	0

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Hjo	Nedreglering	0-0,1	0-0,5
	Uppreglering	0	0
Härryda	Nedreglering	0-0,1	0-0,6
	Uppreglering	0	0
Lilla Edet	Nedreglering	0-0,3	0-1,5
	Uppreglering	0	0
Lysekil	Nedreglering	0	0-0,1
	Uppreglering	0	0
Mark	Nedreglering	0-1,1	0-4,8
	Uppreglering	0	0
Mellerud	Nedreglering	0-0,1	0-1
	Uppreglering	0-0,1	0
Skövde	Nedreglering	0-0,3	0-1,6
	Uppreglering	0-4,8	0-13,9
Stenungsund	Nedreglering	0-1,1	0-2,2
	Uppreglering	0	0-0,6
Svenljunga	Nedreglering	0-1,4	0-3,1
	Uppreglering	0-3,5	0-4,1
Tanum	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Tranemo	Nedreglering	0-0,1	0-0,7
	Uppreglering	0-0,1	0
Trollhättan	Nedreglering	0-0,4	0-1,7
	Uppreglering	0	0
Uddevalla	Nedreglering	0	0-0,9
	Uppreglering	0-2,7	0-2,5
Ulricehamn	Nedreglering	0-0,4	0-1
	Uppreglering	0	0
Vårgårda	Nedreglering	0-0,6	0-1,9
	Uppreglering	0-8	0-7,7
Vänersborg	Nedreglering	0-1,7	0-5,5
	Uppreglering	0	0
Åmål	Nedreglering	0-0,1	0-0,5
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Västra Götalands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

14 Östergötlands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Östergötlands län	Nedreglering	0-49,2	0-114,9

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Östergötlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Boxholm	Nedreglering	0	0-1,1
	Uppreglering	0	0
Finspång	Nedreglering	0	0-0,3
	Uppreglering	0	0
Mjölby	Nedreglering	0-0,1	0
	Uppreglering	0	0
Motala	Nedreglering	0-1,3	0-2,7
	Uppreglering	0-1,1	0-1,1
Norrköping	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Vadstena	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Ödeshög	Nedreglering	0-0,8	0-0,8
	Uppreglering	0	0

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Östergötlands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

15 Jönköpings län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Jönköpings län	Nedreglering	0-24,1	0-56,1

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Jönköpings län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

Lokalnät

Kommun	Typ	0-5 år	6-10 år
Habo	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0	0
Jönköping	Nedreglering	0-1,3	0-3,1
	Uppreglering	0	0
Mullsjö	Nedreglering	0-0,2	0-0,4
	Uppreglering	0	0
Vaggeryd	Nedreglering	0	0
	Uppreglering	0-2,6	0-1,6

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för lokalnätet i Jönköpings län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

16 Kalmar län

I nuläget ser vi inget behov av flexibilitetstjänster i Kalmar län under den period som nätutvecklingsplanen täcker. Eftersom både prognoser och analysmetoder fortsätter att utvecklas kan bedömningen komma att ändras längre fram.

17 Hallands län

Bedömningen bygger på den information som fanns när nätutvecklingsplanen publicerades. Förutsättningarna kan förändras och våra underlag och metoder kan utvecklas, då kan bedömningen också ändras. Det gäller både hur stort behovet av flexibilitet är och om något behov finns.

Med hänvisning till att behovet av uppreglering bedöms vara begränsat och metoderna för att en robust uppskattning av behovet i dagsläget är otillräckliga anges endast behovet av nedreglering för regionnät i denna redovisning. För närmare beskrivning hänvisar vi till avsnittet ”Det förväntade behovet” under 2.4.2.

Regionnät

Län	Typ	0-5 år	6-10 år
Hallands län	Nedreglering	0-21	0-49

Prognos över behovet av flexibilitetstjänster och andra resurser för regionnätet i Hallands län på medellång och lång sikt, angivet i MW.

18 Gotlands län

I nuläget ser vi inget behov av flexibilitetstjänster i Gotlands län under den period som nätutvecklingsplanen täcker. Eftersom både prognoser och analysmetoder fortsätter att utvecklas kan bedömningen komma att ändras längre fram.

2.4.2.1 Redogörelse för olika typer av åtgärder inklusive omfattning av behovet av åtgärderna

En del av de behov av flexibilitet som visas i tabellerna ovan hanteras genom förstärkningar av elnätet.

Reglerna för hur villkorade avtal får användas är fortfarande under utveckling, och ett nationellt ramverk förväntas tas fram. Vattenfall Eldistribution arbetar därför parallellt med att utveckla villkorade avtal, samtidigt som arbetssättet anpassas efter den pågående utvecklingen av regelverket.

För lokalnätet har analyserna i nuläget endast utgått från begränsningar i det överliggande elnätet. Eventuella fysiska begränsningar i det egna lokalnätet har inte tagits med i analysen. Inte heller har hänsyn tagits till nya affärsmodeller där kunder väljer att permanent bidra med flexibilitet

När det gäller regionnätet bygger bedömningen på ett antagande att 5 procent av energin från sol- och vindkraft är flexibel. Denna flexibilitet förutsätts i första hand hanteras av kunden själv, till exempel genom att anpassa produktionen vid låga eller negativa elpriser.

Vid höga elpriser och risk för kapacitetsbegränsningar i nätet behöver dock elnätsbolaget ha möjlighet att begränsa kundens inmatning. Beräkningarna visar vilken effekt 5 procents flexibilitet motsvarar, uttryckt i MW per elområde.

På längre sikt bedöms potentialen för flexibilitetslösningar öka, under förutsättning att berörda kunder är villiga att anpassa sin verksamhet utifrån givna villkor och risker. I vissa fall kan sådana lösningar därför fungera som ett alternativ eller ett komplement till traditionella åtgärder för att förstärka elnätet.

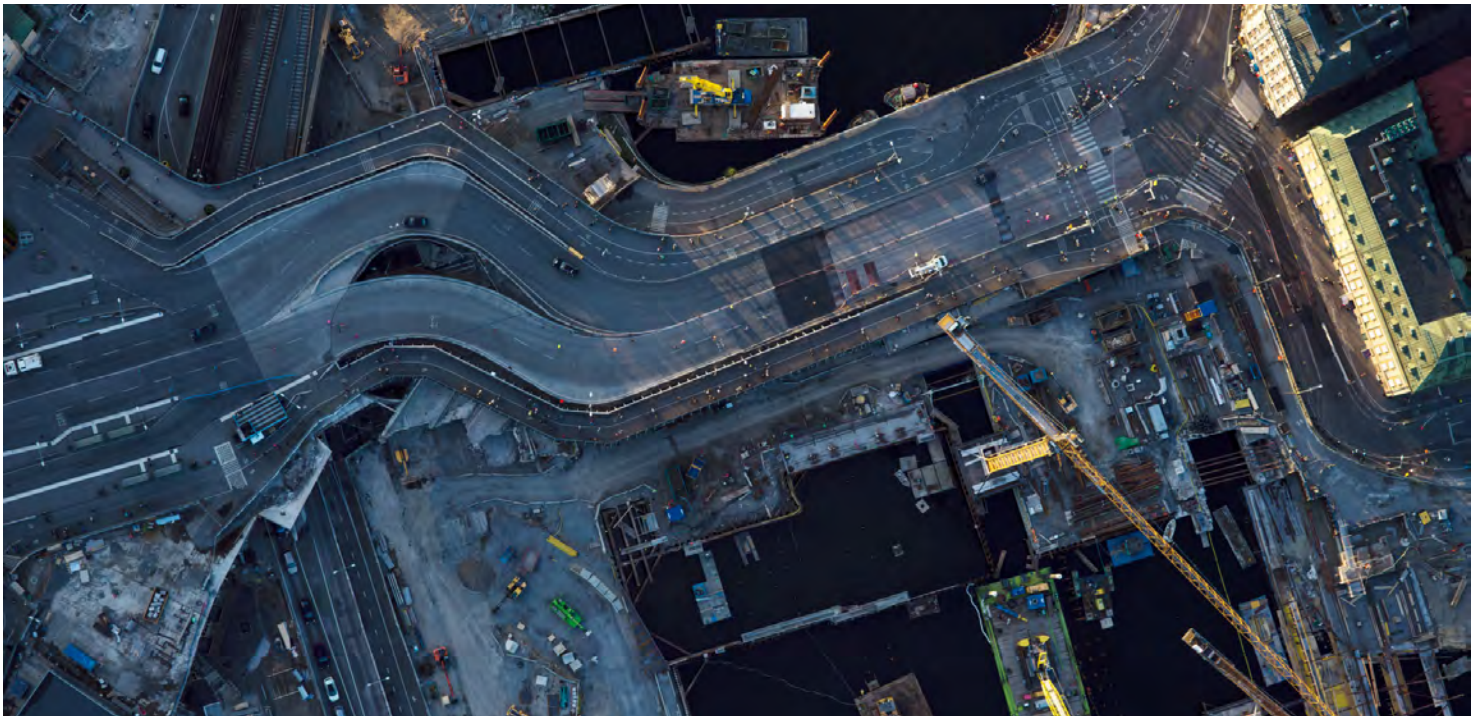
Uppreglering
Uppreglering kan ske vid:

- → Helgresdagar som infaller vid kallt väder
- → Längre kalla perioder
- → Annat skäl

Nedreglering
Nedregling kan ske vid:

- → Soligt eller blåsigt väder
- → Låga eller negativa elpriser
- → Annat skäl

Anskaffning av flexibilitetstjänster innebär att behovet av flexibilitet möts av villkorade avtal, om det inte är mer kostnadseffektivt att använda marknadsbaserad anskaffning.

2.5 Redogörelse för valet av det mest kostnadseffektiva alternativet

På Vattenfall Eldistribution arbetar vi för att det ska vara enkelt och tryggt för våra kunder att ansluta sig till elnätet.
Det gäller oavsett om det handlar om nya bostadsområden, etablering av företag eller mindre anslutningar. Vårt mål är alltid att hitta smarta och kostnadseffektiva lösningar som gör anslutningar möjliga, utan att tumma på kvalitet, driftsäkerhet eller kundupplevelse.

I den metodbeskrivning för villkorade avtal som har godkänts av Energimarknadsinspektionen redovisas schablonmässiga jämförelser mellan kostnader för elnät och flexibilitetstjänster.
Den totala kostnaden för elnät, beräknad som kapitalkostnader och övriga kostnader, bedöms i genomsnitt uppgå till 0,27 MSEK per MW och år.

Som jämförelse bedöms kostnaden för ett tillgänglighetsavtal med en leverantör av flexibilitetstjänster uppgå till mellan 4 och 8 MSEK per MW och år.

Beräkningen är teoretisk och ska ses mot bakgrund av att mycket få aktörer i dag bedöms uppfylla de tekniska krav som ställs för att leverera tjänster som kan ersätta elnät. Med tekniska krav menas till exempel vilken uthållighet aktören har. Aktören behöver kunna hålla ut så länge som krävs för att lösa det kapacitetsproblem som flexibilitetstjänsten ska hjälpa till med.

- → Om det till exempel är en luftledning som begränsar kapaciteten behöver man ta hänsyn till att det kan ta ungefär ett dygn att reparera den.
- → Om det istället handlar om en markkabel kan det ta flera dagar, upp till ett par veckor.
- → För en transformator tar det ännu längre tid att ersätta den.

Det betyder att flexibilitetstjänsten måste kunna stötta elnätet under hela den tid det tar att åtgärda felet. När det gäller att kunna minska förbrukning är det ofta inte något problem. Om det i stället handlar om ett energilager eller produktion är det mer utmanande att hitta det bästa sättet att stötta upp situationen.

Flexibilitetstjänster befinner sig fortfarande i ett tidigt skede av utvecklingen. Vattenfall Eldistribution har genomfört flera utvecklingsprojekt kopplade till flexibilitetsmarknader. I utvärderingarna har det framkommit att marknaderna hittills har haft för låg likviditet för att skapa tillräcklig konkurrens och en fungerande prisbildning. Det har också konstaterats att tillförlitligheten i tjänsterna inte har varit tillräcklig.

Samtidigt innebär den pågående elektrifieringen att nya aktörer med energilagringskapacitet etableras. De är tänkta att möta de behov som uppkommer genom exempelvis elektrifieringen av industriprocesser och transportsektor, samt anslutningen av energilager. De senare är i dagsläget främst inriktade på Svenska kraftnäts stödtjänstmarknader..

Dessa aktörer har potential att på sikt bidra till flexibilitetstjänster. Vattenfall Eldistribution deltar därför i flera utvecklingsprojekt inom energilagring och analyserar löpande energilagrens möjligheter att bidra med tjänster som skapar nytta för elnätet.

2.6 Om planerade åtgärder möter behovet för överföringskapacitet

Det är viktigt att betona att en nätutvecklingsplan är en ögonblicksbild vid tidpunkten för publicering och inrapportering. Förutsättningarna förändras snabbt och behovet av överföringskapacitet kan ändras över tid. När behovet ändras kan det påverka både planerade investeringar och möjligheterna att fullt ut möta framtida behov.

Vattenfall Eldistribution bedömer att det växande behovet av överföringskapacitet kan mötas
genom en kombination av långsiktiga investeringar och ett strukturerat arbete med kompletterande lösningar och verktyg. Med de planerade investeringarna och den fortsatta användningen av till exempel villkorade avtal anser vi att vi vidtar tillräckliga åtgärder för att hantera kapacitetsutmaningar i vårt eget elnät.

Samtidigt pågår ett kontinuerligt arbete med att planera och prioritera projekt i takt med den snabba förändringen av behoven. Genom löpande uppföljning, nära dialog med kunder och möjlighet att snabbt justera våra planeringsantaganden arbetar vi för att säkerställa att investeringar, alternativa lösningar och tillfälliga åtgärder även fortsättningsvis ger så bra förutsättningar som möjligt, både för kunderna och för det elsystem vi ansvarar för.

Tiden till en anslutning påverkas av kapaciteten på alla nätnivåer.
Kapacitetsbegränsningar i lokalnätet är lätthanterliga i jämförelse med region- och transmissionsnätet eftersom de vanligtvis kan byggas bort inom 1-3 år.

För en anslutande kund betyder detta att en initial begränsning ofta kan lösas inom överskådlig tid.

Likväl är det viktigt att belysa att det i många fall är överliggande nät, eller till och med nätet ovanför det, som utgör den faktiska begränsningen och som kan påverka tiden tills en anslutning till elnätet kan genomföras.

Förutsättningarna för att bygga ut elnätet ska vara långsiktigt hållbara, både miljömässigt och samhällsekonomiskt.
Att bygga ut elnätet medför miljöpåverkan och fysiska intrång. För att få tillstånd att bygga en ny anläggning krävs att den bedöms vara lämplig ur allmän synpunkt, vilket innebär att det ska finnas ett reellt behov.

Det är varken samhällsekonomiskt försvarbart eller miljömässigt hållbart att i förväg dimensionera elnätet för alla tänkbara kundstorlekar och etableringar i alla delar av nätet. En sådan utbyggnadsstrategi skulle innebära att befintliga kunder får bära kostnaden för investeringar som i många fall inte motsvarar ett faktiskt behov, samtidigt som miljön belastas i onödan.

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla och använda alternativa verktyg
som kompletterar traditionell nätutbyggnad och gör det möjligt för oss att ansluta fler kunder på kortare tid. Dessa metoder möjliggör att vi kan utnyttja befintligt nät mer effektivt och erbjuda snabbare anslutningar utan att kompromissa med driftsäkerheten med fullt fokus på vad som är samhällsekonomiskt motiverat.

Vi ser stor potential i att fortsätta använda villkorade avtal
som ett verktyg för att möjliggöra snabbare anslutningar i väntan på att nätförstärkningar genomförs. Genom villkorade avtal kan vi erbjuda kunder en tidigare anslutning utan att hela nätet måste vara färdigutbyggt, samtidigt som vi säkerställer att driftsäkerheten upprätthålls. Denna lösning gör det möjligt att ta tillvara på kundernas utvecklingsplaner och investeringstakt, samtidigt som mer långsiktiga nätförstärkningar planeras och genomförs.

Vattenfall Eldistribution utesluter inte användning av flexibilitetstjänster, inklusive lösningar som bygger på flexibilitetsmarknader.
Sådana tjänster kan komma att spela en större roll framöver, i takt med att den tekniska utvecklingen inom området fortskrider. Vi har genom pilotprojekten sthlmflex och CoordiNet skaffat oss erfarenhet och kunskap om flexibilitetsmarknader i syfte att dra lärdomar och vara väl förberedda inför framtiden.

Bedömning av investeringar och kapacitet i det egna nätet – samtliga län

Län	Kapacitetsbegränsningar och planerade åtgärder
Samtliga län där Vattenfall Eldistribution äger elnät	Vattenfall Eldistribution bedömer att det befintliga elnätet, tillsammans med de planerade åtgärderna, kan möta det förväntade behovet av överföringskapacitet och därmed hantera eventuella kapacitetsbegränsningar i det egna nätet. Förfrågningar om att ansluta ytterligare större elproduktionsanläggningar eller elintensiva verksamheter, utöver det som ingår i det förväntade behovet, hanteras inom Vattenfall Eldistributions ordinarie anslutningsprocess. Bedömningen av om en anslutning är möjlig görs utifrån flera faktorer, bland annat projektens mognadsgrad, eventuell köbildning och förutsättningarna i elnätet. Inom ramen för anslutningsprocessen förs också en dialog mellan Vattenfall Eldistribution och den part som vill ansluta.

Bedömning av kapacitetsbegränsningar i överliggande nät samt planerade åtgärder för dessa

Vattenfall Eldistribution bedömer i de flesta fall att transmissionsnätet kan möta det förväntade behovet under perioden, under förutsättning att planerade investeringar genomförs enligt plan. När vi får ett ett positivt besked från Svenska kraftnät om möjlighet att öka uttag eller inmatning till transmissionsnätet innebär detta att kapaciteten i överliggande nät finns tillgänglig vid den tidpunkt och enligt de förutsättningar som Svenska kraftnät anger.

Det kan medföra behov av åtgärder i Vattenfall Eldistributions regionnät, med utgångspunkt i hur mycket effekt kunden efterfrågar. Åtgärderna är specifika för varje projekt och kan bestå av allt från att bara bygga anslutningsledning från befintligt regionnät till anslutningspunkten till att etablera ny station för anslutning mot stamnätet och bygga helt nya regionnätsledningar mellan stamnätstationen och anslutningspunkten. Om anslutningen sker mot underliggande lokalnät så krävs vanligtvis också åtgärder i lokalnätet.

För fördjupad analys och bedömning för respektive län, se tabell nedan.

Län	Kapacitetsbegränsningar och planerade åtgärder
Norrbottens län	Bedömningen är att transmissionsnätet kan möta det förväntade behovet under perioden, under förutsättning att planerade investeringar genomförs enligt plan. För mer information om Svenska kraftnäts planerade projekt hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät om ansökan.
Västerbottens län	Med de planerade nätförstärkningarna bedöms transmissionsnätet kunna möta det förväntade behovet inom den tidsperiod som omfattas av nätutvecklingsplanen. För mer detaljerad information om Svenska kraftnäts planerade åtgärder hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet, för att möjliggöra anslutning av vindkraftparker. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät i denna fråga.
Västernorrlands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka uttaget ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av enskilda större förbrukningsanläggningar både i det egna elnätet och i underliggande lokalnät. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät i denna fråga
Jämtlands län	Det överliggande elnätet som ägs av Svenska kraftnät och Jämtkraft, liksom angränsande regionnät som ägs av E.ON, bedöms kunna möta det förväntade behovet.
Gävleborgs län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större sol- och vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna ingå i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.

Län	Kapacitetsbegränsningar och planerade åtgärder
Dalarnas län	Transmissionsnätet bedöms i grunden kunna möta det förväntade behovet. Samtidigt finns det i dagsläget begränsningar som gör det svårt att ansluta större mängder elproduktion än vad som ingår i det förväntade behovet. Vattenfalls bedömning är att dessa begränsningar successivt kommer att åtgärdas genom Svenska kraftnäts NordSyd-program under 2030-talet. För mer information om Svenska kraftnäts planerade åtgärder hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större sol- och vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Västmanlands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet, under förutsättning att de planerade investeringarna inom NordSyd-programmet genomförs enligt plan. För mer information om Svenska kraftnäts planerade projekt hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större sol- och vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Uppsala län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet, under förutsättning att planerade investeringar genomförs enligt plan. Samtidigt finns det kapacitetsbegränsningar i transmissionsnätet som Svenska kraftnät planerar att åtgärda genom bland annat investeringsprogrammet NordSyd. För mer information om Svenska kraftnäts planerade projekt hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större solparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Värmlands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större sol- och vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna ingå i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Örebro län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större sol- och vindkraftparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna ingå i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.

Län	Kapacitetsbegränsningar och planerade åtgärder
Stockholms län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet, under förutsättning att planerade investeringar genomförs enligt plan. Det finns kapacitetsbegränsningar i transmissionsnätet som Svenska kraftnät planerar att bygga bort genom investeringsprogrammen Stockholms ström och Storstockholm väst. För mer information kring Svenska kraftnäts planerade projekt hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större solparker i norra delen av länet. Dessa förfrågningar har inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att ingå i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Södermanlands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet, under förutsättning att planerade investeringar genomförs enligt plan. För mer information om Svenska kraftnäts planerade åtgärder hänvisas till Svenska kraftnäts regionala utvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka uttaget ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar. Dessa förfrågningar har inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att ingå i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Västra Götalands län	Det befintliga transmissionsnätet bedöms kunna hantera delar av det förväntade behovet, men för att möta hela behovet krävs omfattande förstärkningar. Med de åtgärder som planeras bedöms transmissionsnätet kunna möta det förväntade behovet inom perioden, under förutsättning att åtgärderna genomförs enligt plan. För mer information om transmissionsnätet hänvisas till Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större produktionsanläggningar. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Östergötlands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större solparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Jönköpings län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större solparker. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Kalmar län	Vattenfall Eldistribution har ingen anslutning till det överliggande transmissionsnätet i länet, men regionnätet är anslutet till E.ON Energidistributions regionnät. Effektutbytet via denna gränspunkt bedöms kunna möta det förväntade behovet.

Län	Kapacitetsbegränsningar och planerade åtgärder
Hallands län	Transmissionsnätet bedöms kunna möta det förväntade behovet. Vattenfall Eldistribution har ansökt hos Svenska kraftnät om att få öka både uttaget och inmatningen ytterligare, utöver det som ingår i det förväntade behovet. Syftet är att möjliggöra anslutning av kända, enskilda större förbrukningsanläggningar samt större produktionsanläggningar. Dessa förfrågningar har ännu inte kommit tillräckligt långt i Vattenfalls anslutningsprocess för att kunna inkluderas i det förväntade behovet. Vattenfall inväntar i nuläget besked från Svenska kraftnät.
Gotlands län	Gotlands län är i dagsläget inte anslutet till transmissionsnätet. Svenska kraftnät planerar att bygga två anslutningar från fastlandet till ön, som väntas tas i drift under perioden. Med dessa anslutningar på plats bedöms transmissionsnätet kunna möta det förväntade behovet.

Referenslista

Aktuella projekt Vattenfall Eldistribution
https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/projekt/

Anslutningsprocess för regionnät, Vattenfall Eldistribution
https://www.vattenfalleldistribution.se/foretag/elnatsanslutning/anslut-till-elnatet/elintensiv-anslutning/anslutning-regionnat/

Effektprognos – en lathund för lokalnätsbolag, Energiforsk
https://energiforsk.se/rapporter/effektprognos-en-lathund-for-lokalnatsbolag/

Kraftbalansen på den svenska elmarknaden, rapport 2025, Svenska kraftnät
https://www.svk.se/49bb53/siteassets/om-oss/rapporter/2025/kraftbalansen-pa-den-svenska-elmarknaden-rapport-2025.pdf

Nationell metod för effekt- och kapacitetsprognoser – Rapport 2026:1157, Energiforsk
https://energiforsk.se/media/wbgc3m0f/2026-1157-nationell-metod-fo-r-effekt-och-kapacitetsprognoser.pdf

Regionala elektrifieringspiloter för tunga transporter, Energimyndigheten
https://www.energimyndigheten.se/klimat/transporter/laddinfrastruktur/stod-att-soka-inom-laddinfrastruktur/regionala-elektrifieringspiloter/

Tillståndsprocessen, Vattenfall Eldistribution
https://www.vattenfalleldistribution.se/var-verksamhet/om-elnatet/tillstandsprocessen/

Vattenfall Eldistribution AB | Department
Adress: RU2560, SE-162 95 Stockholm, Sweden
Besöksadress: Evenemangsgatan 13
Organisationsnummer: SE556417-0800
www.vattenfalleldistribution.se

Kommunstyrelsen

§ 97 - Kommunalt partistöd 2027

(26/KS/165)

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har att fatta beslut om utbetalning av partistöd senast i december för kommande år (2027). Utbetalning sker i januari månad. Av reglerna för partistöd framgår att partierna årligen ska lämna skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala/regionala demokratin.

Partistödet består årligen av 20 prisbasbelopp för det år partistödet avser (prisbasbelopp för 2027 enligt SCB utgör 59 600 kr). Av partistödet utgör 2 prisbasbelopp grundstöd som fördelas i lika delar mellan de partier som är representerade i kommunfullmäktige. Samtliga partier som finns representerade i kommunfullmäktige har lämnat in redovisning för partistöd föregående år (2025) enligt regler för partistöd. Partistödet betalas ut under januari månad 2027.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att utbetala kommunalt partistöd för 2027 enligt nedan:
Arbetarpartiet Socialdemokraterna 420 180 kr
Centerpartiet 86 420 kr
Kristdemokraterna 62 580 kr
Liberalerna 62 580 kr
Miljöpartiet 38 740 kr
Moderaterna 205 620 kr
Sverigedemokraterna 229 460 kr
Vänsterpartiet 86 420 kr

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Christina Torpman föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att utbetala kommunalt partistöd för 2027 enligt nedan:
Arbetarpartiet Socialdemokraterna 420 180 kr
Centerpartiet 86 420 kr
Kristdemokraterna 62 580 kr
Liberalerna 62 580 kr
Miljöpartiet 38 740 kr
Moderaterna 205 620 kr
Sverigedemokraterna 229 460 kr
Vänsterpartiet 86 420 kr

Beslutsunderlag

- TS Kommunalt partistöd 2027

Kommunstyrelsen

- Kommunalt partistöd 2027
- Redovisning av kommunalt partistöd 2025

Paragrafen är justerad

Kommunalt partistöd 2027
§ 97
26/KS/165

Kommunalt partistöd 2027

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har att fatta beslut om utbetalning av partistöd senast i december för kommande år (2027). Utbetalning sker i januari månad. Av reglerna för partistöd framgår att partierna årligen ska lämna skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala/regionala demokratin.

Partistödet består årligen av 20 prisbasbelopp för det år partistödet avser (prisbasbelopp för 2027 enligt SCB utgör 59 600 kr). Av partistödet utgör 2 prisbasbelopp grundstöd som fördelas i lika delar mellan de partier som är representerade i kommunfullmäktige.
Samtliga partier som finns representerade i kommunfullmäktige har lämnat in redovisning för partistöd föregående år (2025) enligt regler för partistöd. Partistödet betalas ut under januari månad 2027.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att utbetala kommunalt partistöd för 2027 enligt nedan:

Arbetarpartiet Socialdemokraterna	420 180 kr
Centerpartiet	86 420 kr
Kristdemokraterna	62 580 kr
Liberalerna	62 580 kr
Miljöpartiet	38 740 kr
Moderaterna	205 620 kr
Sverigedemokraterna	229 460 kr
Vänsterpartiet	86 420 kr

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Kommunalt partistöd 2027

Redovisning av partistöd 2025

Kommunstyrelseförvaltningen
Administrativa avdelningen

Kommunalt partistöd 2027

Antal mandat

Arbetarpartiet Socialdemokraterna	17 mandat
Centerpartiet	3 mandat
Kristdemokraterna	2 mandat
Liberalerna	2 mandat
Miljöpartiet	1 mandat
Moderaterna	8 mandat
Sverigedemokraterna	9 mandat
Vänsterpartiet	3 mandat

Totalt antal mandat: 45 mandat

Uträkning för partistöd 2027

Partistöd för 2027 utgör totalt: 1 192 000 kr

59 600 x 18 = 1 072 800kr

59 600 x 2= 119 200kr

Fördelning per parti

1 072 800/45 = 23 840 kr per mandat

119 200/8 = 14 900 kr grundstöd till partiet

Arbetarpartiet Socialdemokraterna	17 x 23 840 + 14 900 = 420 180 kr
Centerpartiet	3 x 23 840 + 14 900 = 86 420 kr
Kristdemokraterna	2 x 23 840 + 14 900 = 62 580 kr
Liberalerna	2 x 23 840 + 14 900 = 62 580 kr
Miljöpartiet	1 x 23 840 + 14 900 = 38 740 kr
Moderaterna	8 x 23 840 + 14 900 = 205 620 kr
Sverigedemokraterna	9 x 23 840 + 14 900 = 229 460 kr
Vänsterpartiet	3 x 23 840 + 14 900 = 86 420 kr

Kommunstyrelseförvaltningen

Datum
mars 29, 2026

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Centerpartiet
Adress:	Hällebo 176, 697 91 Pålsboda
Telefonnummer:	0703244056
E-postadress:	gosta@skogsenergi.eu
Redovisningsperiod:	2025
Namn partiets granskare:	Gösta Hedlund

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Från kommunen erhållet partistöd:	112 780
Avgår: Till partidistriktet, serviceavgift, mm.	48 951
Rese- och kostnadsersättning	12 741
Information	41 508
Kurser	9 580

Insatserna har bidragit till att stärka den kommunala demokratin genom att våra förtroendevalda fått bättre kunskaper i hur arbetet i kommunens verksamhet fungerar.

Kontakter med kommunens medborgare har förbättrats genom att partiet har haft ekonomiska resurser till utbyte av kommunal information mellan kommunmedborgare och partiets förtroendevalda.

Kommunstyrelseförvaltningen

Datum
april 10, 2026

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Kristdemkraterna Hallsberg
Adress:	Per Larsgatan 11
Telefonnummer:	0730557252
E-postadress:	martin.pettersson@kristdemokraterna.se
Redovisningsperiod:	2025
Namn partiets granskare:	Martin Pettersson

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Partistödet har under det gångna året använts för att stärka vår närvaro och kompetens inom den kommunala demokratin genom en balanserad fördelning mellan utbildning, medborgardialog och information. Merparten av medlen har lagts på kompetensutveckling för våra förtroendevalda i form av juridiska och retoriska kurser, medan resterande delar har finansierat öppna konferenser och produktion av informationsmaterial.Dessa insatser har stärkt vår ställning genom att våra företrädare nu kan agera mer professionellt och sakligt i nämnder och fullmäktige, samtidigt som de publika mötena har skapat en närmare kontakt med kommuninvånarna. Vi valde att prioritera just dessa områden eftersom vi anser att en stark lokal demokrati kräver både kunniga politiker och en levande dialog med medborgarna, vilket i slutändan säkerställer att vi kan företräda väljarna på bästa möjliga sätt.

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-05-06

Kommunstyrelseförvaltningen

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Miljöpartiet de gröna i Hallsberg
Adress:	L. Strandberg, Nämndv 3, 71572 St Mellösa
Telefonnummer:	0765514003
E-postadress:	lea.stranberg@mp.se
Redovisningsperiod:	250101-251231
Namn partiets granskare:	Lea Stranberg

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Se bilaga för beskrivning av 2025 års verksamhet

Partistöd 2025: 38 220 kr
Föreningsarbete/aktiviteter: 23 164 kr

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-05-06

Bilaga till Redovisning av partistöd 2026
Från Miljöpartiet de gröna i Hallsberg

Miljöpartiet de Gröna har stärkt partiets ställning i Hallsbergs kommunala demokrati genom:

I början av 2025 gjordes en större satsning i delar av kommunen för att nå människor som är intresserade av grön politik och presumtiva väljare. Denna satsning möjliggjorde samtal om Hallsbergs kommun och de frågor som vi driver för att göra Hallsberg till en bra plats att leva på.

Givande möte med pensionärsorganisation. Där viktigt samtal om förutsättningarna för att leva ett värdigt och gott liv som äldre ägde rum och vi kunde ta med oss förslag och idéer.

Arbetet i nämnderna har under året gett fortsatt kunskap om hur kommunens verksamhet fungerar och gett möjlighet att påverka och komma med frågor och förslag.

Genom annonsering i lokalpressen och vår Facebooksida visat att vi finns och vad Miljöpartiet står för. Detta har lett till givande samtal per telefon, möten, mejl mm.

Medel till partiorganisationen

Vi har avsatt medel från partistödet till valåret 2026.

Därutöver har Miljöpartiet de Gröna under 2025 arbetat med ordinarie förenings- och studiecirkelarbete.

Partistöd 2025: 38 220 kr

Föreningsarbete/aktiviteter: 23 164 kr

miljöpartiet de gröna
HALLSBERG

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-05-14

Kommunstyrelseförvaltningen

Datum
maj 8, 2026

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Liberalerna Hallsberg
Adress:	c/o Persson Alle'gatan 18, 694 31 Hallsberg
Telefonnummer:	070-575 61 33
E-postadress:	058214854@telia.com
Redovisningsperiod:	2025
Namn partiets granskare:	Jaana Storsveden

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Lokalhyra	4315:-
Förbrukningsmaterial	33:-
Annonsering	3407:-
Utställning och mässor	450:-
Representation,avdragsgill	3105:-
Postbefordran	3331:-
Möteskostnader	3923:-
Redovisningstjänster	2353:-
Bankkostnader	1200:-
Länsförbundet	10000:-
Övriga externa koatnader avdragsgilla	5282:-
Summa:	37 399:-

Samtliga kostnader uppkomna för att kunna vara en aktiv del av av det samarbete som formades efter förra valet 2022, kallat "Vår framtid". Liberalerna har genom möten, deltagande i samarbete med vårt länsförbund och mycket annat kunnat bidraga till att fortsätta utveckla vår kommun.

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-05-25

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn: Moderata Samlingspartiet i Hallsberg
Adress: Västra Storgatan 13, 694 30 Hallsberg
Telefonnummer: 0705-51 51 82
E-postadress: ma.sundh@hotmail.com
Redovisningsperiod: 1/1–31/12 2025
Namn partiets granskare: Rick Andersson

Redovisning av partistöd – Moderaterna Hallsberg 2025

Moderata Samlingspartiet i Hallsberg har under 2025 bedrivit ett aktivt arbete för att stärka den kommunala demokratin och utveckla partiets lokala verksamhet inför valet 2026. Under året mottog 202 860 kr i partistöd som använts för att stärka organisationen, utveckla det politiska arbetet och öka partiets lokala närvaro.

Så har partistödet använts

- **Partistöd till länsförbundet –** 45 138 kr för rådgivning, administration och politiskt stöd.
- **Utbildningar och deltagaravgifter –** 15 058 kr för konferenser och utbildningar.
- **Medlemsmöten och lokalverksamhet –** 58 099 kr för medlemsmöten, årsmöte och lokalhyra.
- **Kommunikation och synlighet –** 22 540 kr för reklam, trycksaker och IT-tjänster.
- **Administration och övriga kostnader –** 7972 kr för försäkringar, bankkostnader och medlemsaktiviteter.

Kvarstående medel inför verksamhets- och valår 2026: 54 053 kr

Verksamhet under året

Under året har Moderaterna i Hallsberg genomfört medlemsmöten, interna konferenser och utåtriktade aktiviteter för att utveckla partiets politik och stärka dialogen med kommuninvånarna. Arbetet har fokuserat på frågor som trygghet, skola, företagande och kommunens utveckling inför valet 2026.

Pålsboda 2026-05-12

.....
Malin Sundh
Ordförande Moderaterna Hallsberg

.....
Rick Andersson
Revisor

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-05-25

Kommunstyrelseförvaltningen

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Hallsbergs arbetarekommun
Adress:	Västra storgatan 11, 69431 Hallsberg
Telefonnummer:	0760 227833
E-postadress:	hallsberg@socialdemokraterna.se
Redovisningsperiod:	250101 251231
Namn partiets granskare:	Siw Lunander

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Redovisning av hur partistödet använts under 2025

Se bilaga

Kommunstyrelsen, 26/KS/26, inkom 2026-06-02

Redovisning av hur partistödet använts under 2025

Partistöd	414 540 kr
Kostnader	
Inköp varor	3000 kr
Möten förtäring	14300 kr
Möten hyror	4500 kr
Hyra kontorslokaler	53300 kr
Tillstånd, arkivkostnader	7600 kr
Förbrukningsinventarier	12600 kr
Förbrukningsmaterial	4700 kr
Annonsering	17000 kr
PR reklam	6700 kr
Trycksaker	19000 kr
Telefon	2000 kr
Data	15700 kr
Porto	9900 kr
Försäkringar	2900 kr
Förvaltningskostnader	2200 kr
Arvoden	13900 kr
Bilersättning	6500 kr
Skatt och arb.giv.avgift	19400 kr
Utbildning	1500 kr

Vi har valt att stärka partiet ställning i den kommunala demokratin, genom att sprida Socialdemokraternas demokratiska värderingar via informationsmaterial som vi både delat personligen och också med postbefordran. Det har anordnats öppna möten på samtliga tätorter i kommun, där har de lokal S-föreningarna tagit ett stort ansvar. Ersättning har också använts för reseersättningar och arvodering av personal som utfört administrativa tjänster. De medel som inte förbrukats sparas till år 2026 som är ett valår.

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn: Vänsterpartiet
Adress: Fredsgatan 9B 69435 Hallsberg
Telefonnummer: 0582-670540
E-postadress: tryggve.thyresson@hallsberg.se>
Redovisningsperiod: 20240101-20241231
Namn partiets granskare: Lars-Åke Zettergren

HALLSBERGS KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen
2026 -06- 26
ANKOM

Erhållet partistöd 2025 är 61170 kr. Av det har 25575 kr avsatts till kommande val.
Resterande summa av partistödet har använts för att stärka Vänsterpartiets ställning i den kommunala demokratin och för att via utåtriktade aktiviteter och parlamentariskt arbete i kommunfullmäktige, nämnder och styrelser driva en politisk verksamhet med anknytning till Hallsbergs kommun.
Min bedömning efter granskning av föreningens verksamhetsberättelse och ekonomisk berättelse är att erhållet partistöd har använts enligt reglerna för kommunalt partistöd.
Av partiet utsedd granskare

Namn: Lars-Åke Zettergren
Adress: Lärkvägen 5 69460 Åsbro
Telefonnummer: 072-572 6670
E-postadress: lars.ake.zettergren42@gmail

HALLSBERGS KOMMUN
Kommunstyrelseförvaltningen

2026 -06- 26

ANKOM

Redovisning av kommunalt partistöd 2025

Vänsterpartiet i Hallsberg

Vi har 2025 erhållit detta i kommunalt partistöd: 61170 kronor

I vårt arbete att stärka den lokala demokratin har vi använt stödet till:

Utbildning och deltagande i partiaktiviteter	5850	3670	2180	5850	
Hyra	21224	5306	4	21224	
Administration och ersättning för webtjänster mm	2500	2500			
Medlemsvård, fika och liknande	2430	1200	1230	2430	
Prenummerationer och medlemsavgifter	1699	600	1099	1699	
Kampanjmaterial	418				
Tele	886	333	185	184	184	886
Bankkostnader	588	49	12	588	
Avsatt till kommande val	25575 kronor				

Vänligen

Tryggve Thyresson, kassör
För styrelsen, Rambotorp, 2606118

List of Signatures

2026-06-30 Partistödsredovisning - Sverigedemokraterna Hallsberg.pdf

Name	Method	Signed at
KARL MIKAEL PATRIK NYSTRÖM	BANKID	2026-06-30 15:15 GMT+02

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: 2E558E4AFAC74B5782B8A353669DA65A

Lämnas in senast den 30 juni 2026

Redovisning av kommunalt partistöd för år 2025

Partinamn:	Sverigedemokraterna
Adress:	Dalhemsvägen 8, 691 42 Karlskoga
Telefonnummer:	070-510 91 31
E-postadress:	patrik.nystrom@sd.se
Redovisningsperiod:	2025-01-01 - 2025-12-31
Namn partiets granskare:	Patrik Nyström

Nedan beskrivs på vilket sätt partistödet använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin. Redovisa hur stödet har fördelats mellan de olika aktiviteterna/ utbildningar/konferenser eller dylikt som ägt rum. Beskriv på vilket sätt era insatser har kunnat stärka partiets ställning i den kommunala demokratin och motivera varför ni valde just de insatserna. Om du behöver mer utrymme för din redovisning, bifoga ett separat dokument.

Se bifogat dokument för detaljerad redovisning av hur partistödet har använts för år 2025 och hur det har bidragit till vårt arbete med att stärka den lokala demokratin.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Document ID:
2E558E4AFAC74B5782B8A353669DA65A

Sverigedemokraterna
Hallsbergs kommun

Partistödsredovisning

För verksamhetsåret 2025

Under den berörda perioden har partiet erhållit kommunalt partistöd om 249 900 kronor. Dessa, tillsammans med tidigare sparade medel om 117 048,62 kronor har på olika sätt fördelats eller sparats under året. Vi har även haft en intäkt kallad "Medlemsåterbäring" på 3 250 kronor. Där partiet lokalt får ta del av medlemsintäkterna från medlemmarna i Hallsberg.

Fördelning av pengarna

155 749,90 kronor har sparats undan inför valrörelsen 2026 samt för att betala hyran av partilokalen, som drogs i januari 2026. Partilokalen fyller flera syften, bland annat som mötesplats för interna möten, föreläsningssal och möjlighet för invånare att träffa partiets företrädare. Partilokalen används även som kontor och lagerlokal, samt som passiv reklam för partiet via skyltfönstret.

49 975 kronor har betalats till partiorganisationen för tillhandahållande av digitala system, bland annat lokal hemsida, partimejl, medlemsportal, digital utbildningsportal och övriga stödtjänster, utöver fondering inför kommande gemensam valrörelse under 2026.

15 880 kronor har använts för medlemsaktiviteter, bland annat årsmöte, bowlingkväll, medlemsfika, öppet hus och terminsavslutande middag för den parlamentariska gruppen på Hotell Stinsen.

13 975,55 kronor har lagts för inköp av profilprodukter och tryckning av lokala flygblad.

13 361 kronor i samlad pott har lagts på löpande driftkostnader för partilokalens el och försäkring. Samt vårt ekonomiska redovisningsprogram och för bankkostnader. Dessa finns särredovisade i den bifogade resultatrapporten.

3 625 kronor lades på en lokal annonsering. Där vår logga syntes på några av kundavdelarna i en lokal matbutik.

Hur vi stärkt den lokala demokratin

Partilokalen, som i år inte ligger med i denna redovisning på grund av försenad inbetalning, är vår viktigaste investeringen för att stärka den lokala demokratin, genom tydlig permanent närvaro där invånare, kommunanställda, besökare och medlemmar har möjlighet att träffas. Här sker återkommande möten med kommuninvånare och lokalen har blivit en fristad för många att i lugn och ro kunna få diskutera olika samhällsproblem eller händelser man själv varit med om. Det är via det arbetssättet som vi återkommande får reda på missförhållanden och även olika lokala önskemål. Detta brukar kunna resultera i politiska förslag i nämnder och till kommunfullmäktige. Det har även vid några tillfällen under året nyttjats för utfrågningar av de styrande eller till att fördjupa vår granskning av de styrande partiernas arbete. Ett återkommande beröm från medborgarna är just att de känner sig hörda och att partiet är villigt att agera i olika frågor, även om personerna inte alltid själva är medlemmar i vårt parti. Det stärker därmed både engagemanget i samhället och tilltron till demokratin både lokalt och generellt. Vi tror på detta som ett viktigt verktyg att erbjuda en form av inofficiell direktdemokrati, där vårt parti är villiga att agera som ett tillgängligt verktyg för medborgarna att föra deras talan, även mellan valen.

I övrigt fortgår arbetet med att ha en aktiv förening som lockar fler medlemmar så att fler av kommunens invånare har en ingång via oss att aktivera sig politiskt i kommunen. Samt fortsatta fördjupade utbildningar där vi hela tiden arbetar för god grundkompetens gällande hur demokrati och politik fungerar i praktiken, samtidigt som vi mer och mer går vidare in i olika spetskompetensområden och även förbereder oss inför valet 2026.

Önskas mer detaljerad info kring någon av posterna, svar på uppkomna frågor eller bokning av fysiskt möte, så kan man kontakta oss via mejl på: hallsberg@sd.se.

Sverigedemokraterna Hallsberg
Organisationsnummer: 802462-3715
Östra Storgatan 2, 694 31 Hallsberg
E-post: hallsberg@sd.se

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
2E558E4AFAC74B5782B8A353669DA65A

Resultatrapport

	Perioden
Rörelsens intäkter och lagerförändring	
Övriga rörelseintäkter	
3900 Medlemsåterbäring	3 250,00
3987 Partistöd	249 900,00
S:a Övriga rörelseintäkter	**253 150,00**
S:a Rörelsens intäkter och lagerförändring	**253 150,00**
Rörelsens kostnader	
Råvaror och förnödenheter	
4010 Inköp materiel och varor	-13 975,55
S:a Råvaror och förnödenheter	**-13 975,55**
Bruttoresultat	**239 174,45**
Övriga externa kostnader	
5020 Elkostnader	-4 696,00
5910 Annonsering	-3 625,00
6310 Företagsförsäkringar	-3 799,00
6541 Redovisningsprogram	-3 316,00
6570 Bankkostnader	-1 550,00
6600 Partigemensam valfond	-49 975,00
6602 Medlemsaktivtet	-15 880,00
S:a Övriga externa kostnader	**-82 841,00**
S:a Rörelsens kostnader	**-96 816,55**
Rörelseresultat före avskrivningar	**156 333,45**
Rörelseresultat efter avskrivningar	**156 333,45**
Resultat före finansiella intäkter och kostnader	**156 333,45**
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader	**156 333,45**
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	**156 333,45**
Resultat före skatt	**156 333,45**
Årets resultat	
8999 Årets resultat	-156 333,45
S:a Årets resultat	**-156 333,45**
Beräknat resultat:	**0,00**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID:
2E558E4AFAC74B5782B8A353669DA65A

Balansrapport

SVERGIGEDEMOKRATERNA HALLSBERG 802462-3715
Vald period: Hela räkenskapsåret Utskriven: 2026-02-26 08:21:36
Räkenskapsår: 2025-01-01 - 2025-12-31
Senaste ver.nr: A35, M3

	Ingående balans	Ingående saldo	Perioden	Utgående saldo
TILLGÅNGAR				
Omsättningstillgångar				
Kassa och bank				
1930 Föreningskonto	117 048,62	117 048,62	155 749,90	272 798,52
S:a Kassa och bank	**117 048,62**	**117 048,62**	**155 749,90**	**272 798,52**
S:a Omsättningstillgångar	**117 048,62**	**117 048,62**	**155 749,90**	**272 798,52**
S:a TILLGÅNGAR	**117 048,62**	**117 048,62**	**155 749,90**	**272 798,52**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital				
Balanserat kapital				
2068 Överförda medel från fg. år	-117 048,62	-117 048,62	0,00	-117 048,62
S:a Balanserat kapital	**-117 048,62**	**-117 048,62**	**0,00**	**-117 048,62**
Årets resultat				
2069 Årets resultat	0,00	0,00	-156 333,45	-156 333,45
S:a Årets resultat	**0,00**	**0,00**	**-156 333,45**	**-156 333,45**
S:a Eget kapital	**-117 048,62**	**-117 048,62**	**-156 333,45**	**-273 382,07**
Skulder				
Kortfristiga skulder				
2891 Personligt utlägg	0,00	0,00	583,55	583,55
S:a Kortfristiga skulder	**0,00**	**0,00**	**583,55**	**583,55**
S:a Skulder	**0,00**	**0,00**	**583,55**	**583,55**
S:a EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**-117 048,62**	**-117 048,62**	**-155 749,90**	**-272 798,52**
Beräknat resultat:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity of the document.
Document ID
2E558E4AFAC74B5782B8A353669DA65A

Kommunstyrelsen

§ 98 - Skattesats 2027 Hallsbergs kommun

(26/KS/187)

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige ska senast i november besluta om skattesatsen. Kommunfullmäktige har dock möjlighet att så sent som i december ändra den. Kommunfullmäktige fastställde i juni 2026 Gemensamma planeringsförutsättningar samt Ekonomiska ramar för 2027-2029. I förutsättningarna för de ekonomiska ramarna ingår en oförändrad skattesats på 21,55 kr per skattekrona.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att fastställa skattesatsen till 21,55 kr per skattekrona för år 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att fastställa skattesatsen till 21,55 kr per skattekrona för år 2027.

Beslutsunderlag

- TS Skattesats 2027

Paragrafen är justerad

Skattesats 2027 Hallsbergs kommun
§ 98
26/KS/187

Dnr:26/KS/187

Skattesats 2027

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige ska senast i november besluta om skattesatsen. Kommunfullmäktige har dock möjlighet att så sent som i december ändra den. Kommunfullmäktige fastställde i juni 2026 Gemensamma planeringsförutsättningar samt Ekonomiska ramar för 2027-2029. I förutsättningarna för de ekonomiska ramarna ingår en oförändrad skattesats på 21,55 kr per skattekrona.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att fastställa skattesatsen till 21,55 kr per skattekrona för år 2027.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Marie Hellgren
Ekonomichef

Kommunstyrelsen

§ 99 - Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun - antagande

(25/KS/131)

Ärendebeskrivning

Hallsbergs kommun har påbörjat arbetet med en ny översiktsplan. Sedan 1 december 2025 ska i alla översiktsplaner redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla utifrån kulturmiljösynpunkt samt den hänsyn som krävs för att tillvarata dess värden. För att uppfylla lagändringens krav samt få en samlad bild av kulturmiljöerna idag har Hallsbergs kommun genomfört en översyn av kulturmiljöer i kommunen. Denna har resulterat i ett nytt kulturmiljöprogram.

Kulturmiljöprogrammet har varit på remiss under juni – augusti 2026. Totalt fem remissyttranden har inkommit. Dessa har sammanställts och bemöts i en redogörelse (se bilaga 2).

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Joanna Hagstedt föredrar ärendet.

Mötet ajourneras för paus kl 09:30.
Mötet återupptas kl 09:50.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun.

Beslutsunderlag

- TS Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun - antagande
- Hallsberg KMP_lågupplöst_20261020
- Kulturmiljöprogram_Redogörelse av under remisstiden inkomna synpunkter

Paragrafen är justerad

Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun - antagande
§ 99
25/KS/131

Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun - antagande

Ärendebeskrivning

Hallsbergs kommun har påbörjat arbetet med en ny översiktsplan. Sedan 1 december 2025 ska i alla översiktsplaner redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla utifrån kulturmiljösynpunkt samt den hänsyn som krävs för att tillvarata dess värden. För att uppfylla lagändringens krav samt få en samlad bild av kulturmiljöerna idag har Hallsbergs kommun genomfört en översyn av kulturmiljöer i kommunen. Denna har resulterat i ett nytt kulturmiljöprogram.

Kulturmiljöprogrammet har varit på remiss under juni – augusti 2026. Totalt fem remissyttranden har inkommit. Dessa har sammanställts och bemöts i en redogörelse (se bilaga 2).

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun.

Ärendet

1.1 Bakgrund

Hallsbergs kommun har påbörjat arbetet med en ny kommunövergripande översiktsplan. Regeringens proposition 2024/25:169 ”Ett nytt regelverk för bygglov” trädde i kraft 1 december 2025. Lagändringen innebär att kommunen ska i översiktsplanen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla. Vidare ska kommunens syn på vilken hänsyn som krävs för att tillvarata de särskilda värdena ska framgå av översiktsplanen.

För att uppfylla lagändringens krav samt få en samlad bild av kulturmiljöerna idag har Hallsbergs kommun genomfört en översyn av kulturmiljöer i kommunen. Denna har resulterat i ett nytt kulturmiljöprogram.

Framtagande av kulturmiljöprogrammet har till 50 % finansierats från medel från Länsstyrelsen i Örebro län.

1.2 Syfte

Kulturmiljöprogrammets syfte är att:

- Utgöra ett kunskapsunderlag och fungera som stöd i kommunens arbete med översiktsplanering samt i fråga om plan-, bygglovs- och markfrågor samt övriga beslut för att säkerställa att kulturmiljöerna kan fortsätta vara en tillgång för kommunen.
- Synliggöra och berätta om kommunens kulturmiljöer för invånare, besökare och fastighetsägare och lyfta fram kulturmiljön som ett allmänt intresse.
- Vara ett stöd till fastighetsägare genom att tydliggöra vilka lagar som gäller för den värdefulla bebyggelsen, samt tillhandahålla råd och riktlinjer för hur bebyggelsen kan underhållas på ett varsamt och ansvarsfullt sätt för kommande generationer.

- Bidra till att uppnå en hållbar samhällsutveckling genom att verka för att en mångfald av kulturmiljöer kan bevaras, användas och utvecklas.

1.3 Metod och process

Kulturmiljöprogrammet har tagits fram av en konsultgrupp på uppdrag av Hallsbergs kommun. Arbetet har utförts under åren 2025–2026. Under framtagande av programmet har möten med Länsstyrelsen genomförts.

Kommuntäckande inventeringsarbeten i syfte att identifiera Hallsbergs värdefulla kulturmiljöer har utförts under hösten 2025. Totalinventering av bebyggelsen i kommunen har dock inte genomförts. Arbetet har omfattat genomgång av befintliga kunskapsunderlag och kompletterande litteratur- och arkivstudier. Fokus har legat på att identifiera de områden som särskilt väl speglar kommunens bärande berättelser och bedöms därför vara särskilt värdefulla i plan- och bygglagens mening (PBL 8 kap. §13). Då mycket har hänt i landskapet och bebyggelsemiljöerna sedan den senaste inventeringen gjordes för 20 år sedan har avgränsningen av de tidigare utpekade miljöerna ibland reviderats och nya områden tillkommit.

Metoden för värdering och urval utgår från Riksantikvarieämbetets *Plattform för kulturhistorisk värdering och urval* (2015).

Kulturmiljöprogrammet har varit på remiss under juni – augusti 2026. Totalt fem remissyttranden har inkommit. Dessa har sammanställts och bemöts i en redogörelse (se bilaga 2).

1.4 Innehåll i kulturmiljöprogrammet

Kulturmiljöprogrammet består av tre delar. Det inledande kapitlet är kommunövergripande och handlar om kulturmiljö i samhällsplaneringen. Därefter följer *Del 2. Kulturhistorisk översikt* som på ett övergripande sätt behandlar kommunens bärande berättelser och historik samt landskapets karaktärer och kärnvärden som behöver värnas. I det tredje kapitlet presenteras de särskilt värdefulla områden som identifierats i kommunen.

Totalt har 29 miljöer inom Hallsbergs kommun pekats ut som särskilt värdefulla områden. Utpekade bebyggelsemiljöer utgör samlade miljöer eller omfattar flera delar som tillsammans formar en berättelse. Inom ett särskilt värdefullt område finns de kulturhistoriska värdena i byggnader, såväl som bebyggelsestrukturer, funktionella och visuella kopplingar och landskapselement som exempelvis alléer och murar. Landskap, bebyggd miljö och fornlämningar samverkar i olika utsträckning i de olika miljöerna.

En viktig del av kulturmiljöprogrammets användbarhet är de råd och riktlinjer som tagits fram för varje utpekat område. Dessa innehåller förslag till förhållningssätt för hur miljöns värden kan förvaltas, vårdas och utvecklas utan att dess kulturhistoriska värden minskar eller försvinner vid exempelvis underhåll, renovering, om- och tillbyggnad eller nyexploatering inom området.

Den så småningom laga kraftvunna översiktsplanen kommer vara vägledande i kommande lovprövning och planläggning. Kulturmiljöprogrammet utgör därmed ett viktigt underlag till denna. Hur det nu framtagna och de tidigare framtagna kulturmiljöprogrammen kommer att integreras i

översiktsplanen avses hanteras i fortsatt arbete. Det är viktigt att påpeka att det senaste kulturmiljöprogrammet inte ersätter de tidigare underlagen utan kompletterar dem.

1.5 Fortsatt arbete

Vidare är syftet att ta fram ett digitalt underlag som kan integreras i kommunens digitala översiktsplan men även fungera självständigt i kommunens GIS-databas.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltning

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Joanna Hagstedt
Planarkitekt

Bilagor

1. Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun, 2026-10-21
2. Redogörelse av under remisstiden inkomna synpunkter, 2026-10-21

Kulturmiljöprogram

För Hallsbergs kommun

Kulturmiljöprogram
Hallsbergs kommun

BESTÄLLARE

Hallsbergs kommun
Projektledare: Joanna Hagstedt

Datum
2026.10.16

Antagen
Kommunfullmäktige 2026.xx.xx

KONSULTER

© WSP Samhällsbyggnad

WSP Sverige
117 60 Stambanegatan 17 - Marievik
Org.nr: 556057-4880
www.wsp.com

Projektgrupp
Lára Heimisdóttir, bebyggelseantikvarie (uppdragsansvarig)
Rikard Lindhe, bebyggelseantikvarie
Hugo Nyman, bebyggelseantikvarie
Tove Stjärna, arkeolog på Arkea kulturmiljö
Helena Wärnhjelm, bebyggelseantikvarie (granskare)

Kontakt: lara.heimisdottir@wsp.com

Fotografier: WSP om inte annat anges
Ortofoton: © Lantmäteriet Geodatasamverkan

HALLSBERGS KOMMUN

Innehåll

Inledning 6

Del 1. Kulturmiljö i samhällsplaneringen 11

- Nationella mål och riktlinjer 12
- Lagstiftning om kulturmiljö 18
- Nationellt skyddade miljöer och byggnader 30
- Uppfylla lagstiftningens krav 34

Del 2. Kulturhistorisk översikt 41

- Hallsbergs historia 43
- Om kulturlandskapet i Hallsberg 56
- Hallsbergs bärande berättelser 60
- Övergripande råd & förhållningssätt 62

Del 3. Särskilt värdefulla områden 67

- Övergripande om särskilt värdefulla områden 68
- Socknarna i Hallsberg 70
- Hallsbergs socken 72
- Bo socken 166
- Sköllersta socken 224
- Svennevads socken 294
- Viby socken 364

Referenser 431

Vy mot väster och centrala Hallsberg. TIll höger i bild ligger järnvägen och till vänster Ostra Storgatan. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Förord

Hallsbergs kommun har ett varierande kulturlandskap med historisk djup som sträcker sig från forntid fram tills idag. De bärande berättelserna är jordbruket, kyrkan, bruken och industrin, de stora gårdarna samt järnvägen.

I samband med ändringar i plan- och bygglagen som trädde i kraft 1 december 2025 har kommunerna fått ett nytt krav på att i översiktsplanen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla.

Med anledning av detta har Hallsbergs kommun initierat en översyn av kulturmiljöer.

Programmet ska utgöra ett underlag i kommunens översiktsplanearbete samt fungera som ett stöd i plan- och lovärenden så att kulturmiljöerna kan fortsätta vara en tillgång för kommunen. Programmet ska därutöver fungera som ett kommunikativt och intresseväckande material för kommuninvånare och andra som vistas i Hallsbergs kulturhistoriska miljöer. Därigenom ska kulturmiljöprogrammet bidra till att uppnå en hållbar samhällsutveckling.

Ansvaret för bevarande och vård kulturmiljöer delas av enskilda kommuninvånare, fastighetsägare, hembygdsföreningar samt de förtroendevalda och tjänstepersoner som ansvarar för såväl förvaltning, byggande och deltagande i samhällsplaneringsprocessen. Förtroendevalda och tjänstepersoner har utöver det ett viktigt ansvar i beslut om detaljplaner och i lovärenden.

Kulturmiljöprogrammet har tagits fram av en konsultgrupp bestående av bebyggelseantikvarier och arkeologer från företaget WSP på uppdrag av Hallsbergs kommun. Arbetet har utförts under åren 2025–2026. Kommuntäckande inventeringsarbeten i syfte att identifiera Hallsbergs värdefulla kulturmiljöer har utförts under hösten 2025. Arbetet har omfattat genomgång av befintliga kunskapsunderlag och kompletterande litteratur- och arkivstudier.

Kulturmiljöprogrammet har varit på remiss under juni – augusti 2026. Hallsbergs kommun är tacksam för alla värdefulla diskussioner samt inkomna synpunkter som har utvecklat underlaget efter samråd.

Tillsammans ansvarar vi för våra kulturmiljöer!

Kommunstyrelsens ordförande
Magnus Andersson

Kommunchef
Lena Fagerlund

Inledning

Bakgrund

Kulturmiljöprogrammet för Hallsbergs kommun är framtaget parallellt med kommunens arbete med att ta fram en ny översiktsplan. I samband med ändringar i plan- och bygglagen som trädde i kraft 1 december 2025 har kommunerna fått ett nytt krav på att i översiktsplanen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla. Programmet ska vara ett stöd i att ta till vara dessa kulturvärden. Utgångspunkten för arbetet är de nationella kulturmiljömålen och det statliga miljökvalitetsmålet för en god bebyggd miljö samt gestaltad livsmiljö. Programmet ska bidra till att uppnå en hållbar samhällsutveckling genom att verka för att en mångfald av kulturmiljöer kan bevaras, användas och utvecklas. Länsstyrelsen i Örebro har medverkat och delfinansierat programmet.

Syfte

Syftet är att aktualisera och komplettera befintliga kunskapsunderlag avseende kommunens kulturmiljöer. Kulturmiljöprogrammet omfattar hela Hallsbergs kommun och ska ge en övergripande bild av kommunens särskilt värdefulla kulturmiljöer. Programmet ska utgöra ett underlag i kommunens översiktsplanearbete och fungera som ett stöd i plan-, bygglovs- och markfrågor så att kulturmiljöerna kan fortsätta vara en tillgång för kommunen. Programmet ska därutöver fungera som ett kommunikativt och intresseväckande material för kommuninvånare och andra som vistas i Hallsbergs kulturhistoriska miljöer. Därigenom ska kulturmiljöprogrammet bidra till att uppnå en hållbar samhällsutveckling.

Metod och genomförande

Kulturmiljöprogrammet har tagits fram av en konsultgrupp bestående av bebyggelseantikvarier och arkeologer från WSP på uppdrag av Hallsbergs kommun. Arbetet har utförts under åren 2025–2026. Kommuntäckande inventeringsarbeten i syfte att identifiera Hallsbergs värdefulla kulturmiljöer har utförts under hösten 2025. Arbetet har omfattat genomgång av befintliga kunskapsunderlag och kompletterande litteratur- och arkivstudier. Inventeringen av värdefulla områden tar utgångspunkt i *Värdefulla bebyggelsemiljöer i Hallsbergs kommun* och *Värdefulla bebyggelsemiljöer i Hallsbergs tätort*, framtagna av Hallsbergs kommun och Örebros läns museum under åren 2004 och 2005. Programmet tar även utgångspunkt i Hallsbergs tre riksintressen för kulturmiljövården: *Bo-området [T9]*, *Drumlinområdet [T10]* och *Tarsta [T11]*.

I Hallsbergs kulturmiljöprogram har avgränsningen av de tidigare utpekade miljöerna ibland reviderats och nya områden tillkommit. Områdenas geografiska avgränsning har gjorts med hänsyn till landskapets bärande strukturer, markanvändning och bebyggelsens karaktär. Mycket har hänt i landskapet och bebyggelsemiljöerna sedan den senaste inventeringen gjordes för 20 år sedan. Därför har vissa miljöer utgått och nya tillkommit. I Hallsbergs kulturmiljöprogram pekas ut de områden som bedöms vara särskilt värdefulla att de motsvarar plan- och bygglagens begrepp om särskilt värdefullt bebyggelseområde (PBL 8 kap. §13). I de äldre underlagen finns beskrivningar som kan i flera fall användas som kunskapsunderlag.

Värdering och urval

Metoden för värdering och urval utgår från Riksantikvarieämbetets *Plattform för kulturhistorisk värdering och urval* (2015). Som en del i värderingen ingår att avgränsa vilka kulturhistoriska sammanhang och berättelser en miljö representerar, hur väl det går att utläsa berättelsen samt hur väl miljön ger en hel och fullständig bild av berättelsen. Värderingen visar på vilka karaktärsdrag, egenskaper, uttryck och särarter som är nödvändiga för landskapets läsbarhet och möjlighet att förmedla berättelsen. Bedömningen utgår även från aspekter som helhet, relevans, bevarandegrad och sällsynthet.

Inom ett särskilt värdefullt område finns de kulturhistoriska värdena i byggnader, såväl som bebyggelsestrukturer, funktionella och visuella kopplingar och landskapselement som exempelvis alléer och murar. Inom en utpekad miljö kan det därför också finnas inslag som inte besitter höga kulturhistoriska värden. På samma sätt kan det finnas enstaka byggnader eller anläggningar med höga kulturhistoriska värden utanför ett utpekat område då de utgör enskilda byggnader och inte ingår i en helhetsmiljö.

Programmets innhåll och upplägg

Kulturmiljöprogrammet består av tre delar. Det inledande kapitlet är kommunövergripande och handlar om kulturmiljö i samhällsplaneringen. Därefter följer *Del 2. Kulturhistorisk översikt* som på ett övergripande sätt behandlar kommunens bärande berättelser och historik, från forntid till modern tid, landskapets karaktärer och kärnvärden som behöver värnas. I det tredje kapitlet presenteras de särskilt värdefulla områden som identifierats i kommunen. Kapitlet utgörs av fem delar som utgår från kommunens fem socknar. Indelningen har gjorts utifrån Hallsbergs kommuns sockenindelning som utgör grunden till dagens kommuner. Socknarna är viktiga för förståelsen av de tidiga strukturerna och förhållandena som format tidiga centrum och utvecklingen fram till våra dagar. I verkligheten har bebyggelseutvecklingen i socknarna skett parallellt och det finns många beröringspunkter mellan dem.

Centrala Hallsberg, bild tagen från Samzeliibron.

Kulturmiljöer att vårda och utveckla

Vad är kulturmiljö?

Begreppet kulturmiljö används om all den miljö som genom tiderna har formats av människor och kan omfatta allt från enskilda platser och byggnader till större landskapsutsnitt. Kulturmiljöerna berättar samhällets historia, ger en kontinuitet i vardagen och en djupare förståelse för människors sätt att leva och verka under olika tider. Kulturmiljön omfattar inte bara fysiska miljöer utan även immateriella företeelser såsom traditioner, seder och bruk.

Kulturmiljö – en resurs för kommunen

Området som idag utgör Hallsbergs kommun har varit bosatt sedan stenåldern vilket återspeglas i kommunens fornlämningar som är spridda över hela kommunens yta. Kulturlandskapet har en stor variation från bond- och kyrkbyar, järnvägssamhällen, herrgårdar och brukssamhällen. Kulturmiljöerna bidrar till att stärka kommunens attraktivitet som både boendemiljö och besöksmål. De är också en förutsättning för de företag som har sin försörjning inom besöksnäringen.

Vår gemensamma kulturmiljö är en ändlig resurs som behöver bevaras för framtiden. Med kulturmiljön som grund kan goda förutsättningar för kommunens fortsatta utveckling och attraktivitet skapas. Kulturmiljövård handlar om respekt för det som varit, men också om möjligheten för kommande generationer att förstå sin samtid genom att kunna göra kopplingar bakåt i tiden.

Kulturmiljö och hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar bland annat om att förvalta befintliga resurser. Att ta hand om kulturmiljön och de värden som finns i de redan byggda miljöerna omkring oss är att ägna sig åt resurshushållning. Kulturmiljöer kan tillföra både miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella värden till en plats och bidrar därigenom till en hållbar samhällsutveckling. Kulturmiljöarbetet handlar om att bevara, förvalta, vårda och utveckla.

Särskilt värdefulla kulturmiljöer

Totalt har 29 miljöer inom Hallsbergs kommun pekats ut som särskilt värdefulla områden i plan- och bygglagens mening.

Landskap, bebyggd miljö och fornlämningar samverkar i olika utsträckning i de olika miljöerna. Kulturmiljöprogrammet pekar ut bebyggelsemiljöer när dessa utgör samlade miljöer eller omfattar flera delar som tillsammans formar en berättelse. Programmet ska inte betraktas som en totalinventering av bebyggelsen i kommunen, utan som områden som särskilt väl speglar kommunens bärande berättelser och bedöms därför vara särskilt värdefulla i plan- och bygglagens mening.

En viktig del av kulturmiljöprogrammets användbarhet är de råd och riktlinjer som tagits fram för varje utpekat område. Dessa innehåller förslag till förhållningssätt för hur miljöns värden kan förvaltas, vårdas och utvecklas utan att dess kulturhistoriska värden minskar eller försvinner vid exempelvis underhåll, renovering, om- och tillbyggnad eller nyexploatering inom området.

En allé som leder till Ullavi gård. Alléer är ett tydligt sätt att manifestera ett samband mellan två punkter i bebyggelsen eller landskapet. Här leder allén från vägen till gården.

Sammanfattningsvis ska kulturmiljöprogrammet:

- Utgöra ett kunskapsunderlag för beslut i frågor som berör kommunens värdefulla kulturmiljöer.
- Fungera som stöd i kommunens arbete med översiktsplanering samt i fråga om plan-, bygglovs- och markfrågor för att säkerställa att kulturmiljöerna kan fortsätta vara en tillgång för kommunen.
- Synliggöra och berätta om kommunens kulturmiljöer för invånare, besökare och fastighetsägare och lyfta fram kulturmiljön som ett allmänt intresse.
- Vara ett stöd till fastighetsägare genom att tydliggöra vilka lagar som gäller för den värdefulla bebyggelsen, samt tillhandahålla råd och riktlinjer för hur bebyggelsen kan underhållas på ett varsamt och ansvarsfullt sätt för kommande generationer.
- Bidra till att uppnå en hållbar samhällsutveckling genom att verka för att en mångfald av kulturmiljöer kan bevaras, användas och utvecklas.

Bild till höger: böljande odlingslandskap i Ullavi.

Del 1. Kulturmiljö i samhällsplaneringen

Nationella mål och riktlinjer

Sveriges miljömål

Det finns 16 miljömål i Sverige beslutade av riksdagen, vilka utgör den gemensamma plattformen för arbetet med vår miljö. Flera av dessa miljömål berör Hallsbergs kommun. I det här avsnittet presenteras de fyra mål som har bäring på kulturmiljön. Följande beskrivningar är riksdagens definition av miljömålen.

God bebyggd miljö
Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett rikt odlingslandskap
Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Levande sjöar och vattendrag
Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningarna för friluftsliv värnas.

Levande skogar
Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

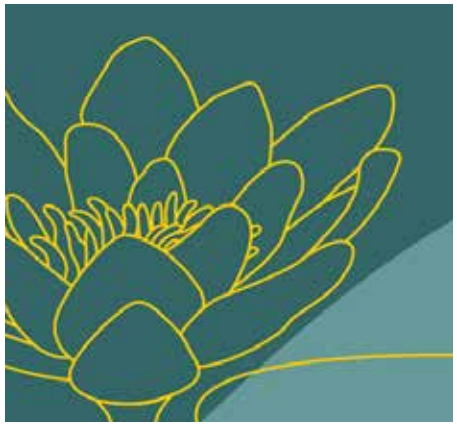
Nationella kulturmiljömålen

I propositionen "Kulturmiljöns mångfald" (prop. 2012/13:96) presenteras bland annat de nationella mål som tagits fram för arbetet med kulturmiljön i Sverige. Målen är framtagna för att styra arbetet för statliga aktörer samt inspirera och vägleda kommuner och regioner. Enligt de nationella kulturmiljömålen ska det statliga kulturmiljöarbetet främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Bilder som illustrerar de fyra mål som har bäring på kulturmiljön, bilder från Sveriges miljömål.se

Till höger: Detaljbild på järnvägsrestaurangen, ursprungligen järnvägshotell, vid Hallsbergs station. Byggnaden är uppförd år 1864. Byggnaden ingår i byggnadsminnet Hallsbergs station och är skyddad genom kulturmiljölagen.

Nationellt mål för arkitektur, form och design

Arkitektur-, form- och designpolitiken baseras på begreppet *gestaltad livsmiljö*, vilket omfattar bland annat arkitektur, form, design, konst och kulturarv. Riksdagen antog år 2018 följande mål och delpreciseringar för politikområdet genom propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” (prop. 2017/18:110):

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Ny inriktning för arkitekturpolitiken 2026

Den 8 april 2026 presenterade regeringen en ny inriktning för arkitekturpolitiken *gestaltad livsmiljö*. Skrivelsen innebär ingen ny politik, men tydliggör prioriteringar som ger befintliga bebyggelsemiljöer och kulturvärden en mer framträdande roll i samhällsplaneringen.

Regeringens skrivelse *Attraktiva platser – bredare genomslag för politiken för arkitektur, form och design* bygger vidare på den arkitekturpolitik som riksdagen beslutade om 2018. Den ersätter inte det tidigare målet, men klargör vad som behöver prioriteras för att politiken ska få större genomslag i praktiken. Fokus ligger på att:

- ta till vara befintliga bebyggelsevärden
- stärka samverkan mellan aktörer
- öka kunskapen och vägledningen i samhällsbyggnadsprocesser.

Skrivelsens betoning av befintliga värden, regeringen lyfter särskilt vikten av att peka ut lokala och regionala kulturvärden och behovet av bättre vägledning, knyter därmed direkt an till de nya kraven i PBL och de utmaningar kommunerna möter i planering och bygglovsprövning. I båda fallen handlar det om att skapa bättre förutsättningar för att kulturvärden ska kunna hanteras inkluderande och långsiktigt i samhällsbyggnadsprocesserna.

Så påverkar inriktningen kommunernas planering:

Regeringens förtydligade inriktning för gestaltad livsmiljö innebär inga nya lagkrav, men klargör statens syn på vilka frågor som bör prioriteras i samhällsbyggandet. Det är relevant för både kommunal planering och länsstyrelsens tillsyn och samordning. I praktiken innebär detta att:

- ***Befintliga kulturmiljövärden ska ges större tyngd i planering och byggande.***
  Äldre bebyggelse, kulturhistoriska sammanhang och redan byggda miljöer lyfts tydligare fram som resurser i utvecklingen av attraktiva och hållbara platser.

- **Kulturmiljö ses som en del av platsutveckling.**
  Kulturmiljö och historiska värden kopplas närmare till frågor om identitet, attraktivitet, trygghet och långsiktig hållbarhet – inte enbart till bevarande.

- **Större behov av kunskap och vägledning.**
  För att hantera befintliga miljöers värden pekar regeringen på behovet av bättre stöd i samhällsbyggnadsprocesser, där flera intressen vägs samman.

- **Samverkan mellan aktörer är avgörande.**
  Genomslag för gestaltad livsmiljö förutsätter samarbete mellan kommuner, länsstyrelser, statliga myndigheter och andra aktörer i både planering, genomförande och förvaltning.

- **Befintliga arbetssätt får ett tydligare politiskt stöd.**
  Den nya inriktningen bekräftar betydelsen av att arbeta med kulturmiljö tidigt och integrerat i samhällsbyggandet, inom ramen för gällande lagstiftning och ansvar.

Källa: Riksantikvarieämbetet

Europeiska landskapskonventionen

Den europeiska landskapskonventionen har ratificerats av Sverige och trädde i kraft år 2011. I landskapskonventionen definieras landskap som ”ett område sådant det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspelet mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”

Genom att ratificera landskapskonventionen åtar Sverige att skydda, förvalta och planera vårt landskap i enlighet med konventionens intentioner. Detta innebär bland annat att Sverige ska:

- erkänna landskapets betydelse i den egna lagstiftningen
- öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i det civila samhället, i privata organisationer och hos offentliga myndigheter
- främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet lokalt och regionalt
- utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa
- utbyta kunskap och delta i europeiska samarbeten om frågor som rör landskapet.

Till vänster: lusthus vid Boo fideikomiss i Bo socken.

Västra Storgatan i centrala Hallsberg präglas av storskaliga flerfamiljeshus uppförda under 1960-talet.

Lagstiftning om kulturmiljö

Kulturmiljön skyddas av flera lagstiftningar. De viktigaste lagskydden är miljöbalken (MB), plan- och bygglagen (PBL) och kulturmiljölagen (KML). Riksintressena ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden och därför behöver kommunerna även tillgodose riksintressets värden i sin planläggning.

Plan- och bygglagen (PBL)

Plan- och bygglagen reglerar planläggning och frågor gällande bygglov. Lagen ställer krav på fastighetsägaren att underhålla sin fastighet och att visa varsamhet och hänsyn till värdefulla kulturvärden på platsen. Lagen innehåller också förbud mot förvanskning av särskilt värdefulla byggnader och områden. Kommunen är enligt lagen skyldig att skydda särskilt värdefulla byggnader i planläggning av ett område, exempelvis genom specifika planbestämmelser.

KULTURMILJÖ I PBL KAP. 2

Allmänna och enskilda intressen - 2 kap. 6 § 1

Vid planändring, i ärende om bygglov och vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver lov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till:

1. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärden på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Vid planläggning och i andra ärenden samt vid åtgärder avseende byggnader som inte ingår i ett ärende enligt denna lag ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas. Lag (2014:477).

KULTURMILJÖ I PBL KAP. 8

Förbud mot förvanskning – 8 kap. 13 §

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Första stycket ska också tillämpas på:
1. en annan anläggning än en byggnad, om anläggningen omfattas av krav på bygglov,
2. tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,
4. bebyggelseområden. *Lag (2025:974).*

Underhåll och varsamhet – 8 kap. 14 § och 17 §

14 § Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

17 § Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Särskilt värdefulla byggnader/områden

Enligt Boverkets vägledning kan en byggnad eller ett bebyggelseområde vara särskilt värdefullt om den/det:

- tydliggör samhällsförhållanden
- tydliggör samhällsutvecklingen
- i sig utgör en källa till kunskap om äldre material och teknik
- uppvisar särskilda estetiska kvaliteter eller en hög ambitionsnivå för arkitektur/konstnärlig gestaltning

w

- värderas högt i ett lokalt sammanhang

Anmälningspliktiga åtgärder

För särskilt värdefulla byggnader, bebyggelseområden, allmänna platser och tomter gäller en utökad lovplikt enligt plan- och bygglagen. Åtgärder som annars kan vara lovbefriade kan därmed kräva bygglov.

Till höger: Detaljbild på det utskjutande trapphuset som bär upp gångbron över järnvägen vid Hallsbergs centralstation. Gångbron stod klar år 1993 och har lekfulla arkitektoniska detaljer, typiska för 1990-talet, så som skulpturalt formade betongelement och blandning av glas och metall.

UPPDATERAD PLAN- OCH BYGGLAG 2025

En uppdatering av plan- och bygglagen trädde i kraft den 1 december 2025. Förändringarna i lagen påverkar hur kulturvärden ska hanteras i kommunernas planering och vid prövning av lov. En stor förändring är att kommunerna får ett nytt krav på att i översiktsplanen redovisa byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla (3 kap 5§ PBL). Kommunens syn på vilken hänsyn som krävs för att ta till vara dessa värden ska också framgå av översiktsplanen. Detta kulturmiljöprogram ska vara ett stöd i kommunens arbete med kulturmiljövärden och hur hänsyn tas till värdena vid planering och prövning av lov.

Utökad lovplikt i vissa områden

I områden eller för byggnader som är särskilt värdefulla krävs bygglov för till exempel nybyggnad, tillbyggnad och fasadändring. Även reglerna för rivningslov förändras. Rivningslov krävs utanför detaljplan om byggnaden eller anläggningen är särskilt värdefull eller ligger inom ett särskilt värdefullt område (9 kap. 45 § PBL). Inom detaljplan krävs rivningslov även för anläggningar med rivningsförbud eller särskilda kulturvärden. (9 kap. 43 § PBL)

De områden som är utpekade i kulturmiljöprogrammet har sådana värden att de bedöms uppfylla kravet för ett särskilt värdefullt bebyggelseområde. Kulturmiljöprogrammet är inte en tömmande lista och det kan finnas områden som uppfyller kravet för ett särskilt värdefullt bebyggelseområde som inte finns med i kulturmiljöprogrammet. Det kan även finnas enskilda byggnader som är särskilt värdefulla.

Varsamhetskravet gäller alltid

Varsamhetskravet (PBL: 8 kap 17 §) innebär att alla ändringar av en byggnad ska utföras varsamt för att bevara dess tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Utökad bygglovsplikt

Jämfört med den generella bygglovsplikten finns det en utökad bygglovsplikt för byggnader som är historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig särskilt värdefulla.

Den utökade bygglovsplikten gäller för:

- byggnader som i detaljplan eller områdesbestämmelser omfattas av bestämmelser om skydd av kulturvärden
- byggnader som är särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt
- byggnader inom bebyggelseområden eller allmänna platser som är särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt

Källa: Boverket

Bokskog vid Vrana gård.

Miljöbalken (MB)

Miljöbalkens syfte är att främja en hållbar utveckling som innebär att nu levande och kommande generationer ska kunna bo och verka i en god och hälsosam miljö. Lagen ska tillämpas så att särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer vårdas och skyddas (MB 1 kap 1§ 2.). Detta kräver ett kommunalt ansvar genom plan- och bygglagen.

MILJÖBALKEN KAP. 3-4

Riksintressen för kulturmiljövården
Riksintressen för kulturmiljövården är sammanhängande kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Det är områden som pekats ut av länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet gemensamt. Kommunen ska i översiktsplanen tala om hur man avser att tillgodose riksintressena och för riksintresseområden för kulturmiljövården gäller att de ska skyddas mot åtgärder som kan innebära påtaglig skada på kulturmiljön.
Till varje område (anspråk) som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården finns en riksintressebeskrivning som redogör för anspråket. Det är den delen av anspråken som regleras enligt lag (miljöbalken 3 kap. 6 §).

I Hallsbergs kommun finns tre utpekade riksintressen för kulturmiljövården, vilka finns listade på sidan 28.

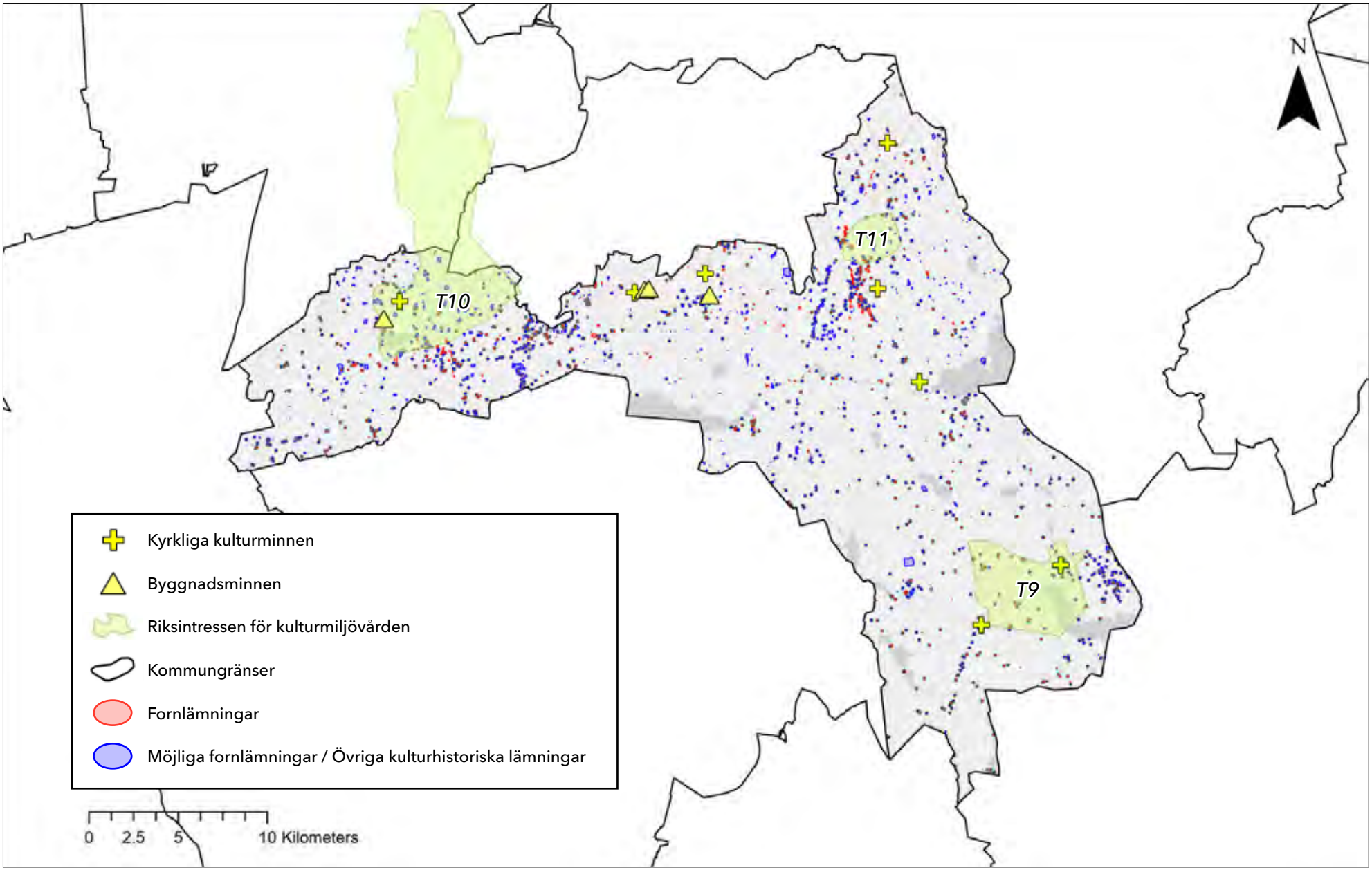
Miljöbalken 7 kap. 9 §

Natur- och kulturreservat
Naturreservaten är områden med höga naturvärden där syftet är att vårda och bevara dessa. Flera naturreservat innehåller kulturvärden, både i form av bebyggelse, landskapselement och gröna kulturarv. Kulturreservatens syfte är att bevara värdefulla kulturpräglade landskap.

Biotopsskydd
Biotopskydd finns i två former, vilka båda skyddar biotoper på grund av sina särskilda egenskaper som livsmiljö. Den ena formen omfattar biotoper med ett generellt skydd i hela landet, vilket omfattar biotoperna:

1. Allé
2. Källa med omgivande våtmark i jordbrukslandskap
3. Odlingsröse i jordbruksmark
4. Pilevall
5. Småvatten och våtmark i jordbrukslandskap
6. Åkerholme

Den andra formen omfattar enskilda biotoper som särskilt beslutas om av länsstyrelsen, kommun eller Skogsstyrelsen, och utgör då ett biotopskyddsområde. Ofta utgör dessa biotoper en del av ett utpräglat kulturlandskap, så som alléer i ett herrgårdslandskap, och åkerholmar och odlingsrösen i ett utpräglat jordbrukslandskap.

Kartan visar den mångfald av kulturhistoriska företeelser som finns representerade inom kommunen. De speglar en stor tidsmässig och funktionell bredd – från förhistoriska lämningar till medeltida kyrkor och stora kulturlandskap – och berättar om landskapets långvariga bruk och samhällets utveckling.

Bild från Sörby kvarn i Hallsbergs socken. Kvarnen är ett byggnadsminne och skyddas genom kulturmiljölagen. I Sörby har det funnits kvarnverksamhet sedan 1700-talet och det är en av de bäst bevarade kvarnarna i Örebro län. Sörby kvarn ligger inom område 8, Ålsta, Berga, Hallsbergs kyrkby.

Kulturmiljölagen (KML)

I kulturmiljölagens inledning klargörs det att det är en nationell angelägenhet att vi skyddar och vårdar kulturmiljön och att ansvaret delas av alla. Såväl myndigheter som enskilda personer är skyldiga att visa hänsyn och aktsamhet gentemot kulturmiljön. Lagen innehåller bland annat bestämmelser för skydd av värdefulla byggnader och miljöer liksom fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen och vissa kulturföremål.

KML KAP. 1

God ortnamnssed 1 kap. 4 §
God ortnamnssed innebär att statliga och kommunala verksamheter ska vårda och bevara ortnamn som en del av vårt kulturarv. Vid all offentlig ortnamnshantering ska äldre namn inte ändras utan mycket starka skäl, namn ska stavas efter vedertagna språkregler och vid bildandet av nya ortnamn ska man ta hänsyn till och skydda eventuella hävdvunna namn i närheten.

KML KAP. 2

Fornlämningar
En fornlämning är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, vilken har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen och det är därigenom förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Det är länsstyrelsen som beslutar om krav på arkeologiska åtgärder och gör bedömningen hur bevarandet av fornlämningar ska avvägas mot samhällsintressen vid en eventuell exploatering. Länsstyrelsen kan även besluta om att en arkeologisk utredning ska utföras i områden där det inte finns kända fornlämningar, men där det finns anledning att misstänka att det kan finnas.

KML KAP. 3

Byggnadsminnen
Det finns två typer av byggnadsminnen: enskilda och statliga. Enskilda byggnadsminnen omfattar byggnader eller miljöer som ägs av till exempel privatpersoner, kommuner, företag eller föreningar. Statliga byggnadsminnen ägs av staten.

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller ingår i ett område med synnerligen högt värde kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen. Skyddet kan även gälla trädgårdar, parker och andra anläggningar. Vem som helst kan väcka frågan om att byggnadsminnesförklara en byggnad, och det är länsstyrelsen som fattar beslut. Länsstyrelsen utövar även tillsyn och prövar tillståndsansökningar av enskilda byggnadsminnen i länet. Särskilda skyddsbestämmelser anger på vilket sätt byggnaden eller miljön ska vårdas och underhållas och i vilka hänseenden den inte får ändras.

Statligt ägda byggnader kan förklaras som statliga byggnadsminnen enligt förordning (2013:558) om statliga byggnadsminnen (FSBM). Riksantikvarieämbetet har tillsynsansvar och prövar tillståndsansökningar. Regeringen fattar beslut om nya statliga byggnadsminnen efter förslag från Riksantikvarieämbetet.

KML KAP. 4

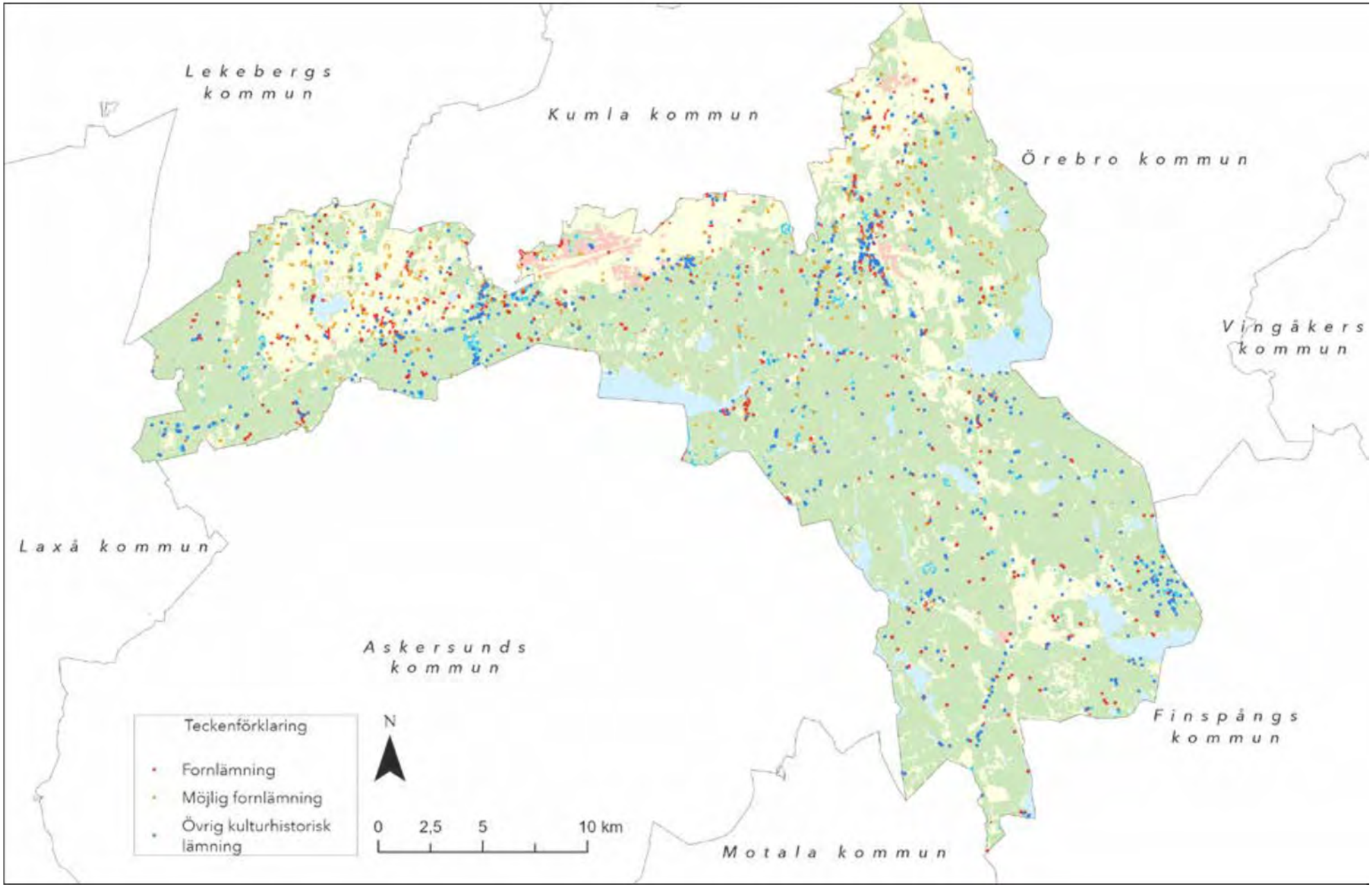
Kyrkliga kulturminnen
Svenska kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser har enligt kulturmiljölagen ett automatiskt skydd som kyrkliga kulturminnen om de är uppförda innan år 1940. Dessa får inte ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. Även byggnader uppförda efter 1940 kan förklaras som kyrkliga kulturminnen om de till exempel har ett kulturhistoriskt eller arkitektoniskt värde. Detta prövas av länsstyrelsen.

Forn- och kulturlämningar i Hallsbergs kommun

Inom kommunen finns cirka 2000 registrerade forn- och kulturlämningar (källa Riksantikvarieämbetet). Lämningarna representerar en lång och innehållsrik historia som berättar om allt från de första bosättningarna under stenåldern till bergsbrukets expansion under historisk tid, och tydliggör hur människor i alla tider har anpassat sitt liv efter landskapets förutsättningar. Från förhistorisk tid (sten-, brons- och järnålder) finns bland annat gravfält, fornborgar och blästbrukslämningar (en tidig form av järnframställning). Från historisk tid (medeltid och framåt) finns rikligt med lämningar kopplade till bergsbruket, såsom gruvhål, hyttområden och kolningsanläggningar, samt olika bebyggelselämningar från torp, gårdar och byar.

Domarringen vid Norrby (L1982:9652), nordväst om Hallsbergs kyrka.

Karta över forn-och kulturlämningar i Hallsbergs kommun.

Byggnadsminnen i Hallsbergs kommun

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller ingår i ett område med synnerligen högt värde kan förklaras som byggnadsminne av länsstyrelsen i enlighet med kulturmiljölagens 3 kap. Särskilda skyddsbestämmelser anger på vilket sätt byggnaden eller miljön ska vårdas och underhållas och i vilka hänseenden den inte får ändras. Följande byggnadsminnen ligger i Hallsbergs kommun.

Bergööska huset ligger inom område 1, Storgatan, Hallsbergs centrum.

Bergööska huset

Vid Storgatan i centrala Hallsberg ligger det ovanliga bostadshuset, ritat av Ferdinand Boberg, och uppfört under åren 1887-89 till köpmannen Adolf Bergöö. Invändigt pryds väggarna i stora salen av stora målningar av Carl Larsson, Bergöös svärson.

Byggnadsminnets samtliga byggnader ligger inom område 1, Stogatan, Hallsbergs centrum.

Hallsbergs järnvägsstation

De tre byggnaderna som ingår i byggnadsminnet är: stationshuset, restaurangen och kontorsbyggnaden. Tillsammans utgör de monument över Hallsbergs betydelse som järnvägspunkt i Sverige.

Lundby prästgård ligger inom område 25, Viby kyrka mfl.

Lundby prästgård

Prästgården ligger i Viby socken och är en av de bäst bevarade prästgårdarna i länet. Prästgården har funnits på platsen sedan 1500-talet. Prästgården var en samlingsplats för bygden med prästfamiljen som medelpunkt.

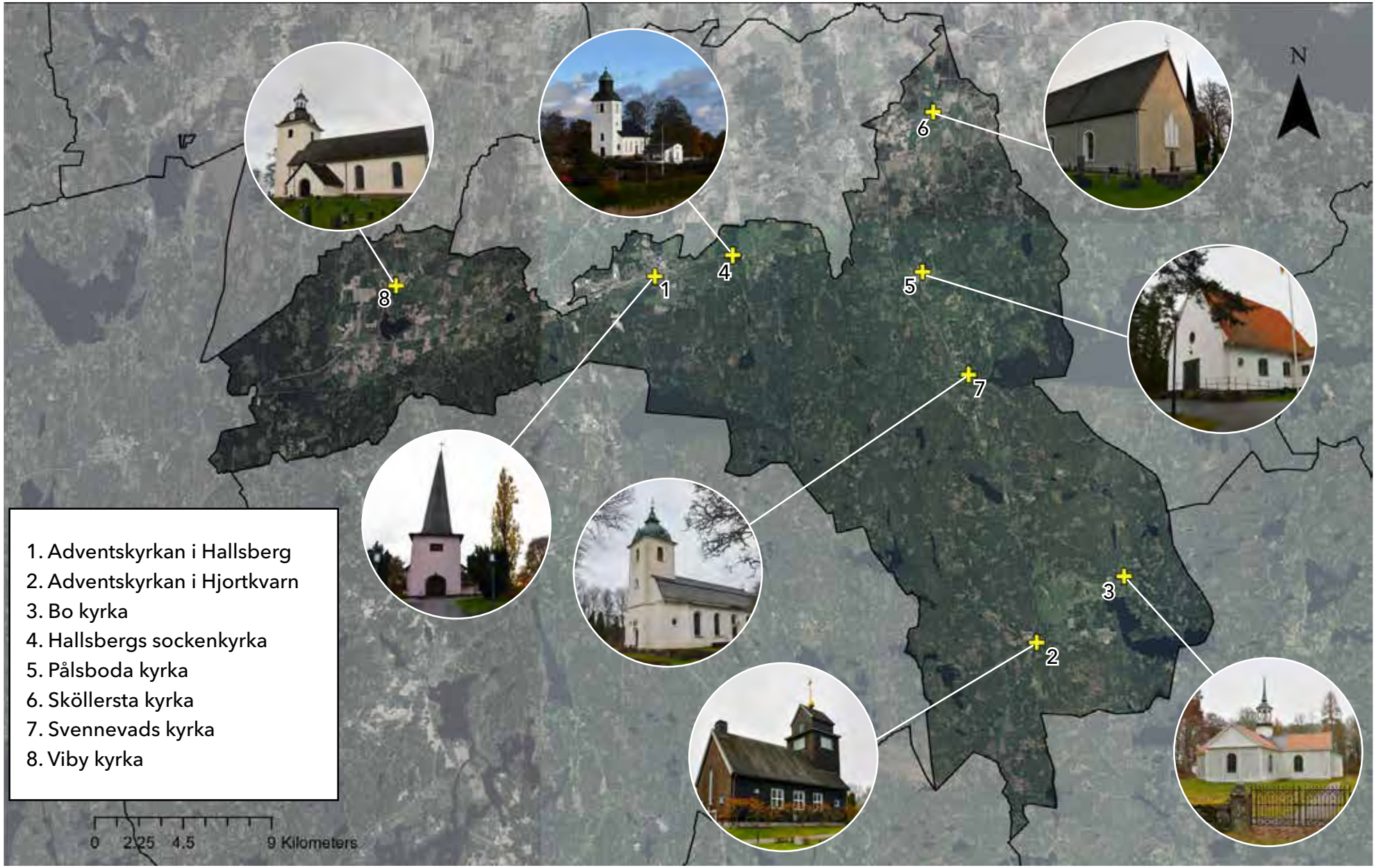

Sörby kvarn ligger inom område 8, Ålsta, Berga, Hallsbergs kyrkby.

Sörby kvarn

Söder om Hallsbergs kyrkby ligger en av de bäst bevarade kvarnarna i Örebo län, inte minst för att en stor del av interiören och maskinverket fortfarande finns kvar. I Sörby har kvarnverksamheten funnits sedan 1700-talet och var i bruk till 1960-talet.

Kyrkliga kulturminnen i Hallsbergs kommun

Nationellt skyddade miljöer och byggnader

Riksintressen för kulturmiljövården i Hallsbergs kommun

Riksintressen är geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Kulturmiljövårdens riksintressen regleras i miljöbalkens 3 kap. 6 §, och ingår i miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden. Uttryck för riksintresset är sådana inslag i landskapet som är ett resultat av den kulturhistoriska utveckling som legat till grund för utpekandet av riksintresset. För varje riksintresse finns en beskrivningstext med *Motivering* och *Uttryck för riksintresset*. Följande texter kommer från Riksantikvarieämbetet.

Boo-området [T9] (Bo sn)

Motivering:
Herrgårdslandskap med Boo fideikomiss. (*Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:
Herrgården, ett 1600-talssäteri med huvudbyggnad från 1870-talet i nygotisk stil, har genom ägarskap påverkat nästan hela socknen. Huvudbyggnaden är ritad av J. F. Åbom. Till egendomen hör arrendegårdar, torp och lantarbetarbostäder. Kyrka från tidigt 1700-tal, fatbur, skolhus från 1800-talet i tempelarkitektur och f.d. prästgård.

Drumlinområdet i Närke [T10] (Viby sn)

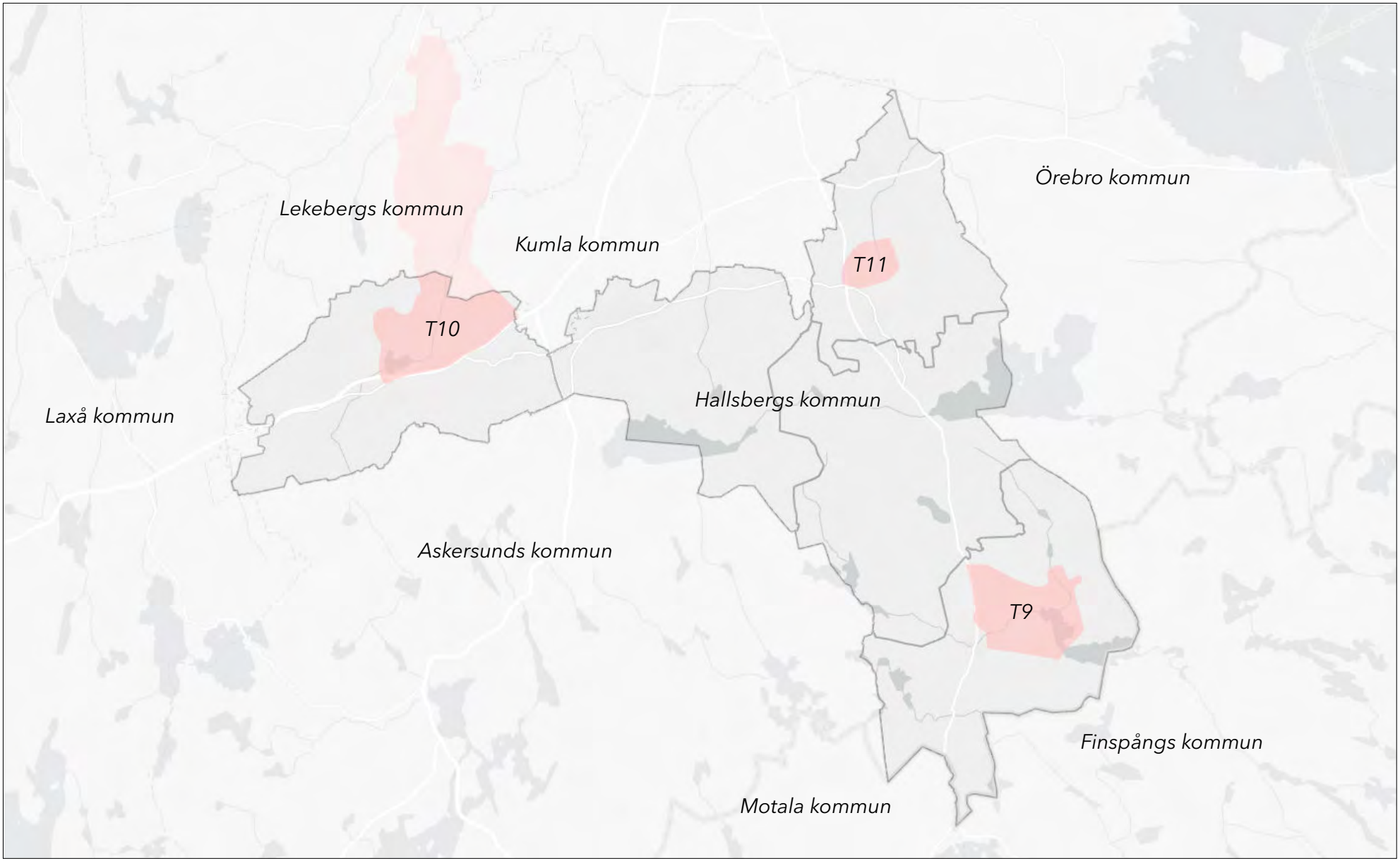
Motivering:
Odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. (*Fornlämningsmiljö*, *Bymiljö*, *Herrgårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:
"Etternärke" har lång bebyggelsekontinuitet med rikt inslag av fornlämningar och är en agrarbygd med fossila odlingsspår, herrgårdar och torpbebyggelse, *radbyar* samt byar med utskiftad bebyggelse. Miljön berör även Lekebergs och till en mindre del Kumla kommuner.

Tarsta [T11] (Sköllersta sn)

Motivering:
Fornlämningsmiljö, landskapsrum med två imponerande *fornborgar*, den ena av dem länets största.

Uttryck för riksintresset:
Tarsta och Åmehälls är två sägenomspunna fornborgar med kraftiga vallar. Tarsta är den större av fornborgarna.

Karta över riksintressen för kulturmiljövården inom Hallsbergs kommun: Boo-området [T9], Drumlinområdet i Närke [T10] och Tarsta [T11].

Bild av Tarsta fornborg i Sköllersta socken. Fornborgen ligger inom riksintresset Tarsta och är länets största och bäst bevarade fornborg. Borgen omgärdas av en 310 meter lång stenvall. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Viby kyrka i Viby socken ligger inom riksintresset Drumlinområdet i Närke. Bild tagen mot väster och visar det öppna odlingslandskapet. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Uppfylla lagstiftningens krav

Lagen som utgångspunkt

Kulturmiljöprogrammet ska vara till hjälp i arbetet med kommunens kulturmiljöer. Vår gemensamma kulturmiljö är ett betydande allmänintresse och för att tillgodose den behövs kunskap om såväl dess värden samt hur de ska behandlas enligt lagstiftningen.

I kulturmiljöprogrammet är det framför allt miljöer kopplade till plan- och bygglagen som hanteras, men även miljöer och byggnader som skyddas genom andra lagar finns med. Kulturmiljöprogrammet är en grund och övergripande vägledning för hanteringen av kulturmiljön i kommunen och ger en riktning för var värden kan förväntas finnas. Det är dock viktigt att veta att även byggnader och miljöer som inte är specifikt utpekade i kulturmiljöprogrammet kan ha kulturhistoriska värden.

Kommunens ansvar

Enligt plan- och bygglagen har kommunen ett särskilt ansvar vid planläggning och frågor om lov i särskilt värdefulla miljöer. Det är kommunens ansvar att det allmänna intresset bevakas och prioriteras och frågan om kulturmiljö måste prövas i alla ärenden enligt plan- och bygglagen. Av översiktsplanen ska det framgå vad som är särskilt värdefullt samt hur hänsyn ska visas, enligt de ändringar i PBL som trädde i kraft i december 2025. Kommunen har även ett uttalat ansvar att skydda de särskilt värdefulla miljöerna vid planläggning. Detta innebär att kommunen inte kan utarbeta en detaljplan eller lämna ett lov som skadar den särskilt värdefulla kulturmiljön. Kommunen ska i kommande detaljplaner besluta om lämpliga bestämmelser som garanterar ett fullgott skydd för miljön. Kommunen har även tillsynsansvar vilket betyder att kommunen kontrollerar att lagar och regler följs.

Hantering av kulturmiljövårdens riksintressen

Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada. Det är åtgärdens påverkan på områdets riksintressanta värden som ska bedömas och som avgör dess tillåtlighet. Riktlinjer nedan gäller:

- Inom riksintresse får inte åtgärder utföras som påtagligt kan skada riksintressets utpekade värden.
- Vid risk för påtaglig skada kan ett riksintresse bara vägas mot andra riksintressen, inte mot intressen som kommunen bedömer som viktiga i allmänhet.
- Även åtgärder som utförs utanför riksintressets gränser kan påverka riksintressets värden negativt och kan därför vara otillåtna.
- Det är viktigt att veta vilka uttryck för riksintressets värden som finns. Här är eventuella riksintressefördjupningar ett centralt underlag. Dessa förtydligar vad i den fysiska miljön som skyddas av riksintresset.
- Att bo inom ett riksintresse innebär ett ansvar. Åtgärder som vidtas av enskilda fastighetsägare kan påverka riksintresset på olika sätt. Det är därför viktigt att ta reda på vad som gäller och ta kontakt med kommunen eller länsstyrelsen.

Roller och ansvar i kulturmiljöarbetet

Vem är det som bär ansvaret för att skydda de miljöer som berättar om vår historia och samtid?

Kulturmiljön är vår gemensamma resurs som ska utvecklas och förvaltas på ett långsiktigt och hållbart sätt. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla: såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn till kulturmiljön. Det finns ett antal centrala instanser och myndigheter som har det övergripande ansvaret för skyddet av Sveriges kulturmiljöer.

Det övergripande ansvaret på nationell nivå har myndigheten Riksantikvarieämbetet (RAÄ), som leder och stödjer arbetet med att bevara, använda och utveckla vårt gemensamma kulturarv. Myndigheten verkar bland annat för att riksintressen för kulturmiljövården enligt miljöbalken (3 kap. 6 §) tillgodoses och beaktas i den kommunala planeringen. Länsstyrelsen är även tillsynsmyndighet för kulturmiljöer som skyddas enligt kulturmiljölagen, som fornlämningar (2 kap.), byggnadsminnen (3 kap.) och kyrkliga kulturminnen (4 kap.). Åtgärder som påverkar byggnadsminnen kräver tillstånd från länsstyrelsen. Den som planerar att utföra markarbeten ansvarar för att undersöka om fornlämningar kan beröras av åtgärden. Om en tidigare okänd fornlämning påträffas ska arbetet omedelbart avbrytas och länsstyrelsen kontaktas. Både länsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om kulturreservat enligt MB 7 kap 9§. I sådana fall är länsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Länsmuseerna har till uppgift att samla, förvalta och förmedla kunskap om kulturmiljön. Vidare kan länsmuseer ofta agera expertråd för kommuner och länsstyrelser. Kommunerna i Sverige har ansvar för den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen och har ett stort ansvar i planeringen och förvaltningen av den byggda miljön.

Till höger: Hallsbergs stationshus är skyddad som byggnadsminne.

Känslighetsbedömning vid förändring i kulturmiljö

Generell känslighetsbedömning

Olika miljöer är olika känsliga eller mottagliga för nya tillägg/ändringar. Generellt gäller:

Värden knutna till uttryck för en avgränsad historisk period kan vara känsliga för dominerande nutida tillägg.

Landskap präglat av och värden knutna till utvecklingen av en viss verksamhet eller aktivitet över tid kan vara känsliga för tillägg som saknar samband med verksamheten eller aktiviteten. Uttryck/karaktärsdrag som återspeglar olika tiders kontinuerliga nyttjande av en viss plats kan vara känsliga för tillägg som förändrar eller bryter mot platsens specifika förutsättningar och egenskaper.

Stödfrågor för känslighets- och konsekvensbedömning

Vad försvinner och vad tillkommer?

Kan exploatering på platsen innebära att objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband (som gör det utpekade värdet och historien läsbar i landskapet) kommer att påverkas?
Tillkommer nytillskott som påverkar kulturmiljöns skalor, former eller karaktärsdrag på ett sådant vis som negativt inverkar på läsbarheten av kulturmiljön? Innebär ny bebyggelse på platsen att den negativa inverkan kan bli så stor att området i något avseende riskerar att förlora sitt värde?

Till höger: bostadsområde i Pålsboda.

Är påverkan visuell eller funktionell?
I hur hög grad kommer platsen fortsatt att karaktäriseras av eller kunna återspegla det kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet?

Kan åtgärden innebära att tillgängligheten till miljön minskar, att området fragmenteras, barriärer skapas eller att möjligheterna att besöka miljön på annat sätt försvåras?

Är påverkan direkt eller indirekt?
Är det troligt att åtgärden kan komma att följas av andra åtgärder eller särskilda anläggningar vilka i sig kan medföra negativa konsekvenser?
Finns det risk för att åtgärden på sikt minskar möjligheterna att bruka och förvalta miljön?
Leder förslaget till en ändrad användning av miljön, så att läsbarheten av det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget påverkas negativt?

Stärker och berikar kulturmiljön projektet?
Utgör platsens kulturhistoriska innehåll en särskild kvalitet och resurs för boende, verksamhet och besökare?
Bidrar projektet till att läsbarheten av det kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet stärks?
Bidrar projektet till att tillgängligheten eller möjligheten att använda, bruka, förvalta och röra sig inom miljön förbättras?

Ovan nämnda riktlinjer kommer från Riksantikvarieämbetets Handbok för kulturmiljövårdens riksintressen *(2017), men kan även appliceras på andra typer av kulturmiljöer.*

Till vänster: Hallsbergs sockenkyrka.

Till fastighetsägare

Äger du en fastighet i Hallsbergs kommun?

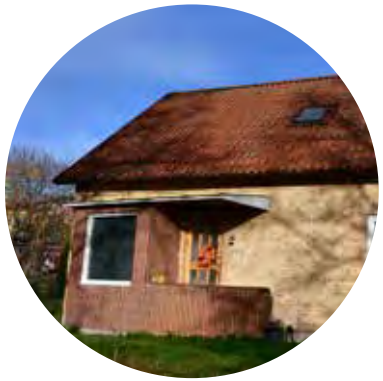
Grattis! Då äger du en fastighet som utgör en del av Hallsbergs historia och bidrar till vår kommuns speciella karaktär. Genom att ta hand om din fastighet bidrar du till en trivsam boendemiljö och att skapa en positiv upplevelse av kommunen samtidigt som fastighetens ekonomiska värde består eller till och med ökar.

Som fastighetsägare har du också ett ansvar att underhålla din fastighet enligt plan- och bygglagen. För alla byggnader gäller varsamhetskravet och att ändringar ska göras med hänsyn till byggnaders karaktär och kulturhistoriska värden. För kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader gäller också att de inte får förvanskas. Det innebär att dess utseende inte ska förändras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet minskar. Exempel på sådana förändringar kan vara fönsterbyten, byte av fasadkulör eller fasadmaterial. Hör av dig till kommunens bygglovsavdelning för att höra vad som gäller i ditt fall. Läs mer om lagstiftning om kulturmiljö på sida 16.

Att vårda sin fastighet handlar inte bara om bevarande – Tillsammans skapar vi trivsamma livsmiljöer och attraktiva boendemiljöer i Hallsbergs kommun!

Att tänka på som fastighetsägare:

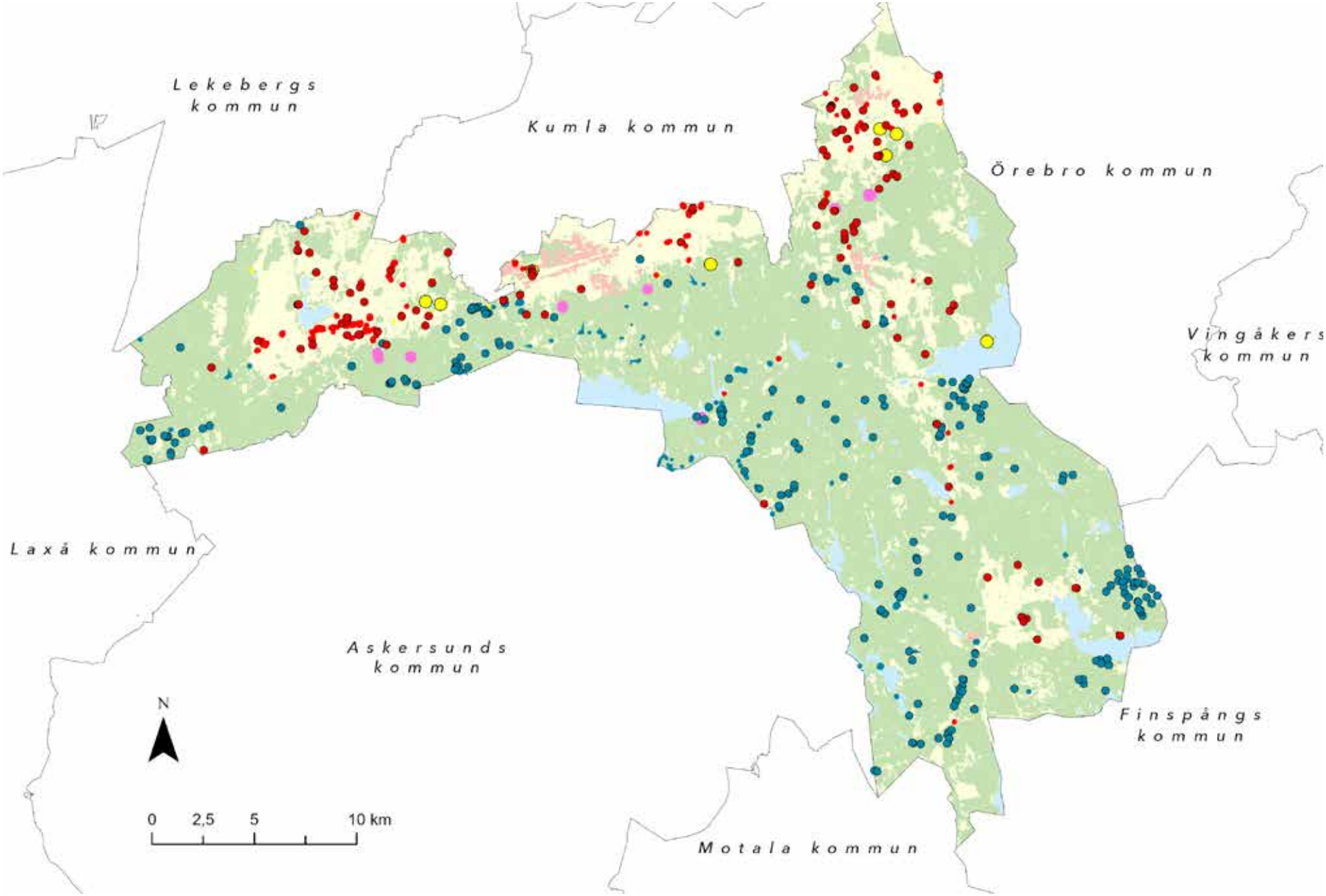
- Ta tidig kontakt med kommunen för rådgivning om du bor inom någon av kommunens särskilt värdefulla miljöer, inom riksintresse för kulturmiljövården eller har en byggnad som är byggnadsminne.
- Lär känna ditt hus! För att underhålla ditt hus på bästa sätt är det bra att känna till dess historia. Hos kommunen kan det finnas äldre ritningar och annan information av intresse.
- Äldre byggnadsdetaljer som fönster och dörrar är viktiga för att bevara byggnadens arkitektoniska uttryck och kulturhistoriska värde. De håller ofta hög kvalitet och kan med fördel renoveras istället för att bytas ut. Byggnader med höga kulturhistoriska värden och välbevarade byggnadsdetaljer kan ofta höja det ekonomiska värdet på en fastighet.
- Trädgårdar är en viktig del av boendemiljön där häckar, uppvuxna lövträd och äldre fruktträd bidrar till att skapa gröna stadsrum.
- Funderar du på åtgärder för att energieffektivisera ditt hus? Att göra åtgärder för energieffektivisering och samtidigt bevara kulturhistoriska värden är möjligt. Se goda exempel hos Energimyndigheten.
- Om du ska göra ingrepp i marken eller bygga till på din tomt, undersök då om det finns fornlämningar i området. Byggherren är skyldig att ta reda på om det finns fornlämningar. Har du frågor eller upptäcker att det finns fornlämningar på platsen, ta då kontakt med länsstyrelsen.

Här kan du hitta mer information:

- Bor du i villa? Titta gärna i boken *Så byggdes villan* (2015) för att få en överblick över tidstypiska detaljer för villabebyggelse i olika tider.
- Bor du i lägenhet? Titta gärna i boken *Byggnadsvård för lägenheter* (2018) för tips och inspiration.
- Det finns flera bra böcker som kan ge information kring ditt hus. På ditt lokala bibliotek kan du få vägledning till mer litteratur i ämnet.
- Örebro läns museum har ett rikt bildarkiv som du hittar på digitaltmuseum.se. Kanske finns det en bild på ditt hus där? Du kan också ta kontakt med någon av hembygdsföreningarna i kommunen.
- Önskar du rådgivning kring ditt specifika hus? Kontakta en byggnadsantikvarie. Örebros läns museum har också ett rikt arkiv där det kan finnas mer information om din fastighet. Kontakta deras arkiv och bibliotek.

Del 2. Kulturhistorisk översikt

Lekebergs kommun
Kumla kommun
Örebro kommun
Vingåkers kommun
Laxå kommun
Askersunds kommun
Finspångs kommun
Motala kommun
N
0 2,5 5 10 km

Hallsbergs historia

Det förhistoriska landskapet
Lämningsbilden inom Hallsbergs kommun är relativt varierad. Här finns lämningar från samtliga tidsperioder, även om lämningarna från historisk tid dominerar. Historisk tid är den tid då det finns skriftliga källor bevarade, från år 1050 e.Kr. och framåt. Kommunen har genomgått fornminnesinventering för den ekonomiska kartan under 1900-talets mitt. Senare tids arkeologiska insatser inför olika typer av exploateringar visar tydligt på att det förekommer betydligt fler lämningar inom kommunen än vad som är känt idag.

En stor del av kommunen består av skogsmark och det är här de historiska lämningarna, i form av kolbottnar med tillhörande kolarkojor, mindre gruvhål, lämningar efter torp med mera återfinns. I skogsmarkerna förekommer det dock även förhistoriska lämningar som exempelvis fornborgar och ensamliggande stensättningar/gravar.

Kartan på föregående sida visar ett urval av representativa förhistoriska och bergshistoriska lämningar (källa: Riksantikvarieämbetet) inom Hallsbergs kommun som visar hur landskapet utnyttjats för olika ändamål under olika tider. De röda markeringarna utgörs av typiska förhistoriska lämningar efter gravfält, enskilda gravanläggningar, boplatser, runristningar och skärvstenshögar, vilka tillsammans visar hur den förhistoriska bebyggelseetableringen främst skett i kommunens norra slättområden. På slätten finns även de äldsta spåren efter tidig järnframställning (markerat i gult), så kallat blästbruk, som brukar dateras till järnålder eller tidig medeltid. Fornborgarna (markerade i ceriserosa), som sannolikt uppförts under järnåldern, ligger främst i utkanten av det mer kuperade skogsområdet, på gränsen till slätten. De blå markeringarna i kartan utgörs av typiska bergsbrukslämningar efter gruvhål, hytt- och hammarområden och kolningsanläggningar. Dessa lämningar finns inom de kuperade, skogiga delarna av kommunen, och berättar om hur de stora utmarksområdena togs i anspråk för utvinning av naturresurser under historisk tid (medeltid och framåt).

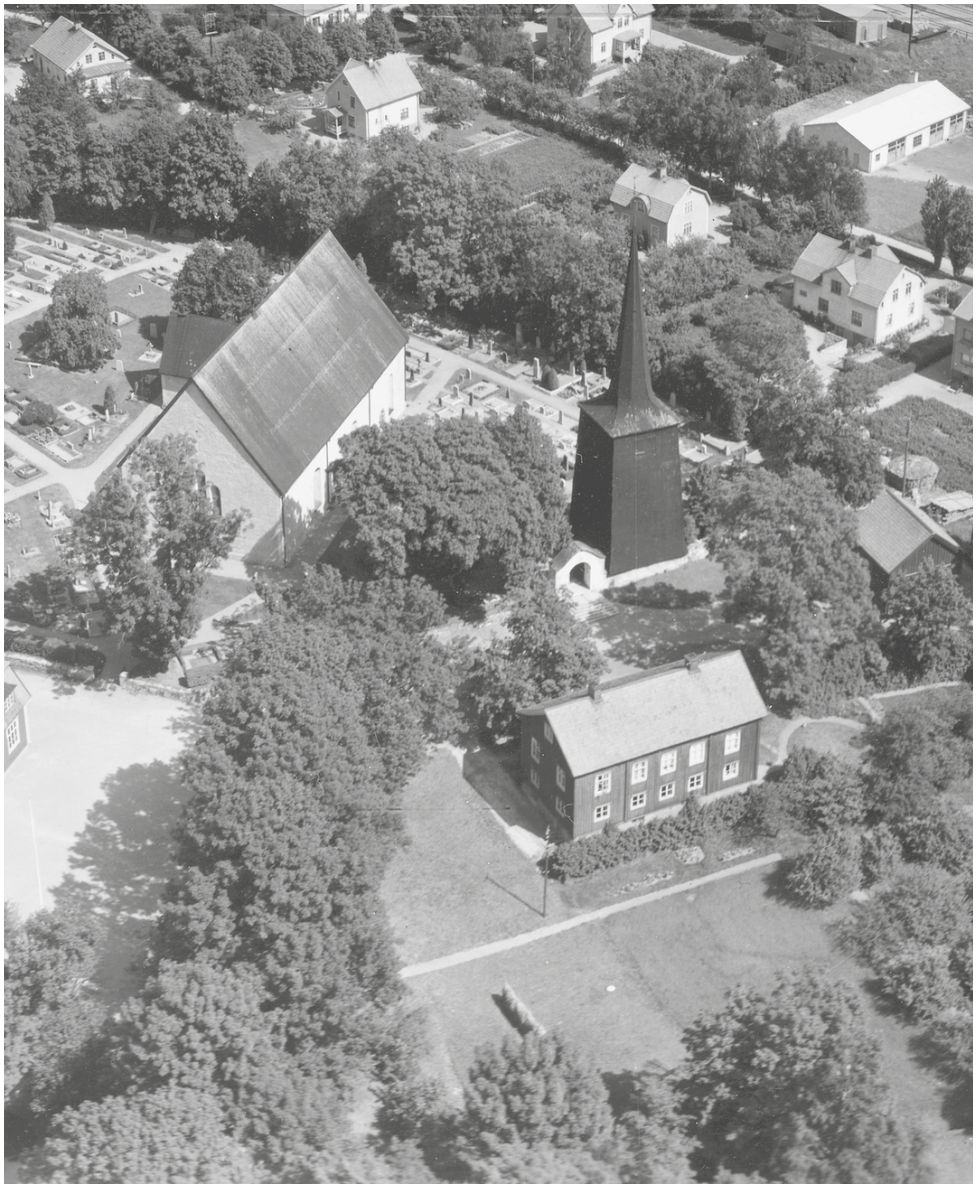
Kring slätterna och det som idag är åkermark är lämningsbilden något mer typisk för Mellansverige med gravfält på höjder i landskapet och höjdsträckningar och med boplatser i åkermarkerna.

Boplatser, från bland annat stenålder, har ofta framkommit vid odling eller arkeologiska insatser. Det är mycket troligt att det finns flera boplatser än dem vi känner till idag. Samt att de boplatser som är kända kan vara betydligt större till ytan.

Gällande förhistoriska lämningar är det järnåldern som är tydligast med gravfält och sannolikt hör även fornborgarna till denna tidsperiod. Lämningarna från historisk tid är dock de som är utmärkande för kommunen och som tydligast berättar om ett landskap som nyttjats för järnframställning allt från förhistorisk tid upp i sent 1800-tal.

Tarsta fornborg.

Flygfoto över Sköllersta sockencentrum, år 1951. AB Flygtrafik. Orebro läns museum. OLM-2003-25-1233

Kyrka, socken och kommun

Den kyrkliga indelningen av landet i socknar är gammal och dess ursprung är oklart. Sin nuvarande form fick sockenindelningen under tidig medeltid, då kyrkan etablerade sig i landet. Hallsberg, Sköllersta, Svennevad och Viby är alla medeltida socknar. Bo socken däremot har sitt ursprung i 1700-talet, då Bo gods lät uppföra en kyrka strax intill huvudgården. Tidigare ingick Bo socken i Svennevads socken, under namnet Övre Svennevad.

Kommunens äldsta kyrka är Sköllersta kyrka, vilken började byggas under 1260-talet. Rester efter medeltida kyrkor finns i Viby kyrka och sockenkyrkan i Hallsberg. Förutom Bo kyrka har de andra sockenkyrkorna troligen föregåtts av äldre kyrkor i trä. I närheten av kyrkan anlades även prästgården, vilken ofta gavs en något mera påkostad utformning än socknens övriga gårdar. En välbevarad prästgårdsmiljö återfinns vid Lundby i Viby socken.

När kommunerna bildades övertogs sockenindelningen och sammanträdena ägde oftast rum i sockenstugan, med prästen som ordförande. Bo, Sköllersta och Svennevad utgjorde fram till år 1952 självständiga kommuner men kom därefter att ingå i Sköllersta storkommun. Hallsbergs, Sköllersta och Viby kommuner lades år 1971 samman till en enda stor kommun med Hallsberg som huvudort.

Järn och bergsbruk

Vid sidan om jordbruket har bergsbruk och järnhantering sedan medeltiden spelat en väsentlig roll i Hallsbergs näringsliv. Förutom de som arbetade vid gruvorna och bruken, hade järnhanteringen även indirekt en stor betydelse för landsortens befolkning, då den erbjöd möjligheter till extraförtjänster genom körslor, kolning och andra sysslor.

Järnhanteringen i Hallsbergs kommun har en lång historia. Detta syns tydligt i landskapet genom det stora antal lämningar som finns kvar efter den omfattande kolningsverksamhet som krävts för att försörja bruken

med kol. Det finns även spår efter förhistorisk järnframställning, främst i kommunens norra del. Lämningar finns bland annat vid Finnbäcken i Viby, vid Ösby i Sköllersta och i närheten av Ulvsätter-Älberg väster om Hallsbergs tätort. Råmaterialet vid den förhistoriska järnframställningen var sjö- och myrmalm och för järnframställningen användes blästugnar.

Exakt när järnhanteringen övergick från enkla blästugnar och insamling av sjö- och myrmalm till masugnar och gruvdrift är okänt. Under medeltiden växer dock ett system av hyttor, gruvor och hammare fram i kommunens skogsbygd.

I jämförelse med Bergslagens kärnområden kom aldrig någon omfattande gruvbrytning eller järnframställning att utvecklas i kommunen. Mest intensiv var gruvdriften vid Skåle, där brytning och tidvis järnframställning har pågått från medeltiden fram till 1800-talet. Strax intill, vid Östra Å, samt i Hjortkvarn, fanns även några mindre masugnar. Från och med 1600-talet blomstrar däremot järnhanteringen i kommunens södra skogsbygd, genom de tre bruken Skogaholm, Haddebo och Gryt. Vid dessa bruk vidareförädlades järn i olika hammare, smedjor och gjuterier m.m.

Masugn vid Skogaholm, okänt årtal. Gustaf Ferdinand Hallberg. Orebro läns museum. OLM-2008-1-321.

Till bruken hörde även omfattande skogs- och jordbruk. Skogsbruket var nödvändigt för att förse bruken med kol, medan jordbruket försåg bruken med livsmedel och dragdjur.

I slutet av 1800-talet ledde den internationella konkurrensen till den så kallade bruksdöden. I konkurrens med större bruk, som Bofors, Degerfors och Hällefors, tvingades de flesta av de mindre bruken att lägga ned verksamheten. Vid många av de nedlagda bruken kom nu istället skogsbruket att bli den viktigaste näringen. Det bästa exemplet i kommunen utgör Bo fideikommiss, som efter nedläggningen av Gryts bruk helt kom att koncentrera sig på skogsbruk och sågverksindustri.

Jordbruk och bebyggelse

Kring 1000-talet e.Kr. började vårt samhälle att organiseras alltmer. Exempelvis i form av biskopssäten och indelning av landet i socknar. Ungefär samtidigt började byarna i landet organiseras efter det som kallas solskiftet, där tomtens längd längs bygatan var ett mått på varje gårds andel av åkermarken. Åkrarna delades in i smala tegar för att alla brukare skulle få en rättvis del av både bra och dålig odlingsjord.

En omfattande folkförflyttning under medeltidens första århundraden ledde till att nya gårdar togs upp på byarnas utmarker. Under 1500-talets slut och 1600-talets början börjar även en del finnar kolonisera obebyggda skogsområden i länet. Vissa ortnamn vittnar fortfarande om dessa nybyggen, bland annat Finnakällorna och Finnabäcken i Viby.

Björnhammars bruk i Björnhammaren, cirka år 1915. Järnvägsmuseet. JvmKCAC07648.

Utsnitt från geografisk karta över "Nerike", daterad år 1688.

Under 1600-talet ökade även storgårdarna i antal, främst på grund av att kronan började betala sina ämbetsmän med jordegendomar istället för pengar. Dessa egendomar, vilka kallades säterier, befriades från skatt på villkoret att där uppfördes ståndsmässig bebyggelse. Driften av säterierna skedde till största delen med hjälp av torpare, vilka fick bosätta sig på säteriets mark med skyldighet att utföra dagsverken som motprestation.

Slättbygdens bebyggelse dominerades av byar, även om ensamgårdar förekom. Den mer sparsamma bebyggelsen i skogsbygden bestod däremot huvudsakligen av mindre ensamgårdar. Trakten kring Bo särskiljde sig något, då området sedan medeltiden utgjorts av ett stort godskomplex, med flera större gårdar med underliggande mindre gårdar och torp. År 1735 instiftades Bo fideikommiss, vilket därefter genom sitt sammanhållna ägarskap kom att prägla i stort sett hela Bo socken.

Under 1700-talet förbättrades jordbrukets redskap och metoder, vilket ledde till en ökad uppodling, framförallt av ängsmarken. Den allra mest genomgripande förändringen av jordbruket, både vad gällde bebyggelsestruktur och markägande, skedde i och med de skiftesreformer som genomfördes under 1700- och 1800-talen. Storskiftet kom att påverka en del av kommunens byar och gårdar, genom att varje gårds jordlotter slogs samman till maximalt 4 skiften. Störst betydelse fick dock laga skiftet som under 1800-talets mitt kom att genomföras i stort sett i varje by i kommunen. Laga skiftet innebar att varje gårds jordinnehav koncentrerades till ett skifte, vilket ofta medförde att gårdens bebyggelse flyttades ut från byn och uppfördes invid den samlade jordbruksmarken.

I och med skiftesreformerna skapades ett nytt landskap, där de tidigare täta byarna ersattes av glesa bymiljöer och ett flertal ensamgårdar. Jordbrukslandskapet påverkades även i relativt stor omfattning av den sjösänkningsverksamhet som pågick i länet under 1800-talets senare hälft. Nästan alla sjöar i anslutning till kommunens jordbruksområden är påverkade av något sjösänkningsföretag.

Under 1700- och 1800-talen ökar det som idag utgör Hallsbergs kommuns befolkning stadigt, för att nå sitt tak under 1800-talets andra hälft. En mängd torp och backstugor byggs under denna tid i jordbruksbygdens utkanter. Även under 1900-talet genomgick landskapet stora förändringar. Jordbruksredskap, brukningsmetoder och grödor förbättrades. Konstgödselns införande medförde att behovet av djur för gödselproduktion minskade drastiskt. Därmed kunde i stort sett all ängsmark odlas upp som åker.

Under senare delen av 1900-talet har andelen jordbruksmark minskat drastiskt, framför allt i skogsbygden. Effektivisering och efterkrigstidens jordbrukspolitik tvingade många mindre jordbruk att lägga ned. Den dramatiska minskningen av det äldre varierade odlingslandskapet har medfört ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden, samtidigt som spåren efter äldre tiders markanvändning blivit allt otydligare.
.

Bo herrgård. Orebro läns museum. OLM-1950.109-1

Plöjning med häst i Svennevad. Utan år. Foto av Gustaf Ferdinand Hallberg. Orebro läns museum. OLM-2008-1-1075

Näringar och industri

Vid sidan om jordbruk och järnhantering har det funnits en rad andra näringar som helt eller delvis försörjt kommunens befolkning. Smide av nubb, vapen och lås har förekommit från 1600-talet i bland annat Hallsbergs och Svennevads socknar. I Svennevads socken tillverkade dessutom många av bygdens bönder trummor till militären. Även livsmedelsframställning har på många håll varit något av en bisyssla, där överskott av exempelvis smör och malt såldes till Örebro och Bergslagen.

Järnbruken utvecklade tidigt industriella arbetsformer, både vad gällde teknik och arbetsfördelning inom produktionen. Under 1800-talet började även en rad hantverk att utvecklas från småskalig tillverkning ute i gårdarna till ren industriell produktion. Som exempel kan nämnas halmhattstillverkningen samt skotillverkningen i Hallsberg och Viby socknar.

Även inom livsmedelsområdet kom gårdsproduktionen på flera håll att utvecklas till industriell produktion. Lite större mejerier har funnits i bland annat Bo och Vretstorp.

Under 1800-talets senare del och 1900-talets början accelererade utvecklingen och allt fler branscher omvandlades till en industriell varuproduktion. Fabrikerna förlades huvudsakligen till kommunens tätorter men ett flertal småfabriker har även funnits ute på landsbygden. Bland de större industrierna som växte fram i kommunen kan nämnas Thermænius tröskmaskinsfabrik i Hallsberg, Vretstorpsverken i Vretstorp och Lithells AB i Sköllersta.

Vägar och järnväg

Det enklaste sättet att färdas längre tillbaka i tiden var via vatten. Att färdas på land var mycket besvärligare och inte sällan strapatsrikt. Landsvägarna var mycket länge att jämföra med lerspår och gropiga stigar. Bosättningar och handelsvägar lades därför i största möjliga utsträckning längs kust eller vattendrag.

Spår av gamla vägar, så kallade hålvägar, finns idag bevarade här och var i landskapet. Ett exempel utgör den cirka 170 meter långa hålvägen invid gravfältet nordost om byn Vinala i Sköllersta socken. Landsvägarna kom ofta att ligga längs med naturliga höjdsträckningar i landskapet. De äldsta kända vägarna löper därför oftast längs långsträckta åsryggar. I Hallsbergs kommun finns flera exempel på vägar som än idag löper längs rullstensåsar, t.ex. väg 518 från Askersund upp mot Fjugesta (Snavlunda/Askersundsåsen) och riksväg 51 mellan länsgränsen i söder och Sköllersta i norr (Svennevads/Pålsbodaåsen).

Det var först under medeltiden som vägnätet i landet började få en fastare struktur. I samband med gästgiveriväsendets införande under 1600-talet, började även vägarna märkas upp med milstolpar. Underhållet av vägarna vilade länge på bönderna. Särskilda väghållningsstenar markerade vem som hade ansvar för vilken vägsträcka. En hel del milstenar finns fortfarande kvar utmed våra äldre vägar och före detta gästgiveribyggnader finns idag kvar i Vretstorp, Emma och Pålsboda.

När bilen gjorde sitt intåg under 1800-talets slut fick landsvägarna ökad betydelse. Under 1900-talet har vägarna förändrats mer än under hela den tidigare sammanlagda väghistorien. Ansvaret för vägarna ligger numera inte längre på bönderna utan kan vara statens, kommunens, samfällighetsföreningens eller den enskilde individens ansvar.

Järnvägen som drogs genom kommunen under 1800-talets andra hälft, kom att få stor betydelse, inte minst för tätorternas utveckling och många

Rälskapverket i Hallsberg, år 1957. Foto av John Hylterskog. Järnvägsmuseet. JvmKBDB05894

industriers framväxt. Järnvägen kom radikalt att förändra möjligheten att resa och frakta gods. Huvudorsaken för de flesta järnvägslinjernas tillkomst var att förbättra transportmöjligheterna för industrin, framförallt den under 1800-talets slut sviktande järn- och bergsnäringen. Järnvägen mellan Pålsboda och Finspång drogs fram år 1874 av just den anledningen.

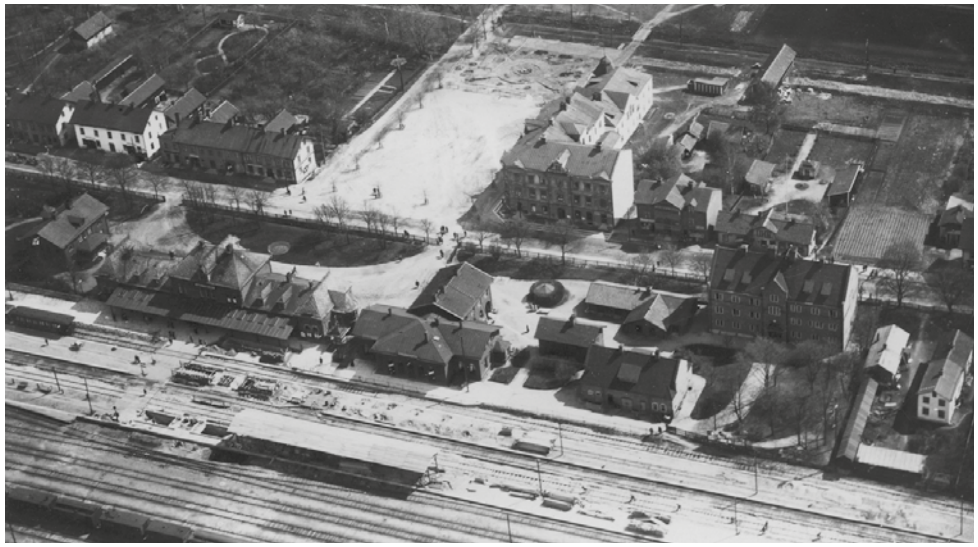
Västra stambanan drogs medvetet genom obebyggda marker, för att på så sätt ge upphov till nya orter. Hallsbergs kommun är ett strålande exempel på detta. Inte mindre än fem av kommunens tätorter har växt fram på grund av järnvägens framdragning. Pålsboda, Hallsberg, Östansjö och Vretstorp uppkom alla utefter Västra stambanan, vilken drogs fram i öst-västlig riktning genom kommunen år 1862. Utmed Pålsboda-Finspångs-banan växte Hjortkvarn fram som en mindre tätort. Banans förlängning till Örebro kom även att påverka kyrkbyn Sköllersta, som fick en egen station.

I de nya samhällena blev stationerna den självklara centralpunkten. Kring stationerna anlades sedan affärer, hotell, postkontor, industrier med mera. Gatan närmast stationen utgjorde oftast tätortens huvudgata, precis som den fortfarande gör i Hallsberg.

Folkrörelser

Den omfattande samhällsomvandling som pågick under 1800-talet var en viktig faktor för det ökande intresset för religiös väckelse, politisk verksamhet, nykterhet och bildning. De olika rörelserna som uppstod resulterade snart i en ny flora av bebyggelse, vilken inte sällan fick starka symbolvärden.

De första frikyrkobyggnaderna var enkla och hade inga detaljer som tillkännagav byggnadens funktion. Senare och med bättre ekonomiska villkor gavs frikyrkokapellen ofta ett mer arbetat yttre, gärna med spetsbågiga fönster. Kommunens första frikyrkokapell, Lybby bönhus/ Sionsborg, uppfördes i Viby socken under åren 1859-60.

Flygfoto över Hallsberg, år 1922. Aero Materiel AB. Orebro läns museum. OLM-2013-12-137

Bil framför affären Norra Hyddan i Svennevad, okänt årtal. Foto av Gustaf Ferdinand Hallberg. Örebro läns museum. OLM-2008-1-630

Hallsbergs stationshus, år 1928. Järnvägsmuseet. JvmKBAA02001.

Medlemmar ur Lottakåren och Röda Korset på Hallsbergs station, år 1944. Järnvägsmuseet. JvmKDAF03572

Nykterhetsrörelsen kom till Sverige under 1800-talets senare del och dess behov av samlingslokaler resulterade snart i ordenhuset. De första ordenshusen uppfördes i städerna. Landsbygdens ordenshus blev ofta enklare än städernas och liknade ofta de tidiga frikyrkobyggnaderna. Före detta ordenshus finns bl.a. i Sköllersta tätort och i Ålsta, Hallsbergs socken.

År 1873 grundades Örebro läns första folkhögskola i Vrana, Sköllersta socken. Några år senare flyttades den till Kävesta. Den gamla skolbyggnaden i Kävesta är idag landets äldsta folkhögskolebyggnad som är uppförd för detta ändamål.

Arbetarrörelsens första egna byggnader uppfördes liksom ordenshusen först i städerna. Under åren kring sekelskiftet 1900 började dock rörelsens lokalbyggande komma i gång över hela landet, även på landsbygden. Den äldsta Folkets hus-byggnaden i kommunen finns i Östansjö och är från år 1924. Folkets Hus i Hallsberg, med sina tydliga funkisdrag, uppfördes år 1938.

Det gamla skolhuset som flyttades från Vrana till nuvarande plats i Kävesta år 1878. Foto av Samuel Lindskog, år 1913. Källa: Orebro läns museum.

Modernism, rekordårens bebyggelse och järnvägens betydelse

De välfärdsreformer som kom att prägla det svenska samhället under 1900-talet blev också synliga i bebyggelsen i Hallsbergs kommun. Efterkrigstidens bostadsbyggande präglades av brist på byggnadsmaterial och ett samhällsklimat starkt påverkat av kriget. Byggverksamheten var låg och gynnsamma statliga bostadslån infördes till låg fast ränta. De statliga bostadslånen möjliggjorde uppförandet av småskaliga villaområden som fortfarande finns kvar i kommunens tätorter.

De nya samhällena som växte fram kring västra stambanans stationer påverkades av den tidens ideal under 1900-talets senare hälft. Ett exempel är Hjortkvarn som under 1950-talet fick en ny centralskola, postkontor samt kontor till sågverket. Detta är ett tydligt exempel på de bostadsområden som uppfördes under denna period som även fick närservice i form av butiker, skolor och bibliotek i enlighet med den tidens ideal.

Hallsbergs centrum genomgick en dramatisk omvandling under 1960- och 1970-talen då storskaliga rivningar genomfördes längs Storgatan. Den småskaliga bebyggelsen som präglade centrum ersattes av modernistiska byggnader med större volymer, avskalade fasader och industriellt producerade material. I enlighet med den tidens ideal växte ett centrum fram med höga flerfamiljshus med butikslokaler i bottenvåningen. Hallsbergs tätort förvandlades till en modern järnvägssort där all service för medborgarna fanns lätt tillgänglig.

Järnvägen fortsatte under 1900-talet att vara en drivkraft för utvecklingen av Hallsbergs kommun. Stationsområdet har under hela århundradet byggts om och till och bangårdens utformning speglar väl modernismens tekniskt orienterade planeringsideal. Rangerbangården byggdes successivt till och är idag Nordens största.

Hallsbergs kommun bildades vid kommunreformen år 1971. Sköllersta landskommun och Hallsbergs köping lades samman till en enda stor kommun med Hallsberg som huvudort. Kommunreformen byggde på en princip om en centralort där kommunerna skulle få ett tydligt och funktionellt centrum.

Jordbruk, järnväg, bruk och industri i dagens Hallsberg

Hallsbergs kommun präglas idag av en lång och komplex utveckling. De medeltida kyrkornas placering i landskapet berättar om kyrkans centrala roll i samhället. Gårdarnas placering i det bördiga slättlandskapet har fortfarande jordbruksmarker med långa vyer och siktlinjer. I anslutning till skog och vattnets kraft finns fortfarande spår efter järnhantering och senare även industriframväxt. Järnvägens betydelse har format både landskap och bebyggelse vilket är väldigt påtagligt i tätorterna i form av själva järnvägsspåren men även bostadshus och centrumanläggningar. Med järnvägen växte fram nya samhällen och nya möjligheter till arbete och pendling.

När modernismens stadsbyggnadsideal och 1970-talets kommunreform formade dagens Hallsberg, bands de historiska trådarna samman i en kommun som fortfarande präglas av sin roll som järnvägsknut och centralort. Tillsammans bildar dessa årsringar en helhet som tydliggör hur Hallsberg vuxit fram vilket fortfarande är väl läsbart i dagens kulturlandskap och är en viktig del av kommunens identitet.

Kvarteret Centrum i centrala Hallsberg.

Om kulturlandskapet i Hallsberg

Hallsberg ligger i den sydöstra delen av Örebro län, i övergången mellan slättlandskap i norr, mosaikartade skogs- och odlingsbygder och sjörika områden i söder. Kommunens landskap präglas därför av stor variation i både natur samt hur marken har brukats och används genom tiderna.

I takt med att inlandsisen drog sig tillbaka höjdes landet och vattnet sjönk undan i den innersta Mälardalen. Det som tidigare hade varit en havsvik blev den flacka och idag uppodlade Närkeslätten. Människor har alltid valt att slå sig ner i närheten av vatten och Hallsberg var inget undantag. Det var främst slättbygderna som lockade till bosättning och dessa fanns huvudsakligen i kommunens norra del. Slättbygden, framförallt kring Viby, präglas i hög grad av ett flertal spolformiga moränhöjder, så kallade drumliner. Dessa drumliner uppstod i samband med inlandsisens rörelser, genom att morän avlagrades kring klippblock eller andra hinder i landskapet.

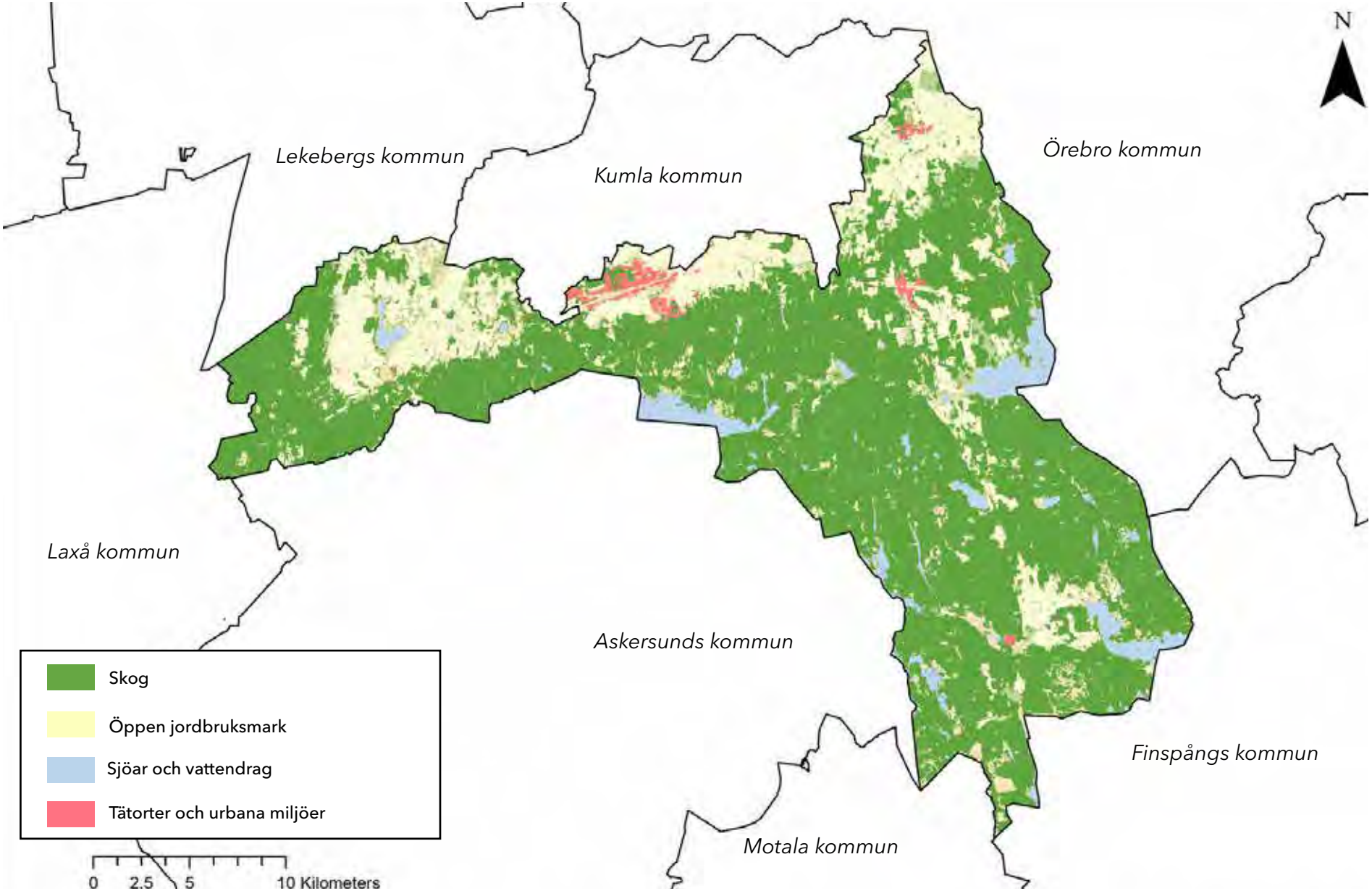
I kommunens södra del höjer sig urberget i flera trappstegsliknande förkastningar täckta av skog. En av dessa sträcker sig i öst-västlig riktning och bildar en tydlig barriär mellan slättbygden i norr och den högre belägna skogsbygden i söder. Ytterligare ett minne från istiden är de många rullstensåsar som sträcker sig genom kommunen, bland annat Snavlunda/Askersundsåsen i väster och Svennevads/Pålsbodaåsen i öster.

De naturliga höjderna, åsarna, vattendragen och slättlandskapet har genom tiderna spelat en viktig roll för hur människor har levt och rört sig i Hallsbergs kommun. Spåren efter samspelet mellan människa och miljö berättar om hur människor har anpassat sitt liv efter landskapet.

Vad är ett kulturlandskap?

Kulturlandskapet är resultatet av samspelet mellan människa och miljö över tusentals år. Tidsdjupet bidrar till att skapa mening och sammanhang. Spåren av det förflutna finns överallt omkring oss, såväl i det öppna odlingslandskapet som i skogen eller mitt i tätorten.

I ett äldre kulturlandskap har marken fram till idag brukats utan att tidigare spår har utraderats.

Oversiktlig illustration över markanvändningen i Hallsbergs kommun.

Slättlandskap norr om Hallsbergs kyrkby.

Mosaikartat skogslandskap i Norra Glottra.

Slättlandskap

Slättlandskapet finns i centrala och nordöstra Hallsberg och ingår i Närkeslätten. Det är ett flackt och öppet jordbrukslandskap med storskaliga åkrar, vida utblickar och tät bebyggelse kopplad till gårdar, byar och infrastruktur. Slättlandskapets känslighet ligger i landskapets öppenhet, vilket betyder att det öppna landskapet har en hög visuell känslighet för stora inslag som påverkar vyer och siktlinjer i det öppna landskapet.

Kärnvärden:

- Storskaligt och öppet landskap
- Vida utblickar och långa siktlinjer
- Tydliga siluetter i landskapet, så som kyrkor, gårdar och förkastningsbranter
- Läsbar struktur i landskapet i form av exempelvis vägar, fält och gårdar

Mosaikartat skogslandskap

Det mosaikartade skogslandskapet förekommer i kommunens mer kuperade skogsbygder. Det domineras av skog men bryts upp av mindre odlingsytor, sjöar och dalgångar, vilket ger ett småbrutet och relativt slutet landskap med korta utblickar. Bebyggelsen ligger ofta i sluttningar i anslutning till sjöar eller vattendrag. Landskapstypen är relativt påverkad av infrastruktur som större vägar och järnvägar som ligger mellan tätorterna.

Kärnvärden:

- Glest bebyggda skogsområden med inslag av sjöar
- Små landskapsrum i trånga dalgångar
- Småskaligt vägnät inom området, storskaligt igenom

Mosaikartat odlingslandskap strax norr om Körtingsberg.

Afjärden i sjön Tisaren, skogbeklädda berg och höjder, från Sandvikens skola.

Mosaikartat odlingslandskap

Det mosaikartade odlingslandskapet finns främst i övergången mellan slätten och skogsbygderna, särskilt i norra och västra delen av kommunen. Landskapet är varierat, med en blandning av åker, betesmark, skog och sjöar, ofta samlade i dalgångar och mindre landskapsrum. Bebyggelsen växlar från sparsamt bebyggda skogsområden till mer tätbebyggda stråk i odlingslandskapet. Växlingar mellan det öppna och slutna landskapet samt landskapets varierande topografi och markanvändning gör att landskapets känslighet varierar.

Kärnvärden:

- Omväxlande öppen odlingsmark, sjöar och skogsklädda höjdpartier
- Det öppna odlingslandskapet varierar i skala och form, från småbrutna, väl sammanhållna och avgränsade odlingsbygder till större flackare landskapsrum
- Mångformigt odlingslandskap med stort inslag av betesmark

Sjö- och myrrikt skogslandskap

Det sjö- och myrrika skogslandskapet finns i de mest skogsdominerade och glest bebyggda delarna. Här förekommer myrar och våtmarker tillsammans med sjöar, främst i kuperade skogsområden, medan de saknas i slättlandskapet. Bebyggelsen består främst av byggnader kopplade till ett småskaligt jordbruk eller fritidshusbebyggelse i anslutning till sjöar. Det är runt sjöar och myrar där skogslandskapet öppnar upp sig. Det sjö-och myrrika skogslandskapet är därför känsligt för tillägg som påverkar öppenheten runt sjöar och myrar.

Kärnvärden:

- Naturens orördhet och biologisk mångfald
- Utblickar och variation i det annars slutna skogslandskapet

HALLSBERGS BÄRANDE BERÄTTELSER

Följande bärande berättelser har identifierats i Hallsbergs kommun. I verkligheten har utvecklingen ofta skett parallellt och det finns många beröringspunkter mellan dem. Ett särskilt värdefullt område kan ha en eller fler bärande berättelser.

Att bruka jorden - odlingslandskapet

Stora delar av Hallsbergs kommun utgörs av det agrara landskapet präglat av gårdsmiljöer från olika perioder som ligger i anslutning till de öppna jordbruksmarkerna. De agrara miljöerna berättar om kommunens långa tidsdjup, hur man har bott och nyttjat marken under en lång tid.

Odlingslandskap i Ullavi.

Bruk och industri - skog, järn och tillverkning

Näringarna i Hallsbergs kommun har historiskt vid sidan av jordbruket kretsat kring bergsbruk och järnhantering. Järnhanteringen i kommunen har en lång historia vilket syns tydligt i landskapet genom det stora antal lämningar efter den omfattande kolningsverksamhet som krävts för att försörja bruken med kol. Förutom järnframställning har det funnits skogsbruk, sågar och kvarnar. Industrimiljöerna berättar om skogens betydelse och vattnets kraft samt kommunens industriella utveckling under modern tid.

Skogaholms stångjärnshammare.

Kyrkan i centrum - sockencentrum och kyrkby

Den kyrkliga indelningen av landet i socknar är gammal och dess ursprung är oklart. Hallsberg, Sköllersta, Svennevad och Viby är alla medeltida socknar där kyrkan har en central roll i hur bebyggelsen har formats och hur man har levt och bott i områdena.

Hallsbergs sockenkyrka.

De stora gårdarna - herrgårdar, torp och tillhörande marker

Kommunens stora gårdar och herrgårdar har sina rötter i 1600-talet och har satt sina spår i kulturlandskapet. Under de stora gårdarna finns även torp och mindre gårdar som har tillhört herrgårdarna. De stora gårdarna karaktäriseras av ståndsmässig bebyggelse och tillhörande storslagna jordbruksmarker som har satt sina spår i landskapet.

Järnvägen - stationssamhällen och modernism

Järnvägens tillkomst under senare delen av 1800-talet skapade nya samhällen, stärkte industrin och förändrade människors möjligheter att resa och arbeta, både inom kommunen och i hela landet.
Järnvägen har satt sina spår i landskapet och bebyggelsestrukturen. De stationssamhällen som växte fram berättar om industrialiseringens och moderniseringens genomslag i kommunen. Det tydligaste exempel är Hallsbergs förvandling från sockencentrum till centralort.

Boo herrgård, huvudbyggnad.

Hallsbergs järnvägsstation. Foto: Hallsbergs kommun.

ÖVERGRIPANDE RÅD & FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Följande råd och rekommendationer är framtagna för att värna Hallsbergs kulturmiljöer och kulturlandskap på en övergripande nivå. Vidare i kulturmiljöprogrammet finns specifika råd och riktlinjer för varje utpekat särskilt värdefullt område.

Landskap och strukturer

- Möjliggör för ett fortsatt aktivt brukande av kulturmiljön både vad gäller landskapet och bebyggelsemiljöer. Landskap som får växa igen och byggnader som inte används innebär ofta att det kulturhistoriska värdet minskar.

- Det öppna odlingslandskapet bör generellt inte tas i anspråk för ny bebyggelse.

- Större anläggningar i form av exempelvis solcellsparker, vindkraftverk och stora industribyggnader behöver prövas med utgångspunkt i omgivande landskapsrum. Exempelvis är det öppna jordbrukslandskapet mer känsligt för större nya anläggningar som inte kan läsas samman med den agrara användningen där nya dominerande tillägg kan bli synliga på långt håll.

- Ny infrastruktur bör ta hänsyn till äldre strukturer som det äldre ålderdomliga vägnätet och järnvägens äldre sträckning. Exempelvis kan den tidigare järnvägens sträcknings läsbarhet förstärkas genom att den blir en gång och cykelbana eller något annat som bidrar till att sträckningen bibehålls.

Hallsbergs kyrkby, från söder.

Anpassning av nya byggnader till den specifika platsen

- Placera den nya bebyggelsen/byggnaden så att den naturligt kompletterar den befintliga bebyggelsen.

- Ny bebyggelse bör ansluta till sin närmiljö. Är etableringen i torpmiljön, bymiljön eller kring herrgården bör bebyggelsen anpassas därefter. Vidare har samhällena och tätorterna sina förutsättningar.

- Beroende på närmiljöns karaktär är olika typer av byggnader och utformning på bebyggelsen lämplig. Nybyggnation på landsbygden skiljer sig från tillägg i samhällen.

- Ny bebyggelse bör utgå från befintliga vägnät och strukturer.

- Ny bebyggelse bör inte placeras på jordbruksmark, utan istället i utkanten av ett skogsparti eller höjd i terrängen, efter befintliga strukturer och vägnät.

- Anpassa den nya bebyggelsen/byggnaden till den omgivande miljön, både vad gäller placering och utformning så att den väl smälter in.

- På landsbygden, placera huvudbyggnad, garage och andra komplementbyggnader utan att för stor andel av fastigheten bebyggs och hårdgörs med markbeläggning.

- Inne i tätorterna behöver tomten anpassas till omgivande tomtstruktur. Äldre villatomter är ofta stora till ytan, terränganpassade. Medan modernismens tomter ofta är små och planerade.

- Undvik avstyckning av äldre större bevarade tomter i Hallsbergs tätorter.

- Minimera markarbete, där markens naturliga förhållanden förändras. Detta innebär att byggnaden bör anpassas till den befintliga terrängen och därmed undvika sprängning, schaktning och fyllning i möjligaste mån. Hällmark och uppvuxna träd bör värnas.

- Vid en kuperad tomt kan husen med fördel byggas med förhöjd sockel, eller källarvåning. Detta för att anpassa byggnaden till den rådande terrängen.

Utformning, renovering och underhåll

- Befintliga byggnader bör hållas i vårdat skick och ursprungliga karaktärsdrag och detaljer bör värnas.

- Välj fasadmaterial och färgbehandling efter byggnadens ursprungliga utformning och omgivande miljö.

- Vid byte av fasad, fönster och dörrar bör detta ske med hänseende till byggnadens arkitektoniska utformning. Ursprungligt material bör värnas.

- Fönster och dörrar är något som har en starkt karaktärsbärande effekt, vid renovering och underhåll av fönster och dörrar bör i möjligaste mån ursprungliga fönster bevaras. Vid byte av fönster bör ursprunglig utformning eftersträvas.

- Byggnader som har tilläggsisolerats kan med fördel återställas vid fasadändring. Vid ny tilläggsisolering kan denna ske inifrån.

- Vid installation av till exempel värmepump, ny skorstensrör, brandstege, solceller etc. bör dessa placeras mot husets baksida om möjligt, detta för att minska påverkan på fasadens utformning ut mot gaturummet.

Om- och tillbyggnader

- Vid ny tillbyggnad bör den nya volymen anpassas i färg och form till ursprunglig volym. Tillbyggnaden bör underordna sig den ursprungliga volymen.

- Vid nybyggnation av terrass/altan och inglasade uterum bör dessa utföras i proportion till huvudbyggnaden. Undvik att uppföra altan i kuperad terräng, då detta medför höga pelare vilket ger ett dominerande intryck.

- Undvik att klä in altanens undersida, då detta bidrar till att altanens volym upplevs större.

- Ombyggnad bör göras i linje med den enskilda byggnadens karaktär. Ett hus bör inte ges ett tillägg som har en äldre karaktär än byggnaden.

Odlingslandskap vid Ullavi gård. Utblick mot skogsbygden i kommunens södra delar.

Bild till höger: Magasinsbyggnad vid Ullavi gård.

Del 3. Särskilt värdefulla områden

Övergripande om särskilt värdefulla områden

Det här avsnittet beskriver Hallsbergs kommuns särskilt värdefulla kulturmiljöer. Områdena är uppdelade geografiskt efter socken. Totalt har 29 särskilt värdefulla kulturmiljöer pekats ut. Områdena speglar Hallsbergs kommuns utveckling från förhistorisk tid fram till 1900-talet. Samtliga områden har pekats ut för deras särskilt höga kulturhistoriska värden.

De utpekade områdena bedöms ha så särskilt höga kulturhistoriska värden att de motsvarar plan- och bygglagens begrepp om särskilt värdefullt bebyggelseområde (PBL 8 kap. 13§).

Urvalet av de särskilt värdefulla områdena utgår från vilka miljöer som på ett särskilt tydligt sätt belyser Hallsbergs kommuns kulturhistoriska sammanhang och utveckling. Till varje område finns en beskrivning av områdets nuläge och historik, motiv till bevarande, värdebärande karaktärsdrag samt råd och riktlinjer att förhålla sig till vid ändring.

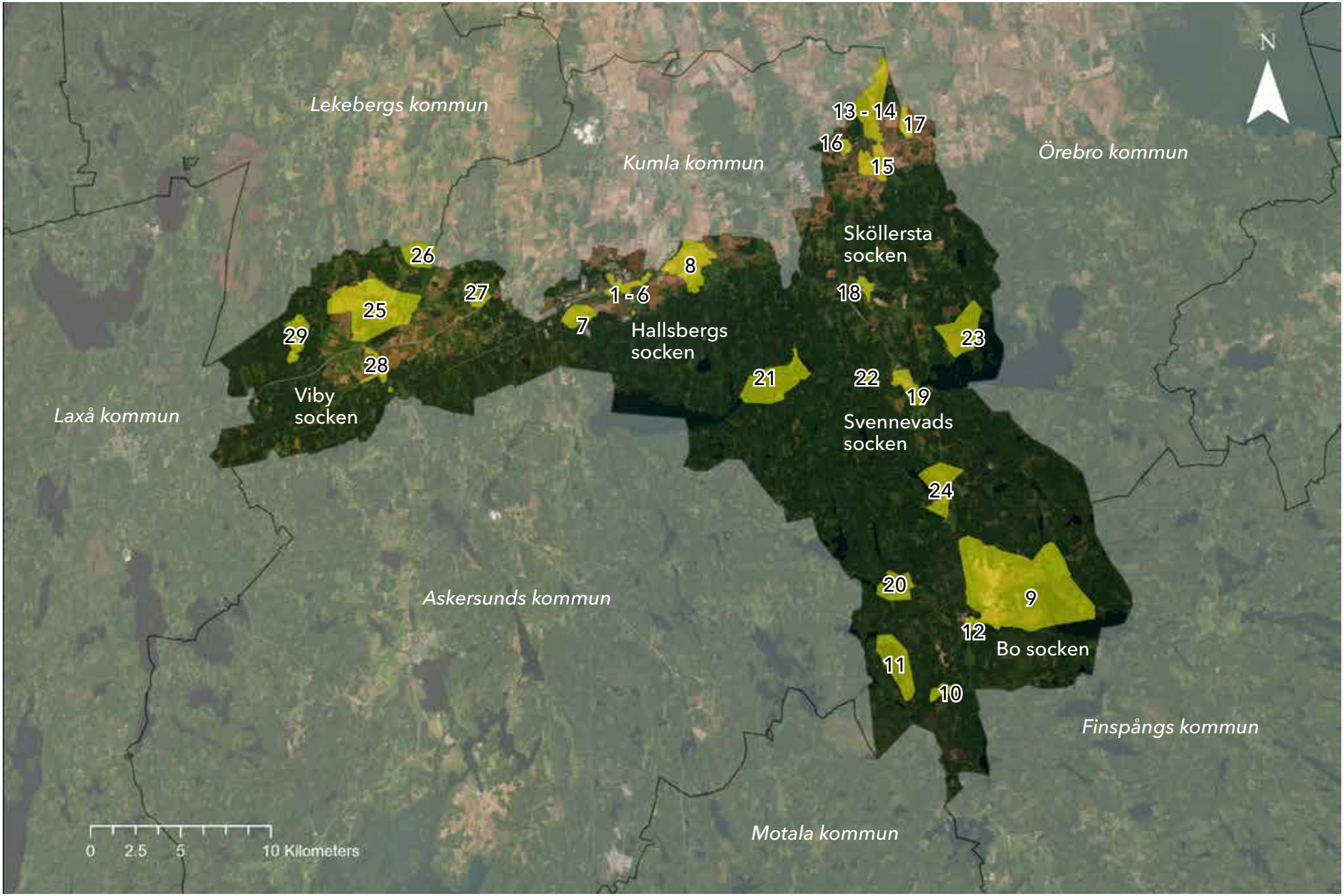
Områdenas geografiska avgränsning har gjorts med hänsyn till landskapets bärande strukturer, markanvändning och bebyggelsens karaktär. Inom en utpekad miljö kan det finnas inslag som inte besitter särskilt höga kulturhistoriska värden. På samma sätt kan det finnas byggnader eller anläggningar med höga kulturhistoriska värden utanför ett utpekat område.

Generella riktlinjer för alla utpekade områden:

- Vid nyexploatering som kan komma att påverka kulturhistoriska värden bör en lämplig placering utredas.
- Vid bygglovsärenden och planprocesser som kan komma att påverka kulturhistoriska värden bör antikvarisk kompetens medverka.

Lista över särskilt värdefulla områden:

1. Storgatan, Hallsbergs centrum
2. Skol- och idrottsområdet Dyen
3. Stocksätter och Vingen
4. Bäckatorp och Tingskullen
5. Industri i Hallsbergs tätort
6. Stadsnära agrara miljöer
7. Tomta
8. Ålsta, Berga, Hallsbergs kyrkby
9. Boo fideikommiss
10. Emma
11. Gryt och Björnhammaren
12. Hjortkvarn
13. Sköllersta
14. Vrana
15. Ullavi
16. Kävesta folkhögskola
17. Sköllerstas Gillberga
18. Pålsboda
19. Svennevads by och småort
20. Haddebo
21. Skogaholm och Östra Å
22. Lagmansbacka
23. Svennevads Gillberga
24. Glottra
25. Viby kyrka m.fl.
26. Värnsta
27. Herrgryt
28. Vretstorp
29. Latorp m.fl.

Lekebergs kommun
Kumla kommun
Örebro kommun
Laxå kommun
Askersunds kommun
Motala kommun
Finspångs kommun
N
13 - 14
17
16
15
Sköllersta socken
26
8
27
1 - 6
18
25
7
Hallsbergs socken
23
29
28
21
22
19
Viby socken
Svennevads socken
24
20
9
12
Bo socken
11
10
0 2.5 5 10 Kilometers

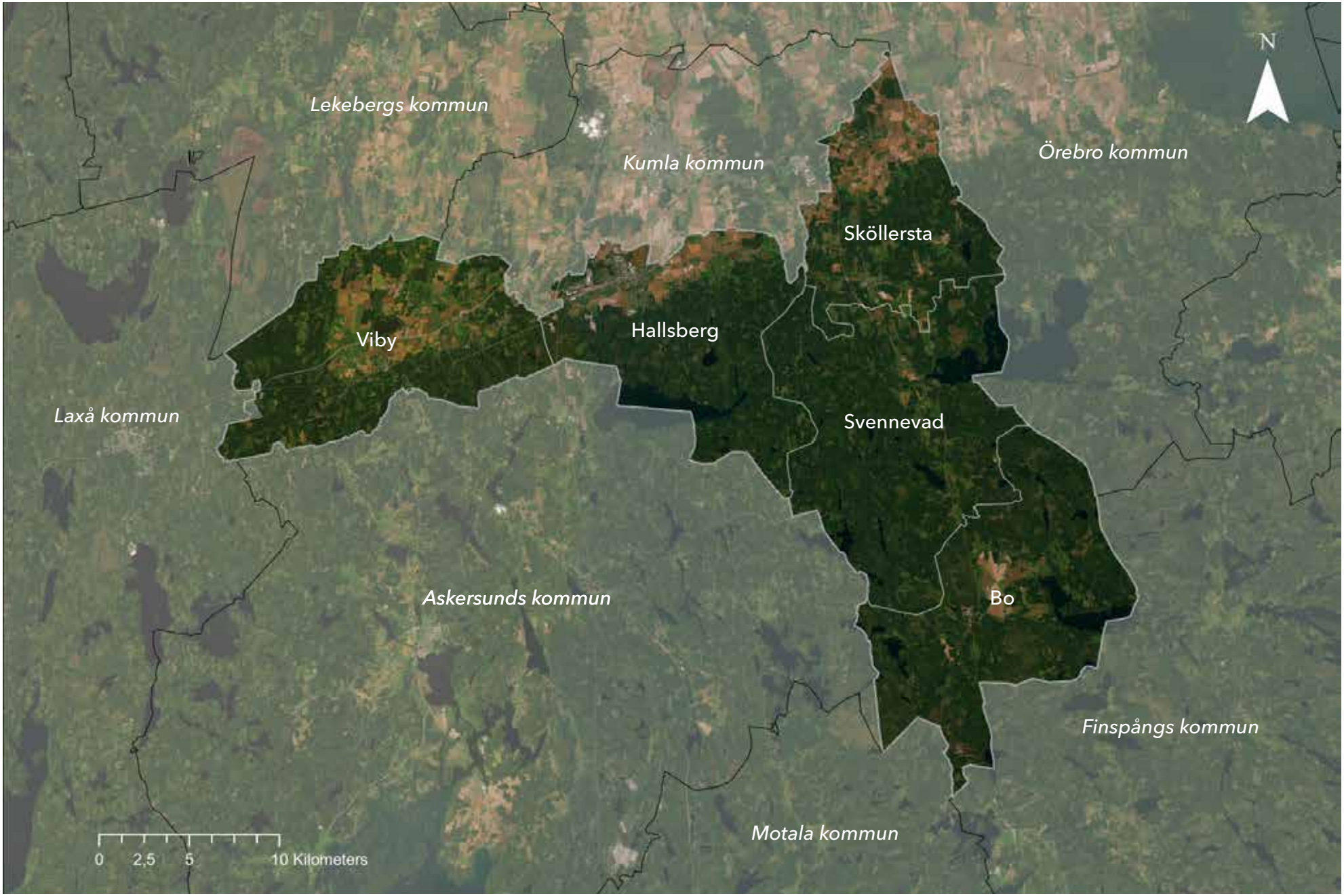
Socknarna i Hallsberg

Socknar: de tidiga administrativa enheterna
Indelningen av Sverige i socknar sträcker sig tillbaka till tidig medeltid och har sitt ursprung i kristendomens spridning. Socknarna fungerade både som kyrkliga och administrativa enheter och kom att utgöra grunden för uppkomsten av det tidiga lokalsamhället och centrumbildningen. I nära anslutning till kyrkan uppfördes ofta prästgården och sockenstugan, vilka tillsammans bildade ett tidigt centrum och en naturlig samlingsplats för bygdens invånare. Socknen var skyldig att underhålla kyrkan samt hantera administrativa frågor om exempelvis fattigvård, sockenmagasin, undervisning och rotering.

Socknarna i Hallsberg
I det som idag är Hallsbergs kommun finns fem socknar: *Hallsberg*, *Bo*, *Sköllersta*, *Svennevad* och *Viby*. Alla socknar, förutom Bo, har medeltida ursprung. Bo ingick ursprungligen i Svennevads socken under namnet Övre Svennevad. Bo socken bildades år 1735 i samband med att Bo gods lät uppföra en kyrka i anslutning till huvudgården.

Med 1862 års kommunalförordningar ersattes socknarna av kommuner. I och med denna reform bildades Hallsbergs, Bos, Sköllerstas, Svennevads och Vibys landskommuner. Ett flertal kommunreformer har genomförts under 1800- och 1900-talen. Hallsbergs kommun som det ser ut idag bildades i samband med 1971 års kommunreform.

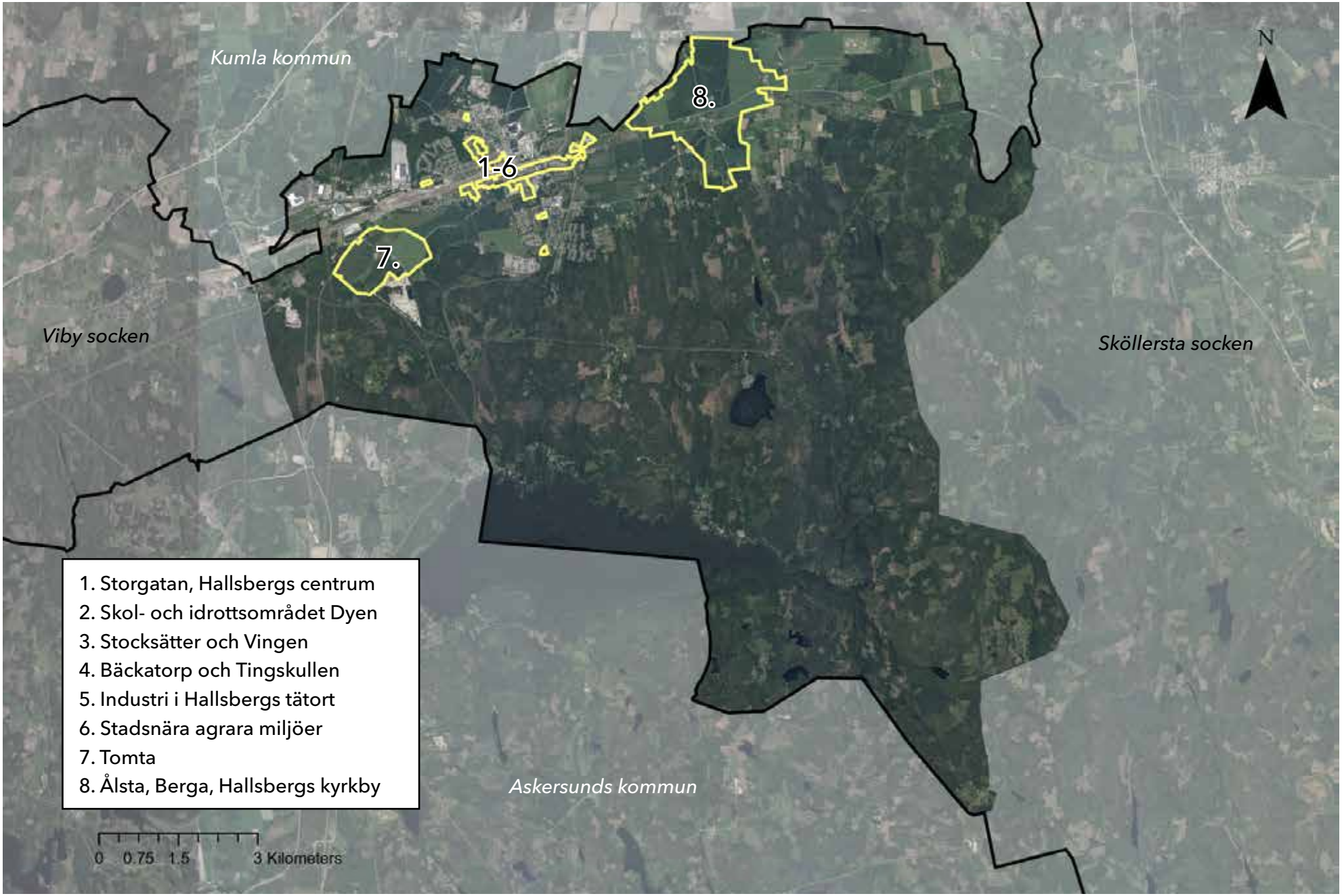
Socknar som indelning
Socknarna utgör grunden till dagens kommuner och är viktiga för förståelsen av de tidiga strukturerna och förhållandena som format tidiga centrumen och utvecklingen fram till våra dagar. De särskilt värdefulla områdena presenteras därför sockenvis i detta kapitel, eftersom socknarna speglar den tidiga administrativa indelningen inom Hallsbergs kommun.

Lekebergs kommun
Kumla kommun
Örebro kommun
Sköllersta
Viby
Hallsberg
Laxå kommun
Svennevad
Askersunds kommun
Bo
Finspångs kommun
Motala kommun
N
0 2,5 5 10 Kilometers

Hallsbergs socken

Landskapet i socknen kännetecknas av Närkeslätten i norr där det öppna odlingslandskapet, med byar och gårdar i krönläge, brukats under lång tid. Här finns gravfält från järnålder och i åkermarkerna har spår av boplatser från framförallt stenålder hittats. I socknens södra delar är det höglänt och skogbevuxet och här finns både sjön Tisaren och Svennevadsån. I dessa delar är det framförallt historiska lämningar efter skogsbruk och gruvdrift som är tydliga i landskapet. Men det finns även spår från förhistorisk tid bland annat i form av fornborgar.

Innan järnvägen och västra stambanan anlades var det jordbruk och järnhantering som formade både landskapet och bebyggelsen i socknen. I samband med järnvägens ankomst under 1860-talet blev Hallsberg en centralort och i anslutning till de nya stationerna växte det fram flera mindre tätorter. De särskilt värdefulla miljöerna berättar på ett pedagogiskt sätt om socknens utveckling, hur människor har levt och arbetat i socknen samt vilka spår som finns kvar i både kulturlandskapet och bebyggelsen.

Kumla kommun
8.
1-6
7.
Viby socken
Sköllersta socken
Askersunds kommun
N
1. Storgatan, Hallsbergs centrum
2. Skol- och idrottsområdet Dyen
3. Stocksätter och Vingen
4. Bäckatorp och Tingskullen
5. Industri i Hallsbergs tätort
6. Stadsnära agrara miljöer
7. Tomta
8. Ålsta, Berga, Hallsbergs kyrkby
0 0.75 1.5 3 Kilometers

Område 1. Storgatan, Hallsbergs centrum

STATIONSSAMHÄLLE, CENTRUM

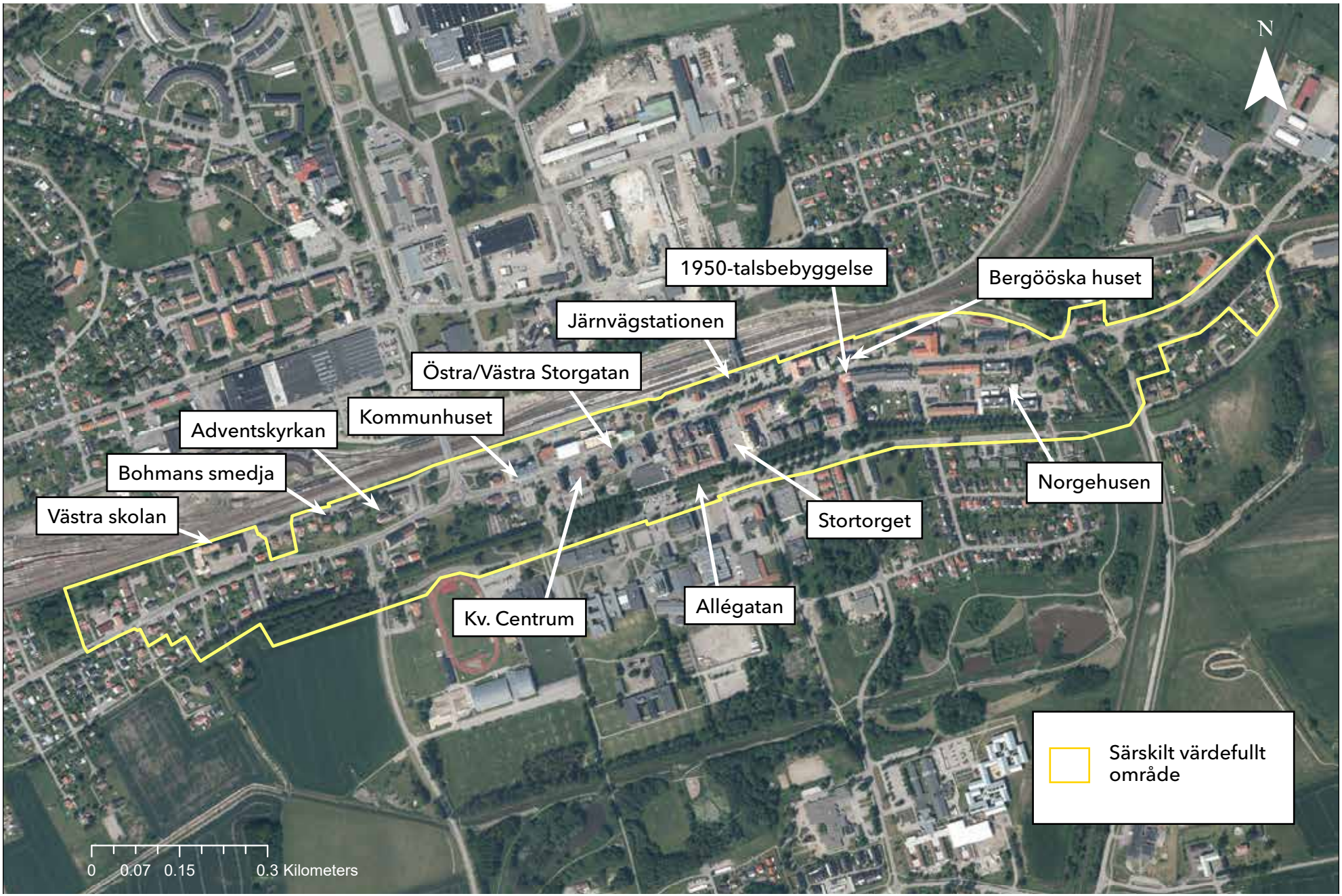
Hallsbergs centrum har vuxit fram i takt med järnvägens expansion och präglas idag av en stadsbebyggelse med väldigt tydliga årsringar. Här möts påkostad järnvägsbebyggelse från sekelskiftet 1800/1900, tidig modernism och rekordårens storskaliga stadsomvandling tillsammans med senare postmoderna tillskott. Tillsammans bildar de en speciell stadsmässig miljö som speglar Hallsbergs utveckling från det tidiga järnvägssamhället till dagens kommuncentrum och regional järnvägsknut.

Områdesbeskrivning
Hallsbergs centrum präglas av karaktäristiska och ikoniska byggnader som är uppförda under olika årtionden då samhället expanderat kraftigt. Bebyggelsens årsringar innefattar bland annat påkostad järnvägsbebyggelse från det sena 1800-talet och tidiga 1900-talet, Bergööska huset, kommunhuset, bebyggelsen runt stortorget och stadsmässiga byggnader utmed Storgatan till och med 1960-talets påkostade centrumanläggning.

Byggnaderna uppförda under det sena 1800-talet till och med 1920-talet präglas av naturmaterial som tegel, trä och sten samt är ofta färgsatta med ljusa oljefärger eller har ljust färgade putsfasader. Särskilt präglande är det klassicistiska formspråket som går igen i flera av byggnaderna trots att de är uppförda under olika årtionden. Sådana drag innefattar flera arkitektoniska detaljer såsom hörnkedjor, festonger, lisener, dekorativt utformade portar, gesimser och frontespiser präglade av sina respektive årtiondens stilströmningar. Från dessa årtionden ryms även enklare trähusbebyggelse som i endast några få fall är bevarad än idag. Exempel på dessa utgörs av det så kallade Vita huset, det vill säga det äldre Bergööska huset. Andra viktiga byggnader som har höga kulturhistoriska värden och är viktiga för upplevelsen av centrummiljön är kvarvarande uthus och komplementbyggnader som i vissa fall finns kvar på tomterna.

Den modernistiska bebyggelsen inom centrummiljön har ett mer sparsmakat formspråk och ibland kan två övergripande byggnadskaraktärer urskiljas. Den äldre och mer småskaliga bostadsbebyggelsen uppförd under 1930- till och med 1950-talet som efter Folkets hus rivning återfinns framför allt i kvarteren Edsbacken, Halsen och Berg. Bebyggelsen här är generellt tre till fyra våningar hög, och präglas av ett tidigt funktionalistiskt formspråk. Byggnaderna har ofta traditionella volymer med sadeltak och hantverksmässig detaljering i material som smide, koppar, tegel och ljus puts. De dekorativt utformade detaljerna har ofta tagit inspiration från geometriska former. De kan även innefatta dekorativa partier av sten, ofta marmor eller skiffer.

Den senare modernistiska bebyggelsen i centrala Hallsberg är uppförd under 1960- och 1970-talen och präglas av generellt samma materialval men industriellt producerad och mer storskalig. Volymerna bryter mot all tidigare uppförd bebyggelse och formspråket är mer främmande i jämförelse med den yngre modernistiska bebyggelsen. I Hallsberg är denna bebyggelse framför allt koncentrerad till kvarteret Centrum och kvarteret Hermaenius. Inom centrummiljön finns även yngre postmodern bebyggelse. Dessa omfattar dels den under 1990-talet uppförda nya järnvägsövergången, Cityhuset i kvarteret Kronan, Hotell

N
1950-talsbebyggelse
Bergööska huset
Järnvägstationen
Östra/Västra Storgatan
Kommunhuset
Adventskyrkan
Bohmans smedja
Västra skolan
Norgehusen
Stortorget
Kv. Centrum
Allégatan
Särskilt värdefullt område
0 0.07 0.15 0.3 Kilometers

Stinsen vid Stortorget, delar av bebyggelsen utmed Östra Storgatan och Norgehusen i kvarteret. Dessa är uttryck för den senaste stora utbyggnadsvågen av Hallsbergs centrum och utgör en viktig årsring.

Övergripande historik
Hallsberg centrum och stadsbebyggelse har vuxit fram som ett direkt resultat av Västra stambanans anläggning och invigning under 1860-talet. Innan dess var Hallsberg ordnat som en landskommun och omfattade ungefär samma område som Hallsbergs socken och var utpräglad landsbygd. Järnvägens ankomst orsakade en kraftig utveckling i kommunen och det tidigare sockencentrumet vid Hallsbergs kyrka försköts snabbt mot järnvägsstationen och den bebyggelsekoncentration som uppstod här.

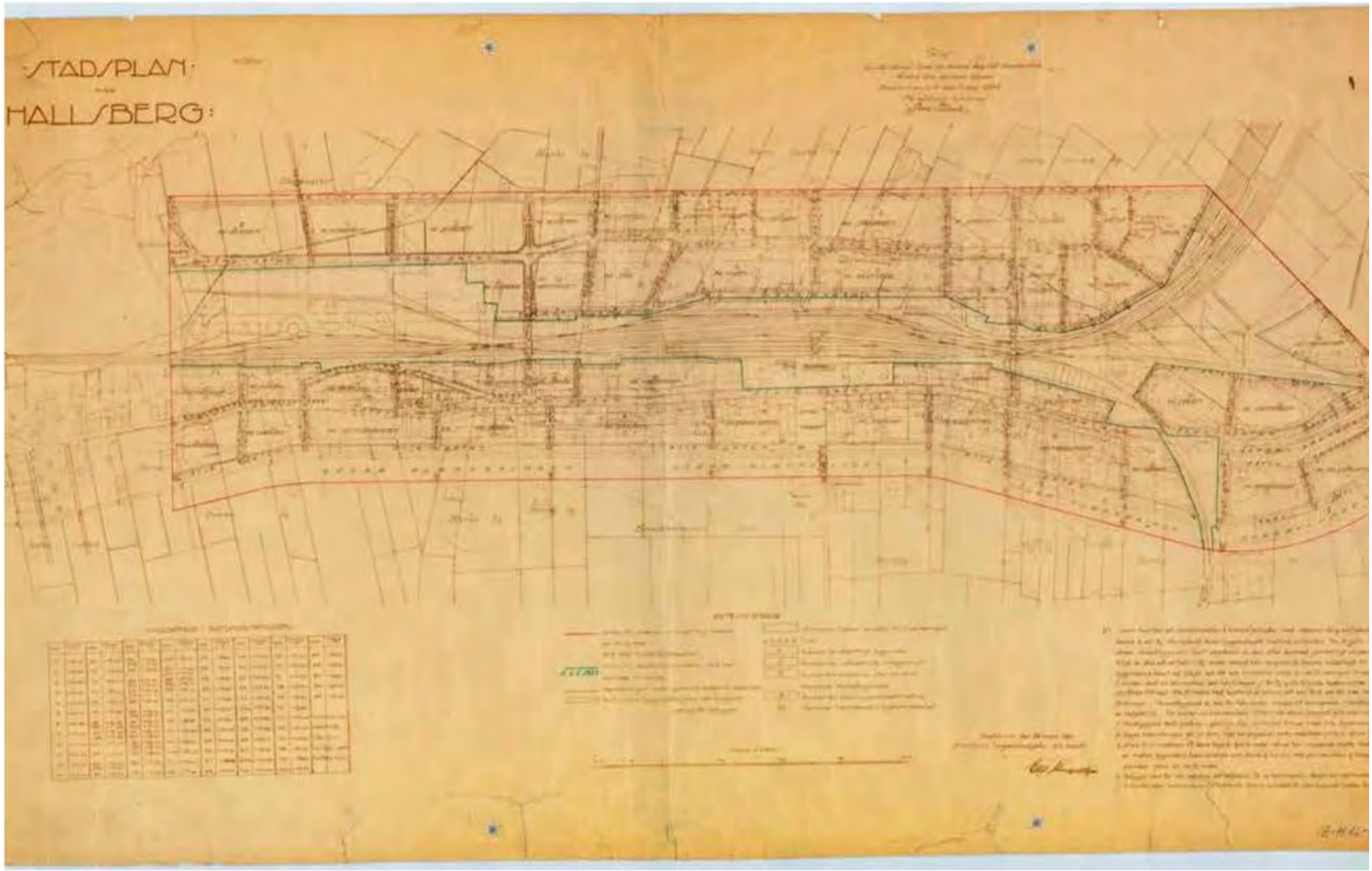
Den första bebyggelsen som uppfördes i förhållande till den nya järnvägen var mycket enkel och bestod till största del av byggnader för de anställda vid järnvägen samt ett enklare stationshus i trä och järnvägshotellet. Redan innan järnvägen anlades var denna del av landsvägen relativt tätt bebyggd med både backstugor och torp. Järnvägen kom dock snabbt att förändra bebyggelsekaraktären genom det kapital och befolkningstillväxt som den medförde. Vid 1870-talets början hade ett mindre samhälle börjat ta form med gästgivaregård, kapell och skolhus utöver de byggnader som var direkt kopplade till järnvägen. Bara tio år senare hade samhället vuxit ytterligare och innehöll bostadshus med karaktär av stadsbebyggelse, affärer och flera mindre industrier, allt möjliggjort av kommunikationerna via järnvägen.

År 1886 hade samhället expanderat så mycket att Hallsberg fick sin första stadsplan som reglerade kvarterstruktur och gatunät vilket till stor del består än idag. Vid sekelskiftet hade Hallsberg börjat anta skepnaden av stadsbebyggelse med flera stora stadsmässiga stenhus utmed landsvägen som fått ikläda sig rollen som huvudgata. Samtidigt hade det tillkommit flera mindre gathus och bebyggelse av villakaraktär längs med hela landsvägen och den långsträckta parken som löper mellan Allégatan och Södra Allén.

När 1923 års stadsplan fastställdes hade stora delar av stadsbebyggelsen redan anlagts utmed Östra och Västra Storgatan. De byggnader som finns kvar idag så som Bergööska huset, OA-huset, nuvarande kommunhuset, tingshuset, det nya stationshuset med tillhörande kompletterande byggnader samt både Östra och Västra skolan, tillkom alla enligt 1886 års stadsplan och har kommit att prägla centrumbebyggelsen, framför allt vad gäller kvartersstruktur. Stadsplanen från år 1923 togs fram efter det att den stora rangerbangården anlades väster om samhället, samtidigt som personbangården kraftigt expanderade och Statens järnvägar uppförde flera personalbostäder i anslutning till spårområdet.

Under 1930-talet tillkommer bland annat Folkets hus men även ett antal stadsmässiga bostadshus och under 1940- samt 1950-talet växer den stadsmässiga bebyggelsen ytterligare. Adventskyrkan i Hallsberg uppfördes år 1944 i nationalromantisk stil. Dessa årtionden präglas dock av en mer återhållsam bebyggelseexpansion av samhället i Hallsbergs centrum. Istället växte Hallsberg mest i form av nya områden med villor och flerfamiljshus både söder och norr om centrumkvarteren.

Det är först under 1960- och 1970-talen som kommunen tar ett helt nytt grepp om stadsutvecklingen med stora rivnings- och omgestaltningsprojekt som idag präglar centrala Hallsberg. Nästan all bebyggelse utmed storgatans södra sida rivs och ersätts med

Stadsplan för Hallsberg från år 1923. Källa: Hallsbergs kommun.

storskaliga flerfamiljshus. Under en tioårsperiod rivs nästan all småskalig stadsmässig bebyggelse utmed båda storgatorna från Vibytorpsvägen i väst till Tisarvägen i öst. Istället uppfördes de nu så karaktäristiska centrumhusen i kvarteret Centrum samt bebyggelsen i kvarteret Hermaenius cirka tio år senare.

Under 1990-talet har ytterligare storskalig bebyggelse uppförts inom centrumområdet i form av den nya spårövergången samt lägenhetshus inom kvarteret Magistern. Andra storskaliga förändringar av centrala Hallsberg är rivningen av Folkets hus samt lokstallar och överliggningshus som rivits under 2000-talet. Sedan år 2000 har även flera äldre byggnader rivits till förmån för ny bebyggelse eller anläggning, till exempel Folkets hus och byggnader i kvarteret Berg.

MOTIV TILL BEVARANDE

Miljön har ett högt kulturhistoriskt värde genom dess möjlighet att berätta om Hallsbergs stationssamhälle och dess utveckling. Kärnan kring stationen med torg och intilliggande stadsmässig bebyggelse är delvis mycket välbevarad och speglar järnvägen samt stationssamhällets blomstringstid och utveckling från och med 1860-talet till nutid. Placeringen av den representativa bebyggelsen och samhällets huvudsakliga torg i direkt anslutning till stationen vittnar om järnvägsstationens ställning som hjärtat i samhället.

De välbevarade stadsmässiga butiks- och bostadshusen från omkring slutet av 1800-talet till och med 1930-talet är viktiga för förståelsen av Stortorgets och Storgatans historiska funktion som handelsplats. Den tidiga modernistiska bebyggelsen som uppförts från och med 1930-talet till och med 1950-talet likväl som rekordårens bebyggelse från 1960- och 1970-talet utgör viktiga årsringar som på ett tydligt sätt illustrerar Hallsbergs utveckling och rekordårens storskaliga omgestaltning av stadsbebyggelsen. Utöver detta finns även 1980- och 1990-talets bebyggelse bland annat i form av järnvägsövergången, Norgehusen samt bebyggelsen runt Cityhuset som utgör viktiga årsringar i Hallsbergs utbyggnad.

Sammantaget har bebyggelsen högt lokalhistoriskt värde. Storgatans stadsbebyggelse har även höga arkitekturhistoriska värden genom att den innehåller välbevarad bebyggelse från i princip alla Hallsbergs olika utbyggnadsskeden som utgör representanter för viktiga milstolpar i stadens historia.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Bergööska huset och Hallsbergs station med tillhörande byggnader utgör byggnadsminnen och skyddas därför igenom 3 kap 1 § Kulturmiljölagen.

Flygfoto över Hallsberg. I bakgrunden syns hur nära inpå jordbruksmarken var under 1930-talet. I brynzonen, i bildens högra halva skymtar även bebyggelsen vid Stocksätter så som den såg ut när det fortfarande var ett aktivt jordburk. 1930-tal. Okänd fotograf. JvmKCAC03474. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Västra storgatan västerut. Idag är större delen av bebyggelsen i bild riven, år 1947. Erik Larsson. ELB-0759 Källa: Örebro Stadsarkiv via Digitalt museum.

Trafik på Storgatan i Hallsberg. I bakgrunden syns centrumhusen som vid tillfället var relativt nyuppförda. 1970-tal. Okänd fotograf. OTB-00864. Källa: Örebro Stadsarkiv via Digitalt museum.

Marknad i Hallsberg. I bakgrunden syns det nuvarande kommunshuset, år 1979. Lennart Larsson. PS-209-05-055. Källa: Örebro Stadsarkiv via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Hallsbergs centrala delar, mellan järnvägen och Södra Allén präglas av stadsmässig bebyggelse uppförd mellan 1800-talets andra hälft till och med 1990-talet. I detta ingår villor och butikshus från slutet av 1800-talet, järnvägsrelaterad bebyggelse från slutet av 1800-talet och 1900-talets början, äldre industribyggnader, stora stenhus uppförda runt sekelskiftet, modernistiska byggnader från hela 1900-talet och postmoderna byggnader uppförda under 1980- och 1990-talen. Det är en spretig historisk miljö där bebyggelse från alla utbyggnadsfaser samsas och tillsammans speglar järnvägssamhällets framväxt och utveckling.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Helhetsmiljö med välbevarad bebyggelsestruktur och byggnader i form av bostadshus och byggnader med samhällsfunktion som illustrerar olika epoker i järnvägssamhället Hallsbergs framväxt. Från det sena 1800-talets bebyggelsen med den gamla smedjan, stationsmiljön, Bergööska huset, kommunhuset till och med modernistiskt präglad centrum- och bostadsbebyggelse uppförd runt 1900-talets mitt.

- Östra och Västra Storgatans funktion som affärsstråk med tydlig stadsmässig bebyggelse.

- Stortorget tillsammans med stationsmiljön och deras funktion som Hallsbergs naturliga mittpunkt.

- Välbevarade byggnader som visar prov på tidstypisk arkitektur från olika perioder med en tydlig stadsmässig prägel.

- Komplementbyggnader i form av förråd, uthus eller äldre verkstadsbyggnader med mera i undangömda lägen, bakom fastigheternas huvudbyggnader.

- Ursprungliga byggnadsdetaljer med karaktär som tydligt knyter an till respektive byggnads byggår, till exempel fönster, glasade träportar, balkongfronter, smidesdetaljer i olika utformning, dekorativa putselement och tidstypisk färgsättning.

- Parkstråket längs med Allégatan/Södra Allén i sin helhet.

- Adventskyrkan från år 1944 och tillhörande kyrkomiljö.

Flerbostadshus längs Västra Storgatan.

Flerbostadshus från tidigt 1900-tal längs Västra storgatan. Till vänster i bild ligger Adventskyrkan från år 1944.

Hallsbergs stationshus uppfört år 1866. Stationsområdet är byggnadsminne.

Smedjan, som kallas för Bohmans smedja, har legat på samma plats sedan mitten på 1800-talet och är en av Hallsbergs äldsta byggnader.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Befintliga plan- och bebyggelsestrukturer bör vara fortsatt läsbara och gårdsmiljöernas bebyggelse bör bevaras.
- De till järnvägen historiskt kopplade byggnaderna har mycket höga kulturhistoriska värden och bör bevaras samt underhållas. Detta gäller även byggnaderna som inte räknas till byggnadsminnet för Hallsbergs station såsom överliggarhuset, banvaktstugor etc.
- Bergööska huset som miljö, med tillhörande komplementbyggnader, bör bevaras.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid fasadändringar.
- Äldre komplementbyggnader i form av ekonomibyggnader, uthus eller bodar med mera bör värnas på samma sätt som övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Eventuella tillägg i stadsmiljön bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur, exempelvis husens placering i förhållande till gatan, utformning och volymverkan.
- Undvik stora skärmtak, inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet eller andra platser som riskerar att påverka helhetsmiljön runt omkring.
- Gaturummen bör fortsatt präglas av grönska i form av uppvuxna träd, gräsmattor och andra planteringar. Dessa stärker miljöns värde och bör tas i beaktande vid planering och lovprövning.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Vid Stortorget finns både postmodern bebyggelse från 1900-talets slut och klassicerande byggnader från början av seklet.

Ut med Storgatan finns bebyggelse uppförd under olika århundraden men med tydlig stadsmässig karaktär.

Flera modernistiska byggnader har uppförts under runt 1900-talets mitt utmed Storgatan. Bild på fastigheten Edsbacken 12 mittemot Bergööska huset.

Bergööska huset i centrala Hallsberg är en av stadens mest välbevarade byggnader från samhällets tidiga år i slutet av 1880-talet.

Vy mot väster och centrala Hallsberg. TIll höger i bild ligger järnvägen och till vänster Ostra Storgatan. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Vy mot öster och till vänster i bild syns järnvägen och till höger villaområde och det öppna odlingslandskapet. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 2. Skol- och idrottsområdet Dyen

SKOL- OCH IDROTTSOMRÅDE

Skol- och idrottsområdet utgör den västra delen av Dyen, beläget söder om Rösättersbäcken och Allévägen. Området präglas av sammanhängande, delvis kringbyggda öppna ytor med parkartad grönstruktur och fristående skolbyggnader av hög arkitektonisk kvalitet i tydlig modernistisk 1960-talsstil.

Områdesbeskrivning
Skol- och idrottsområdet är en del av området Dyen, som är beläget söder om Rösättersbäcken och Allévägen. Dyen i sin helhet präglas av stora variationer i struktur och uttryck. Skol- och idrottsområdet är beläget i Dyens västra del och präglas av sammanhängande och delvis kringbyggda öppna ytor med omfattande grönstrukturer. Inom området ryms Alléskolan, Alléhallen, Transtensskolan och Transtensvallen med tillhörande bebyggelse.

Skolmiljön är uppbyggd av flera fristående byggnader placerade i en öppen parkmiljö som genomkorsas av gång- och cykelvägar kantade av planterade lindar. Bebyggelsen håller hög arkitektonisk kvalitet med tydlig modernistisk 1960-talskaraktär. Majoriteten av områdets byggnader är uppförda i geometriska former med fasader i rött tegel och inslag av brunlaserat trä, flacka tak och repetitiva fönstersättningar i band.

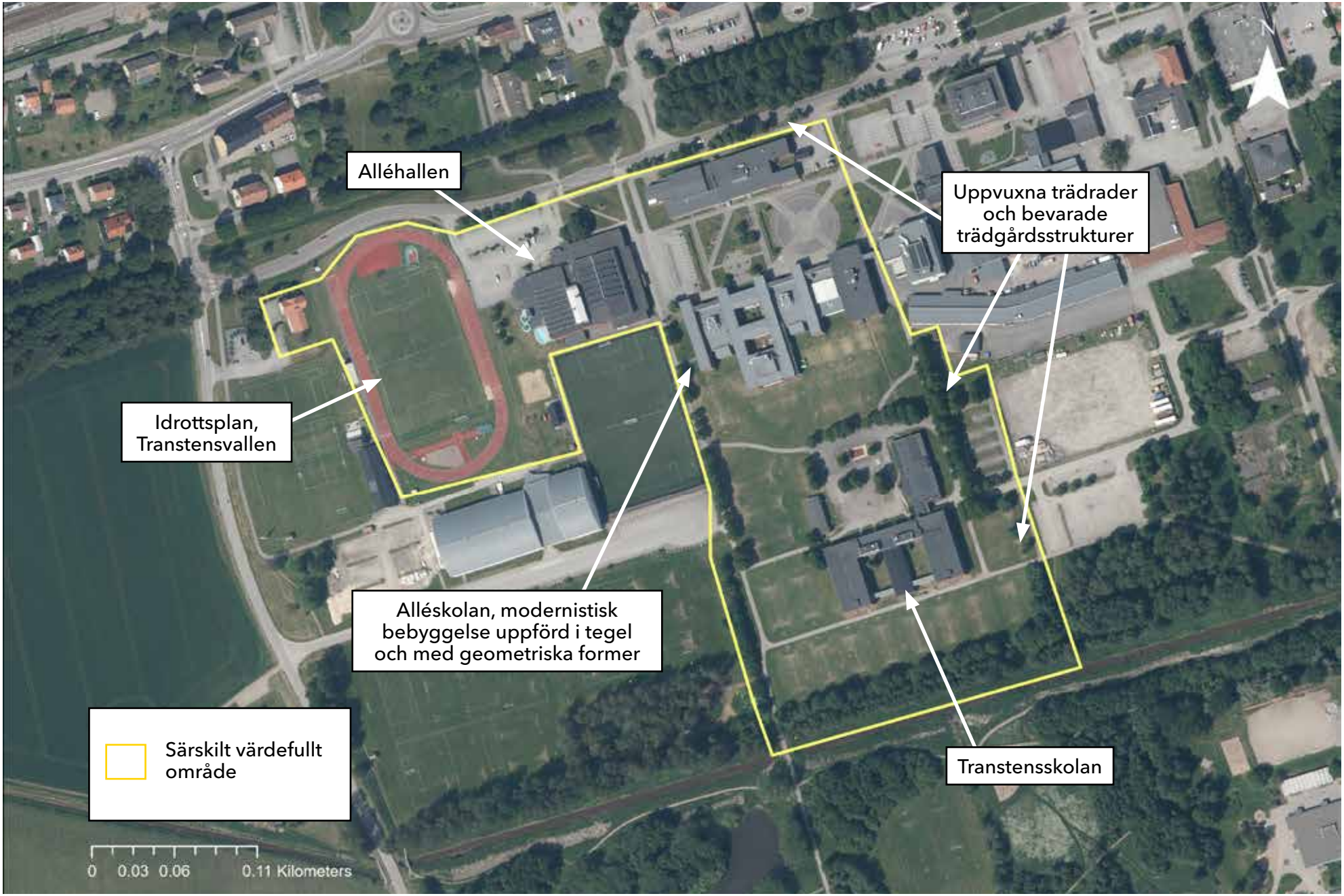
Markförhållandena i området är problematiska på grund av tjocka lerlager. Trots noggrann grundläggning har sättningar uppstått, där den omgivande marken sjunker medan byggnaderna vilar på pålningsgrunder. Detta har medfört att entrétrappor på vissa platser hamnat ovan marknivå.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området utgör ett av Hallsbergs bäst bevarade exempel på 1960-talets samhällsbyggande. Den enhetliga bebyggelsemiljön illustrerar den modernistiska arkitekturens stil- och stadsplaneideal under 1960-talet.

Dyen utgör en välbevarad skol- och idrottsmiljö från 1960-talet med tydlig modernistisk planstruktur och arkitektur. Den sammanhållna bebyggelsen med fristående skol- och idrottsbyggnader kring en bilfri, parkartad skolgård, i kombination med enhetlig material- och formgivning i rött tegel, illustrerar efterkrigstidens stadsplaneideal med funktions- och trafikseparering. Konstverket av Karl Hall förstärker områdets kulturhistoriska värde och berättar om hur offentlig konst integrerades i samhällsbyggandet under 1960-talet.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Alléhallen
Uppvuxna trädrader och bevarade trädgårdsstrukturer
Idrottsplan, Transtensvallen
Alléskolan, modernistisk bebyggelse uppförd i tegel och med geometriska former
Transtensskolan
Särskilt värdefullt område
0 0.03 0.06 0.11 Kilometers

Övergripande historik
Dyen benämndes i 1800-talets laga skifteshandlingar som ”Kärret”, vilket speglar områdets ursprungliga karaktär som sankt och svårbrukat. På grund av de instabila markförhållandena togs området sent i anspråk för bebyggelse, och under lång tid undvek Hallsbergs invånare att bygga här. Endast ett fåtal tomter styckades av och bebyggdes, främst längs Långängsvägen i områdets östra del, och strax söder om torget. Här uppfördes bostäder samt vissa verksamhetsbyggnader, bland annat ett mejeri.

Från mitten av 1900-talet intensifierades exploateringen. Området kom då att rymma nya samhällsfunktioner, såsom en modern brandstation, och från 1960-talet började det nuvarande skolområdet successivt växa fram. Något tidigare hade en idrottsplats i områdets västra del uppförts. På den tidigare mejeritomten ligger i dag en livsmedelsaffär med omgivande parkeringsytor, och på angränsande tomt har den nya Missionskyrkan uppförts.

Flygfoto, år 1967. Skolområdet till vänster i bild. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-2171. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Entré till Alléhallen, 1980-tal. Foto av Ateljé Sundahl. OTB-00873. Källa: Örebro stadsarkiv via Digitalt Museum.

Dyen i ortofoto, år 1959. Källa: Lantmäteriet.

Dyen i ortofoto, år 1972. Källa: Lantmäteriet.

Värdebärande karaktärsdrag

Området präglas av en välbevarad modernistisk planstruktur med skol- och idrottsbyggnader grupperade kring en öppen, gestaltad skolgård. Den sammanhållna bebyggelsen från 1960-talet, med enhetlig arkitektur i rött tegel, avskalad formgivning och integrerad konstnärlig utsmyckning, utgör en tydlig del av en större helhetsplanerad skol- och samhällsmiljö.

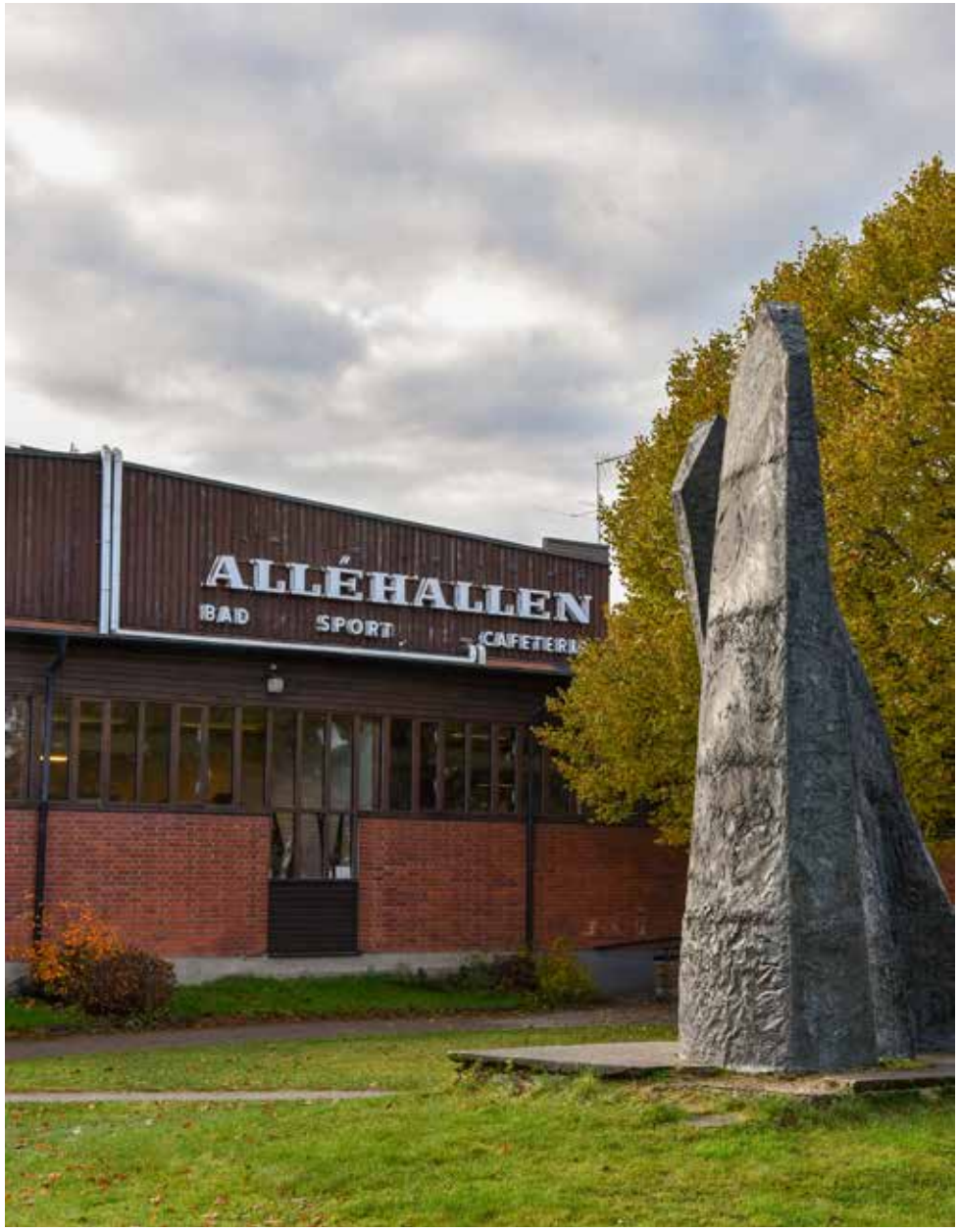
- Områdets bevarade planstruktur med skol- och idrottsbyggnader placerade runt en öppen skolgård. Sammanhållen bebyggelse med funktions- och trafikseparerade ytor avskiljda av parkytor och naturmark.
- Den gestaltade skolgården och dess karaktär av parkmark med konstverk, gångvägar och uppvuxna träd.
- Välbevarade, enhetligt utformade skolbyggnader som illustrerar modernismens arkitektur- och stadsplaneideal under 1960-talet präglat av trafik- och funktionsseparering där den omgärdade skolgården hålls fri från biltrafik.
- Skolbebyggelsens samspel med övrig modernistisk bebyggelse i närområdet, som delar i en större helhetsplanerad bebyggelsemiljö.
- Avskalad gestaltning där materialval och repetition i fönstersättning och form utgör bärande uttryck.
- Tidstypisk arkitektur med fasader i rött tegel utan puts och flacka tak i olika former.
- Alléhallens utformning och bevarade helhetskaraktär med fasader i tegel och liggande, brunlaserade träpanel, bevarade träfönster och infälld entré.
- Konstverket ”Tidig form” av Karl Hall, rest i samband med Alléhallens invigning år 1967.

Infällda entréer med inbyggd korridor med fönsterband ovanför, uppburen av smäckra pelare.

Uppvuxen trädrad norr om skolan, utmed Allégatan.

Alléhallen med konstverket "Tidig form" av Karl Hall i förgrunden.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Eventuell ny bebyggelse inom eller i anslutning till det särskilt värdefulla området bör uppföras med en utformning och placering som inte negativt påverkar befintlig bebyggelses värdebärande karaktärsdrag och uttryck.

- Befintlig parkmark och skolgård är en viktig del av helhetsmiljön och bör bevaras. De öppna ytorna mellan bebyggelsens olika delar bör upprätthållas och ej exploateras i en omfattning som negativt påverkar den öppna karaktären.

- Området i sin helhet bör behålla sin funktion som skol- och idrottsområde. Bebyggelse med annan funktion, såsom bostäder och/eller industri, bör därför inte uppföras inom området.

- Bevarade strukturer som skolgård, öppna ytor, parkmark, idrottsplats och äldre uppvuxna träd bör bevaras och underhållas.

- Vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör ske med samma material och metoder som var aktuella vid respektive byggnads uppförande.

- Äldre byggnadsdetaljer såsom fönster, dörrar, dekorativa byggnadselement och detaljer bör värnas och vid skada i första hand repareras.

- Bebyggelse inom området bör bevaras exteriört avseende volym och karaktär samtidigt som nya om- och tillbyggnader som negativt påverkar respektive byggnads karaktär bör undvikas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Ursprungliga fasaddetaljer som exempelvis fönster, portar och fasadmaterial värnas. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Skolgården, en kringbyggd öppen yta som omhuldas av bebyggelse från 1960-talet. Ytorna är delvis hårdgjorda med sten, plattor och asfalt, delvis grönytor med gräs, träd och häckar. Byggnadernas arkitektur kännetecknas av repetitiva geometriska former.

Del av fasad i Alléhallen. Ursprungliga fönsterband i trä och liggande brunlaserad panel som bör vara vägledande vid framtida ändringar.

Bevarade fönsterband i trä i Alléhallens norra fasad. Tegel och brunlaserad liggande panel samsas under den flacka takfoten.

Grönytor och uppvuxen växtlighet i form av träd är karaktärsbärande för området och är viktigt för upplevelsen av området som medvetet gestaltad helhetsmiljö.

De repetitiva formerna är värdebärande för bebyggelse och bör värnas. De återkommande geometriska formerna är typiska för uppförandetiden.

Områdets sydöstra del, med äldre uppvuxna trädrader i anslutning till välbevarad skolbyggnad till vänster i bild. Stora fönsterpartier med fönster i trä och fasader i rött lertegel är karaktärsbärande egenskaper som bör värnas.

Vy mot väster och skol- och idrottsområdet. TIll vänster i bild ligger järvägen och centrala Hallsberg. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Vy mot norr och till höger i bild syns skol-och idrottsområdet. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 3. Stocksätter och Vingen

SJUKHEM, VILLAOMRÅDE, EGNAHEM

Området speglar Hallsbergs utveckling under första hälften av 1900-talet, där egnahemsrörelsens småskaliga bostadsbyggande, 1930- och 40-talens klassicistiskt präglade villamiljöer och samhällets framväxande vårdinstitutioner tillsammans bildar en sammanhängande historisk helhet. Kvarteret Kornet visar den tidiga egnahemsbebyggelsens ideal med små tomter, uthus och odlingsytor, medan Förmansgatan representerar en senare generation villabebyggelse med högre standard och mer enhetlig gatubild. Sjukhemmet vid Hasselbacken vittnar om 1920-talets samhällsplanering och smittskyddsarbete genom sin avskilda placering och klassicistiska arkitektur. Tillsammans utgör miljöerna ett läsbart avtryck av hur bostadsförhållanden, arkitektur och offentliga institutioner förändrades i Sverige under denna period.

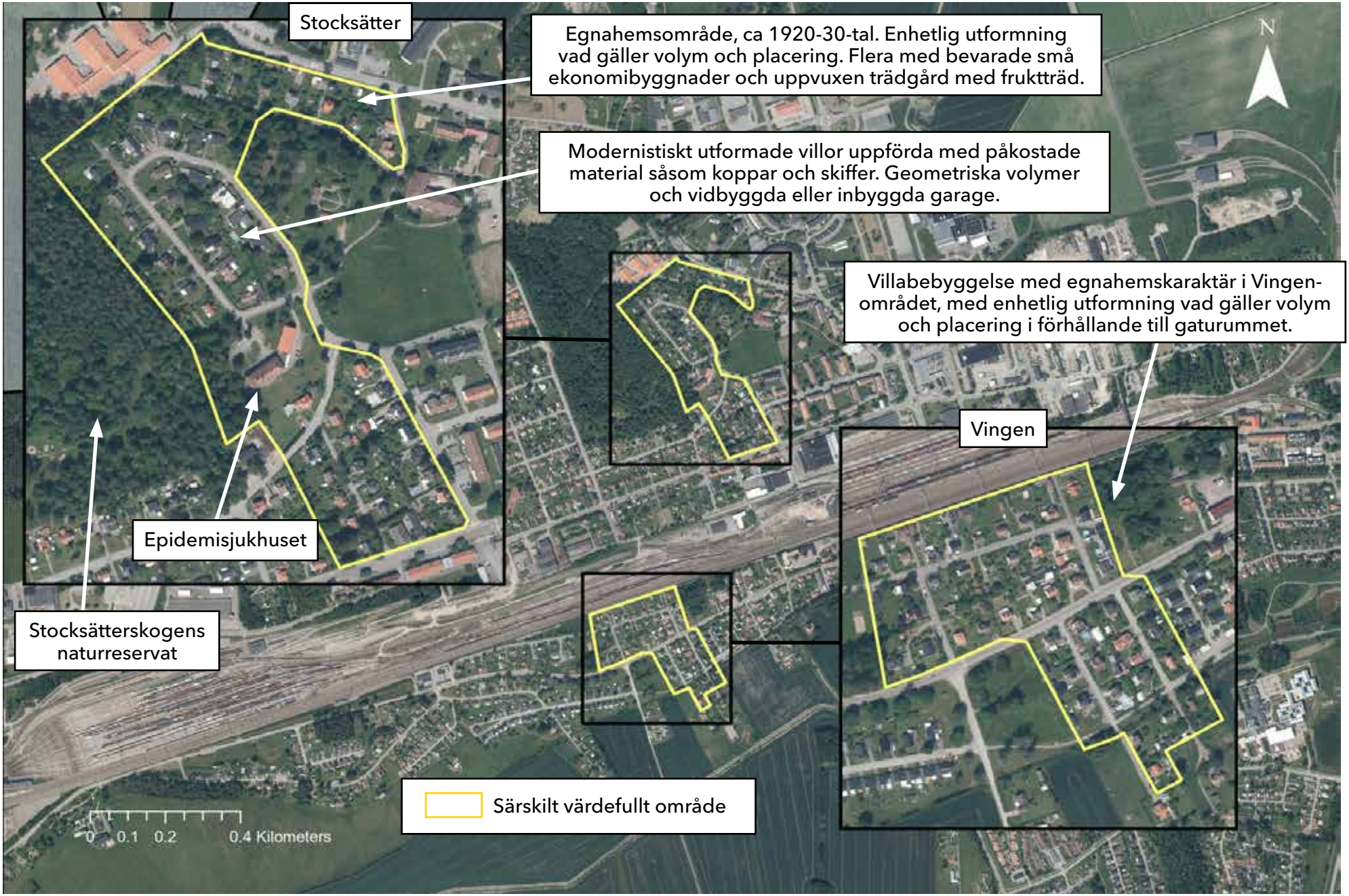
Områdesbeskrivning
Kvarteret Kornet präglas av en tydlig egnahemskaraktär med små tomter, likartade byggnader och ett formspråk typiskt för 1920–30-talen. Till flera fastigheter hör bevarade äldre uthus placerade längst bak på tomterna, tidigare använda för ved, förvaring och enklare djurhållning, detta är ett konkret uttryck för egnahemsrörelsens ideal om självförsörjning. Äldre fruktträd, uppvuxna häckar och lummiga trädgårdar ger området en sammanhållen, småskalig karaktär. De flesta hus har träpanel och många ursprungliga detaljer som träfönster, dörrar, murade skorstenar samt äldre häng- och stuprännor finns bevarade.

Längs den gamla landsvägen i Hallsbergs västra del har bebyggelsen vuxit fram successivt och förtätats under lång tid, vilket skapat en blandad struktur. Vid Västra Storgatan finns ännu några små stugor från stationssamhällets äldsta skede, medan övrig bebyggelse varierar från endast några decennier gamla villor och radhus till mer enhetlig bebyggelse från 1910–30-talen längre österut. Kvarteren vid Åkerstigen, Västra Tvärgatan, Parallellgatan och Skallerudsvägen utgörs av tomter och hus som tillkom genom Föreningen Egna Hem och fortfarande har tidstypiska och välbevarade karaktärsdrag.

Förmansgatan utgör ett relativt enhetligt bostadsområde från 1930- och 1940-talen med främst klassicistiska drag. Husen är individuellt utformade men hålls samman genom bebyggelsens skala och placering. Bebyggelsen består både av traditionella 1,5-plansvillor med brutet eller rakt sadeltak och av envåningshus med närmast kvadratisk plan, valmat tak och markerade klassicistiska entrépartier.

I området finns även sjukhemmet vid Hasselbacken, uppfört år 1927 som epidemisjukhus. Byggnaden, ritad av stadsarkitekten i Örebro Georg Arn, ligger något avskilt och högt mot ett skogsparti i en tidstypisk klassicistisk stil med slätputsade fasader, regelbunden fönstersättning samt markerade entré- och trapphuspartier. De klassicistiska portarna med spegelindelningar och granitomfattningar ger byggnaden ett monumentalt uttryck. En tillbyggnad gjordes år 1958.

Yngre bebyggelse återfinns i kvarteren Granen, Tallen och Stocksätter, där hus uppförda på 1960-talet representerar en friare modernistisk formvärld. Taken är flacka sadeltak eller platta, fasaderna ofta i tegel eller mexisten och husen kan vara uppförda i suterräng. Vidbyggda eller fristående garage är vanligt förekommande och speglar bilismens definitiva genombrott.

Stocksätter
Egnahemsområde, ca 1920-30-tal. Enhetlig utformning vad gäller volym och placering. Flera med bevarade små ekonomibyggnader och uppvuxen trädgård med fruktträd.
Modernistiskt utformade villor uppförda med påkostade material såsom koppar och skiffer. Geometriska volymer och vidbyggda eller inbyggda garage.
Villabebyggelse med egnahemskaraktär i Vingen-området, med enhetlig utformning vad gäller volym och placering i förhållande till gaturummet.
Vingen
Epidemisjukhuset
Stocksätterskogens naturreservat
N
0 0.1 0.2 0.4 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
Järnvägens tillkomst och etableringen av Hallsberg som ett sant stationssamhälle lockade både handelsidkare och industrier redan under 1800-talets andra hälft. Med handeln och industrin kom också en större befolkning - från 14 personer år 1862 till 754 personer år 1880.

Hallsbergs framväxt under tiden kring sekelskiftet 1900 präglades starkt av järnvägens etablering och fortsatta expansion. Orten utvecklades snabbt från ett mindre stationssamhälle till en av landets viktigaste järnvägsknutar, vilket skapade goda förutsättningar för industriell tillväxt och därmed ett ökat behov av arbetskraft. Den växande befolkningen ökade behovet av planerade bostadsområden, och under tidigt 1900-tal började municipalsamhället införa modernare kommunala funktioner såsom vatten- och avloppssystem, skolor och mer ordnad stadsplanering. Samtidigt bredde nationella bostadspolitiska strömningar ut sig, särskilt genom egnahemsrörelsen, som syftade till att ge arbetare och lägre tjänstemän möjlighet att skaffa ett eget småhus med tillhörande trädgård. Rörelsen fick stort genomslag i många orter, även i Hallsberg, där småskaliga villakvarter successivt började breda ut sig i utkanten av det äldre stationssamhället. Egnahemmen kombinerade små friliggande hus med trädgårdsodling och enkla uthus och byggdes ofta med statligt stöd, typritningar och självbyggeri.

Föreningen Egna hem bildades kring sekelskiftet av främst järnvägsanställda, med stöd från en moderförening i Motala. Genom medlemmarnas sparande kunde föreningen köpa mark och senare uppföra hus med egen arbetsinsats. Syftet var att främja självhushållning, vilket avspeglas i tomternas planering med trädgårdsland och uthus.
De första husen uppfördes på 1910-talet i området söder om Västra Storgatan. På 1920-talet började utbyggnaden i norr, i Lugnåsområdet, med tidstypiska korsplanhus med brutet tak eller sadeltak, ofta spritputsade med släta detaljer.

I Stocksättersområdet, som fram till år 1927 egentligen låg utanför Hallsbergs gränser, var bebyggelsen länge mycket sparsam.
Först i början av 1900-talet uppfördes enstaka bostadshus längs Stocksättersvägen, medan området i övrigt förblev glest befolkat. När marken inkorporerades i köpingen år 1927 tog utbyggnaden fart. Epidemisjukhuset invigdes samma år och ungefär samtidigt uppfördes ett antal egnahemsfastigheter utmed Stocksättersvägen. Den växande villastrukturen bands samman av uppvuxen grönska och närheten till Kårstahultsskogens höjder, vilket gav området dess lummiga karaktär. Utmed Förmansgatan etablerades fler villor under 1930- och 1940-talen. De uppfördes som individuellt utformade villor men placerades enhetligt i förhållande till varandra och med långsida mot gaturummet.

Under 1950-talet tog småhusbyggandet fart igen efter krigsåren. Det skedde i ett Sverige som snabbt industrialiserades och där bostadspolitiken blivit ett av välfärdsstatens kärnområden. Staten ökade sitt åtagande i byggandet och möjligheterna att bygga eller köpa småhus förbättrades. Samtidigt fortsatte utvecklingen av trädgårdsstäderna: måttlig täthet, friliggande hus och närhet till grönytor var fortsatt ideal.

Under 1950- och det tidiga 1960-tal utvecklades även nya byggnadstekniker och material som påverkade villabebyggelsen. Regelstommen ersatte stegvis äldre plankkonstruktioner, samtidigt som mineralull blev allt vanligare som isolering. Industriproducerade skivmaterial som masonit kom till bred användning, vilket möjliggjorde snabbare produktion och slätare väggytor i modern anda. Detta bidrog till ytterligare standardisering och sänkta kostnader för småhusbyggande.

Under 1960-talet uppfördes villabebyggelsen i kvarteren Granen, Tallen och Stocksätter, med mycket tidstypiskt formspråk och byggnadsmaterial representativa för tiden.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området utgör en välbevarad kulturmiljö som tydligt speglar Hallsbergs utveckling från tidigt 1900-tal till 1960-talet. Kvarteret Kornet representerar den tidiga egnahemsrörelsens ideal med tomt för trädgårdsodling, uthus, uppvuxna fruktträd och tidsenliga, typritade småhus.

Längs Förmansgatan finns villabebyggelse av senare egnahemskaraktär, utan fokus på självhushållning och med tydlig 1930- och 1940-talskaraktär.

Sjukhemmet vid Hasselbacken från år 1927 utgör ett för Hallsberg viktigt offentligt byggnadsverk i tidstypisk 20-talsklassicism av hög arkitektonisk kvalitet.

Inom området ryms även yngre bebyggelse från 1960-talet i kvarteren Granen, Tallen och Stocksätter. Bebyggelsen utgör representativa exempel på småhusarkitektur i modernistisk stil som speglar samhällsutvecklingen mot industriellt byggande, ökad bilism och nya stadsplaneringsideal. Tillsammans med övriga beståndsdelar inom området förmedlas den kulturhistoriska berättelsen om Hallsbergs utveckling under stora delar av 1900-talet. Områdets arkitektur, struktur och historiska lager bildar en kulturmiljö vars höga bevarandegrad bildar ett pedagogiskt exempel där utvecklingen under 1900-talets första hälft kan utläsas genom de fysiska företeelserna.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Till höger: Flygfoto över Hallsberg, 1930-tal. Fotograf okänd. I bakgrunden skymtas den tidiga bebyggelsen i kvarteret Kornet och vid Stocksättersvägen. JvmKCAC03474. Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Området kännetecknas av välbevarad bebyggelse från 1920–1960-tal, där epidemisjukhuset från år 1927, egnahemsområden och modernistiska småhus tillsammans bildar en sammanhållen kulturmiljö. Enhetliga volymer, tidstypiska material och detaljer, uppvuxna trädgårdar samt områdets topografi och Kårstahultsskogens grönstruktur ger området ett högt kulturhistoriskt värde.

- Epidemisjukhuset uppfört år 1927, med bevarad karaktär och hög andel ursprungliga byggnadsmaterial och detaljer i 20-talsklassicism. Anläggningens läge och placering intill Kårstahultsskogen.

- Egnahemsområdet utmed Stocksättersvägen med bebyggelse från 1920-30-tal. Till stor del bevarade volymer, byggnadsmaterial och detaljer. Brutet sadeltak med tegelpannor, höga murade skorstenar. Trädgårdars och tomters utbredning, ofta med uppvuxna fruktträd och omgärdade av häckar. Bevarade mindre ekonomibyggnader/ uthus mot Stocksättersvägen.

- Villaområde av egnahemskaraktär utmed Parallellgatan, Skallerudsvägen, delar av Västra Storgatan, Åkerstigen och Västra Tvärvägen. Villornas placering nära gaturummet, bevarade uthus på tomtens bakre sida, fasader med panel i trä eller putsade med dekorativa inslag, sadeltak eller brutna sadeltak täckta med tegelpannor eller falsad plåt. Den enhetliga karaktären vad gäller volymer och placering.

- Modernistisk bebyggelse i kvarteren Granen, Tallen och Stocksätter, med tydlig 1960-talskaraktär. Planstrukturen med mjukt svängda gator, likformade tomtbildningar och avsaknad av bebyggelse i gatugränsen. Inbyggt eller vidbyggt garage med bevarade portar i trä. Fönster i trä, utan spröjs. Variation i utformning, med ursprungliga detaljer och byggnadsmaterial. Fasader i tegel eller mexisten, ofta i kombination med andra fasadmaterial såsom liggande panel på förvandring. Förekomsten av påkostade material såsom koppar och skiffer. Låga, terrasserade stödmurar.

- Bebyggelsen utmed Förmansgatan, uppförd i kvarvarande klassicistisk stil med inslag av funkisinfluenser. Byggnadernas enhetliga placering i förhållande till gaturummet. Uppvuxna trädgårdar. Med brutna sadeltak täckta av tegel eller plåt och panelfasader i ljusa oljefärger alternativt rödfärgade. Ofta med dekorativa byggnadsdetaljer som snickerier, småspröjsade fönster och burspråk, öppna farstukvistar eller glasverandor. Husgrunder i huggen natursten eller betong.

- Tidsenliga trädgårdsbildningar och uppvuxen växtlighet.

- Områdets grönstrukturer och naturliga topografi. Kårstahultsskogens omfattning och betydelse för stadsrummet.

Villa med tydlig 1960-talskaraktär. Kombinationen av olika fasadmaterial, fönster utan spröjs och det flacka pulpettaket är värdebärande karaktärsdrag.

Villorna från 1960-talet har en friare utformning såsom här i kvarteret Granen, med påkostade byggnadsmaterial som koppar och skiffer.

Liggande panel på förvandring, putsad betongmur, betongglas, volymerna och det flacka pulpettaket är värdebärande karaktärsdrag som bör bevaras.

Volymerna och den ursprungliga utformningen, med bevarad dörr- och fönstersättning är viktiga för bebyggelsens karaktär.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig plan- och bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och stadsbild, gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.

- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser samt balkonger mot gaturummet.

- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till respektive miljös karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas. Eventuella häckar och staket mot gatan bör hållas låga.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- Äldre vägsträckningar bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Den höga bevarandegraden gör att Epidemisjukhuset utgör ett representativt exempel på arkitektur och offentlig vård under 1900-talets första hälft.

Villa med välbevarad egnahemskaraktär på Parallellgatan.

Trots fönsterbyte och tilläggsisolering bibehåller byggnaden tillsammans med trädgården och kvarterets struktur en bevarad karaktär typisk för sin tid.

Det helvalmade och flacka sadeltaket och entrén med klassicistiska inslag som pelare och fronton är karaktärsbärande för denna byggnad.

Del av flygfoto från år 1962. Till vänster syns kvarteren utmed Förmansgatan och Stocksättersvägen, närmare mitten syns Epidemisjukhuset i anslutning till Kårstahultsskogen. Till höger syns hembygdsgården och sedan bebyggelsen i kvarteret Kornet på rad. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1773 Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Epidemisjukhuset år 1930. Foto av Aero Materiel AB. OLM-2013-12-144. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Historiskt ortofoto från omkring år 1975. Epidemisjukhuset mitt i bilden. Källa: Lantmäteriet.

Trädgårdsbildningarna med uppvuxna häckar och fruktträd är karaktärsbärande egenskaper som speglar tidens syn på självförsörjning.

Trots eternitpanelen bibehåller huset sin ursprungliga karaktär genom volym, form och övriga byggnadsdetaljer.

Byggnadernas volymer är enhetliga och placeringen på tomten repeteras för en god helhetsverkan. Nya tillägg som avviker från den enhetliga utformningen bör därför undvikas.

Utmed gatan finns flera bevarade små uthus/ekonomibyggnader som ofta uppfördes vid egnahemsfastigheter. De är av stor vikt för miljöns bevarade helhet.

Område 4. Bäckatorp och Tingskullen

STATIONSSAMHÄLLE, INDUSTRIORT, SOCKENCENTRUM

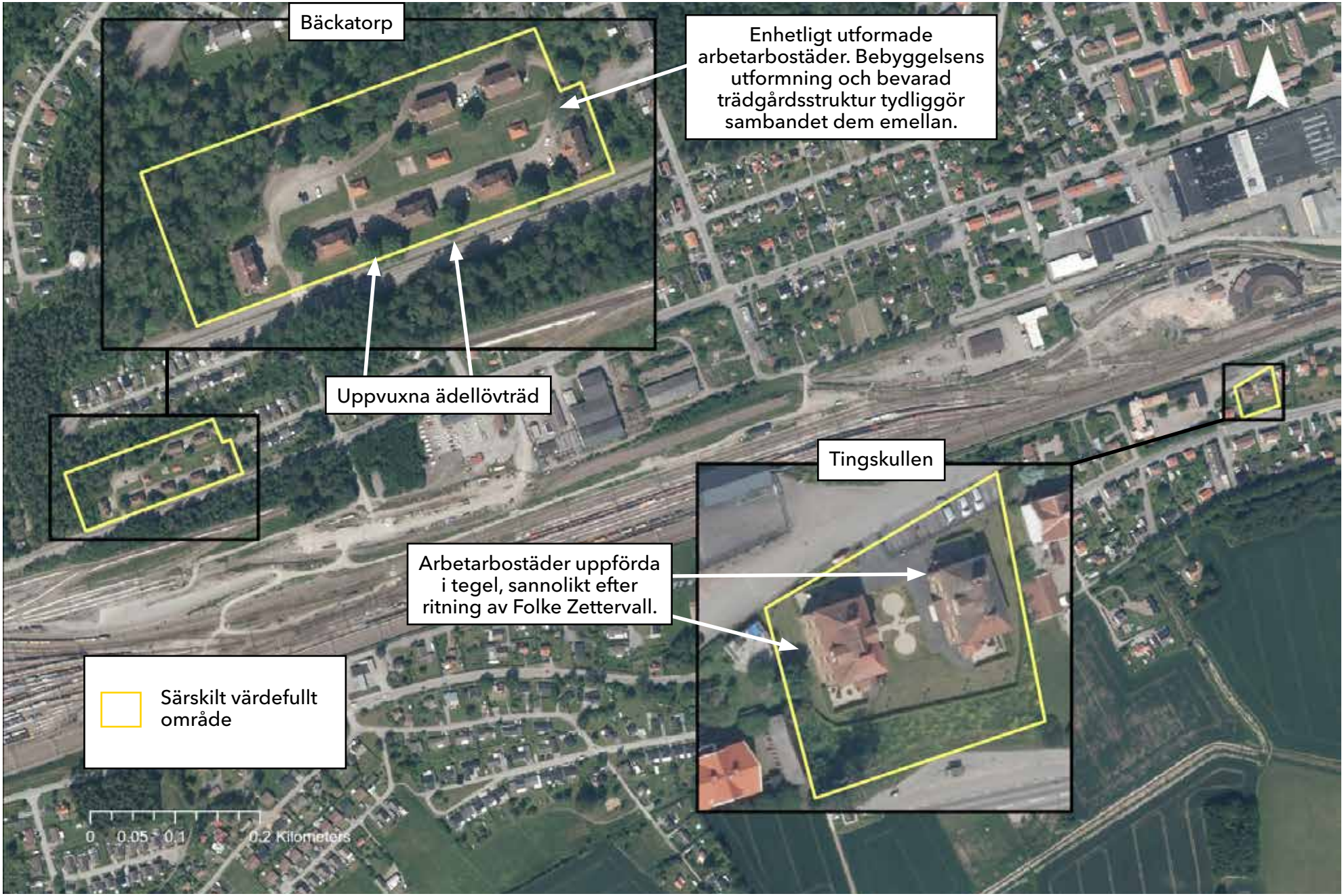
Bäckatorp och Tingskullen utgör två av Hallsbergs mest betydelsefulla järnvägsanknutna bebyggelsemiljöer. Trots sina olika material och uttryck delar de ett gemensamt formspråk och en historik som speglar järnvägens starka påverkan på ortens utveckling under 1900-talets början. De två bostadsområdena vid Bäckatorp och Tingskullen berättar en central del av historien om Hallsbergs framväxt, men även om arbetsvillkor vid järnvägen under 1900-talets första hälft. De båda miljöerna berättar på ett väldigt tydligt sätt om SJ arkitektbyrå och arkitektoniska ideal vid tiden för byggnadernas uppförande.

Områdesbeskrivning
Området utgörs av två geografiskt avskilda områden med mycket snarlik bebyggelse. Det ena är beläget inom området Bäckatorp, norr om järnvägen i Hallsbergs västra delar och det andra på platsen som kallas Tingskullen i Hallsbergs centrala delar.

Vid Bäckatorp finns sju bostadshus av snarlik karaktär. De är alla präglade av nationalromantiskt formspråk och delar exteriöra uttryck i fråga om materialval och färgsättning. Husen är av tre typer som alla skiljer sig lite från varandra. Den första typen, av vilka det finns tre stycken, har valmade tak, lockpanel och stora småspröjsade treluftsfönster. Den andra typen, av vilka det finns två stycken, har sadeltak och sexdelade tvåluftsfönster. Den tredje har drag som påminner om både de två första typerna och placerar sig någonstans mitt emellan i fråga om karaktär. Uthusen på gården har i samband med modernisering av området fått nya funktioner som sophus och förråd. Alla husen står på socklar av brödformsgjuten betong och har tak täckta med tvåkupigt rött lertegel. Fönster och portar med foder samt förstukvistar är idag vitmålade. Dörrar och fönster är utbytta mot moderna varianter som i material och konstruktion är illa anpassade till byggnadernas ursprungliga karaktär. Byggnadernas dekorativa snickerier är antingen ursprungliga eller relativt nygjorda enligt äldre förlagor. Trädgårdsmiljöerna har till stor del behållit sin ursprungliga gestaltning med planteringar av lövträd, stenskodda terrasseringar samt öppna gräsmattor mellan husen.

Till skillnad från Bäckatorpshusen är byggnaderna vid Tingskullen uppförda i rött tegel i kryssförband och står på en sockel av gjuten betong. Trots skillnaden i fasadmaterial har de sitt övergripande formspråk gemensamt med Bäckatorpshusen och är sannolikt utformade av SJ:s chefarkitekt Folke Zettervall. De drag som mest liknar Bäckatorpshusen är byggnadernas dekorativa snickerier vid farstukvistar och skärmtak samt de valmade taken som även väl stämmer överens med typritningar över andra byggnader uppförda vid järnvägen under samma tid. Fönster och dörrar är moderna och bytta under 2020-talet. Vissa undantag finns vid farstukvistarnas fönster, mindre fönster vad som sannolikt är badrum eller garderober samt källarfönster. Snickeriernas gula och bruna färgsättning är sannolikt inte ursprunglig. Tegelfasaderna avslutas med en enkel takgesims. De valmade sadeltaken är täckta med tvåkupigt rött lertegel. Skorstenarna har bytts i samband med byte av uppvärmningssystem men är anpassade till byggnadernas karaktär.

Övergripande historik
Sedan västra stambanans anläggning och invigning under 1850- och 1860-talet har järnvägen haft en stark påverkan på Hallsbergs framväxt. Utöver den allmänna påverkan på samhället kom särskilt järnvägen att påverka Hallsberg som över tid utvecklades till en mycket viktig knutpunkt i landets järnvägsnät. Samtidigt med uppförandet av Västra stambanan uppfördes även statsbanan mellan Hallsberg och Örebro.

Bäckatorp
Enhetligt utformade arbetarbostäder. Bebyggelsens utformning och bevarad trädgårdsstruktur tydliggör sambandet dem emellan.
Uppvuxna ädellövträd
Tingskullen
Arbetarbostäder uppförda i tegel, sannolikt efter ritning av Folke Zettervall.
Särskilt värdefullt område
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers

Denna linje kopplade även ihop Västra stambanan med Köping-Hults järnväg som i sin tur kopplades samman med Stockholm-Västerås-Bergslagens Järnvägar under 1870-talet. På så sätt skapades ett järnvägsnät med Hallsberg som gemensam knutpunkt. Från Hallsberg kunde nu en resenär resa till både Göteborg och Stockholm, runt både Hjälmaren och Mälaren och ännu längre, vidare ut i landet.

En sådan hög trafikbelastning krävde stora mängder anställda och lokaler varför det runt järnvägen i Hallsberg uppfördes byggnader inom flera olika kategorier med specialiserade funktioner för järnvägsdriften under nästan 200 års tid. Dessa byggnader innefattar bland annat personalbostäder, banvaktarstugor, verkstäder, lokstall, omformarstationer och flera generationer stationshus. Under 1920-talet fanns det i Hallsberg ett tjugotal byggnader som var avsedda som bostäder för anställda vid järnvägen, dessa innefattade alltifrån banvaktstugor till stora manskapshus med enkla övernattningslägenheter.

Under åren 1898 till och med år 1931 var Folke Zettervall chefsarkitekt vid Statens Järnvägars arkitektkontor. I den tjänsten kom han och hans medarbetare att ta fram ritningar för över 250 stationshus samt en uppsjö av ritningar för andra byggnader vid järnvägen. På så sätt har hans nationalromantiska byggnader kommit att prägla en stor del av bebyggelsen utmed järnvägarna i nästan hela landet.

I Hallsberg uppfördes mellan åren 1917–1921 flera personalbostäder vid Bäckatorp och vid Tingskullen som uppvisar stora likheter med byggnader som ritats av Folke Zettervall på andra platser i landet. Bostäderna här uppfördes som lägenhetshus och var särskilt avsedda för stationskarlar som arbetade vid det då nyöppnade omlastningsmagasinet.

Under 1900- och 2000-talet har en stor del av arbetarbostäderna likväl som byggnader med annan funktion och historisk koppling till järnvägen rivits och successivt blivit mer sällsynta i stadsbilden. Detta har skett av olika anledningar men till stor del på grund av förändrade arbetssätt och behov vid järnvägen och är en process som fortsätter än idag. Idag utgör dessa byggnader exempel på en expansiv period i järnvägens historia och en byggnadstyp som tidigare var mycket vanligt förekommande i Hallsberg varför det är extra viktigt att de underhålls och bevaras för framtiden.

MOTIV TILL BEVARANDE

Den järnvägsanknutna bebyggelsen som finns kvar inom Hallsbergs tätort utgör idag välbevarade rester av en tidigare stor samling personalbostäder, magasinsbyggnader och andra byggnader med olika funktioner inom järnvägsdriften. De utgjorde tidigare en omfattande del av bebyggelsen i tätorten där deras gemensamma karaktär utgjorde ett påtagligt intryck i stadsbilden. Efter år av rivningar och förändrade behov inom järnvägsdriften återstår idag relativt få byggnader av denna typ. Därför får välbevarade personalbostäder som dessa ett särskilt högt kulturhistoriskt värde. De utgör representanter för järnvägens historia på både nationellt och lokalt plan, och berättar om Hallsbergs utveckling samtidigt som de illustrerar arbets- och levnadsvillkor vid järnvägen under 1900-talets första hälft. De utgör även uttryck för arkitektoniska strömningar inom SJ:s egna arkitektkontor men även samhället i övrigt under denna tid samt byggnadstekniker och byggnadstradition i stort. De utgör även stödjande uttryck till byggnadsminnet Hallsbergs station.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över centrala Hallsberg. I bildens nedre halva syns personalbostäderna vid Tingskullen. Okänt årtal, sannolikt 1930-tal. Okänd fotograf. JvmKCAC03488. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Byggnaderna vid Bäckatorp. Okänt årtal, sannolikt 1920-tal. Okänd fotograf. JvmKDAE03867. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Byggnaderna vid Bäckatorp. Okänt årtal, sannolikt 1920-tal. Okänd fotograf. JvmKDAE03868. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

De två bostadsområdena rymmer välbevarade miljö som tydligt speglar den järnvägsanknutna bebyggelsen under tidigt 1900-tal. Här finns välbevarade bebyggelsestrukturer, ursprungliga trädgårdsanläggningar och byggnadsdetaljer som tillsammans utgör viktiga karaktärsdrag och som bör värnas för att bevara områdenas kulturhistoriska värden.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Välbevarad bebyggelse med karaktär av tidigt 1900-tal.
- Samlade bebyggelsemiljöer av karaktär från framför allt 1900-talets första årtionden med överlag välbevarade personalbostäder avsedda för anställda vid Statens järnvägar och uthus i ursprunglig placering.
- Bostadsområdenas bevarade bebyggelsestrukturer med personalbostäder och uthus.
- Gårdarnas trädgårdsstrukturer, framför allt vid Bäckatorp grusade vägar, planteringar med idag uppvuxna äldre lövträd i tomtgräns och utbredda gräsmattor mellan husen.
- Ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer eller återskapade delar med äldre förlagor som tydligt knyter an till respektive byggnadernas ursprungliga uttryck.

De två nordligstaste av bostadshusen med sadeltak samt uthus inom Bäckatorp.

De två sydligaste av bostadshusen med sadeltak samt uthus inom Bäckatorp.

Trädplanteringar som skiljer området från vägen.

Före detta personalbostäder med valmade sadeltak. Entrépartier med utformning som är identisk med de vid Tingskullen.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Befintliga plan- och bebyggelsestrukturer bör vara fortsatt läsbara och miljöernas bebyggelse ska bevaras.
- Tomterna bör inte avstyckas.
- Ingen nyexploatering bör ske inom det utpekade området.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.
- Äldre komplementbyggnader i form av ekonomibyggnader, uthus eller bodar osv. bör värnas på samma sätt som övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom de utpekade miljöerna.
- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur inom de respektive gårdsmiljöerna gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.
- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet eller andra platser som riskerar att påverka helhetsmiljön runt omkring.
- Häckar och staket mot gatan bör hållas låga.
- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till de respektive miljöernas karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Skärmtak vid de före detta personalbostäderna på Tingskullen, sannolikt ursprungliga eller återskapade efter ursprunglig förlaga.

Den östra byggnadens långsida. Takkuporna vid byggnaderna yttre långsidor är sentida tillägg likväl som de flesta av byggnadernas fönster och dörrar.

Gårdsplanen har blivit kraftigt förändrad under senare år och var ursprungligen präglad av grönska.

Farstukvisten har ett utförande som är i det närmast identiskt med flera av husen vid Bäckatorp.

Område 5. Industri i Hallsbergs tätort

INDUSTRIBEBYGGELSE

Området omfattar Vadsbrons industriområde i öster samt Thermaeniusverken och transformatorhusen norr om Hallsbergs centrum. Industri- och verksamhetsområdet har vuxit fram successivt sedan slutet av 1800-talet och präglas av en tydligt industriell miljö med byggnader i varierande ålder, material och utformning. De särskilt värdefulla delarna rymmer välbevarad äldre industribebyggelse i tegel med tidstypiska element som sågtandstak, spröjsade fönster och klassicistiska detaljer. I kombination med senare modernare industribyggnader bildar området ett industrilandskap där över hundra års utveckling fortfarande är tydligt avläsbar.

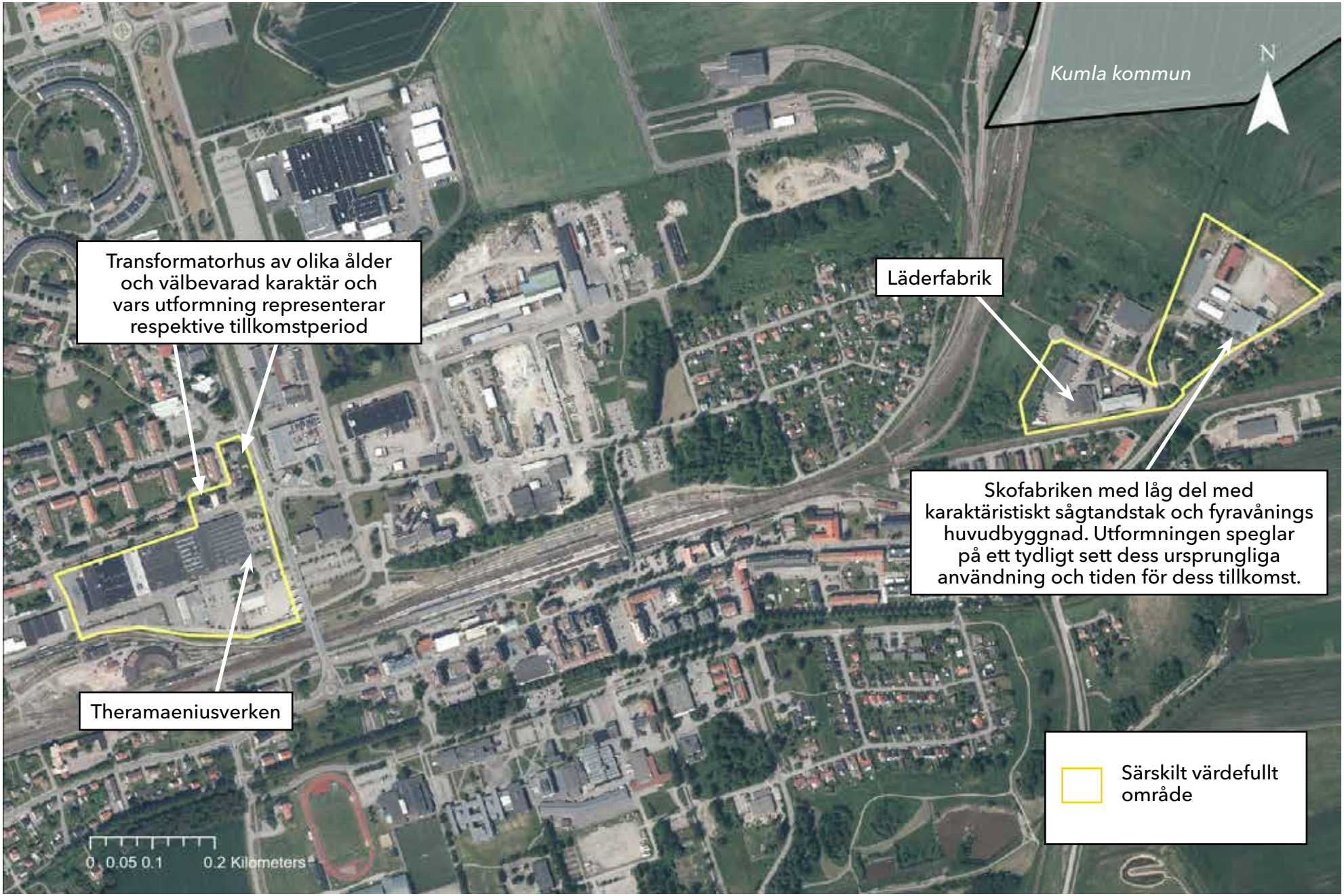
Områdesbeskrivning
Området utgörs dels av Vadsbrons industriområde i öster, dels av Thermaeniusverken och transformatorhusen norr om Hallsbergs centrum. Det större industri- och verksamhetsområdet har utvecklats kontinuerligt sedan slutet av 1800-talet och rymmer flera historiskt centrala industrier, tillsammans med senare etableringar och modernare verksamheter. Tillsammans skapar de ett varierat industrilandskap, präglat av både bevarade miljöer, ombyggda fabriker och nya industrihallar i funktionell standardarkitektur.

Det särskilt värdefulla området består av två geografiskt separata miljöer som uppvisar en koncentration av välbevarad äldre industribebyggelse. De två miljöerna utgör delar av Hallsbergs äldre industriella kärnområden och präglas än idag av en industriell utformning och tidsenlig arkitektur. De historiska industri- och fabriksbyggnaderna har fått ändrad användning och nyttjas i varierad omfattning.

Industriområdet har växt fram successivt sedan slutet av 1800-talet och är i sin helhet lokaliserat norr om järnvägen. Områdets bebyggelse uppvisar stor variation vad gäller ålder, material och arkitektonisk karaktär. De äldre industrierna och fabrikerna är ofta uppförda i tegel med tidstypiska detaljer som sågtandstak, pelarindelade fasader och stora spröjsade fönster. Den äldre arkitekturen är ofta klassicistiskt utformad med exempelvis frontoner och listverk. Den yngre är i regel inte lika rikt dekorerad men uppvisar en hög grad av bevarade karaktärsdrag och är uppförd med material av hög kvalitet.

Det stora och sammanhängande industriområdet som sträcker sig mellan och inkluderar de två utpekade särskilt värdefulla områdena kännetecknas av stora hårdgjorda ytor och byggnader med stora volymer.

Trots att delar av området och industrilandskapet har genomgått omfattande förändringar finns betydande delar av det historiska industriområdet och flertalet för Hallsberg viktiga industrianläggningar kvar att avläsa. Inom de särskilt värdefulla delarna av det stora industri- och verksamhetsområdet är spåren av över hundra års industriell utveckling kvar och blandningen av tidig industriarkitektur och senare modernistiskt utformad bebyggelse skapar en mångfacetterad miljö som tydliggör arkitekturens och platsens utveckling.

Kumla kommun
N
Transformatorhus av olika ålder och välbevarad karaktär och vars utformning representerar respektive tillkomstperiod
Läderfabrik
Skofabriken med låg del med karaktäristiskt sågtandstak och fyravånings huvudbyggnad. Utformningen speglar på ett tydligt sett dess ursprungliga användning och tiden för dess tillkomst.
Theramaeniusverken
Särskilt värdefullt område
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers

Övergripande historik
Efter järnvägens dragning och uppkomsten av Hallsberg som stationssamhälle samlades relativt tidigt diverse industrier och verksamheter till den unga orten. Industrierna har utvecklats successivt från slutet av 1800-talet och framåt, med flera områden som tidigt kom att prägla tätortens framväxt. Vid Vadsbron etablerade Gustaf Rudin år 1899 sin första läderfabrik, en tidstypisk tegelbyggnad med sågtandstak avsedd för bottenläderproduktion. Endast delar av denna finns kvar idag, kraftigt förändrade. När Rudin sålde fabriksbyggnaden 1916 uppförde den nye ägaren en skofabrik med tre våningar i armerad betong. Betongkonstruktionen gjorde det möjligt att skapa stora uppglasade fasader som gav gott om dagsljus till arbetslokalerna. Rudin fortsatte sin verksamhet på andra sidan kvarnen, där han lät uppföra ännu en tegelfabrik med klassicistisk fasad, vilken numera är klädd i plåt. Under tidigt 1900-tal tillkom ytterligare småindustrier, däribland Hallsbergs moderna kvarn, och i senare tid även reningsverket. Industriområdet används fortfarande, vilket ger det en traditionellt rå och något oordnad industrikaraktär. Skofabriken från omkring år 1920, byggd i armerad betong med pelardäckskonstruktion och stora ljusinsläpp, har renoverats under tidigt 2000-tal och inrymmer idag bland annat secondhand-butik.

Även det norra industriområdet började användas för industriändamål redan när Hallsberg var en ung ort. Före sekelskiftet 1900 fanns här både tegelbruk med egen lertäkt, Holmströms tapetfabrik, som brann ned 1881, ett större mejeri, en saftfabrik och ett svinslakteri. I 1923 års stadsplan fastställdes området som ett renodlat industriområde, vilket ledde till att kvarvarande bostadshus revs successivt. Tegelbruket Hallsbergs tegel har flyttats och ligger idag nordväst om det norra industriområdet. Det norra industriområdet domineras idag av nya industrihallar i stål och betong, ofta omgivna av stora asfalterade ytor.

Thermaeniusverken hade sedan 1868 sin verksamhet på södra sidan järnvägen, men i takt med att både fabriken och den tätortsnära bebyggelsen växte blev behovet av en flytt allt mer påtagligt. Efter en brand beslöt företaget att etablera sin nya fabrik på Stocksättersidan. År 1919 uppfördes en modern anläggning i armerad betong. Fasaderna glasades upp mellan bärande murpelare, vilket gav byggnaden ett tydligt rytmiskt uttryck och ett formspråk som blev karaktäristiskt för epokens industriarkitektur. Byggnaden har senare byggts till i flera etapper, men tillbyggnaderna skiljer sig tydligt från den ursprungliga konstruktionen.

I anslutning till denna utveckling uppförde Thermaeniusbolaget år 1908 ett transformatorhus norr om järnvägen för att driva verkstadens maskiner med el. År 1911 togs anläggningen över av AB Hallsbergs Elektricitetsverk. Transformatorhuset, omkring fyra våningar högt, byggdes i tegel med kraftiga bärande murpelare och sparsmakade fönsteröppningar. Under den ljusa takgesimsen placerades små runda fönster, och byggnaden kröntes av ett pyramidtak som idag är täckt med blå korrugerad plåt. Fönster och dörrar har med tiden målats om, men enstaka brunmålade äldre fönster finns kvar och vittnar om den ursprungliga färgsättningen.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området utgörs av ett sammanhängande industrilandskap där över hundra år av industriell utveckling fortfarande är tydligt avläsbar genom såväl strukturer som byggnader. Här finns en koncentration av välbevarad industribebyggelse som speglar Hallsbergs utveckling som industriort i början av 1900-talet. Bebyggelsen är uppförd i tidsenliga byggnadsmaterial och har tidsenliga arkitektoniska detaljer. Här finns detaljer från de tidiga fabrikerna med sågtandstak och klassicistiska former till de modernistiskt utformade och sparsamt utsmyckade transformatorhus från mitten av seklet.

Områdets struktur och fysiska egenskaper med stora volymer, hårdgjorda ytor och funktionsstyrd lokalisering speglar industrins krav samt stadsplanen från år 1923.

Inom området ryms några av Hallsbergs tidiga, stora industribildningar som förankrar orten som en tidig industri- och centralort i början av 1900-talet. Den överlag välbevarade karaktären gör att bebyggelsen blir ett pedagogiskt exempel på tidig industri- och fabriksarkitektur som berättar om samhällets utveckling.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Till höger: Flygfoto över Hallsberg, 1930-tal. Fotograf okänd. I bakgrunden syns den Thermaeniusverken och det höga transformatorhuset. JvmKCAC03474. Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Industriområdet norr om järnvägen följer stadsplanen från 1923 och präglas av funktionellt utformad industribebyggelse. Skofabriken, Thermaeniusverkens äldre fabriksdelar och områdets kontorshus visar på tidig industriverksamhet och samhällets utveckling i början av 1900-talet. Området rymmer även två generationer av transformatorbyggnader: en äldre från år 1908 med tegelmurverk, små fönster och pyramidtak samt en yngre modernistisk station i gulbrunt tegel.

- Industriområdets placering norr om järnvägen, vilket speglar stadsplanen från år 1923.
- Anläggningarnas funktionsanpassade utformning och placering med byggnadsdelar för specifika ändamål.
- Den tydligt verksamhetspräglade miljön med avsaknad av bostäder.
- Skofabrikens karaktäristiska utformning bestående av låg del med sågtandstak och huvudbyggnad om fyra våningar med vit puts och stora, småspröjsade fönster. Huvudbyggnadens valmade tak med infällda takfönster. Pelardäckkonstruktion och öppen planlösning interiört, med stort ljusinsläpp.
- Thermaniusverkens äldre fabriksdelar och fristående kontorsbyggnad. Fabrikens fasader med pilastrar och tegel, samt stora, spröjsade fönster. Den stora och låga volymen, samt placeringen i nära anslutning till järnväg och logistik.
- Det äldre transformatorhuset från år 1908. Byggnadens utformning med fasader i tegel med bärande murpelare och utfackningar med små fönster. Pyramidtak i plåt, dekorativt utformad gesims/taklist.
- Den yngre och modernistiskt beskaffade transformatorstationen med fasader i gulbrunt tegel, partier med stående tegel. Få, stora fönster utan spröjs i trä. Flacka pulpettak med krönplåt runtom. Äldre kopparplåtar (täckplåt/offerplåt) över listverk i fasad.

Del av den yngre transformatorstationen. Fasaden, med dekorativt parti med stående sten mellan dörr och fönster, är karaktärsbärande.

Det äldsta transformatorhuset är mycket välbevarat och är ett karaktärsbärande inslag i miljön och för stadsbilden.

Den äldre delen av Thermaeniusverken har genomgått en del förändringar men har överlag en bevarad äldre karaktär och prägel av industriell arkitektur.

Det yngre transformatorhuset med tidstypisk utformning och arkitektur med flacka pulpettak och tegelfasader. Form, fönstersättning och den funktionalistiska utformningen speglar byggnadens syfte på ett tydligt sätt.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig plan- och bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och stadsbild, vad gäller byggnaders placering, utformning och volymverkan.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Skofabrikens karaktäristiska utformning med lågdel med sågtandstak och huvudbyggnad om fyra våningar med vit puts och stora, småspröjsade fönster. Fabriken är i sin helhet välbevarad och har tydlig karaktär av tidig industriell bebyggelse.

Hallsberg, AB Läderfabriken, från år 1920. Foto av Aero Materiel AB. OLM-2013-12-164. Källa: Orebro läns museum via DigitaltMuseum.

Viadukten i Hallsberg från år 1961. Foto av Gunlög Enhörning. GGE-2143. Källa: Orebro Stadsarkiv via DigitaltMuseum.

Område 6. Gårdsmiljöer i tätorten

STATIONSSAMHÄLLE, INDUSTRIORT, SOCKENCENTRUM

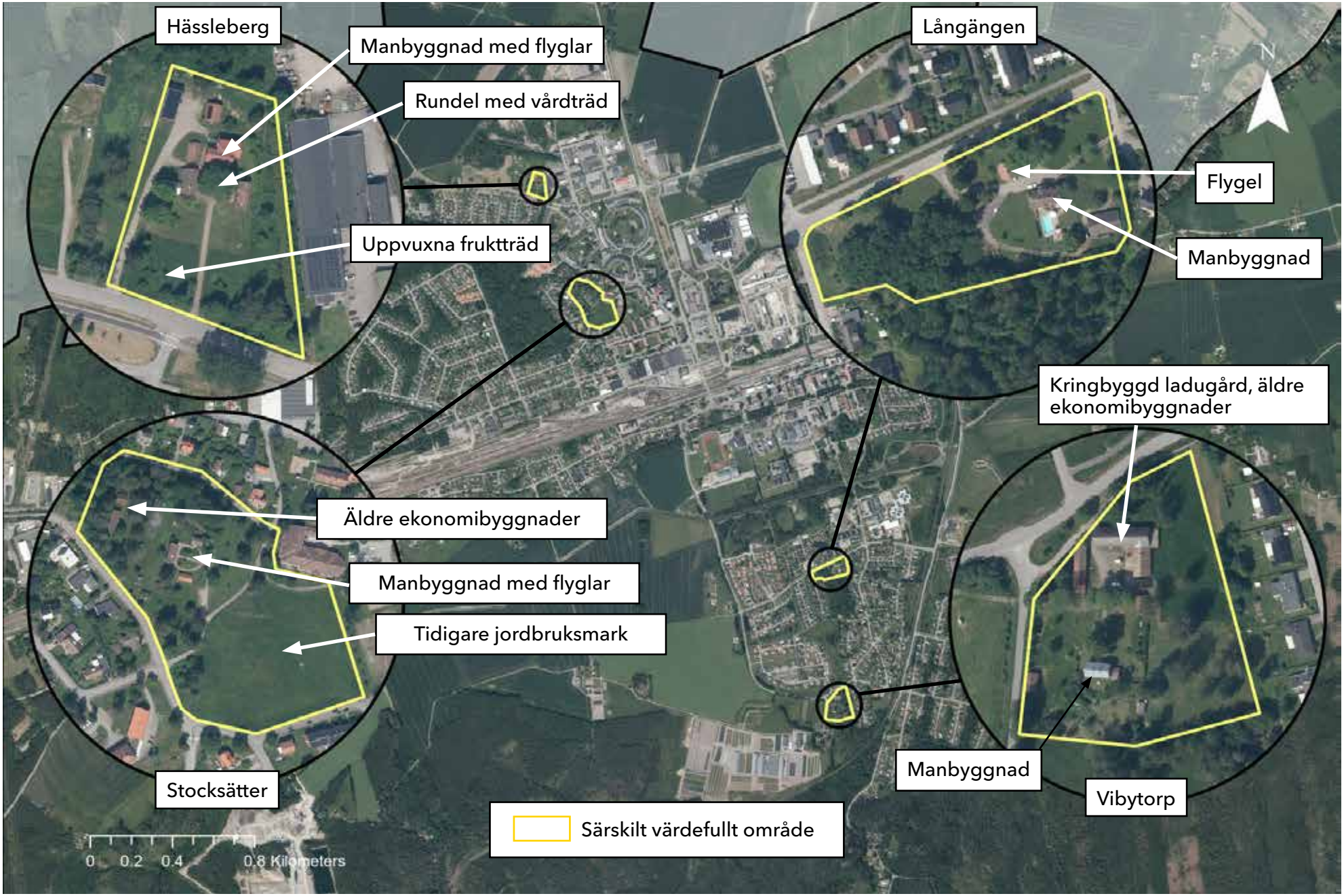
Det historiska jordbrukslandskapet som fanns här innan järnvägen och tätorten Hallsberg anlades illustreras än idag av de kvarvarande gårdsmiljöer som bevarats i och runt samhället. Hässleberg, Stocksätter, Långängen och Vibytorp utgör tillsammans viktiga exempel på den lokala byggnadstraditionen och berättar om områdets utveckling från äldre jordbrukslandskap till dagens samhälle. Genom sina välbevarade byggnader, bebyggelsestruktur och spår av äldre markanvändning ger de en tydlig bild av hur landskapet och bebyggelsen förändrats över flera århundraden.

Områdesbeskrivning
Hässlebergs gård ligger i samhällets norra utkant. Den består idag av manbyggnad med två flyglar, en med bostadsdel och en som fungerat som uthus eller dylikt. Utöver dessa finns ytterligare två uthus. Spår efter ytterligare uthus finns i trädgårdens sluttning framför husen, vilket pekar på flera byggnader och att gården haft den för Närke typiska indelningen i mangård och fägård.

Alla byggnaderna är exteriört välbevarade med stor andel ursprungliga eller äldre byggnadsdetaljer bevarade. Den av flyglarna som saknar bostadsdel har tre dörrar med omfattningar med karaktär av sent 1700-tal och tidigt 1800-tal. Generellt har byggnaderna drag från både 1700-, 1800- och 1900-talet till följd av renoveringar och ändringar under olika perioder. Troligen skedde en del ombyggnader i samband med ägarbyte vid 1800-talets mitt. Övergripande har bebyggelsen inom tomten en gemensam karaktär med rödfärgad locklistpanel, vitmålade snickerier och enkla sadeltak täckta med tvåkupigt rött lertegel. Även tomten bevarar traditionell växtlighet som bidrar till den övergripande karaktären, särskilt kan nämnas syrenbuskage, äldre uppvuxna fruktträd och det centralt placerade vårdträdet som pryder gårdsplanen.

Stocksättersgården är i och med sin roll som hembygdsgård sammansatt av byggnader, här finns dels den gamla gårdens ursprungliga byggnader, dels äldre byggnader från andra platser i bygden som flyttats hit för att sparas. Gårdens manbyggnad och en flygel ligger kvar på sin ursprungliga plats i fonden av Stocksättersparken som utgör del av gårdens gamla jordbruksmarker. Manbyggnaden utgörs av en parstuga i två våningar på en sockel av betong, sannolikt finns en äldre stensockel här under. Fasaderna är av rödfärgad locklistpanel med vitmålade snickerier och taket är sadeltak täckt med enkupigt rött lertegel. De båda flygelbyggnaderna likväl som hembygdsgårdens hitflyttade byggnader har ett generellt gemensamt uttryck med undantag för vissa variationer i fråga om fasadernas utförande och enskilda byggnadsdetaljer. Trädgården har en parkartad karaktär med utbredda gräsmattor och planterade lövträd. Här finns dock en del äldre växtlighet som knyter an till tiden innan hembygdsföreningen i form av uppvuxna äldre fruktträd, syrenbuskage, äldre uppvuxna lövträd samt Stocksättersparkens delvis bevarade karaktär av ängsmark.

Långängens gård består av en herrgårdslik manbyggnad och en liten flygelbyggnad i trädgården som ligger tydligt avskilda ifrån de stora ekonomibyggnaderna väster därom. Bebyggelsen inom miljön har en väldigt tydlig karaktär av tidigt 1900-tal där särskilt manbyggnaden märker ut sig. Byggnaden står på en grund av huggen granit och har reveterade fasader täckta med ljus spritputs och fönsterfoder i kontrasterande gråfärgad slätputs. Karaktäristiskt för byggnaden och

Hässleberg
Manbyggnad med flyglar
Rundel med vårdträd
Uppvuxna fruktträd
Långängen
Flygel
Manbyggnad
Kringbyggd ladugård, äldre ekonomibyggnader
Äldre ekonomibyggnader
Manbyggnad med flyglar
Tidigare jordbruksmark
Stocksätter
Manbyggnad
Vibytorp
Särskilt värdefullt område
0 0.2 0.4 0.8 Kilometers
N

den tid den uppfördes i är de småspröjsade fönstren, det valmade mansardtaket och frontespisen som knyter an till en stiliserad bild av 1700-talets arkitektur. Trädgården smälter väl ihop med byggnadens karaktär. Växtligheten är traditionell med inslag av uppvuxna hamlade lindar, syrenbuskage och fruktträd. Karaktäristiskt är även den runda gårdsplan framför byggnaden som nås via en trädkantad grusad uppfart.

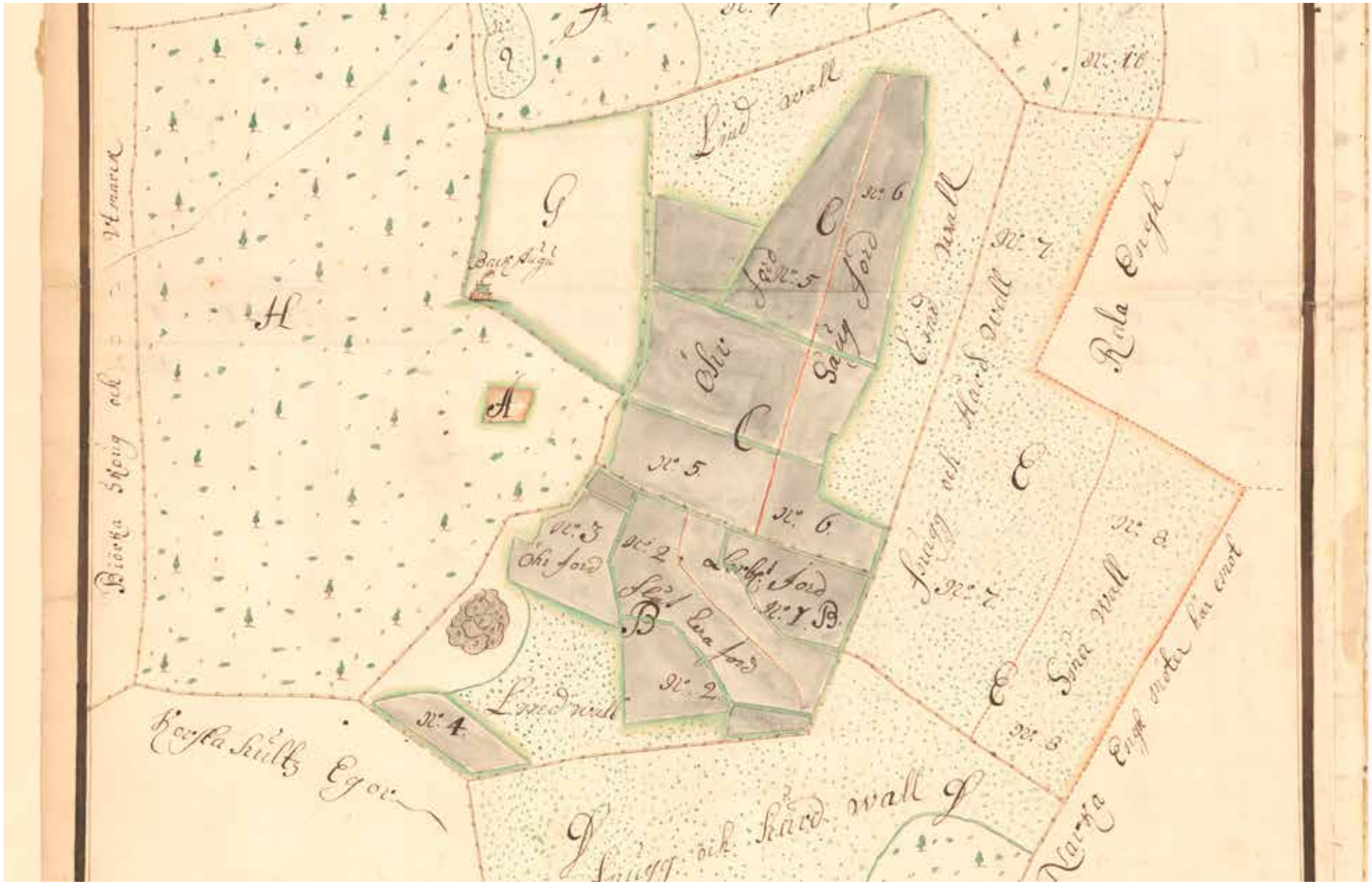
Vibytorp har, likt Stocksättergården och Hässleberg, en bebyggelse som i högre grad präglas av 1800-talets bebyggelsetradition än det tidiga 1900-talet. Manbyggnaden utgörs av en större parstuga om två våningar och står på en grund av sten, har rödfärgade fasader täckta med locklistpanel, vitmålade snickerier och ett sadeltak täckt med pannplåt. Övrig bebyggelse inom tomten har en i huvudsak likartad karaktär men skiljer sig i fråga om takmaterial.

Övergripande historik
Innan Hallsbergs stationssamhälle anlades var här ett utpräglat jordbrukslandskap. Markerna var ett lapptäcke av utägor och inägor, skogsmark, hagmark, ängsmark och odlingsmark tillhörande ett flera olika gårdar i både Hallsbergs och Kumla socknar. I takt med att Hallsbergs stationssamhälle vuxit har mer och mer av det kringliggande jordbrukslandskapet tillsammans med dess bebyggelse, både torp och gårdar, införlivats med Hallsberg. Av dessa är ett antal idag fortfarande bevarade och utgörs av Hässlebergs gård i Hallsbergs norra utkanter, Stocksätters gård som ligger mer centralt i samhället och nu nyttjas som hembygdsgård, Långängens gård i de delar av samhället som vuxit fram söder om järnvägen och Vibytorp i samhällets södra utkanter.

Hässlebergs gård utgör en gammal gård som finns omnämnd i skrift redan under 1750-talet. Enligt uppgift ska manbyggnaden likväl delar av gårdens ekonomibyggnader vara uppförda under samma århundrade. Vid laga skiftet 1854 utgjorde byn ¼ mantal och hade två gårdar utav vilka en flyttades ut till ett nytt läge väster om den gamla bytomten. Under 1800- och 1900-talet har byggnaderna successivt förändrats och moderniserats men trots detta behållit sin ålderdomliga karaktär. Under 1970- och 1980-talet togs ungefär hälften av gårdens marker i anspråk för småhusbebyggelse.

Stocksätter är belagt i skrift 1600 och gården finns illustrerad i flera olika kartor från 1600-, 1700- och 1800-talet. Till och med storskiftet finns det endast en byggnadstomt men med två delägare. Sannolikt var tomten tätt bebyggd med både manbyggnader och komplementbyggnader. I och med storskiftet år 1805 delas dock både jordbruksmarkerna och gårdstomten i två. Tio år senare uppfördes även gårdens nuvarande manbyggnad. År 1854 vid tiden för laga skiftet splittrades bytomten och en av gårdarna flyttade till ett nytt läge några hundra meter norrut. Under 1800- och 1900-talet kröp Hallsbergs stadsbebyggelse allt närmre. År 1962 testamenterade gårdens sista ägare Verner Nilsson hela gården till kommunen för att i framtiden bevaras som hembygdsgård. Under samma årtionde revs den utflyttade gården och stora delar av Stocksätters ägor exploaterades för bostadsbebyggelse. Under 1900-talets andra hälft har gårdstomten fyllts på med diverse äldre agrara byggnader.

Långängens gård är i jämförelse med de andra gårdarna en mycket yngre företeelse. Området utgjorde ursprungligen del av Bäck bys utmarker. Byn Bäck ligger några kilometer nordost om Långängens gård precis norr om järnvägen. Bäck genomgick under 1840-talet laga skifte varpå bytomten sprängdes och flera gårdar flyttade ut i byns ägor. Under 1860-talet kom ännu flera nya gårdar att etableras på ägorna då ett flertal ägoklyvningar genomförs. Dessa gårdar har generellt väldigt små ägor och uppförs framför allt i det område som traditionellt varit byns utmarker. Långängen är en av dessa gårdar. På platsen där

Utsnitt från karta över Stocksätter från år 1696, tomten markerad med "A" indikerar gårdstomten och strax norr därom syns en backstuga. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Långängens gård uppfördes fanns redan ett torp etablerat senast under 1850-talet. Gårdens bebyggelse är sannolikt uppförd under 1800-talets andra hälft och ett resultat av 1860-talets hemmansklyvningar.

Vibytorp omnämns för första gången i skrift 1507, och redan där beskrivs det som en by. Vid tiden för storskifte år 1817 bestod byn av tre gårdar, ett förhållande som bestod till och med laga skifte år 1853. I och med skiftet fick en av gårdarna flyttas ut från bytomten och kvar blev två gårdar som består i samma läge än idag. Till den utflyttade gårdens nya tomt flyttades 7 byggnader, manbyggnaden, ett mindre bostadshus, en bod med kammare ovanpå, loge med två lador och fähus, lada, vedhus och en smedja. Den manbyggnad som flyttats ska enligt skiftesprotokollet ha varit parstuga med källare, ett tak av torv och näver, varit 15 alnar lång, 11 alnar bred och 5 ½ alnar hög. Dessa mått stämmer inte överens med dagens manbyggnad varför en ny sannolikt uppförts under 1800-talets slut eller så har den befintliga byggnaden blivit kraftigt ombyggd. Likt Långängen har även stora delar av gårdens före detta jordbruksmarker tagits i anspråk för villabebyggelsen under 1900-talet.

MOTIV TILL BEVARANDE

De gårdsmiljöer som finns kvar i Hallsbergs tätort utgör välbevarade rester efter det jordbrukslandskap som föregick samhället. De kvarvarande manbyggnaderna, ekonomibyggnaderna, uthus och andra komplementbyggnader likväl som äldre trädgårdsmiljöer speglar äldre tiders byggnadsskick, byggnadstekniker och bebyggelsestrukturer. Miljön berättar även om hur Sveriges städer i början av 1900-talet expanderade och att mark som tidigare undantagits bostadsbebyggelse, så som jordbruksmark, exploaterades. Gårdarna Hässleberg, Stocksätter, Långängen och Vibytorp är alla tydliga exempel på denna företeelse då deras marker tagits i anspråk för exploatering under 1900-talet. Miljön speglar även hur stad och landsbygd vuxit samman samt berättar om hembygdsrörelsernas historia och hur intresset för den lokala byggnadstraditionen utvecklats.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Hallsberg. I bakgrunden syns hur nära inpå jordbruksmarken var under 1930-talet. I brynzonen, i bildens högra halva, skymtar även bebyggelsen vid Stocksätter så som den såg ut när det fortfarande var ett aktivt jordburk. 1930-tal. Okänd fotograf. JvmKCAC03474. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

De aktuella gårdsmiljöerna rymmer en rad värdefulla karaktärsdrag. Genom sina välbevarade byggnader, ursprungliga detaljer och tydligt agrara uttryck inom det som idag är en tätort utgör de viktiga kulturhistoriska företeelser som visar på vad som fanns här innan järnvägen kom och Hallsberg växte fram. De olika beståndsdelarna speglar dessutom äldre tiders byggnadstraditioner, byggnadstekniker och trädgårdsmiljöer. Sammantaget utgör de olika gårdarna enskilda helheter där både arkitektur, material och växtlighet bidrar till att berättelsen dels om jordbrukssamhället innan Hallsberg men även om tiden därefter.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Samlade gårdsmiljöer av karaktär från framför allt 1800- och 1900-talen med delvis bevarade manbyggnader, flygelbyggnader, komplementbyggnader, ekonomibyggnader, uthus och annan kompletterande bebyggelse placerade på ett visst avstånd från gårdarnas manbyggnader.
- Gårdarnas bevarade bebyggelsestrukturer med manbyggnader och flygelbyggnader i vinkel.
- Gårdarnas trädgårdsstrukturer som en grusad gårdsplan med rundel, trädplanteringar i tomtgräns, utmed vägar eller som vårdträd, äldre prydnadsväxter så som syrenbuskage eller nyttoväxter i form av fruktträd och bärbuskar.
- Agrart präglad bebyggelse som hör till de olika gårdarna som speglar olika tiders byggnadsskick. Ladugårdar och ekonomibyggnader som vittnar om hur gårdarna har brukats i äldre tid.
- Ursprungliga byggnadsdetaljer med karaktär som tydligt knyter an till respektive byggnads byggår, till exempel träfönster, glasade träportar, balkongfronter, smidesdetaljer i olika utformningar och tidstypisk färgsättning.

Manbyggnad kantad av vinkelställda tillsammans med ett central placerat vårdträd på gårdsplanen vid Hässleberg.

Trädgården vid Hässleberg omgärdas av ett lågt staket och är bevuxen med flera äldre lövträd samt fruktträd.

De ursprungliga byggnaderna inom Stocksäter finns bevarade på ursprunglig plats och utgörs av manbyggnad och två flygelbyggnader som innehåller en mindre bostads respektive uthus.

Stocksäters manbyggnad.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Befintliga plan- och bebyggelsestrukturer bör vara fortsatt läsbara och gårdsmiljöernas bebyggelse bör bevaras.
- Hembygdsgården bör fortsatt drivas som hembygdsgård. Den hitflyttade bebyggelsen har höga lokalhistoriska värden och bör bevaras samt underhållas.
- Äldre bevarade tomter bör inte avstyckas.
- Ingen nyexploatering bör ske inom det utpekade området.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.
- Äldre komplementbyggnader i form av ekonomibyggnader, uthus eller bodar osv. bör värnas på samma sätt som övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom de utpekade miljöerna.
- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur inom de respektive gårdsmiljöerna gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.
- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet eller andra platser som riskerar att påverka helhetsmiljön runt omkring.
- Häckar och staket mot gatan bör hållas låga.
- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till de respektive gårdsmiljöernas karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar.
- Gaturummen bör fortsatt präglas av grönska i form av uppvuxna träd, gräsmattor och andra planteringar. Dessa stärker miljöns värde och bör tas i beaktande vid planering och lovprövning.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Manbyggnad och flygelbyggnad vid Långängens gård.

Äldre fruktträd som kantar en väg inom tomten vid Långängen.

Manbyggnaden vid Vibytorp är mycket välbevarad och sannolikt uppförd under 1800-talets andra hälft.

Välbevarade ekonomibyggnader inom Vibytorps gårdsmiljö.

Område 7. Tomta

GÅRDSMILJÖ, BYMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

Tomta präglas av mötet mellan det öppna odlingslandskapet och den markanta förkastningsbrant som markerar övergången mellan slätt och skogsbygd i områdets södra del. Här finns den välbevarade byn Tomta, det ålderdomliga beteslandskapet i Tomta hagar samt gårdsmiljöer, torp och industrihistoriska lämningar som Dala kvarn. Tillsammans bildar de en mångfacetterad kulturmiljö med tydliga spår av långvarig mänsklig närvaro och verksamhet.

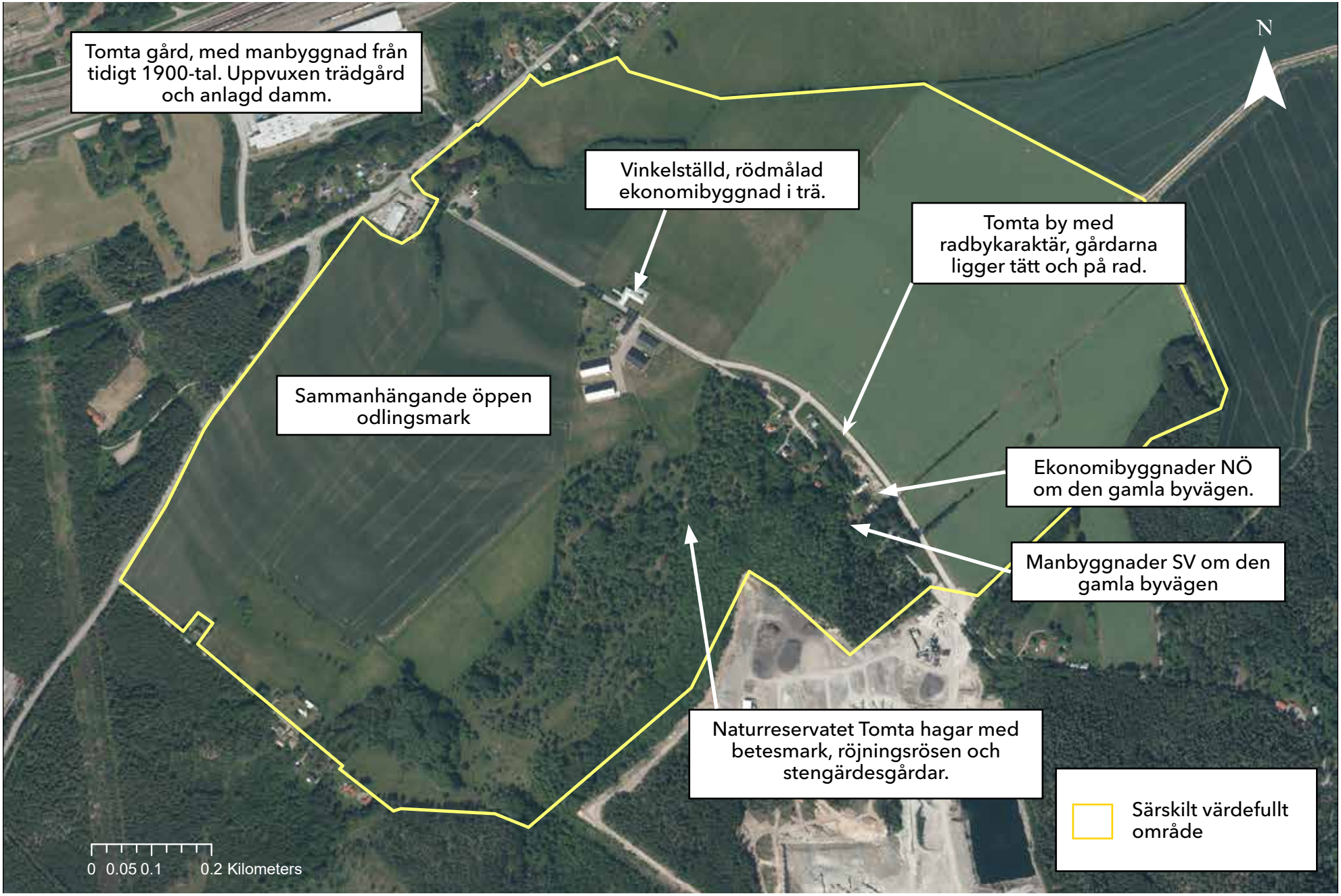
Områdesbeskrivning
Väster om Hallsbergs tätort ligger Tomta gård och by. Området präglas till stor del av öppen odlingsmark och den markanta förkastningsbrant som markerar övergången mellan Närkesslätten och de södra skogsbygderna.

Uppe på en höjd ligger Tomta hagars naturreservat, en gammal betesmark innehållande flera spår efter långvarigt utnyttjande. Odlingsrösen och mossövertäckta stengärdesgårdar visar på att marken använts för odling, slåtter och bete.

Byn Tomta ligger i sluttningen öster om naturreservatet. Byn har karaktär av radby, med gårdarna liggande på rad utmed den bevarade bygatan. Samtliga bostadshus ligger på den västra sidan om bygatan, och ekonomibyggnaderna ligger på den östra. Bebyggelsen består i huvudsak av rödfärgade hus från 1800-talets senare del och 1900-talets första hälft.

Nordväst om byn ligger Tomta gård, med bostadshus uppfört år 1915 i jugendstil på platsen för en tidigare marknadsplats. I sydöst finns flera torp samt en större bergtäkt. Genom en sprickdal i förkastningen rinner en bäck som mynnar ut på slätten i den östra delen av området. Intill bäcken, strax nedanför förkastningsbranten, ligger Dala kvarn. Kvarnen är uppförd i murhusteknik med grå cementputs.

Tomta utgör en mångfacetterad kulturmiljö med spår efter flera tidsperioder och illustrerar tydligt människans långvariga närvaro och verksamheter i området. Som helhet är området av mycket högt kulturhistoriskt värde.

Tomta gård, med manbyggnad från tidigt 1900-tal. Uppvuxen trädgård och anlagd damm.
Vinkelställd, rödmålad ekonomibyggnad i trä.
Tomta by med radbykaraktär, gårdarna ligger tätt och på rad.
Sammanhängande öppen odlingsmark
Ekonomibyggnader NÖ om den gamla byvägen.
Manbyggnader SV om den gamla byvägen
Naturreservatet Tomta hagar med betesmark, röjningsrösen och stengärdesgårdar.
N
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
Landskapet kring Tomta erbjuder goda förutsättningar för odling och bebyggelse, bland annat genom förekomsten av alunskiffer som gjort jorden särskilt bördig. I området finns några förhistoriska lämningar, såsom en stensättning söder om byn och en fornborg vid Dalabergen. Framför allt är det spåren av odling som syns i närområdet med flera fossila åkrar med röjningsrösen, stensträngar (äldre form av gärdesgård) och gamla åkertegar.

De äldsta skriftliga uppgifterna om Tomta härrör från år 1523, då byn beskrivs som ”kyrkoutjord”. På en karta från år 1688 redovisas Tomta som ett halvt skattehemman, tillsammans med Skallerö kvarn – senare känd som Dala kvarn. Samma karta visar även en större sankmark öster om byn, utsträckt längs Hallsbergåsens södra sida ända till Samsala. På häradskartan från 1860-talet framgår att betydande delar av denna mark fortfarande nyttjades som ängsmark och ännu inte odlats upp.

Tomta gård bildades under 1820–30-talen genom att flera hemmansdelar sammanfördes av brukspatron P. Jansson från Lerbäck. Den äldre herrgårdsbyggnaden låg väster om den nuvarande dammen. I samband med laga skiftet år 1840 flyttades byns gårdar ut och placerades längs vägen ett hundratal meter sydost om Tomta gård. Tomta gamla bytomt låg längre norrut, i det som idag utgör åkermark. Under mitten av 1800-talet fanns i Tomta även fyra jordtorp, fem backstugor samt en skogvaktarbostad. Byn hade under samma tid ett livligt näringsliv med garveri, salpetersjuderi, två kvarnar och ett bränneri. Från mitten av 1800-talet hölls också marknad vid Tomta gård.

Av kvarnarna återstår i dag endast Dala kvarn, som troligen uppfördes i mitten av 1800-talet. I 1842 års skifteshandlingar omnämns en kvarn på platsen, benämnd Tomta nedre kvarn, den nuvarande byggnaden har sannolikt ersatt denna tidigare anläggning.

År 1984 avsattes ett område med betesmark öster om byn som naturreservat för att bevara dess natur- och kulturvärden.

MOTIV TILL BEVARANDE

Tomta by är ett exempel på en by som trots utflyttning i samband med laga skifte bibehållit en karaktär av radby. Byn bevarar en stor andel tidstypisk bebyggelse från 1800- och 1900-talet och är ett pedagogiskt exempel på hur agrar bebyggelse var beskaffad under denna tid. Inom miljön ingår odlingsmark med lång hävd såväl som betesmark och spår efter äldre tiders bruk i naturreservatet Tomta hagar.

Norr om Tomta by ligger Tomta gård med manbyggnad uppförd år 1915 i jugendstil. Vid gården finns en anlagd damm utmed vattendraget som minner om tidigare verksamhet på platsen, i form av garveri och kvarn.

De fysiska företeelserna inom området illustrerar hur det agrart präglade landskapet med jordbruksmark, gårdsstrukturer och bebyggelse såg ut vid tiden för laga skifte under 1800-talet och under det tidiga 1900-talet.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Häradsekonomiska kartan, 1864-67. Rikets allmänna kartverks arkiv.

Värdebärande karaktärsdrag

Området kring Tomta präglas av ett öppet och sammanhängande odlingslandskap som avgränsas av den skogklädda förkastningsbranten i söder. Här möts det ålderdomliga beteslandskapet i naturreservatet Tomta hagar, byns bevarade strukturer och en väl sammanhållen gårdsbebyggelse från 1800- och tidigt 1900-tal. Tillsammans med Tomta gårds jugendpräglade manbyggnad, äldre vägsträckningar, lummiga trädgårdar och kallmurade stenmurar bildar området en rik kulturmiljö som tydligt speglar byns utveckling över tid.

- Det sammanhängande och öppna odlingslandskapet som avskärmas av den skogbeklädda förkastningsbranten i söder.
- Naturreservatet Tomta hagar med fortsatt brukad betesmark och lämningar efter äldre tiders bruk, såsom stengärdesgårdar och stenrösen.
- Tomta bys samlade bebyggelse och dess strukturer som speglar dess tillkomst och utveckling från tiden för laga skifte i mitten av 1800-talet, till och med 1900-talets första hälft.
- Tomta bykärna med karaktär av radby. Den bevarade äldre strukturen med bostadshus på den västra sidan om bygatan och ekonomibyggnader på den östra. Bostadshus långt in på tomten, med långsida mot bygatan, ofta med vinkelställda flyglar.
- Välbevarad gårdsbebyggelse med bostadshus och ekonomibyggnader från 1800- och 1900-talen. I stor utsträckning enhetligt utformade med rödmålade fasader och vita snickerier, sadeltak täckta med tegel.
- Tomta gård, med bostadshus i jugendstil uppfört i början av 1900-talet. Tillhörande anlagd trädgård med bevarad damm.
- Äldre bevarade vägsträckningar inom området, bland annat Tomta bygata.
- Lummiga trädgårdar med äldre uppvuxna fruktträd och ädellövträd. Kallmurade stenmurar utmed bygatan.

Vinkelställd ekonomibyggnad, sannolikt 1900-talets första hälft. Bebyggelsen är enhetlig vad gäller byggnadsmaterial och färgsättning.

Aldre bebyggelse bestående av relativt små timrade byggnader, rödmålade, med sadeltak. Enkelstugan i mitten flankeras av de två andra byggnaderna.

Inom området finns bebyggelse med yngre karaktär, men vars placering, volym, färgsättning och materialval följer den äldre bebyggelsen.

Tomterna ligger på rad i krönet mot höjden och Tomta hagar. Huvudbyggnaden på respektive gård har långsida mot bygatan och flankeras ofta av vinkelställda äldre byggnader.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Omgivande odlingslandskap hålls öppet och fortsatt brukande värnas.
- Tomta bys bevarade äldre karaktär och struktur av radby bör värnas. Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig struktur med tydlig uppdelning mellan bostadshus och ekonomibyggnader respekteras.
- Tomta bys bebyggelsestruktur bevaras och respekteras. Förtätning med ny bebyggelse mellan byggnaderna på trädgårdsmark ut mot vägen bör undvikas.
- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av miljöns äldre delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.
- Äldre trädgårdsbildning med uppvuxna träd och kallmurade stenmurar utmed bygatan vid Tomta by bör bevaras.
- Pågående täktverksamhet bör inte tillåtas ta mer mark i anspråk i riktning mot naturreservatet eller Tomta by.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Tomta gård med välbevarad karaktär sedan uppförandet i början av 1900-talet. Till gården hör en anlagd damm och vattenspegel som är karaktärsbärande för miljön. Historiskt fanns industriverksamhet utmed vattendraget, vilket sannolikt är anledningen till dammens anläggande.

Oppen odlingsmark inom området. I fjärran längs den skogbeklädda åsen syns Hallsbergs tätort.

Aldre ekonomibyggnad vid Tomta by, delvis timrad, delvis panelförsedd. Tillsammans med bostadsbebyggelsen på andra sidan bygatan skapas en välbevarad helhet, med karaktär av radby.

Vinkelställd ekonomibyggnad mellan Tomta by och Tomta gård. Den välbevarade äldre karaktären är ett karaktärsbärande uttryck för miljön och berättar om den agrart präglade bygden och dess utveckling.

Tomta gård till vänster i bild. Till området hör ett öppet kulturlandskap som skapar förståelse för äldre tiders bruk och bygdens huvudsakliga näringsfång.

Bostadshuset vid Tomta gård med välbevarad jugendkaraktär visar på platsens betydelse och utveckling under början av 1900-talet.

Område 8. Ålsta, Berga, Hallsbergs kyrkby

KYRKBY, GÅRDSMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

Området utgörs av en variationsrik kulturmiljö där den öppna dalgångens uppodlade åkermarker möter höjder och impediment med tidiga bosättningsspår. Här finns Hallsbergs kyrkby som ett tydligt historiskt centrum, kompletterat av det välbevarade militärbostället Berga, Norrby domarringar och den äldre bebyggelsen i Sörby by. Tillsammans bildar dessa miljöer en helhet där förhistoriska lämningar, 1700–1800-talets gårdsstrukturer och industrihistoriska anläggningar som Sörby kvarnar speglar traktens historia och utveckling.

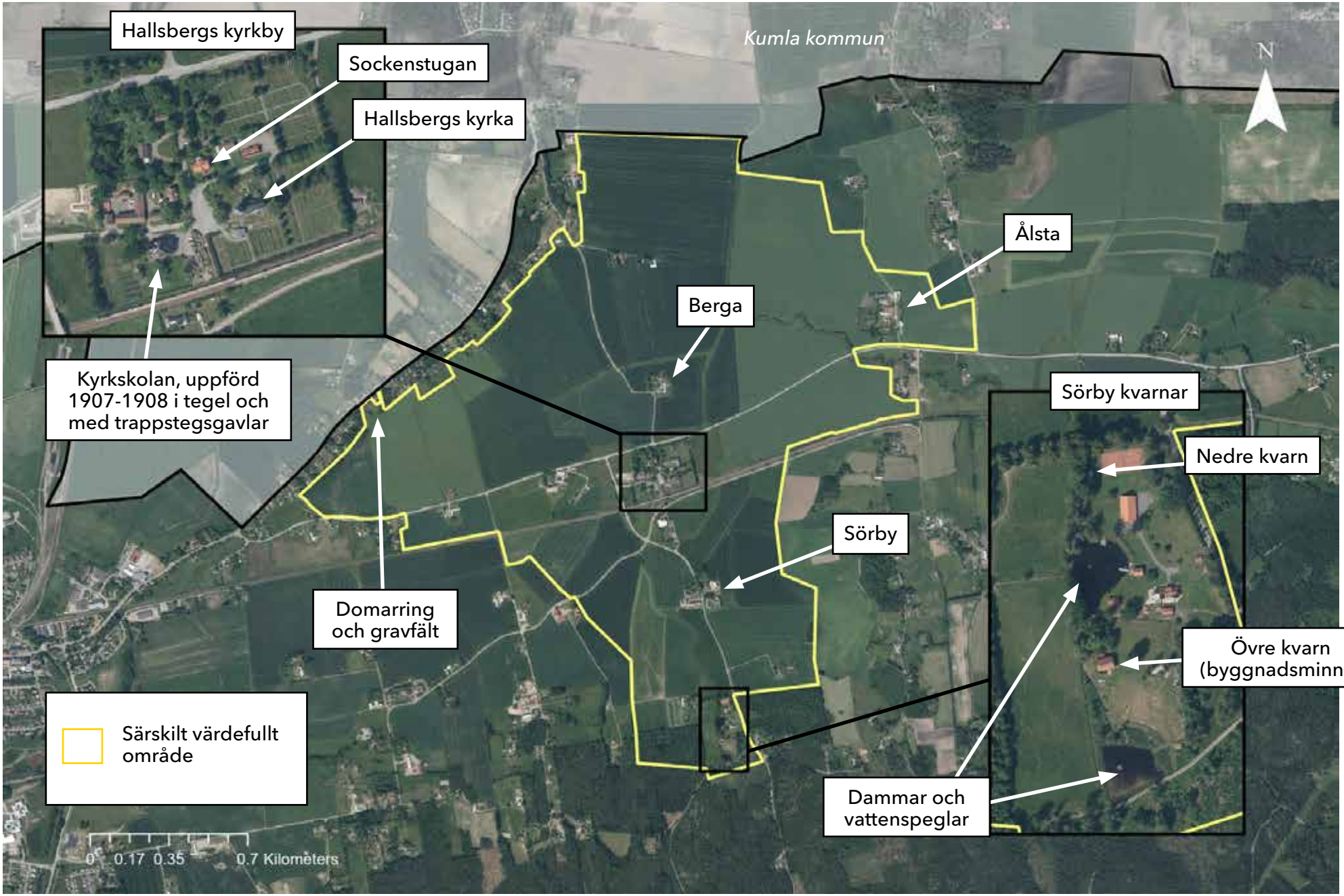
Områdesbeskrivning
Området omfattar den södra delen av en flack och uppodlad dalgång öster om Hallsbergsåsen samt de mer kuperade markerna norr om förkastningsbranten i söder. Området domineras av omfattande och kontinuerligt odlad åkermark. Bebyggelse och fornlämningar är koncentrerade till wde höjder och impediment som bryter upp det annars öppna landskapet.

Cirka fem kilometer öster om Hallsbergs tätort ligger Hallsbergs kyrkby på en höjdrygg. Söder om kyrkan går järnvägen mellan Stockholm och Göteborg. Kyrkan är placerad på åsens högsta punkt, och utgör ett framträdande landmärke. Den vitputsade nyklassicistiska kyrkobyggnaden består av ett rektangulärt långhus med tresidigt avslutat kor, sakristia i norr samt västtorn. Kring kyrkan återfinns en kyrkogård med ekonomibyggnader och kyrkstall, liksom församlingshem (tidigare sockenstuga), komministergård, arrendatorboställe och kyrkskola. Den välbevarade och sammanhållna miljön vittnar om platsens utveckling och kyrkans historiska roll som socknens centrum.

På en mindre höjdrygg strax norr om kyrkbyn ligger det gamla militärbostället Berga. Huvudbyggnaden är en envånings timmerbyggnad med vit putsfasad och har daterats till år 1795. Byggnaden har karakteristiska 1700-talsdetaljer såsom pardörrens flankerande smala fönster. Till anläggningen hör även en vitputsad flygelbyggnad, bod, utedass och en vinkelbyggd ekonomilänga. Berga är det enda kvarvarande militärbostället i Hallsberg där den äldre bebyggelsen finns bevarad, och utgör en mycket välbevarad representant för indelningsverkets boställen.

Längs Hallsbergsåsen, i anslutning till villabebyggelsen vid länsväg 641 mot Sannahed, ligger Norrby domarringar. Domarringar är en gravform från äldre järnålder och består av resta stenar som står i cirkelformationer.

Söder om kyrkbyn ligger Sörby by med bebyggelse från 1800- och 1900-talen. Än längre söderut, intill Kvarnbäcken, ligger de båda Sörbykvarnarna. I den södra delen ligger Sörby övre kvarn, en tvåvåningsbyggnad med putsade fasader och ett falurött hjulhus. Kvarnen är länets bäst bevarade av sitt slag, med en i stort sett intakt interiör och maskineri av trä och gjutjärn, bland annat med kugghjul tillverkade vid Brevens bruk. Till anläggningen hör även en timrad mjölnarbostad. Närmare kyrkbyn ligger Sörby nedre kvarn med tillhörande damm. Byggnaden är panelklädd i falurött med vita spröjsade fönster. Intill finns två bostadshus från sent 1800-tal, även de med faluröd träpanel.

Hallsbergs kyrkby
Sockenstugan
Hallsbergs kyrka
Kumla kommun
N
Ålsta
Berga
Kyrkskolan, uppförd 1907-1908 i tegel och med trappstegsgavlar
Sörby kvarnar
Nedre kvarn
Sörby
Domarring och gravfält
Övre kvarn (byggnadsminne)
Särskilt värdefullt område
Dammar och vattenspeglar
0 0.17 0.35 0.7 Kilometers

Övergripande historik
I området kring Hallsbergs kyrkby finns flera boplatser bland annat från stenåldern. I åkrarna har bland annat hittats verktyg och yxor av flinta och kvarts. De många enstaka fynden av t.ex. kvarts visar på att det sannolikt finns mycket fler boplatser än vad som är känt idag. Det förekommer även gravfält från järnåldern, t.ex. vid Norrby med domarringar.

Berga är sannolikt en av de tidigaste gårdarna i området. Den tidigaste bebyggelsen placerades huvudsakligen på Hallsbergsåsen och andra höjdryggar i landskapet, med ängs- och åkermark i de lägre, mer lerrika dalgångarna. Dessa marker var länge sankmark, och det dröjde fram till 1800-talet innan omfattande torrläggningsåtgärder gjorde dem lämpliga för odling. Skiftesreformerna och införandet av modernare jordbruksmetoder förändrade odlingslandskapet i grunden och skapade stora, sammanhängande åkerområden som än idag präglar trakten.

Under 1700-talets slut anlades militärbostället Berga för officerare knutna till Sannahed, och inom Hallsbergs socken fanns flera boställen för både infanteri och kavalleri under indelningsverkets tid.

Området kring Hallsbergs kyrkby har sannolikt varit ett viktigt lokalt centrum under lång tid. Den medeltida kyrkan byggdes i etapper och bestod av långhus, sakristia och vapenhus. Under 1820-talet uppfördes en ny kyrkobyggnad i nyklassicistisk stil, och vid en ombyggnad år 1924 fick kyrkan sitt nuvarande utseende.

Som socknens centrum rymde kyrkbyn även ett antal samhällsbärande funktioner. Kring kyrkan etablerades under 1800-talet både fattigstuga och handelsbod, och det uppfördes såväl prästgård som kyrkstallar. Områdets första skola inrymdes i klockaregården på 1820-talet och flyttade till en egen skolbyggnad på 1850-talet, som senare revs. Kyrkskolan, den tegelbyggnaden som ligger väster om kyrkan, stod färdig år 1907.

Det har troligtvis funnits en kvarn i Sörby åtminstone sedan 1700-talet, då en skvaltkvarn ska ha legat vid Gårdsjöns utlopp cirka två kilometer söder om byn. År 1855 flyttades verksamheten närmare byn, där en ny hjulkvarn uppfördes. Den fungerade som tullkvarn, vilket innebar att bönderna betalade med en del av den malda säden. Mjölnaren fick både lön och naturaförmåner som bostad samt tolv procent av tullmälden (den malda säden). I anslutning till kvarnen anlades även en såg och en mjölnarbostad.

Ytterligare en hjulkvarn byggdes år 1863, norr om den förra. Även denna var en tullkvarn med kvarnstenar, grynverk och såg. Efter en brand år 1907 återuppfördes kvarnen med turbindrift i stället för vattenhjul. Den övre kvarnen, i söder, var i drift fram till början av 1960-talet, medan sågen lades ned något tidigare. Den nedre kvarnen, i norr, upphörde med verksamheten under 1930-talet.

Under 1800-talets senare del, i samband med järnvägens utbyggnad, förändrades områdets struktur i grunden. Hallsbergs station anlades väster om det gamla sockencentrumet och ett nytt järnvägssamhälle växte fram, som senare utvecklades till Hallsbergs tätort Det innebar att kyrkbyn gradvis förlorade sin roll som socknens centrala samlingspunkt.

Bild till höger: Norrby domarringar

MOTIV TILL BEVARANDE

Området förmedlar en berättelse med ett stort tidsdjup. Här finns boplatser från bland annat stenålder och domarringarna vid Norrby visar på ett tydligt sätt områdets ålder och betydelse under förhistorisk tid i anslutning till Hallsbergsåsen.

Hallsbergs kyrkby och sockencentrum vittnar om socknens utveckling från medeltid till våra dagar. Kyrkbyn är en välbevarad bebyggelsemiljö där kyrka, kyrkogård och kyrkstallar tillsammans med prästgård och skola speglar kyrkans och platsens centrala roll i trakten.

Sörbys kvarnar berättar om tidig, småskalig industri och vattenkraftens betydelse under 1800- och 1900-talen. Sörby övre kvarn, med sin i stort sett intakta interiör och historiska maskinutrustning, representerar en teknikhistorisk miljö av mycket hög kvalitet.

Inom området finns också ett flertal välbevarade by- och gårdsmiljöer som representerar den breda befolkningens levnadsvillkor på en agrart präglad landsbygd under 1800- och 1900-talen.

Bebyggelsen inom området är i sin helhet välbevarad och berättar om olika tiders byggnadstradition och arkitektoniska ideal över flera hundra år. Området utgör ett tydligt avläsbart kulturlandskap. Den öppna och brukade dalgången visar på ett historiskt markutnyttjande med rötter i förhistorisk tid.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Sörby kvarn utgör byggnadsminne och skyddas genom kulturmiljölagens 3 kapitel.

Värdebärande karaktärsdrag

Området präglas av ett öppet odlingslandskap med inslag av skogklädda impediment och höjder. Fornlämningar som Norrby domarringar och den samlade kulturmiljön kring Hallsbergs kyrkby vittnar om områdets långa tidsdjup. Tillsammans med välbevarade gårdsmiljöer, militärbostället Berga och Sörby kvarnar bildas en välbevarad helhet där bebyggelse, landskap och äldre strukturer på ett tydligt sätt förmedlar berättelsen om trakten från förhistorisk tid till 1900-talet.

- Det sammanhängande och öppna odlingslandskapet som bryts upp av skogbeklädda impediment och bebyggda höjder.
- Fornlämningarnas och bebyggelsens läge berättar om tidig bosättning.
- En välbevarad helhetsmiljö där bebyggelse, landskap och fornlämningar tillsammans tydligt förmedlar traktens utveckling från förhistorisk tid till 1900-talet.
- Norrby domarringar belägna på Hallsbergsåsen.
- Den samlade miljön vid Hallsbergs kyrkby, med kyrkan som framträdande landmärke i landskapet. Kyrkan i nyklassicistisk stil uppförd under 1820-talet, kyrkogård, ekonomibyggnader, kyrkstall, klockaregården och kyrkskolan. Bebyggelse som visar på kyrkbyns historiska funktion som socknens centrum.
- Militärbostället Berga, med bevarad äldre bebyggelse. Huvudbyggnad från 1795, timrad och vitputsad samt den samlade gårdsmiljön med flygel, bod, utedass och ekonomilänga.
- Bebyggelse från 1800–1900-tal och bevarade äldre gårdsstrukturer.
- Sörby kvarnar. Den södra, som utgör byggnadsminne, med tegeltäckt sadeltak och putsade fasader. Den norra med faluröd panel och vita spröjsade fönster. Tillhörande damm och vattenspegel, vattendragets sträckning genom miljön och tillhörande äldre bostadshus och mjölnarbostad från sent 1800-tal.

Bostadshuset vid Berga, uppfört år 1795. Byggnadens volym, form och välbevarade äldre karaktär berättar på ett tydligt sätt om bygdens höga ålder.

Hallsbergs kyrkby var socknens centrum fram till järnvägssamhället växte fram.

Kyrkskolan uppfördes i början av 1900-talet. Trappgavlar, tegelfasader, blinderingar och diverse ornamentik uppvisar typiskt nationalromantiska drag.

Hallsbergs kyrkby och kyrkan i bakgrunden. Kyrkbyn hade kyrkstall, fattigstuga och handelsbod under 1800-talet.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Omgivande odlingslandskap hålls öppet och fortsatt brukande bör värnas.
- Området kring domarringarna vid Norrby hålls fortsatt öppet så att fornlämningen kan förstås och upplevas i sitt rumsliga sammanhang.
- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Äldre by- och gårdsmiljöer bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och trädgårdsmark bör värnas.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till landsvägen, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk.
- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.
- Uppvuxna träd och häckar inom bytomter och trädgårdar, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar, staket och rundlar värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar bör bevaras.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Hallsbergs kyrka, och till höger bårhuset Sockenvilan som invigdes år 2014.

Ekonomibyggnader vid militärbostället Berga. Byggnadernas placering skapar en struktur och en delvis omgärdad gårdsplan.

Pastorsexpedition/prästgård. Bostadshus uppfört i mitten av 1800-talet med stående locklistpanel och spröjsade tvåluftsfönster i trä .

Alsta by från öster. Den enhetlig utformningen och färgsättningen skapar en sammanhållen bymiljö.

Kyrkskolan och Hallsbergs kyrka sett från söder. Byggnadernas volymer och utformning gör att de framträder särskilt väl inom miljön.

Kyrkans torn är väl synligt från flera platser inom såväl som utanför området och är ett viktigt landmärke för bygden.

En välbevarad gård i områdets norra del som sannolikt flyttats ut från Norrby i samband med laga skifte. Äldre uppvuxna träd bidrar till miljöns läsbarhet.

Kyrkogården vid Hallsbergs kyrka. Kyrkmiljön ligger på en höjd vilket möjliggör för vida vyer och utblickar över det brukade odlingslandskapet.

Sörby by utmed den slingrande vägen med bevarad äldre sträckning. Bebyggelsen inom området är lokaliserad på små höjder i landskapet, med stora ytor öppen odlingsmark mellan, vilket skapar vida vyer och utblickar.

Gårdsmiljö i Sörby med tillhörande ekonomibyggnader i vit puts. Det gula bostadshuset ligger i bakgrunden.

Gårdsmiljö i Sörby med uppvuxna ädellövträd och rundel framför huvudbyggnadens långsida mot gatan.

Bostadshus vid Sörby, uppfört år 1872 och ombyggt omkring år 1900. Trots senare ändringar bibehåller byggnaden sin karaktär från förra sekelskiftet.

Damm söder om Sörbys övre kvarn. Dammen är av stor vikt för förståelsen av bebyggelsen funktion som kvarn och är starkt miljöskapande.

Byggnadsminnet Sörby kvarn, uppförd år 1855 i gjuthusteknik. Fasaden är putsad medan hjulhuset har faluröd panel. Sadeltaket är täckt med tegel.

Vinkelställd ekonomibyggnad vid Sörby by. De bevarade ekonomibyggnaderna inom området förtydligar jordbrukets betydelse för bygden.

Flygfoto över Hallsbergs kyrkby, år 1956. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1426. Källa: Orebro läns museum via Digitalt Museum.

Kyrkskolan i Hallsbergs kyrkby, år 1920. Foto av Aero Materiel AB. OLM-2013-12-185. Källa: Orebro läns museum via Digitalt Museum.

Domarringarna vid Norrby berättar om områdets tidsdjup och Hallsbergsåsens betydelse under förhistorisk tid. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

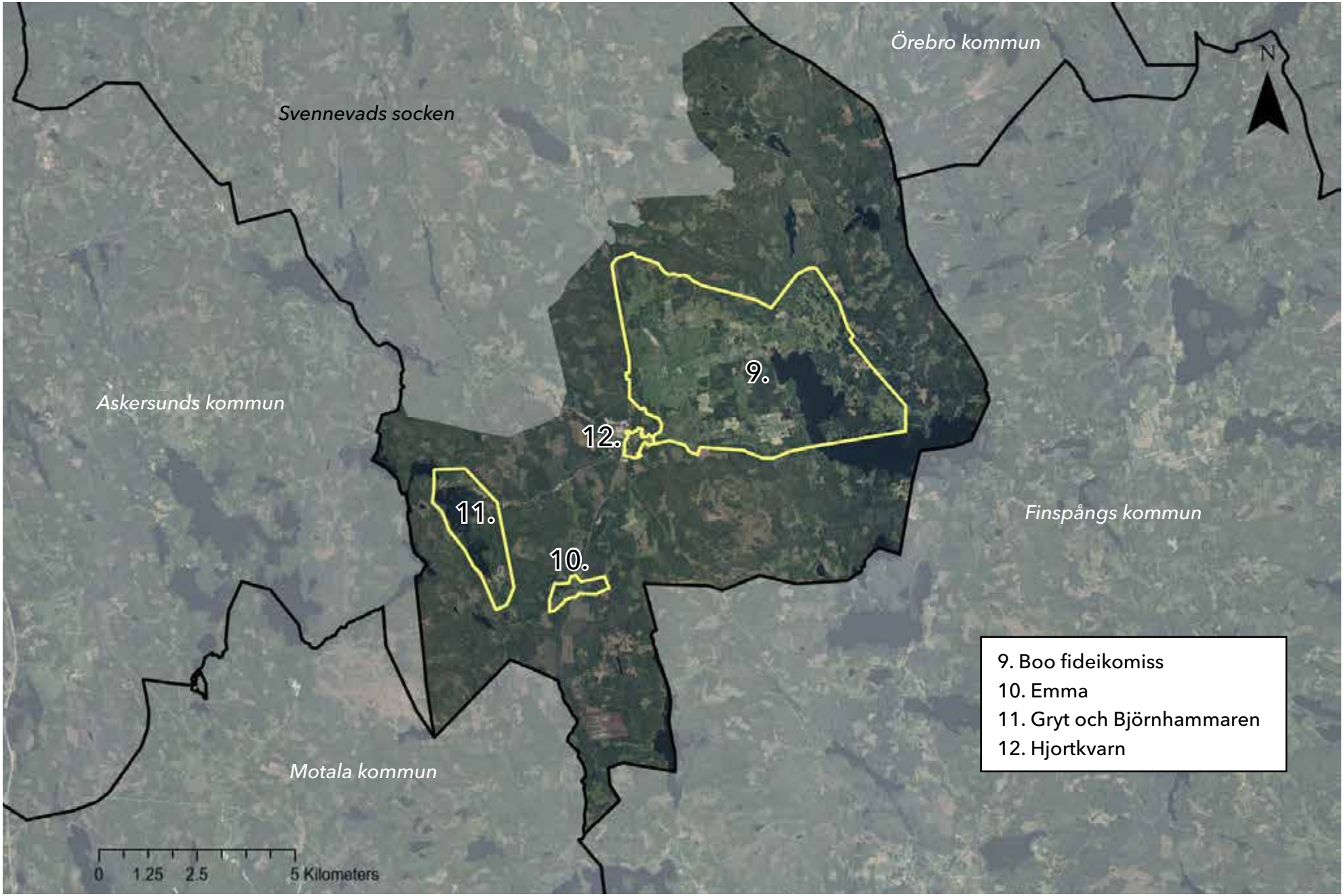

Bild tagen mot norr. I förgrunden syns järnvägen. Till höger i bild ligger militärbostället Berga. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Bo socken

Socknen kännetecknas av ett ovanligt välbevarat och sammanhållet kulturlandskap där Boo fideikommiss och dess tillhörande jordbrukslandskap utgör en central del. Här finns en välbevarad samt vidsträckt kulturmiljö som i sin helhet utgör ett särskilt värdefullt kulturlandskap. Fideikommisset är också grunden till socknens tillkomst och utveckling. Bo socken utgjorde till och med 1700-talet en del av Svennevads södra skogsbygder innan ägaren till Boo fideikommiss uppförde en ny kyrka och bröt ut Bo som en ny socken. Fideikommisset har även varit drivande i bruksdriften vid Gryt och Björnhammaren samt stationssamhället Hjortkvarns utveckling genom anläggandet av Pålsboda–Finspång Järnväg samt de industrier och verksamheter som förlagts hit. Inom socknen finns därför flertal industrilämningar, bruksmiljöer och annan bebyggelse som på ett mycket tydligt sätt illustrerar socknens utveckling från 1600-talet till och med idag.

Den kända fornlämningsbilden är relativt gles inom socknen och likt inom kommunen i stort återfinns de förhistoriska lämningarna i form av gravar i anslutning till åkermarkerna, medan lämningar efter framför allt torp och kolningsverksamhet återfinns i skogsmarken. Vid Svalnäs finns en något ovanligare lämning i form av en hällkista som sannolikt kan dateras till stenålder. Hällkistor är en gravform där det är vanligt att flera personer gravlagts. Utmärkande för socknen är dock den stora mängd övergivna torp som idag ofta utgör fornlämningar. En del torp finns kvar och är fortfarande bebodda, främst de som ligger mer centralt invid slättmarkerna, medan det framför allt är de torp som låg mer avsides ute i skogarna och främst levde på kolning som kom att överges under loppet av 1800-talet.

Örebro kommun
Svennevads socken
Askersunds kommun
Finspångs kommun
Motala kommun
9.
12.
11.
10.
N
0 1.25 2.5 5 Kilometers
9. Boo fideikomiss
10. Emma
11. Gryt och Björnhammaren
12. Hjortkvarn

Område 9. Boo fideikommiss

SOCKENCENTRUM, HERRGÅRDSLANDSKAP, TORP

Boo fideikommiss utgör ett särpräglat odlingslandskap med en ovanligt hög andel välbevarad bebyggelse. Inom miljön finns välbevarad bebyggelse av flera olika byggnadskategorier, allt ifrån arbetarbostäder, torp, arbetarbostäder, byggnader med samhällsfunktion, arrendegårdar till större herrgårdar och slott med tillhörande ekonomibyggnader. Herrgården kallas i folkmun slott även om herrgården har officiellt aldrig varit ett kungligt slott.

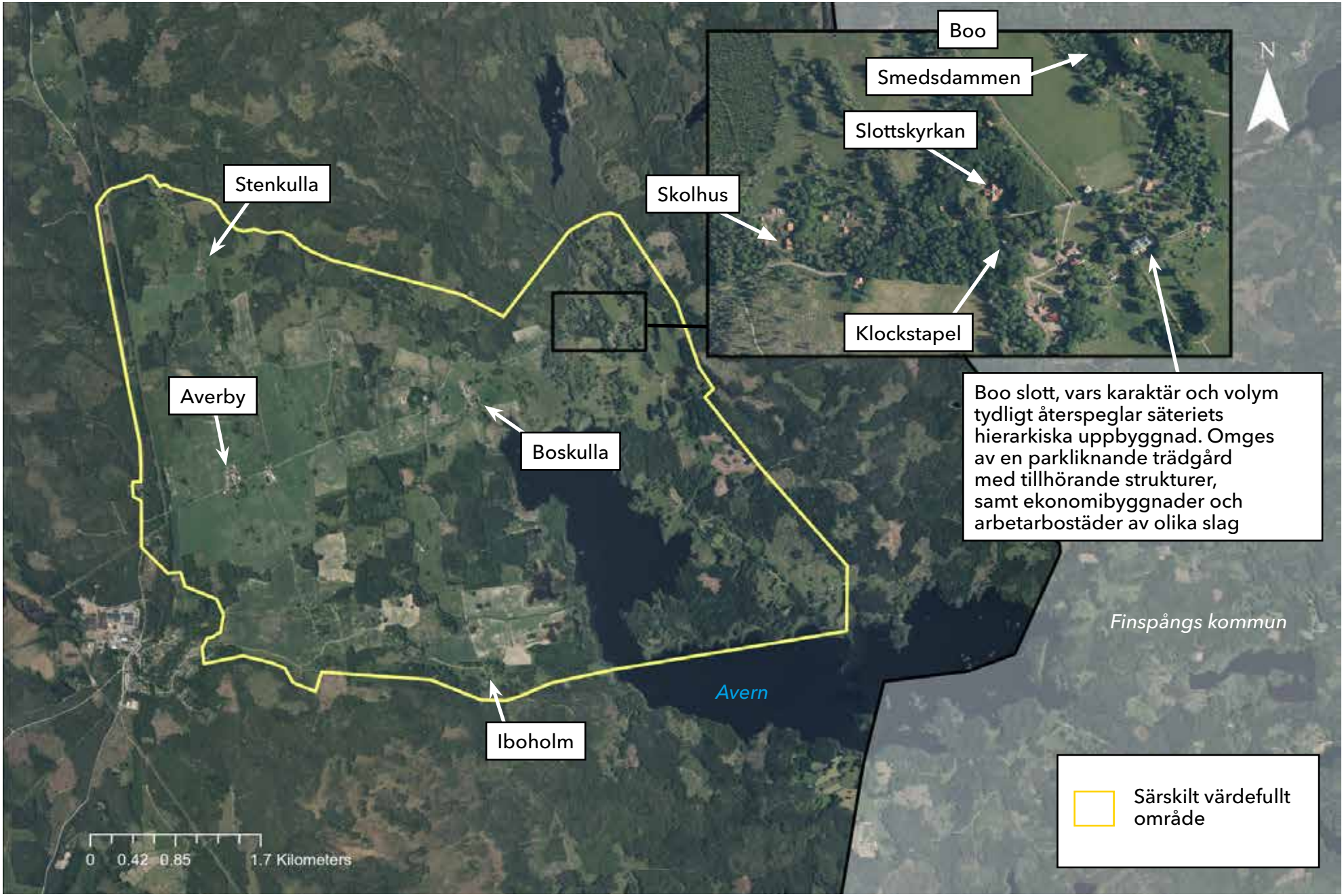
Områdesbeskrivning
Det landskap som utgör kärnan i Boo fideikommiss är präglat av jordbruk med stora öppna åkrar, hagar och ängsmarker. Det öppna landskapet omgärdas av tät skog i norr, väster och söder. I öst avgränsas området av sjön Avern. Till skillnad från den omgivande skogsbygden liknar jordbrukslandskapet här ett slättlandskap likt Vibyslätten där åker-, ängs- och hagmark är det dominerande uttrycket tillsammans med alléer, skogsklädda åkerholmar och mindre utsparade skogspartier. Bebyggelsen i landskapet är framför allt koncentrerad till brynzonerna i gränsen mellan den omgivande skogen och åkermarken eller till impediment i det öppna landskapet.

Landskapets bebyggelse omfattar flera olika byggnadskategorier som täcker in allt ifrån torp och arbetarbostäder till butikshus, kyrkor, herrgårdar och slott. Tillsammans täcker de in byggnadstraditioner från och med 1500-talet till och med 1900-talets mitt, men det dominerande byggnadsbeståndet är uppfört under 1800- och 1900-talet. De olika byggnaderna och generellt även trädgårdsmiljöerna präglas av en hög bevarandenivå.

Boo herrgård
Bebyggelsen runt herrgården har den kanske högsta bevarandegraden inom hela området. Här finns bebyggelse från 1500-talet till och med tidigt 1900-talet. Centralt i bebyggelsemiljön ligger slottsbyggnaden omgiven av påkostade parkmiljöer och öppna jordbruksmarker tillsammans med ett rikt byggnadsbestånd i form av skola, magasinsbyggnader, arbetarbostäder, ekonomibyggnader och andra byggnader som haft viktiga funktioner för godsets drift och de som bodde inom ägorna.

Själva huvudbyggnaden är uppförd mellan åren 1878–1882 och har en mycket välbevarad karaktär präglad av tidens eklektiska och riddarromantiska stilideal. Byggnaden har en rektangulär planform med brunrosa putsfasader och vit dekor. Byggnaden är rikt utsmyckad med kreneleringar, torn och annat som för tanken till medeltidens borgar. Direkt norr om slottet ligger den gamla fatburen med vitputsade fasader och svängt spåntak. På slottets västra sida ligger ett gammalt stall och ett magasin samt tre bostadshus, bodar och en ekonomilänga. Alla byggnaderna är vitputsade med omväxlande sadeltak eller brutna, valmade tak, med undantag av ekonomilängan och en bod som är falurödfärgade med sadeltak respektive pulpettak.

I nära anslutning till slottet finns utmed Bosån, norr om slottet, två parkanläggningar i engelsk stil. Den Övre parken präglas av uppvuxen äldre bokskog och har centralt en vattenspegel med ett lusthus på en holme medan den Nedre parken består av slingrande stigar, som binds samman med små träbroar. Runt och i nära anslutning till parkmiljön finns flera äldre byggnader uppförda under 1800- och 1900-talet, bland annat i form av ett skolhus från år 1913, ett kapell uppfört från samma period, flertalet före detta torp, arbetarbostäder och andra byggnader.

Boo
Smedsdammen
Slottskyrkan
Skolhus
Klockstapel
Stenkulla
Averby
Boskulla
Iboholm
Boo slott, vars karaktär och volym tydligt återspeglar säteriets hierarkiska uppbyggnad. Omges av en parkliknande trädgård med tillhörande strukturer, samt ekonomibyggnader och arbetarbostäder av olika slag
Finspångs kommun
Avern
N
0 0.42 0.85 1.7 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Direkt öster om huvudbyggnaden ligger den gamla trädgårdsmästarbostaden samt resterna efter det gamla orangeriet i form av en lång vitputsad mur. Söder härom breder ytterligare en stor parkmiljö ut sig. I parken finns den så kallade monumentkullen som pryds av ett sjutton meter högt stenmonument från 1800-talets mitt.

Väster om herrgården ligger Boo kyrka med klockstapel och den före detta sockenstugan. Den utgör en mycket välbevarad karolinerkyrka och stod färdig år 1733. Kyrkan har till det yttre omgestaltats under tidigt 1800-tal med undantag för huvudentrén som lämnats i det närmaste orörd. Den korsformade kyrkan är brädfodrad med vitmålad lockpanel och över korsmitten finns en takryttare. Sockenstugan är en vitputsad mindre envåningsbyggnad och troligen uppförd under 1700-talet.

Ytterligare något västerut finns den gamla skolbyggnaden från 1851 tillsammans med en konsumbyggnad från år 1947 och bostadshus avsedda för kyrkans personal, uppförda under 1800- och 1900-talet. Skolbyggnaden ligger i ett höjdläge utmed vägen och har en starkt klassicerande karaktär som imiterar ett antikt tempel. Entréns gavelparti med fronton bärs upp av fyra vita kolonner och på dess långsidor finns fyra rundbågiga fönster. Butikshuset har en märklig karaktär som påminner något om skolan men har ett övervägande funktionalistiskt formspråk och en allt igenom egen identitet. Söder härom finns även den gamla prästgården som utgörs av en envånings timmerbyggnad med gulmålad locklistpanel.

Iboholm
I jordbrukslandskapets södra delar, intill sjön Averns västra strand och skogen som avgränsar mot syd, ligger det gamla säteriet Iboholm. Herrgårdsmiljön är placerad på en ekbevuxen höjd och väl synlig från det kringliggande landskapet. Herrgårdsbebyggelsen består av två orangeröda putsade flygelbyggnader, troligen uppförda under 1700-talet. Den södra flygelbyggnaden är i en våning med valmat sadeltak. Den norra flygelbyggnaden försågs senare, troligen omkring år 1830, med en andra våning och ett vanligt sadeltak. Till gården hör förutom bodar, magasin och ekonomilängor även ett gammalt mejeri, i samma orangeröda puts som flyglarna. Bebyggelsen här har en generellt väldigt välbevarad karaktär som med drag både av 1700-tal och tidigt 1800-tal.

Söder om gården ligger två före detta arbetarbostäder uppförda under 1900-talets första hälft. De har ett gemensamt formspråk med en karaktär av tidigt 1900-tal och färgsättning i form av rödfärgade paneler och vitmålade snickerier. I landskapet västerut finns byggnader kvar som hört till gården Skrankebol samt de två torpen Bäckstugan och Ludvigsberg. Skrankebol och Ludvigsberg är båda uppförda under 1800-talets andra hälft och har en välbevarad karaktär medan Bäckstugan som är uppförd under 1940-talet är mer förändrad. Till de bägge miljöerna hör ett antal rödfärgade ekonomilängor som också är välbevarade.

Boskulla
Boskulla ligger på en höjd strax intill sjön väl synlig från det kringliggande jordbrukslandskapet. Jordbrukslandskapet närmast gården består av åker med vissa delar betesmark tillsammans med trädbevuxna åkerholmar och ett fåtal utsparade mindre skogsområden. Boskulla är den gård som ligger närmast Bo slott och har den mest ståndsmässiga bebyggelsen näst efter Bo slott. Bebyggelsen här är uppförd under 1830-talet och har omgestaltats i flera omgångar vid okända årtal men har trots det en välbevarad karaktär. Herrgården fick sitt nuvarande utseende senast från början av 1900-talet då det från den tiden finns fotografier som i huvudsak motsvarar dagens byggnad.

Gårdens huvudbyggnad utgörs av en salsbyggnad i en och en halv våning som står på en kraftigt murad sockel av natursten. Fasaderna är putsade i gult med vitputsade dekorativa detaljer i form av sådant som festonger,

Centralt i bild syns Boo herrgård från år 1992. Jan Norrman. Källa: Riksantikvarieämbetet.

Boskulla med omnejd, i bakgrunden syns bland annat Nain till vänster, från år 1992. Jan Norrman. Källa: Riksantikvarieämbetet.

rundlar, fönsterfoder, taklist och så vidare. Taket är brutet och täckt med tegelpannor med en frontespis vid det nordvästra takfallet. Byggnadens fönster är av trä och sannolikt ursprungliga eller äldre. De förekommer i flera olika former, ovala, rundbågiga, stora fyrluftsfönster eller i form av lunettfönster. Utmed vägen nordväst om huvudbyggnaden ligger gårdens faluröda ekonomilängor och magasin tillsammans med en äldre arbetarbostad med karaktär och färgsättning som liknar ekonomilängorna.

I närheten av gården finns flera välbevarade träbyggnader med olika karaktärer och som haft flera viktiga historiska funktioner. Strax nordväst om gården finns rikt utsmyckad trävilla i form av jaktvillan Nain som historiskt haft funktionen som läkarbostad. I nordöst finns även det som tidigare utgjorde apotek inom fideikommissets ägor, även den en rikt utsmyckad träbyggnad. Båda två är sannolikt uppförda runt 1800-talets mitt. Utöver dessa finns det i miljön även två före detta torp vars bostadshus är i en våning med faluröda panelklädda fasader och en karaktär av tidigt 1900-tal tillsammans med ett bostadshus från tidigt 1900-tal.

Averby
Strax öster om samhället Hjortkvarn i de västra delarna av det öppna jordbrukslandskapet ligger Averby placerad på ett mindre impediment. Själva gårdsbebyggelsen är placerad utmed den långa raka vägen som kopplar samman Boo slott med den gamla landsvägen i väst där området avgränsas av skog. Det omgivande jordbrukslandskapet består nästan uteslutande av åkermark med ett fåtal utsparade skogbevuxna åkerholmar och begränsad förekomst av alléer.

Manbyggnaden vid Averby ligger söder om vägen på en tomt omgärdad av träd och täta buskage. Huvudbyggnaden är rosaputsad med vita dekorativa detaljer, bland annat i form av pilastrar, lister, dekorativa fönsteromfattningar och accentuerade knutar. Byggnaden i en och en halv våning ligger i en sluttning och har mot söder även en fönsterförsedd källarvåning. Vid den norra långsidan finns byggnadens huvudentré som markeras av en veranda med balkong och frontespis. Vid den södra gaveln finns ytterligare entréer under ett stort skärmtak som hålls upp av gjutjärnskolonner och avgränsas med gjutjärnsstaket. På den norra sidan av vägen finns gårdens ekonomibyggnader samlade, den närmast vägen är äldre medan de andra har tillkommit under 2000-talet.

Strax öster om gården, utmed samma vägsträckning finns en mindre bebyggelsekoncentration från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Den innefattar en mejeribyggnad på vägens norra sida i form av en brungrå putsad byggnad i en och en halv våning med stomme av slaggsten, idag överputsat. Stickbågiga småspröjsade fönster av järn, sannolikt gjutjärn. Vid fasaden som vätter mot vägen har byggnaden sin huvudentré, garageportar samt frontespis. Gavelrösten och frontespis är inklädda med ljusgrått målad träpanel. Norr om vägen ligger även ett bostadshus i samma stil som mejeriet samt två bodar bland annat en av korsvirkeskonstruktion.

Söder om vägen ligger det till smedja ombyggda svinhuset. Byggnaden är i en våning, med grågröna putsfasader och grå träpanel på gavlarnas övre del. Fönstren är rundbågade och småspröjsade. Längre söder ut ligger två moderna ekonomilängor.

Till gården hör även två äldre magasinsbyggnader, den ena placerad strax öster om manbyggnaden med karaktär av 1800-tal, den andra strax intill vägen väster om gården som är uppförd år 1919. I det omgivande landskapet finns även ett antal välbevarade arbetarbostäder med tillhörande komplementbyggnader uppförda i slutet av 1800-talet vid Ahlstugan väster om Averby och Backen strax sydost om gården.

I områdets västra del finns också den gamla banvaktstugan som är uppförd under 1870-talet tillsammans med resterna efter banvallen tillhörande Pålsboda – Finspång järnväg. Banvaktsstugan är en mycket välbevarad mindre stuga med rödfärgade panelade fasader, vitmålade dekorativa snickerier.

Stenkulla
I det öppna landskapets allra nordligaste ände ligger Stenkulla. Jordbrukslandskapet här är ett i sammanhanget mer småskaligt och mer uppbrutet odlingslandskap än resterande delar av området. Åkrarna är mer flikiga och har flera trädbevuxna röjningsrösen, åkerholmar, trädkantade diken och bäckar samt utsparade skogspartier som bryter siktlinjerna mot de större vidderna söderut.

Stenkulla utgörs av två välbevarade gårdsenheter med mycket likartad bebyggelse. Till båda gårdarna hör ett envånings bostadshus samt en undantagsstuga i en och en halv våning, troligen uppförda någon gång kring 1800-talets mitt. Byggnaderna är byggda i trä och har inslag av dekorativa snickerier. De panelade fasaderna är målade med rödfärg och snickerier samt fönster är vitmålade. Byggnaderna har sadeltak täckta med enkupigt rött lertegel, i något fall betongpannor. Byggnaderna har en generellt välbevarad karaktär, även de har genomgått vissa förändringar under 1900-talet. Inom tomten finns flera uppvuxna äldre lövträd, fruktträd, trädgårdsplanteringar och syrener som är viktiga delar av gårdsmiljöns övergripande karaktär. Till gården hör även ett flertal välbevarade ekonomibyggnader som ligger i nära anslutning till bostadshusen.

Norr om Stenkulla ligger torpen Källtorp och Stenkullatorp samt de före detta backstugorna Lugnet och Gustafsberg. Vid både Källtorp och Gustafsberg finns exempel den för Boområdet typiska torpbebyggelsen som uppfördes i början av 1900-talet efter ritningar av Uno Hellström. Dessa innefattar bostadshus i en våning med en nationalromantisk karaktär och återfinns på flera ställen inom miljön. Utmärkande gemensamma drag är de solfjäderformade kattvindsfönsterna och dekorativt utformade gavlarna med drag av nationalromantik. Mellan Lugnet och Gustafsberg finns banvallen kvar efter den nu upprivna järnvägen Pålsboda-Finspång.

Övergripande historik
Invid sjön Avern i Hallsbergs kommuns sydöstra delar öppnar landskapet sig i en slättbygd omgiven av stora skogsområden. I området finns relativt få lämningar från förhistorisk tid. Men det förekommer ett antal stensättningar, varav en med en möjlig hällkista inuti. Hällkistor är gravar uppbyggda av kantställda stenar och användes framför allt under yngre stenålder. Lämningsbilden domineras i övrigt av lämningar från historisk tid. Det förekommer flera lämningar efter kolning och även lämningar efter torp med tillhörande övergivna små bitar av åker.

I området kring Boo slott kan man från och med 1300-talet följa utvecklingen av ett samlat godskomplex och maktcentrum då flera gårdar i området ägdes av Karl Knutsson Bonde. Godset med den nuvarande omfattningen växte dock huvudsakligen fram under 1600-talet. Redan vid sekelskiftet 1600 hade de flesta hemmanen kring Boo gård samlats under en gemensam ägobild och ägdes av kungahuset. År 1623 skänktes ett flertal gårdar till den skotske översten Alexander Leslie som belöning för hans militära insatser under trettioåriga kriget. Efter detta kom godset att växa och byta ägare genom både försäljning och arv innan ägorna år 1735 ombildades till ett fideikommiss av Hugo Johan Hamilton. Släkten Hamilton har därefter förvaltat ägorna till och med idag.

Godsägarna vid Boo styrde över i princip allt inom fideikommisset. Stor vikt lades vid hur marken skulle skötas samt hur bostäderna för statare,

Jordbrukslandskapet inom Boo fideikommiss från år 1992. Jan Norrman. Källa: Riksantikvarieämbetet.

torpare, arrendebönder och andra anställda vid godset skulle byggas och underhållas. Inom godset kom ett eget samhälle att växa fram genom godsägarnas försorg. Här fanns väldigt tidigt flera samhällsnyttiga byggnader som apotek, sjukstuga, skola, kyrka och lanthandel. Till godset hörde dessutom en knipphammare, en kvarn, ett tegelbruk, några brännerier och ett mejeri.

Inom Säteriets ägor har gårdarna och byarna fortsatt att utvecklas och förändras under århundradena i takt med säteriet och huvudgården Boo slott. De största av dessa är Iboholm, Boskulla, Averby och Stenkulla och har likt Boo slott kommit att präglas av olika historiska epoker och händelser. Utöver dessa huvudgårdar fanns det även flera torp, arrendegårdar och bostadshus för anställda med andra uppgifter inom godset såsom jägmästare, läkare eller skogsvaktare.

Under 1870-talet kom Pålsboda-Finspångs järnväg att anläggas till stor del tack vare Hugo Johan Hamilton, dåvarande fideikommissarie. Tillsammans med initiativtagaren Carl Ekman, brukspatron vid Finspångsverken finansierade de tillsammans den största delen av det järnvägsbygge som kom att prägla utvecklingen i flera av småorterna mellan Finspång och Pålsboda under nästan 100 år.

Boo herrgård

Boo gård är känt sedan medeltiden men bebyggelsen inom herrgårdsmiljön idag härstammar i huvudsak från tiden 1700-, 1800- och 1900-tal med enstaka äldre och yngre undantag. Hugo Johan Hamilton, Bos förste fideikommissarie, uppförde under 1700-talets början en karolinsk gårdsanläggning vid Bo som vid omfattande renovering 1806 gavs en exteriör i nyklassicistisk anda. Norr om huvudbyggnaden uppfördes under 1750-talet en magasinsbyggnad som ursprungligen kan ha fungerat som spannmålsmagasin men senare fått funktionen av fatbur. Till säteriet flyttades under 1800-talets början också huvudbyggnaden vid Iboholms gård för att byggas om till bostad åt gårdens arbetare.

År 1878 revs den gamla herrgårdsbyggnaden och en ny huvudbyggnad uppfördes efter ritningar av J. F. Åbom. Den nya byggnaden stod färdig år 1882 och var en stor och pampig huvudbyggnad som i enlighet med tidens stilideal var inspirerad av medeltidens slott och borgar. Byggnadsmaterialet var tegel från det egna tegelbruket. År 1926 moderniserades slottet under ledning av Ivar Tengbom. Inom herrgårdsmiljön har under århundradena ett flertal olika byggnader tillkommit med olika funktioner antingen med direkt koppling till de godsets olika verksamheter så som stall, ladugård, tegelbruk, magasin, smedja, vattendriven kvarn och tröskverk eller byggnader med koppling till samhällsnytta så som skolbyggnader och kyrka. Invid slottet anlades under 1800-talets första årtionden två påkostade parkanläggningar som till viss del finns bevarade idag.

År 1733 uppfördes Bo kyrka i nära anslutning till gården på initiativ av den dåvarande godsägaren. Kyrkan i Bo var tänkt att inte enbart fungera som en privat gårdskyrka utan även för traktens befolkning som ju till största del var underställda godset. Dessa var annars tvungna till att den relativt långa resan till sockenkyrkan i Svennevad. År 1733 stod kyrkan färdig och två år senare bröts Bo socken ut ur Svennevad som en egen socken.

Den ursprungliga kyrkan hade troligen en fasad av rödfärgat timmer men i samband med det gamla slottets ombyggnad vid 1800-talets mitt fick även kyrkan en förändrad fasad. I nyklassicistisk anda brädfodrades timmerkyrkan med vit lockpanel och en takryttare. Samtidigt kläddes även klockstapeln in. Till kyrkan hörde även ett antal boställen i Bo, bland annat upplåts 1734 gården Litstorp, en gård med anor från 1400-talet. När Boo socken år 1833 bildade eget pastorat ersattes 1700-talets manbyggnad med en ny och mer påkostad byggnad som passade ämbetet. Till kyrkan hörde även organistbostället Amsterdam, Orgeltrampartorget och Kyrkovaktartorpet alla anlagda under 1700-talet.

När folkskolestadgan kom år 1842 fanns det inom godsets ägor sedan länge skolverksamhet. Den hade startats i samband med att man fick en egen kyrka och anställt en präst, undervisningen hade dock inga fasta lokaler förrän år 1851. Byggnaden fick ett yttre som närmast liknar ett antikt tempel och tros vara ett verk av Hugo Adolf Hamilton, dåvarande fideikommissarie. Skolan fick dessutom en mycket dominerande placering på krönet av en markant höjdrygg. Sedan 1864 fanns även en småskola i Bo. Småskolan hade inte heller några fasta lokaler utan var ambulerande fram till 1909 då en småskolebyggnad uppfördes strax norr om kyrkan efter ritningar av Carl Nissen. Skolverksamheten vid de bägge skolorna upphörde år 1953 då en ny större skola öppnade i Hjortkvarn och verksamheten centraliserades. I närheten av skolan uppfördes år 1947 en mindre konsumaffär, efter ritningar av den norske arkitekten Arnstein Arneberg. Runt skolan och i det bredare landskapsrummet som omger Bo slott finns även ett flertal torp som härstammar från 1700-talet likväl som annan ålderdomlig och välbevarad bebyggelse.

Mycket har hänt i odlingslandskapet kring Boo genom åren som i hög grad har påverkats genom olika dräneringsprojekt. Genom utdikning och sjösänkning under 1800-talet har det mesta av den mark som under 1700-talet var hag- och ängsmark omvandlats till åker. Under 1900-talet har dessa åkermarker i sin tur minskat till förmån för skog och betesmark. Vid 1900-talets slut fanns bara några få åkrar kvar alldeles invid och strax söder om slottet samt vid Litstorp även om landskapet hålls fortsatt öppet.

Iboholm

Gården Iboholm är känd sedan 1500-talets mitt. Iboholm var precis som Bo ett storjordbruk som under 1600-talet omvandlades till säteri. Tillsammans med underliggande torp och gårdar har det sedan 1600-talet och därefter ingått i samma ägobild som Bo.

Iboholms ursprungliga manbyggnad var sannolikt uppförd under 1700-talet men flyttades under 1800-talets början till Bo slott för att där fungera som arbetarbostad. Kvar på gårdstomten blev därför bara flygelbyggnaderna. Idag fungerar därför den norra av de två flygelbyggnaderna sedan dess som manbyggnad vid herrgården. Den norra flygeln byggdes år 1830 på med en våning och vid den norra fasaden har man byggt till en glasveranda, sannolikt under 1800-talets slut. Den kompletterande bebyggelsen inom herrgårdstomten delar manbyggnadens karaktär och de är sannolikt uppförda under 1700- eller tidigt 1800-tal. Till gården hör även två större arbetarbostäder som uppförts i början av 1900-talet. Under 2000-talet har gårdens ekonomibyggnader till stor del försvunnit, sannolikt i samband med att jordbruksdriften inom godset koncentrerats till Averby.

Boskulla

Boskulla är en av de äldsta gårdarna i bygden och är känt i skrift sedan år 1346. Vid 1500-talets mitt var Boskulla en av de största byarna i Nedre Svennevads socken, det som sedan år 1735 motsvaras av Bo socken. Boskulla ingick också bland de gårdar som Alexander Leslie år 1623 fick som belöning av kungen för sina insatser i trettioåriga kriget och har sedan därefter legat under samma ägobild som Bo Gods.

Manbyggnaden vid Boskulla är uppförd under 1830-talet men har blivit till- och ombyggd i flera omgångar sedan dess. Innan 1830-talet fanns en äldre manbyggnad som sannolikt var uppförd under 1600- eller 1700-talet men revs efter en lång tid av eftersatt underhåll och förfall. Den nya byggnaden var påkostad och tänkt att fungera som bostad åt fideikommissets änkor. Under 1870- och 1880-talet, när det nya Boo slott uppfördes fungerade Boskulla även som bostad åt godsägarfamiljen. Strax väster om gården fanns det vid 1800-talets mitt både ett

läkareboställe och ett ”Lazarett”. Läkarebostället uppfördes år 1836 och kallas numera för Nain samt omnämns som jaktvilla men lasarettet är sedan länge rivet. År 1886 uppfördes en apoteksbyggnad norr om Boskulla och öster om denna, vid Dyrbol, uppfördes två nya bostadshus under 1920-talet. Under 1900-talets senare del har delar av gårdens ekonomibyggnader rivits likväl som en av arbetarbostäderna.

Odlingslandskapet inom de ägor som traditionellt räknats till gården har likt det övriga jordbrukslandskapet runt sjön Avern förändrats under de senaste århundradena. Jordbruket har rationaliserats genom dikning och sänkningen av sjön Avern och under 1900-talet har en del åkermark samt ängs- och hagmark också försvunnit även om landskapet hålls fortsatt öppet. Sedan sekelskiftet 2000 har en del nya byggnader tillkommit i närheten av gården och jordbruket förvaltas numera från Averby.

Averby

Averby har en mycket lång historia och finns belagt i text sedan år 1381. Under 1600-talet kom delar av gårdarna i Averby, likt många av de andra gårdarna i Bo socken att ges till Alexander Leslie som belöning för hans krigstjänst. Till dess att Boos ägor ombildades till fideikommiss pågick en process för att samla alla gårdarna under en och samma ägobild och tiden för 1768 års arealavmätning hade gårdarna i Averby slagits samman till en brukningsenhet.

Den nuvarande huvudbyggnaden vid Averby gård likväl som det före detta mejeriet och andra ekonomibyggnader uppfördes under 1870- och 1880-talet. Vid Averby uppfördes även ett antal arbetarbostäder i form av det som idag kallas Alstugan, sannolikt under 1800-talets första hälft. Denna byggnad finns markerad i 1864–71 års häradskarta som arbetarbostad. Under 1930-talet byggdes svinhuset om till smedja vartefter smidesverksamheten som tidigare varit förlagd till Boo slott flyttade hit. Till gården har det under århundradena hört ett antal torp som kommit och gått varav ett antal fortfarande finns kvar i skogsmarkerna väster om gården.

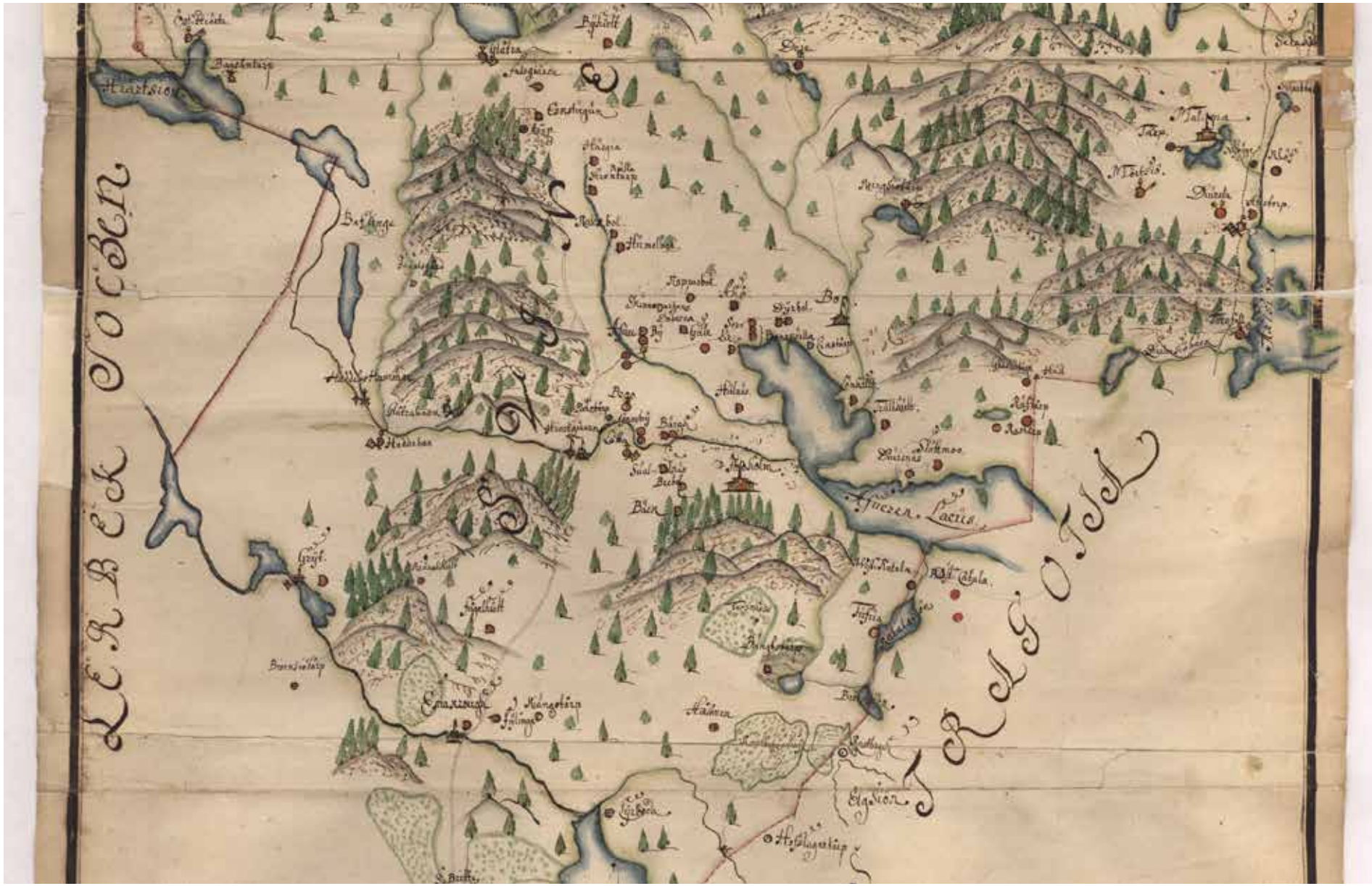
Under 1870-talet anlades en järnväg mellan Pålsboda och Finspång. Banan drogs fram i skogslandskapet som i väst avgränsar Boo fideikommiss öppna jordbrukslandskap. Där järnvägen korsade vägen som löper mellan Bo och den gamla landsvägen (väg 617) uppfördes en banvaktstuga, troligen år 1874.

Odlingslandskapet har genomgått många förändringar genom åren i samband med jordbrukets utveckling på så sätt att marken bytt användningsområde. Flertalet åkrar är ej längre uppodlade och det som tidigare varit äng utgörs idag av både åker och skog. Averby har utvecklats till att vid millennieskiftet 1999–2000 vara den gård som förvaltar större delen av Boområdets jordbruk, vilket tidigare var spritt på ett flertal gårdar, bland annat Boskulla, Iboholm och Kårtorp.

Stenkulla

Själva byn Stenkulla nämns för första gången i skrift år 1457. Under 1600-talet bestod byn sannolikt av två gårdar som delade på ett halvt hemman. Alexander Leslie som redan ägde större delen av de omgivande gårdarna kom att köpa in Stenkulla som därefter ingick som arrenden under samma ägobild som Bo gods. Stenkullas arrendatorer var skyldiga att sköta inte bara den egna gården, utan även utföra vissa dagsverken bland annat vid den närliggande gården Kårtorp.

Stenkullas ägor var mycket steniga och mindre produktiva till skillnad

Karta över Svennevads socken från år 1688. Centralt i bild syns en ansamling av gårdar som några år senare skulle komma att utgöra kärnan i Boo fideikommiss. Intressant nog är Iboholm illustrerat som den större gården i landskapet, större än det som senare blev Bo slott. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

från de mer bördiga markerna österut. Detta fick som konsekvens att gårdarna kom att tillhöra de mindre arrendegårdarna under Bo gods vilket också illustreras av den mer rustika bebyggelsen i byn. Under 1700- och 1800-talet etablerades två torp norr om gården i form av Stenkullatorp och Källtorp samt två backstugor nordväst vid namn Lugnet respektive Gustavsberg. Bebyggelsen vid alla fyra har under 1900-talet i olika grad föryngrats och förändrats.

År 1874 drogs den smalspåriga järnvägen mellan Pålsboda och Finspång fram väster om Stenkulla, alldeles i gränsen mellan skogsmarken och byns äng. Odlingslandskapet har i jämförelse med historiskt kartmaterial förändrats en hel del genom åren men främst under 1900-talet. De största förändringarna består i att nya åkrar har tagits upp på tidigare skogs- och ängsmark samtidigt som flera äldre åkrar ersatts av skog eller övergått till att brukas som betesmark.

MOTIV TILL BEVARANDE

Boo fideikommiss och det omgivande jordbrukslandskapet saknar motsvarighet i Hallsbergs kommun, både i skala och koncentration av kulturhistoriskt värde. Ingen annanstans i kommunen finns en så heltäckande samling av bebyggelse från tidigt 1700-tal till och med mitten av 1900-talet med en så hög bevarandegrad. I landskapet går det lätt att utläsa hur Boo fideikommiss har utvecklats under mer än 300 år och denna utveckling speglar även utvecklingen av jordbruket i hela landet.

De utpekade bebyggelsemiljöerna, huvudgårdarna Bo, Iboholm, Boskulla, Averby är alla högreståndsmiljöer som innehåller olika sorters byggnader från 1700-, 1800- och 1900-talet. Samtidigt finns bebyggelse som vittnar om de lägre samhällsklassernas levnadsförhållanden och vardag dels genom arrendegårdarna i byn Stenkulla, dels genom frikyrkokapell, arbetarbostäder, backstugor och torp av olika former som finns utspridda i landskapet.

Majoriteten av bebyggelsen är mycket välbevarad och berättar på ett tydligt sätt om olika arkitektoniska ideal och byggnadstraditioner som sträcker sig över tre århundraden samtidigt som gårdarna och kyrkan alla har stort tidsdjup. De illustrerar även den samhälleliga utvecklingen på landsbygden från byar till säteribildning, storjordbruk och industrialisering. Miljön ingår på så sätt i den större berättelsen om 1700- och 1800-talets rationaliseringar av jordbruket och övergången från ett småskaligt jordbruk till industrialiserat storjordbruk.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Området ingår i sin helhet i riksintresset för kulturmiljövården Boo-området [T 9].

Boo slott från år 1950. Samuel Lindskog. OLM-1950.109-1. Källa: Örebro läns museum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Boo fideikommiss utmärks av sin särskilt välbevarade helhetsbild av ett jordbrukslandskap runt sekelskiftet 1800/1900. Här finns allt ifrån större herrgårdar och slott med tillhörande ekonomibyggnader i tydliga gårdsenheter tillsammans med ett stort inslag av arbetarbostäder, torp, byggnader med samhällsfunktion och arrendegårdar utspridda i landskapet. Tillsammans med det öppna jordbrukslandskapet speglas områdets historiska utveckling från tidigt 1700-talet till och med 1900-talets mitt. Hela området med alla dess ingående beståndsdelar har så pass höga värden som samspelar med varandra att enskilda utpekanden ibland är svåra att göra.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Miljöernas belägenhet, ofta på impediment, i brynzoner mellan skog och det öppna jordbrukslandskapet, där den dominerande bebyggelsetypen utgörs av större herrgårdar och slott med tillhörande ekonomibyggnader i tydliga gårdsenheter tillsammans med ett stort inslag av arbetarbostäder, torp, byggnader med samhällsfunktion och arrendegårdar utspridda i landskapet.

- Högreståndsmiljöer av olika dignitet vid Bo slott, Boskulla, Iboholm, och Averby med tillhörande agrar bebyggelse, omfattande parkanläggningar, parkliknande trädgårdsmiljöer och alléer.

- Bo kyrka med sin tydliga yttre 1800-talskaraktär och bevarade inre från tidigt 1700-tal tillsammans med sitt fristående klocktorn och annan kompletterande bebyggelse och strukturer i form av bogårdsmur samt kyrkogård.

- Den övergripande bebyggelsestrukturen inom hela det utpekade området och förhållandet mellan byggnader av olika klass och funktion.

- Välbevarad bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-talet inom de olika bebyggelsemiljöerna som omfattar flera olika byggnadskategorier alltifrån arbetarbostäder, statarbostäder, torp och ekonomibyggnader till högreståndsmiljöer.

- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse har höga värden i sig själva samt som stödjande uttryck för herrgårdslandskapets övergripande kulturhistoriska värden.

- Äldre fördämningar med tillhörande vattendrag, eventuella vattenspeglar och äldre broar.

- Rester efter Finspång-Pålsboda järnväg i form av banvall och välbevarad banvaktstuga.

- Prunkande grönska i form av uppvuxna ädellövträd som kantar kyrkomiljön, gårdstomter och vägar samt återfinns i större skogspartier med bok och ek.

- Trädgårdar med rester efter omfattande fruktträds- och trädgårdsplanteringar liksom omgärdningar i form av trädplanteringar, stengärdsgårdar och/eller låga staket.

- Det öppna jordbrukslandskapet, präglat av odlings- och hagmark samt äldre vägsträckningar och alléer.

Boo slotts huvudentré.

Lusthus på en holme i den övre parken.

En bro över Smedsdammens utlopp.

Bo kyrka.

Före detta Bo småskola efter ritningar av Carl Nissen.

Före detta frikyrkokapellet Gåvan.

Stenskott parti av Smeddammens utlopp, i bakgrunden hönshus.

Park och äng i närheten av Boo slott som skymtar i bakgrunden.

Gårdsbebyggelse vid Iboholm.

Manbyggnaden vid Boskulla.

Boskullas ekonomibyggnader.

Mejeri och komplementbyggnader tillhörande Averby.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande. Äldre skogsbevuxna partier bör värnas, liksom agrara lämningar i form av röjningsrösen, stensträngar och stengärdsgårdar.
- De äldre gårdarnas placering bör vara fortsatt urskiljbar i förhållande till den yngre bebyggelsen.
- By- och gårdsmiljöerna bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse i jordbrukslandskapet bör värnas och inte tillåtas att förfalla.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till vägen som går genom området, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och deras arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Banvaktstugan bör bevaras, underhållas och vårdas samtidigt som järnvägens äldre sträckning i form av banvallen ska vara fortsatt läsbar och bör bevaras.
- Uppvuxna träd och häckar inom bytomter och trädgårdar, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar, staket och rundlar bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Parkmiljöer bör bevaras.
- Äldre fördämningar med tillhörande vattendrag och eventuella vattenspeglar har höga kulturhistoriska värden och bör värnas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från den mer småskaliga bebyggelsen inom miljön.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Bostadshus vid Stenkulla.

Ekonomibyggnader samt bostadshus vid Stenkulla.

Torp vid Aspelund, sannolikt uppförd under tidigt 1900-tal med jugendkaraktär. Hustypen återkommer på flera ställen Bo socken, bland annat inne i Hjortkvarn.

1920-talsklassicistisk utformad arbetarbostad i närheten av Iboholm.

Område 10. Emma

HERRGÅRDSLANDSKAP, TORP

I den sydligaste delen av Bo socken, nära gränsen till Östergötland, ligger gården Stora Emma och resterna efter Lilla Emma. Här finns fortfarande välbevarad bebyggelse från 1700-talet likväl som spår efter resande och jordbruk som är tydligt läsbara. Här där Emmaån korsas av den gamla landsvägens sträckning och överbryggas av en stenbro från 1700-talet finns även ett av Närkes äldsta f.d. gästgiverier som tillsammans berättar om resande i äldre tider och utgör en mycket välbevarad kulturmiljö.

Områdesbeskrivning
Gårdarna Stora och Lilla Emma ligger i Hallsbergs kommuns och Bo sockens sydligaste del nära gränsen mot Motala kommun och Östergötlands län. Mellan de båda bebyggelselägena flyter Emmaån i östlig riktning och korsas av landsvägen, riksväg 51. Längs med vägen finns rester av landsvägens gamla sträckning, särskilt tydliggjord av den mycket välbevarade gamla stenbron från år 1766 som finns bevarad på platsen.

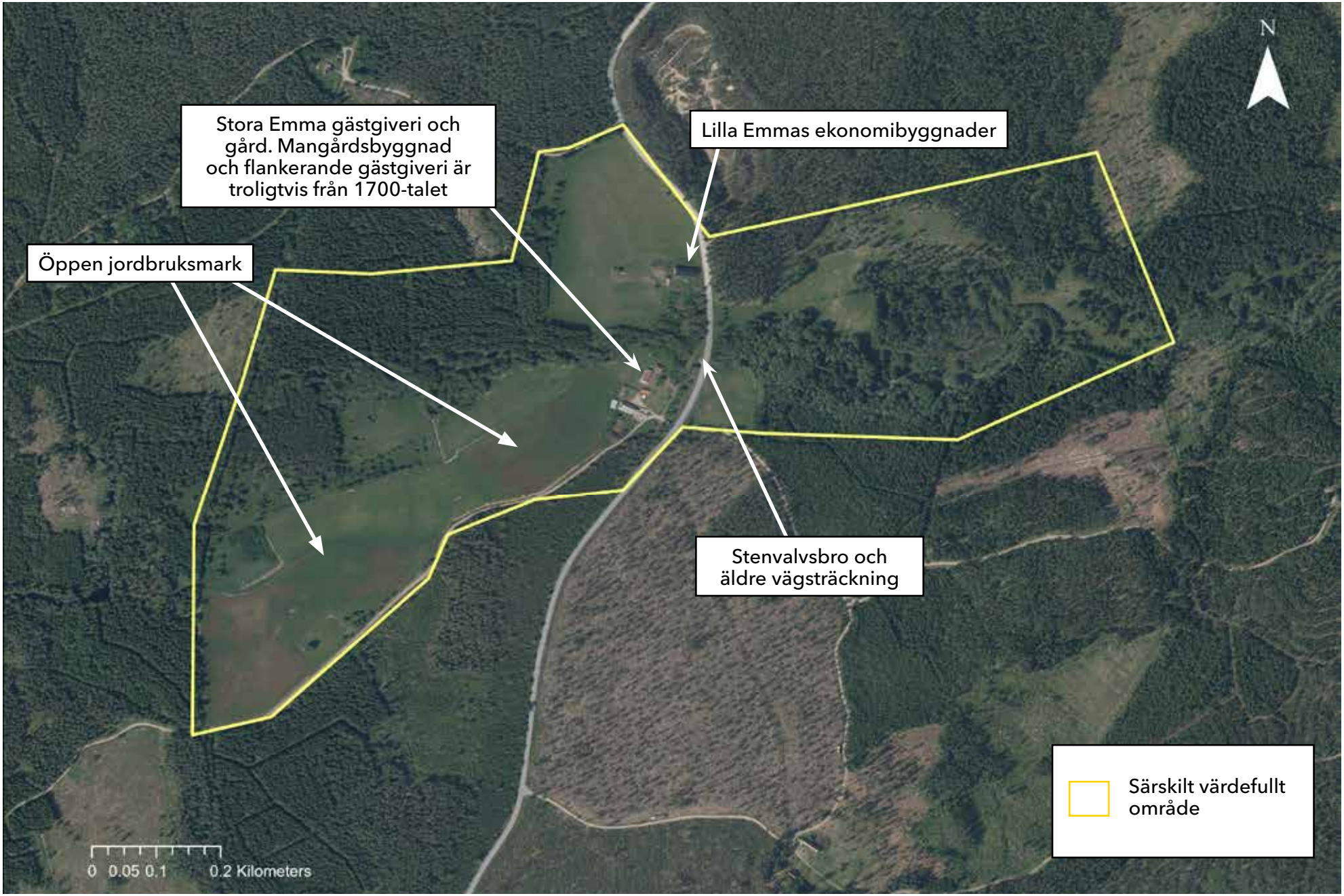
Gården Stora Emma som ligger söder om Emmaån och består av den gamla Huvudbyggnaden som sannolikt är uppförd under 1700-talets första hälft är i en våning med gråvita putsfasader och detaljer av vit slätputs, fyrdelade spröjsade fönster av trä, ett sadeltak täckt med enkupigt rött lertegel och två murade skorstenar.

På husets nordöstra sida ligger den gamla gästgiveribyggnaden, en timrad flygelbyggnad i en våning, troligen även den från 1700-talets första hälft och har fyrdelade fönster som till utförande är snarlika manbyggnadens. Byggnaden har rödfärgade timrade fasader och vitfärgade snickerier. Taket är ett valmat sadeltak täckt med enkupigt rött lertegel som pryds av två murade skorstenar.

Både manbyggnaden och gästgiveriet har med största sannolikhet genomgått förändringar under 1800- och 1900-talet men har en överlag välbevarad karaktär som stämmer väl överens med 1700-talets bebyggelse. Till gården hör även ett flertal välbevarade ekonomibyggnader sannolikt uppförda under 1800-talet eller i början av 1900-talet. De har ett övergripande gemensamt uttryck med rödfärgade fasader och tegeltäckta ekonomibyggnader.

Norr om ån ligger resterna efter gården Lilla Emma. Manbyggnaden här brann ner under 1980-talet och idag finns endast uthus, resterna efter en jordkällare samt ekonomibyggnader kvar på tomten. Dessa är dock relativt välbevarade och används fortfarande, sannolikt är de likt den nedbrunna manbyggnaden uppförda i början av 1900-talet. De har rödfärgade fasader och sadeltak täckt med plåt eller korrugerade takpannor av eternit. Landskapet närmast gårdarna är öppet och används idag som hag- eller åkermark. Stora delar av det som tidigare varit öppet är idag igenvuxet av skog.

Övergripande historik
Stora Emma, också känd som Emma, förekommer i skrift första gången år 1549 och omtalas i 1556 års jordebok som en by bestående av två

Stora Emma gästgiveri och gård. Mangårdsbyggnad och flankerande gästgiveri är troligtvis från 1700-talet
Lilla Emmas ekonomibyggnader
Öppen jordbruksmark
Stenvalvsbro och äldre vägsträckning
N
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers
Särskilt värdefullt område

gårdar. Strax norr härom finns resterna efter gården Lilla Emma som även den finns omnämnd så tidigt som år 1555. Vid gården Stora Emma och den gamla landsvägen startade under 1600-talet ett av Närkes första gästgiverier. Gästgiveriet nämns vid namn som Emma krog i 1688 års karta över Sköllersta härad vid sidan av gårdarna Stora Emma och Lilla Emma.

Gästgiverier har sedan 1300-talet reglerats av flera olika lagar som haft olika stor effekt på gästgiveriverksamheten. Under 1600-talet kom dock flera lagar som fick till effekt att utefter landsvägarna anlades gästgiverier och skjutställen med jämna mellanrum för att underlätta resandet. År 1734 fastslogs en ny gästgiveriförordning som ytterligare reglerade verksamheten. Gästgiverierna skulle nu, enligt lag, ha både stall och vagnslider samt avståndsangivelser till de närmaste gästgiverierna. Manbyggnaden och gästgiveribyggnaden vid Emma är sannolikt uppförda i anslutning till detta. År 1766 byggdes även den stenbro som finns bevarad här på platsen. På en av stolparna vid brons västra sida finns inskriften ”BYGD UNDER FRIHERRE HAMILTONS HÖFDINGETID ÅR 1766.”. Idag används inte bron för reguljärtrafik då man under 1900-talet rätat ut landsvägen så att den passerar några meter västerut över en ny bro.

Gästgiveriet kom genom sin utskänkning och placering att bli en samlingsplats för omnejden. Utöver dess funktion som gästgiveri använde man även byggnaden som tingshus och vid platsen hölls årligen marknad. Sedan krogrörelsen upphört under 1880-talet till följd av järnvägens etablerande under föregående decennium och det minskade antalet resande utmed landsvägen fick byggnaden ny funktion. I gästgiveriets gamla byggnad inrymdes både skola och senare ett snickeri. År 1913 flyttades skolverksamheten till en nyuppförd skolbyggnad strax två kilometer söder om Stora Emma skolbyggnad, i det närmaste identisk med den skolbyggnad som uppförts strax norr om Boo slott efter ritningar av Karl Nissen.

Vid Lilla Emma fanns tidigare en komplett gård med en manbyggnad uppförd år 1919. Denna brann dock ner under 1980-talet och idag finns endast ekonomibyggnaderna kvar som även de sannolikt är uppförda under 1900-talet. Likt många andra platser har även jordbruksmarken förändrats i takt med att jordbruket moderniserats och landsbygdsbefolkningen minskat. Här har en del hagmarker gått över till att odlas som åker och det öppna landskapets omfattning har minskat till förmån för skog.

MOTIV TILL BEVARANDE

Emma utgör en välbevarad bebyggelse- och vägmiljö med rötter från 1700-talet. Med manbyggnad och gästgiveri från 1700-talets första hälft, tillsammans med den förbipasserande landsvägen och stenvalvsbron från år 1766, illustreras 1700-, 1800- och 1900-talens byggnadstekniker och byggnadstraditioner på ett tydligt sätt. Bebyggelsen kompletteras även av yngre ekonomibyggnader uppförda under 1800- och 1900-talet som tillsammans med de omgivande öppna hag- och åkermarkerna visar miljön hur marken brukats historiskt. Sammantaget illustrerar miljön och förmedlar information om livsvillkor och byggnadsskick på landsbygden samt färdleder och transportsystem från 1700-talet fram till sent 1800-tal.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Karta över Lilla Emma från år 1787, strax utanför ägorgränsen syns både bron och Stora Emma gästgivaregård. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Värdebärande karaktärsdrag

Stora Emma utmärks av sitt historiska läge vid den gamla landsvägen omgivet av ett mindre parti öppna jordbruksmarker som avgränsas av skogsbygden. Gården präglas av en sammanhållen bebyggelsemiljö från 1700-, 1800- och 1900-talet, med ursprungliga byggnadsdetaljer och en tydlig struktur av manbyggnad, gästgiveri och ekonomibyggnader som kompletteras av Emmaån och den välbevarade stenvalvsbron från år 1766. Tillsammans med resterna av Lilla Emma, den äldre landsvägssträckningen och det öppna odlingslandskapet bildar området en särskilt värdefull kulturmiljö.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Stora Emmas belägenhet vid landsvägen tillsammans med Emmaån och den gamla stenvalvsbron i ett mindre parti av öppna jordbruksmarker omgärdat av tät skogsbygd.
- Välbevarad bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-talet som omfattar flera olika byggnadskategorier, bl.a. ekonomibyggnader, uthus, gästgiveri och manbyggnad.
- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer och byggnadsmaterial, samt timmerstommar.
- Gårdens bebyggelsestruktur med herrgårdsbyggnad, gästgiveri och ekonomibyggnader i nära anslutning till varandra. Detta kompletteras även av resterna efter Lilla Emma något norr om Stora Emma.
- Stenvalvsbron från år 1766 i både material och form.
- Resterna efter landsvägens äldre sträckning.
- Det omgivande öppna jordbrukslandskapet som genomskärs av Emmaån.
- Trädgård med uppvuxna äldre träd och rester efter fruktträds- och trädgårdsplanteringar, liksom omgärdningar i form av stengärdsgårdar och låga häckar.

Stenvalvsbron uppförd år 1766 vid Stora Emma. I bakgrunden syns till höger syns det gamla gästgiveriet med sitt valmade sadeltak, bakom den manbyggnaden och till vänster är gårdens ekonomibyggnader, foto från år 1967. Sten G. Ohlson. VvmKDAF00112. Källa: Väg- och trafikhistoriska samlingen, Järnvägsmuseet via Digitalt museum.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogsbevuxna partier samt åkerholmar och stengärdsgårdar värnas.
- Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Bebyggelsemiljön runt Stora Emma eller den tillhörande jordbruksmarken bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd och häckar inom gårdsmiljön, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar och staket bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Landsvägens äldre sträckning tillsammans med stenvalvsbron bör underhållas, tillgängliggöras och tydliggöras.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval och bör underordna sig befintlig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Manbyggnaden vid Stora Emma. Foto tagit år 1941. Källa: Bo Hembygdsförening.

Stora Emma med gästgiveri ligger vid den gamla landsvägen. Till höger i bild syns Lilla Emmas ekonomibyggnader. Miljön omgärdas av öppet odlingslandskap och västerut skog. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Det gamla gästgiveriet ligger vid landsvägen. Till höger i bild ligger den äldre stenvalvsbro från år 1766 och rester av den äldre landsvägen. Det vita bostadshuset samt flygeln till höger i bild, med valmat tak, är sannolikt från 1700-talet. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 11. Gryt och Björnhammaren

BRUKSMILJÖ, HERRGÅRDSLANDSKAP, ARBETARBOSTÄDER

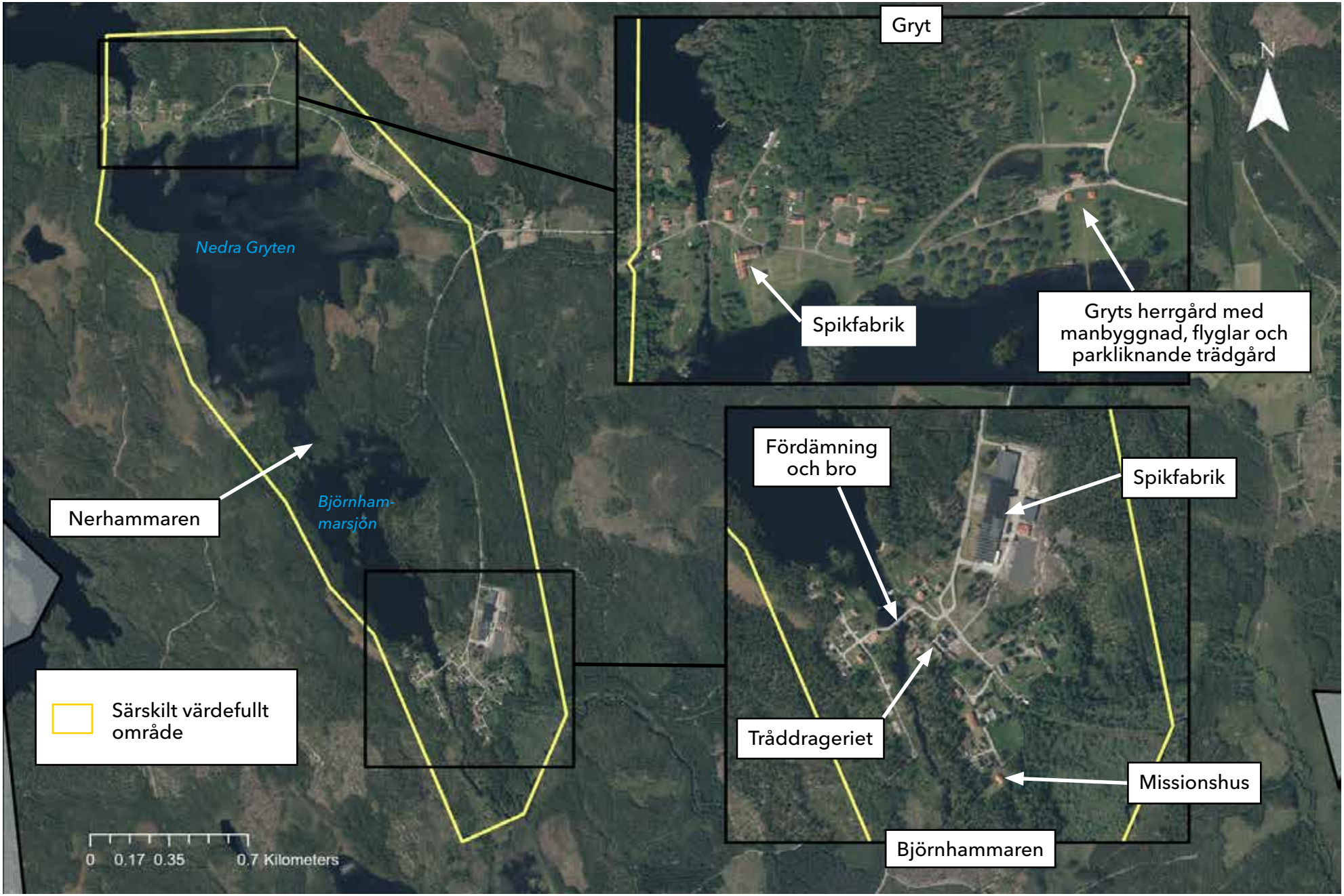
Gryt och Björnhammaren utgör två bruksmiljöer grundade under 1600-talet respektive 1800-talet. De ligger i nära anslutning till vattenkraft omgivna av tät skogsbygd. Bruket har varit aktivt i olika former fram till och med år 2014 och bevarar bebyggelse från mitten av 1700-talet till och med 1970-talet. På så sätt illustreras ett stort tidsdjup och nära 400 år av nästan oavbruten industriell verksamhet.

Områdesbeskrivning
Området består av två bruksmiljöer samt resterna efter en tredje miljö som idag är övergiven. Alla tre miljöer ligger i anslutning till de uppdämda sjöarna Övre Gryten, Nedre Gryten och Björnhammarsjön. Gryt, som är den äldsta bruksmiljön, ligger vid fördämningen som skiljer Övre och Nedre Gryten från varandra. Här finns bebyggelse från framför allt 1700-talet, 1800-talets andra hälft och tidigt 1900-tal i form av herrgård, kolhus, arbetarbostäder och industribyggnader.

De äldre arbetarbostäderna och inspektorsbostaden ligger i nära anslutning till dammen och resterna efter den gamla spikfabriken. De är alla uppförda innan år 1930 och har en i regel gemensam övergripande karaktär. De står på en sockel av slaggsten, natursten eller betong, har rödfärgad träpanel, vitmålade snickerier, spröjsade fönster av trä och enkla tegeltäckta sadeltak. Centralt i miljön finns den gamla fördämningen med en bro som överbryggar den. På den östra sidan återfinns en gammal tvätt- och bagarstuga, en tegel- och slaggstensbyggnad med ljust putsade fasader. Kolhuset från år 1791 har genom åren haft flera olika funktioner, bland annat lager- och paketeringslokal. Byggnaden är uppförd i sten och har en gul putsfasad med vita detaljer. Upp till andra våningen leder en ståtlig stenvalvsburen ramp. Utmed åns östra sida, söder om bron, leder en träränna det strömmande vattnet till ett litet kraftverk som idag är i ett förfallet skick.

Strax öster om den lilla bruksmiljön återfinns Gryts bruksherrgård. Huvudbyggnaden står på en sockel av natursten och är uppförd i timmer i två våningar. Den har rödfärgade panelade fasader och knutar, gulmålade fönster med gråmålade profilerade foder och brant sadeltak täckt med enkupigt rött lertegel. Söder om huvudbyggnaden ligger två, i samband med renoveringen, nyuppförda flygelbyggnader. Entrén är kringbyggd med en öppen veranda. Vid den västra gaveln finns en tillbyggd glasveranda. Trädgården präglas av äldre uppvuxna lövträd norr om manbyggnaden. Söder om densamma kantas trädgården av planterade träd och gräsmatta som löper hela vägen ner till stranden där en rekonstruerad vägbank leder över till parkudden. Byggnadens yttre har genomgått betydande förändringar jämfört med dess tidigare utseende. I samband med en renovering i början av 2000-talet valde ägaren att återgå till ett ”troligt” ursprungligt utseende. Innan renoveringen var byggnaden putsad. Vid samma tillfälle ersattes de båda flyglarna med kopior.

Norr om manbyggnaden finns en före detta arbetarbostad från 1800-talet med rödfärgade fasader, vitmålade snickerier och rika inslag av snickarglädje. Öster om bruksherrgården finns tre bostadshus sannolikt uppförda under 1940- och 1950-talet. Troligen tänkte man sig att det här skulle bli fler villor för de anställda vid verksamheterna då det i 1950-talets ekonomiska karta var hela 18 tomter avstyckade. Byggnaderna här har en funktionalistisk karaktär och är välbevarade.

Gryt
N
Nedra Gryten
Spikfabrik
Gryts herrgård med manbyggnad, flyglar och parkliknande trädgård
Fördämning och bro
Spikfabrik
Nerhammaren
Björnham-marsjön
Särskilt värdefullt område
Tråddrageriet
Missionshus
Björnhammaren
0 0.17 0.35 0.7 Kilometers

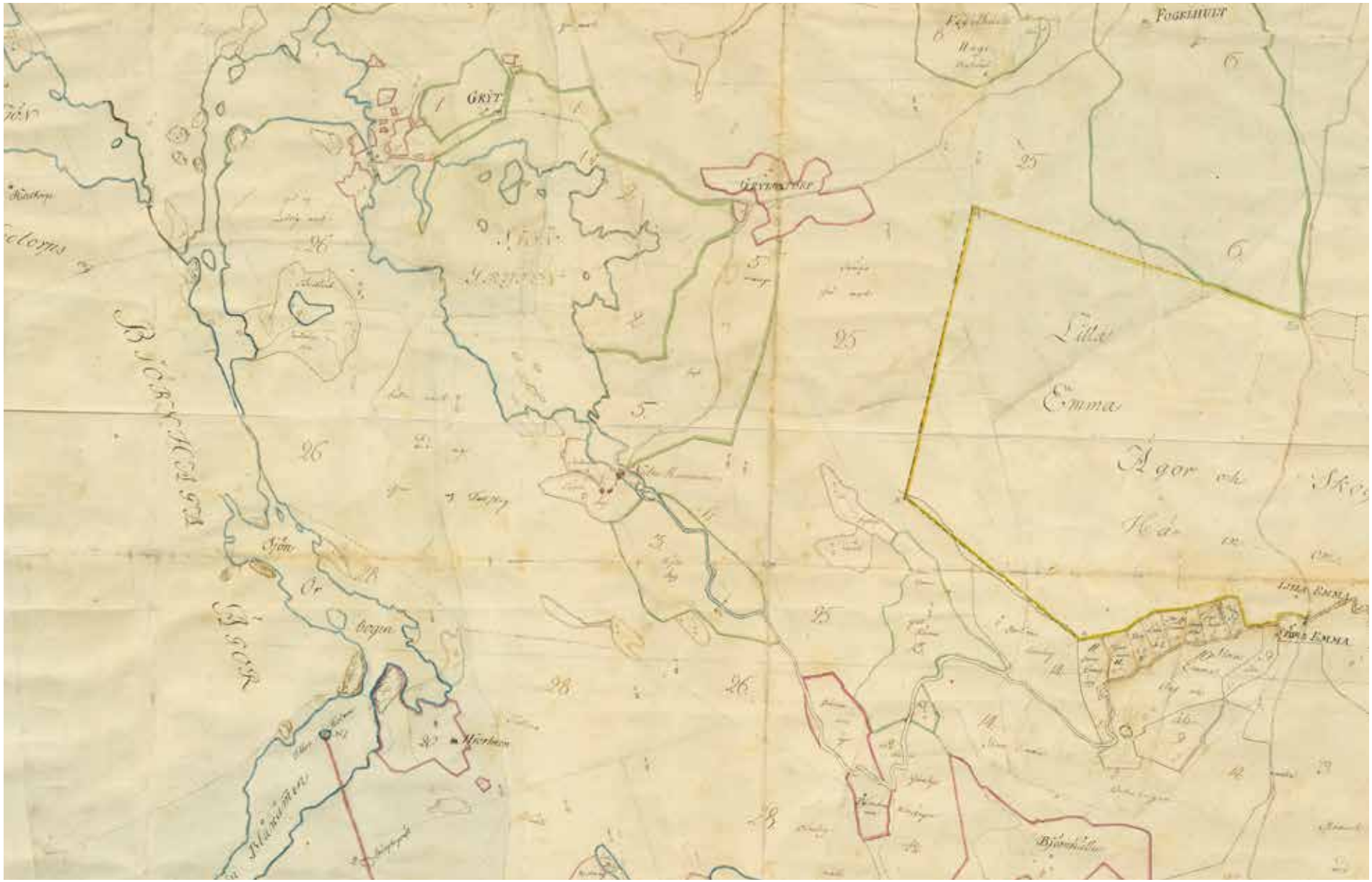
Strax söder om Gryt finns det som återstår av den näst äldsta av de tre bruksmiljöerna. Det är en hammarsmedja vid namn Nerhammaren. Här finns flera fornlämningar i form av stengrunder bland annat efter själva hammaren, som dock till stor del ligger under vatten idag. Här kan man även se den gamla dammvallen och mängder av slaggsten. Lämningarna är tydligt läsbara och lätta att uppleva.

I Björnhammaren har den äldre arbetarbostadsbebyggelsen i stort samma karaktär som arbetarbostäderna i Gryt. Här finns dock ett flertal större arbetarkaserner med lägenheter vilka utmärker sig genom arbetarkasernernas större volym. De har en karaktär som pekar på att de är uppförda i början av 1900-talet. I Björnhammaren finns dessutom ett bestånd av villor och parhus uppförda under 1950-, 1960- och 1970-talet med välbevarad karaktär. Centralt i miljön finns fördämningen över vilken en bro leder med smidesräcken av 1950-talskaraktär. Strax öster om fördämningen finns resterna efter det gamla tråddrageriet i form av en stor tegelskorsten och kraftigt förfallna byggnader uppförda av tegel och korrugerad plåt. Nordöst om denna återfinns den under 1950-talet uppförda spikfabriken. Fabriksbyggnaden är uppförd i tegel med en typisk 1950-talskaraktär och kännetecknas av sitt sågtandstak och dekorativa detaljer i murningen. I norr har byggnaden byggts till under 1970-talet med en större fabriksdel, även den i tegel.

Övergripande historik
Bruksverksamheten kring sjöarna, Övre Gryten, Nedre Gryten och Björnhammarsjön uppstod sannolikt redan under 1550-talet. Sedan 1640-talet låg gården Gryt och ägorna runt sjön under Boo gods som erhöll privilegier för järnhantering år 1656. Under 1670-talet påbörjades den verkligt industriella utvecklingen med att man anlade en stångjärnshammare vid fallet mellan Övre och Nedre Gryten. Under 1700-talet utvecklades verksamheten ytterligare med två stångjärnshammare tillsammans med smedjor och arbetarbostäder. Delar av denna utveckling skedde i Gryt, men även vid det som idag kallas Nerhammaren och tidigare Nedre Gryt eller Nedre Hammaren. Under den här tiden bedrevs även, i en relativt begränsad skala, kopparhantering som bröts i egen gruva. Under denna tid uppfördes även bruksherrgården.

Under 1800-talet minskade stång- och tackjärnets lönsamhet till följd av ökad konkurrens utifrån och nya, mer effektiva tillverkningsmetoder. Därför var man likt många andra mindre bruksverksamheter tvungen att satsa på manufaktursmide snarare än råvarutillverkning. Vid tiden för häradsekonomiska kartans uppmätning i Närke år 1864–71 hade verksamheten utvecklats drastiskt. Här fanns nu ett valsverk, tre stålugnar, en tyskhärd med en hammare, en spikhammare, en nedlagd koppargruva, en torkugn för torv, ett väderslipverk, fyra smälthärdar och två hammare, varav en i Nedre Gryt, den så kallade Nedre hammaren. Under denna tid, år 1866 kom Björnhammaren att anläggas och ersätta verksamheten vid Nedre hammaren och ungefär samtidigt anlades även järnvägen Finspång – Pålsboda. Trots denna omfattande utveckling kom bruket under 1890-talet att dras med i den stora bruksdöden vartefter järnhanteringen och produktionen helt lades ned.

Likt de flesta svenska bruk under 1700- och 1800-talet var även skogs- och jordbruket en viktig kompletterande näring. Skogen försåg bruket med det bränsle som krävdes i form av ved och träkol samtidigt som jordbruket fungerade som konjunkturförsäkring samt försåg verksamheten med dragdjur. Under 1900-talet kom båda dessa sidoverksamheter att minska i betydelse. Av detta märks särskilt det förändrade brukningsmönstret av jordbruksmarken vars omfattning kraftigt minskat.

Gryt och Nedre hammaren karta från år 1803 innan Björnhammaren anlagts och Björnsjön dämts upp. I dess ställe låg Björndammens ägor som givit namn åt Björnhammaren. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Sedan bruksdöden i slutet av 1800-talet har flera olika verksamheter huserat i den gamla bruksmiljön som fortsatt att utvecklas under 1900-talet. Bland annat har det i Gryt bedrivits glastillverkning mellan åren 1897–1903 då den avslutades abrupt på grund av att glasbruket brann ned. År 1904 startades i stället spiktillverkning som i olika former och tillsammans med annan tillverkning kom att pågå till och med år 2014 då verksamheten gick i konkurs. Under denna period kom flera nya byggnader att uppföras inom bruksmiljön i och med att verksamheten växte och utvecklades under hela 1900-talet. Under 1950-talet uppfördes nya industrilokaler i Björnhammaren eftersom de äldre, befintliga lokalerna i Gryt ansågs föråldrade och slitna. I både Björnhammaren och Gryt finns arbetarbostäder av olika typer uppförda under olika årtionden från och med sent 1800-tal till och med 1970-talet.

Den nuvarande huvudbyggnaden vid Gryts bruksherrgård uppfördes på 1770-talet och var bostad för brukets inspektor och i en av flyglarna inhystes brukskontoret. Herrgården har under 2000-talet renoverats kraftigt till nuvarande utseende. De två flyglarna var vid tillfället i så dåligt skick att de revs och ersattes av två kopior. Under 2010-talet har flera av byggnaderna inom Gryt och Björnhammaren antingen upprustats eller rivits till följd av att de under längre tid stått obebodda och fått förfalla.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området berättar om bruksnäringens utveckling och industrialisering från 1600-talet till dess nedläggande i början av 1900-talet. Den utpekade bebyggelsemiljön innehåller bebyggelse uppförd under 1800- och 1900-talen samt ruiner efter bebyggelse uppförd under 1600- och 1700-talen. Bebyggelse i form av skola, arbetarbostäder, ekonomibyggnader och ruiner efter de forna industribyggnaderna vittnar framför allt om levnadsförhållanden för de vid bruket anställda arbetarna men även om hur ett järnbruk utvecklades och drevs under 1800- och 1900-talen. Trots bebyggelsens varierande bevarandegrad berättar byggnaderna, tillsammans med den till stor del bevarade bebyggelsestrukturen, om olika tiders arkitektoniska ideal och byggnadstraditioner bundna till en och samma verksamhet samt hur denna verksamhet fungerat.

Miljön ingår på så sätt i den större berättelsen om den storskaliga utvecklingen av Sveriges järnproduktion och industrialisering under tidigmodern och modern tid samt hur livet vid bruket fungerat.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Fabriken i Gryt år 1902. Fotograf Elina Johansson. Källa: Riksantikvarieämbetet.

Värdebärande karaktärsdrag

Området utmärks av de tre generationerna bruksmiljöer som innehåller bruksherrgård, arbetarbostäder, fördämningar, en äldre skolbyggnad, fördämningar och industribyggnader präglade av sina respektive epoker. Här är det lätt att uttyda hur olika tider lämnat sina spår på bruksmiljön som varit aktiv i olika former under nästan 400 års tid. Utöver detta omges miljön ett hävdat jordbrukslandskap som har högt kulturhistoriskt värde och är viktigt för förståelsen av miljön.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- De befintliga bebyggelsestrukturerna i både Gryt och Björnhammaren är viktiga för förståelsen av deras historiska utveckling och bör värnas.
- Det omgivande öppna jordbrukslandskapet, det rinnande vattnet, fördämningarna och dammarna som räknas till bruket har höga kulturhistoriska värden och är av stor vikt för förståelsen av den verksamhet som funnits på platsen.
- Olika typer av välbevarad bebyggelse med karaktär av sent 1700-tal, 1800-tal och fram till 1900-talets mitt som bland annat innefattar ekonomibyggnader, arbetarbostäder, industribyggnader, herrgårdsbyggnad och skola.
- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer och byggnadsmaterial inom den välbevarade bebyggelsen.
- Lämningar efter den nedlagda verksamheten vid Nerhammaren i form av byggnadsgrunder och äldre dammvall. Lämningarna utgör en fornlämning och är även skyddade av kulturmiljölagen.
- Äldre vägsträckningar inom miljön som illustrerar viktiga samband inom miljön samt hur byggnaderna förhåller sig till varandra.
- Äldre växtlighet inom bebyggelsemiljön i form av uppvuxna lövträd och odlingar av fruktträd, bärbuskar, syren och fläder etc.
- Vägbanken som kopplar samman bruksherrgårdens tomt med Parkudden.
- Äldre odlings- och hagmark samt vägsträckningar och alléer.

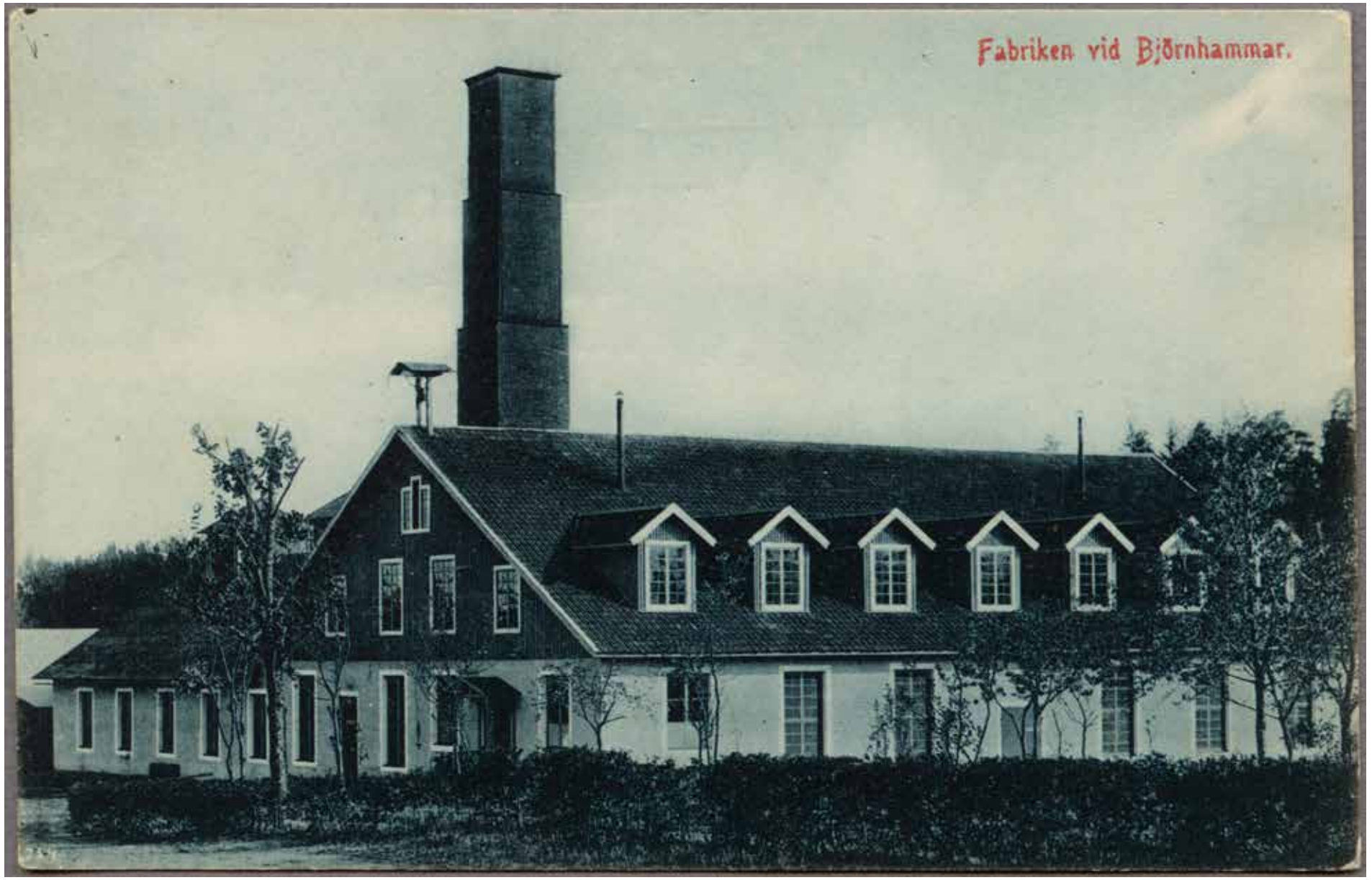

Karta över Gryt från år 1703. I bildens övre högra hörn syns Gryts Hammar utmärkt på kartan. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet som omgärdar miljöerna bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogsbevuxna partier värnas.
- Dammarna samt rester efter äldre fördämningar likväl äldre dammvallar är av stort värde för förståelsen av bruksrörelsens historia och bör bevaras.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd, häckar, och alléer liksom äldre strukturer så som murar, staket och rundlar bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Jordbruksmark bör inte tas i anspråk.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till de tomter som redan är planerade för bebyggelse eller där byggnader rivits, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse utan hellre antingen i dess östligaste ände eller den västligaste änden.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från den mer småskaliga bebyggelsen inom miljön.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Lämningar efter bruksrörelsernas gamla byggnader både ovan och under jord har alla högt kulturhistoriskt värde och är viktiga för förståelsen av miljön. För att berättelsen ska kunna förmedlas bör lämningarna vara skyltade och tillgängliga för allmänheten.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Fabriken vid Björnhammar. Cirka år 1910. Okänd fotograf. JvmKCAC10491 Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt museum.

Gryt herrgård ligger i områdets norra del. Bilden är tagen mot nordost. Herrgården ligger vid vattendraget Nedra Gryten, till höger i bild. Herrgården har manbyggnad, flyglar och parkliknande trädgård. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Björnhammaren, vy mot öster. Bilden visar brukssamhället med tillhörande arbetarbostäder i förgrunden, bron som leder över fördämning och vidare mot spikfabriken. Det gamla tråddrageriet med tillhörande skorsten ligger till höger om vattnet . Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 12. Hjortkvarn

STATIONSSAMHÄLLE, INDUSTRIORT, SOCKENCENTRUM

Hjortkvarn utgör ett småskaligt stationssamhälle som rymmer en varierad bebyggelse från tidigt 1900-tal till 1950-talet, med egnahem, arbetarbostäder och offentliga byggnader i jugend, nationalromantik, 1920-talsklassicism och funktionalism. Den välbevarade bebyggelsen som är uppförd under olika perioder och tydligt präglade av sin tids arkitektoniska ideal utgör lätt avläsbara årsringar som målar en tydligt bild av samhällets utveckling och vilka processer som format det.

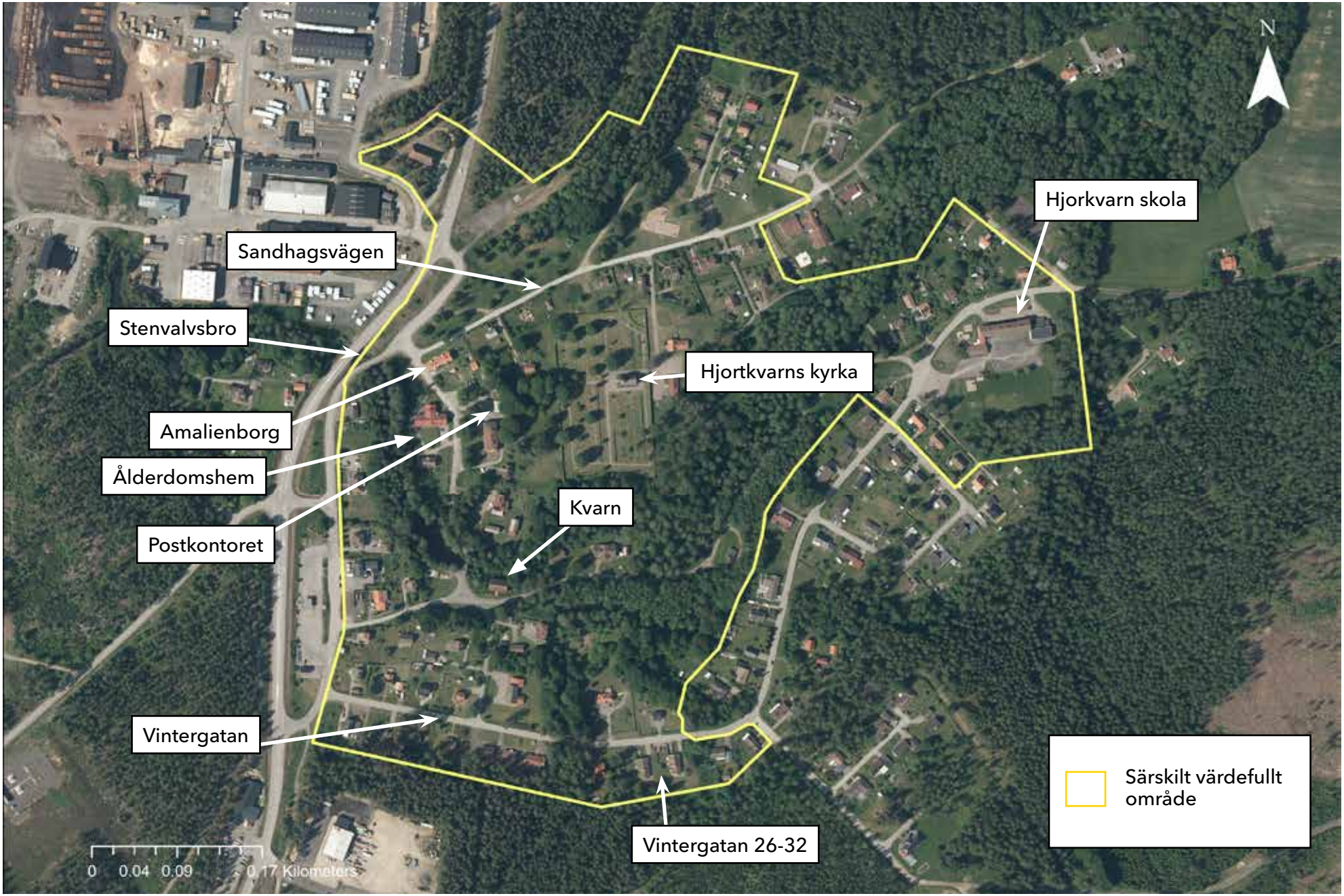
Områdesbeskrivning
Från det utbredda skogslandskapet i väst rinner Hjortkvarnsån i sydostlig riktning genom hela samhället. Över vattnet finns tre broar anlagda, en modern vägbro och en äldre stenvalvsbro som anlades under 1760-talet. Stenvalvsbron är i mycket välbevarat skick och sannolikt samhällets äldsta byggnadsverk samt är mycket lik den samtida bron som finns vid Stora Emma några kilometer söderut. Strax öster om stenvalvsbron, längre in i samhället, finns den tredje bron som utgör en mindre bro över ån samt är kombinerad med en fördämning av ån. På flera platser finns äldre uppvuxna lövträd inom trädgårdar och på allmän mark vilket skänker en parkliknande karaktär till delar av samhället. Tätorten präglas idag av en småskalig egnahemsbebyggelse uppförd under åren 1900 och 1950 med karaktär av jugend, 1920-talsklassicism och funktionalism.

I samhällets centrum, dit den tidigare samhällsservicen var koncentrerad runt Ågatan och Kyrkvägen präglas karaktären av det gamla butikshuset Amalienborg, pensionärshemmet, postkontoret, det före detta sågverkskontoret och kyrkan som ligger i nära anslutning. Dessa byggnader kännetecknas av jugend, nationalromantik och 1920-talsklassicism med undantag för post- och sågverkskontoret som är utpräglat funktionalistiskt.

Norr härom, utmed Sandhagsvägen återfinns egnahemsbebyggelse från tidigt 1900-tal i form av små villor med karaktäristiskt valmade sadeltak. Ytterligare öster om dessa finns en mindre koncentration av före detta arbetarbostäder uppförda under 1930-talet och 1940-talet i 1920-talsklassicistisk respektive funktionalistisk karaktär. Arbetarbostäderna har två entréer vardera och som sannolikt var tvåfamiljshus från början. Norr om dessa finns åtta tvåfamiljshus uppförda under 1960-talet. De har alla sadeltak, träfasader, fönster utan spröjs samt medvetet olika färgsättning och väldigt välbevarad karaktär.

Söder om ån, vid det gamla torget, återfinns fler äldre villor från början av 1900-talet, både av egnahemskaraktär samt av större volym. Här finns även flertalet modernistiska pensionärsbostäder uppförda under 1940- och 1950-talet. Utmed Norrköpingsvägen finns två större representativa bostadshus som är uppförda i början av 1930-talet med välbevarad 1920-talsklassicistisk karaktär. Här finns även den under 1940-talet uppförda konsumbutiken.

Utmed Vintergatan uppfördes under 1940- och 1950-talet flera pensionärsbostäder i form av villor och flerfamiljshus. Särskilt utmärker sig de välbevarade före detta pensionärsbostäderna i tegel på Vintergatan 26–32. Ytterligare österut på Vintergatan finns den välbevarade Hjortkvarnsskolan uppförd år 1953, tillsammans med samtida före detta lärarbostäder och ett antal villor uppförda under 1930- och 1940-talet.

N
Hjorkvarn skola
Sandhagsvägen
Stenvalvsbro
Hjortkvarns kyrka
Amalienborg
Ålderdomshem
Kvarn
Postkontoret
Vintergatan
Vintergatan 26-32
Särskilt värdefullt område
0 0.04 0.09 0.17 Kilometers

Övergripande historik
Hjortkvarn började bebyggas som ett direkt resultat av den industriella verksamhet som i olika former funnits i området sedan lång tid tillbaka. Åtminstone sedan 1600-talets slut ska det på platsen ha funnits både såg och kvarn och sedan Boo gods fick privilegier år 1748 för att anlägga en masugn i Hjortkvarn utvecklades platsen i stadig takt. Järnhanteringen pågick, med vissa avbrott under 1800-talet, till och med 1890-talet och försåg bland annat Haddebo bruk med tackjärn. Den mindre sågverksamheten som pågått parallellt med de andra verksamheterna kom under 1870-talet att snabbt utvecklas då man anlade en ångsåg. Denna verksamhet kom under 1900-talet att fortsätta expandera och är verksam än idag. Kvarnverksamheten i sin tur kom att fortsätta till och med 1970-talet då verksamheten avvecklades medan kvarnen fick stå kvar. Idag inrymmer byggnaden en affär. Andra industriverksamheter som kan nämnas är ett tegelbruk, garveri, hästskofabrik och färgeri som verkat i olika perioder under 1700- och 1800-talet.

Någon egentlig samhällsbildning började inte ta form här förrän Pålsboda-Finspångs järnväg tagits i drift år 1874 och först i början av 1900-talet började det likna ett stationssamhälle. Sannolikt släpade utvecklingen efter på grund av den redan välutvecklade samhällsservicen som fanns i området runt Boo slott och sockenkyrkan där. Den verkliga bebyggelseexpansionen i Hjortkvarn tog fart först efter 1920-talet och pågick sedan i ganska jämn takt till och med 1980-talet.

Bebyggelsen som uppfördes mellan år 1900 och år 1960 har kommit till i etapper och består i huvudsak av bostäder ursprungligen avsedda för arbetare och tjänstemän vid industrierna som fanns i Hjortkvarn. I och med att marken och verksamheterna i Hjortkvarn ägdes av Boo fideikommiss så var även fideikommisset initiativtagare till stora delar av

Karta över Hjortkvarn från år 1875. Källa: Bo Hembygdsförening.

Karta över Svennevads nedre och övre socken från år 1688, den senare av de två motsvarar den senare bildade Bo socken. Centralt i bilden syns Hjortkvarn som är markerat med symbolerna för kvarn och såg. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

bebyggelsen. Fideikommisset tog även ett socialt ansvar, redan under 1890-talet hade ett ålderdomshem uppförts i samhällets centrum och i takt med att äldrevården moderniserades lät man uppföra ett flertal pensionärsbostäder under 1940- och 1950-talet men då i kommunens regi.

I närheten av det gamla ålderdomshemmet uppfördes två större butikshus år 1911 respektive år 1929 som båda var verksamma till och med 1900-talets slut. Under 1930-talet uppfördes Hjortkvarns kyrka och under samma årtionde lät både Baptistförsamling och Missionsförsamlingen uppföra egna kapell. År 1953 uppfördes, efter förändringar i kommunens organisation, en ny centralskola i samhällets västra delar. Samtidigt byggdes ett nytt postkontor, och strax intill lät sågverket uppföra ett nytt kontor. Under 1960- och 1970-talet har samhället utökats med ytterligare bostadsbebyggelse i form av villor, tvåfamiljshus samt radhus. År 1962 revs järnvägen upp. Enstaka byggnader har tillkommit sedan 1980-talet men sedan dess har bebyggelsen egentligen minskat då den bebyggelsen har brunnit upp, förfallit eller rivits.

MOTIV TILL BEVARANDE

Hjortkvarn utgör ett tydligt exempel på mindre järnvägs- och industrisamhälle med en välbevarad karaktär av sent 1800-tal, tidigt 1900-tal och tydliga inslag av modernistiskt präglad folkhemsbebyggelse samt enstaka byggnader uppförda under 1970-talet i samhällets utkant. Bebyggelsen i sig består av vitt skilda bebyggelsekategorier, bland annnat pensionärsbostäder, arbetarbostäder, villor, industribyggnader, post- och brukskontor, kyrka, frikyrkokapell och skola. De delar alla ett historiskt sammanhang och utgör tydligt läsbara årsringar i samhällets utveckling. Den prunkande växtligheten med flera uppvuxna lövträd och tät växtlighet runt Hjortkvarnsån är också viktiga karaktärsdrag som stärker miljöns kulturhistoriska värden och kopplar mot den tidiga samhällsplaneringen i Hjortkvarn. Helhetsbilden kompletteras även av de äldre industriverksamheterna vars bebyggelse finns kvar inne i samhället likväl som den levande moderna sågverksindustrin som är alltjämt verksam i Hjortkvarn. I genom de olika byggnadstyperna, deras historiska funktioner och tydliga läsbarhet målas en helhetsbild upp av hur en ett mindre stations- och industrisamhälle såg ut och utvecklades under sent 1800-tal och 1900-talets första hälft.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Hjortkvarn, från åren 1947 - 1959. Aeronord. JvmKCAC03623. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Flygfoto över Hjortkvarn, centralt bild syns bebyggelsen utmed Norrköpingsvägen. Från år 1955. AB Flygtrafik. JvmKCAC03623. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Flygfoto över Hjortkvarn. Centralt i bild syns egnahemsbebyggelse uppförd under olika årtionden. Från år 1946. AB Flygtrafik. JvmKCAC03624. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Hjortkvarn kännetecknas av en helhetsmiljö där arbetarbostäder, villor, pensionärsbostäder, industribyggnader och centrumbebyggelse speglar samhällets utveckling från framför allt sent 1800-tal till och med 1900-talets modernism. Bebyggelsen är generellt välbevarad och präglas av tidstypiska byggnadsdetaljer, lummig växtlighet utmed ån och gröna villaträdgårdar med äldre strukturer. Tillsammans bildar dessa beståndsdelar en sammanhållen och kulturhistoriskt värdefull miljö där samhällets årsringar och utveckling blir tydligt läsbar.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Helhetsmiljö med välbevarad bebyggelsestruktur och byggnader i form av arbetarbostäder, pensionärsbostäder, villor, samhällsnyttiga byggnader och industribyggnader som illustrerar olika epoker i Hjortkvarns framväxt. Från 1760-talets stenvalvsbro till och med modernistiskt präglad bebyggelse uppförd runt 1900-talets mitt.

- Den äldre centrumbebyggelsens karaktär präglad av butikshus och administrativa byggnader med en övergripande karaktär av tidigt 1900-tal. Särskilt förekommande arkitektoniska stilar är jugend, nationalromantik, 1920-talsklassicism och funktionalism.

- Välbevarade byggnader som visar prov på tidstypisk arkitektur från olika perioder.

- Ursprungliga byggnadsdetaljer med karaktär som tydligt knyter an till respektive byggnads byggår, till exempel träfönster, glasade träportar, balkongfronter, smidesdetaljer i olika utformning och tidstypisk färgsättning.

- Växtligheten utmed ån samt äldre uppvuxna lövträd inom samhället som skänker en lummig karaktär åt hela Hjortkvarn.

- Villaträdgårdar som präglas av växtlighet i form av bl.a. fruktträd, syrenhäckar eller uppvuxna lövträd. Även äldre gångar och trappor i sten eller betong. Låga häckar, staket eller stenmurar mot gatan.

- Dammen med vattenspegel, fördämning och stenskodda partier av ån.

Mindre villa av egnahemskaraktär från tidigt 1900-tal i östra Hjortkvarn. Sannolikt uppförd som arbetarbostad.

Post- och sågverkskontor. Numera används byggnaderna som gårdskontor för Boo fideikommiss.

Hjortkvarns kyrka är uppförd udner 1930-talet i en nationalromantisk karaktär efter ritningar av Martin Westerberg.

Före detta arbetarbostad i Hjortkvarn med funktionalistisk karaktär. Byggnaden två identiska entréer vid respektive gavel och var sannolikt en flerfamiljsbostad.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Befintlig plan- och bebyggelsestruktur bör värnas.
- Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Tomter som tidigare varit bebyggda men där byggnaden rivits eller brunnit ned kan med fördel bebyggas för att läka hål i bebyggelsetrukturen. Sådana byggnader bör dock anpassas till och underordna sig närliggande särskilt värdefull bebyggelse.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär ska bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer ska värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.
- Äldre komplementbyggnader i form av garage, uthus eller verkstad bör värnas på samma sätt som övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och stadsbild, gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.
- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet eller andra platser som riskerar att påverka helhetsmiljön runt omkring.
- Häckar och staket mot gatan bör hållas låga.
- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till områdets eller den aktuella byggnadens karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar.
- Gaturummen bör fortsatt präglas av grönska i form av uppvuxna träd, gräsmattor och antra planteringar. Dessa stärker miljöns värde och ska tas i beaktande vid planering och lovprövning.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Flerfamiljshus i Hjortkvarn med nationalromantisk karaktär.

Till vänster skymtar det gamla butikshuset Amalienborg och till höger syns det gamla pensionärshemmet. I bakgrunden syns fideikommissets gårdskontor.

Tvåfamiljshus sannolikt uppförda under 1970-talet. Byggnaderna står samlade i en grupp om åtta hus, fyra på vardera sida om en större gårdsplan och har alla individuell färgsättning.

Före detta pensionärsbostäder uppförde under 1950-talet i Hjortkvarn.

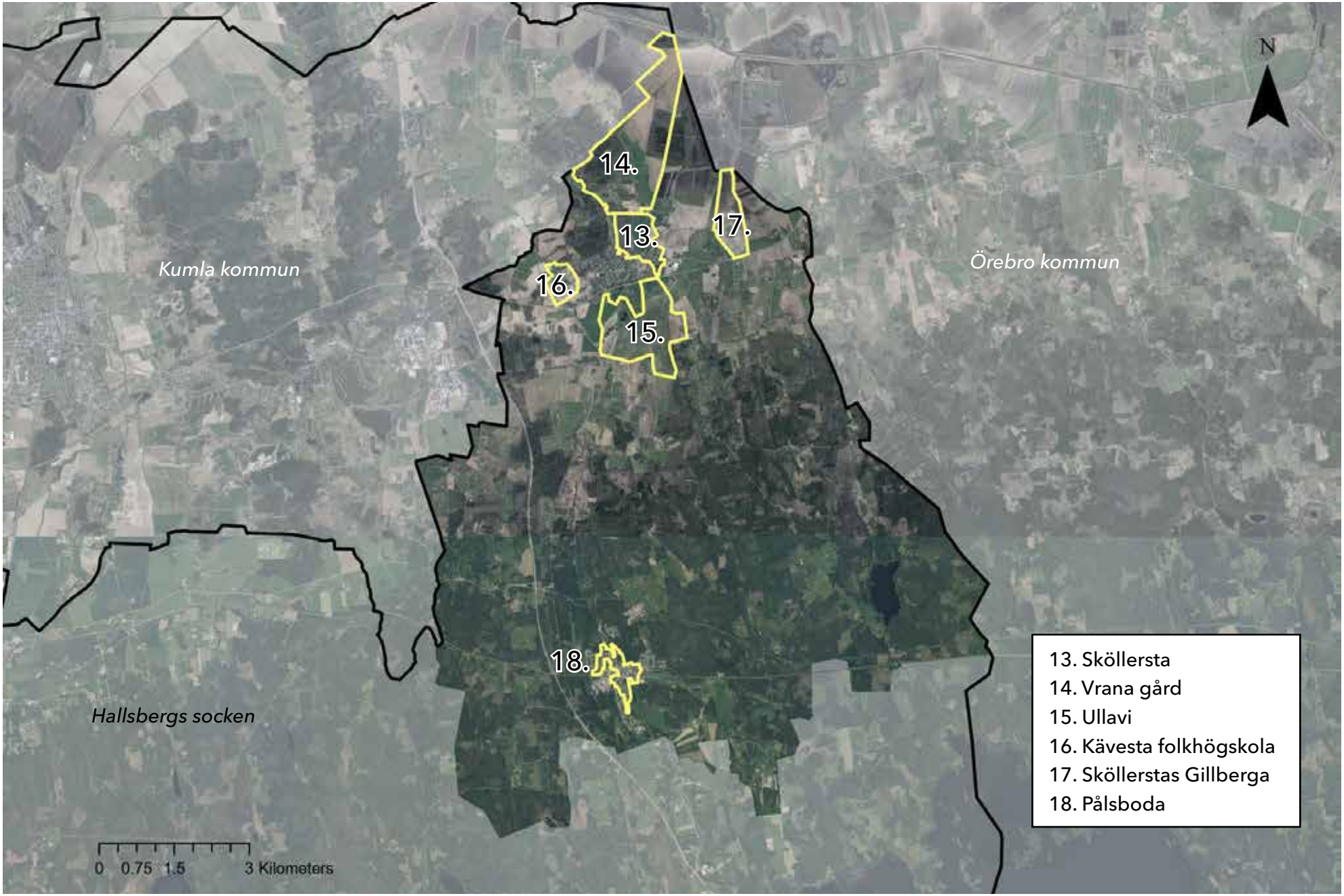
Bild tagen västerut och visar det före detta postkontoret, ålderdomshem och Amalienborg. I bakgrunden syns Hjortkvarns kyrka med kyrkogård. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Hjortkvarns kyrka med tillhörande kyrkogård, vy mot sydväst. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Sköllersta socken

Landskapet präglas av mötet mellan Närkeslättens öppna jordbrukslandskap i norr och det skogiga höglandet i söder. Kulturlandskapet och bebyggelsemiljöerna bär tydliga spår av bosättning och markanvändning, från förhistorisk tid till 1900-talets välfärdssamhälle. Socknen rymmer flera välbevarade herrgårdsmiljöer som tillsammans med torp, arbetarbostäder och tillhörande odlingsmarker berättar om jordbrukets betydelse genom tiderna. Här finns bland annat en folkhögskola som berättar om 1900-talets utbildningshistoria och medeltida kyrka som har gett socknen sitt namn. I Pålsboda och Sköllersta finns årsringar i bebyggelsen som på ett pedagogiskt sätt berättar om stambanans ankomst och stationssamhällenas framväxt. De särskilt värdefulla miljöerna ger en tydlig bild av socknens utveckling, människors levnads- och arbetsvillkor samt de spår som detta har lämnat i landskap och bebyggelse.

N
14.
13.
17.
16.
15.
18.
Kumla kommun
Örebro kommun
Hallsbergs socken
0 0.75 1.5 3 Kilometers
13. Sköllersta
14. Vrana gård
15. Ullavi
16. Kävesta folkhögskola
17. Sköllerstas Gillberga
18. Pålsboda

Område 13. Sköllersta

SOCKENCENTRUM, STATIONSSAMHÄLLE

Sköllersta utgör ett historiskt sockencentrum där förhistoriska lämningar, den medeltida stenkyrkan och den äldre vägstrukturen tillsammans vittnar om platsens långvariga betydelse. Runt kyrkomiljön breder öppna odlingsmarker och prästängens äldre kulturlandskap ut sig, medan det tidiga stationssamhället i sydost speglar 1900-talets utveckling med egnahemsbebyggelse och lokala verksamheter.

Områdesbeskrivning
Sköllersta är ett historiskt sockencentrum. Platsen utvecklades tidigt som en viktig knutpunkt där historiska vägsträckningar längs Svennevadsåsen och den öst-västliga vägen, från Kumla österut längs Hjälmarens södra strand, möttes. Närområdet är förhållandevis fornlämningsrikt med bland annat flera gravfält från järnålder framförallt kring slätten.

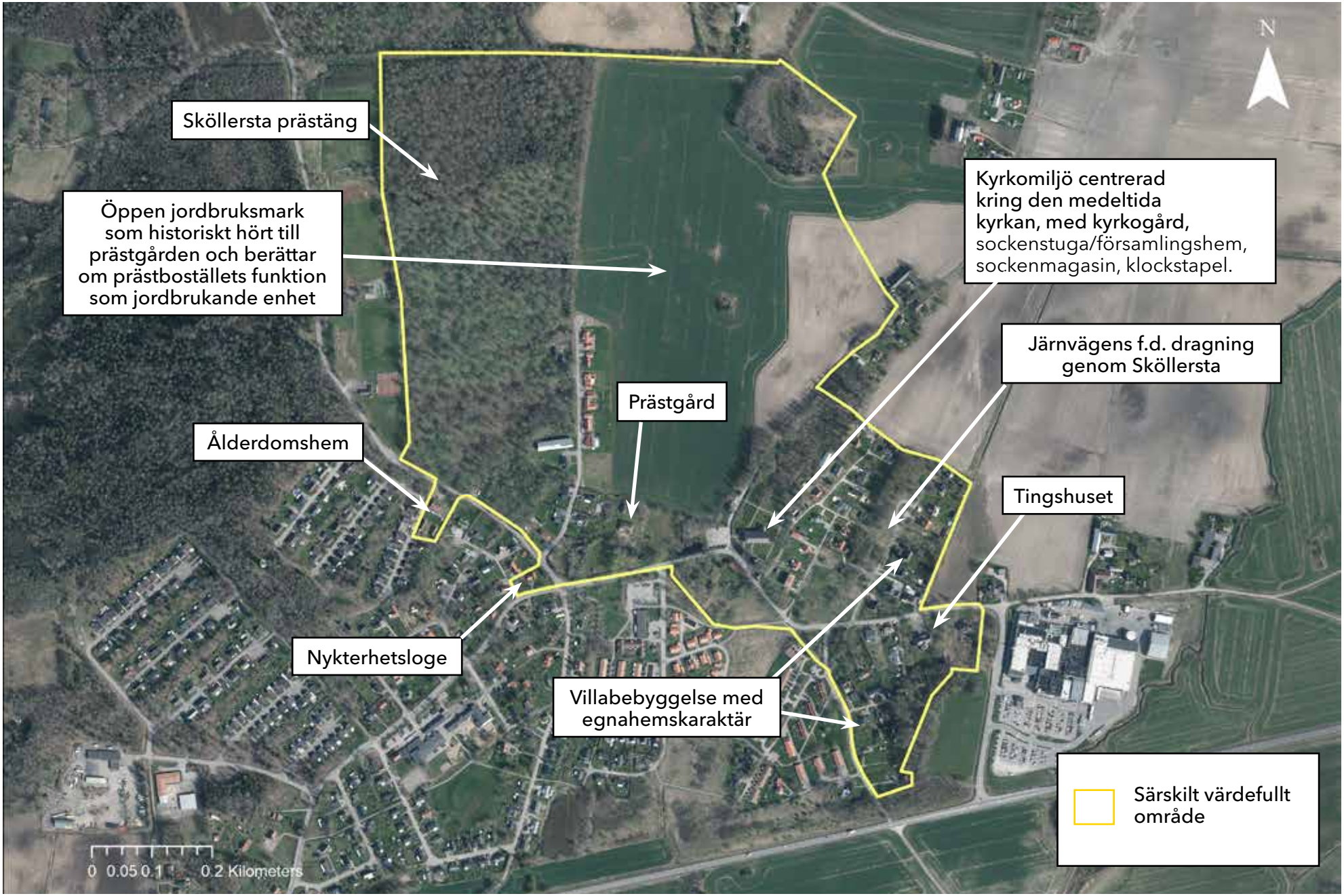
Den stora medeltida stenkyrkan, uppförd under 1200-talets andra hälft och färdigställd på 1400-talet, dominerar miljön och vittnar om socknens betydelse under medeltiden. I anslutning till kyrkan finns även byggnader som har tillhört kyrkans helhetsmiljö. Exempelvis en av länets få bevarade stigluckor, klockstapel, sockenmagasin och den gamla sockenstugan som idag är församlingshem. Strax väster om kyrkan ligger prästgården med boningshus uppfört under 1930-talet, och väster om denna ligger ett före detta ålderdomshem, en tidigare nykterhetsloge samt arbetsbostad tidigare tillhörande prästgården.

Området direkt norr om Sköllersta sockencentrum består dels av öppen odlingsmark, dels av naturreservatet Sköllersta prästäng, som är en äldre slåtteräng och beteshage som hört till prästgården.

Sydöst om kyrkomiljön ansluter Sköllersta stationssamhälle som etablerades när järnvägen drogs genom landskapet och Sköllersta fick egen järnvägsstation. Stationen och järnvägen revs år 1962, men utmed spåret återstår strukturen efter det tidiga stationssamhället. Egnahemsvillor i olika utförande, med nationalromantisk och delvis funktionalistisk inspiration återfinns i relativt stor omfattning. Tidigare handelslokaler, affärshus samt bank finns kvar men är idag omformade till bostäder.

Askers och Sköllersta härads tingshus uppfört år 1907 präglar Sockenvägen öster om kyrkan, med sin väl tilltagna volym och stora tomt. Öster om tingshuset finns en större industrietablering i form av Lithells charkuterifabrik som avgränsar stationssamhällets utbredning i denna riktning.

Området kännetecknas av kyrkomiljön och sockencentrumet, ett öppet odlingslandskap samt bostadsbebyggelse i form av egnahemsfastigheter från 1900-talets första hälft. Utöver tingshuset och kyrkan är bebyggelsen förhållandevis småskalig, med endast ett flerbostadshus om två våning har, från omkring 1930-talet. Sockenvägen, som följer den historiska landsvägen, binder samman Sköllerstas medeltida sockencentrum med det yngre stationssamhället.

Sköllersta prästäng
Öppen jordbruksmark som historiskt hört till prästgården och berättar om prästboställets funktion som jordbrukande enhet
Kyrkomiljö centrerad kring den medeltida kyrkan, med kyrkogård, sockenstuga/församlingshem, sockenmagasin, klockstapel.
Järnvägens f.d. dragning genom Sköllersta
Prästgård
Ålderdomshem
Tingshuset
Nykterhetsloge
Villabebyggelse med egnahemskaraktär
N
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
Landskapet som omger Sköllersta har varit bebott sedan förhistorisk tid och i jämförelse med andra delar av kommunen finns här en relativt rik fornlämningsbild med framförallt flera gravfält.

Tidigt blev platsen en viktig knutpunkt i landskapet, där Svennevadsåsen – en nord-sydlig färdväg mellan Östgötabygden och Närkeslätten – mötte den öst-västliga vägen från Kumla och vidare österut längs Hjälmarens södra strand. Vid denna korsning uppfördes Sköllersta kyrka, vilket präglat bygdens utveckling under mycket lång tid.

Under medeltiden etablerades Sköllersta som sockencentrum. Någon gång under 1200-talets andra hälft påbörjades bygget av den stora stenkyrkan, som färdigställdes först under 1400-talet. Kyrkans storlek och påkostade utförande antyder att Sköllersta hade en betydande roll under tidig medeltid, för en socken som då var större än dagens församlingsgränser. Kyrkan var en naturlig samlingsplats för socknens invånare, och i dess närhet uppfördes tidigt en sockenstuga som fram till slutet av 1600-talet även fungerade som tingslokal. Den nuvarande sockenstugan byggdes år 1845 och har genom åren haft många funktioner – från möteslokal och folkskola till bank och bostäder för lärare och barnmorska.

Kartmaterial från år 1688 visar att Sköllersta by vid denna tid bestod av två frälsehemman samt kyrkan med två kyrkohemman. Häradskartan från 1864–71 visar att några gårdar och torp tillkommit, men att området i övrigt fortfarande var tämligen glest bebyggt. En bidragande orsak tros vara konkurrensen från Sörby, som då hade gästgiveri, marknads- och tingsplats och därmed också fungerade som mötesplats och central punkt i bygden.

Kring kyrkan tillkom i senare tid flera byggnader, bland annat en klockstapel (1666–67), sockenmagasin (1789) och en stiglucka (1773) som är en av få bevarade i länet. Kyrkan omgavs av skola, fattigstuga och senare ett ålderdomshem vid Prästängen (1882). Prästgårdens första bostadshus, uppfört år 1868, flyttades till Kävesta folkhögskola år 1942, och ersattes med det nuvarande.

Nykterhetsrörelsen fick fäste i Sköllersta år 1889 med bildandet av Godtemplarlogen 1538 Kvismaredalens Ros. År 1909 uppfördes ordenshuset Dala skog, som blev en viktig mötesplats för logens verksamhet, där det också hölls fester och filmvisningar för lokalbefolkningen.

När Pålsboda-Finspångsbanan drogs genom Sköllersta och byn fick en egen järnvägsstation utvecklades Sköllersta till ett mindre stationssamhälle. I närheten av stationen, strax öster om kyrkan, etablerades exempelvis en handfull affärer, bank, postanstalt, mejeri och en kvarn. Runt stationen växte även bostadsbebyggelse fram, med ett flertal egnahemsfastigheter från tidigt 1900-tal. År 1907 uppfördes också Askers och Sköllersta härads tingshus, vilket ytterligare befäste Sköllersta som centrum för ett större omland. Tingsverksamheten pågick fram till år 1947, varefter byggnaden blev kommunal och senare Folkets Hus (1979). Stationsbyggnaden revs och järnvägen försvann år 1962, men lämnade en väletablerad tätort med omkring 500 invånare efter sig.

Utöver egnahemsbostäderna runt stationen och kyrkan tillkom under 1940– och 50-talen också ett mindre flerbostadshus, och under 1960– och 70-talen planlades flera villaområden, vilket format dagens tätort. Mejeriet som uppförts år 1926 lades ned år 1956 och köptes av Lithells charkuterifabrik, som successivt utvecklat verksamheten och idag består av en modern industrianläggning.

Sköllersta var en egen kommun fram till år 1952, då den slogs samman med Bo och Svennevad till en storkommun, som i sin tur uppgick i Hallsbergs kommun år 1971. Dagens bebyggelse består främst av egnahemsmiljöer från tidigt 1900-tal samt yngre villabebyggelse i västra delen av samhället. På prästgårdens mark bildades naturreservatet Sköllersta Prästäng år 1965, vilket utvidgades år 1992.

MOTIV TILL BEVARANDE

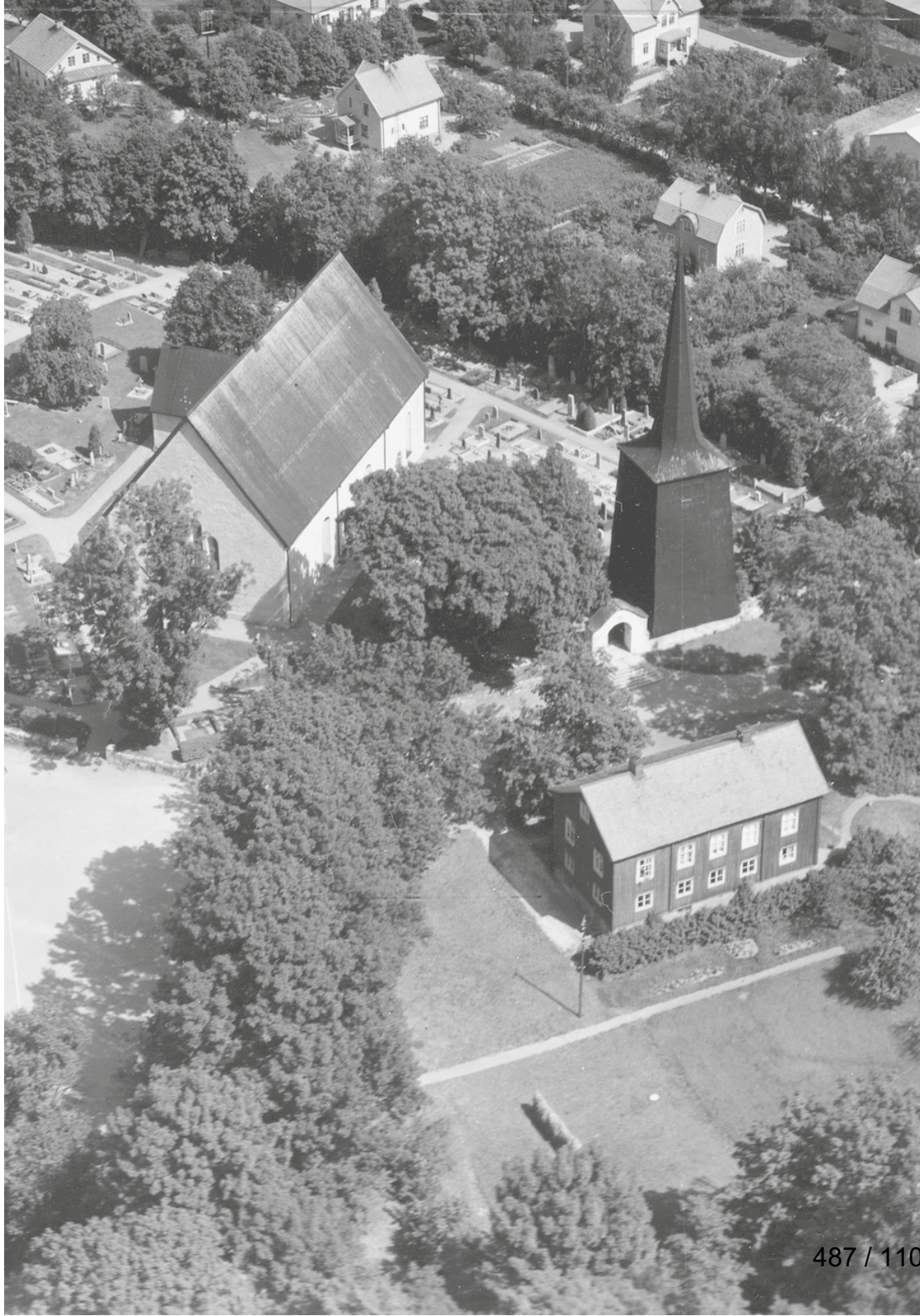
Sköllersta sockencentrum och samhälle förmedlar berättelsen om en medeltida centrumplats och dess utveckling över flera hundra år. Bebyggelsen inom det särskilt värdefulla området belyser flera delar av tätortens utveckling från kyrkan uppförd under 1200-talet till bebyggelse och strukturer från 1800- och 1900-talen.

I Sköllersta är välfärdssamhällets tillkomst och utveckling under slutet av 1800-talet och 1900-talet avläsbar genom exempelvis skolan, ålderdomshemmet och egnahemsbebyggelsen samt kvarvarande järnvägsanknutna strukturer. Samtidigt finns det också ett antal byggnader kvar som behåller sin agrara prägel, vilka berättar om tiden före stationssamhället. Prästängen och den öppna odlingsmarken som historiskt hört till Sköllersta prästgård tydliggör prästboställets funktion som jordbrukande enhet.

Sammantaget är Sköllersta sockencentrum, och före detta stationssamhälle, en god representant för jordbrukssamhällets utveckling, framför allt under 1800- och 1900-talet.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Sköllersta kyrka, från år 1951. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1233. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Sköllersta är en kulturmiljö där den medeltida kyrkan utgör kärnan i ett historiskt sockencentrum med bevarade samhällsfunktioner som sockenstuga, magasin, skolhus och ålderdomshem. Söderut speglar det tidiga stationssamhället utvecklingen längs den tidigare järnvägen och Sockenvägen, med tingshus, affärslokaler och egnahemsbebyggelse från 1900-talets första hälft. I norr breder prästgårdens äldre ägor och det öppna odlingslandskapet ut sig och förstärker helhetsmiljön, där den äldre landsvägens sträckning binder samman områdets olika delar.

- Sköllersta kyrkomiljö med medeltida kyrka från 1200-talet, omgärdande bogårdsmur och stiglucka, fristående klockstapel klädd i stavspån samt prästgård.

- Sköllersta sockencentrum invid kyrkan med flera samhällsnyttiga byggnader såsom sockenstuga/församlingshem, sockenmagasin, före detta ålderdomshem, nykterhetsloge och skolhus.

- Sköllersta stationssamhälle och centrumbildning söder om kyrkomiljön utmed den tidigare järnvägens dragning och Sockenvägen, med tingshus, före detta handelslokaler, postanstalt och konsumaffären.

- Villabebyggelse av egnahemskaraktär från 1900-talets första hälft i tidsenlig arkitektur med stora tomter och huvudbyggnader med långsida mot gaturummet.

- Prästgårdens äldre ägor, numera naturreservat, norr om Sköllersta sockencentrum, bestående av ädellövskog och äldre betesmark.

- Det öppna odlingslandskapet norr om Sköllersta sockencentrum.

- Sockenvägen som följer den äldre landsvägens sträckning.

Före detta ålderdomshem uppfört år 1884. Fasader med faluröd locklistpanel, vitmålade snickerier i trä. Oputsad stensockel, sadeltak med lertegel.

Sockenstuga/församlingshem och före detta klockarbostad. Ursprungligen uppfört år 1790, och påbyggt med en våning i mitten av 1800-talet.

Sköllersta kyrka från 1200-talet är särskilt karaktärsskapande inom miljön och präglar tätorten.

Sockenmagasinet mellan Sköllersta kyrka och Sockenvägen uppfördes någon gång under 1700-talet och är del av den samlade kyrkomiljön.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Omgivande odlingslandskap bör hålls öppet och fortsatt brukande bör värnas.
- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Nya bostadshus bör i första hand inte uppföras inom äldre gårdsmiljöer och bebyggelsestrukturer. Befintlig struktur och trädgårdsmark bör värnas.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till områdets yngre delar, ej i direkt anslutning till äldre tomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse. Befintlig jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.
- Uppvuxna träd och häckar inom bytomter och trädgårdar, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar, staket och rundlar bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar bör bevaras.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Före detta ordenshus/nykterhetsloge, uppfört omkring år 1910.

Salineborg, före detta postanstalt, från tidigt 1900-tal. Halvvalmat, brutet sadeltak och klassicerande detaljer är karaktäristiska för denna byggnad.

Prästgården har varit prästgård åtminstone sedan år 1776 och är en viktig del av Sköllersta kyrkomiljö och sockencentrum.

Egnahemsbebyggelse utmed stationsvägen är till sin övergripande karaktär välbevarad och visar på utbyggnaden av Sköllersta under tidigt 1900-tal.

Sköllersta prästgård, med bostadshus uppfört år 1942. Det tidigare bostadshuset, uppfört år 1868, flyttades till Kävesta för att bli elevhem.

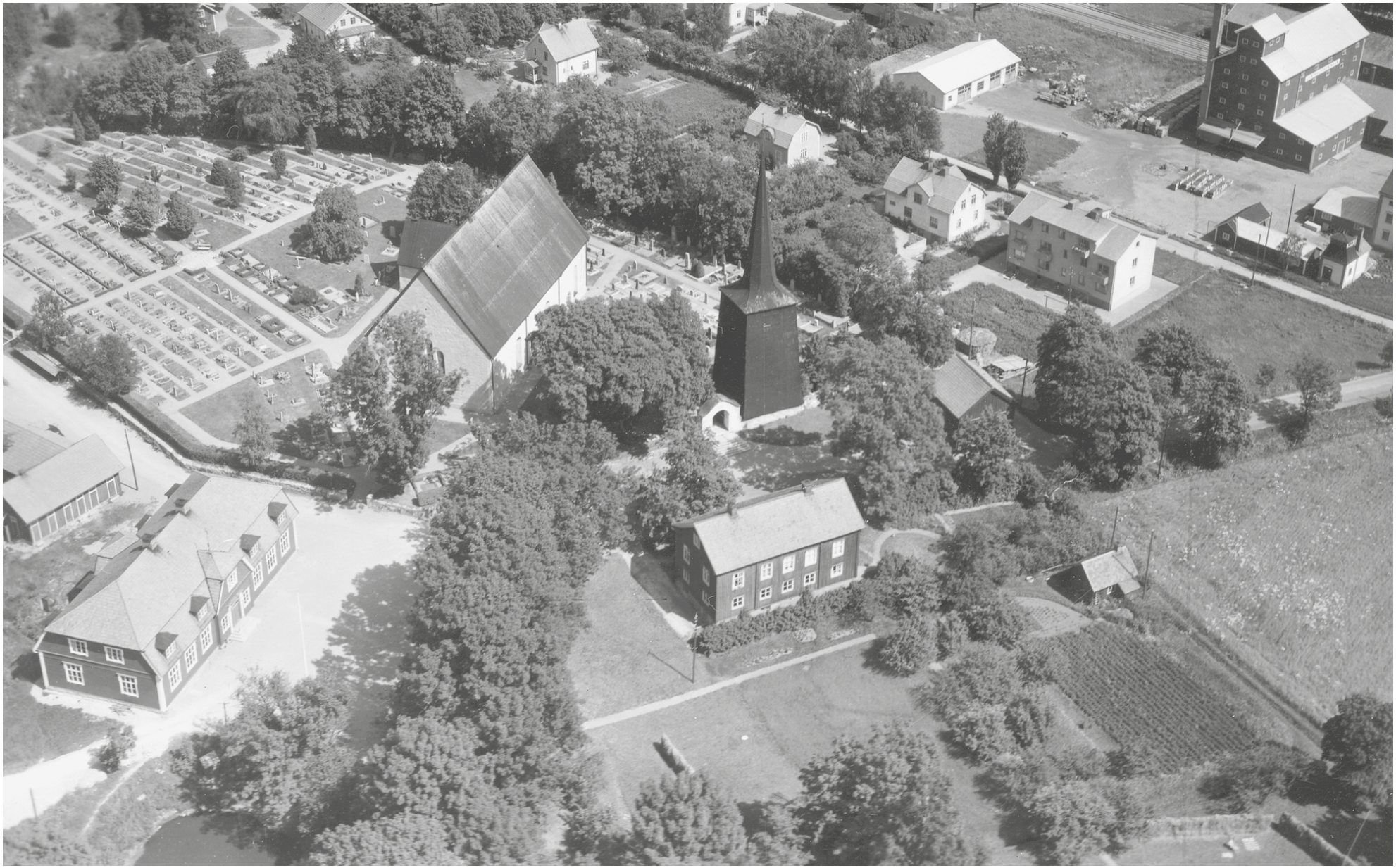
Bostadshus från tidigt 1900-tal. Balkongen i gavelröstet är inte ursprunglig, men i övrigt är den äldre karaktären välbevarad. Karaktäristiskt för bebyggelsen är bland annat de stora tomterna.

Bostadshus uppfört år 1903. Tidsenliga karaktärsdrag såsom sadeltak med frontespis, småspröjsade "jugendfönster", fasad indelad i fält med stående och liggande panel.

Tingshuset i Sköllersta, byggt år 1907. Tidstypisk panelarkitektur med ömsom stående ömsom liggande panel. Karaktäristisk takform och flankerande torn.

Flygfoto över Sköllersta kyrka, från år 1951. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1233. Källa: Orebro läns museum via Digitalt Museum.

Sköllersta kyrka, vy mot nordväst. I förgrunden är kyrkomiljön med tillhörande kyrkogård, klockstapel, församlingshem och sockenmagasin. Bakom kyrkan ligger det öppna jordbrukslandskapet som har tillhört prästgården. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 14. Vrana

HERRGÅRDSMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

Vrana är en välbevarad herrgårdsmiljö belägen på en höjdrygg norr om Sköllersta, omgiven av såväl öppna lerjordar som skogsmark. Den vitputsade manbyggnaden med flankerande 1700-talsflyglar, ekonomibyggnaderna och bevarad torpbebyggelse inom området bildar en sammanhållen historisk miljö. I norr breder de tidigare sjöbottnarna och de fortsatt brukade strandängarna vid Västra Kvismaren ut sig som tillsammans med Vrana gård utgör en betydelsefull del av ett kulturhistoriskt värdefullt landskap.

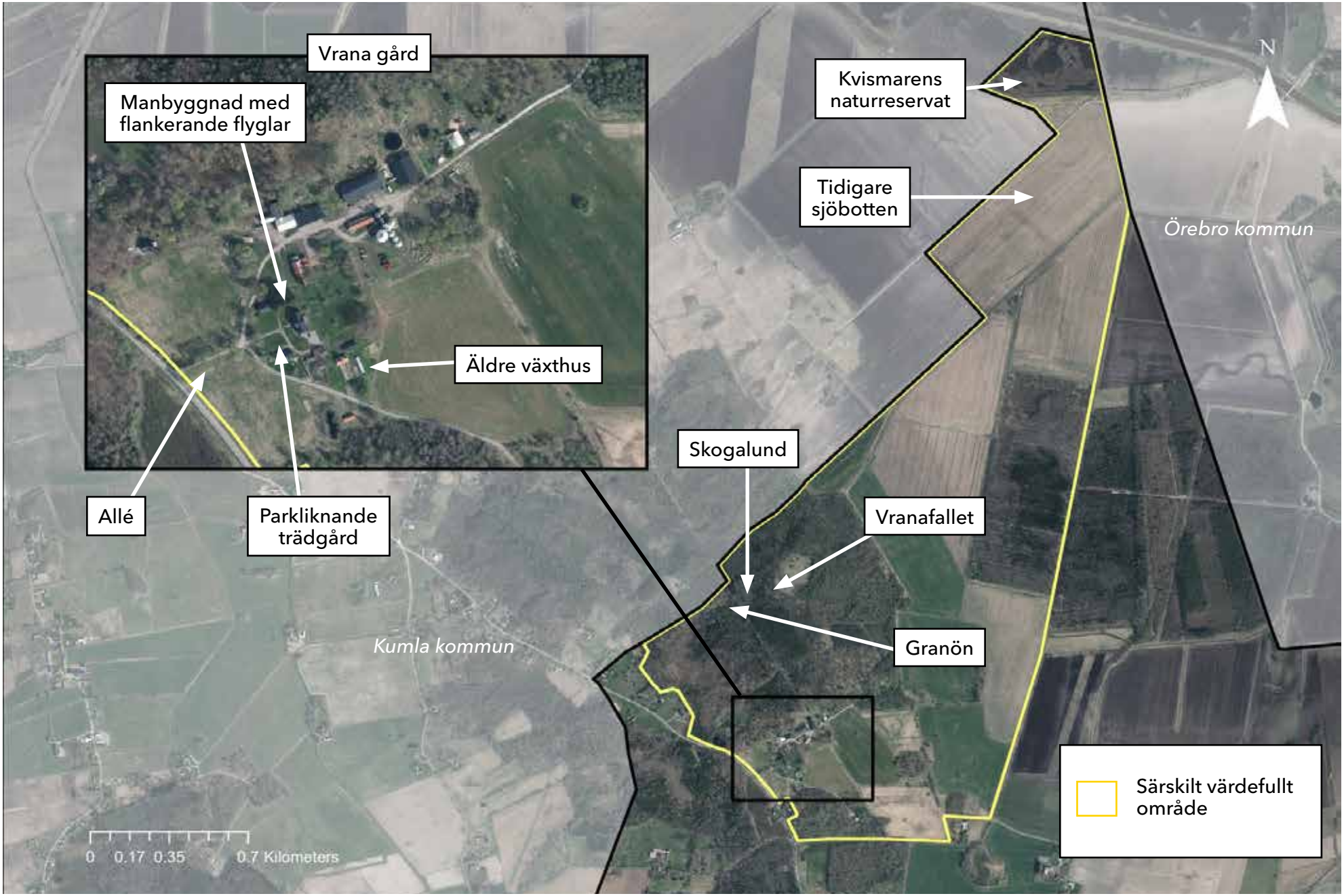
Områdesbeskrivning
Strax norr om Sköllersta tätort ligger Vrana gård, placerad på en höjdrygg. Från gården sluttar landskapet österut ned mot stora uppodlade lerjordar som utgörs av tidigare sjöbotten. I norr tar barrskog vid med inslag av gläntor som utgjort åkermark för mindre torp och backstugor. Området avgränsas i sydväst av väg 672, från vilken en kort avtagsväg leder upp till gården.

Vrana gård är en herrgårdsmiljö som domineras av den vitputsade, timrade manbyggnaden i en våning med sadeltak och bred frontespis på respektive långsida. Enligt ett fotografi från år 1909 hade huset tidigare träpanel. På södra gaveln finns en lägre tillbyggnad. Huvudbyggnaden flankeras av två faluröda flygelbyggnader, som kan vara uppförda under 1700-talet, tidigare använda som arbetarbostäder. Runt bostadshusen står flera ekonomibyggnader, huvudsakligen uppförda i början av 1900-talet, i falurött, vitputs eller en kombination av båda. I sydost ligger en ovanlig vitputsad byggnad med torn och växthus.

Nordväst om herrgården finns torpen Grönön, Skogalund och Vranfallet, bestående av enkla faluröda stugor i en våning med vita knutar, tegeltäckta sadeltak och tillhörande mindre ekonomibyggnader och bodar.

Längst upp i kommunens norra samsas rationellt brukade marker med betade strandängar vid den tidigare sjön Västra Kvismaren. Området består helt av sjösänkningsjordar som vittnar om de omfattande sjösänkningsprojekt som präglade landskapet under senare delen av 1800-talet. I den norra delen, som ingår i Kvismarens naturreservat, finns fortfarande betade strandängar på mark som en gång utgjorde sjöbotten.

De öppna åkrarna, de historiska sjöbottnarna och de fortfarande brukade strandängarna representerar ett odlingslandskap som varit vanligt i äldre tider, men idag blivit alltmer sällsynt. Tillsammans med den välbevarade miljön vid Vrana utgör området en betydelsefull del av ett större kulturlandskap med högt kulturhistoriskt värde.

Vrana gård
Manbyggnad med flankerande flyglar
Äldre växthus
Allé
Parkliknande trädgård
Kvismarens naturreservat
Tidigare sjöbotten
Örebro kommun
Skogalund
Vranafallet
Granön
Kumla kommun
N
0 0.17 0.35 0.7 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
En gård ska ha funnits på platsen redan under 1200-talet då marken ägdes av kyrkan och sannolikt utgjorde boplats för prästen i Sköllersta. Ytterligare en gård, som ägdes av Vadstena kloster, finns omnämnd i klostrets jordeböcker från och med mitten av 1400-talet.

I samband med Gustav Vasas reformation under 1500-talet drogs båda gårdarna in till kronan. Gårdarna förblev i kronans ägo fram till 1620-talet då Vrana skänktes till den skotske översten Thomas Thomson som belöning för hans insatser i det trettioåriga kriget. Gården omvandlades därefter till ett säteri. Redan vid Karl XI:s reduktion under 1680-talet återgick egendomen till kronan. Vrana ombildades då till ett berustat säteri, vilket innebar att innehavaren med vissa skattelättnader var skyldig att hålla en ryttare med bostad, mat och utrustning.

Vrana var tidigt ett av socknens största jordbruk och kom under senare delen av 1800-talet att ingå i Gustaf August Coyets stora godskomplex, administrerat från godset Norrtorp som anlades på 1860-talet. Under Vrana låg ett flertal torp och backstugor som sannolikt tillkom under 1800-talets första hälft, då en kraftig befolkningsökning gjorde nyodling och hemmansklyvning svårare. Här fick de obesuttna en plats att bo mot att de arbetade i gårdens jordbruk. Vid Vrana bröts och brändes även kalk fram till omkring 1890-talet, vilket framgår av 1864–71 års häradskarta där en kalkugn finns markerad norr om gården.

Norr om Vrana fanns ännu långt in på 1800-talet sjön Kivsmaren, som via Täljeån var kopplad till både Hjälmaren och Mosjön. Söder om sjön bredde vidsträckta sanka ängs- och betesmarker ut sig. Under åren 1879-1888 genomfördes en omfattande sjösänkning och utdikning av såväl Hjälmaren som de båda Kvismaresjöarna (Västra och Östra). Tidigare sjöbotten samt kringliggande sankmark omvandlades till odlingsbar mark. I Sköllersta socken gynnade främst Vrana säteri, Kalsta by, Gillberga samt Kånsta, vilka alla vann stora mängder odlingsbar jord. Vid Vrana blev det särskilt de sanka ängsmarkerna nordost om gården som efter sänkningen kunde tas i bruk som åkermark. Kvar av de gamla Kvismaresjöarna blev två mindre sjöar som nyttjades för bete och slåtter. När betet minskade under 1900-talet växte sjöarna igen och fågellivet avtog, men under 1900-talets senare del restaurerades sjöarna och betet återupptogs, vilket ledde till att fågellivet snabbt återhämtade sig. År 1978 skyddades området som naturreservat.

Vrana gårds huvudbyggnad är av okänt ursprungsdatum men genomgick en omfattande ombyggnad år 1826. Därefter har den renoverats och moderniserats i flera omgångar, bland annat under åren 1919, 1927 och 1942. På gården startade Örebro läns folkhögskola sin verksamhet år 1873, då G.A. Coyet lät den nybildade skolan fritt disponera huvudbyggnaden under en femårsperiod. En särskild skolbyggnad började senare uppföras på Vranas mark, men innan den stod klar beslutade man att flytta verksamheten till Kävesta där skolbyggnaden ännu står kvar.

Under 1900-talets första hälft, då Vrana låg under Bärsta i Stora Mellösa socken, genomfördes betydande moderniseringar av jordbruket. Än idag bedrivs ett omfattande jordbruk vid Vrana. Markerna som torrlades i norr är fortfarande uppodlade och utgör en del av det öppna kulturlandskapet

MOTIV TILL BEVARANDE

Vrana är en bevarad herrgårdsmiljö med bebyggelse i huvudsak från 1800- och 1900-talen. Manbyggnaden med flankerande flyglar, ekonomibyggnader, trädgården, alléer och växthus samt backstugor och torp berättar hur en större jordbruksfastighet kunde se ut omkring förra sekelskiftet. Mark som gjordes tillgänglig för odling i och med sjösänkningar under 1800-talets andra hälft är fortsatt odlad och bildar ett sammanhängande kulturlandskap med vida vyer över det öppna landskapet. Jordbruksmarken som omger Vrana bidrar till den kulturhistoriska berättelsens läsbarhet och tydliggör Vranas roll som större jordbruksfastighet med underlydande torp och backstugor.

Tillsammans bildar herrgården, odlingslandskapet och torpmiljöerna en välbevarad helhet med tydlig hierarki som berättar om forna levnadsförhållanden på den svenska landsbygden.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Vrana gård, år 1946. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1132. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Vrana utgör en tydligt avgränsad herrgårdsmiljö i ett öppet odlingslandskap som brukats kontinuerligt och formats av 1800-talets omfattande vattensänkning. Gårdens höjdläge, den samlade bebyggelsen med huvudbyggnad och agrart präglade ekonomibyggnader samt de omgivande torpen och backstugorna skapar en levande helhetsmiljö som speglar jordbrukets historiska betydelse i trakten. Tillsammans med den parkliknande trädgården, alléer, ädellövskog och äldre vägsträckningar bildar området ett kulturhistoriskt värdefullt landskap med stark kontinuitet.

- Sammanhängande och kontinuerligt brukad odlingsmark, delvis som resultat av omfattande vattensänkning under 1800-talet.
- Vranas belägenhet på en höjd, delvis omgiven av öppna jordbruksmarker med vida vyer.
- Vrana gårds bebyggelse, med huvudbyggnad och tillhörande ekonomibyggnader som skapar en sammanhållen herrgårdsmiljö. Ekonomibyggnader med tydlig agrar prägel vilket speglar gårdens huvudnäring i jordbruket.
- Småskalig bebyggelse från 1800- och 1900-talet i form av torp och backstugor med tillhörande ekonomibyggnader, vilka lytt under Vrana gård och utgör värdebärande beståndsdelar i herrgårdsmiljön.
- Parkliknande anlagd trädgård vid Vrana gård, alléer, skogsområden med bok och ek.
- Äldre bevarade vägsträckningar.

Vrana herrgårdsanläggning med mangårdsbyggnad i klassicerande stil, rundel och anlagd trädgård samt allé.

Vrana är i grunden en jordbruksfastighet med ståndsmässig bebyggelse. Intill huvudbyggnaden finns äldre växthus bevarade.

Vranas ägor består dels av odlingsmark, dels av skogsmark med inslag av torpbebyggelse som berättar om obesuttnas levnadsvillkor under 1800-talet.

En stor del av torpbebyggelsen är i dåligt skick, men de berättar fortsatt om Vranas funktion och omfattande bruk under föregående sekel.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Gårdens historiska struktur bör bevaras och respekteras. Den samlade bebyggelsen med manbyggnad, ekonomibyggnader och mindre bostadshus bör fortsatt kunna avläsas som en agrart präglad herrgårdsmiljö. Ny bebyggelse bör prövas restriktivt. Tillägg bör inte placeras mellan äldre byggnader eller på ett sätt som påverkar gårdsrummens tydlighet. Eventuella nya byggnader bör lokaliseras till mindre känsliga lägen i anslutning till yngre bebyggelse.

- Huvudbyggnadens äldre, klassicistiska karaktär bör bevaras. Symmetrin i fasadutformningen, de dekorativa detaljerna såsom listverk, fönsteromfattningar, småspröjsade träfönster samt takets form och material bör värnas.

- Vid renovering och underhåll bör material, proportioner, kulörer och detaljer anpassas till byggnadens ursprungliga utförande.

- Äldre ekonomibyggnader såsom lador och växthus bör bevaras och vårdas. Fasader med rödfärg, timmerkonstruktioner, ankarjärn och vitmålade snickerier utgör viktiga karaktärsdrag som bör värnas.

- Förändringar eller kompletteringar bör utföras med stor hänsyn till byggnadernas traditionella material, volymer och uttryck.

- Torpbebyggelse från 1800- och 1900-talen första hälft bör värnas. Fasadpaneler, träfönster, sadeltak och tillhörande trädgårdsmiljöer bör bevaras och underhållas med respekt för deras ursprungliga karaktär.

- Äldre träd, alléer och fruktträd bör bevaras och skötas med långsiktig hänsyn till kulturhistoriska och biologiska värden. Gårdens äldre trädgårds- och odlingsstrukturer bör respekteras och inte fragmenteras av ny bebyggelse eller hårdgjorda ytor.

- Det öppna och kontinuerligt brukade odlingslandskapet, inklusive betesmarker i anslutning till gården, bör hållas öppet och aktivt brukande bör främjas. Ny bebyggelse eller anläggningar som kan påverka det öppna landskapsrummet negativt bör undvikas.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till gårdsmiljöns skala, material, färgsättning och traditionella byggnadsskick. Volymer och placering bör underordna sig den befintliga kulturmiljön. Tillägg som påverkar upplevelsen av gårdens äldre strukturer, siluett eller gårdsrum bör inte tillåtas.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Upp till Vrana leder en väg rakt mot huvudbyggnadens långsida och entré, vilken kantas av en allé - en tydligt gestaltad herrgårdsmiljö.

Del av Vranas ägor i form av skogsmark.

Typisk torpbebyggelse i form av en liten enkelstuga med sadeltak, rödmålade fasadpaneler, vita snickerier och öppen förstukvist.

Till torpen hör utöver bostadshusen små ekonomibyggnader, vilka tillsammans med den övriga bebyggelsen berättar hur marken brukats.

Norr om Vrana gård breder ett öppet odlingslandskap ut sig. Stora delar av den uppodlade åkermarken är resultatet av sjösänkning och utdikning av Kvismaresjöarna under åren 1879-1888. Odlingsmarken och det öppna landskapet är karaktäristiskt för området och bidrar till förståelsen av den omfattande jordbruksverksamheten som bedrivits vid Vrana.

Vrana gård är en samlad bebyggelsemiljö med objekt och företeelser främst från 1800- och 1900-talen. Bostadshus och ekonomibyggnader av olika åldrar berättar om jordbrukets utveckling och dess betydelse för bygden som näringsfång. Herrgårdskaraktären är också tydlig genom den medvetet gestaltade trädgården, med alléer och huvudbyggnadens placering och utformning.

Område 15. Ullavi

HERRGÅRDSMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

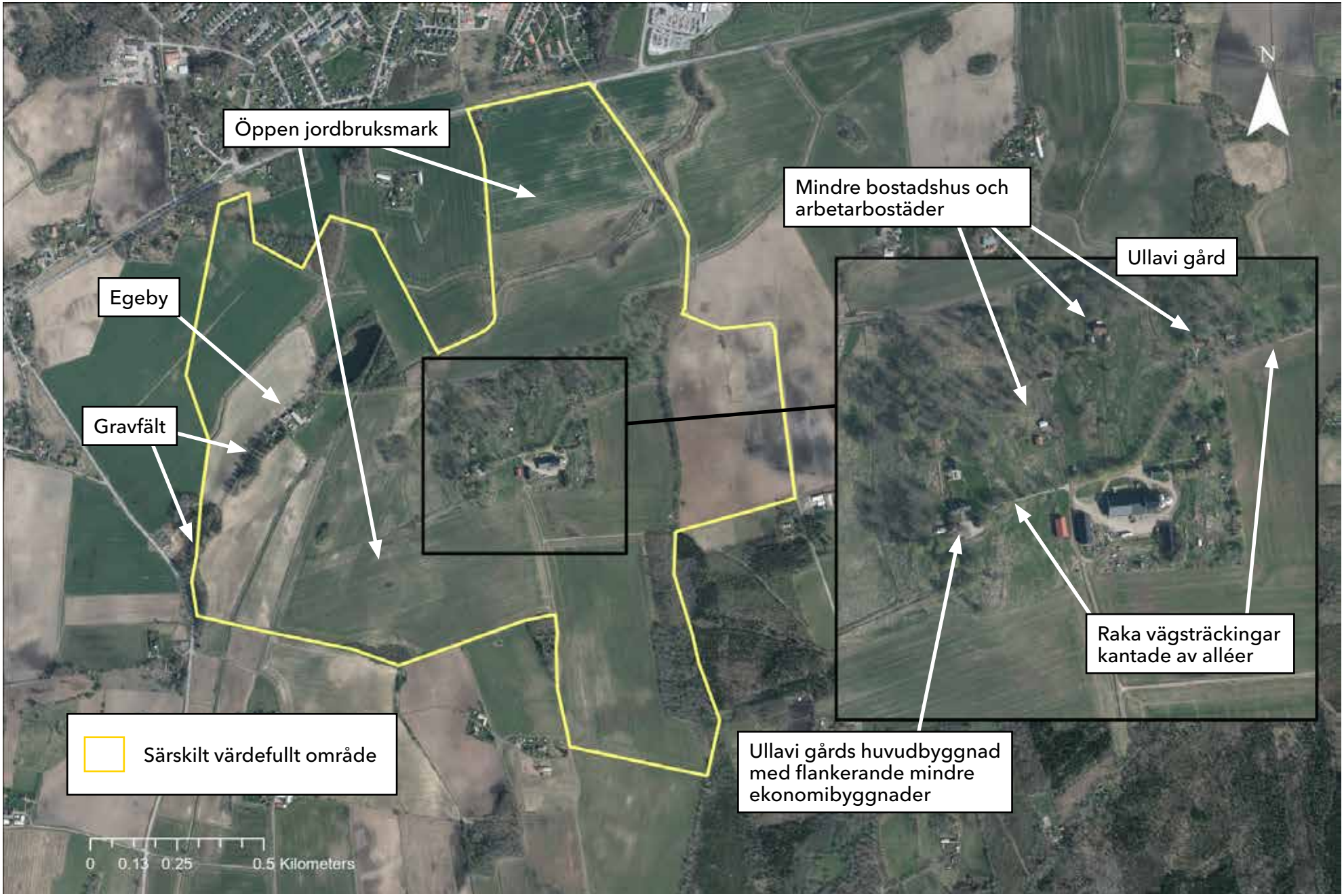
Ullavi utgör en välbevarad gårdsmiljö med bevarad herrgårdskaraktär bestående av manbyggnad, tillhörande ekonomibyggnader och ett öppet och kontinuerligt brukat odlingslandskap. Inom området finns gravfält daterade till järnåldern vilket visar på platsens stora tidsdjup.

Områdesbeskrivning
Området består av det tidigare militärbostället Ullavi gård samt tillhörande öppen odlingsmark som hört till Ullavi såväl som Egeby trumpetar- och hovslagareboställe. Ullavi gård är belägen på en höjd med utblick över det böljande odlingslandskapet. Strax sydväst om Egeby återfinns ett stort gravfält med omkring 100 gravar i form av högar och stensättningar.

Området är centrerat kring Ullavi gård som domineras av den herrgårdsliknande bebyggelsen, med manbyggnaden som till delar kan vara från 1700-talet. Manbyggnaden består sedan början av 1800-talet av två våningar och fick sitt nuvarande utseende efter en omfattande ombyggnad år 1986 då byggnaden tilläggsisolerades och försågs med locklistpanel. Fasaderna är symmetriskt uppdelade av vitmålade pilastrar och uppvisar i övrigt flera klassicistiskt beskaffade detaljer, som ornamenterade fönsteromfattningar, med överstycken uppburna av volutliknande konsoler, samt takgesims med tandsnitt.

Till gården hör flera ekonomibyggnader av varierande ålder och utförande. Bland dem finns ett välbevarat äldre magasin med rödfärgad panel på förvandring samt stående timmer med ankarjärn. Snickerier såsom fönsteromfattningar och vindskivor är vitmålade.

Öster om gården finns ett antal mindre bostadshus, uppförda under 1900-talets första hälft och mitt, när Ullavi arrenderades av ett antal brukare. Byggnaderna har rödfärgade panelfasader, sadeltak och vita snickerier, och några mindre uthus och bodar. Inom området finns bevarade historiska vägsträckningar, och vägen upp till Ullavi gård pryds av en äldre uppvuxen allé.

Öppen jordbruksmark
Egeby
Gravfält
Mindre bostadshus och arbetarbostäder
Ullavi gård
Raka vägsträckingar kantade av alléer
Ullavi gårds huvudbyggnad med flankerande mindre ekonomibyggnader
Särskilt värdefullt område
0 0.13 0.25 0.5 Kilometers
N

Övergripande historik

På den smala åssträckningen vid Egeby strax väster om Ullavi gård finns tre gravfält med tillsammans närmare 100 gravar. Gravarna ligger idag invid den gamla vägen, vilket pekar på att detta varit vägen mellan gårdarna under lång tid. Gravarna har delvis undersökts och daterats till järnålder.

Det första skriftliga belägget för Ullavi har daterats till 1400-talet, då det omnämns i ett brev.

Enligt 1550-talets jordeböcker bestod Ullavi av två gårdar som båda tillhörde kronan. Någon gång senare ombildades Ullavi till militär boställsgård. Det närliggande Sörsa var under en tid ett korpralboställe, och de två gårdarna i Egeby utgjorde boställen för en trumpetare respektive hovslagare/hovsmed. Enligt uppgifter från Hallsbergs tidigare kulturmiljöprogram slogs Egeby, Ullavi och Sörsa samman till en brukningsenhet omkring år 1800, och inkomsterna från gården gick till översten för Liveregementets husarkår vid Sannahed. I 1805 års Concept Charta över Ullavi finns både Sörsa boställes ägor och Egeby boställes ägor utritade, vilket antyder att åtminstone fastighetsgränserna fanns kvar. Häradsekonomiska kartan från omkring 1860 visar att Sörsa uppgått i Ullavis ägor men att Egeby fortsatt är markerad med egna ägogränser. Ullavi gårds ägor sträckte sig från landsvägen i norr, söderut hela vägen till Esslebo. Vid denna tid låg också torpen Löten, Eketorp, Skogstorp och Bråntorp under Ullavi gård.

När indelningsverket avskaffades i början av 1900-talet upphörde Ullavi att vara militär boställsgård och arrenderades ut. År 1973 övergick gården i privat ägo.

Manbyggnaden vid Ullavi gård tros vara uppförd någon gång under 1700-talet, och har sannolikt kompletterats med en andra våning i början av 1800-talet. Av historiska foton från 1900-talets början framgår att husets farstukvist ersattes och fick balkong omkring år 1910. Samtidigt byttes en fronton med lunettfönster ut mot en bred takkupa med tre mindre lunettfönster. Manbyggnaden genomgick också en större ombyggnad år 1986, då de putsade fasaderna tilläggsisolerades och försågs med panelfasad.

MOTIV TILL BEVARANDE

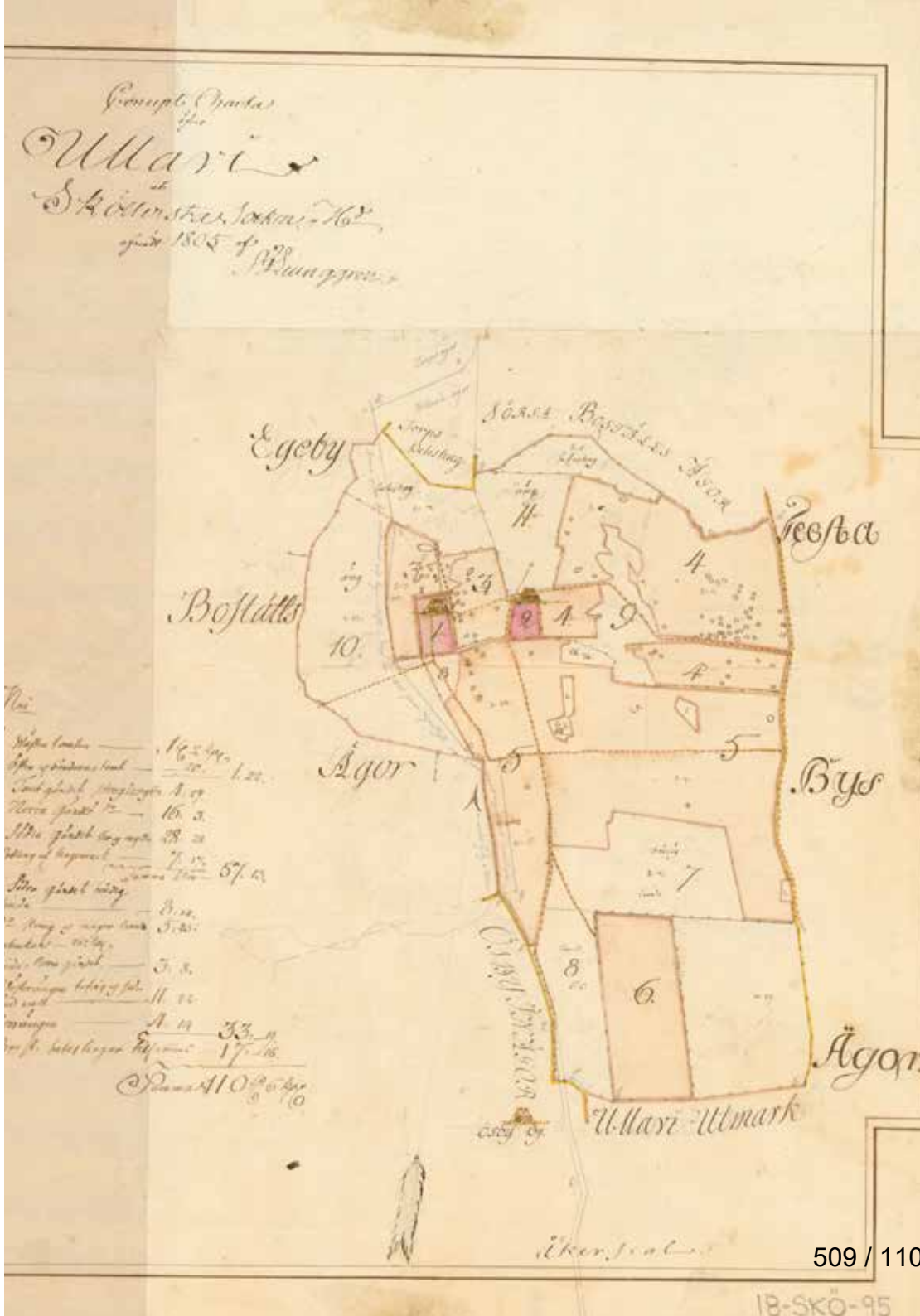
Ullavi är en bevarad herrgårdsmiljö med bebyggelse i huvudsak från 1800- och 1900-talen. Manbyggnaden med flankerande flyglar, ekonomibyggnader, trädgård, bevarade vägsträckningar och alléer berättar hur en större jordbruksfastighet kunde se ut kring sekelskiftet 1900.

Omgivande, öppen odlingsmark förstärker upplevelsen av platsen, och den tydliga agrara prägeln redovisar på ett pedagogiskt sätt det historiska näringsfånget såväl för Ullavi som bygden i stort. Det kontinuerliga jordbruket på platsen tillsammans med bebyggelsen bildar ett sammanhängande kulturlandskap med vida vyer över det öppna landskapet.

Tillsammans bildar herrgården, arbetarbostäderna, odlingslandskapet och fornlämningarna en välbevarad helhet med tydlig hierarki och stort tidsdjup som berättar om förhistorisk bosättningstradition och levnadsförhållanden vid en större gård på den svenska landsbygden under historisk tid.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Karta över Ullavis ägor, år 1805. Lantmäterimyndigheternas arkiv.

Värdebärande karaktärsdrag

Ullavi gård utgör en välbevarad agrar helhetsmiljö där manbyggnaden från 1700-talet, ekonomibyggnader av skiftande ålder och mindre bostadshus från 1800- och tidigt 1900-tal speglar gårdens utveckling och omfattning. Den klassicistiska manbyggnaden, de rödfärgade uthusen, magasinets ålderdomliga timmerkonstruktion och de äldre trädgårds- och grönytorna skapar tillsammans en tydlig historisk gårdsstruktur. I anslutning breder ett öppet och långvarigt brukat odlingslandskap ut sig, kompletterat av betesmarker och närliggande gravfält som vittnar om traktens stora tidsdjup och tidiga bosättning.

- Ullavi gårds bebyggelse och dess strukturer som speglar jordbrukets och gårdens omfattning och utveckling. Detta innefattar den samlade bebyggelsen med manbyggnad från 1700-talet, ekonomibyggnader av olika ålder samt mindre bostadshus från 1900-talets första hälft.

- Manbyggnaden vid Ullavi gård med symmetriskt utformade fasader i klassicistisk stil, dekorativa inslag som pilastrar och fönsteromfattningar samt spröjsade fönster i trä och sadeltak.

- Äldre ekonomibyggnader såsom magasin, uthus och lada med rödfärgade fasader och sadeltak. Magasinet med utanpåliggande stående timmer med ankarjärn och vitmålade snickerier.

- Bostadshus och arbetarbostäder från 1800- och 1900-talen med sadeltak, fasadpaneler, träfönster och mindre trädgårdsbildningar.

- Äldre grönstrukturer i form av äldre uppvuxna träd, allé samt fruktträd.

- Omgivande öppet och kontinuerligt brukat odlingslandskap med inslag av betesmark i anslutning till gården, vilket anknyter till bygdens agrara prägel.

Till Ullavi gård hör ett flertal ekonomibyggnader som bidrar till miljöns karaktär. Här ett traditionellt utformat magasin intill betesmark.

Huvudbyggnaden vid Ullavi fick sitt nuvarande utseende år 1986, när den tidigare putsade fasaden försågs med locklistpanel.

Mindre stuga intill huvudbyggnaden med äldre karaktär, men oklart ursprung och användning. Stensockel, faluröd locklistpanel, träfönster och vita snickerier.

Huvudbyggnaden vid Ullavi gård flankeras av två ekonomibyggnader med faluröd locklistpanel. I bild den ena med hög stensockel.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Gårdens historiska struktur bevaras och respekteras. Den samlade bebyggelsen med manbyggnad, ekonomibyggnader och mindre bostadshus bör fortsatt kunna avläsas som en traditionell agrar gårdsmiljö. Ny bebyggelse bör prövas mycket restriktivt. Tillägg bör inte placeras mellan de äldre byggnaderna eller på ett sätt som påverkar gårdsrummens tydlighet. Eventuella nya byggnader bör lokaliseras till mindre känsliga lägen i anslutning till yngre bebyggelse.

- Manbyggnadens klassicistiska karaktär bör bevaras. Symmetrin i fasadutformningen, de dekorativa detaljerna såsom pilastrar och fönsteromfattningar, träfönstrens spröjsning samt takets form och material bör värnas.

- Vid renovering och underhåll bör material, proportioner, kulörer och detaljer anpassas till byggnadens ursprungliga utförande.

- Äldre ekonomibyggnader såsom lada, uthus och magasin bör bevaras och vårdas. Fasader med rödfärg, timmerkonstruktioner, ankarjärn och vitmålade snickerier utgör viktiga kulturhistoriska kännetecken som bör bibehållas.

- Bostadshus från 1900-talets första hälft bör värnas som representanter för ett yngre skede i gårdens utveckling. Fasadpaneler, träfönster, sadeltak och tillhörande trädgårdsmiljöer bör bevaras och underhållas med respekt för deras ursprungliga karaktär.

- Äldre träd, alléer och fruktträd bör bevaras och skötas med långsiktig hänsyn till kulturhistoriska och biologiska värden. Gårdens äldre trädgårds- och odlingsstrukturer bör respekteras och inte fragmenteras av ny bebyggelse eller hårdgjorda ytor.

- Det öppna och kontinuerligt brukade odlingslandskapet, inklusive betesmarkerna i anslutning till gården, bör hållas öppet och aktivt brukande bör främjas. Ny bebyggelse eller anläggningar som kan påverka det öppna landskapsrummet negativt bör undvikas.

- De stora gravfälten vid Egeby visar på traktens långa historia. Gravfälten bör bevaras, och alla former av ingrepp inom eller i närheten av gravfälten kräver tillstånd enligt kulturmiljölagen. Byggnation i fornlämningarnas närområde bör även undvikas för att ge dem det utrymme som krävs för att bevara och förstå dem i sitt rumsliga sammanhang.

- Nya tillägg ska utformas med stor hänsyn till gårdsmiljöns skala, material, färgsättning och traditionella byggnadsskick. Volymer och placering ska underordna sig den befintliga kulturmiljön. Tillägg som påverkar upplevelsen av gårdens äldre strukturer, siluett eller gårdsrum bör inte tillåtas.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Till Ullavi gård hör flera ekonomibyggnader som bidrar till miljöns karaktär. Byggnaderna är av olika ålder och berättar om gårdens utveckling över tid.

Trots senare ändringar utgör huvudbyggnaden tillsammans bevarade äldre strukturer och odlingsmarken ett gott exempel på en herrgårdsmiljö.

Inom miljön finns flera mindre bostadshus från 1800- och 1900-talen som sannolikt fungerat som arbetarbostäder och visar på gårdens hierarki.

Inom miljön finns ett stort antal äldre uppvuxna ekar, här på betesmark i nära anslutning till huvudbyggnaden.

Det böljande öppna landskapet är kontinuerligt brukat och utgör ett bärande karaktärsdrag i den agrart präglade miljön.

Den raka vägsträckningen upp till Ullavi gård kantas av en uppvuxen allé, vilket är typiskt för högreståndsmiljöer.

Den öppna och kontinuerligt brukade odlingsmarken är ett bärande karaktärsdrag för miljön. Här erbjuds vida vyer och möjligheten att avläsa ett stort sammanhängande odlingslandskap som vittnar om gårdens omfattning och näringsfång över lång tid.

Landskap vid Ullavi med betesmarker och uppvuxna ekar, år 1931. Foto av Mårten Sjöbeck. ATA_ENSK_227_K1_08_023. Källa: Riksantikvarieämbetets arkivsök, Mårten Sjöbecks arkiv.

Vy mot sydväst. I förgrunden ligger mindre bostadshus och före detta arbetarbostäder. Den raka vägsträckningen kantas av allé som leder mot gården. Den öppna odlingsmarken är en viktig del av området. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 16. Kävesta folkhögskola

SKOLMILJÖ, GÅRDSMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

Kävesta folkhögskola ligger i ett agrart präglat odlingslandskap och skolmiljön speglar platsens och verksamhetens utveckling över mer än 100 år. Inom området finns välbevarade byggnader och strukturer från 1800-talet och större delen av 1900-talet. I miljön finns spår från den tidiga utformningen och användningen, såsom äldre uppvuxna träd, allé, fruktträd, gångvägar och anlagd damm. Det agrara landskapet och bevarade gårdsmiljöer knyter an till skolans ursprung som lantmannautbildning.

Områdesbeskrivning
Kävesta folkhögskola ligger väster om Sköllersta tätort, norr om Kävesta by. Skolområdet omgärdas av ett öppet odlingslandskap och agrart präglade gårdar från 1800-talet. Bebyggelsen inom skolområdet är av olika ålder och utförande, och har kompletterats med nya byggnader och strukturer när behovet funnits. De äldsta delarna av bebyggelsen härstammar från 1800-talets senare del. Gamla skolhuset (idag Museet) flyttades till platsen år 1878 och är den äldsta av skolmiljöns byggnader.

Skolmiljön är i sin helhet välbevarad, och representerar Kävesta folkhögskolas tillkomst och utveckling över mer än 100 år. Skolområdets olika delar bildar en processkontext som förmedlar berättelsen om både skolväsendets utveckling och utbildningen som bedrivits vid Kävesta.

Skolbebyggelsen är i huvudsak präglad av de nationalromantiska idealen runt sekelskiftet 1900 som tycks ha utgjort utgångspunkt även för senare tillkomna byggnader. Gamla skolhuset, den före detta rektorsbostaden, gamla gymnastikhuset, elevhemmen och det relativt nyuppförda Danshuset har alla fasader i rödmålad panel som accentueras av vitmålade snickerier och sadeltak. De äldsta byggnaderna har i regel stående locklistpanel och står på stengrund av granit.

Inom skolområdet finns ett stort antal äldre, uppvuxna träd vilka delvis avskärmar skolområdet från vägen. En allé kantar vägen upp mot Nya skolhuset från landsvägen, och i trädgårdarna runtom elevhemmen och den före detta rektorsbostaden finns flera äldre fruktträd.

Nya skolhuset invigdes år 1926 och är uppfört i klassicistisk stil, med symmetriskt utformade fasader i puts och helvalmat mansardtak. Fasaderna är relativt återhållsamt dekorerade med släta pilastrar och markerade hörn. Entrén är centralt placerad i fasaden som vetter mot landsvägen, i en svagt utskjutande frontespis.

I nära anslutning till Nya skolhuset finns yngre bebyggelse som tillkommit under 1990-talet och fram till omkring 2020-talet. Matsalen från år 1993 är uppförd i postmodernistisk stil med ljust putsade fasader och flacka sadeltak som bryts upp av en lanternin i husets mittaxel. Odlingslandskapet som omger skolmiljön anknyter till tiden då skolan bedrev eget jordbruk som del av lantmannautbildningen under stora delar av dess historia.

Kävesta folkhögskola bedriver fortfarande utbildningsverksamhet och erbjuder idag exempelvis allmän kurs och kurser inom dans, konst och musik.

N
Elevhem (ca 1960)
Nybblegården
Elevhem (1907)
F.d. prästbostad/Elevhem (Flyttad 1944)
F.d. Rektorsbostaden (1889)
Gymnastikhuset (1896)
Gamla skolhuset (1887)
Nya skolhuset
Kävesta by
Särskilt värdefullt område
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers

Övergripande historik
Örebro läns första folkhögskola grundades år 1873 i Vrana, Sköllersta socken. Placeringen berodde främst på att godsägaren Adolf Coyet under fem år kostnadsfritt upplät huvudbyggnaden på Vrana säteri som skollokal. År 1877 började man bygga ett särskilt skolhus på gården, men eftersom läget var ensligt blev det svårt att ordna inackordering för eleverna. Folkhögskoleföreningen beslutade därför att flytta skolan till Kävesta.

Marken dit skolan flyttades tillhörde Kävesta by och på det som kom att bli skolområdet fanns tidigare ett jordtorp. Väster om vägen och skolområdet finns två gårdar som sannolikt flyttades från Kävesta i samband med laga skifte under 1800-talet.

Det ännu inte färdigställda skolhuset vid Vrana monterades ner år 1878 och återuppfördes i Kävesta, i något förändrad form. Byggnaden fick gul träpanel och pryddes med lövsågade snickerier och stiliserade drakar i gavelfälten. Under de följande decennierna tillkom fler byggnader: en rektorsbostad (1889), ett gymnastikhus (1896) och senare ett elevhem (1907), ritat av Örebros stadsarkitekt Magnus Dahlander. Fram till år 1907 hade skolan fungerat som externatskola, och eleverna inackorderades hos familjer på gårdar i bygden. År 1907 flyttades även en mejeribyggnad till tomten nära det nya elevhemmet för att användas som kök och matsal, men den brann senare ner.

För att bedriva skoljordbruk köpte folkhögskolan Nybblegården norr om det ursprungliga skolområdet. Gårdens byggnader var i dåligt skick och krävde omfattande reparationer. De tillhörande ekonomibyggnaderna revs i mitten av 1900-talet.

Med tiden blev den ursprungliga skolbyggnaden för liten, och år 1926 invigdes ett nytt, större skolhus i klassicerande stil med putsade fasader och dekorativa inslag såsom pilastrar, listverk och portik i sten. På 1940-talet flyttades den gamla prästbostaden i Sköllersta till Kävesta för att användas som elevhem. Ytterligare två elevhem kom att uppföras där Nybblegårdens ekonomibyggnader tidigare stått, troligtvis omkring år 1960, som två sammanbygda volymer med flacka sadeltak och rödmålad fasadpanel.

Den kvinnliga folkhögskolan startade år 1880 i Öskevik utanför Nora, men snart blev det mer praktiskt och ekonomiskt att samla både manliga och kvinnliga kurser i Kävesta. De manliga kurserna hölls på vintern och de kvinnliga på sommaren. Landstingets ekonomiska stöd till kvinnliga kurser var dock betydligt mindre än till de manliga. Med tiden delades verksamheten upp i tre skolor: folkhögskolan, lanthushållsskola och lantmannaskola. De två senare flyttades till Kvinnersta år 1959 respektive år 1964.

Fram till år 1932 drevs skolorna av folkhögskoleföreningen, därefter av en stiftelse bestående av föreningen och Örebro läns landsting. Drygt 20 år senare blev landstinget ensam huvudman, och skolans namn ändrades till Kävesta folkhögskola.

Under de första 50 åren kom majoriteten av eleverna från lantbrukarhem. Skolans uppgift ansågs vara att förmedla kärlek till hemgården och hembygden. Kvinnliga elever utbildades till goda husmödrar och uppfostrare. Under 1930-, 40- och 50-talen förändrades utbildningen från att vara en ”bondeskola” till en bredare, mer allmän utbildningsinstitution. Folkhögskolan blev ett alternativ för ungdomar som saknade tillgång till läroverk eller realskolor. Den könsseparerade undervisningen med manliga vinterkurser och kvinnliga sommarkurser pågick ända till år 1960, då samläsning infördes på alla kurser.

Flygfoto över Kävesta folkhögskola samt omkringliggande öppen odlingsmark och gårdsmiljöer. Foto av AB Flygtrafik, år 1950. Längs till vänster i bild synd Nybblegården, vars ekonomibyggnader revs för att göra plats för ytterligare elevhem strax efter att detta foto togs. Källa: Örebro läns museum.

MOTIV TILL BEVARANDE

Den samlade helhetsmiljön vid Kävesta folkhögskola utgör ett välbevarat exempel på en äldre folkhögskola och dess utveckling under mer än 100 år. Genom miljön förmedlas berättelsen om utbildningsmöjligheter för ungdomar på landsbygden, och den tidiga, praktiska inriktningen som "bondeskola". Bebyggelsens utformning och den höga bevarandegraden gör att berättelsen om platsens användning och utveckling blir tydligt avläsbar. De äldsta byggnaderna har alla rödmålade panelfasader, träfönster och vita snickerier, flera med sadeltak täckta med tegel. Elevhemmet *Internatet* från år 1907, ritat av Örebros stadsarkitekt, och *Nya skolhuset* från år 1926, speglar väl respektive epoks arkitektoniska ideal genom sina tidstypiska och bevarade karaktärsdrag och byggnadsdetaljer.

Det omgivande öppna odlingslandskapet och den agrara prägeln anknyter till skolans tidigare inriktning som lantmannaskola och är ett viktigt karaktärsdrag som förstärker och tydliggör denna berättelse. Trädgård och skolgård består till större del av grönytor vars gestaltning med anlagd damm, bevarade gångvägar, uppvuxna träd och fruktträd speglar skolmiljöns ålder och tidiga gestaltning.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Elevhemmet ritat av Magnus Dahlander, uppfört år 1907. Foto av Olof Liljeqvists Konstförlag, 1947. Källa: Örebro läns museum.

Till vänster gymnastikhuset (1896), till höger det gamla skolhuset (1878). Foto av Samuel Lindskog, år 1913. Källa: Örebro läns museum.

Det gamla skolhuset som flyttades från Vrana till nuvarande plats i Kävesta år 1878. Utbyggnaden på gaveln är idag riven. I förgrunden syns den anlagda dammen som är del av skolmiljöns äldre gestaltning. Foto av Samuel Lindskog, från år 1913. Källa: Örebro läns museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Kävestas folkhögskola är en skolmiljö där byggnader och grönstrukturer speglar utvecklingen av över mer än 100 år, med välbevarad bebyggelse från 1800-talet och större delen av 1900-talet. Omgivande gårdar och det öppna odlingslandskapet knyter an till skolans ursprung som bondeskola och bygdens agrara prägel.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Kävesta folkhögskolas bebyggelse och dess strukturer som speglar skolmiljöns utveckling över mer än ett sekel. Detta innefattar den samlade bebyggelsen från 1800-talets andra hälft samt större delen av 1900-talet.
- Gamla skolhuset, före detta rektorsbostaden och gymnastikhusets utformning med rödmålade fasader i locklistpanel, vita snickerier och fönster i trä, sadeltak och symmetriskt placerad frontespis.
- Elevhemmet ritat av Magnus Dahlander med rödmålade locklistpaneler, vitmålade snickerier och fönster i trä. Takets utformning med halvvalmade avslut och täckt av tegel och falsad plåt.
- Nya skolhuset uppfört år 1926 i klassicernade stil med putsade fasader och dekorativa inslag såsom pilastrar, markerade knutar, portik i sten svagt framskjutande frontespis med ovalt fönster i gavelröstet. Helvalmat mansardtak täckt i rött tegel, listverk runtom, små plåtklädda takfönster.
- Äldre grönstrukturer i form av äldre uppvuxna träd, allé samt fruktträd från tidigare trädgårdsbildning, den anlagda dammen och bevarade äldre gångvägar.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.
- Senare tillkommen bebyggelse såsom elevhem från mitten av 1900-talet och matsal från år 1993 som i sin helhet har bevarad karaktär från respektive tid.
- Bevarade äldre gårdar i anslutning till skolområdet som berättar om den agrara näringens utbredning i bygden och som sannolikt inackorderat elever från folkhögskolan under tiden som externat.
- Omgivande öppet och brukat odlingslandskap som anknyter till Kävesta folkhögskolas tidiga historia som bondeskola och lantmannautbildning samt bygdens agrara prägel.

Elevhemmet ritat av Magnus Dahlander, uppfört år 1907. Takets utformning med halvvalmade avslut är ett av byggnadens karaktärsdrag.

Tidigare mangårdsbyggnad på gården Nybble som köptes och rustades upp av Kävesta folkhögskola i början av 1900-talet.

Före detta rektorsbostaden, uppförd 1889. Damm, gångvägar och planterade träd är del av den värdebärande grönstrukturen.

Nya skolhuset invigdes år 1926 och skiljer sig från den övriga bebyggelsen med putsade fasader och dekorativa element i klassicistisk stil.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Omgivande odlingslandskap hålls öppet och fortsatt brukande bör värnas.
- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig struktur, trädgårds- och parkmark bör värnas. Inga nya tillägg bör tillåtas mellan den äldre bebyggelsen eller ut mot vägen. Eventuella nya tillägg hänvisas till miljöns yngre delar, österut.
- Skolområdets bebyggelsestruktur bör bevaras och respekteras. Grönstrukturen i anslutning till den äldre bebyggelsen bör bevaras. Förtätning med ny bebyggelse mellan byggnaderna på trädgårdsmark ut mot vägen bör undvikas.
- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av skolmiljöns äldre delar och strukturer bör inte tillåtas. Nya tillägg hänvisas i första hand till miljöns yngre delar österut. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.
- Äldre park- och trädgårdsbildning med bevarade vägar, äldre uppvuxna träd, allén till Nya skolhuset och fruktträd bör bevaras.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Före detta prästbostaden från Sköllersta flyttades till Kävesta år 1944. Färgsättning och fasadmaterial är enhetliga för majoriteten av byggnaderna.

Före detta Nybblegården och äldre fruktträd. Uppvuxna träd och anlagda grönytor är värdebärande karaktärsdrag inom området.

Gamla skolhuset flyttades till Kävesta år 1878 och är miljöns äldsta byggnad. Rödmålad panel och vita snickerier är en av karaktärerna inom miljön.

Gamla skolhuset sett över den anlagda dammen i parken som omges av äldre uppvuxna träd.

Elevhem uppförda omkring år 1960 på Nybblegårdens tidigare mark. Byggnaderna visar på skolans fortsatta utveckling under mitten av 1900-talet.

Mindre uthus öster om elevhemmet från år 1907. Möjligtvis har det använts som förråd eller avträde för eleverna på internatet.

Gymnastikhuset, uppfört år 1896. Byggnadens utformning med rödmålad fasadpanel, sadeltak, träfönster och vita snickerier ska bevaras.

Vägen upp till Nya skolhuset ramas in av en uppvuxen allé av ek som är del av områdets gestaltning och utgör ett värdebärande karaktärsdrag.

Matsalen, uppförd år 1993, är en av miljöns yngre byggnader som tillkommit i områdets östra del.

Väster om Nya skolhuset, på andra sidan vägen, ligger två välbevarade gårdar som sannolikt flyttats ut från Kävesta by under 1800-talet.

Nya skolhuset. Odlingsmarken är ett värdebärande uttryck som förmedlar berättelsen om skolans ursprungliga inriktning och bygdens näringsfång.

Skolmiljön, vy mot norr. I förgrunden syns det nya skolhuset. Trädgård och skolgård består till stor del av grönytor. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

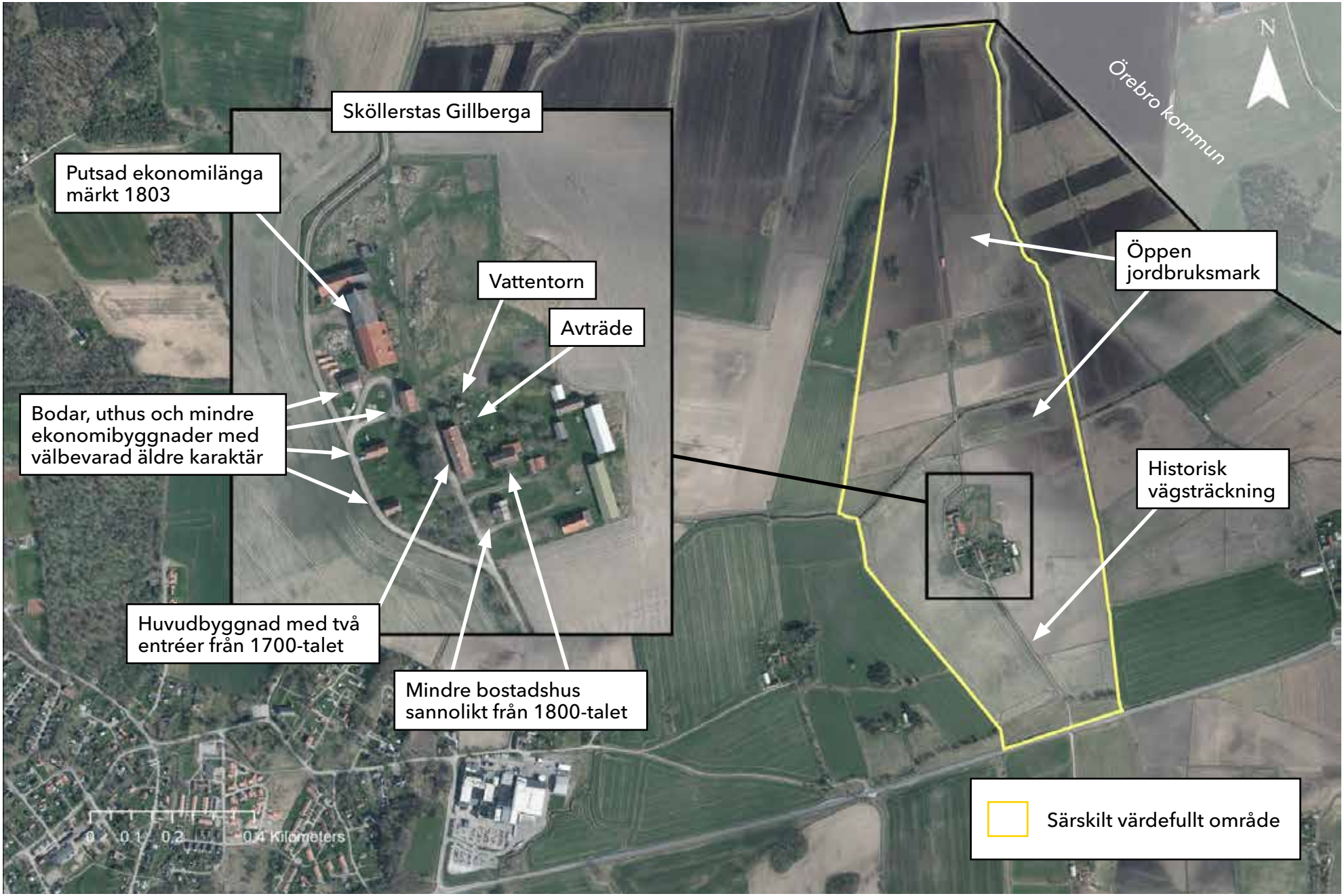
Bild tagen mot väster och visar det omgivande öppna odlingslandskapet vilket präglar skolmiljön. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 17. Sköllerstas Gillberga

BYMILJÖ, ODLINGSLANDSKAP

Sköllerstas Gillberga ligger i ett öppet jordbrukslandskap och präglas av en välbevarad bystruktur som återspeglar flera sekel av agrar utveckling. Bebyggelsen visar på byns förändring från 1600-talet och områdets långa kontinuitet.

Områdesbeskrivning
Gillberga är beläget i ett öppet jordbrukslandskap cirka en och en halv kilometer öster om Sköllersta tätort. Genom den södra delen av området löper riksväg 52 i öst–västlig riktning. Landskapet domineras av öppen odlingsmark, med bebyggelse placerad på höjder. Gillbergas ursprungliga bykärna är lokaliserad norr om riksvägen. Den äldre gårdens mangårdsbyggnad är en utsträckt byggnad i två våningar, med gul locklistpanel och vitmålade snickerier. Byggnaden har klassicistiskt utformade byggnadsdetaljer, såsom frontoner över de båda entréerna i ena långsidan. Väster om huvudbyggnaden står två tvärställda byggnader, varav den ena tidigare fungerat som tvättstuga. I norr ligger flera ekonomibyggnader, bland annat en gråputsad ladugård i sten med brutet sadeltak, daterad till år 1803. I närheten finns även svinhus, magasin och loge, samtliga med rödfärgade panelade fasader och sadeltak. På gårdsplanerna syns rester av äldre byggnadsgrunder.

Sköllerstas Gillberga
Putsad ekonomilänga märkt 1803
Vattentorn
Avträde
Bodar, uthus och mindre ekonomibyggnader med välbevarad äldre karaktär
Huvudbyggnad med två entréer från 1700-talet
Mindre bostadshus sannolikt från 1800-talet
Örebro kommun
N
Öppen jordbruksmark
Historisk vägsträckning
0 0.1 0.2 0.4 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
Det är troligt att den bördiga slätten kring Gillberga togs i anspråk relativt tidigt efter att markerna här torrlades omkring år 2000 f.Kr. Lösfynd i form av stenyxor har påträffats på höjdpartier söder om riksväg 52, och i närområdet finns gravar och gravfält som visar att området varit befolkat under lång tid. Gillberga omnämns i skriftliga dokument vid 1100-talets slut, då jarlen Birger Brosa skänkte jord i det som sannolikt är Gillberga (Gilbergh) i Sköllersta socken till Riseberga kloster.

I det historiska kartmaterialet från 1680-talet framgår att det fanns en gård på platsen. Den äldsta byggnaden i Gillberga är en mangårdsbyggnad vars stomme delvis kan vara från 1600-talet. Byggnaden har förändrats i flera omgångar. Bland annat försågs den med övervåning under 1700-talet och byggdes till vid vardera gavel. Under 1800-talet putsades manbyggnadens fasader och gaveltillbyggnaderna försågs med övervåning, varpå byggnaden fick sin nuvarande volym. Någon gång under 1900-talets andra hälft har byggnaden försetts med fasadpanel. Bebyggelsen i övrigt har tillkommit vid olika tillfällen, varav några av ekonomibyggnaderna hör till de äldsta. Ladugården är exempelvis märkt med årtalet 1803.

I början av 1800-talet ägdes Gillberga av Bo fideikommiss, som bland annat ska ha använt gården som skjutshåll för sina posttransporter. De två närliggande gårdarna har bebyggelse från 1800-talets mitt och senare del, och tillkom sannolikt i samband med att Gillberga delades upp i flera brukningsenheter omkring år 1840. Med uppdelningen i flera brukningsenheter kom den äldre manbyggnaden att inrymma fyra lägenheter, vilket förklarar de ombyggnader som genomfördes vid denna tid.

Gillberga genomgick laga skifte år 1869, varpå två gårdar ålades utflyttning och uppfördes söder om det som idag är riksväg 52. Gårdarna söder om vägen kom att kallas Övre Gillberga, medan de tre gårdarna norr om vägen kallades Nedre Gillberga. Bebyggelsen vid Övre Gillberga är från 1800-talets slut och 1900-talet.

Odlingslandskapet har genomgått en hel del förändringar genom åren, inte minst genom den omfattande sänkningen av Kvismaresjöarna under åren 1879–1888, då Gillberga och flera andra gårdar och byar i Sköllersta sockens norra del vann stora mängder odlingsbar jord. Tidigare bestod marken norr om Gillberga till stor del av sanka ängsmarker.

MOTIV TILL BEVARANDE

Sköllerstas Gillberga är en sammanhållen och välbevarad bebyggelsemiljö med lång kontinuitet. Inom det särskilt värdefulla området finns väl bevarade byggnader i form av såväl bostadshus som ekonomibyggnader samt äldre strukturer som vittnar om äldre tiders levnadsvillkor och bygdens agrara näringsfång. Mangårdsbyggnaden från 1600-talet är särskilt tongivande inom miljön och präglar Gillberga gamla bykärna. Byggnadens utformning är ett resultat av flera olika om- och tillbyggnader men den bibehåller en äldre karaktär som vittnar om Gillbergas ålder och utveckling. Området omfattar i stort Sköllersta Gillbergas historiska ägoindelning med ett öppet odlingslandskap som tydligt belyser byns historiska näringsfång och funktion, samt tydliggör sambandet mellan bebyggelsen och det omgivande odlingslandskapet.

Tillsammans med det omgivande och kontinuerligt brukade odlingslandskapet berättar Sköllersta Gillbergas bebyggelsemiljö om hur 400 år av kontinuerligt jordbruk ser ut.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Gillberga, år 1909. Foto av Samuel Lindskog. OLM-Nr.3134.B-1 Källa: Orebro läns museum via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Gillberga ligger i ett öppet och storskaligt odlingslandskap där gårdar och byar är placerade på höjder och pediment som tydligt framträder i terrängen. Den äldre bykärnan med sin samlade gårdsstruktur, den gulmålade huvudbyggnaden från 1700-talet och de bevarade ekonomibyggnaderna i sten och trä skapar en väl sammanhållen historisk miljö. Tillsammans med äldre trädgårdsstrukturer, allén utmed bygatan och kvarvarande vägsträckningar utgör området en viktig och värdefull del av det traditionella agrara kulturlandskapet.

- Det öppna och storskaliga odlingslandskapet som omger Gillberga. Gårdar och byar placerade på höjder och i landskapet.
- Gillbergas äldre bykärna och samlade gårdsstruktur med mangårdsbyggnad och tvärställda ekonomibyggnader.
- Gillbergas huvudbyggnad från 1700-talet med gul locklistpanel, vitmålade snickerier och klassicistiska detaljer och uttryck. Byggnadens proportioner, detaljer och färgsättning.
- De äldre ekonomibyggnaderna norr om huvudbyggnaden. Den gråputsade ladugården i sten från år 1803, med brutet sadeltak. Svinhus, magasin och loge med rödfärgade panelklädda fasader och traditionella sadeltak.
- Bevarade äldre trädgårdsstrukturer med uppvuxna äldre träd, allé utmed bygatan.
- Äldre bevarade vägsträckningar.

Inom miljön finns flera byggnader som bidrar till områdets äldre karaktär. Här en mindre ekonomibyggnad, traditionellt utformad och färgsatt.

Bostadshus i två våningar, vars stomme delvis kan vara från 1600-talet. Byggnaden har klassicerande detaljer, gul locklistpanel och ljusa snickerier.

En byggnad med välbevarad äldre karaktär, uppförd i suterräng med hög putsad sockel. Den ansluter i utformning och färgsättning till helhetsmiljön.

Den höga andelen bevarade äldre ekonomibyggnader inom miljön gör berättelsen om den gamla jordbruksfastigheten tydligt avläsbar.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Omgivande odlingslandskap hålls öppet och fortsatt brukande bör värnas.
- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig struktur och trädgårdsmark bör värnas. Inga nya tillägg bör tillåtas inom den äldre bykärnan. Eventuella nya tillägg hänvisas till miljöns yngre delar, i miljöns periferi.
- Befintlig bebyggelsestruktur bevaras och respekteras. Grönstrukturen i anslutning till den äldre bebyggelsen bör bevaras. Förtätning med ny bebyggelse mellan byggnaderna på befintlig trädgårds-/tomtmark bör undvikas.
- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av miljöns äldre delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.
- Äldre trädgårdsbildning med äldre uppvuxna träd bör bevaras.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Två mindre byggnader, väster om huvudbyggnaden, och trädgård med uppvuxna fruktträd. Byggnaden till höger är sannolikt en äldre tvättstuga.

Till höger i bild syns den gråputsade ladugården som är märkt med årtalet 1803, karaktärsbärande delar som stickbågiga fönster och brutet sadeltak.

Ett vattentorn och avträde/dass intill huvudbyggnaden. I trädgården finns flera äldre, uppvuxna äppelträd som bidrar till upplevelsen av miljön.

En av huvudbyggnadens entréer. Byggnaden försågs med panel någon gång under 1900-talet men bibehåller en äldre karaktär som vittnar om dess ålder.

Vägen till Gillberga kantas av en äldre uppvuxen allé.

Den äldre gårdstrukturen bör värnas och ej ytterligare bebyggas eller förses med nya tillägg som negativt påverkar upplevelsen av byns äldre delar.

Den historiska vägsträckningen ligger nära inpå den äldre huvudbyggnaden och är ett karaktäristiskt inslag i miljön som bör värnas.

Gårdsmiljön, vy österut. Gården ligger mitt i det öppna odlingslandskapet och en allé leder mot gården. Bebyggelsen berättar om om gårdens utveckling under 1800- och 1900-talen. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 18. Pålsboda

STATIONSSAMHÄLLE

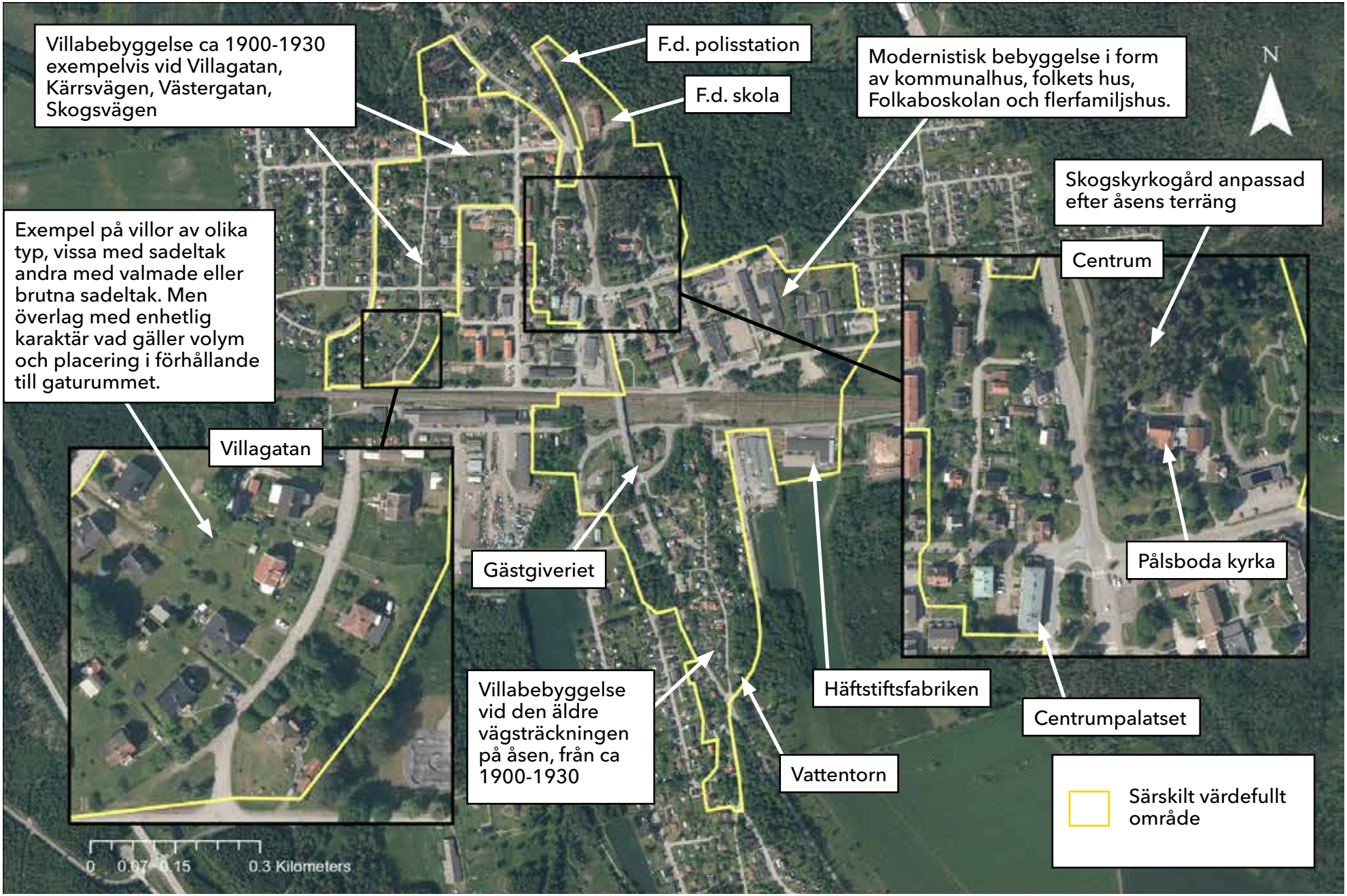
Pålsboda tätort präglas av Pålsbodaåsen, där den äldre landsvägen och åsens höjdrygg format både landskapet och tätortens tidiga villabebyggelse. Området rymmer en blandning av bostadshus, verksamhetsbyggnader och institutioner från större delen av 1900-talet, från småskaliga villor och industrimiljöer till modernistiska offentliga byggnader. Tillsammans speglar de Pålsbodas utveckling från stationssamhälle till en industri- och serviceort.

Områdesbeskrivning
Pålsboda ligger i direkt anslutning till Pålsbodaåsen, vars höjdrygg formar både landskapet och bebyggelsestrukturen i tätorten. Åsen markerar den historiska sträckningen av den gamla landsvägen mellan Östgötabygden och Närkesslätten. Tätorten präglas av småskalig villabebyggelse som tillkommit under 1900-talets första hälft och mitt, med inslag av såväl äldre som yngre byggnader och strukturer.

Söder om järnvägen, på ömse sidor om Södra Storgatan, finns en koncentration av äldre bebyggelse. Villor från 1900-talets första decennier är centrerade kring den tidigare landsvägen, som idag utgörs av Högalidsgatan och Smedjegatan. En koncentration av Pålsbodas tidiga villabebyggelse finns även norr om järnvägen, i ett område kring Villagatan, Kärrsvägen och Västergatan. Bebyggelsen här består främst av villor från 1920- och 1930-talen med klassicerande drag. Villorna är i regel uppförda i en till en och en halv våning, med tegeltäckta sadeltak, fasader i ljus puts eller träpaneler målade i rött eller ljusa kulörer. Söder om järnvägen är placeringen av husen oregelbunden och har anpassats efter åsens topografi och den slingrande äldre vägen. Villorna omhuldas ofta av lummiga tomter med uppvuxen grönska och på flera tomter finns äldre bodar och uthus bevarade.

Längs Södra Storgatan återfinns flera tidiga verksamhetsbyggnader som visar på samhällets industriella utveckling. Här ligger exempelvis den tidigare skobands- och lästfabriken från tidigt 1900-tal, en trevåningsbyggnad med ljust putsade fasader och bevarad karaktär. Strax norr om den föregående ligger före detta charkuteributiken, med rödputsade fasader och klassicerande former. I nära anslutning till järnvägen och Södra Storgatan ligger också Pålsbodas gamla gästgiveribyggnad – vinkelbyggd, med två våningar och rödfärgad panel samt sadeltak. Österut, utmed Gambovägen, ligger Svenska Häftstiftsfabrikens tegelbyggnad från 1960-talet, en funktionellt anpassad industribyggnad uppförd i tegel med sina ursprungliga neonskyltar mot norr.

I centrala Pålsboda och öster om Norra Storgatan finns bebyggelse från mitten av 1900-talet och dess andra hälft. Det före detta kommunalhuset, Folkets Hus, bibliotek, skola och en handfull flerbostadshus är uppförda i modernistisk stil och är i sin helhet välbevarade. Något längre norrut återfinns Pålsboda kyrka och begravningsplats från 1930-talet. Norr därom ligger den före detta skolan och polisstationen, vars utformning speglar modernismens intåg genom ett funktionellt formspråk och sparsamt använda dekorationer. I Pålsbodas nordvästra del finns en sammanhållen och välbevarad villabebyggelse från 1960-talet, och på Pålsbodaåsens högsta punkt, söder om järnvägen, står tätortens vattentorn från år 1965 i tidsenligt futuristiskt utförande.

Villabebyggelse ca 1900-1930 exempelvis vid Villagatan, Kärrsvägen, Västergatan, Skogsvägen
F.d. polisstation
F.d. skola
Modernistisk bebyggelse i form av kommunalhus, folkets hus, Folkaboskolan och flerfamiljshus.
N
Skogskyrkogård anpassad efter åsens terräng
Exempel på villor av olika typ, vissa med sadeltak andra med valmade eller brutna sadeltak. Men överlag med enhetlig karaktär vad gäller volym och placering i förhållande till gaturummet.
Centrum
Villagatan
Gästgiveriet
Pålsboda kyrka
Villabebyggelse vid den äldre vägsträckningen på åsen, från ca 1900-1930
Häftstiftsfabriken
Centrumpalatset
Vattentorn
Särskilt värdefullt område
0 0.07 0.15 0.3 Kilometers

Övergripande historik
Pålsboda är en tätort som växt fram efter att Västra stambanan anlades år 1862. I området fanns då fem gårdar – Backa, Falla, Folkasboda, Kärr och Pålsboda. När järnvägen drogs genom Pålsbodaåsen vid Brötabacken schaktades stora mängder massor bort för att möjliggöra spårens dragning. Längs åsryggen löpte sedan länge den gamla landsvägen mellan Östgötabygden och Närkesslätten. Vid korsningen mellan järnvägen och landsvägen uppfördes Pålsboda stationshus på kaptensbostället Pålsbodas mark, vilket gav namn åt både stationen och det framväxande samhället.

Runt stationen etablerades tidigt byggnader för att tillgodose järnvägens och resenärernas behov, såsom godsmagasin och handelsbod. År 1867 lät Gustav Adolf Coyet uppföra en gästgiverigård på Kärrs mark, dit gästgiveriverksamheten från både Sköllersta och Svennevad flyttades. Mellan åren 1867 och 1936 hölls årliga marknader vid gästgiveriet och på åsen, vilket bidrog till att platsen blev en lokal knutpunkt. Under slutet av 1800-talet uppfördes även några av de första bostadshusen utmed landsvägen söder om stationen.

Pålsboda blev tidigt en viktig omlastningsplats för gods till och från bruken i södra Närke. Rollen stärktes ytterligare när den smalspåriga järnvägen Pålsboda–Finspång öppnades år 1874 och senare förlängdes med sträckan Pålsboda–Örebro år 1901.

Även de religiösa och sociala folkrörelserna fick tidigt fäste. Baptisternas första Elimkapell i Pålsboda uppfördes år 1879 väster om landsvägen och återuppfördes på samma plats efter en brand år 1924. Missionsförbundets kapell Betania etablerades år 1907 vid Högalidsgatan, i en byggnad som flyttats från Sörby i Sköllersta. Nerikesbaneret bildades på 1890-talet och köpte år 1910 en stuga som byggdes om till ordenshus. Under 1940-talet anlades också Folkets Park i norra delen av samhället.

Vid sekelskiftet 1900 började bebyggelsen ta fart. När järnvägen till Örebro stod färdig år 1901 påbörjade släkten Coyet avstyckning av tomter från gården Kärr. Under 1910- och 1920-talen fortsatte avstyckningen av nya tomter söder om stationen, på mark som tillhörde gården Backa, vilket ledde till ett omfattande småhusbyggande. Många egnahem uppfördes längs dåvarande landsvägens båda sidor. Landsvägens sträckning har därefter justerats, och den äldre sträckningen motsvaras idag av Högalidsgatan och Smedjegatan.

Under 1920- och 1930-talen växte villaområdet i nordvästra Pålsboda fram, främst längs Villagatan, Västergatan och Kärrsvägen. Området hade dessförinnan endast rymt några få stugor och ett husartorp.

Industrin etablerades successivt. Ett sågverk grundades år 1904, och år 1916 uppfördes en skobands- och lästfabrik på åsens västra sida, som också inrymde biograf. Byggnaden förstördes i en brand 1939, men restaurerades redan året därpå och användes därefter av Svenska Häftstiftsfabriken fram till år 1962. Vid sidan av dessa verksamheter fanns under tidigt 1900-tal även charkuteri, rökeri, diverse affärslokaler, mejeri liksom tryckeri och café. Längs Södra Storgatan låg fram till 1930-talet en valsullsfabrik och något längre norrut ett slakteri. Här fanns också en elektrisk kvarn som var i drift fram till 1960-talet.

Pålsboda kyrka stod färdig år 1936, ritad av arkitekt Martin Westerberg, inspirerad av kyrkan i Sköllersta. År 1942 blev Pålsboda municipalsamhälle. Kommunerna Bo, Sköllersta och Svennevad slogs samman år 1952 och införlivades år 1971 i Hallsbergs kommun.

Än idag kännetecknas tätorten i stor grad av småskalig villabebyggelse från 1920- och 1930-talen och framåt, med tydliga spår av sin järnvägsanknutna historia och den tidiga industrietableringen och inslag av byggnader tillskrivna förra sekelskiftets folkrörelser. Sida vid sida med det tidiga 1900-talets bebyggelse står också byggnader som representerar Pålsbodas utveckling under 1900-talets mitt och andra hälft. Några av dem är före detta kommunalhuset (1963), Folkaboskolan (1965), vattentornet (1965), gamla polisstationen (1950) och Norra skolan (1942), som genom sin bevarandegrad och helhetskaraktär förmedlar berättelsen om tätortens tillväxt och utveckling under denna period.

MOTIV TILL BEVARANDE

Sammantaget berättar området vid Pålsbodaåsen om tätortens utveckling från ett litet stationssamhälle till en mindre central- och industriort med villabebyggelse och allmännyttiga institutioner under stora delar av 1900-talet. Sida vid sida med företeelser från sent 1800-tal och det tidiga 1900-talet finns strukturer och byggnader som representerar Pålsbodas utveckling under 1900-talets mitt och senare hälft.

Tätortens välbevarade tidsskikt skapar ett pedagogiskt och tydligt avläsbart exempel på samhällsutvecklingen under det förra århundradet. Den bevarade bebyggelsen förmedlar också kunskap om det svenska välfärdssamhällets utveckling, med företeelser som speglar framtidstro och socialt ansvarstagande. Genom offentliga byggnader som skola, bibliotek, folkets hus och det tidigare kommunhuset illustreras samhällets satsning på utbildning, kultur och demokratiska mötesplatser.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Pålsboda, 1939. Foto av AB Flygtrafik. OLM-2003-25-385. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Pålsboda präglas av en tydligt läsbar ortsstruktur där äldre gatunät, tomtindelningar och vägdragningar på åsen möter tätortens olika bebyggelseårsringar. Den äldsta bebyggelsen kring de historiska vägarna – med gästgiveri, frikyrkor och bostadshus – visar stationssamhällets tidiga utveckling, medan kyrkomiljön och centrumkvarteren speglar ortens fortsatta tillväxt under 1900-talet. Egnahemsbebyggelse, institutionsbyggnader och industriella anläggningar från samma period bidrar till en varierad men sammanhållen miljö som tydligt speglar Pålsbodas framväxt som central- och industriort.

- Pålsbodas äldre planstrukturer med bevarade gatunät, tomtindelningar och fastighetsgränser.
- Historiska vägsträckningar på åsen.
- Tätortens olika årsringar med bebyggelsemiljöer från 1800-talets andra hälft till 1900-talets mitt och andra hälft.
- Pålsbodas äldsta bebyggelse i anslutning till de äldre vägsträckningarna på åsen. Exempelvis gästgiveriet, frikyrkobyggnader och inslag av äldre bostadshus berättar om det tidiga stationssamhället innan den omfattande exploateringen under tidigt 1900-tal.
- Pålsboda kyrkomiljö med kyrka, fristående klockstapel och skogskyrkogård anpassad efter åsens naturliga förutsättningar, med höga uppvuxna tallar och omgiven av bogårdsmur i natursten.
- Pålsboda centrum med Centralpalatset som i sin helhet är välbevarat från uppförandetiden. Putsade fasader, butikslokaler i markplan, helvalmat och flackt sadeltak i olika nivåer, fönster av modern typ utan spröjs.
- Bebyggelse som speglar utvecklingen under 1900-talets mitt och andra hälft med samhällsnyttiga funktioner och byggnader såsom tidigare kommunalhuset, Folkets Hus, Folkaboskolan och före detta polishuset. Respektive byggnads ursprungliga formspråk och material, sparsamt dekorerade tegelfasader, stora fönster utan spröjs, flacka tak.
- Villabebyggelse av egnahemskaraktär från 1900-talets första hälft, som speglar en expansiv epok i tätortens utveckling. Koncentrationer av bebyggelse med bevarad karaktär framförallt utmed Villagatan, Västergatan, Kärrsvägen, Högalidsgatan och Smedjegatan. Småskalig villabebyggelse i en variation av stilar som var rådande under 1900-talets första hälft, exempelvis nationalromantik, panelarkitektur, jugend, 1920-talsklassicism och funktionalism. Förekomsten av äldre uthusbyggnader ofta placerade i tomtgräns, som är viktiga för miljöns karaktär.
- Äldre industri- och verksamhetsbebyggelse såsom skobands- och lästfabriken, charkuteri, Häftstiftsfabriken, vilka speglar Pålsbodas utveckling som mindre industriort under stora delar av 1900-talet. Respektive byggnads ursprungliga utformning som berättar om arkitekturens utveckling under århundradet.

Gamla skobands- och lästfabriken utmed Södra Storgatan. Här låg under en period häftstiftstfabriken, innan de flyttade till nya lokaler på 1960-talet.

Uppe på åsen, utmed den äldre vägsträckningen, finns flera byggnader från Pålsbodas utveckling i början av 1900-talet.

Utmed Villagatan finns en koncentration av egnahemsvillor från 1920-talets med bevarad karaktär. Särskilt karaktäristiskt för dessa områden är de enhetliga volymerna, ofta i likartade former med långsida mot gatan.

Det så kallade Centralpalatset på Köpmangatan uppfördes på 1940-talet med hyreslägenheter och butikslokaler. Det är i sin helhet välbevarat, med karaktär av kvarvarande funktionalism.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig plan- och bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och stadsbild, gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.

- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet.

- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till områdets äldre karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas. Häckar och staket mot gatan bör hållas låga.

- Äldre bebyggelse ska bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- Äldre vägsträckningar bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Kommunalhuset och senare Folkets Hus. Byggnaden uppfördes likt Folkaboskolan under 1960-talet med röda tegelfasader och är i sin helhet välbevarad.

Oster om Folkaboskolan finns fyra lamellhus uppförda omkring år 1970. Byggnaderna och den anlagda parkmarken är goda representanter för sin tid.

Före detta polishuset, uppfört cirka 1950 i tidsenligt formspråk och material. Trots senare ändringar bibehåller byggnaden sin karaktär.

Kommunalhusets "baksida" mot norr. Vidbyggt finns en låg del med hög murad skorsten som tillsammans med Kommunalhuset och Folkaboskolan bildar en sammanhållen miljö med karaktäristisk 1960-talsarkitektur.

Klockstapeln är uppförd på en souterrängvåning som använts som likkällare. Taket har en hög spånklädd spira. Byggår 1936.

Kyrkogården är anpassad efter den befintliga terrängen och är till stor del bevuxen med stora tallar, vilket ger den en tydlig karaktär av skogskyrkogård.

Större bostadshus i 1920-talsklassicism. Spröjsade tvåluftsfönster i trä, locklistpanel och sparsamma dekorationer i kontrasterande mörk färg är exempel på karaktärsdrag som är värdebärande för denna byggnad.

Bebyggelse med egnahemskaraktär utmed Villagatan i olika utförande. Mansardtak, sadeltak och helvalmade sadeltak förekommer. De uppvuxna träden är miljöskapande och bidrar till förståelsen av områdets ålder.

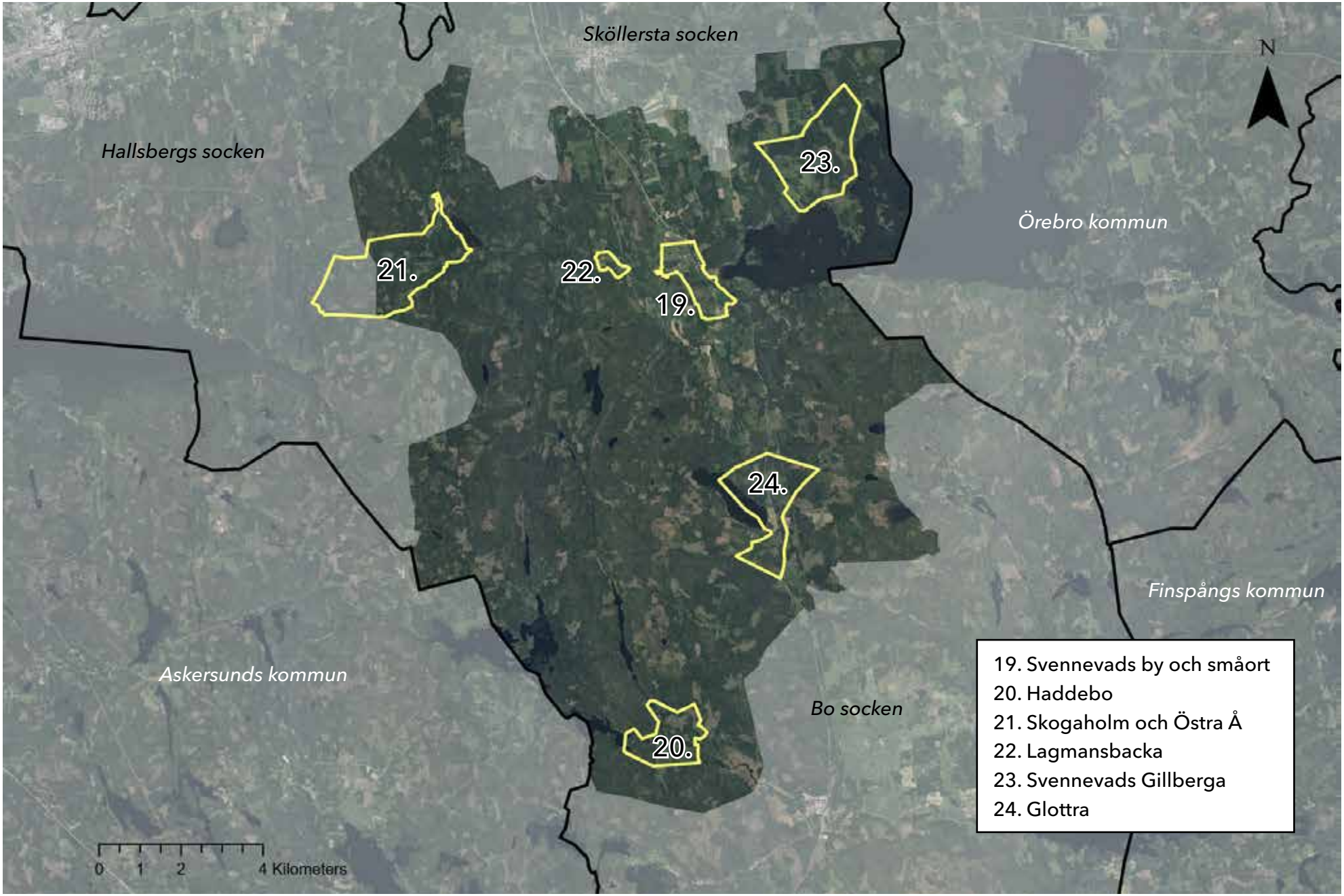
Pålsboda kyrka uppfördes åren 1934-1936 efter ritningar av arkitekt Karl Martin Westerberg som ska ha haft Sköllersta kyrka som förebild. Kyrkan består av ett rektangulärt långhus med smalare rakslutet kor i öster, avdelat vapenhus i långhusets västra del och mindre vinkelbyggd kyrksal i söder.

AB Svenska Häftstiftsfabrikens lokaler har bevarad äldre karaktär, ursprungliga egenskaper som tegelfasad, fönsterband och den gamla skylten.

Svennevads socken

Landskapet kännetecknas av övergången mellan Närkeslättens öppna jordbrukslandskap i norr och ett skogsdominerat, kuperat högland i söder, där vattendrag och höjdryggar har styrt bosättning och markanvändning över lång tid. Svennevads sockencentrum berättar om utvecklingen från medeltida kyrkby till 1900-talets moderna samhälle. Från medeltiden och framåt har vattnets kraft utnyttjats för kvarnar, järnbruk och senare industriella verksamheter. Vid Skogaholm, i Haddebo och Lagmansbacka finns välbevarade miljöer med lämningar efter dammar, masugnar, smedjor och kvarnar som berättar om brukssamhällets historia i socknen. Det öppna odlingslandskapet med gårdar, torp och säterier så som Gillberga och Glottra berättar om jordbrukets betydelse. Socknens särskilt värdefulla kulturmiljöer berättar om samspelet mellan människa och landskapet över flera hundra år.

Sköllersta socken
Hallsbergs socken
Örebro kommun
Finspångs kommun
Askersunds kommun
Bo socken
N
23.
21.
22.
19.
24.
20.
19. Svennevads by och småort
20. Haddebo
21. Skogaholm och Östra Å
22. Lagmansbacka
23. Svennevads Gillberga
24. Glottra
0 1 2 4 Kilometers

Område 19. Svennevads by och småort

KYRKBY, SAMHÄLLSBILDNING

Svennevad rymmer ett tydligt historiskt sockencentrum där den klassicistiska 1700-talskyrkan, prästgården och den äldre bykärnan samspelar med den senare bebyggelsen som vuxit fram på och omkring Svennevadsåsen. Här möts öppet odlingslandskap, frikyrkomiljöer, småskalig åsbebyggelse och tidiga samhällsfunktioner som skola och lanthandel. Tillsammans bildar de en mångskiktad kulturmiljö där både medeltida strukturer och 1800–1900-talens utveckling fortfarande är tydligt avläsbara i landskapet.

Områdesbeskrivning

Området består dels av Svennevads by, dels av ett medeltida sockencentrum och det samhälle som växte fram på och omkring Svennevadsåsen under 1800- och 1900-talen.

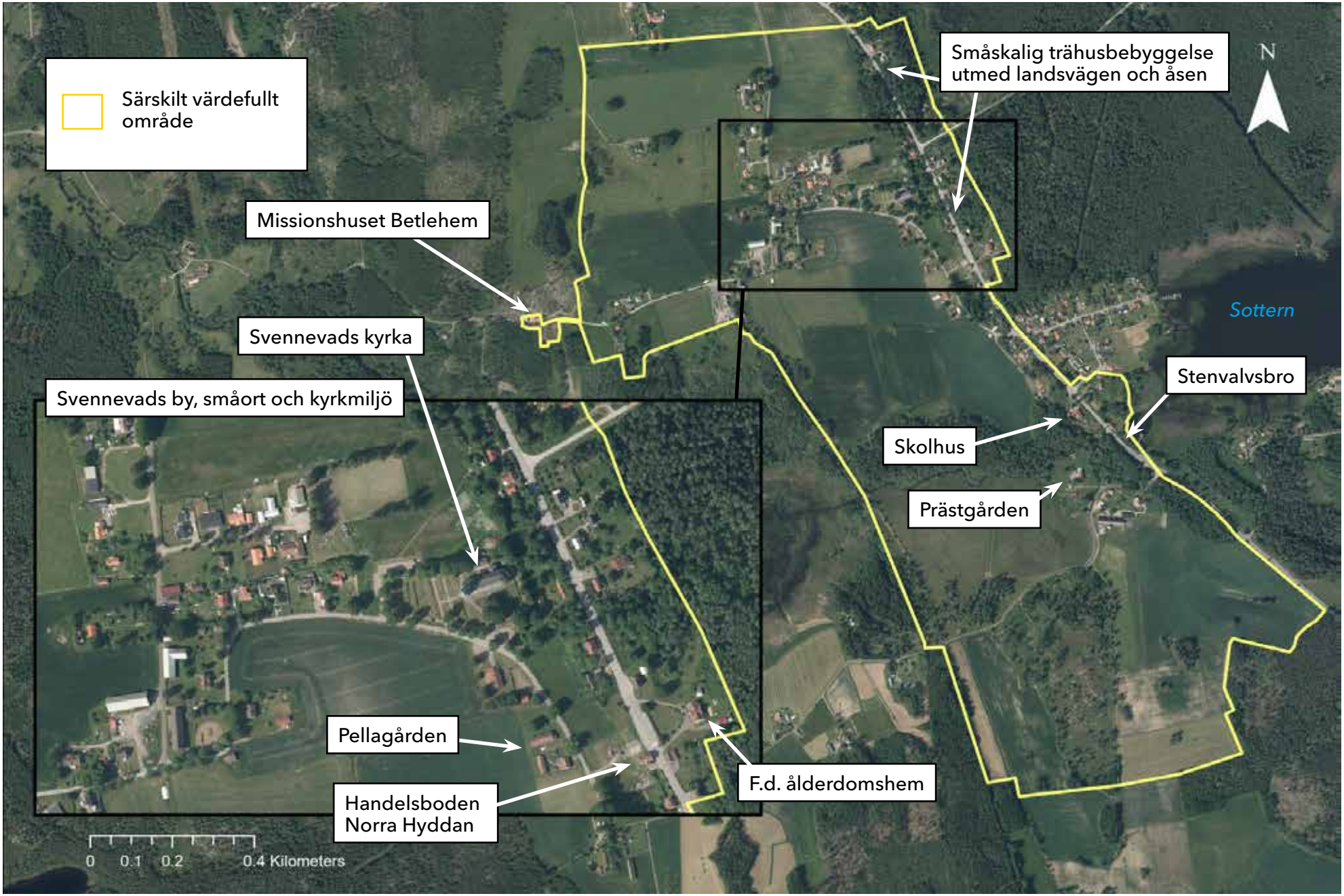
Svennevads kyrka ligger direkt väster om rullstensåsen, mellan vägen och Svennevads bys historiska bykärna. Kyrkan är vitputsad och uppförd under 1700-talets senare del i tidstypisk klassicism. Kyrkan har ett av landets bäst bevarade gustavianska kyrkorum, med interiör och inventarier bevarade från uppförandetiden. Kyrkogården har flera äldre uppvuxna träd och omgärdas av en kallmurad naturstensmur. I nära anslutning till kyrkan finns ett äldre kyrkstall, med stående, rödmålad lockpanel och ett brant sadeltak. Invid kyrkan finns också ett yngre församlingshem som tillsammans med de övriga byggnaderna bildar en sammanhållen kyrkomiljö.

I Svennevads södra del ligger prästgården, där den legat åtminstone sedan 1600-talet. Det nuvarande bostadshuset från slutet av 1700-talet fick sitt nuvarande utseende omkring förra sekelskiftet. Till prästgården hör också två mindre bodar från 1700-talet samt ekonomibyggnader från 1800-talets senare del.

Väster om åsen och kyrkan breder ett öppet odlingslandskap ut sig. Svennevads bys historiska bykärna har en koncentration av äldre bostadshus och ekonomibyggnader från 1800-talet och tidigt 1900-tal, med inslag av senare tillkommen bebyggelse. Byggnaderna är i regel klädda i panel och rödmålade, med sadeltak och vita snickerier. Ett antal timrade ekonomibyggnader saknar panel. Intill vägen i byns södra del ligger en äldre bevarad smedja. Gårdar som ålades med utflyttning vid laga skifte ligger utspridda i det annars öppna odlingslandskapet.

Väster om Svennevads bykärna finns två äldre frikyrkobyggnader. Missionshuset Betlehem, uppfört 1908, med T-formad plan och fasader klädda dels i stående, dels i liggande spontpanel. Missionshuset är idag bostadshus men är till sin karaktär välbevarat och visar kanske främst genom sina höga spetsbågiga fönster på byggnadens ursprungliga användning. Den äldre av de två frikyrkolokalerna, Betlehemskapellet som uppfördes på 1870-talet, har varit privatbostad sedan 1908 och har karaktär av traditionell parstuga.

Uppe på Svennevadsåsen, på vardera sida om landsvägen, finns en relativt småskalig bebyggelse som uppfördes under 1800-talets senare del och 1900-talets första hälft. Majoriteten av bostadshusen har rödmålade panelfasader, vitmålade fönster i trä och sadeltak täckta

Särskilt värdefullt område
Småskalig trähusbebyggelse utmed landsvägen och åsen
N
Missionshuset Betlehem
Svennevads kyrka
Svennevads by, småort och kyrkmiljö
Sottern
Stenvalvsbro
Skolhus
Prästgården
Pellagården
Handelsboden Norra Hyddan
F.d. ålderdomshem
0 0.1 0.2 0.4 Kilometers

med rött lertegel. Bebyggelsen ligger idag nära vägen, på grund av breddningen som genomfördes under 1900-talet.

Den annars småskaliga bebyggelsen på åsen kontrasteras bland annat av en före detta lanthandel, från år 1897, i två våningar med vitputsade fasader. De stora butiksfönstren mot vägen förmedlar tydligt byggnadens tidigare användning. I ortens södra del ligger Svennevads gamla skola, från år 1895, en förhållandevis stor volym byggd i vinkel med välbevarad äldre karaktär.

Övergripande historik
Byn Svennevad har en lång historia. Kyrkbyn nämns för första gången i skrifterna från år 1332. I det historiska kartmaterialet från mitten av 1600-talet finns såväl kyrkan som prästgården utritade på samma plats som idag. I samma karta finns även en vägkrog, eller ett gästgiveri, i nära anslutning till bron över Svennevadsån.

Den medeltida kyrkan revs år 1782 och ersattes strax därefter av en ny kyrka i sten. Kyrkobygget finansierades delvis av Skogaholms bruksherre Gustaf Philip Wennerstedt, som också ska ha varit initiativtagare till kyrkans tillkomst. Traktens bönder och skogsägare stod till tjänst med timmer, kalkbränning och körslor. År 1786 stod den nya kyrkan färdig, vilken gavs namnet Gustavs kyrka. Vem som ritat kyrkan är inte känt, men man tror att Carl Fredrik Adelcrantz har varit involverad i kyrkans utformning.

Den nuvarande prästgården uppfördes år 1793 och hade ursprungligen en våning. Omkring 1890 byggdes huset om och försågs med en övervåning. Under samma period uppfördes en ny arrendegård, söder om prästgården, vars nuvarande mangårdsbyggnader är uppförda under 1950-talet.

Den tidigaste bebyggelsen i Svennevad, förutom kyrkan och prästgården, var centrerad till Svennevads by. På 1550-talet bestod Svennevads by av sex gårdar, och byn var fram till laga skiftet 1835-36

En äldre bil framför Norra Hyddan, Svennevad. Okänt år. Foto av Gustaf Ferdinand Hallberg. OLM-2008-1-630. Källa: Örebro läns museum via Digitalt Museum.

samlad som en radby. Vid tiden för skiftet fanns i byn 18 jordägare, varav tio ålades att flytta ut från byn. Pellagården, som ligger strax väster om landsvägen, är en av de utflyttade gårdarna. Till byn hörde också ett tjugotal torp, varav ett soldattorp.

Först under 1800-talet, och en bit in på 1900-talet, började Svennevadsåsens krön att bebyggas i större omfattning. Bostadshusen som uppfördes utmed vägens båda sidor var små och saknade egen jordbruksmark. De som bodde här arbetade sannolikt vid gårdarna i närområdet, såsom de i Svennevads by. Vid landsvägen uppfördes på 1850-talet också en lanthandel, kallad Norra Hyddan, som år 1897 ersattes med en ny byggnad strax intill. År 1931 uppfördes även ett ålderdomshem i åssluttningen öster om landsvägen.
Landsvägen uppe på åsen kan genom de historiska kartorna beläggas

till åtminstone 1600-talet, men är sannolikt äldre än så. En stenbro uppfördes över Svennevadsån år 1766, och genomgick en större ombyggnad år 1866. Bron har fått sitt nuvarande utseende under 1900-talet, då den breddats och försetts med räcken i järn. Vägen har moderniserats under 1900-talet i samband med bilismens genombrott, men den äldre sträckningen är överlag bevarad. I samband med att vägen lades om på 1950-talet, breddades även vägbanan vilket ledde till att tomterna minskade längs vägen och bostadshusen hamnat nära vägbanan.

1874 drogs den smalspåriga järnvägen Pålsboda-Finspång strax väster om Svennevads by och en stationsbyggnad uppfördes i Svennevad. Banan revs upp efter knapp 100 år, år 1962.

Baptistförsamlingen bildades i byn på 1860-talet, och höll till en början sina möten ute i hemmen eller i någon inhyrd lokal. År 1873 uppförde församlingen ett eget kapell, vilket år 1908 ersattes av den större Betlehemskyrkan som står bevarad väster om Svennevads by. Kapellet från år 1873 omvandlades senare till bostadshus.

År 1895 uppfördes en ny skola, på åsen strax norr om Svennevadsån, väster om vägen. Undervisning pågick fram till år 1969.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området med Svennevads by, kyrkomiljön, de öppna odlingsmarkerna och den äldre bebyggelsen på Svennevadsåsen utgör en särpräglad och välbevarad kulturmiljö som speglar en längre utveckling, från medeltiden fram till 1900-talets moderna samhällsbildning. Tillsammans speglar dessa strukturer utvecklingen av en traditionell kyrkby, ett agrart kulturlandskap samt framväxten av ett lokalt centrum längs en historiskt betydelsefull kommunikationsled.

Den kontinuerligt brukade odlingsmarken är i stort oförändrad sedan åtminstone 1800-talet och berättar om bygdens agrara näringsfång. Den berättar också om förutsättningarna som styrt bebyggelseutvecklingen och gårdarnas koppling till den brukade marken. Prästgårdens ägor förmedlar också berättelsen om prästbostället som en jordbrukande enhet under äldre tider.

Området utgör ett särskilt värdefullt kulturmiljöområde på grund av sin välbevarade helhetskaraktär, sin långa historiska kontinuitet och sin stora variationsrikedom av byggnader och miljöer som tillsammans berättar om kyrkbygdens, jordbrukets, frikyrkans och det lokala vardagslivets utveckling. Helheten är ovanligt intakt och bär betydande pedagogiska och miljöskapande värden. Bevarande av områdets struktur, karaktär och byggnadsbestånd är därför av stor vikt.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Värdebärande karaktärsdrag

Området präglas dels av den välbevarade historiska bykärnan, dels av den mindre orten utmed landsvägen uppe på åsen. Längs den historiska vägsträckningen på åsen finns flera företeelser som speglar samhällets utveckling under 1800- och 1900-talet, med kyrkomiljön som central punkt. Äldre agrar bebyggelse finns både i Svennevads bykärna och vid de utflyttade gårdarna efter laga skifte. Prästgården, handelsboden vid landsvägen, det tidigare ålderdomshemmet samt vägsträckningen med bron över Svennevadsån bidrar tillsammans till områdets kulturhistoriska helhetsmiljö.

- Svennevads bys bevarade bystruktur med gårdar i ursprungliga lägen, väster om kyrkan utmed Bygatan, omgärdade av öppen jordbruksmark.

- Svennevads samhälle/småort med bevarade strukturer och bebyggelse som visar på utvecklingen under 1800- och 1900-talen. Stor andel bostadshus med små volymer, på små tomter utmed den äldre vägsträckningen på åsen. Handelsbodar vid landsvägen, med bevarad äldre karaktär som berättar om platsens betydelse som samlingsplats i äldre tider.

- Den samlade kyrkomiljön med Svennevads kyrka i gustaviansk stil från sent 1700-tal, äldre bevarat kyrkstall, bogårdsmur och församlingshem.

- Äldre bebyggelse med agrar karaktär, koncentrerad kring Svennevads by samt vid de under laga skifte utflyttade gårdarna. Bebyggelse i huvudsak från 1800- och 1900-tal, med bevarade äldre byggnadsdelar och detaljer. Stor andel äldre ekonomibyggnader som skapar förståelse för bygdens näringsfång och byggnadstradition vid tiden för laga skifte.

- Svennevads prästgård med bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-tal, med tillhörande öppna jordbruksmarker. Bostadshuset med bevarad äldre karaktär från omkring förra sekelskiftet, bodar från 1700-tal. Prästgårdens placering, ursprunglig från åtminstone 1700-talet. Delar av äldre allé på Sörbergsvägen.

- Karaktärsskapande bebyggelse såsom före detta skola uppförd år 1895 och ålderdomshem uppfört år 1931, med bevarad karaktär av respektive ålder. Missionshuset Betlehem från år 1908 som i stil och utförande är typiskt både för sin tid och funktion.

- Vägens sträckning genom området, samt bron över Svennevadsån.

Församlingshemmet vid Svennevads kyrka är ursprungligen ett skolhus som flyttats från Svennevads Gillberga.

Det äldre bevarade kyrkstallet, uppfört i trä på stenplintar med sadeltak. Enligt uppgift finns spiltorna kvar i stallet som är miljöskapande och ingår i kyrkomiljön.

Svennevads prästgård ligger en bit söder om samhället, men bör ändå anses tillhöra kyrkomiljön. Bostadshuset har byggts om och till vid olika tillfällen men behåller karaktär av tidigt 1900-tal. Till vänster en bod från 1700-talet.

Gustavskyrkan är en välbevarad representant för kyrkobyggandet i Sverige under Gustav IIIs regeringstid. Kyrkogården omgärdas av en bogårdsmur och på kyrkogården finns flera äldre uppvuxna träd.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter ska inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och tomt/trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid fasadändring.

- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till landsvägen på åsen, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelse och gårdsstrukturer. Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- De historiska vägsträckningarna såsom de vid Svennevads by samt uppe på åsen bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Den öppna jordbruksmarken kring Svennevads by och vid prästgården bör även fortsättningsvis hållas öppen.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Handelsboden "Nya Norra Hyddan". Bebyggelsen utmed landsvägen är anpassad efter åsens höjdskillnader, såsom här med suterrängvåning.

Ett av de småskaliga bostadshusen av typen enkelstuga utmed landsvägen. Trots de nya fönstren bibehåller byggnaden delar av sin äldre karaktär.

Bebyggelsen utmed landsvägen är i huvudsak småskalig, med ett fåtal byggnader högre majoritetens 1,5 våning. De små bostadshusen saknar i regel större tomtbildning och de har långsidan vänd mot landsvägen.

Enkelstuga med välbevarad karaktär. Sannolikt uppfört omkring förra sekelskiftet. Skivtäckt plåt på sadeltak och lövsågerier i den öppna farstukvisten är några av byggnadens värdebärande karaktärsdrag.

Svennevads före detta skola har välbevarad karaktär, med flera ursprungliga byggnadsdelar och detaljer.

Trots senare ändringar berättar ålderdomshemmet om samhällets utveckling och högre levnadsstandard på landsbygden under 1900-talets första hälft.

Den välvda stenbron söder över Svennevadsån, söder om den före detta skolan. Enligt uppgift har den byggts om och förstärkts flera gånger, men har trots det bevarat sin karaktäristiska utformning och bidrar till helhetsmiljön.

Missionshuset Betlehem i områdets västra del. Funktionen är inte längre som religiös samlingsplats, men den karaktäristiska utformningen med nygotiskt spetsbågiga och höga fönster minner om byggnadens ursprungliga syfte.

Välbevarade ekonomibyggnader med djurhållningsdel i rött tegel och bevarade småspröjsade fönster i Svennevads bys gamla bykärna.

Vy från Svennevads by västerut, över det öppna odlingslandskapet, mot Missionshuset Betlehem.

Bygatan vid Svennevads by som knyter ihop den gamla bykärnan med de vid laga skifte utflyttade gårdarna norrut. Ekonomibyggnaderna ligger nära vägen och bildar ett karaktäristiskt gaturum som präglas av den agrara bebyggelsen.

Del av Svennevads bys gamla bykärna. Den bevarade äldre bebyggelsen är traditionellt rödmålad och bildar ett relativt slutet gårdsrum. Tillsammans skapar bostadshus och ekonomibyggnader en bevarad helhetsmiljö.

Område 20. Haddebo

HERRGÅRDSLANDSKAP, TORP, ARBETARBOSTÄDER, BRUKSMILJÖ

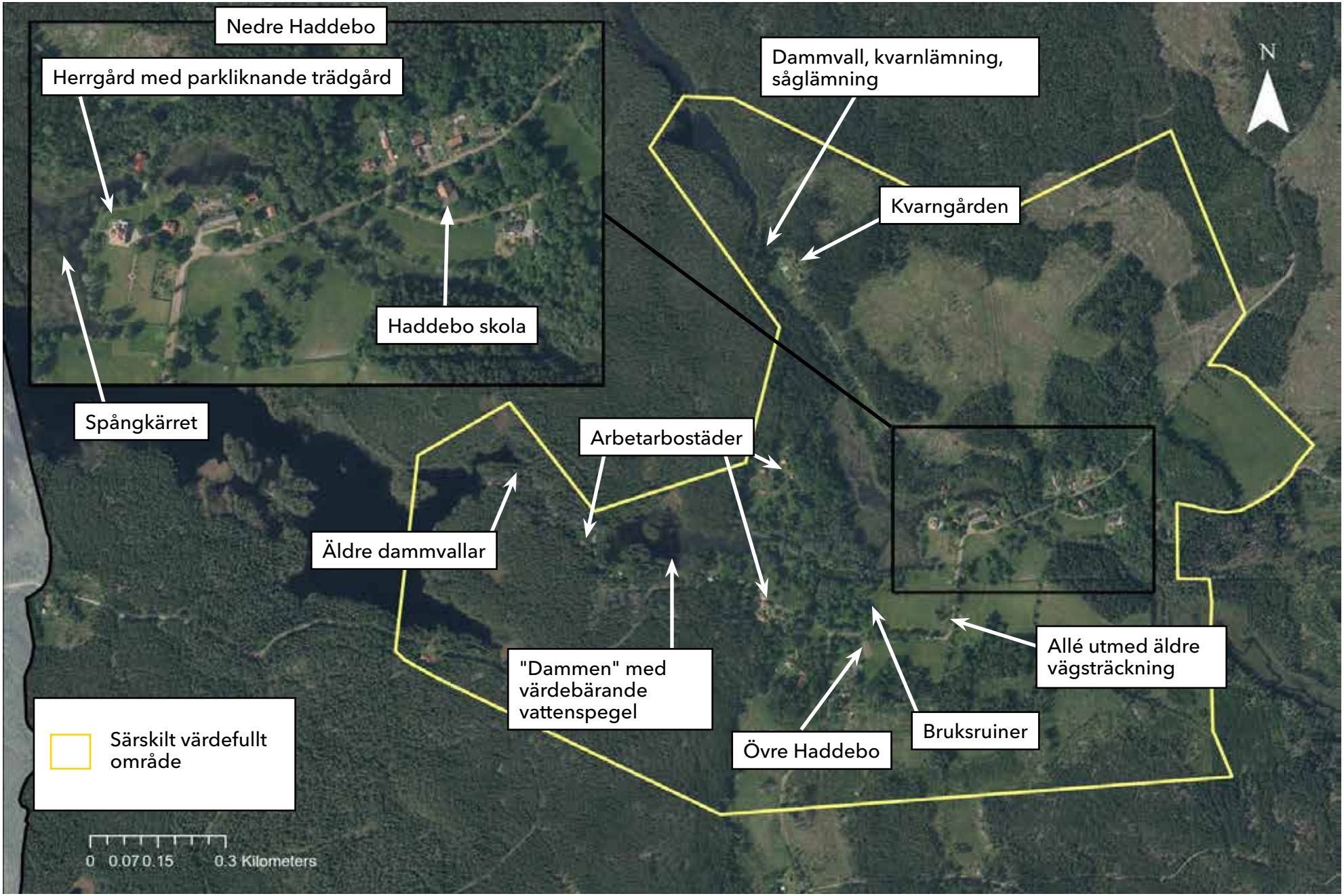
Haddebo har en lång historia som tydligt kan avläsas inom miljön. Här finns ruiner efter det gamla bruket, arbetarbostäder och andra byggnader samt strukturer med höga kulturhistoriska värden. Brukets verksamhet under 1800- och 1900-talen har varit särskilt präglande för miljön och lämnat de tydligaste spåren i landskapet. Tillsammans utgör de värdefull kulturmiljö som målar en lättläst bild av Haddebos utveckling och historia från 1500-talet till och med 1920-talet då bruket slutligen lades ned.

Områdesbeskrivning
Haddebo ligger i Svennevads sydvästra delar, strax väster om Hjortkvarn. Bebyggelsemiljön utgör ett öppet parti med jordbruksmark och hagar i nära anslutning till Haddeboån och Kvarnbäcken och åarnas respektive dammar. Miljön omges av tät skog i alla väderstreck. Inom miljön finns två större dammar vid namn Spångkärret och Dammen. Spångkärret fylls på med vatten från både Dammen och Bavlingssjön och mynnar vidare ut i Haddeboån. Dammen fylls i sin tur på via vatten från den närliggande Östersjön, sammankopplad med Hjärtasjön.

I området mellan de två dammarna finns lämningarna efter bruket. Här finns minst åtta grunder bestående av både kallmurar, slaggsten och betong. Överallt finns spår i marken efter den omfattande bruksdriften i form av slaggsten och kraftiga terrassmurar. Det gamla bruksområdet utgör fornlämning. Inom området finns även fördämningar och en mindre kraftstation från 1800-talets slut som idag används för att generera vattenkraft. Kraftstationen är välbevarad och har ett enkelt utseende med vitputsade väggar av tegel, ett papptäckt sadeltak, stora småspröjsade fönster och en dörr i trä, bägge delarna målade i gult. Strax norrut högre upp i slänten, finns en äldre tvättstuga sannolikt uppförd under 1800-talet. Det är en vitputsad tegelbyggnad med rödfärgade panelade gavelrösten, tegeltäckt sadeltak och vitmålade spröjsade fönster. Tvättstugan har en generellt välbevarad karaktär men är i mycket dåligt skick.

Norr om Dammen finns två gamla arbetarbostäder med komplementbyggnader samt ett lite avsides placerat torp. Av dessa är endast torpet, vid namn Åtorp, välbevarat medan de andra två bostadshusen är förändrade under 1900-talet men har en till viss del bevarad karaktär. Åtorp har röda rödfärgade timmerfasader, tegeltäckt sadeltak, vitmålade snickerier, knutar och fönster samt en grön dubbeldörr till entré.

Drygt hundra meter västerut, alldeles invid vägen, ligger ytterligare två av brukets före detta arbetarbostäder, Fridhem och Klämman. Dessa är större än de tidigare nämnda arbetarbostäderna och var avsedda som flerfamiljsbostäder. Båda är rödfärgade och har två våningar, troligen byggda någon gång under 1800-talets slut. Den södra av de två har blivit moderniserad, sannolikt under 1930- eller 1940-talet och har fått en funktionalistisk karaktär. Den norra har under 2000-talet blivit renoverad men har en delvis bevarad karaktär. På tomten finns äldre uthusbyggnader bevarade. Strax öster om dessa ligger resterna efter Övra Haddebo. Av herrgårdens bebyggelse finns idag inget kvar. Själva herrgården, som låg på vägens norra sida, brann ner 1941. Strax söder om vägen låg tidigare brukshandeln samt herrgårdens ekonomilängor. Nedre Haddebo ligger något avskilt från de före detta bruksområdet, öster om Spångkärret. Den gamla herrgårdsbyggnaden revs i slutet på 1930-talet. På dess plats står den 1980-talet uppförda herrgårdsbyggnaden som är inspirerad av den under 1940-talet

Nedre Haddebo
Herrgård med parkliknande trädgård
Haddebo skola
Spångkärret
Dammvall, kvarnlämning, såglämning
Kvarngården
N
Arbetarbostäder
Äldre dammvallar
"Dammen" med värdebärande vattenspegel
Övre Haddebo
Bruksruiner
Allé utmed äldre vägsträckning
Särskilt värdefullt område
0 0.07 0.15 0.3 Kilometers

nedbrunna Nedre Haddebo. Öster om herrgården, utmed väg T 613 ligger ett antal bostadshus av varierande ålder och karaktär tillsammans med en större skolbyggnad. Två av bostadshusen här utgörs av äldre av bostadshusen här är ett putsat timmerhus i två våningar från mitten av 1800-talet och det andra en faluröd tvåvåningsbyggnad.

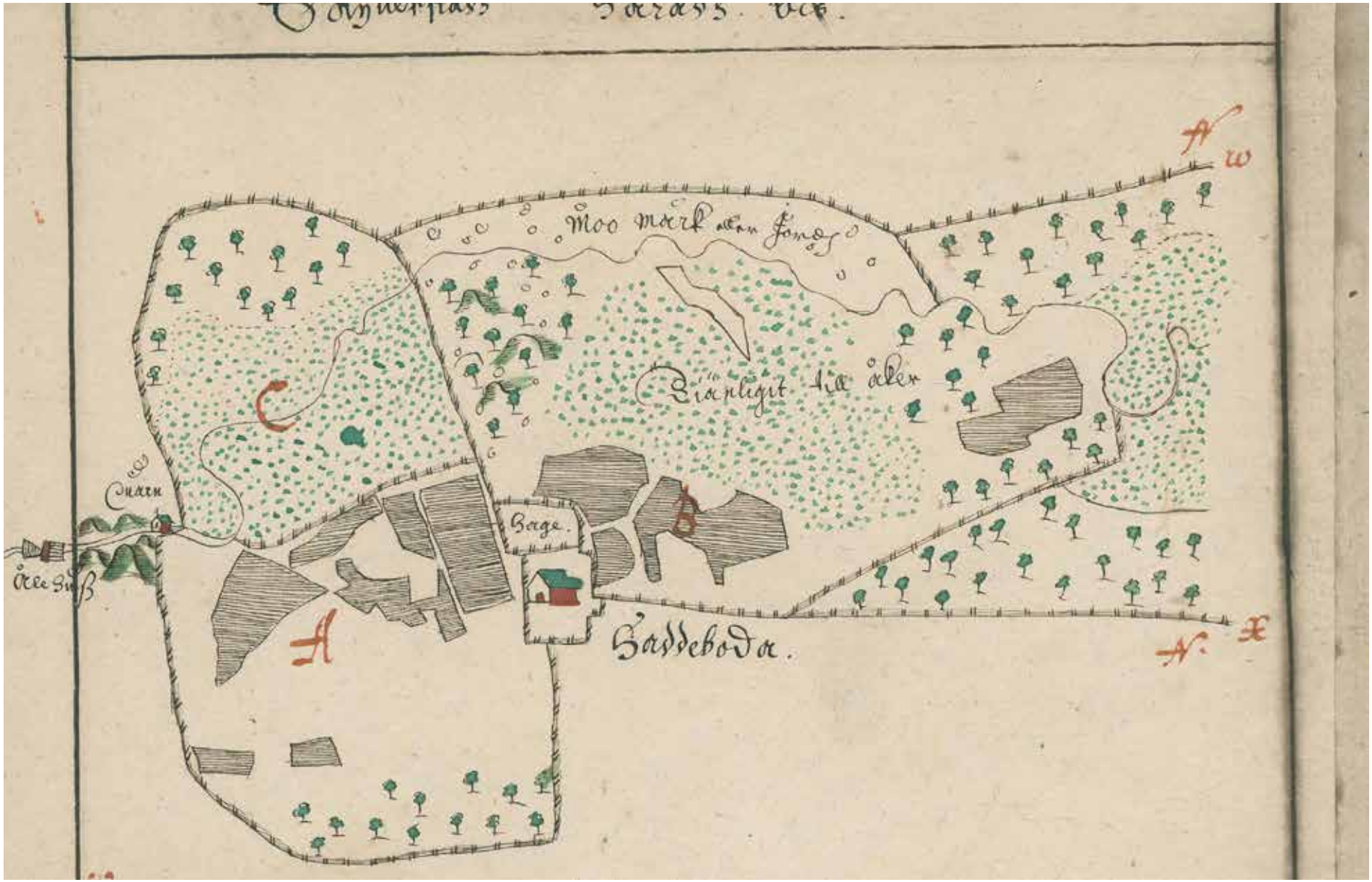
Skolbyggnaden som ursprungligen hette Haddebo skola är en vinkelbyggnad från 1890-talet i en och en halv våning med faluröd liggande och stående panel, vita snickerier och tegeltäckt sadeltak. Till skolbyggnaden hör flera välbevarade uthusbyggnader som håller en gemensam karaktär och tillsammans utgör en mycket välbevarad bebyggelsemiljö.

Övergripande historik
Haddebo är känt i skrift sedan 1550-talet och var vid den tiden sannolikt en by eller gård som redan hade en viss järnproduktion. På ägorna grundades i mitten av 1600-talet ett järnbruk av en man vid namn Jacob Clason. Haddebo var då en del av en utveckling som pågick i stora delar av Sverige. Särskilt under 1600-talet kom ett flertal bruk att växa fram i Närkes skogsbygder då järnproduktionen ökade, ytterligare exempel i Hallsbergs kommun är bland annat det närbelägna Skogaholm samt Gryts bruk.

Anläggningen var i stadd i ständig utveckling och förändring beroende på skiftande konjunktur samt tillgång och efterfrågan. År 1695 fick bruket privilegium för att anlägga en egen masugn vid Norra Ässböle. Samma år som man fick även privilegium för tillverkning av stål och man anlade ytterligare en stånghammare för tillverkning av stångjärn. För att kunna driva hammaren för full kraft krävdes ett omfattande dammsystem och som mest innefattade sex fördämningar vilket har lämnat tydliga spår i miljön. Under 1600-talet kom även manbyggnaderna vid Övre och Nedre Haddebo att anläggas samtidigt som den äldre, ursprungliga bytomten övergavs.

Den industriella revolutionen under 1700- och 1800-talet innebar förändrade tillverkningsmetoder för järn, allt större konkurrens från järntillverkningen utomlands och en hög press på de Svenska järnbruken. Produktionen av stångjärn för export och vidareförsäljning minskade och man inriktade sig därför mer på vidareförädling till olika produkter än själva råvarumaterialet stångjärn. Under 1800-talets andra hälft gick verksamheten bättre och utöver den egna masugnen vid Norra Ässböle var bruket även delägare i Hjortkvarns masugn. Under 1890-talet hade bruket cirka 160 anställda och år 1897 kan man läsa i en publikation från *Allmänna konst- och industriutställningen i Stockholm 1897* att *”Haddebo jernverks och fabriks aktiebolag, innehafvare af Haddebo bruk, å hvilket finnes smältsmedja med 7 lancashiredubbelhärdar, finvalsverk, två ånghammare, gjuteri, mekanisk verkstad och manufaktursmedja, hade ej ställ ut jern i rå form, men synnerligen vackra konstsmiden samt symaskinställ, jernstaket och annat gjutgods.”*

Utifrån de båda gårdarna, Övre och Nedre Haddebo som hade samma ägare som bruket, bedrevs även ett omfattande skogs- och jordbruk. Till ägorna hörde bland annat gårdarna Glotterbäck och Ingelsgård samt Haddebo såg och kvarn. Särskilt skogsägorna var viktiga då man härifrån hämtade trä som gick åt för tillverkningen av det träkol som bruksverksamheten krävde. Jordbruket försåg gårdarna med livsmedel och dragdjur men även inkomster under de perioder som järnhanteringen inte var så lukrativ.

Utsnitt från karta över Haddebo från 1637 års geometriska jordebok. Här syns Haddebos äldre läge och bytomt tillsammans med en kvarn och vad som ser ut att vara en ålkista i ån. Källa: Lantmäteriets historiska kartor via NAD.

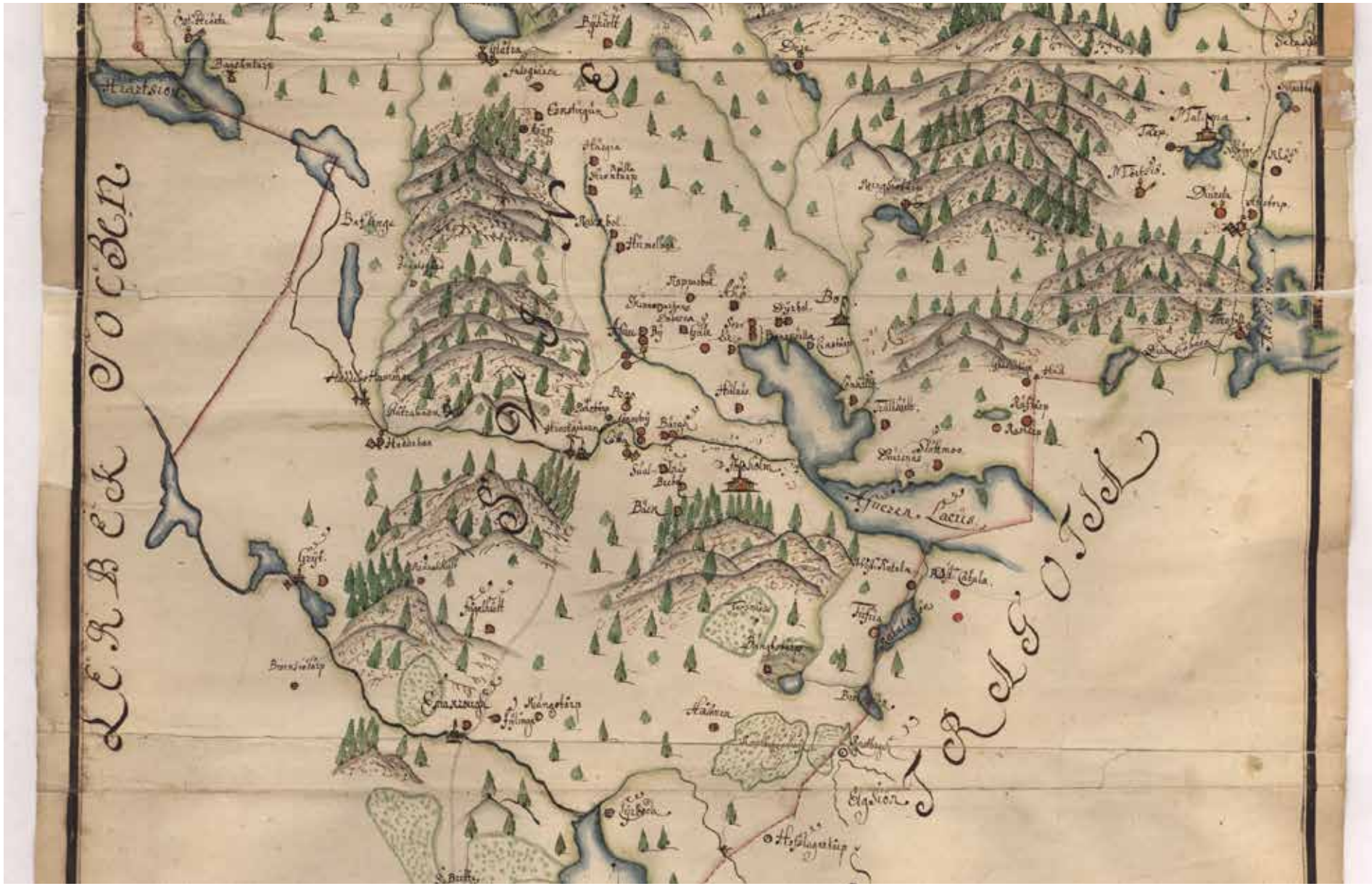
Till bruket hörde även en skola samt ett flertal arbetarbostäder som uppfördes under 1800-talet, vilka låg strax väster om Dammen, på både norra och södra sidan om bäcken. Två av de byggnader som var arbetarbostäder uppfördes som flerfamiljshus och bestod tillsammans av cirka åtta lägenheter, vilka var så kallade spisrum med kök och bostadsrum i ett. I det nyare huset Klämman bestod däremot varje lägenhet av ett rum och kök. I ansamlingen arbetarbostäder norr om Dammen fanns det vid tiden för häradsekonomiska kartans uppmätning även ett skolhus, detta ersattes dock av ett nytt under 1890-talet i de östra delarna av Haddebo. Under 1900-talet kom verksamheten vid bruket att långsamt trappas ned med avstyckningar ägorna och slutligen nedläggning av bruket. År 1902 såldes den största delen av skogsmarkerna till kronan och efter en brand året 1919 som bruket inte riktigt hämtade sig ifrån lades verksamheten ned år 1924. Ett par år senare, år 1938 revs den gamla herrgården vid Nedre Haddebo och år 1941 brann herrgården vid Övre Haddebo ned. I slutet av 1900-talet uppfördes en ny herrgårdsbyggnad på platsen för Övre Haddebo men med inspiration från ritningarna till Nedre Haddebo.

MOTIV TILL BEVARANDE

Haddebo berättar om bruksnäringens utveckling och industrialisering från 1600-talet till dess nedläggande i början av 1900-talet. Den utpekade bebyggelsemiljön innehåller bebyggelse uppförda under 1800- och 1900-talet samt ruiner efter bebyggelse uppförd under 1600- och 1700-talet. Bebyggelsen i form av skola, arbetarbostäder, ekonomibyggnader och ruiner efter de forna industribyggnaderna utgör alla viktiga beståndsdelar i miljöns kulturhistoriska värde. Miljön illustrerar framför allt levnadsförhållanden för de som arbetade vid bruket anställda arbetarna men berättar även om hur ett järnbruk utvecklades och drevs under 1800- och 1900-talet. Trots bebyggelsens varierande bevarandegrad berättar byggnaderna tillsammans med den till stor del bevarade bebyggelsestrukturen om den olika tiders arkitektoniska ideal och byggnadstraditioner bundna till en och samma verksamhet samt hur denna verksamhet fungerat.

Miljön ingår på så sätt i en större berättelsen om den storskaliga utvecklingen av Sveriges järnproduktion och industrialisering under tidigmodern och modern tid samt hur livet vid bruket fungerat.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Karta över Svennevads socken från 1688. I kartans vänstra halva syns Haddebo och strax intill finns Haddebohammar, den dåvarande hammarsmedjan. FotografKälla: Lantmäteriets historiska kartor.

Bruksbebyggelse i Haddebo bruk. Okänt årtal, sannolikt runt år 1900. Okänd fotograf. JvmKCAC07081. Källa: Järnvägsmuseum via Digitalt museum.

Reklamblad från Hadde jernverk i Haddebo, publicerad cirka 1892-1896. Källa: Kungliga biblioteket.

Stångjärn med järnstämpel från Haddebo övre. Foto av Peter Häll. TEKS0058821. Källa: Tekniska museet via Digitalt Museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Området utmärks av de äldre strukturer som finns kvar inom miljön och är präglade av brukets verksamhet. Här märks de före detta arbetarbostäderna, de flertaliga fördämningarna och bäckarna med tillhörande bebyggelse, ekonomibyggnader, äldre bostadshus tillsammans med skolbyggnaden i samhällets östra delar, resterna efter de båda herrgårdarna och det omgivande jordbrukslandskapet. Till detta räknas även den nyuppförda manbyggnaden vid Haddebo som får sägas vara ett stödjande pedagogiskt uttryck i miljön även om byggnaden i sig inte är särskilt värdefull.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Haddebos befintliga bebyggelsestrukturer är viktiga för förståelsen av Haddebos historiska utveckling och bör värnas.
- Det omgivande öppna jordbrukslandskapet, det rinnande vattnet samt dammarna som räknas till bruket, har ett högt kulturhistoriskt värde och är av stor vikt för förståelsen av den verksamhet som funnits på platsen.
- Den gamla bruksmiljön som idag utgör fornlämning.
- Olika typer av välbevarad bebyggelse med karaktär av sent 1800-tal och tidigt 1900-tal som bland annat innefattar ekonomibyggnader, torp, arbetarbostäder och skola.
- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer inom den välbevarade bebyggelsen.
- Lämningar efter de bägge nedbrunna herrgårdarna i form av grunder och källare likväl som de kvarvarande resterna efter järnbruket.
- Äldre vägsträckningar inom miljön som illustrerar viktiga samband inom miljön samt hur byggnaderna förhåller sig till varandra.
- Äldre brokonstrutioner av sten och stenskodda partier av bäckarna.
- Äldre växtlighet inom bebyggelsemiljön i form av uppvuxna lövträd och odlingar av fruktträd, bärbuskar, syren och fläder etc.
- Äldre odlings- och hagmark samt vägsträckningar och alléer.

Inom miljön finns intrikata system av äldre stenmurar som löper genom de före detta odlingsmarkerna samt utmed de flesta av vägarna.

Äldre bostadsbebyggelse i Övre Haddebo i form av större byggnader sannolikt uppförda under 1800-talet. På andra sidan vägen ligger den f.d. skolan.

Haddebo gamla skola.

Den under 1980-talet nyuppförda herrgårdsbyggnaden i Haddebo har ett visst värde som stödjande uttryck och är miljöskapande.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogbevuxna partier värnas.
- Dammarna likväl som rester efter äldre fördämningar likväl som äldre dammvallar är av stort värde för förståelsen av Haddebos historia och bör bevaras.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd, häckar, och alléer liksom äldre strukturer så som murar, staket och rundlar bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Området bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till väg T 597 som går genom området, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse utan hellre antingen i dess östligaste ände eller den västligaste änden. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från den mer småskaliga bebyggelsen inom miljön.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Ruinerna efter brukets gamla byggnader likväl som de båda nedbrunna herrgårdarna har alla högt kulturhistoriskt värde och är viktiga för förståelsen av miljön. För att värdena ska kunna förmedlas bör lämningarna vara skyltade och tillgängliga för allmänheten.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglov.

Vattenspegel vid den damm som kallas "Dammen" ovanför det före detta bruket.

Rester efter bruket och det hus idag inhyser en mindre kraftstation.

Strömmen nedanför kraftverket och brukets ruiner.

Torpet Åtorp.

Område 21. Skogaholm och Östra Å

BRUKSMILJÖ, HERRGÅRDSMILJÖ

Området mellan Tisaren och Skogasjön utgörs av ett tydligt bruksprägla landskap där lämningar efter Skogaholms bruk samsas med bevarade bostadshus, arbetarbostäder och skolor från bruksepoken. Runt Skogaån framträder ruiner efter masugnar, smedjor, dammar och kanaler som vittnar om verksamhetens omfattning under 1600–1900-talen. I det kringliggande skogs- och jordbrukslandskapet finns torp och torplämningar, medan resterna av Skogaholms herrgård vid Skogasjöns strand minner om det gamla säteriets herrgårdsmiljö. Tillsammans bildar området en mångskiktad kulturmiljö med stark historisk förankring i brukets utveckling och betydelse.

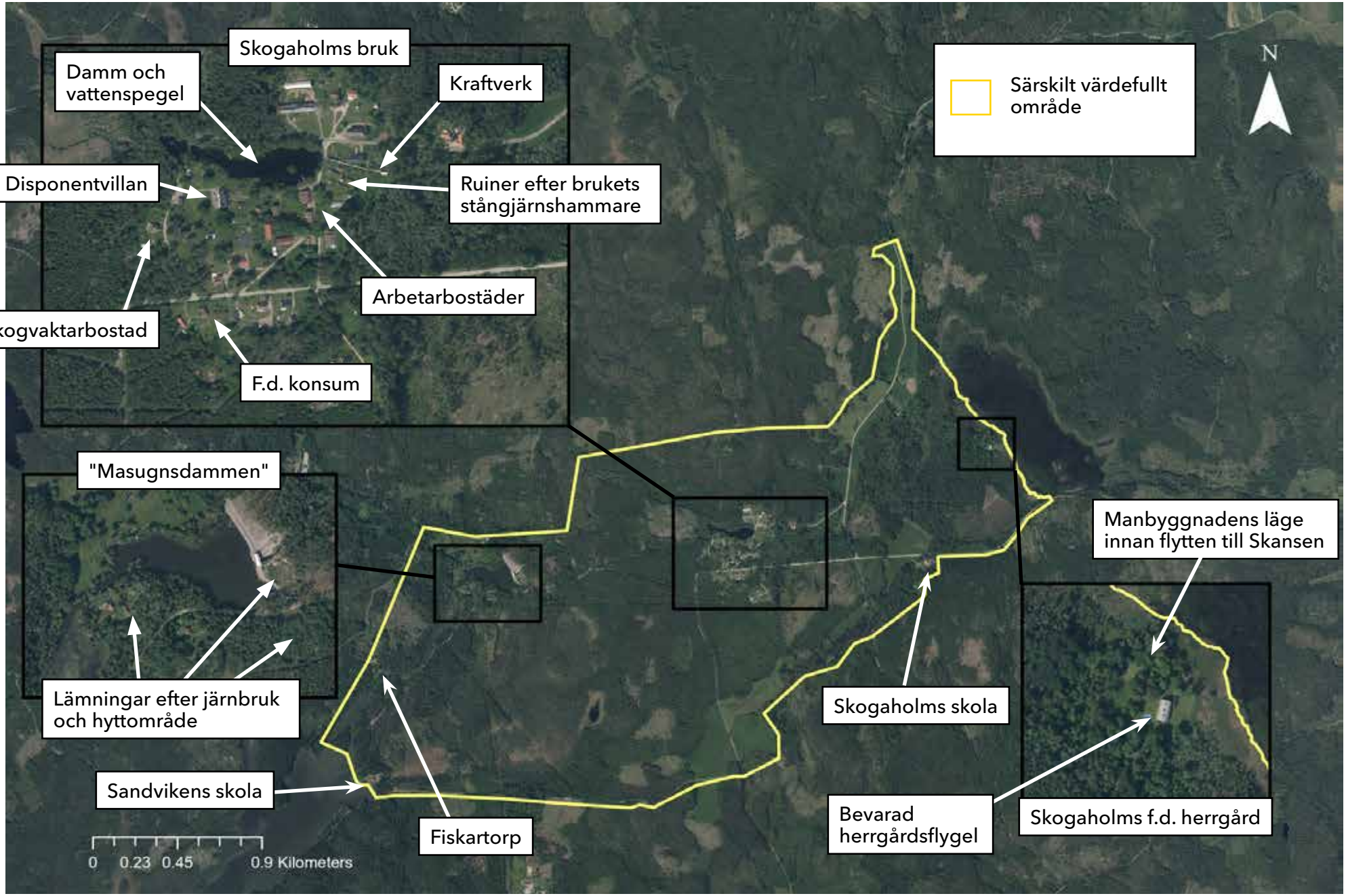
Områdesbeskrivning
Området sträcker sig från sjön Tisaren i väster till Skogasjön i öster, och består av ett landskap präglat av bruksverksamhet, skogs- och jordbruk. Inom området återfinns bebyggelse och strukturer med koppling till Skogaholms bruk, herrgård och säteri. Även återfinns resterna efter det forna bruket, med brukslämningar och ruiner som är tydligt avläsbara. Bebyggelse och ruiner är främst koncentrerade kring Skogaån, vars vattenkraft en avgörande förutsättning för bruket under 1600-talet.

Kring den gamla bruksplatsen finns ett flertal byggnader bevarade, framför allt bostadshus och arbetarbostäder uppförda under bruksepoken, kompletterade med ekonomibyggnader. En av de mest framträdande är den tidigare disponentvillan från 1880-talet, ett hus i panelarkitektur med stor trädgård, beläget nära dammen och vattenspegeln. Inom området finns även två bevarade skolbyggnader, Sandvikens skola (1884) i väster, avsedd för skogsarbetarnas barn, och Skogaholms skola (1875) i öster, troligen byggd för bruksarbetarnas barn.

Vid Gamla dammen och Masugnsdammen, i närheten av Östra Å, ligger ruinerna efter brukets masugnar. Den yngsta masugnen är belägen vid kraftverket och består av en rund stensockel efter rostugnen och grunden efter masugnen. Här finns även en slaggvarp, vilket är en hög med restprodukter efter järnproduktionen. Vattendraget löper i en ränna med skoning av slaggsten. Ruinerna efter en äldre masugn från 1680-talet finns cirka 250 meter västerut. Även här finns delar av den kallmurade stensockeln och rester av rostugnen kvar.

Vid bruksplatsen står en stor vitputsad smedja, möjligen på grunden av den tidigare spik- och knippsmedjan. Bakom den ligger ett kraftverk, och söder om vattendraget finns ruinerna efter stångjärnssmedjan. Intill dammen ligger även den äldre disponentbostaden, en tvåvåningsbyggnad från 1880-talet med fasader delvis klädda med fjällpanel och putsade partier.

Vid bruksplatsen står också flera timrade arbetarbostäder i två våningar, troligtvis uppförda under 1800-talets andra hälft, och ombyggda under 1900-talet. De har rödmålad stående panel, sadeltak och ospröjsade, vitmålade fönster i trä. Söder om huvudvägen finns några yngre bostadshus uppförda i modernistisk stil, med tegelfasader och flacka sadeltak. Här står också den före detta konsumaffären. Väster om bruksområdet ligger resterna av Skogaholms kvarn med dammvall.

Skogaholms bruk
Damm och vattenspegel
Kraftverk
Disponentvillan
Ruiner efter brukets stångjärnshammare
Arbetarbostäder
Skogvaktarbostad
F.d. konsum
"Masugnsdammen"
Lämningar efter järnbruk och hyttområde
Sandvikens skola
Fiskartorp
Särskilt värdefullt område
N
Manbyggnadens läge innan flytten till Skansen
Skogaholms skola
Bevarad herrgårdsflygel
Skogaholms f.d. herrgård
0 0.23 0.45 0.9 Kilometers

I skogarna runt bruket finns torp och torplämningar som en gång hörde till bruket. De bevarade torpen utgörs främst av små faluröda enkelstugor, ofta omgivna av igenväxta ängs- och odlingsmark.

Vid Skogasjöns västra strand, i områdets östra del, återfinns lämningarna efter Skogaholms herrgård. Kvar på platsen finns en putsad stenflygel i två våningar, ruinerna efter övriga gårdsbyggnader samt en minnessten till friherren Carl Gustaf Wennerstedt och Ebba Magdalena Hjerta. Platsen omges av blandskog, och den tidigare parken är idag kraftigt förvuxen. Till platsen leder äldre bevarade raka vägsträckningar som del av den medvetet gestaltade herrgårdsmiljön.

MOTIV TILL BEVARANDE

Skogaholm är ett välbevarat industrilandskap, där järnbrukets verksamhet från 1600-talet och framåt fortfarande är tydligt avläsbart. Tydliga lämningar efter masugnar, rostugnar, dammar, slaggvarpar samt ruinerna efter stångjärns-, spik- och knippsmedjor bildar en helhetsmiljö som på ett pedagogiskt sätt visar hela produktionskedjan i ett historiskt brukssamhälle. Skogaåns rätade lopp, stenskodda kanter och de kraftverk som uppfördes efter brukstiden illustrerar den långvariga och kontinuerliga användningen av vattenkraft.

Brukssamhället vid Skogaholm har en tydlig social struktur, där arbetarbostäder, den äldre konsumaffären och den framträdande disponentvillan tillsammans berättar om livsvillkor, hierarkier och lokalsamhällets uppbyggnad under 1800- och 1900-talen. Skolbyggnaderna i Sandviken och Skogaholm, liksom de talrika torpen och torplämningarna, vittnar om platsens omfattande arbetskraftsbehov och den breda verksamhet som vuxit fram kring bruket.

Resterna efter Skogaholms säteri och den bevarade herrgårdsflygeln tillför ytterligare en historisk dimension och berättar om äldre markägostrukturer och maktcentra.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Övergripande historik
För att framställa järn krävdes tre centrala naturresurser: malm, skog och rinnande vatten. Malmen behövde hålla god kvalitet och vara möjlig att bryta till rimliga kostnader. Skogen levererade trä som förädlades till träkol och vattendragen tillhandahöll den kraft som drev hammare och blåsbälgar. Alla dessa förutsättningar fanns i Skogaåns närområde, vilket bidrog till att Skogaholms bruk etablerades här på 1600-talet.

År 1643 fick Zacharias Andersson privilegium att anlägga en stångjärnssmedja vid Skoga. Smedjan, kallad Skoga hammare, anlades strax öster om kvarndammen. Redan efter två år utvidgades privilegiet till att omfatta masugnsdrift, och en masugn uppfördes vid Åå där Skogaån ansluter till sjön Tisaren. Malmen hämtades främst från Skåleklint söder om Tisaren, men även mindre fyndigheter i trakten bröts periodvis.

År 1645 såldes bruket till krigskommissarien Simon Rosenberg, som tidigare köpt säteriet Skogaholm och förvärvat flera närliggande fastigheter. Skogaholms säteri grundades redan år 1631 när överstelöjtnant Gert Wissmar köpte hemmanen Emta, Skoga och Emtsätter, varpå han uppförde en herrgård på Emtas tomt. Rosenberg lät uppföra en ny ståndsmässig mangårdsbyggnad år 1680 som stod på platsen fram till år 1930. Då donerades byggnaden till Skansen, varpå den flyttades till sin nuvarande plats där den står än idag. Kvar på den ursprungliga platsen finns en flygelbyggnad som uppfördes år 1780.

År 1684 flyttades masugnen till Masugnsbacken och en sammanhållen hyttmiljö började ta form, komplett med dammanläggningar och industribebyggelse.

Efter Rosenbergs död 1689 övergick bruket till släkten Wennerstedt, vilka ägde det fram till år 1815. En andra stångjärnshammare, kallad Carlshammar, anlades år 1745 mellan Korpetorp och Lagmansbacka, men flyttades redan år 1798 upp till Skoga hammare.

Vid 1800-talets början var malmtillgången otillräcklig för brukets behov. Delägarskap köptes istället i gruvor i Nora bergslag, varifrån malmen transporterades till brukets malmgård i Skebäck vid Örebro. År 1806 etablerades också hamnen Cathrinelund vid Hjälmarens strand, byggd gemensamt av Skogaholms, Gryts och Brevens bruk, vars syfte var att exportera brukens järnprodukter. Satsningen lönade sig dock inte och hamnen avvecklades i mitten av 1800-talet.

Järnvägens utbyggnad från 1860-talet förändrade transportkedjan i grunden. Malm kunde köras med tåg till Åsbro och därifrån fraktas med pråm till hyttan. En ny sluss vid Åå byggdes och masugnen flyttades åter till en ny plats. Under senare delen av 1800-talet ökade efterfrågan på virke, och skogen fick en ny roll som råvaruförråd. Skogaholm anlade därför ett modernt sågverk med hyvleri åren 1879–1880, i samband med masugnens flytt till Masugnsdammen. Timmer transporterades från Åsbro med pråm över Tisaren. En enklare vattendriven såg hade tidigare funnits i anslutning till Skoga kvarn.

Efter att Skyllbergs bruk tagit över år 1903 inleddes avvecklingen av bruket vid Skogaån. Stångjärnssmedjan användes fram till år 1904, och år 1910 stannade vattenhjulet för gott. Masugnen blåste sitt sista tackjärn 1925. År 1930 revs flera byggnader, bland annat sågverket då Skyllbergs bruk centraliserade sågningen till Rönneshytta. Efter 1930 utvecklades Skogaholm till en lant- och skogsbruksegendom med fortsatt verksamhet och bosättning, efter att både herrgårds- och bruksverksamheten upphört.

Skyllbergs bruk äger fortfarande de två elkraftverken, men skogen ägs och förvaltas idag av Sveaskog.

Värdebärande karaktärsdrag

Området Skogaholm och Östra Å är en bruksmiljö vars tydliga lämningar efter exempelvis masugnar, rostugnar, dammar, slaggvarpar och smedjor visar på bruksverksamhetens omfattning. Skogaåns rätade och stenskodda sträckning samt den putsade smedjan vid det senare kraftverket illustrerar vattenkraftens centrala roll, och hur den fortsatt utnyttjats efter bruksepoken. Dammar och vattenspeglar är karaktäristiska inslag i området som ytterligare förtydligar vattnets centrala roll. Brukssamhället med arbetarbostäder, konsumaffär och den påkostade disponentvillan speglar den sociala hierarkin. Skolorna från 1800-talets slut och de många torpen och torplämningarna visar på den stora mängden människor. Resterna av Skogaholms säteri och den bevarade flygeln knyter området till en äldre herrgårds- och bebyggelsehistoria.

- Skogaholms bruks bevarade bebyggelse och strukturer. Tydliga och lätt avläsbara industrilämningar såsom masugnar, dammar, rostugnar och slaggvarpar. Ruiner efter stångjärnssmedja, spik- och knippsmedja samt övrig industribebyggelse längs Skogaån. Den putsade smedjan bredvid kraftverket.

- Skogaåns sträckning genom området, anpassad och upprätad med stenskoning av slaggsten som visar vattenkraftens centrala roll inom bruksverksamheten.

- Kraftverk uppförda efter brukens nedläggning som visar på den fortsatta användningen av vattenkraften.

- Damm och vattenspegel.

- Det samlade brukssamhället, med tydlig hierarki, vid Skogaholm med bevarade arbetarbostäder om två våningar med rödmålad stående panel och sadeltak och konsumaffär med bibehållen äldre karaktär. Disponentvillan från slutet av 1800-talet i tidsenlig panelarkitektur, stor trädgård och framträdande läge intill dammen.

- Sandvikens skola och Skogaholms skola, båda från 1800-talets senare del, med i huvudsak bevarad karaktär och i utförande som minner om deras ursprungliga användning.

- Förekomsten av torp och torplämningar som illustrerar Skogaholms stora behov av arbetskraft under 1800-talet. Dessa består av små faluröda enkelstugor i småskaliga gårdsmiljöer och/eller stengrunder efter rivna byggnader.

- Resterna efter Skogaholms säteri och herrgård. Den på platsen bevarade flygeln i två våningar, uppförd i sten träfönster av äldre modell, brutet sadeltak täckt med skiffer, putsade fasader. Bevarade strukturer vid herrgårdsplatsen, raka vägsträckningar kantade av äldre uppvuxna träd och alléer.

Dammvallar vid Skogaholm, delvis kallmurade. Härifrån kunde vattenflödet regleras med dammluckor. På platsen har funnits både kvarn och såg.

Till höger resterna efter Skogaholms masugn som var i drift under åren 1879-1925. Den revs år 1930 men är fortsatt tydligt avläsbar och bidrar till helheten.

Kraftverket som efter att bruket lades ned kommit att utnyttja vattenkraften och dammen på platsen. Det berättar om nya tider och modernt utnyttjande av vatten för framställning av el till lokalbefolkningen.

Vattenkraftens betydelse för brukets tillkomst kan inte nog understrykas. De bevarade kanalerna och vattenfårorna är av stor betydelse för förståelsen av brukets verksamhet och de avgörande förutsättningarna på platsen.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Områdets olika utbyggnadsfaser och årsringar bör bevaras så att det kulturhistoriska värdet består. Bebyggelse, strukturer och lämningar som visar på brukets verksamhet inom området bör bevaras.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och tomt/trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till yngre bebyggelse inom området, och inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter eller brukslämningar i syfte att inte konkurrera med befintlig bebyggelse eller negativt påverka äldre strukturer. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.

- Eventuella tillägg ska utformas med hänsyn till befintlig bebyggelse och gårdsstrukturer. Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- De historiska vägsträckningarna såsom de vid Skogaholms herrgård och de som förbinder brukets olika delar bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Den öppna jordbruksmarken utmed vägen mellan Skogaholm och Ämta och vid Skogaholmsskolan bör även fortsättningsvis hållas öppen.

- Fornlämningar som visar på den omfattande bruksverksamheten inom området bör vårdas och hållas fria från sly så att de fortsatt kan avläsas i sin större kontext som del av Skogaholms bruk.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Sandvikens skola med bevarad äldre karaktär. Värdebärande karaktärsdrag såsom sadeltak, stensockel, spröjsade fönster i trä och färgsättning bör bevaras.

Konsumaffären vid Skogaholm är i sin helhet bevarad och berättar om samhället som växte fram vid bruket och befolkningens levnadsvillkor.

Arbetarbostäder i form av flerbostadshus kring öppen trädgårdsmark omsluten av höga uppvuxna träd. Arbetarbostäderna berättar genom sina volymer och antalet den stora mängden arbetskraft som krävdes för att driva bruket.

Arbetarbostäderna har genomgått en del ändringar sedan brukets nedläggning men som företeelse är de viktiga för helhetsmiljöns uttryck. Volymerna och placeringen bidrar till miljöns struktur och de visar på den sociala hierarkin.

Till höger smedjan. Den putsade fasaden, den höga stengrunden och de småspröjsade fönstren är karaktärsbärande egenskaper som bör värnas.

Dispontentvillan ligger vacker belägen nere vid den bevarade vattenspegeln som är starkt miljöskapande inom området.

Stengrund och välvd portal, rester efter Skogaholms stångjärnshammare.

Dispontentvillans utformning och påkostade arkitektur berättar om den sociala hierarkin inom brukssamhället. Möjligheten att kunna uppleva dispontentvillan bredvid arbetarbostäderna gör det till den pedagogisk miljö med stor potential för kunskapsförmedling.

Den före detta skogvaktarbostaden med bevarade äldre fyrluftsfönster i trä, locklistpanel, farstukvist med äldre dörr och fönster som bidrar till karaktären.

En av arbetarbostäderna sedd från öster. Vattenspegeln är viktig för upplevelsen av miljön och illustrerar vattnets betydelse för bruksverksamheten.

Fiskartorp, ett av de många torp som hört till Skogaholms bruks ägor. Torpen är ofta enkelstugor, uppförda som små volymer med sadeltak, spröjsade träfönster, rödmålade fasader med panel eller i timmer, och vita snickerier.

En av de tydligaste resterna efter bruksverksamheten kan upplevas vid ruinen efter Skogaholms stångjärnshammare. Resterna efter hammaren är fortsatt tydliga och berättar om den forna verksamheten på platsen.

Den bevarade raka vägsträckningen som till delar pryds av stora uppvuxna allélträd är en tydlig markör för var herrgårdens manbyggnad en gång låg.

Skogaholms herrgård flyttades till Skansen år 1930. Kvar på platsen står nu en minnessten.

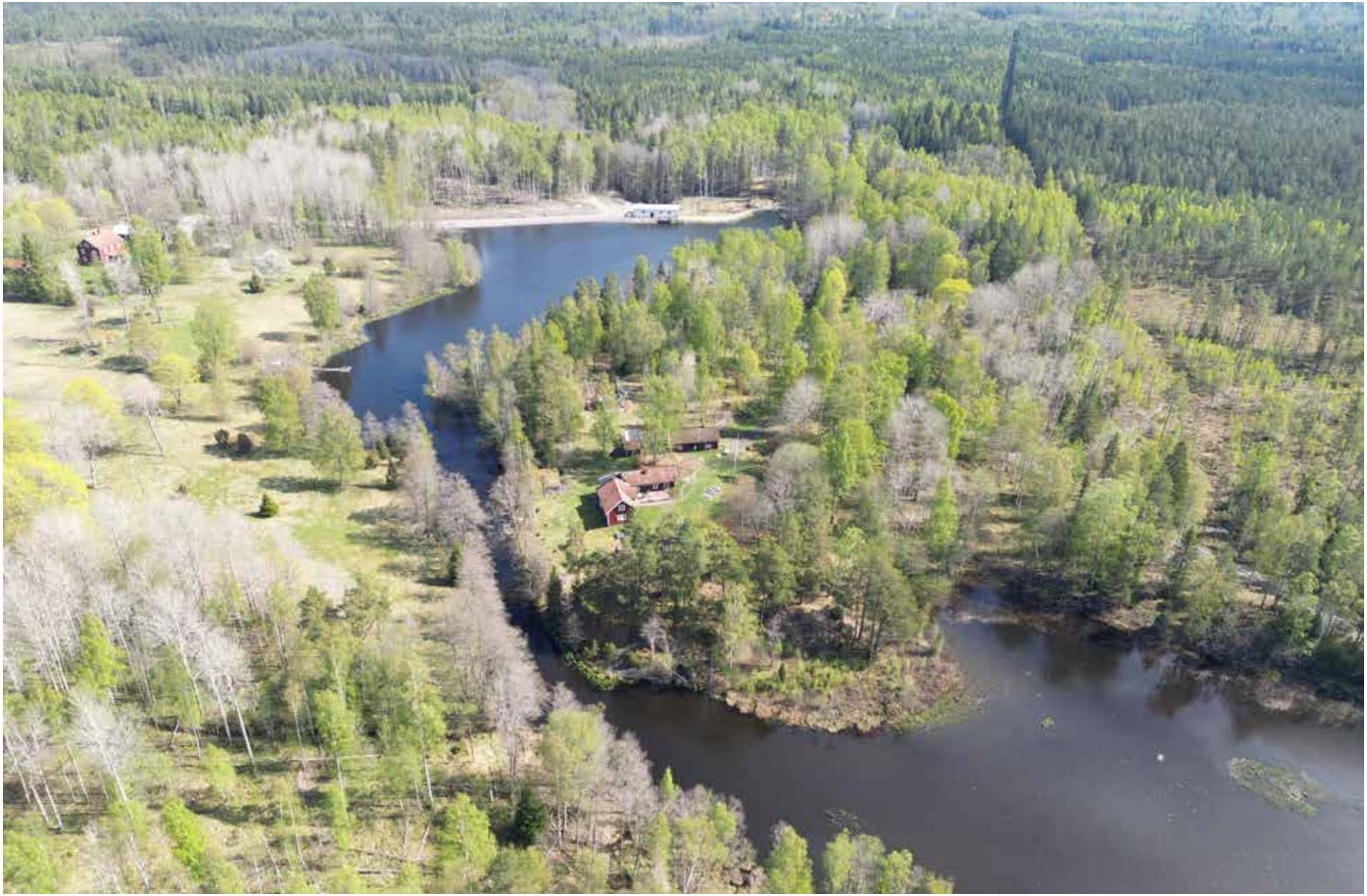
Den bevarade stenflygeln i två våningar är den tydligaste kvarvarande strukturen som berättar om herrgården vid Skogasjön och är särskilt viktig för miljön.

Stenflygeln vid Skogasjön.

Skogaholms bruk, vy söderut. Här finns brukssamhället med tillhörande byggnader. Den omgivande skogen var en förutsättning för järnbruket. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Masugnsdammen med lämningar efter järnbruk och hyttområde. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 22. Lagmansbacka

KVARNMILJÖ, GÅRDSMILJÖ

Inom området vid Lagmansbacka finns en koncentration av tidig industriverksamhet längs Svennevadsån, där den bevarade kvarnen, mjölnarbostad och lämningar efter tidigare kvarn, såg- och tegelverksamhet vittnar om ett långvarigt utnyttjande av vattenkraften på platsen. Den välbevarade kvarnen vid Lagmansbacka, tillsammans med tillhörande bostadshus, gårdsbebyggelse och åns stenskoningar, skapar en tydlig helhetsmiljö där både byggnader och landskap speglar områdets betydelse i ett agrart kulturlandskap präglat av tidig industriell verksamhet.

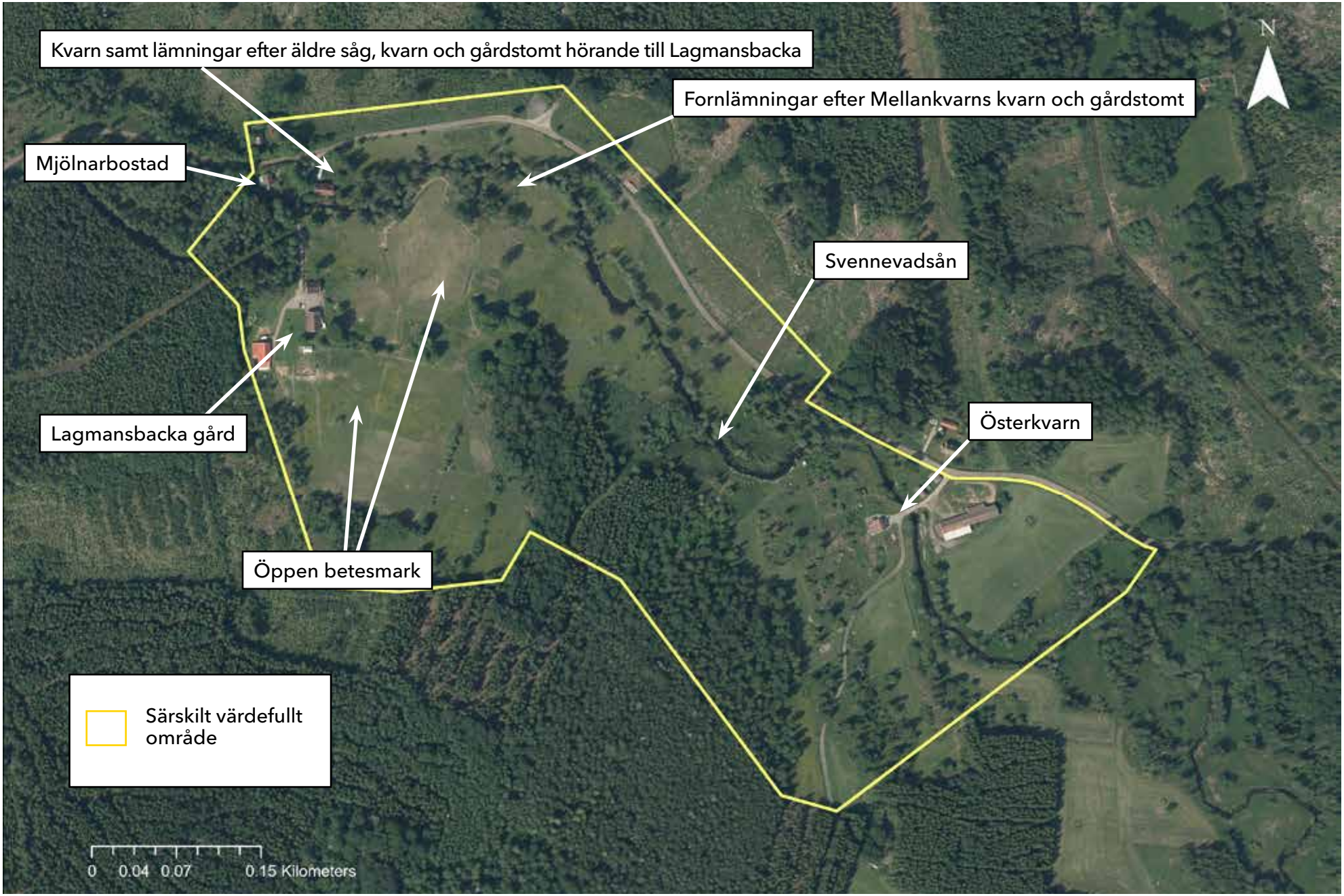
Områdesbeskrivning
Området omfattar en koncentration av tidigare kvarnlägen vid Lagmansbacka, Mellankvarn och Österkvarn. Längs Svennevadsån finns ett flertal lämningar efter äldre industriverksamheter, främst kvarnmiljöer, stenskoningar, tidigare vattenfåror samt spåren efter ett tegelbruk.

Vid Lagmansbacka finns en kvarn bevarad, troligtvis uppförd under mitten av 1800-talet. Byggnaden vilar på en hög naturstensgrund i nära anslutning till Svennevadsån, med ett stort antal ankarslut runtom. Den övre våningen är uppförd i timmer, delvis klädd med rödmålad locklistpanel, och täcks av ett sadeltak med rött lertegel. Fönstren är av äldre modell, småspröjsade i trä, några med äldre bevarade beslag. Rester efter moderniseringen under 1900-talet är läsbar genom ett bevarat fundament i gjuten betong.

Intill kvarnen, något västerut, ligger den före detta mjölnarbostaden – en timrad enkelstuga i en och en halv våning. Den nedre våningen saknar panel, den övre har locklistpanel med figursågade avslut nertill. Sadeltaket är täckt med rött lertegel och stugan har spröjsade och vitmålade fönster i trä av äldre modell. Grunden är sannolikt i natursten som har putsats i ett senare skede.

På andra sidan ån, strax söder om kvarnen, ligger Lagmansbacka gård med bostadshus och ekonomibyggnader. Bostadshuset är sannolikt från senare delen av 1800-talet, medan ekonomibyggnaderna representerar varierande åldrar. Bebyggelsen är likt kvarnmiljön enhetligt färgsatt med rödmålade träfasader och vita snickerier.

Utmed ån finns ett stort antal industrilämningar, efter kvarnar och efter ett tegelbruk. Åns sträckning markeras av en äldre stenskoning, och väster om kvarnen kan dammen fortfarande urskiljas. Marken närmast ån hålls öppen genom bete. Den historiska ängsmarken har delvis tagits i anspråk som betesmark, medan andra delar numera är planterade med skog.

Kvarn samt lämningar efter äldre såg, kvarn och gårdstomt hörande till Lagmansbacka
Fornlämningar efter Mellankvarns kvarn och gårdstomt
Mjölnarbostad
Svennevadsån
Lagmansbacka gård
Österkvarn
Öppen betesmark
Särskilt värdefullt område
0 0.04 0.07 0.15 Kilometers
N

Övergripande historik
Vattenkraften har med säkerhet utnyttjats åtminstone sedan medeltiden utmed Svennevadsån, men har sannolikt utnyttjats längre än så. Bland annat har ett flertal kvarnar, såsom de vid Lagmansbacka, Mellankvarn och Österkvarn, funnits här.

Österkvarn finns omnämnt redan år 1368, då som ett halvt hemman som skänktes till Svennevads kyrka. Mellankvarn förekommer i skrift år 1555, och Lagmansbacka dyker upp i källorna år 1575. På en geometrisk karta från år 1637 beskrivs både Mellankvarn och Österkvarn som platser med "tafsequarn".

Under slutet av 1600-talet inleds en mark- och vattenkonflikt vid Lagmansbacka. På en karta från 1688 finns ingen kvarn utmarkerad, men i arkivhandlingar är platsen väl dokumenterad. En tvist år 1683 mellan Simon Rosenberg på Skogaholm och Knut Kurck på Göksholm rör den av Kurck nybyggda kvarnen vid Lagmansbacka, som Rosenberg menar skadar markerna uppströms. Tinget beslutar att kvarnen får stå kvar men inte byggas ut. När Kvarnkommissionen besöker platsen 1697 lever konflikten kvar mellan arvingarna. Kurcks kvarn nyttjar hela vattenströmmen, vilket minskar intäkterna från Skogaholms kvarnar vid Korpetorp och Skoga. Trots klagomålen får Lagmansbacka kvarn fortsätta sin verksamhet.

Runt sekelskiftet 1700 börjar kvarnlägena redovisas mer konsekvent i kartmaterialen. På en karta från år 1700 omnämns ett reparerat kvarnhus i Lagmansbacka med två par kvarnstenar. På en karta från år 1703 markeras Lagmansbacka kvarn och platsen för Mellankvarn som då benämns som ödekvarn. Samma år köper Anders Wennerstedt på Skogaholm en fjärdedel av hemmanet Lagmansbacka inklusive kvarn och därmed även rätten till strömfåran. Både Mellankvarn och Lagmansbacka ingick därmed i Skogaholms ägor sedan omkring år 1700. Enligt en rapport från Kvarnkommissionen var Mellankvarns kvarn öde redan år 1697, men Mellankvarn fanns kvar som bondehemman fram till 1900-talet och brukades av Skogaholms arrendatorer. Idag återfinns Mellankvarns ödetomt strax söder om kvarnlämningarna.

Österkvarn utgjorde stomhemman för kyrkoherden i Svennevad. Ett stomhemman skulle bidra till församlingsprästens försörjning. Egendomen beboddes och drevs av arrendatorer. En karta från år 1703 beskriver en stengrund i ån som ansågs lämplig för en kvarn eller såg. Detta antyder att det sannolikt har funnits någon form av kvarnverksamhet tidigare, möjligtvis redan under medeltiden och som avvecklats tidigt på 1600-talet.

Under 1800-talet var större delar av den öppna marken i området uppodlad ängsmark. Under 1900-talet och 2000-talet har delar av ängsmarkerna planterats med skog, men stora delar av marken i anslutning till Svennevadsån hålls fortsatt öppen som betesmark.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området rymmer många spår av tidigare verksamheter, varav den tydligaste är den bevarade kvarnen vid Lagmansbacka med tillhörande mjölnarbostad. I kombination med det öppna landskapet längs Svennevadsån ges möjligheten att uppleva både tidig industriverksamhet och ett bevarat öppet jordbrukslandskap. Kvarnmiljön vid Lagmansbacka uppvisar en mycket hög bevarandegrad, och det omkringliggande landskapet vittnar om en lång kontinuitet i markens nyttjande.

Med skriftliga belägg från medeltiden och fysiska lämningar från 1600-talet utgör området och miljön vid Lagmansbacka en betydelsefull del av socknens historia. Här har vattenkraften utnyttjats kontinuerligt fram till mitten av 1900-talet. Gårdarna vid Österkvarn och Lagmansbacka speglar även den agrara näringen och landsbygdens levnadsvillkor under 1800- och 1900-talen.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Lagmansbacka gård och kvarn. Bild ur I E G Svenssons 50-årsalbum, 7/10 1908, Skyllbergs bruk. Fotograf: Sam Lindskog

Karta över Mellankvarns ägor 1703. "Lagmansbacka kvarn" utritat där den nuvarande kvarnen står. (Observera att norr är till höger i kartan.) Lantmäteriet.

Värdebärande karaktärsdrag

Kvarnmiljön vid Lagmansbacka utgör en tydligt avläsbar helhet där kvarnen från mitten av 1800-talet, dammen, stenskoningarna och den närliggande mjölnarbostaden tillsammans speglar platsens historiska funktion. Tillsammans med Lagmansbacka gårds traditionella bebyggelse och de många synliga lämningarna efter kvarn-, tegel- och sågverksamhet framträder ett landskap där Svennevadsåns sträckning och resterna av äldre kanaldragningar ytterligare förstärker områdets industrihistoriska karaktär.

- Den bevarade, samlade kvarnmiljön med kvarn, damm, stenskoningar och tillhörande mjölnarbostad.
- Lagmansbacka kvarn från mitten av 1800-talet, med hög stensockel, småspröjsade äldre fönster i trä, sadeltak med tegel, i direkt anslutning till vattendraget.
- Mjölnarbostadens placering i förhållande till vattendraget och kvarnen, med karaktär av tidigt 1900-tal. Tillhörande ekonomibyggnader och uppvuxen vegetation i trädgården.
- Lagmansbacka gård från 1800-talets slut med traditionell utformning och färgsättning. Sadeltak täckt med tegel, murade skorstenar, faluröd liggande fasadpanel och vita snickerier. Spröjsade tvåluftsfönster i trä och stensockel.
- Mellankvarns gårdstomt med flera avläsbara lämningar efter tidigare bebyggelse.
- Områdets öppna karaktär med äldre jordbruksmark som hålls öppen genom bete.
- Ett stort antal lämningar efter tidigare industribebyggelse såsom kvarnar och ett tegelbruk är väl synliga i betesmarkerna bestående av husgrunder, dammvallar och stensatta rännor i vattnet.
- Svennevadsåns sträckning genom området samt synliga rester efter äldre kanalers dragning parallellt med ån.

Lagmansbacka kvarn vid Svennevadsån. Inom området finns resterna efter flera tidigare verksamheter och byggnader, idag avläsbara som stengrunder.

Bron över Svennevadsån tillika rester efter dammen intill kvarnen är ett viktigt inslag i miljön. Stora delar av vattendraget är stenskott och är miljöskapande.

Till vänster syns ursprungliga ankarslut från 1800-talet, och till höger syns resterna efter kvarnens modernisering under 1900-talet i form av gjuten betong.

Den höga stensockeln med ankarjärn, fönster i trä av äldre modell och den timrade stommen är några av de värdebärande karaktärsdragen som är viktiga för byggnadens såväl som för miljöns läsbarhet.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter bör inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och tomt/-trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelse och gårdsstrukturer. Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- Äldre vägsträckningar bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- De öppna markerna bör även fortsättningsvis betas och hållas öppna.

- Vattendragets sträckning genom området bör om möjligt säkerställas. Stenskoningar och rester efter äldre industriverksamhet bevaras.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

I nära anslutning till kvarnen och intill Svennevadsån ligger den bevarade mjölnarbostaden, som troligtvis är samtida med kvarnen.

Bostadshuset vid Lagmansbacka, sannolikt uppfört i slutet av 1800-talet, med stensockel, sadeltak, höga murade skorstenar och ursprunglig fönstersättning.

Mjölnarbostaden är uppförd som en enkelstuga med 1,5 våning, med sadeltak täckt med lertegel. Till höger en bod. Tillsammans med kvarnen bildar de en väl sammanhållen kvarnmiljö.

I det som idag utgör betesmark finns resterna efter flera äldre byggnader, bland annat efter en såg och ytterligare kvarnbebyggelse. De är lätt avläsbara och bidrar till områdets karaktär.

Till Lagmansbacka gård hör förhållandevis stora betesmarker som är miljöskapande för området. Betesmarker var förr vanligt förekommande men har på många håll ersatts av åkermark för odling. Det är av stor betydelse för upplevelsen av miljön och den ålderdomliga karaktären att markerna även fortsättningsvis betas och hålls öppna.

Kvarnen vid Svennevadsån, med rester efter äldre bebyggelse i form av bearbetad sten i förgrunden. Vattendraget är en central del i den tidiga industri- / kvarnmiljön. Utmed vattendraget finns flera stenskoningar som berättar hur man tagit vattenkraften i anspråk och format den för att bättre gynna verksamheten på på platsen. Vattendragets betydelse för läsbarheten innebär att det fortsättningsvis bör hållas öppet och stenskoningarna bör bevaras.

Område 23. Svennevads Gillberga

GÅRDSMILJÖ, BRUKSMILJÖ

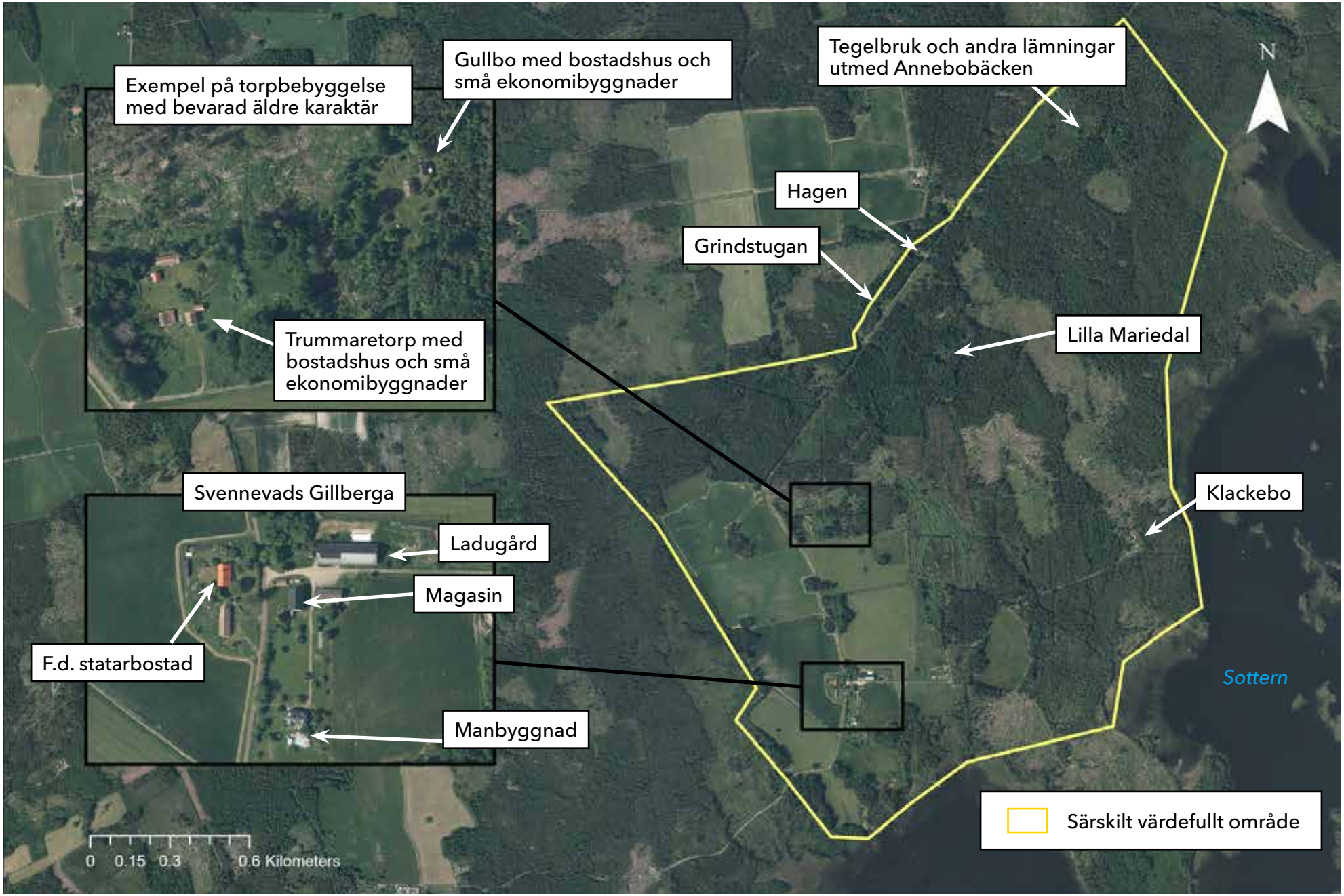
Området omfattar de historiska ägorna till före detta Gillberga by och rymmer en variationsrik kulturmiljö med Gillberga gård, öppna odlingsmarker, flera torp samt lämningar efter ett tegelbruk. Landskapet ligger vid sjön Sotterns norra strand och är av agrar karaktär. Tillsammans skapar miljöns olika element ett välbevarat och sammanhängande kulturlandskap med spår av både jordbrukets och industrins utveckling.

Områdesbeskrivning
Området består till större del av före detta Gillberga bys ägor och omfattar Gillberga gård, öppen odlingsmark, flertalet torp och lämningarna efter ett tegelbruk. Gillberga är beläget vid sjön Sotterns norra strand. Från sydväst leder vägen från Svennevad förbi Gillberga gård och vidare åt nordost mot Annebo och Ekenäs. Från Ekenäs fortsätter en väg österut mot Bystad herrgård i grannkommunen. Det öppna odlingslandskapet ligger idag koncentrerat kring Gillberga gård och består i huvudsak av åkermark med inslag av betes- och ängsmark.

Mangårdsbyggnaden vid Gillberga gård utgörs av ett stort timmerhus i en och en halv våning på T-formad grundplan. Fasaderna täcks av rödfärgad locklistpanel och det valmade sadeltaket är täckt med falsad plåt. Norr om mangårdsbyggnaden ligger ett antal ekonomibyggnader, däribland ett stort vitputsat magasin samt en före detta arbetarbostad med tillhörande bod. Arbetarbostaden är en byggnad i en våning med rödfärgad träpanel och tegeltäckt sadeltak. Som byggnadsmaterial till några av ekonomibyggnaderna har slaggsten använts, sannolikt från Brevens bruk.

Norr och nordost om Gillberga gård ligger ett antal mindre torp, såsom Klackebo, Trummaretorp, Gullbo och Grindstugan. Samtliga har bostadshus i en våning med sadeltak och fasader av rödfärgad träpanel. Flera av torpen har även tillhörande äldre ekonomibyggnader. Inom området finns också lämningarna efter ytterligare några torp som rivits under 1900-talet. Sydväst om Grindstugan ligger grunden efter Gillberga skola som flyttades till Svennevad omkring 1950.

Norr om Gillberga, i höjd med Annebo, ligger resterna efter ett tegelbruk. På platsen finns brukets tegelugn kvar, med delar uppförda i slaggtegel som troligtvis hämtats från Brevens bruk.

Exempel på torpbebyggelse med bevarad äldre karaktär
Gullbo med bostadshus och små ekonomibyggnader
Tegelbruk och andra lämningar utmed Annebobäcken
N
Hagen
Grindstugan
Trummaretorp med bostadshus och små ekonomibyggnader
Lilla Mariedal
Svennevads Gillberga
Klackebo
Ladugård
Magasin
F.d. statarbostad
Sottern
Manbyggnad
0 0.15 0.3 0.6 Kilometers
Särskilt värdefullt område

Övergripande historik
Enligt ortnamnsregistret påträffas Svennevads Gillberga i skriftliga dokument redan under 1180-talet.

Under mitten av 1500-talet var Gillberga en by bestående av fyra gårdar och var under denna tid en av socknens största byar. Gillberga gård har åtminstone sedan 1700-talet lytt under Bystad säteri i Askers socken och brukades av dagsverkestorp samt senare även med hjälp av lönearbetare, så kallade statare. Till Gillberga hörde också ett soldattorp samt ett trumslagarboställe. År 1778 gjordes Bystad med underlydande Brevens bruk och ett flertal gårdar, såsom Gillberga, till fideikommiss.

Gillberga gård flyttades till sitt nuvarande läge någon gång under 1870- och 1880-talen. Tidigare låg gården på andra sidan vägen, på den före detta statarlängans nuvarande plats. Vid Gillberga fanns förr även en skola, troligen uppförd någon gång under 1860- och 1870-talen. Skolbyggnaden, som låg en dryg kilometer norr om Gillberga gård, flyttades under slutet av 1950-talet till Svennevads kyrka, där den uppfördes som församlingshem. Enligt häradskartan från åren 1864-71 fanns i områdets nordvästra del ett torp med namnet Kvarnbäckstugan. Av namnet att döma är det sannolikt att det funnits en kvarn i närområdet. Torpet är ett exempel på flera torp i området.

På häradsekonomiska kartan från 1860-talet finns ett tegelbruk utritat norr om Gillberga gård. Tegelbruket låg vid Annebobäck, drygt två kilometer norr om gården. Tegelbruket blev troligtvis inte särskilt långlivat, och det saknas på generalstabskartan daterad till 1929. Enligt uppgifter från Svennevads hembygdsförening var Annebobäcks tegelbruk aktivt under perioden 1820-1906.

Odlingslandskapet kring Gillberga har genomgått stora förändringar genom åren. Nya marker uppodlades redan under 1800-talet, men de största förändringarna av odlingslandskapet har skett under 1900-talet. Det mesta av ängs- och hagmarkerna har fått ge vika för skog eller åkermark. Under 1900-talets senare del har betydande arealer åkermark i området planterats med skog. Sedan slutet av 1900-talet drivs jordbruket av Brevens Bruk AB.

MOTIV TILL BEVARANDE

Svennevads Gillberga utgör ett kulturhistoriskt värdefullt område med långt tidsdjup. Gillberga gård med mangårdsbyggnad, ekonomibyggnader och arbetarbostäder, tillsammans med omkringliggande torp, berättar om jordbrukets organisation, sociala skiktning och förändrade arbetsvillkor under 1700-, 1800- och 1900-talen. Lämningarna efter tegelbruket vid Annebobäcken tillför en industrihistorisk dimension till området och visar på sambandet mellan Brevens bruk och Bystad säteri.

Den samlade miljön med Gillberga gård, torp, ekonomibyggnader, det historiska vägnätet och de tydliga lämningarna efter tegelbruket ger en tydlig och pedagogisk bild av såväl historiska brukningsformer som befolkningens olika levnadsvillkor. Tillsammans bildar bebyggelsen, markanvändningen och de bevarade lämningarna en sammanhållen kulturmiljö som tydligt speglar flera hundra års utveckling och byggnadstradition.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Utsnitt av karta över Gillberga bys ägor, 1763. Lantmäterimyndigheternas arkiv.

Värdebärande karaktärsdrag

Svennevads Gillberga är ett område bestående av ett ett jordbrukslandskap med lång kontinuitet. Den bevarade gårdsbebyggelsen, torp, vägsträckningar och industriella lämningar berättar om jordbruk och levnadsvillkor på den svenska landsbygden främst under 1800- och 1900-talet. Tegelbrukets lämningar vid Annebobäcken berättar också om en period då det agrara landskapet kompletterades med småskalig industri.

- Det brukade jordbrukslandskapet som omges av skogsridåer vid Gillberga gård.

- Bevarad äldre bebyggelse och strukturer vid Gillberga gård. Mangårdsbyggnad med karaktär från sekelskiftet 1900 med bevarade byggnadsdetaljer såsom hög stensockel, valmat sadeltak med falsad plåt, spröjsade fönster i trä samt dekorativa krönlister. Till Gillberga gård hörande ekonomibyggnader och magasin, jordkällare i slaggsten, arbetarbostäder och trädgård/tomtmark med uppvuxen växtlighet.

- Förekomsten av slaggsten som byggnadsmaterial och dess kopplingen till det regionala bruksväsendet.

- Torp och backstugor i bevarade lägen och utformningar som minner om markens brukande och levnadsvillkoren under 1800- och 1900-talen. Småskalig bebyggelse i trä, med rödmålade fasader och vita snickerier. Mindre tillhörande ekonomibyggnader, mindre trädgårdsbildning med uppvuxen växtlighet i form av exempelvis bersåer och fruktträd.

- Lämningarna efter tegelbruket vid Annebobäcken, med exempelvis tegelugn, bruksgatan, dammanläggning och stenskoningar.

- Bevarade äldre vägsträckningar, såsom genomfartsvägen från Svennevad via Gillberga vidare mot Annebo och Ekenäs, samt de från Gillberga gård till torpen i skogsmarken.

Huvudbyggnaden vid Gillberga gård med bevarade karaktärsdrag såsom valmat sadeltak med falsad plåt, hög stensockel, dekorativa krönlister över fönstren.

Till Gillberga gård hör ett stort vitputsat magasin som bidrar till helhetsmiljön. De små fönstren/vädringsluckorna minner om dess ursprungliga användning.

På trädgården/tomten till Gillberga gård finns en äldre bevarad jordkällare som uppförts i slaggsten. Slaggstenen kommer sannolikt från Brevens bruk, vilket likt Gillberga lytt under Bystad säteri.

Ladugården vid Gillberga gård med årtalet 1875 placerat i fasaden. Utformningen med dekorativa fönsteromfattningar bidrar till karaktären.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Ny bebyggelse inom området bör prövas restriktivt. Befintlig bebyggelsestruktur bör värnas. Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter ska inte avstyckas. Befintliga tomter och bebyggelsestrukturer bör inte bebyggas med nya bostadshus. Befintlig struktur och tomt/-trädgårdsmark bör värnas.

- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.

- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelse och gårdsstrukturer. Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.

- Äldre bebyggelse bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll. Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas utformning och karaktär.

- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Tillägg som påverkar upplevelsen av områdets värdebärande delar och strukturer bör inte tillåtas. Befintlig bebyggelse bör vara vägledande vid utformning.

- Äldre vägsträckningar bör bevaras.

- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.

- Den öppna jordbruksmarken kring Svennevads by och vid prästgården bör även fortsättningsvis hållas öppen.

- Vattendragets sträckning genom området bör om möjligt säkerställas. Stenskoningar och rester efter äldre industriverksamhet bör bevaras.

- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Gillberga gård sett över öppen jorbdruksmark. Bebyggelsen är placerad på en liten förhöjning i landskapet och är väl synligt.

Till Gillberga gård hör ett stort vitputsat magasin som bidrar till helhetsmiljön. De små fönstren/vädringsluckorna minner om dess ursprungliga användning.

Till området hör flera bevarade torp. Här i bild syns Gullbo med välbevarad äldre karaktär. Bostadshuset i enkelstuguform är litet och traditionellt utformat med sadeltak, rödmålade timmerfasader och uppfört på stensockel.

Till torpen hör bevarade tomter och strukturer, bland annat med uppvuxen trädgårdsväxtlighet såsom bersåer, syrenbuskar och fruktträd.

Den öppna jordbruksmarken inom området är ett värdebärande karaktärsdrag som berättar om gårdens huvudsakliga näring och om hur landskapet har brukats över lång tid. Den öppna karaktären gör att de olika beståndsdelarna såsom Gillberga gård och torpen är synliga och kan avläsas i sitt sammanhang, vilket ökar platsens pedagogiska egenskaper och möjligheten att förmedla den kulturhistoriska berättelsen.

Inom området finns lämningarna efter ett tegelbruk vid Annebobäcken. Ruinerna och strukturerna efter bruket är tydliga och lätt att utläsa.

Resterna efter tegelugnen, delvis uppförd i slaggtegel som sannolikt kommer från Brevens bruk.

En kallmurad stenmur längs bruksvägen som leder in till det forna tegelbruksområdet. Den stora mängden tydliga lämningar gör att berättelsen om bruket fortfarande kan utläsas och upplevas på platsen.

Vattenkraften var en avgörande faktor för bruksverksamheten. Vid Annebobäcken finns tydliga spår efter tegelbruket, bland annat i form av husgrunder, stenskoningar och rester efter dammfundament.

Område 24. Glottra

BY, STATIONSSAMHÄLLE, INDUSTRI, JORDBRUKSLANDSKAP

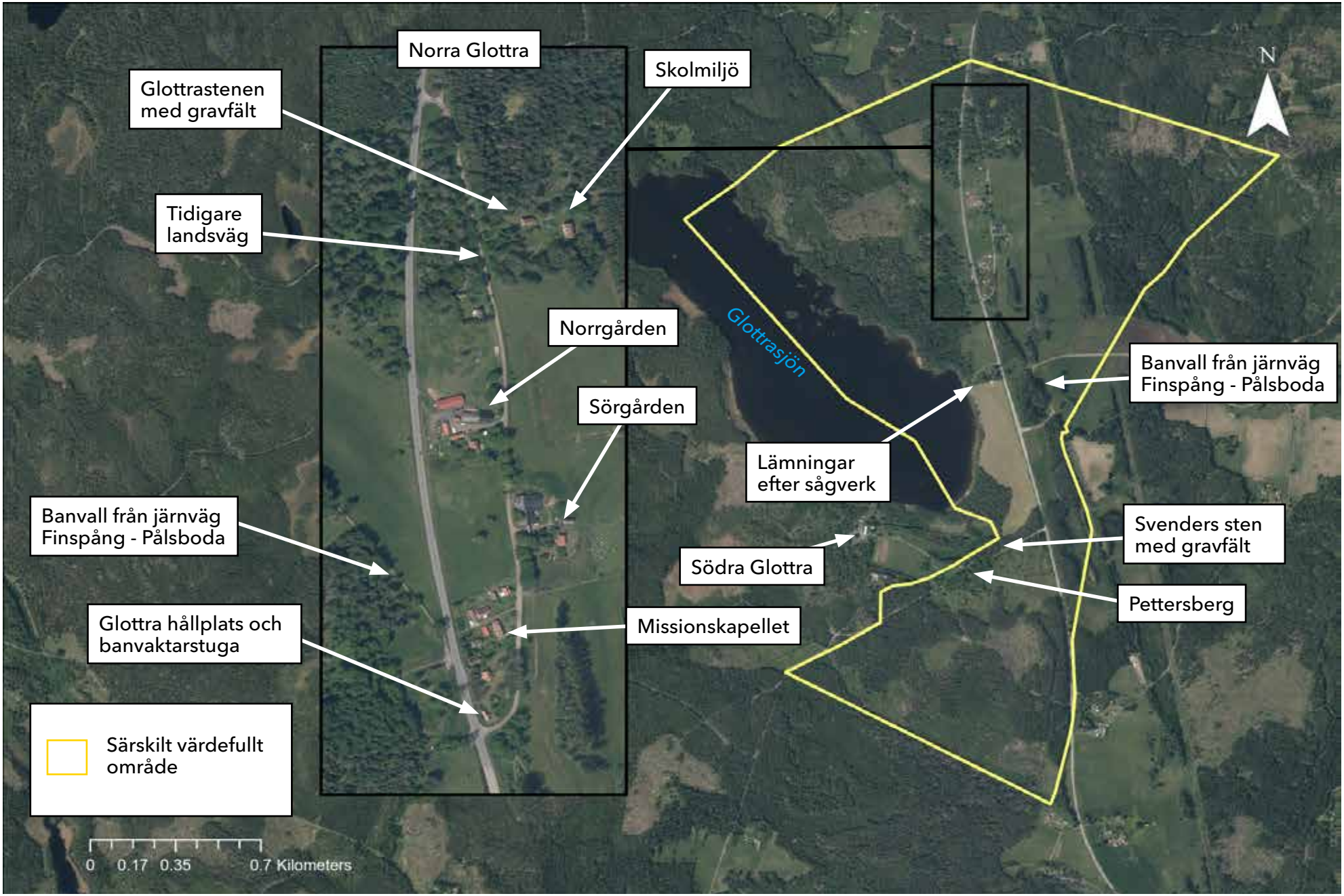
Glottra utgör ett särskilt välbevarat exempel på en by som på grund av samhälleliga förändringar omvandlats till en form av mindre sockencentrum. Här där järnvägen och landsvägen korsades samlades under 1800-talets andra hälft och 1900-talets första årtionden industri, skolverksamhet, religiös verksamhet, handel och postväsende. Samtidigt har Glottra ett stort tidsdjup med skriftliga belägg från mitten av 1500-talet och gravfält från järnåldern. Särskilt utpräglande för Glottra är den välbevarad bebyggelsen som innefattar byggnader från framför allt slutet av 1800-talet till och med 1900-talets första hälft, det omgivande agrara landskapet och gravfält från järnåldern.

Områdesbeskrivning
Glottra ligger i Svennevads socken, ungefär halvvägs mellan Pålsboda och Hjortkvarn. Genom området löper den gamla landsvägen eller väg 51 som den kallas idag. Dess nya sträckning är dragen strax utanför byns bebyggelse och den äldre sträckningen är bevarad som genomfartsväg. Här finns även resterna efter banvallen tillhörande Finspång – Pålsbodas järnväg. Bebyggelsemiljön innefattar skolhus, handelsbod, baptistkapell, järnvägsrelaterad bebyggelse, bostadshus, uthus och ekonomibyggnader, alla uppförda från och med 1800-talets andra hälft till och med tidigt 1900-tal. All bebyggelse inom Glottra har en övergripande gemensam karaktär med socklar av sten eller betong, rödmålade fasader klädda med panel, vita snickerier, spröjsade fönster av trä och tegeltäckta sadeltak av olika form.

Längst i norr ligger Glottra skola och lärarbostaden tillsammans med dass och uthus. Byggnaderna har en tydlig karaktär av 1920-talsklassicism och är mycket välbevarade. Söder om dessa, utmed den vägsträckning som tidigare utgjorde väg 51, återfinns den gamla skogsvaktarbostaden tillsammans med en ekonomibyggnad och uthus med välbevarad karaktär av tidigt 1900-tal. Ytterligare söderut finns det som tidigare utgjorde missionskyrkans samlingslokal. Byggnaden har likt skolbyggnaden en tydlig karaktär av 1920-talsklassicism och är mycket välbevarad. I nära anslutning finns det en rödfärgad villa som tidigare inrymde en affär och i områdets södra ände ligger den gamla hållplatsen vilken även haft funktionen som banvaktarstuga. Banvaktarstugan och hållplatsbyggnaden utgör en mycket välbevarad byggnad med tydlig karaktär av 1870-talets lantgotik och är av en typ som liknar den övriga bebyggelse som finns bevarad efter Finspång – Pålsbodas järnväg. Utmed järnvägen uppfördes nästan alla byggnader samtidigt varför de har ett distinkt och gemensamt formspråk, exempel finns bland annat i form av den hållplats/banvaktarstuga som finns bevarad strax öster om Averby, cirka 7 kilometer söder om Glottra. Ytterligare söderut finns en välbevarad gästgivaregård tillsammans med resterna efter ett gammalt sågverk.

Miljöns omgivningar präglas av öppna jordbruksmarker och det nära förhållandet till Glottrasjön. Det finns ett par gravfält av järnålderskaraktär. På ett av dessa finns en 2,5 meter hög sten som kallas Glottrastenen.

Övergripande historik
Glottra har belägg i skrift sedan mitten av 1500-talet. Vägen som drar genom området har även den en lång historia och är dragen utefter en rullstensås vilket, utöver att den förekommer i det allra äldsta kartmaterialet över bygden, pekar på ett stort tidsdjup. Norra Glottra bestod åtminstone sedan 1556, då byn omnämns i skrift, av två gårdar.

Norra Glottra
Skolmiljö
Glottrastenen med gravfält
Tidigare landsväg
Norrgården
Sörgården
Glottrasjön
Banvall från järnväg Finspång - Pålsboda
Lämningar efter sågverk
Banvall från järnväg Finspång - Pålsboda
Svenders sten med gravfält
Södra Glottra
Pettersberg
Glottra hållplats och banvaktarstuga
Missionskapellet
Särskilt värdefullt område
0 0.17 0.35 0.7 Kilometers
N

I 1687 års jordebok preciseras detta ännu närmare som ett halvt hemman fördelat på två gårdar. Vid tiden för Laga skiftet 1854 hade detta fördelats till tre likvärdiga ägare med varsin tredjedel av ägorna. I och med skiftesdelningen år 1854 kom en av gårdarna att flyttas ut från bytomten och få ett nytt läge, cirka 400 meter söderut. Här etablerades så småningom, sannolikt under 1800-talet, ett gästgiveri. År 1919 köptes gården av ägarna till Boo fideikommiss.

Under 1860- och 1870-talet utvecklades Norra Glottra snabbt till något av en samlingspunkt i socknen. Först tillkommer ett skolhus i byns norra delar. Sedan någon gång under 1870-talet fanns här ett sågverk med livlig aktivitet lång in på 1900-talet. Ungefär samtidigt började Finspång – Pålsboda järnväg att anläggas för att sedan invigas år 1874. Här uppfördes en kombinerad banvaktsstuga och hållplats samt under tidigt 1900-tal ett stickspår till sågverket.

På den triangelformade jordplätt som bildades mellan järnvägen och den gamla vägsträckningen i byns södra ände kom flera byggnader att uppföras under början av 1900-talet. Här uppförde Glottra missionsförsamling ett sockenkapell år 1931. Själva byggnaden hade tidigare fungerat som bryggeri vid Haddebo men flyttades alltså till Glottra och byggdes om till kapell. 1936 uppfördes strax intill spår- och vägkorsningen en poststation. Båda järnvägen och posten kom att finnas kvar till och med året 1962 då även järnvägen revs upp och bara några år tidigare hade även sågen nedlagts.

MOTIV TILL BEVARANDE

Glottra med sin välbevarade bebyggelsemiljö, fornlämningsbild och det omgivande jordbrukslandskapet målar på ett tydligt sätt bilden av en by med stort tidsdjup som under århundraden utvecklats till något av ett mindre sockencentrum. Bebyggelsen inom Glottra illustrerar viktiga delar inte av bara av byns utveckling under 1800- och 1900-talet utan samhälleliga förändringsprocesser och företeelser generellt under samma tid. Särskilt kan nämnas skolans utveckling, frikyrkorörelserna, järnvägen och den småskaliga industrialismen på Sveriges landsbygd.

Den öppna jordbruksmarken är ett värdebärande karaktärsdrag som tydliggör platsens agrara ursprung, samt bidrar till förståelse av historisk markanvändning och bebyggelsens framväxt i relation till jordbruket.

Tillsammans utgör dessa bevarade delar viktiga historiska representanter för Glottra, den omgivande skogsbygden och på ett plan jordbrukssamhällets generella utveckling under slutet av 1800-talet till och med 1900-talets mitt.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Utsnitt från 1854 års laga skifteskarta över Norra Glottra. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Glottra stationshus. Okänt årtal, sannolikt runt 1900-talets mitt. Okänd fotograf. JvmKDAA02174. Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt museum.

Glottra "Norrgård", den gård som i samband med laga skifte flyttades till ett nytt läge söder om Glottra och under en tid även fungerade som gästigiveri. Okänt årtal, sannolikt tidigt 1900-tal. Okänd fotograf. Källa: Bo Hembygdsförening via www.hembygd.se.

Värdebärande karaktärsdrag

Glottra innehåller välbevarad bebyggelse från 1800-talets andra hälft som innefattar bl.a. äldre manbyggnader, ekonomibyggnader och uthus, skolbyggnader, f.d. affärshus, missionskapell och f.d. hållplats. Dessa är inpassade i bystrukturen som både illustrerar laga skiftets effekt på Glottra och den efterkommande samhällsutvecklingen under 1800-talets slut till och med 1900-talets mitt. Utöver bebyggelsen finns viktiga värdebärare i de respektive gårdarnas trädgårdar samt i jordbrukslandskapet som omger miljön. Trädgårdarna präglas av uppvuxna äldre lövträd, fruktträd, syren och omgärdas av låga häckar, stengärdsgårdar eller staket. I det omgivande landskapet finns äldre jordbruksmarker likväl som fornlämningar i form av gravfält. Ett viktigt inslag i miljön är även den gamla landsvägen som löper genom Glottra samt järnvägens äldre men fortsatt läsbara sträckning.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Glottra och dess bebyggelses placering i korsningen mellan landsvägen och järnvägens äldre sträckning är viktig för förståelsen av Glottra historiska utveckling.
- Sockencentrumliknande samhällsbildning med skolbebyggelsen, missionskyrkans kapell, tidigare lanthandel och äldre hållplats med bevarad bebyggelse.
- Den äldre bebyggelsestrukturen i byn som uppkommit efter laga skifte med två äldre gårdar bevarade i ett äldre läge och en utflyttad gård något söder om dagens bebyggelsekoncentration.
- Det omgivande öppna jordbrukslandskapet.
- Skogvaktarbostället Pettersberg med den närbelägna bokskogen och annan äldre växtlighet i sin helhet.
- Välbevarad bebyggelse med karaktär av sent 1800-tal och tidigt 1920-tal.
- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer.
- Det stora gravfältet med Glottrastenen i nära anslutning till skolmiljön.
- Den äldre vägsträckningen samt äldre vägräcken, rester efter järnvägssträckningen i form av banvall och kantande växtlighet.
- Äldre växtlighet inom bebyggelsemiljöerna i form av uppvuxna lövträd och odlingar av fruktträd, bärbuskar, syren och fläder etc.

Skolhuset i Glottra uppfört under 1920-talet.

Före detta skogsvaktarbostad strax söder om skolan.

Äldre fruktträd inom den tidigare skolgården.

Äldre vägräcken utmed det som tidigare var landsvägens sträckning genom byn.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande. Agrara lämningar som röjningsrösen, stensträngar/stengärdsgårdar bör bevaras.
- Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för ny bebyggelse.
- Glottras befintliga bebyggelsestruktur bör bevaras och bör i första hand inte förtätas med ny bebyggelse. Laga skiftets resultat i form av en sprängd bykärna bör vara fortsatt läsbar. Den senare uppkomna bebyggelsestrukturen med skola, affär, hållplats vid järnvägen etc. bör också vara fortsatt läsbar.
- De äldre gårdarnas placering bör vara fortsatt urskiljbar gentemot den yngre bebyggelsen.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande eller äldre utförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd, häckar, fruktträd eller annan traditionell växtlighet inom bymiljön, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar och staket bör värnas. Nya staket bör utformas på ett sätt som ankyter till den befintliga bebyggelsekaraktären. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Landsvägens äldre sträckning genom bebyggelsen bör vara fortsatt läsbar och bör bevaras.
- Järnvägens äldre sträckning bör vara fortsatt läsbar och bör bevaras. Banvallen och området runt hållplatsen bör underhållas samt hållas öppet och röjt från sly eller annan växtlighet.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från byns befintliga äldre bebyggelse.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglov.

Röjningsröse i den före detta jordburksmarken som fortfarande hålls öppen.

Det gamla missionskapellet i Glottra.

Bostadshus i Glottra.

Glottra hållplats.

Vy mot norr. Till vänster ligger Glottrasjön och väg 51 går i skiljelinje mellan skogen och det öppna landskapet. Hallsbergs kommun år 2026.

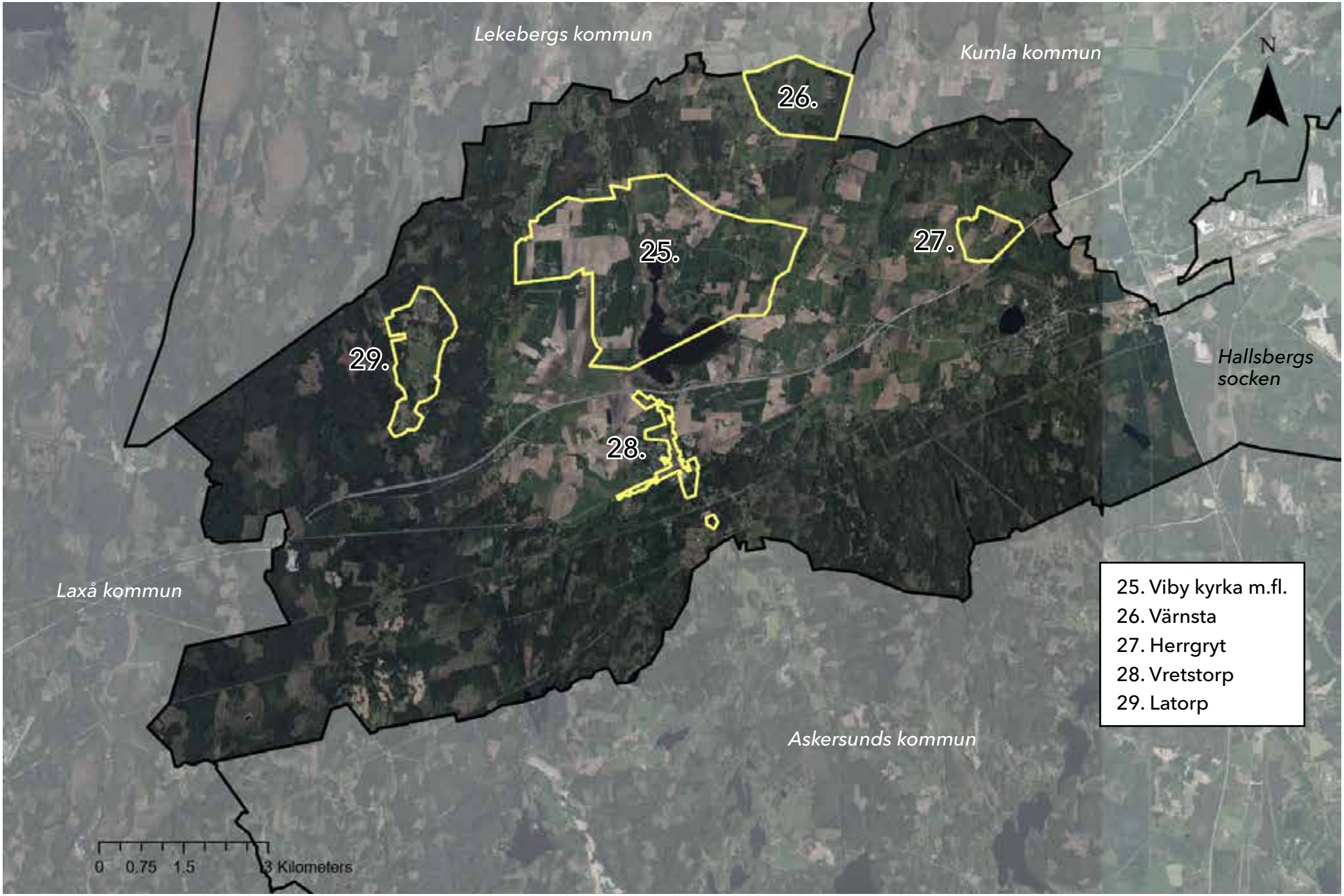

Norra Glottra. I förgrunden är Norrgården och till vänster Sörgården. Till höger ligger Glottrasjön. Foto: Hallsbergs kommun 2026.

Viby socken

Landskapet kännetecknas av Vibyslätten som egentligen utgör en del av den större Närkeslätten som sträcker sig utanför både socken och kommunens gränser. Socknens östra halva utgör en del av det särpräglade drumlinområdet. Väster om den centralt placerade Vibysjön är odlingslandskapet flackare för att slutligen gå över i tät skogsbygd som även avgränsar socknen i söder. Inom socknen finns ett stort antal fornlämningar och framför allt i slättområdet förekommer boplatser och gravfält. I skogsmarkerna är det framför allt lämningar efter torp, gruvhål och kolning som dominerar, men det förekommer även ett fåtal förhistoriska lämningar som fornborgar och ensamliggande gravar.

Bebyggelsen präglas av torp, mindre gårdsenheter, ensamgårdar i form av herrgårdsliknande gårdar och högreståndsmiljöer kompletterade av ett antal bevarade bystrukturer. I och med järnvägens tillkomst under 1860-talet började centralorten och industrier att växa fram runt stationen i Vretstorp. Hit koncentrerades tidigt samhällelig service som järnvägsstation, butiker, post, bank och skola tillsammans med kommunhus, folkets park och i viss grad stadsmässig bebyggelse. Utvecklingen i Viby socken följer i stort samma spår som Hallsberg och Sköllersta från en utpräglad jordbruksbygd med sockencentrum koncentrerat kring kyrkan till en centralort med samhällscentrum och industri koncentrerade kring järnvägen. På samma sätt berättar även de olika bebyggelsemiljöerna om socknens utveckling, vilka processer som har format den, hur människor har levt och arbetat här samt vilka spår de har lämnat efter sig.

Lekebergs kommun
Kumla kommun
N
26.
25.
27.
29.
28.
Hallsbergs socken
Laxå kommun
Askersunds kommun
25. Viby kyrka m.fl.
26. Värnsta
27. Herrgryt
28. Vretstorp
29. Latorp
0 0.75 1.5 3 Kilometers

Område 25. Viby kyrka m.fl.

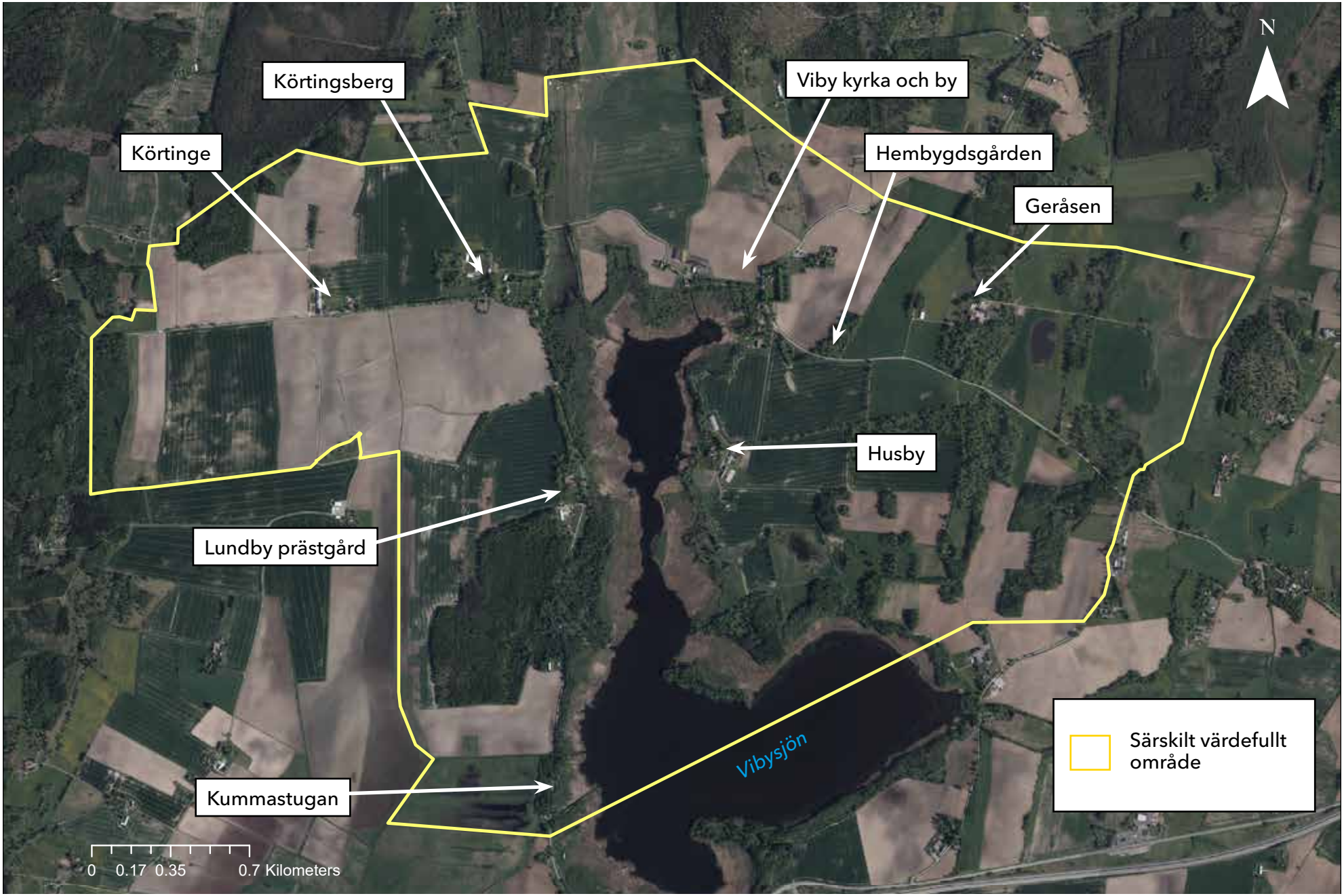
SOCKENCENTRUM, HERRGÅRDSLANDSKAP, TORP

Viby kyrka, uppförd på 1100-talet. Kyrkan och sockencentrumet utgör ett naturligt centrum i det öppna drumlinlandskapet och omges av flera herrgårdsmiljöer som Husby, Körtingsberg och Geråsen. Området är präglat dels av 1500- och 1600-talets säteribildningar, dels av 1700- till 1900-talets jordbruksreformer.

Områdesbeskrivning
Området består av flera högreståndsmiljöer samt prästgård/kyrkoherdebostället och kyrkby i nära anslutning till varandra strax norr om Vretstorp. I centrum av det drumlinpräglade landskapet finns den under 1800-talet sänkta sjön Viby strax norr om Vretstorp. I miljön ingår mer specifikt kyrkby och sockencentrum runt Viby kyrka med skola, lärarbostad, klockaregård och ålderdomshem, Lundby prästgård, hembygdsgården, högreståndsmiljöerna Körtingsberg, Geråsen och Husby, gårdarna Körtinge, Stommen och Viby. Till gård- och bymiljöerna hör även småskalig bebyggelse som före detta backstugor, torp och statarbostäder ofta i form av timrade enkelstugor eller småhus uppförda under slutet av 1800-talet eller i början av 1900-talet. Huvuddelen av bebyggelsen är koncentrerad runt och utmed den väg som löper norrut från Vretstorp, väg T 518 till och med korsningen strax norr om Körtingsberg där den viker av västerut mot Vallby under beteckning T 525. Båda dessa vägar utgör äldre landsvägar som funnits åtminstone sedan slutet av 1600-talet. Det omgivande drumlinlandskapet karaktäriseras av öppna böljande vidder, framför allt ekbevuxna höjdryggar. Kring kyrkan och gårdsmiljöerna växer både planterade och utsparade ekar. Flera av gårdsmiljöerna har även stora alléer som kopplar samman gårdstomterna med landsvägen, andra gårdsmiljöer eller hagmark.

Viby kyrka och by
Centralt i miljön ligger Viby kyrka och by. Här finns en mindre bebyggelsekoncentration bestående av skolhus, lärarbostad, klockaregård och ålderdomshem tillsammans med två gårdar med tillhörande uthus och ekonomibyggnader. Viby kyrka har ett medeltida ursprung men har sin nuvarande karaktär från 1700-talet med ett särskilt karaktäristiskt klocktorn. I kyrkan finns två runstensfragment, där den ena delen tidigare legat som trappsten till kyrkan. Kyrkan ligger på en höjd i sockencentrumets norra utkant omgiven av kraftiga stödmurar, stenmurar och uppvuxna lövträd. Strax nordöst därom finns det delvis välbevarade gamla komministerbostället Stommen med tillhörande ekonomibyggnader sannolikt uppförda under 1800-talet. Skolhuset, den norra av de två skolbyggnaderna, är uppfört år 1849 medan lärarbostaden, den södra av de två skolbyggnaderna, är sannolikt uppförd i början av 1900-talet. De är båda två mycket välbevarade samt mycket lika varandra vad gäller karaktär och utförande med rödfärgade fasader, vitmålade knutar och snickerier. Den södra av de två har dock ett formspråk som mer drar åt nationalromantik vilket också hjälper till att datera byggnaden.

Klockaregården är sannolikt uppförd runt mitten av 1800-talet och kallas idag även för Vibyvik. Byggnaden har en delvis välbevarad karaktär trots sentida förändringar under 1900-talets första hälft. Byggnaden är en salsbyggnad med rödfärgade fasader och vitmålade knutar samt snickerier under sadeltak. Det före detta ålderdomshemmet är uppfört år 1924 och har en välbevarad karaktär med flera ursprungliga

Körtingsberg
Viby kyrka och by
Körtinge
Hembygdsgården
Geråsen
Husby
Lundby prästgård
Kummastugan
Vibysjön
N
0 0.17 0.35 0.7 Kilometers
Särskilt värdefullt område

byggnadsdetaljer, bland annat dörrar och fönster. Byggnaden i sig är i två och en halv våning med gråmålad spritputsad sockel, rödfärgad locklistpanel samt vita knutar och snickerier under ett tegeltäckt sadeltak. Strax väster om sockencentrum finns gården Viby kvar på Viby by gamla bytomt. Manbyggnaden har en välbevarad karaktär med en vitputsad manbyggnad sannolikt uppförd under 1800-talets slut. Ekonomibyggnaderna är sannolikt delvis uppförd under 1800-talets andra hälft samt i början av 1900-talet. Strax öster om Viby kyrka och sockencentrum finns även hembygdsgården som består av byggnader hitflyttade sedan början av 1900-talet. Själva manbyggnaden är tagen från Odensvi gård och miljön omges av en ekhage som idag utgör naturreservat.

Lundby och Körtingsberg

Utmed väg T 518 återfinns Lundby prästgård och Körtingsberg. Lundby utgörs av en äldre timrad manbyggnad från 1800-talets mitt, i två våningar och vind med faluröda locklistfasader och vitmålade snickerier. Prästbostaden flankeras av två 1700-talsflyglar, den ena utgörs av den gamla prästbostaden och den andra av en visthusbod, båda faluröda träbyggnader. Hela miljön är placerad på en ekbevuxen höjd som överblickar Vibysjön och har fri sikt mot landskapet på andra sidan. Söder om prästgården ligger arrendatorbostället, vars bebyggelse i huvudsak härstammar från 1900-talets första hälft och idag är kraftigt förändrad.

Lite längre norrut utmed samma väg återfinns herrgårdsmiljön Körtingsberg. Manbyggnaden vid gården består idag av en stor vitmålad träbyggnad i två våningar med ett torn mitt på fasaden mot trädgårdssidan. Fasaden består av liggande och stående panel och har en tydlig karaktär av 1800-talets panelarkitektur. Norr om huvudbyggnaden ligger trädgårdsmästarbostaden, en timmerbyggnad i två våningar med vitmålad träpanelfasad tillsammans med en större vitmålad och tornprydd ekonomibyggnad. Vitmålad är även inspektorsbostaden väster om huvudbyggnaden, en timmerbyggnad i en våning med liggande panel. Söder om huvudbyggnaden ligger en timmerbyggnad från 1700-talet som under 1800-talet byggts om till statarbostad. Byggnaden är uppförd i timmer och består av två våningar med loftgång. Fasaden är rödfärgad med snickerier i brutet vitt men har en karaktär som går i linje med resten av bebyggelsemiljön.

Geråsen

I områdets östligaste ände återfinns herrgårdsmiljön Geråsen. Herrgårdens huvudbyggnad uppfördes år 1860 i två våningar men genomgick år 1932 en fullständig ombyggnad, då den bland annat påbyggdes med en tredje våning och fick sin nuvarande karaktär av 1920-talsklassicism. Ytterligare en restaurering genomfördes under 1940-talet. Huvudbyggnaden vid Geråsen är en tre våningar hög byggnad på kvadratisk plan med valmat tegeltak. Fasaden är putsad i en gulbrun kulör. Till denna hör en flygelbyggnad i schweizerstil. Strax sydost om gården ligger den f.d. trädgårdsmästarbostaden, en mindre envåningsbyggnad. Norr och öster om gården återfinns fyra torp som tillkommit under 1800- och 1900-talet. På Geråsens ursprungliga gårdsläge, på en höjdrygg strax väster om den nuvarande huvudbyggnaden, finns Gamlegården. Den uppfördes som rättarbostad med tillhörande ekonomibyggnader under 1850-talet.

Husby

Söder om Geråsen återfinns Husby. Gården består av två manbyggnader och ett flertal ekonomibyggnader uppförda under 1800-talet. Till gården har en del modern bebyggelse tillkommit under 1900-talet i form av ett bostadshus och ekonomibyggnader. Särskilt karaktäristiskt är de två motstående äldre manbyggnaderna samt de två snedställda timrade ekonomibyggnaderna som tillsammans skapar en symmetrisk helhet kompletterad av allén och ett större vårdträd.

Manbyggnaden vid Lundby prästgård är byggnadsminne och utgör en väldigt välbevarad kulturmiljö med mycket höga värden.

Körtingsberg, i sin helhet en oerhört välbevarad herrgårdsmiljö med karaktär av 1800-talets senare hälft.

Geråsen. Byggnaden är i grunden uppförd i mitten av 1800-talet, men omgestaltad och tillbyggd under 1930-, 1940 och 2000-talet. Dock är det 1930-talets karaktär dom dominerar.

Husby gård är vackert placerad på en trädbevuxen höjd alldeles intill Vibysjön.

Övergripande historik

Viby by och Viby socken finns båda belagda i skrift sedan 1340-talet. Området omfattar utöver kyrkan med tillhörande sockencentrum även markerna kring herrgårdsmiljöerna Körtinge, Husby, Lundby och Geråsen, vars namn har belägg från början av 1300-talet till och med 1500-talets mitt. Undantaget är Geråsen som i sin nuvarande form bildades genom sammanslagning under 1850-talet men tog sitt namn av ett äldre bebyggelseläge.

Området är särskilt präglat av 1500- och 1600-talets säteribildningar, 1700- och 1800-talets stora jordreformer, storskiftet respektive laga skiftet och det sedermera industrialiserade jordbruket. Detta visar sig främst genom de stora sammanhängande jordbruksmarkerna och utsparade ekskogarna men även genom deras påverkan på den bebyggda miljön. Dessa förändringsprocesser påverkade de äldre bymiljöerna genom att by- och ägostrukturer drastiskt förändrades i ett försök att skapa ett mer rationaliserat jordbruk. Markerna slogs samman till större sammanhängande jordbruksmarker och gårdarna flyttades ut från byarna så det skulle ligga i närheten av sina nya marker. En annan konsekvens av detta var att de möjliggjorde förändrade ägostrukturer där allt mer jord samlades under allt större jordbruksfastigheter. Dessa ackompanjeras ofta av pampiga man- och ekonomibyggnader som ska signalera jordbrukarens samhälleliga status. De stora jordägorna krävde även arbetskraft vilket har drivit på etableringen av torp och arbetarbostäder i landskapet och runt gårdsmiljöerna. Under 1800-talets senare hälft sänktes Vibysjön med cirka två meter, vilket gynnade storgodsen runt sjön genom att man då kunde bruka den vattensjuka marken närmast sjön.

Viby kyrka och by

Kyrkan har länge utgjort bygdens naturliga centrum sedan den första kyrkobyggnaden uppfördes under 1100– eller 1200-talet. Här låg även Grimstens tingsplats åtminstone sedan medeltiden fram till och med 1600-talet då den flyttades till platsen för Vretstorps gästgivaregård. Över tid utvecklades här ett regelrätt sockencentrum med äldre- och fattigvård, skola, lärarbostad, komministerbostad och kyrka. Bortsett från kyrkan är merparten av denna bebyggelse samt bebyggelsen vid gården Stommen tillkommen under 1800-talets andra hälft eller tidigt 1900-tal. Stommen som gårdsnamn har dock belägg på platsen sedan 1550-talet. Väster om Viby kyrka fanns det fram till och med 1800-talets andra hälft Viby by vars läge idag motsvaras av gården Viby. Huvudbyggnaden samt delar av ekonomibyggnaderna har sannolikt uppförts i samband med att byns ägor har slagits samman.

Husby

Namnet har belägg sedan året 1303. Namnet återkommer i centralbygder runt omkring i Svealand och är sannolikt kopplat till kungamaktens försörjning under järnålderns och/eller tidig medeltid. Byn bestod i slutet av 1600-talet av fyra gårdar och sammanslogs under denna tid till ett säteri. Vid storskiftet år 1796 hade antalet gårdsbyggnader minskat till endast ett bostadshus kvar på bytomten som idag motsvaras av den södra flygeln. Resterande bebyggelse är i huvudsak tillkommen under 1800-talet bortsett från en del ekonomibyggnader och den idag centralt placerade manbyggnaden som är tillkommen under 2000-talet. Söder om Husby finns Borgholmens ruin som idag ligger på en udde i Viby sjön men när byggnaden uppfördes låg det på en ö i sjön. Ruinen utgörs av en rektangulär husgrund, cirka 9 x 9 meter stor. Den har delundersökts och gett dateringar till 1500-1600-tal.

Körtingsberg och Lundby

Körtingsberg är en herrgårdsmiljö sprungen ur byn Körtinge sannolikt under 1500- eller 1600-talet. Namnet avsåg då en by med ett läge något väster om herrgårdsmiljön som idag motsvaras av gården Körtinge. Denna by finns för första gången upptagen i skrift 1385 men är likt Husby sannolikt äldre än så. Dagens bebyggelse vid Körtingsberg är uppförd under framför allt 1700- och 1800-talet men har sitt nuvarande utseende från renoveringsarbeten utförda under 1850-talet.

Karta över Viby socken från 1688. I den i bildens högra halva syns Vibysjön med Viby kyrka och de kringliggande gårdarna. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Lundby prästgård etablerades sannolikt under 1500-talet. Innan dess bodde kyrkoherden på Trystorps gård i Tångeråsa. På platsen har åtminstone tre generationer prästgårdar funnits. Den äldsta prästbostaden på platsen byggdes under 1700-talet och brann ner år 1793 men återuppbyggdes några år senare. Någon gång under 1700-talet hade dock en ny prästgård uppförts som idag motsvarar den södra av de två flygelbyggnaderna. Den norra flygelbyggnaden har historiskt fungerat som visthusbod och härstammar sannolikt även den från 1700-talet. År 1828 uppfördes en ny prästbostad i två våningar vilket också är den byggnad som står på platsen idag. I sluttningen strax söder om prästgården finns det gamla arrendatorbostället med bebyggelse från början av 1900-talet.

Geråsen
Geråsens herrgård bildades så sent som under 1850-talet av Kapten C A Staff som köpte in och slog samman flera mindre jordbruksfastigheter. Dessa hade tidigare tillhört de äldre storgårdarna i området som Husby, Smedstorp, Stommen och Värnsta. Gården som namnet Geråsen kommer av hörde tidigare till Värnsta säteri och låg något väster om herrgården, på platsen för nuvarande Gammelgården. Herrgårdens huvudbyggnad uppfördes år 1860 i två våningar tillsammans med en flygelbyggnad. Manbyggnaden genomgick 1932 en fullständig ombyggnad då den bland annat påbyggdes med en tredje våning och omgestaltades i 1920-talsklassicism. Ytterligare en restaurering genomfördes på 1940-talet och under 2000-talet har man tillbyggt ett torn vid den nordvästra husknuten. Marken kring Geråsen har genomgått stora förändringar, inte minst genom att marken har delats och bytt ägare ett flertal gånger. Från att i huvudsak ha varit utmark uppodlades större delen av marken kring Geråsen under 1800-talet. Det är från denna tid vi finner flest spår i landskapet idag. I omgivningen har ett flertal torp försvunnit sedan mitten av 1800-talet men även några nya tillkommit.

MOTIV TILL BEVARANDE

Området berättar på ett tydligt sätt om Västnärkes historiska bebyggelseskick och dess utveckling från medeltidens byar till storjordbruk och industrialisering. De utpekade bebyggelsemiljöerna i Körtingsberg, Lundby, Viby, Husby och Geråsen är välbevarade högreståndsmiljöer som innehåller olika sorters byggnader från 1700-, 1800- och 1900-talet. Samtidigt finns bebyggelse som vittnar om de lägre samhällsklassernas levnadsförhållanden genom backstugor och statartorp utspridda i landskapet. Majoriteten av bebyggelsen är mycket välbevarad och berättar om olika arkitektoniska ideal och byggnadstraditioner som sträcker sig över tre århundraden, samtidigt som gårdarna och kyrkan alla har stort tidsdjup. Miljön ingår på så sätt i den större berättelsen om 1800-talets rationaliseringar av jordbruket och övergången från ett småskaligt jordbruk till industrialiserade storjordbruk.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Prästgården i Lundby med tillhörande byggnader utgör byggnadsminne och skyddas därför igenom 3 kap. 1 § Kulturmiljölagen.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården Drumlinområdet [T 10] som även sträcker sig över kommungränsen norrut in i Lekebergs och Kumla kommun.

Viby kyrka fotograferad från Vibysjön. Källa: Riksantikvarieämbetet via Kringla.

Värdebärande karaktärsdrag

Området utmärks av gårdsmiljöer och torp i ett öppet drumlinlandskap, med herrgårdsliknande gårdar i en lös koncentration runt Viby kyrka, med medeltida grund och 1700-talskaraktär. Kyrkan är ett tydligt landmärke med sitt karaktäristiska klocktorn och omges av den välbevarade kyrkbyn med f.d. ålderdomshem och skolbyggnader från tidigt 1900-talet. Området i stort innehåller välbevarad bebyggelse från 1700–1900-tal, från torp och statarbostäder till högreståndsgårdar med alléer och trädgårdar. Landskapet präglas av fornlämningar, ädellövträd och äldre odlingsmarker som speglar områdets långa agrara historia.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Miljöernas belägenhet, ofta på höjder i drumlinlandskapets öppna jordbruksmarker, där den dominerande bebyggelsetypen utgörs av större herrgårdsliknande gårdar med tillhörande ekonomibyggnader i tydliga gårdsenheter på de äldre bytomterna.
- Den medeltida kyrkan med sin tydliga 1700-talskaraktär och sitt klocktorn tydligt synligt från kringliggande bygd.
- Bebyggelsestruktur kring och med Viby kyrka i form av före detta Viby by och nuvarande Viby gård, komministerbostaden vid gården Stommen, skolhus och äldreboende.
- Välbevarad bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-talet inom de olika bebyggelsemiljöerna som omfattar flera olika byggnadskategorier allt i från statarbostäder, torp och ekonomibyggnader till högreståndsmiljöer.
- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse har höga värden i sig själva samt som stödjande uttryck för herrgårdslandskapets övergripande kulturhistoriska värden.
- Högreståndsmiljöer av olika dignitet vid Lundby, Körtingsberg, Viby gård, Geråsen och Husby med tillhörande agrar bebyggelse, parkliknande trädgårdsmiljöer och alléer.
- Borgholmens ruin.
- Prunkande grönska i form av uppvuxna ädellövträd som kantar kyrkomiljön, gårdstomter och vägar samt återfinns i större skogsområden med framför allt bok och ek.
- Trädgårdar med rester efter omfattande fruktträds- och trädgårdsplanteringar, liksom omgärdningar i form av trädplanteringar, stengärdsgårdar och/eller låga staket.
- Äldre odlings- och hagmark samt vägsträckningar och alléer.

Viby kyrka är ursprungligen uppförd under 1100- eller 1200-talet men har sin huvudsakliga karaktär från 1700-talet.

Ålderdomshemmet i Viby är mycket välbevarat och fungerar idag som privatbostad.

Den äldsta skolan, lärarbostaden och ålderdomshemmet står uppförda på rad söder om kyrkan.

Viby gårds manbyggnad är en salsbyggnad som sannolikt är uppförd under 1800-talets andra hälft.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogbevuxna partier värnas.
- By- och gårdsmiljöerna bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse i jordbrukslandskapet bör värnas och undvik förfall.
- Eventuell nyexploatering bör placeras i anslutning till vägen som går genom området, dock inte i direkt anslutning till äldre gårdstomter för att inte konkurrera med befintlig bebyggelse. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd och häckar inom bytomter och trädgårdar, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar, staket och rundlar bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till respektive miljös befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från den mer småskaliga bebyggelsen inom miljön.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Körtingsberg från sydväst. Gårdstomterna omges ofta äldre uppvuxna lövträd vilket är ett viktigt karaktärsdrag i de öppna jordbruksmarkerna

Ekonomibyggnader och jordbruksmark inom Geråsens gård. Sådan bebyggelse utgör bärande delar av bebyggelsemiljöernas kulturhistoriska värde.

Del av allén som sammankopplar ekhagarna i områdets sydöstra med gårdarna Geråsen och Husby med varandra utgör viktiga värdebärande karaktärsdrag i herrgårdslandskapet.

Småskalig bebyggelse i form av torpet Kummastugan sannolikt uppförd under 1870-talet andra hälft eller flyttat till platsen under denna tid. Bebyggelse av den här sorten har stor betydelse för upplevelsen av herrgårdslandskapets kulturhistoriska värden.

Viby kyrka till vänster i bild. Till höger i bild ligger det före detta ålderdomshemmet. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Bild tagen söderut mot Husby. Till vänster ligger alléen som leder mot gården som ligger vid Vibysjön. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 26. Värnsta

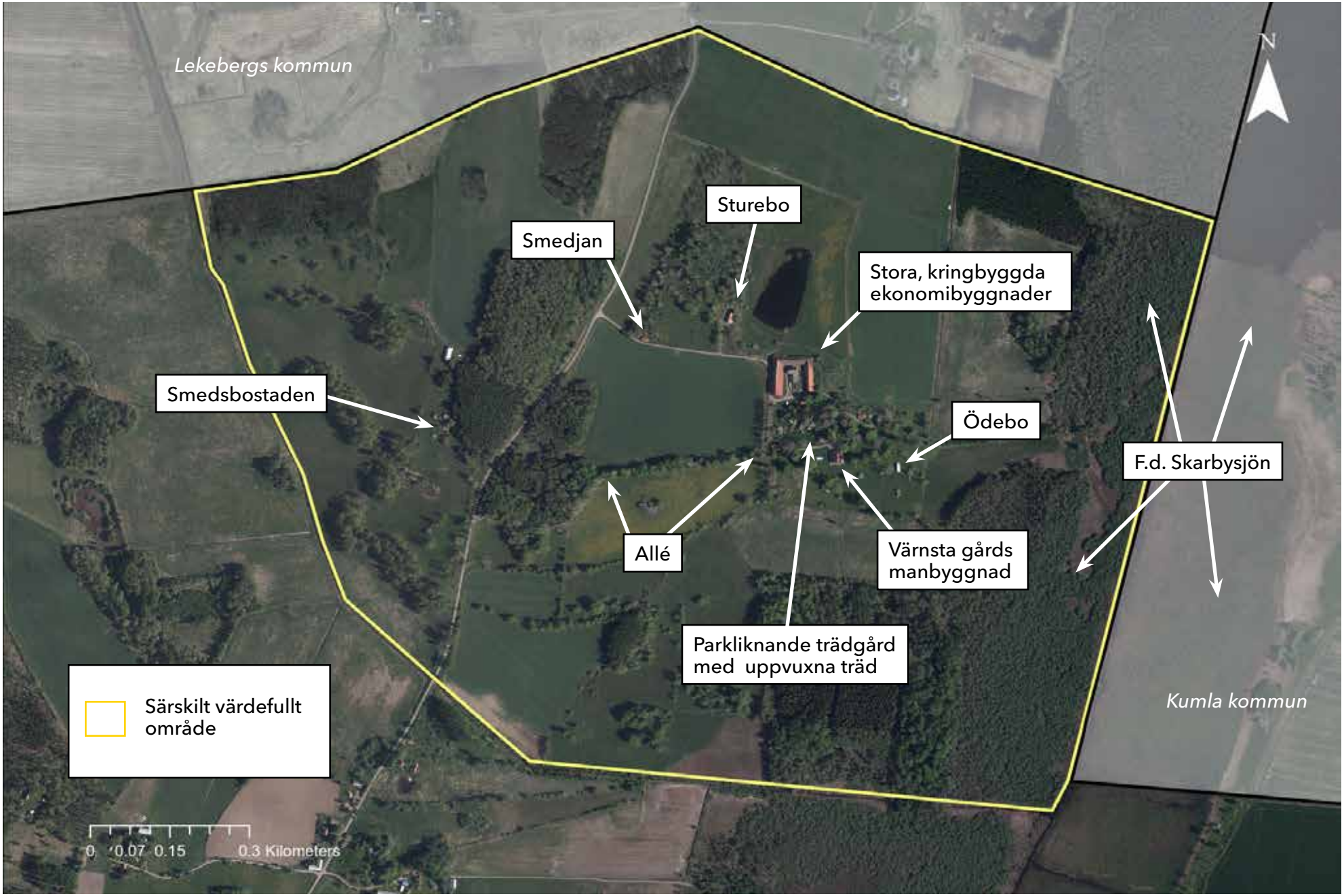
HERRGÅRDSLANDSKAP, TORP

Värnsta gård har sina rötter i byn Värnsta som är känd sedan 1300-talet men sannolikt är äldre än så. Under 1600-talet ombildades byn till ett säteri som sedan dess har kommit att prägla jordbrukslandskapet som omgärdar gården. Utmärkande drag innefattar herrgårdsmiljön med tillhörande bebyggelse uppförd runt sekelskiftet 1800/1900, utbredda jordbruksmarker, alléer, skogsbevuxna drumlinhöjder, resterna efter den utdikade sjön Skarbysjön. Dessa processer har skapat ett kulturlandskap präglat av storgodsdrift med rötter i förhistorisk tid.

Områdesbeskrivning
Värnsta herrgård ligger i Viby sockens norra delar strax väster om det som tidigare utgjorde Skarbysjön. Området runtomkring gårdsmiljön är ett kuperat odlingslandskap med omväxlande åkermarker, öppna betesmarker och lövträdsbevuxna drumliner. Särskilt utmärkande i miljön är den utdikade Skarbysjön som idag utgör våtmarksområde. Väster om gårdsmiljön löper den gamla vägen mellan Viby och Hackvad från vilken man når gårdsmiljön via en lång allékantad infart.

Bebyggelsen inom gårdsmiljön, det vill säga manbyggnad och flyglar, har trots sina olika uppförandeår en gemensam karaktär. De har alla ett klassicerande formspråk med byggnadsdetaljer som bland annat innefattar medaljonger, korspostfönster, runda vindsfönster och takkupor. Manbyggnaden från år 1897 utmärker sig särskilt genom sin stora volym och är en reveterad timmerbyggnad i två våningar med valmat sadeltak. Fasaderna är av gul spritputs med detaljer som knutar, lisener och gavlarnas medaljonger av vit slätputs. Fönstren har fyra öppningsbara lufter med både tvär- och mittpost.

I närheten av manbyggnaden finns två reveterade flyglar i en våning med sadeltak och en överlag gemensam karaktär. Den ena av dessa två är ursprungligen uppförd år 1791 och den andra år 1914. Strax norr om manbyggnaden återfinns gårdens ekonomibyggnader. Dessa är uppförda under början av 1900-talet och har en generellt välbevarad karaktär. Utmärkande är den delen av byggnaden med bottenvåningen av sten. I övrigt har ekonomibyggnaderna sadeltak och rödfärgade fasader. Väster om gården ligger en gammal smedja med tillhörande smedsbostad. Smedsbostaden har en välbevarad karaktär från tidigt 1900-tal. Den har ett sadeltak täckt med enkupigt rött lertegel, fasader av rödfärgad locklistpanel, vitmålade knutar och snickerier. Utöver dessa finns de två arbetarbostäderna Sturebo och Ödebo bevarade, nordväst respektive nordöst om manbyggnaden.

Lekebergs kommun
N
Sturebo
Smedjan
Stora, kringbyggda ekonomibyggnader
Smedsbostaden
Ödebo
F.d. Skarbysjön
Allé
Värnsta gårds manbyggnad
Parkliknande trädgård med uppvuxna träd
Kumla kommun
Särskilt värdefullt område
0 0.07 0.15 0.3 Kilometers

Övergripande historik
Byn som föregick godset gick under namnet Värnsta och är känd i skrift sedan året 1385. Strax nordväst om gården finns ett större gravfält med cirka 25 stensättningar. Fram till år 1624 var Värnsta en bondby. Detta år slogs byns fyra hemman samman till en och samma egendom för att senare bilda ett säteri. I 1688 års sockenkarta över Viby socken är Värnsta utmarkerat som säteri vilket innebär att egendomen ägdes av adeln och hade avsevärda skattelättnader jämfört med många andra jordbruksfastigheter. Den första manbyggnaden uppfördes sannolikt under 1600-talet men brann ned år 1791. Samma år uppfördes en ny tvåvåningsbyggnad i trä med skiffertak tillsammans med en av dagens flyglar. År 1854 flyttades en flygelbyggnad från huvudbyggnadens sydöstra sida, för att på dess nordvästra sida uppföras i förändrat skick. Vid denna tid planterades också ett flertal alléträd. År 1897, under den dåvarande ägaren James Henry Dickson, från den kända Göteborgssläkten, revs 1791 års manbyggnad och ersattes av en ny, något längre västerut än den tidigare. För ritningarna stod göteborgsarkitekten Hans Hedlund, känd för flera märkesbyggnader i Göteborg. År 1919 kompletterades gårdsmiljön av en andra flygelbyggnad. Senare under 1900-talet, sannolikt under 1940-talet, har manbyggnaden omgestaltats till en mer enkel och stramare karaktär som mer går i linje med 1920-talsklassicism. På gården har det även funnits ett mindre mejeri.

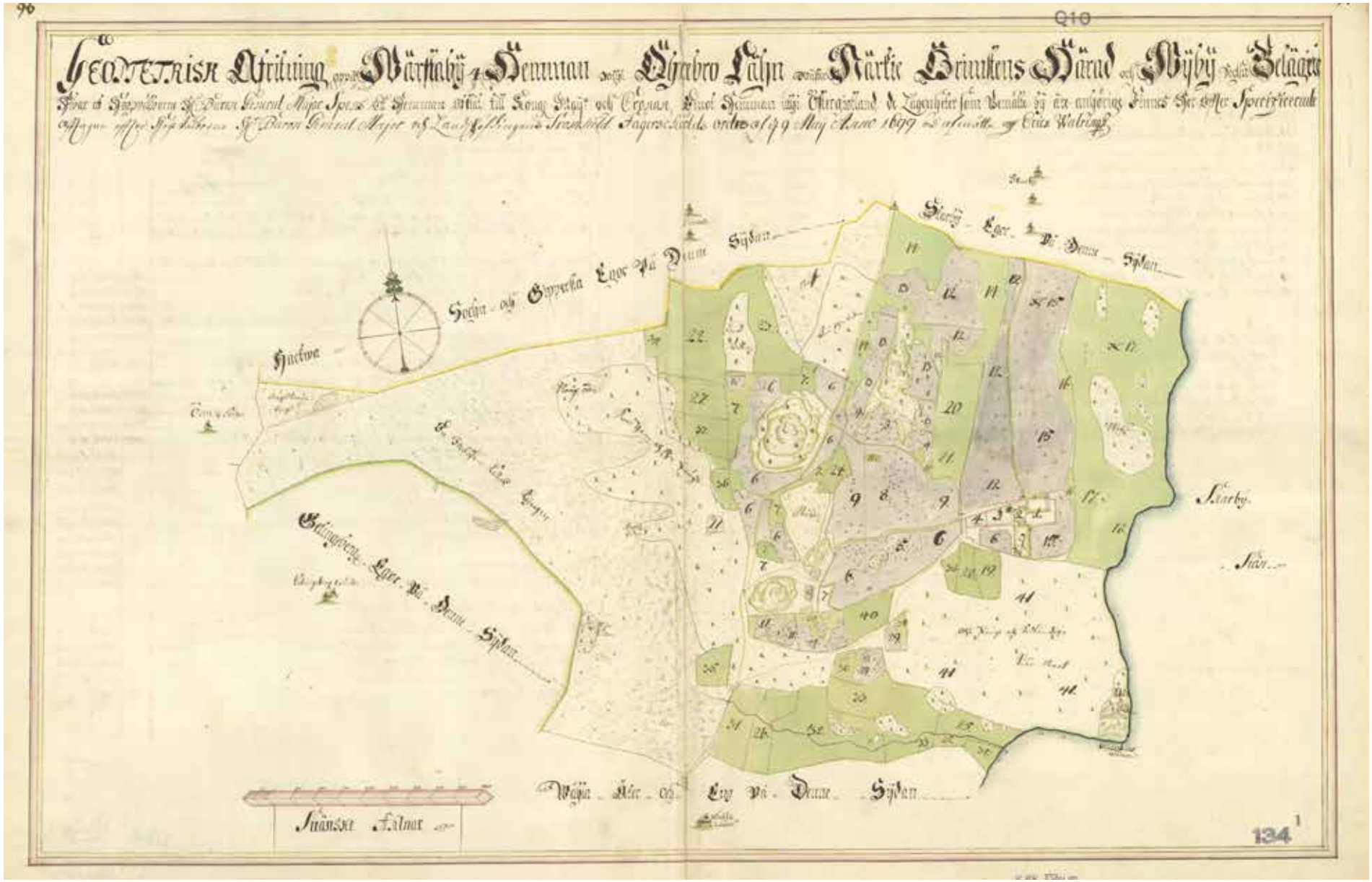
Under slutet av 1800-talet påbörjades omfattande dräneringsarbeten av Skarbysjön öster om gården som totalt sänktes i två omgångar, under 1860-talet och 1920-talet. Den jordvinning man fick av den torrlagda sjöbottnen blev dock aldrig så torr att den kunde nyttjas direkt som åkermark. Däremot kunde en hel del av den tidigare sanka marken kring sjön, vilken tidigare främst nyttjats som betesmark, efter sänkningen odlas upp som åkermark. Till gården hörde vid 1800-talets slut fem arbetarbostäder, dessa har i varierande grad blivit moderniserade under 1900-talet och idag återstår endast två samt en smedsbostad uppförd i början av 1900-talet.

MOTIV TILL BEVARANDE

Värnsta är känt i skrift sedan 1300-talet och utgör ett välbevarat exempel på 1600-talets säteribildningar i Viby socken med stort tidsdjup. Gårdsmiljöns bebyggelse speglar olika tiders byggnadsskick, i huvudsak sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Gårdsmiljön illustrerar även den gradvisa utvecklingen från säteri till ett modernt jordbruk. Manbyggnaden, uppförd under åren 1896–1897 efter ritningar av Hans Hedlund, är av särskilt intresse och har en hög bevarandegrad. Övrig bebyggelse inom miljön är även den överlag välbevarad och det går ännu att utläsa den äldre bebyggelsestrukturen med en manbyggnad tillsammans ekonomibyggnader arbetarbostäder i nära anslutning. De omgivande öppna hag- och åkermarkerna samt de återstående våtmarkerna efter Skarbysjön visar hur marken brukats historiskt runt gården. Utöver detta finns det inom miljön fornlämningar i form av järnåldersgravfält vilket förstärker miljöns stora tidsdjup.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården Drumlinområdet [T 10] som även sträcker sig över kommungränsen norrut in i Lekebergs och Kumla kommun.

Karta över Värnsta från 1699. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Flygfoto över Värnsta Herrgård, från år 1946. Okänd fotograf, AB Flygtrafik. OLM-2003-25-1164. Källa: Örebro länsmuseum via Digitalt museum.

Värnsta herrgård innan 1940-talets omgestaltning, från år 1908. Samuel Lindskog. OLM-Nr.2549-1 Källa: Örebro länsmuseum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Området utmärks av Värnsta herrgård som tillsammans med kompletterande bebyggelse befinner sig i nära anslutning till våtmarksområdet som utgör rester efter den sänkta Skarbysjön. I området välbevarad bebyggelse från 1700–, 1800- och 1900-tal som innefattar arbetarbostäder och gårds-bebyggelsen vid Värnsta ackompanjerat av alléer och parkliknande trädgård. Landskapet präglas framför allt av herrgårdsmiljön, ädellövträd kon-centrerade till alléer och drumlinhöjder, äldre odlingsmarker och den torrlagda Skarbysjön som speglar områdets långa agrara historia. I miljön finns även inslag av fornlämningar från järnålder

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Värnstas belägenhet i drumlinlandskapets öppna jordbruksmarker i nära anslutning till den utdikade sjön Skarbysjön.
- Välbevarad bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-talet som omfattar flera olika byggnadskategorier, bl.a. arbetarbostäder, ekonomibyggnader och herrgårdsbyggnad.
- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer samt timmerstommar.
- Gårdens bebyggelsestruktur med herrgårdsbyggnad, arbetarbostäder utspridda i landskapet runt gården och ekonomibyggnader avskilt placerade norr om själva herrgården.
- Agrart präglade ekonomibyggnader och arbetarbostäder av enhetlig karaktär med rödfärgade träbyggnader och tegelklädda sadeltak som speglar tiden runt sekelskiftet 1800/1900 och tydligt skiljer sig från herrgårdsbebyggelsen. Arbetarbostäder, smedja, smedsbostad, ladugård och övriga ekonomibyggnader som vittnar om hur gården har brukats i äldre tid.
- Fornlämningar så som gravfält i nära anslutning till herrgårdsmiljön.
- Parkliknande trädgård med uppvuxna äldre träd och rester efter fruktträds- och trädgårdsplanteringar, liksom omgärdningar i form av stengärdsgårdar och låga häckar.
- Äldre odlings- och hagmark samt grusade vägsträckningar och alléer.

Manbyggnaden vid och infart vid Värnsta herrgård. Trädgården omges delvis av en kallmurad stenmur.

En av flygelbyggnaderna vid Värnsta herrgård. Denna uppfördes i början av 1900-talet.

Storslagen ekonomibyggnad med bottenvåning av sten.

Gårdsplanen vid ekonomibyggnaderna med centralt placerad magasinsbyggnad.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogbevuxna partier värnas.
- Herrgårdsmiljön eller den tillhörande jordbruksmarken bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse i jordbrukslandskapet bör värnas och inte tillåtas att förfalla.
- Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval bör anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd och häckar inom herrgårdsmiljön, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar och staket bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från den mer småskaliga bebyggelsen inom miljön, dvs arbetarbostäderna eller smedsbostaden.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

F.d. smedja strax väster om Herrgårdsmiljön.

Detaljbild av före detta smedjan. Fasaden består av falurött timmer och fönster och dörrar är svartmålade.

Del av allén som leder fram till Herrgården.

Det kuperade jordbrukslandskapet med trädbevuxna höjdpartier är en viktig värdebärande karaktär.

Värnsta herrgård, vy mot söder. Foto: Hallsbergs kommun. Till höger syns allén som leder mot gården. I bildens mitten ligger stora, kringbyggda ekonomibyggnader. Till vänster, vid vattnet, ligger Sturebo. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Den äldre vägen går i skiljelinje mellan skog och det öppna odlingslandskapet. Smedjan och i bakgrunden syns en del av gårdens ekonomibyggnader.

Område 27. Herrgryt

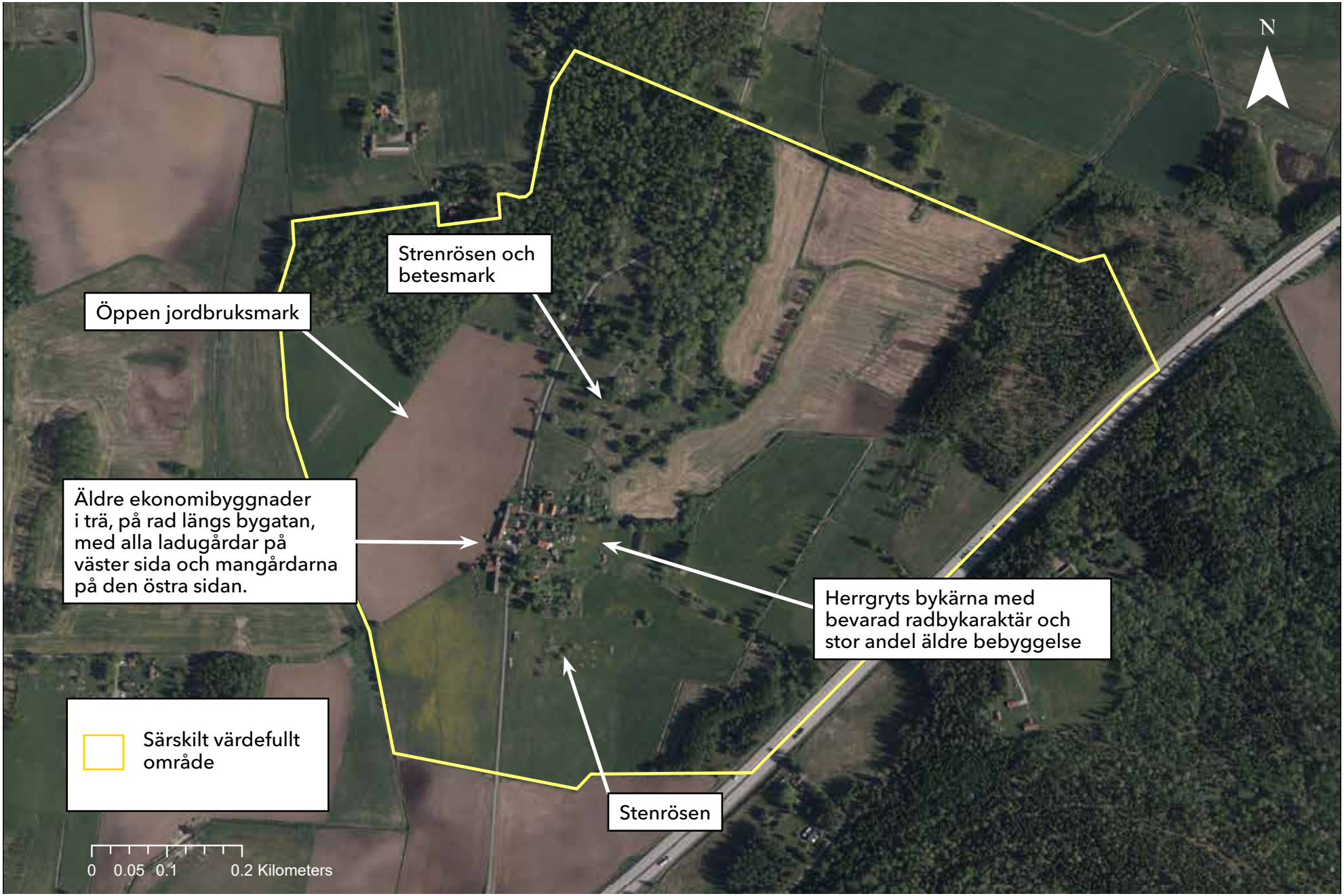
RADBY, DRUMLINLANDSKAP

Herrgryt är en av Närkes bäst bevarade radbyar och är känd sedan 1300-talet i skrift, men sannolikt är äldre än så. Byn ligger placerad på en höjd i drumlinlandskapet och omgärdas av jordbruksmark som delvis har mycket ålderdomliga drag och beståndsdelar. Byn har sedan storskiftet 1779 och laga skifte 1836 behållit sin bebyggelsestruktur och stora delar av den under 1800-talet uppförda bebyggelsen. Utmärkande drag utgörs av radbystrukturen, agrart präglad bebyggelse uppförd under 1800-talet, utbredda jordbruksmarker, alléer, röjningsrösen, stensträngar, stengärdsgårdar och äldre växtlighet.

Områdesbeskrivning
I Viby sockens västra del, drygt en och en halv kilometer nordväst om Östansjö tätort ligger byn Herrgryt på en hög drumlin omgiven av nästan uteslutande jordbruksmark. Byn består av fyra gårdar som ligger tätt tillsammans på den östra sidan av bygatan. Byn har en typisk radbykaraktär, med bostadshusen på den ena sidan om vägen och ekonomilängorna på den andra. Byggnaderna har en överlag gemensam karaktär trots något skiftande uppförandeår. De står antingen på kallmurad stengrund, murad stengrund eller grund av betong. De är uppförda i trä, företrädesvis timmer och med antingen locklistpanel eller frilagd timmerstomme och har sadeltak täckta med enkupigt eller tvåkupigt lertegel. De är rödfärgade med en hel del snickarglädje och andra snickerier som generellt är vitmålade. Ekonomibyggnadernas portar är i regel svartmålade medan bostadshusen har entrédörrar i bland annat gul kulör. Undantag utgörs av en ladugårdsbyggnad som är uppförd i tegel.

Den sydligaste gården består av fyra välbevarade byggnader, ett välbevarat bostadshus som utgörs av en tvåvånings enkelstuga från år 1823, två ekonomibyggnader och ett uthus. Norr om denna gård finns fortfarande en del av en äldre vägsträckning kvar som löpte i östvästlig riktning genom byn. Nästa gård (Herrgryt 1:20) har ett boningshus från 1800-talets början, ombyggt på 1930-talet, samt bodar, tvättstuga, brygghus och ekonomilängor. Den tredje gården (Herrgryt 1:26) ligger liksom den föregående på 1700-talets gamla bytomt, och består av två bostadshus, två flyglar och en ekonomilänga. Det västra bostadshuset är från 1800-talets början medan det östra tillkommit senare. Den nordligaste gården (Herrgryt 1:25) har även den två bostadshus, varav det ena från 1800-talets början, samt flera bodar. Trädgårdarna inom bymiljön präglas av uppvuxna lövträd i form av framför allt lönn, fruktträd som äpple och päron, bärbuskar och syrenhäckar och fläder. De individuella gårdstomterna inom bymiljön omgärdas av stengärdsgårdar, låga rödfärgade spjälstaket eller låga häckar.

Norr om byn sträcker sig ett stort område med lämningar efter äldre tiders jordbruk. Området, som idag består av beteshagar och betad lövskog, innehåller en stor mängd röjningsrösen av olika form och storlek, stensträngar samt röjda ytor. Den stora variationen i röjningsrösenas storlek och markens karaktär tyder på att det rör sig om lämningar från olika tidsperioder, sannolikt från förhistorisk tid fram till 1900-talets andra hälft. Området närmast byn, som odlades ända in på 1900-talets andra hälft, har flera stora röjningsrösen med helt stenröjda, flikiga åkerytor däremellan. I området förekommer även ett flertal stensträngar, varav de flesta utgår från röjningsröseområdets centrala delar.

N
Strenrösen och betesmark
Öppen jordbruksmark
Äldre ekonomibyggnader i trä, på rad längs bygatan, med alla ladugårdar på väster sida och mangårdarna på den östra sidan.
Herrgryts bykärna med bevarad radbykaraktär och stor andel äldre bebyggelse
Särskilt värdefullt område
Stenrösen
0 0.05 0.1 0.2 Kilometers

Övergripande historik
Herrgryt finns omnämnt i skrift sedan året 1385 men är sannolikt äldre än så. Väster om byn, vid Nalaviberg, ligger Närkes största gravfält, daterat till järnåldern. Sydost om byn återfinns två domarringar, även de gravar av järnålderskaraktär vilket pekar på ett stort tidsdjup och lång historia av mänsklig aktivitet.

På Thorings översiktliga karta över Viby socken från år 1688 är Herrgryt representerat som endast ett hemman, vars symbol berättar att hemmanet var av både skatte- och krononatur. Detta betyder att hemmanet delvis ägdes av självägande bönder men även av kronan, det vill säga staten. På storskifteskartan från år 1779 ser vi bl a att det sena 1700-talets bytomt var mindre än den är idag och att byn bestod av tre gårdar. Stora delar av det som idag är skogbevuxen mark norr om byn nyttjades som ängsmark.

År 1839, då byn genomgick laga skifte, bestod byn av fem gårdar och bytomten hade utvidgats till dagens storlek. Två av gårdarna flyttades ut från byn, Norrgården till ett läge norr om byn och Änglyckan söder om byn. Sedan storskiftet hade byns ägor utökats och en stor del av det som under 1770-talet utgjorde ängsmark övergick under 1800-talets lopp till både åkermark och skogsmark.

Under 1800-talet uppkom det på byns marker ett antal torp och backstugor, bl.a. ett soldattorp av vilka det inte finns några kvar idag. År 1872 tillkom ännu en gård genom att en undantagsstuga avsöndrades från byns mittengård. En ny fastighet etablerades under sent 1800-tal i den nordvästra delen av byns marker vid namn Charlottenlund. Flera av byns bostadshus har moderniserats och i vissa fall byggts till under 1900-talet. Under denna tid har även en hel del ekonomibyggnader försvunnit i byn, några nya har tillkommit medan andra byggts till.

MOTIV TILL BEVARANDE

Herrgryt är en av Närkes bäst bevarade radbyar. Den utgör på så sätt ett tydligt exempel på en radby med en bebyggelsestruktur som till stora delar är bevarad sedan åtminstone 1700-talet men sannolikt äldre än så. Byn bevarar även en stor andel tidstypisk och välbevarad bebyggelse från framför allt 1800-talet men som möjligtvis kan innehålla äldre byggnadsdelar tillsammans med karaktäristisk växtlighet i form av bland annat äldre löv- och fruktträd. I miljön ingår också ålderdomlig åker- och ängsmark som präglas av flera röjningsrösen, stensträngar/stengärdsgårdar och äldre vägsträckningar.

Byns välbevarade täta och ålderdomliga karaktär ger tillsammans med det komplexa odlingslandskapet en mycket tydlig bild av Vibyslättbygdens jordbruks- och bebyggelsehistoria och utgör därför en kulturmiljö av särskilt högt kulturhistoriskt värde. Miljön som helhet är ett slående inslag i kulturlandskapet.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården Drumlinområdet [T 10] som även sträcker sig över kommungränsen norrut in i Lekebergs och Kumla kommun.

Utsnitt från 1836 års laga skifteskarta över Herrgryt. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Herrgryt, bostadshusen ligger på den ena sidan bygatan medan ekonomibyggnaderna i huvudsak förpassats till den motsatta sidan. Foto från år 1975. Gunlög Enhörning. GGE-2222. Källa: Örebro stadsarkiv via Digitalt museum.

Herrgryt, den nordligaste gården. Foto från år 1975. Gunlög Enhörning. GGE-2225. Källa: Örebro stadsarkiv via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Herrgryt innehåller välbevarad bebyggelse från 1800-talet som innefattar flertalet manbyggnader, ekonomibyggnader och uthus. Dessa är inpassade i den äldre radbystrukturen som i stort är bevarad sedan tiden innan storskiftet 1779. Utöver bebyggelsen finns viktiga värdebärare i de respektive gårdarnas trädgårdar samt i jordbrukslandskapet som omger miljön. Trädgårdarna präglas av uppvuxna äldre lövträd, fruktträd, bärbuskar, syren, fläder och omgärdas av låga häckar, stengärdsgårdar eller rödfärgade spjälstaket. Jordbrukslandskapet har många ålderdomliga inslag i form av flertalet röjningsrösen, stensträngar samt äldre ängs- och åkermark. Ett viktigt inslag i miljön är även den bygata som löper genom Herrgryt utefter vilken bebyggelsen är placerad, här finns även rester efter en äldre korsande väg bevarad inom bytomten.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Herrgryts placering i det öppna jordbrukslandskapet med bygatan som löper genom bebyggelsen samt med resterna efter den äldre bygatan i nära anslutning.

- Bevarad bebyggelse- och vägstruktur med karaktär av radby från tiden innan laga skifte, med tre kvarvarande gårdar, en senare tillkommen inom samma struktur och två utflyttade strax norrut.

- Välbevarad gårdsbebyggelse av enhetlig karaktär från framför allt 1800-talet med snarlik struktur inom alla gårdarna.

- Fönster, dörrar, tegelpannor och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer samt timmerstommar.

- Kulturväxter inom bytomten i form av uppvuxna ädellövträd och odlingar av fruktträd, bärbuskar, syren och fläder med mera. Både inom gårdstomterna och längs tomtgränser och vägen.

- Äldre vägsträckningar, alléer, stengärdsgårdar och låga rödfärgade spjälstaket.

Herrgryt, fotograferat från vägen söder om byn.

Manbyggnaden vid den sydligaste av byns gårdar (Herrgryt 1:27).

I i området mellan gårdarna syns resterna efter den gamla vägen som korsade bygatan. I bakgrunden syn den mellersta gården i Herrgryt (Herrgryt 1:26).

Bygatan som löper genom Herrgryt fotograferat mot norr.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Jordbrukslandskapet bör hållas öppet genom fortsatt brukande och äldre skogbevuxna partier värnas.
- Bymiljön eller den tillhörande jordbruksmarken bör i första hand inte bebyggas med nya bostadshus.
- Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för bebyggelse.
- Äldre byggnader bör bevaras och vårdas och dess arkitektoniska uttryck och karaktär värnas vid till- och ombyggnad samt underhåll.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande eller äldre utförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Uppvuxna träd och häckar inom bymiljön, liksom äldre gårdsstrukturer så som murar och staket bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Äldre vägsträckningar och alléer bör bevaras.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval. Utformning kan med fördel hämta inspiration från byns befintliga äldre bebyggelse.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Manbyggnaden vid byns mellersta gård(Herrgryt 1:20).

Bebyggelsen inom byn är i regel konstruerad av trä. Ett undantag finns i form av en ekonomibyggnad med bottenvåning av tegel. I bild syns Herrgryt 1:26.

Stengärdsgård vid byns nordligaste gård utmed bygatan (Herrgryt 1:25).

Ekonomibyggnad i byns södra del.

Vy mot nordost och Herrgryts bykärna med bevarad radbykaraktär. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Vy österut och mot äldre ekonomibyggnader i trä, på rad längs bygatan. Ladugårdarna ligger på östra sidan och mangårdarna på den östra sidan. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 28. Vretstorp

SOCKENCENTRUM, STATIONSSAMHÄLLE

Vretstorp är ett mindre järnvägssamhälle med en välbevarad bebyggelse från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Den äldre bebyggelsen ligger samlad utmed Askersundsvägen, Knölagatan, Rabogatan och Lunnagatan och består av fler olika byggnadskategorier som tillsammans illustrerar hur en centralort och ett stationssamhälle längs Västra stambanan såg ut och utvecklades från slutet av 1800-talet till mitten av 1900-talet.

Områdesbeskrivning
Vretstorps nordligaste del består av den mindre miljön runt det gamla tingshuset med gästgiveriet och manbyggnaden vid gården Lilla Vretstorp. Gästgiveriet och Tingshuset är båda uppförda under 1800-talets första hälft. Av de två är framför allt gästgiveriet välbevarat medan tingshuset har blivit förvanskat under senare år. Här finns även gården Lilla Vretstorps ståtliga manbyggnad med en utpräglad sekelskifteskaraktär och rik snickarglädje. Strax intill ligger flera tätt sammanbyggda rödfärgade ekonomibyggnader hörande till gården som alla har välbevarad karaktär.

Söder om vägen T 529 som utgör en mindre avgränsning breder stationssamhället Vretstorp ut sig. Bebyggelsen är i huvudsak koncentrerad norr om järnvägen utmed Askersundsvägen och järnvägssträckningen med ett mindre antal byggnader söder därom. Byggnadstyperna innefattar alltifrån industribyggnader, före detta kommunhus, flera generationer skolbyggnader, affärsbyggnader, egnahem och flerfamiljshus allt uppförda i huvudsak under 1900-talets första hälft med ett fåtal äldre undantag.

Bland dessa utmärker sig flertalet välbevarade byggnader. Bland annat finns här en industrimiljö uppförd i början av 1930-talet som innehåller en större mejeribyggnad med gula spritputsade fasader och brutet tegeltak. Väster om mejeribyggnaden ligger en lägre, rödfärgad träbyggnad, vilken bland annat fungerat som lager och lokal för osttillverkning. Norr om det före detta mejeriet finns ett grönputsat bostadshus i en våning med brutet tegeltak.

Längre söderut utmed Askersundsvägen återfinns två äldre skolbyggnader, från år 1879 respektive år 1896 och tvärs över gatan från dessa, ytterligare en skolbyggnad uppförd under 1950-talet som kompletterar miljön. Utöver dessa finns flertalet villor och gathus uppförda runt sekelskiftet eller under tidigt 1900-tal av vilka det mest märkvärdiga exemplet är den gamla länsmansbostaden i utpräglad jugendstil. Här finns även huset som utgjorde Viby sparbank uppfört år 1911 efter ritningar av arkitekten Carl Nissen. Ytterligare välbevarade exempel utgörs av fastigheten Skävi 2:8, även kallat Hågahammar i korsningen Askersundsvägen och Lunnagatan, egnahemsbebyggelse utmed Rabogatan och byggnader kopplade till järnvägens äldre organisation både vid Rabogatan och Stationsgatan. Till denna bebyggelse hör i många fall välbevarade komplementbyggnader så som uthus, ekonomibyggnader, garage eller liknande som i stil anknyter till fastighetens huvudbyggnad.

Väster om Askersundsvägen finns en mindre ansamling välbevarade flerfamiljshus, sannolikt uppförda mellan 1930- och 1960-talet. De är alla i två våningar och har överlag en välbevarad karaktär. Bland dessa kan särskilt nämnas byggnaden på fastigheten Grotorp 4:8 som utgör ett mycket välbevarat exempel på funktionalistisk flerbostadshusbebyggelse.

Lilla Vretstorp (Gård)
Prästgård
Tingshus
Mejeri
Skolmiljö
Askersundsvägen präglad av butikshus med 1900-talskaraktär
Folkets hus
Sparbankshuset
Stadsmässig bebyggelse
Flerfamiljshus 1950-tal
Egnahemsvillor längs Rabogatan
Vretstorpsverken
Folkets park
Vretstorpsverkens representationsvilla
Särskilt värdefullt område
N
0 0.13 0.25 0.5 Kilometers

Inom det område som tidigare utgjort Vretstorpsverken söder om järnvägen finns flertalet äldre industribyggnader med mycket välbevarad karaktär. Bland annat finns den bandade tegelskorstenen till värmepannan kvar, liksom silon för träspån.

Norr om verkstadsbyggnaden, utmed Askersundsvägen, ligger en rödmålad lagerbyggnad i trä, troligen från verksamhetens första tid. Ytterligare ett antal rödfärgade lagerlängor i trä, troligen från något senare tid, ligger väster om verkstadsbyggnaden. Norr om dessa ligger måleri- och blästerlokalerna. I öster återfinns en kontorsbyggnad i två våningar, uppförd år 1977. Strax intill industrianläggningen finns även folkets park som innehåller bebyggelse från 1930-talet till och med 1980-talet med välbevarad karaktär.

Övergripande historik
Byn Vretstorp, som samhället tar sitt namn ifrån, är känd sedan 1500-talets andra hälft och låg ungefär där det gamla tingshuset ligger idag. Innan dess, sedan 1600-talet hade ett mindre centrum funnits i närheten av dagens Vretstorp i form av häradstinget. Det var placerat i närheten av det gamla tingshuset och här anlades under 1800-talet också ett gästgiveri. Detta nya centrum kom att konkurrera med sockencentrumet runt Viby kyrka norr om sjön som innan tingshusets uppförande var den naturliga samlingspunkten för hela Viby socken.

När sedan stambanan kunde invigas år 1862 hade man anlagt en station ca en kilometer söder om tingshusplatsen som ytterligare skulle komma att förskjuta socknens naturliga centralpunkt. Domstolsverksamheten vid tingshusplatsen försköts även den in till Vretstorps stationssamhälle för att år 1909 lämna Vretstorp helt och förflyttas till Hallsberg. Platsen som valdes för station låg något avsides och innan spåret anlades fanns här inte mycket alls. Marken hörde huvudsakligen till Skävi by och nyttjades som jordbruksmark. Den bebyggelse som fanns bestod av ett antal backstugor tillsammans med ett soldattorp.

Marknad i Vretstorp, foto från år 1978. Lennart Larsson. PS-209-05-028. Källa: Örebro Stadsarkiv via Digitalt museum.

Flygfotografi över Vretstorp innan vägbygge av E3 / E20., från år 1992. Jan Norrman. Källa: Riksantikvarieämbetet via Kringla.

Kring stationen började ny bebyggelse växa fram vilket så småningom gav upphov till en ny centralort och stationssamhället Vretstorp kom att bli ett centrum för hela bygdens affärsverksamhet. Här anlades flera affärshus, ett postkontor, flertalet småindustrier inom främst träteknisk och mekaniska vverksamheter, vilka placerades antingen i närheten av eller utmed järnvägen och Askersundsvägen som löper genom samhället. Redan år 1893 anlades ett mejeri i Vretstorp. Bland de större verkstäderna märks Vretstorps ångsåg AB från år 1918 samt Vretstorpsverken från 1923. Närheten till jordbruksbygden medförde att både ett mejeri och några mindre kvarnar anlades i samhället för att omhänderta jordbrukets produkter. Under 1900-talets första hälft pågick livlig byggverksamhet i samhället. Områden med flerfamiljshus och egnahem tillkom, Folkets park anlades under år 1934 och senare uppfördes ett nytt kommunhus, en ny skola liksom nya gator och vägar.

Under åren 1944-55 var Vretstorp municipalsamhälle och året 1952 blev Vretstorp centralort i den nybildade storkommunen Viby. Då Hallsbergs kommun bildades år 1971, förlorade Vretstorp sin roll som kommuncentrum. Från och med 1980-talet till och med 2020-talet har flertalet byggnader rivits till följd av bristande underhåll eller att de helt enkelt stått tomma. Däribland kan nämnas järnvägsrelaterad bebyggelse utmed Rabogatan, villor vid Lunnagatan och flera flerfamiljshus vid Knölagatan och Skolgatan.

MOTIV TILL BEVARANDE

Vretstorp utgör ett exempel på mindre järnvägssamhälle med en välbevarad karaktär av sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Bebyggelsen som finns bevarad är i huvudsak placerad utmed Askersundsvägen, Knölagatan, Rabogatan samt Lunnagatan och består av allt ifrån enstaka bostadshus och skolbyggnader från sent 1800-tal, egnahemsbebyggelse och flerfamiljshus från 1900-talets första hälft, bank och privatpalats med karaktär paradvillor, industribyggnader, butikshus, före detta kommunhus och folkets park. Detta kompletteras även av den tidiga centrumbildningen runt Tingshuset tillsammans med gästgiveriet i samhällets norra delar.

Vretstorps industrihistoriska arv kan fortsatt utläsas genom exempelvis Vretstorpsverkens verkstads- och lagerbyggnader, vilka speglar utvecklingen av ortens industrialisering kring järnvägen efter förra sekelskiftet. Vretstorpsverkens representationsvilla utgör också ett välbevarat exempel på senfunktionalistisk villaarkitektur av hög kvalitet.

Genom de olika byggnadstyperna, deras historiska funktioner och tydliga läsbarhet målas en helhetsbild upp av hur en centralort och stationssamhälle utmed Västra stambanan såg ut och utvecklades under sent 1800-tal och 1900-talets första hälft.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Flygfoto över Vretstorp i början av 1900-talet. Sannolikt under åren 1936-1939. Aerotjänst. JvmKCAC06337 Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt museum.

Vretstorp station, foto från år 1947. O. Lilljeqvist. JvmKAFF01493. Källa: Järnvägsmuseet via Digitalt museum.

Vretstorpsverken bygger ut, foto från år 1958. Sven Olof Bard. OLM-2013-1-2795 Källa: Örebro länsmuseum via Digitalt museum.

Värdebärande karaktärsdrag

Vretstorp innehåller välbevarad bebyggelse från 1800- och 1900-talet som innefattar flera olika byggnadskategorier, alla lätt avläsbara utifrån tid för uppförande och funktion. Dessa är i huvudsak belägna utmed samhällets huvudgata eller tvärgator utgående från densamma. I olika delar av området är olika tiders planeringsideal likväl som arkitekturstilar präglande. I detta ingår även grönmiljöer och planteringar. Utöver bebyggelsemönster och övergripande karaktär finns viktiga värdebärare även i enskilda byggnader som haft viktiga funktioner i samhället. Ett viktigt inslag i miljön är även järnvägen samt industrin som varit avgörande för samhällets framväxt och blomstringsperiod.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- Helhetsmiljö med välbevarad bebyggelsestruktur och byggnader i form av bostadshus, samhällsnyttiga byggnader och industrier som illustrerar olika epoker i järnvägssamhället Vretstorps framväxt. Från det sena 1800-talets bebyggelse med tingshuset och gästgiveriet till och med modernistiskt präglad bebyggelse uppförd runt 1900-talets mitt.
- Askersundsvägens välbevarade miljö präglad av butikshus med en övergripande karaktär av tidigt 1900-tal.
- Välbevarade byggnader som visar prov på tidstypisk arkitektur från olika perioder.
- Industribebyggelsen och dess äldre, välbevarade byggnader, framför allt i miljön som omfattar före detta Vretstorpsverken.
- Folkets park i sin helhet.
- Ursprungliga byggnadsdetaljer med karaktär som tydligt knyter an till respektive byggnads byggår, till exempel träfönster, glasade träportar, balkongfronter, smidesdetaljer i olika utformning och tidstypisk färgsättning.
- Modernistiska utemiljöer runt Folkets hus och flerfamiljshusen utmed Knölagatan som präglas av gräsytor och symmetriskt planterade träd i form av bl.a. björk och oxel.
- Villaträdgårdar som präglas av växtlighet i form av bl.a. fruktträd, syrenhäckar eller uppvuxna lövträd. Även äldre gångar och trappor i sten eller betong. Låga häckar, staket eller stenmurar mot gatan.

Bebyggelse utmed Askersundsvägens norra ände.

Manbyggnaden vid gården Lilla Vretstorp.

Nuvarande Folkets hus i Vretstorp, före detta kommunhus.

Sekelskiftesbyggnader utmed Stationsgatan i Vretstorp.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- Befintlig plan- och bebyggelsestruktur bör värnas.
- Området bör inte förtätas och äldre bevarade tomter ska inte avstyckas.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck, material och karaktär bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnad. Äldre byggnadsdetaljer ska värnas, exempelvis fönster och portar i originalutförande. Tidstypisk färgsättning ska vara vägledande vid ommålning.
- Äldre komplementbyggnader i form av garage, uthus eller verkstad bör värnas på samma sätt som övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Eventuella tillägg bör utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och stadsbild, gällande husens placering på tomten, utformning och volymverkan.
- Undvik stora altandäck, skärmtak och inglasade uteplatser och balkonger mot gaturummet eller andra platser som riskerar att påverka helhetsmiljön runt omkring.
- Häckar och staket mot gatan bör hållas låga.
- Trädgårdar med en gestaltning som knyter an till områdets eller den aktuella byggnadens karaktär bör värnas, till exempel växtlighet, staket/murar och grusade/stenbelagda gångar.
- Gaturummen bör fortsatt präglas av grönska i form av uppvuxna träd, gräsmattor och andra planteringar. Dessa stärker miljöns värde och bör tas i beaktande vid planering och lovprövning.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Byggnaden som till och med år 1974 inhyste Viby sparbank med hamlade lindar som kantar trädgården vid Askersundsgatan i centrala Vretstorp.

Välbevarad bebyggelse från sekelskiftet 1800/1900 utmed Askersundsgatans södra ände.

Centrala Vretstorp.

Villor med egnahemskaraktär utmed Rabogatan i Vretstorp.

Vy mot norr och till vänster ligger Vretstorpverken. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Järnvägen passerar rakt genom samhället. Till höger syns Vibysjön. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Område 29. Latorp m.fl.

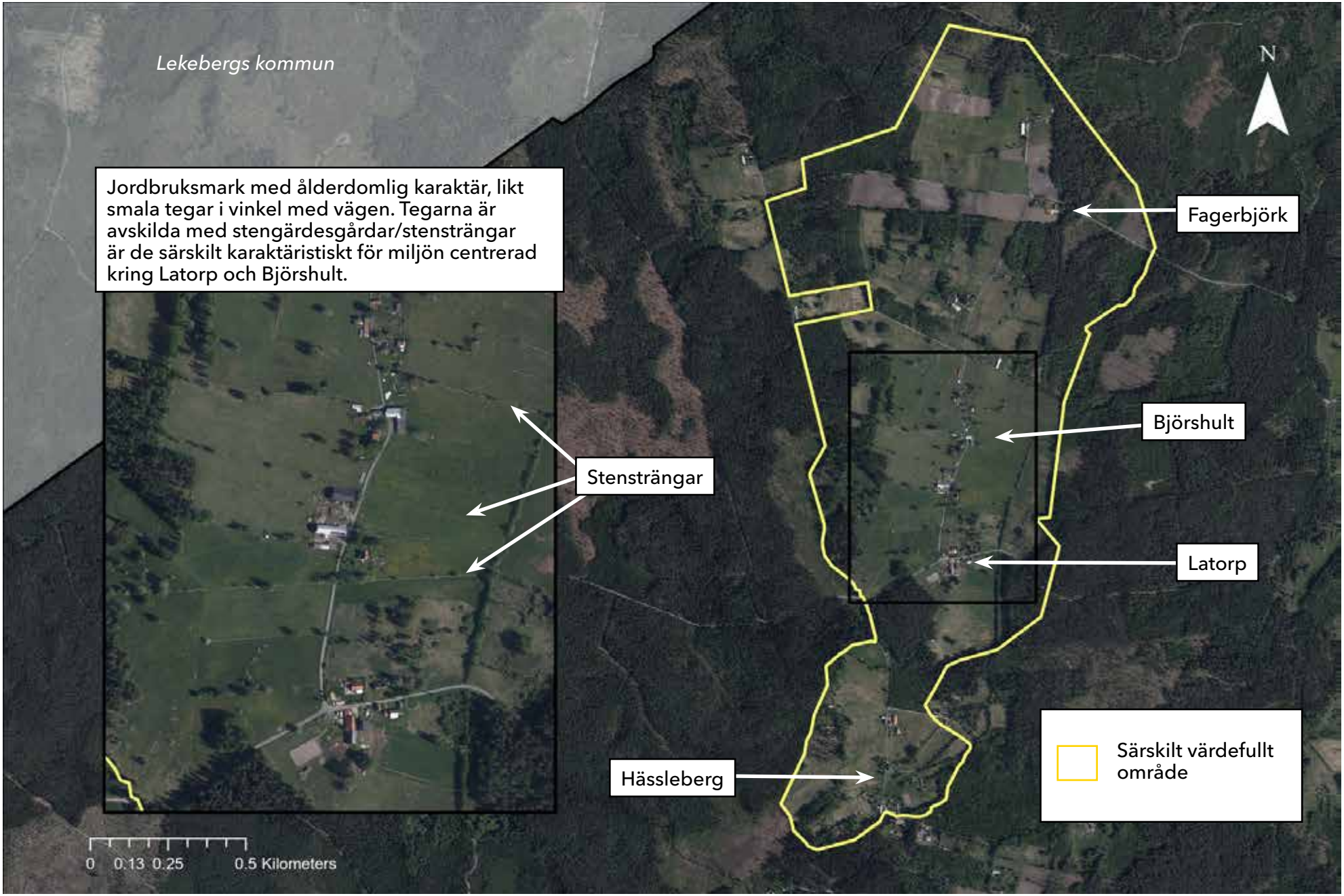
JORDBRUKSLANDSKAP

Området som innefattar Latorp, Björshult och Fagerbjörk rymmer ett ovanligt välbevarat odlingslandskap där äldre tiders jordbruk fortfarande avspeglar sig i terrängen. Här möter stenrösen, fägator och ålderdomliga ägostrukturer ett småskaligt bebyggelsemönster som till stora delar formats före 1800-talets skiftesreformer. Tillsammans bildar områdena en kulturhistoriskt värdefull miljö som tydligt skiljer sig från den öppna slätten i öster, är tydligt läsbart och har ett stort tidsdjup.

Områdesbeskrivning
Området omfattar de gamla ägorna hörande till byarna Latorp, Björshult, Fagerbjörk samt en mindre del som hört till ett torp under Genstorp. Tillsammans utgör de ett sammanhängande område av odlingslandskap som är helt omgärdat av tät skog som avskiljer det från det öppna landskapet i öst. Landskapet runt Latorp, Björshult och Fagerbjörk har i stället en mycket ålderdomlig karaktär och skiljer sig kraftigt från Närkeslättens närliggande drumlinlandskap.

I landskapet finns otaliga och mycket tydliga spår efter äldre tiders jordbruk i form av stenmurar, röjningsrösen och delar av fägator. En särskilt hög koncentration finns runt gårdarna Björshult och Latorp men de förekommer generellt i hela området. Stenmurarna inom de gamla ägorna visar än idag konturerna av den äldre indelningen av byarnas åker- och ängsmarker. Mönstret som bildas målar en bild av hur jordbrukslandskapet ofta såg ut före 1700- och 1800-talets stora skiftesreformer då all värdefull mark var uppdelad i smala remsor, en för varje enskild brukare. I området finns även några välbevarade naturliga betesmarker. Dessa hagar är inte stenröjda och saknar stenrösen likt de som återfinns vid åkrarna, sannolikt har de utgjort hagmark sedan skogen röjdes. Den steniga marken här ger på så sätt en bild av hur åkrarna såg ut innan de stenröjdes. Idag har även stora delar av de ursprungligen öppna områdena tillåtits växa igen med skogsodling.

I området och närområdet finns flera lämningar efter torp och även efter en smedja. Spåren efter en äldre vägsträckning kan ännu skönjas i åkermarken väster om nuvarande väg. Bebyggelsen inom området ligger utmed en väg som löper genom ägorna i nordsydlig riktning ifrån vilken ett fåtal avstickare löper ut mot både väster och öster. Bebyggelsen ligger utmed den allfartsväg som löper genom byarna och är i huvudsak från 1800-talets senare del eller 1900-talets början. Bostadshusen är relativt små, oftast i en våning, men några byggnader i en och en halv våning förekommer också. Bostadshusen i miljön har en till viss del bevarad karaktär och flera har under 1900-talet gått igenom ganska kraftiga förändringar men har ett övergripande formspråk som kopplar mot 1800-talets agrara bebyggelsekaraktär. De byggnader som är välbevarade utgörs framför allt av komplement- och ekonomibyggnader.

Lekebergs kommun
Jordbruksmark med ålderdomlig karaktär, likt smala tegar i vinkel med vägen. Tegarna är avskilda med stengärdesgårdar/stensträngar är de särskilt karaktäristiskt för miljön centrerad kring Latorp och Björshult.
N
Fagerbjörk
Björshult
Latorp
Stensträngar
Hässleberg
Särskilt värdefullt område
0 0.13 0.25 0.5 Kilometers

Övergripande historik
Det steniga skogslandskapet kring Fagerbjörk, Björshult, Latorp och Hässleberg har i jämförelse med den bördiga slätten österut aldrig erbjudit någon vidare attraktiv jordbruksmark. Området har troligen röjts och börjat brukas långt senare än den bördiga Vibyslätten. Ytterligare belägg för en senare kolonisation är bynamnens relativt sena förekomst i skrift under 1550-talet och 1650-talet till skillnad från de stora gårdarna på Vibyslätten som i regel varit kända sedan 1300-talet.

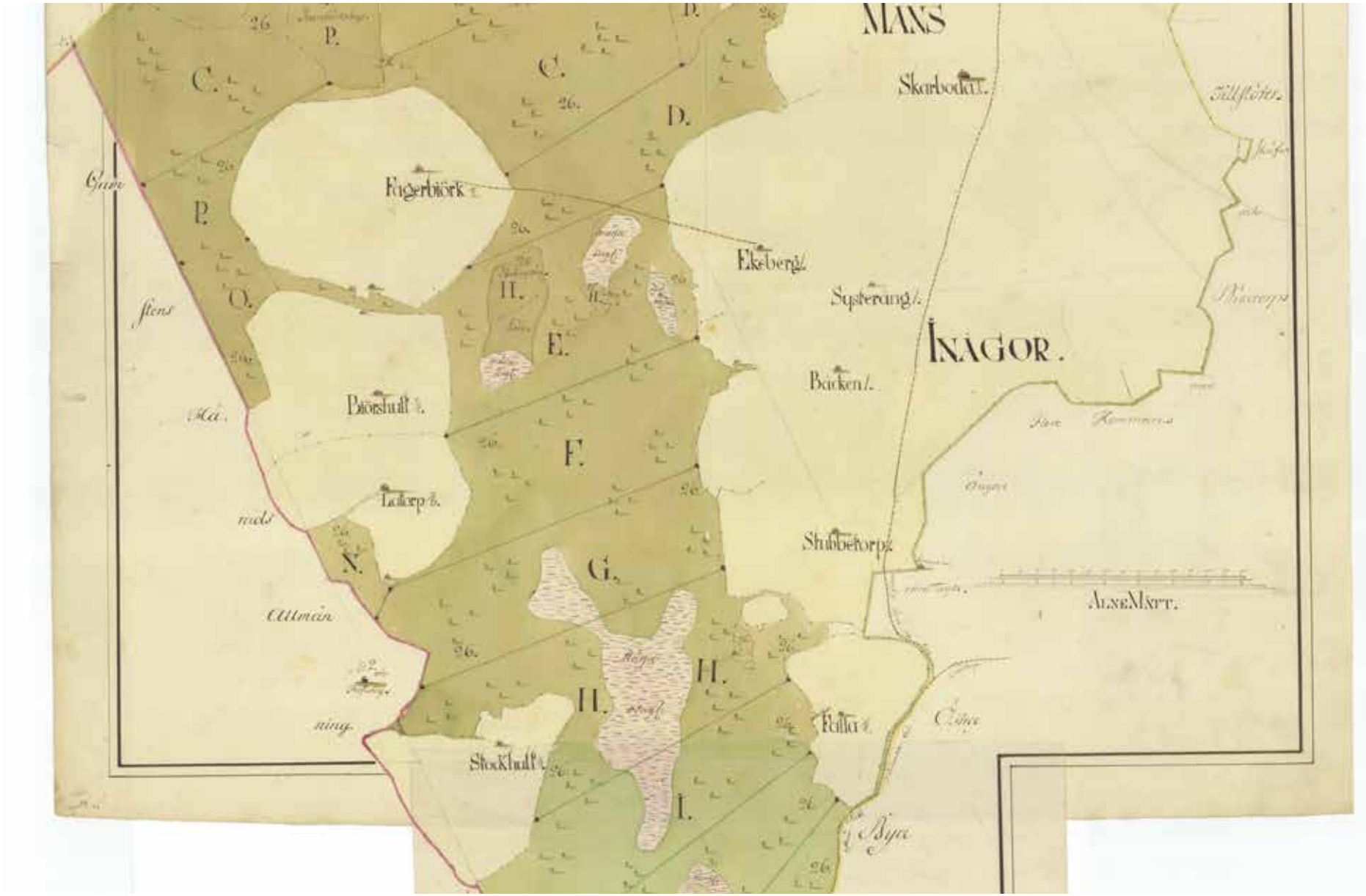
På häradskartan från år 1688 återfinner vi alla hemmanen Björshult, Fagerbjörk, Latorp och Hässleberg. I en skogsdelningskarta från början av år 1773 som bland annat redovisar gårdarna Björshult, Fagerbjörk och Latorp kan vi i en högre detaljeringsgrad se att bebyggelselägenas placering och ägornas omfattning i stort motsvarar dagens lägen med Hässleberg placerad en liten bit utanför gränsen för kartan. Om vi jämför dagens landskap med det som är inritat på 1873 års häradskarta, ser vi att i stort sett alla åkrar på kartan hålls öppna även idag. Däremot har en stor del av den tidigare ängsmarken fått ge vika för åker eller skog. Något som också har minskat är antalet brukningsenheter.

Gården Björshult har aldrig genomgått laga skifte då det ställdes in året 1861 när det egentligen skulle ha utförts. I Latorp hölls bystrukturen i stort intakt då ingen av gårdarna behövde flytta ut i samband med skiftet. Fagerbjörk, Hässleberg och Latorp genomgick däremot laga skifte under åren 1846–55 vilket i Hässleberg och Fagerbjörk resulterade i att bykärnan sprängdes och ett antal gårdar fick flytta ut från bytomten. Sannolikt har bebyggelsestrukturen inom Björshults ägor och den omfattande etableringen av nya gårdar utmed vägen kommit till genom hemmansklyvning eller dylikt. Till Björshult och Fagerbjörk hörde även flera torp varav ett var ett soldattorp.

MOTIV TILL BEVARANDE

Det välhävdade odlingslandskapet kring Björshult representerar en äldre form av markutnyttjande och bildar tillsammans med den för skogsbygden karaktäristiska bebyggelsen en miljö av mycket högt kulturhistoriskt värde. Här kan man få en lätt förståelig bild av hur jordbrukslandskapet såg ut innan laga skifte. Ett särskilt intressant och kulturhistoriskt värdefullt karaktärsdrag är jordlotternas äldre avgränsningar i form av stensträngar/stengärdsgårdar och odlingsrösen utspridda i landskapet. Detta kompletteras av den delvis bevarade äldre bebyggelsen som i många fall utgör stödjande uttryck samt bidrar till förståelsen av att detta är ett mycket ålderdomligt jordbrukslandskap.

Miljön som helhet bör betraktas som ett särskilt värdefullt område enligt plan- och bygglagen.

Karta över Latorp från 1699. Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Flygfoto Latorp, från år 1958. AB Stockholms Aero. Källa: ArkivDigital.

Flygfoto över några av gårdarna inom Björshults ägor. I bakgrunden syns även flertalet röjningsrösen och stengärdsgårdar. Foto från år 1958. AB Stockholms Aero. Källa: ArkivDigital.

Värdebärande karaktärsdrag

Området är ett särpräglat ålderdomligt jordbrukslandskap. Här finns en sammanhållen övergripande bebyggelsekaraktär som både innefattar byggnaderna i sig likväl som bebyggelsestruktur. Detta tillsammans med en rik förekomst av äldre spår i både mark formar en särskilt värdefull kulturmiljö med stort tidsdjup och som utmärker sig särskilt i Hallsbergs kommun.

KARAKTÄRSDRAG ATT VÄRNA

- De olika bebyggelselägenas belägenhet i landskapet utmed den äldre vägsträckningen, omgivna av öppna hag- och odlingsmarker.
- Jordbrukslandskapets öppenhet och ålderdomliga prägel med en stor mängd äldre avgränsningar och spår efter äldre brukning bevarade i form av stensträngar/stengärdsgårdar och röjningsrösen.
- Gårdarnas generellt enhetliga bebyggelsestruktur i form av en mindre manbyggnad tillsammans med ekonomibyggnader och uthusbyggnader i nära anslutning till vägen som löper genom Latorp, Björshult och Fagerbjörk.
- Agrart präglad bebyggelse av enhetlig karaktär med rödfärgade träbyggnader, vitmålade snickerier, svartmålade dörrar till ekonomibyggnader och uthus, tegelklädda sadeltak som speglar olika tiders byggnadsskick.
- Ekonomibyggnader och uthus som vittnar om hur gårdarna och landskapet har brukats i äldre tid.
- Fönster, dörrar, takpannor av tegel och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer.
- Den äldre vägsträckningen som löper i nordsydlig riktning genom området.
- Spröjsade träfönster, glasade dörrar, tegelpannor, dekorativa snickerier, panel och andra ursprungliga/äldre byggnadsdetaljer, samt timmerstommar i de fall detta förekommer.
- Äldre odlings- och hagmark samt grusade vägsträckningar och alléer.

Manbyggnad vid Fagerbjörk.

Stensträng i landskapet.

Storslagen ekonomibyggnad med bottenvåning av sten.

Kombinerad jordkällare och komplementbyggnad vid en av gårdarna i Fagerbjörk.

Råd och rekommendationer

Nedan ges råd och rekommendationer för hur värdena i den särskilt värdefulla kulturmiljön på bästa sätt visas hänsyn.

- De öppna hag- och åkermarkerna bör hållas öppna för att fortsatt förmedla en läsbar och förståelig bild av det äldre jordbrukslandskapet.
- Äldre avgränsningar i form av stengärdsgårdar samt spår efter äldre tider jordbruk så som röjningsrösen etc. bör bevaras.
- Idag igenvuxna partier av hag- eller åkermark bör tas i bruk igen för att bättre förmedla förståelsen av det äldre jordbrukslandskapet.
- Torp och annan äldre, småskalig bebyggelse i jordbrukslandskapet bör värnas och inte tillåtas att förfalla.
- Den äldre bebyggelsen i miljön bör bevaras, underhållas och vårdas på ett sådant sätt att den inte förvanskas eller försvårar förståelsen av det äldre jordbrukslandskapet.
- Äldre byggnadsdetaljer bör bevaras, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande. Fasadmaterial och färgval ska anpassas efter byggnadernas äldre utformning och karaktär.
- Ny bebyggelse inom miljöerna är inte lämplig i de fall de tar äldre jordbruksmark i anspråk eller kräver rivning av äldre karaktärskapande bebyggelse.
- Om ny bebyggelse uppförd i miljön bör den utformas på ett sådant sätt att den passar in i den befintliga bebyggelsekaraktären vad gällande material, volym och placering i landskapet.
- Äldre vägsträckningar bör bevaras.
- Uppvuxna träd och häckar inom gårdsmiljöer, på åkerholmar, i röjningsrösen etc. bör bevaras.
- Äldre gårdsstrukturer i form av murar och staket bör värnas. Hårdgörning av markytor med asfalt eller plattor bör undvikas.
- Nya tillägg bör utformas med stor hänsyn till miljöns befintliga struktur och karaktär avseende volym, placering, material och färgval.
- Trädäck, pooler eller andra moderna inslag som är främmande i miljön och som kan bli framträdande i exponerade lägen mot vattnet, vägar eller det öppna landskapet bör undvikas.
- Vid ändring som kan påverka det kulturhistoriska värdet bör antikvarisk sakkunnig medverka i såväl planprocess som bygglovsprocess.

Det särpräglade jordbrukslandskapet inom området präglas av flertalet röjningsrösen och stengärdsgårdar. Här inom de ägor som traditionellt räknats till Latorp.

Stensträngar och odlingsrösen är jordlotternas äldre avgränsningar. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Det ovanligt välbevarade odlingslandskapet där äldre tiders jordbruk och bebyggelse är väl läsbart. Foto: Hallsbergs kommun år 2026.

Referenser

TRYCKTA KÄLLOR OCH LITTERATUR

Billström, Sven (1982). *Det var på den tiden - minnen i bild: från den urgamla landsvägen på Hallsbergsåsen.* Hallsberg: Närke-tryck.

Ekman, Tomas & Rönngren, Johnny (2022). *Historisk vattenverksamhet längs Svennevadsåns vattensystem. Kunskapsunderlag – inventering.* Arkeologgruppen AB, Rapport 2022:25.

Fataburen: Nordiska museets och Skansens årsbok. (1932). Stockholm: Nordiska museet.

Hallsbergs kommun (1988). *Värdefulla byggnader och miljöer - en kulturhistorisk byggnadsinventering i Hallsbergs kommun.* Hallsberg: Hallsbergs kommun.

Hallsbergs kommun (2004). *Värdefulla kulturmiljöer i Hallsbergs kommun.* Hallsberg: Hallsbergs kommun.

Hallsbergs kommun (2005). *Värdefulla bebyggelsemiljöer i Hallsbergs tätort.* Hallsberg: Hallsbergs kommun.

Heij-Hällvik, O. (ed.) (1948). *Svenska län. Örebro läns förvaltning och bebyggelse. Del II: Närke.* Göteborg: Bokförlaget Svenska Län AB.

Jansson, Ulrika (2010). *Hallsberg 1878 Om dem som byggde och levde på åsen.* Örebro: Örebro länsbibliotek.

Jansson, Ulrika (2011). *Hallsberg 1878 "En betydlig mängd folk af åtskilliga yrken".* Örebro: Örebro länsbibliotek.

Länstyrelsen i Örebro län (1993). *1993:02 Odlingslandskapet i Örebro län. Åtgärds- och bevarandeprogram*.

Länsstyrelsen i Örebro län (1995). *1995:14 Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, södra delen.*

Länsstyrelsen i Örebro län (2011). *2011:15 Vindkraft i Örebro län. Landskapsanalys och känslighetsbedömning.*

Länsstyrelsen i Örebro län (2010). *GIS analyser i Närke – fornborgar, utsikt och forntida vattenspeglar.*

Länsstyrelsen i Örebro län (2016). *Riksintressen för södra Örebro län*.

Melin, Boel & Sjökvist, Helén (2011). *Bebyggelsen i Drumlinområdet: riksintresseområdet T10 : kulturhistorisk utredning : Edsberg, Hackvad, Hardemo, Knista, Viby socken, Hallsberg, Kumla, Lekeberg kommun, Närke*. Västerås: Kulturmiljövård Mälardalen.

Winning, Jacob (red.) (1940). *Svenska kvarnar.* Hälsingborg: Svenska Yrkesförlaget.

LAGAR OCH FÖRFATTNINGAR

SFS 1988:950. *Kulturmiljölagen*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2013:558 *Förordning om statliga byggnadsminnen*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2010:900. *Plan- och bygglagen*. Stockholm: Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

SFS 1998:808. *Miljöbalken*. Stockholm: Klimat- och näringslivsdepartementet.

ELEKTRONISKA KÄLLOR

Banvakt
Tillgänglig: https://banvakt.se/

Boverket
Boverkets byggregler (BBR), PBL Kunskapsbanken
Tillgänglig: https://www.boverket.se/

Digitalt Museum
Tillgänglig: https://digitaltmuseum.se/

Hallsbergs kommun / Kumla kommun
Foton, bygghandlingar och detaljplaner

Hembygdsföreningar i Hallsbergs kommun
Bo hembygdsförening
Tillgänglig: https://www.hembygd.se/bo

Hallsbergs hembygdsförening
Tillgänglig: https://www.hembygd.se/hallsberg

Sköllersta hembygdsförening
Tillgänglig: https://www.hembygd.se/skollersta

Svennevads hembygdsförening
Tillgänglig: https://www.hembygd.se/svennevads-hembygdsforening

Viby hembygdsförening
Tillgänglig: https://www.hembygd.se/viby

Lantmäteriet
Historiska kartor i rapporten kommer från Lantmäteriets historiska kartarkiv.
Tillgänglig: https://historiskakartor.lantmateriet.se/

Riksantikvarieämbetet
Bebyggelseregistret
Tillgänglig: https://app.raa.se/open/bebyggelse/

Kulturmiljöregistret (Fornsök)
Tillgänglig: https://app.raa.se/open/fornsok

Kringla
Tillgänglig: https://www.kringla.nu/kringla/

Riksintressen för kulturmiljövården, Örebro län (T), uppdaterat senast 2023-01-12.
Tillgänglig: https://www.raa.se/samhallsutveckling/riksintresse-for-kulturmiljovarden/riksintressebeskrivningar/

Riksarkivet
Kartor och ritningar

Stockholms universitet
Kartrummet
Tillgänglig: https://images.sub.su.se/kartrummet.html

Fotografier och drönarbilder
Fotografier: WSP om inte annat anges
Snedbilder: Hallsbergs kommun, våren 2026. Lantmäteriet har 2026.08.13 meddelat tillstånd att sprida snedbilderna enligt kommunens ansökan

HALLSBERGS KOMMUN

Beslutad av: Kommunfullmäktige
Datum: 2026-10-21
Ärendenummer: 25/KS/131

Redogörelse av under remisstiden inkomna synpunkter

Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun

Kontakt
E-post: kommun@hallsberg.se
Telefon: 0582-68 50 00

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 3

2 Inkomna synpunkter inklusive kommunens kommentar 3

2.1 Remissyttranden 3

2.1.1 Länsstyrelsen i Örebro län 3

2.1.2 Region Örebro län 4

2.1.3 Lekebergs kommun 5

2.1.4 Örebro kommun 6

2.2 Övriga inkomna yttranden 8

2.2.1 Industrilackeringar i Hallsberg AB 8

3 Övriga ändringar och justeringar 8

1 Sammanfattning

Kulturmiljöprogrammet har varit på remiss mellan 25 juni och 21 augusti 2026. Fem remissvar har inkommit varav ett från allmänheten.

De inkomna synpunkterna har kretsat kring mindre revideringar och kompletteringar av materialet samt fortsatt önskemål om dialog kring kulturmiljöfrågor.

Följande ändringar, revideringar och tillägg har gjorts:

- Ytterligare en bärande berättelse har lagts till, Järnvägen - stationssamhällen och modernism
- Handlingen har kompletterats med snedbilder för de flesta miljöerna
- Reviderats gällande stavfel, bildtexter och felavstavningar
- Kapitel om lagstiftningen har kompletterats och reviderats gällande lagrum, länsstyrelsens ansvarsområde samt kommunens möjlighet att fatta beslut om kulturreservat
- Nya kommunövergripande kartor har tillkommit och befintliga kartor för respektive kulturmiljö förtydligats
- Referenser har kompletterats med text om bilder

2 Inkomna synpunkter inklusive kommunens kommentar

2.1 Remissyttranden

2.1.1 Länsstyrelsen i Örebro län

Hallsbergs kommun har begärt yttrande över remissversionen av sitt nya kulturmiljöprogram.

Länsstyrelsen har medverkat vid tillkomsten av programmet dels genom delfinansiering (Lst Dnr 15251-25) och dels genom deltagande vid två referensgruppsmöten.

Länsstyrelsen bedömer att programmet väl uppfyller sitt syfte; 1) att vara ett underlag för att i översiktsplan peka ut sådana särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 § samt ge kommunens syn på vilka hänsyn som krävs för att tillvarata dessa och 2) att vara ett stödjande underlag för kommunens handläggning i plan- och byggprocesser, samt på ett transparent sätt informera fastighetsägare och förvaltaren som berörs av utpekandena om kommunens bedömning. Programmet fyller dessutom funktionen att göra Hallsbergs främsta kulturmiljöer kända för en bred allmänhet.

I programmets inledning ges en lättöverskådlig introduktion till hur kulturvärde ska förstås, gällande lagstiftning och olika aktörers ansvar i kulturmiljöarbetet.

Motiv för bevarande och hur värden kan tillgodoses lämnas i anslutning till de enskilda bebyggelsemiljöerna. Dessutom lämnas vägledande råd, riktade till fastighetsägare och förvaltare, för hur kulturvärden kan bibehållas och stärkas lämnas dels i rapportens inledning, dels löpande för vad som särskilt bör beaktas i förbindelse med de enskilda bebyggelsemiljöer som presenteras.

Detaljerade synpunkter:
I några fall saknas lagrum i anslutning till beskrivning av gällande lagstiftning. Det är önskvärt att rapporten kompletteras så att aktuella lagrum framgår.

På s. 33 beskrivs länsstyrelsens ansvarsområde. Texten bör korrigeras så att det framgår att länsstyrelsen enligt kulturmiljölagen fattar beslut om byggnadsminne samt, i vissa fall, kan lämna tillstånd till ändring av byggnadsminne (KML 3 kap) och kyrkliga kulturminnen (KML 4 kap) samt ingrepp i fornlämning (KML 2 kap). Det bör också tydligt framgå att den som avser genomföra ett markarbete alltid ska undersöka om fornlämning berörs. Om tidigare okänd fornlämning påträffas ska arbetet omedelbart avbrytas och länsstyrelsen ska kontaktas.

Det bör även framgå att också kommunen kan fatta beslut om kulturreservat enligt MB 7 kap 9§. I sådana fall är länsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Kommentar Hallsbergs kommun
Hallsbergs kommun noterar de inkomna synpunkterna.

Kulturmiljöprogrammet har kompletterats gällande lagrum, länsstyrelsens ansvarsområde samt kommunens möjlighet att fatta beslut om kulturreservat.

2.1.2 Region Örebro län

Region Örebro län tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på förslaget till kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun. Region Örebro län innehar rollen som regionalt utvecklingsansvarig med ansvar att upprätta en regional utvecklingsstrategi. Region Örebro län utgår i detta svar från den regionala utvecklingsstrategins mål och strategiska inriktningar. Region Örebro län har som ambition att tillföra en regional och storregional dimension till den kommunala fysiska planeringen. Region Örebro läns samrådsyttrande tar sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin, RUS, med fokus på tre av de tio utvecklingsområdena, vilka bedöms ha störst påverkan på mark- och vattenanvändningen.

Ett kulturmiljöprogram är ett viktigt underlag och verktyg för att bevara kulturhistoriskt värdefulla och attraktiva miljöer och kunna väga dessa värden och perspektiv mot andra viktiga värden i samhällsplaneringen.

Region Örebro län bedömer att kulturmiljöprogrammet utgör ett gediget underlag till fortsatt arbete med översiktsplan för Hallsbergs kommun. Dock noteras att vissa av de utpekade byggnaderna också innehar viktiga funktioner för till exempel kollektivtrafik. I fortsatt arbete med att utveckla funktioner i anslutning till bland annat resecentrum i Hallsberg blir det centralt att kunna väga flera perspektiv mot varandra. Region Örebro län ser fram emot fortsatt dialog och

samverkan med Hallsbergs kommun i syfte att utveckla såväl Hallsbergs kommun som Örebro län i sin helhet.

Kommentar Hallsbergs kommun
Hallsbergs kommun noterar de inkomna synpunkterna.

2.1.3 Lekebergs kommun

Lekebergs kommun har med intresse tagit del av förslaget till nytt kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun, vilket tagits fram i anslutning till arbetet med en ny översiktsplan. Kulturmiljöprogrammet är överlag välskrivet, har tydliga illustrationer och ger en bra bild av den kulturhistoriska utvecklingen i allmänhet och av de särskilt värdefulla kulturmiljöerna i synnerhet.

Särskilt värdefulla kulturmiljöer
Sammanlagt har 29 särskilt värdefulla kulturmiljöer pekats ut, varav fem i Viby socken som gränsar till Lekebergs kommun. Viby socken har starka historiska samband med Tångeråsa socken i Lekebergs kommun. Dessa ingick båda i samma kommun (Viby landskommun, Hallsbergs köping, Hallsbergs kommun) 1952–1967, och båda ingår idag i Edsbergs församling. De fem särskilt värdefulla kulturmiljöer som pekats ut i Viby socken är:

- Område 25 Viby kyrka m.fl. (mycket nära Lekeberg)
- Område 26 Värnsta (gränsar direkt till Lekeberg)
- Område 27 Herrgryt
- Område 28 Vretstorp
- Område 29 Latorp (mycket nära Lekeberg)

Lekeberg har inget att invända mot de särskilt värdefulla kulturmiljöer som föreslås. Samtliga områden har, med delvis andra avgränsningar, tidigare varit utpekade som kulturmiljöer. Vidare ingår Viby kyrka, Värnsta och Herrgryt i större riksintresse för kulturmiljö Drumlinområdet som sträcker sig norrut förbi Fjugesta till Knista. För kännedom ligger Värnsta mycket nära utpekat särskilt värdefullt kulturmiljö ”23 Hackvad sockencentrum med omgivande agrara bebyggelsemiljöer” i Lekebergs kommun.

Bärande berättelser
Som en del av den kulturhistoriska överblicken har fyra ”bärande” berättelser” identifierats, som sammanfattar de viktigaste delarna i utvecklingen av kulturlandskapet i kommunen:

- Att bruka jorden – odlingslandskapet
- Kyrkan i centrum – sockencentrum och kyrkby
- Bruk och industri – skog, järn och tillverkning
- De stora gårdarna – herrgårdar, torp och tillhörande marker

Som utomstående betraktare lyser här berättelsen om järnvägen med sin stora påverkan på kulturlandskapet och framför allt Hallsbergs och Vretstorps utveckling med sin frånvaro. Förslagsvis läggs järnvägen till som en femte bärande berättelse.

Program eller utredning
När det gäller antagandet av kulturhistoriska kunskapsunderlag som politiskt beslutade ”program”, är det idag vanligt att skilja på kunskapsunderlag, det vill säga vad som av experter bedöms vara av sådant särskilt värde som avses i PBL 8:13 och som man är skyldig att beakta vid planering och byggande, och program där man tar politiskt ställning till ambitionsnivån för att utöver det stärka kulturmiljön i kommunen. Länsstyrelsen i Stockholm avråder till exempel sina kommuner från att anta kulturhistoriska kunskapsunderlag med riktlinjer, som program. Ett förslag är således att använda materialet som det kunskapsunderlag det är, och eventuellt därefter går vidare med ett program och/eller en plan för genomförande. Äldre kulturmiljöprogram kan då behöva upphävas.

Kommentar Hallsbergs kommun
Hallsbergs kommun noterar de inkomna synpunkterna.

Kulturmiljöprogrammet har kompletterats med järnvägen som ytterligare en bärande berättelse.

2.1.4 Örebro kommun

Bakgrund
Örebro kommun och Markplanerings- och exploateringsnämnden har getts möjlighet att yttra sig över Kulturmiljöprogram för Hallsbergs kommun. Programmet har tagits fram i samband med arbetet med en ny översiktsplan och är ett led i att uppfylla kravet i plan- och bygglagen att särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden ska redovisas i översiktsplanen. Programmet är en aktualisering och komplettering av befintliga kunskapsunderlag avseende kommunens kulturmiljöer. Hallsbergs kommun önskar få synpunkter på förslaget senast 21 augusti 2026.

Synpunkter
Örebro kommun anser att det är mycket positivt att Hallsbergs kommun tagit fram ett aktuellt och tidsenligt planeringsunderlag som tar ett samlat grepp på kulturmiljöfrågan och beskriver och motiverar kulturvärden inom kommunen samt ger råd och riktlinjer för hur kulturvärden kan tas tillvara, vårdas och utvecklas. Då programmet inte innebär avvägningar mellan olika intressen bedömer Örebro kommun att programmet inte påverkar några mellankommunala frågor. Örebro kommun ser möjligheter att vidareutveckla kulturmiljöprogrammet genom följande medskick.

Mål och syfte
Kulturmiljöprogrammet har bra och tydliga mål och lyfter fram fördelar och möjligheter för att skapa medvetenhet om de kulturvärden som finns i kommunen, både ur kommunens synvinkel och medborgarnas. Att kulturmiljöer framhålls som en resurs som skapar attraktivitet och möjligheter till utveckling av kommunen är ett viktigt perspektiv som grund för samhällsutveckling. Kulturmiljöarbetets koppling till hållbarhetsperspektivet skulle med fördel kunna utvecklas i programmet. Att kommunens kulturvärden lyfts fram i ett aktuellt

kulturmiljöprogram ger också positiv draghjälp för kringliggande kommuners kulturmiljöarbete och stärker länets gemensamma kulturarv.

Användbarhet
Den tydliga strukturen, pedagogiska upplägget liksom det rikt illustrerade innehållet och tilltalet ger förutsättningar att programmet ska få spridning. Samtidigt möter en produkt i rapportform inte behovet av digitalt tillgänglig information med koppling till en GIS-lösning. För att öka användbarheten både internt inom kommunen och externt av medborgare, fastighetsägare, näringsliv, civilsamhälle och myndigheter är det klokt att även utveckla en GIS-baserad digital produkt på sikt.

Avgränsning och urval
En viktig utgångspunkt för värdering och urval vid sidan av Riksantikvarieämbetets plattform är Boverkets föreskrifter som definierar vad som ska betraktas som särskilt värdefull bebyggelse. Det vore en fördel om detta lyfts fram i materialet.

Ett resonemang kring programmets status i förhållande till den kommande översiktsplan skulle kunna stärka programmets tydlighet. Det anges att programmet inte ska betraktas som en totalinventering av bebyggelsen i kommunen, utan "som områden som särskilt väl speglar kommunens bärande berättelser och bedöms därför vara särskilt värdefulla i plan- och bygglagens mening" och att "Det är dock viktigt att veta att även byggnader och miljöer som inte är specifikt utpekade i kulturmiljöprogrammet kan ha kulturhistoriska värden." Det vore en fördel med ett förtydligande och exempel kring vilka andra typer miljöer och enskilda byggnadsverk som eventuellt skulle kunna betraktas som särskilt värdefulla områden och dess status i förhållande till de miljöer som ingår i programmet. Genom att redovisa detta underlättas tillämpningen av plan- och bygglagen och förutsägbarheten kring vilken bebyggelse som ska betraktas som särskilt värdefull ökar, till hjälp för såväl kommunen, medborgare och fastighetsägare.

Att definiera kommunens kulturhistoriska profiler genom att lyfta fram "Bärande berättelser" är ett tydligt och effektivt sätt att motivera urvalet av miljöer som skapar giltighet lokalt, regionalt och nationellt. Ett urval baserat på de lokala kulturhistoriska berättelserna ger också möjlighet att skapa delaktighet kring urvalet av särskilt värdefulla miljöer. Betydelsen av järnvägen och funktionen som järnvägknutpunkt för tätorten Hallsbergs framväxt och utveckling är en bärande berättelse som både ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv är värd att lyfta fram tydligare. Järnvägen som förutsättning för länets historiska utveckling och vårt gemensamma kulturarv bidrar till att stärka det regionala kulturmiljöperspektivet. Även 1900-talets och efterkrigstidens miljöer är relevanta att inkludera som en del av kommunens bärande berättelser.

Kommentar Hallsbergs kommun
Hallsbergs kommun noterar de inkomna synpunkterna.

Kulturmiljöprogrammet har kompletterats med järnvägen som ytterligare en bärande berättelse.

2.2 Övriga inkomna yttranden

2.2.1 Industrilackeringar i Hallsberg AB

Med anledning av rubricerat Kulturmiljöprogram som för närvarande är ute på remiss önskar jag framföra att vi på Industrilackeringar i Hallsberg tycker programmet är mycket fint och innehållsrikt. Vi önskar dock att ni i slutversionen håller er lika neutrala och sakliga som i remissversionen. Anledningen till att vi önskar framföra detta är att vi anse att de tidigare kulturmiljöprogrammen från år 2004 och år 2005 innehöll subjektiva åsikter. Bland annat fick byggnaden vi huserar i beskrivningen "förfulnande plåt". Det är inte så professionellt beskrivet och det hade räckt med att beskriva det som enbart plåt, vilket är ett material som en gång i tiden var modernt att ändra till.

Kommentar Hallsbergs kommun

Hallsbergs kommun noterar de inkomna synpunkterna.

3 Övriga ändringar och justeringar

Kulturmiljöprogrammet har:

- Reviderats gällande stavfel, bildtexter och felavstavningar
- Handlingen har kompletterats med snedbilder för de flesta miljöerna
- Nya kommunövergripande kartor har tillkommit och befintliga kartor för respektive kulturmiljö förtydligats
- Referenser har kompletterats med text om bilder.

Kommunstyrelsen

§ 100 - VA-taxa 2027

(26/KS/157)

Ärendebeskrivning

VA-taxan för kommunen ses över inför varje år. Prognosen visar i år på ett behov av att höja brukningsavgifterna med 10 % och anläggningsavgifterna med 5 % för år 2027.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta VA-taxa 2027 för Hallsbergs kommun.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Fredrik Boström föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta VA-taxa 2027 för Hallsbergs kommun.

Beslutsunderlag

- TS VA-taxa 2027
- VA-taxa 2027
- §76 DOS VA-taxa 2027
- TS DOS VA-taxa 2027
- Presentation Va-taxan 2027

Paragrafen är justerad

VA-taxa 2027
§ 100
26/KS/157

VA-taxa 2027

Ärendebeskrivning
VA-taxan för kommunen ses över inför varje år. Prognosen visar i år på ett behov av att höja brukningsavgifterna med 10 % och anläggningsavgifterna med 5 % för år 2027.

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta VA-taxa 2027 för Hallsbergs kommun.

Ärendet
Prognosen som ligger till grund för föreslagna höjningar av taxan visar att VA-verksamheten bedöms göra ett underskott 2026. Det kommer även tillkomma kostnadsökningar 2027 som tillsammans med årets bedömda underskott gör att taxan föreslås höjas.

De ökade kostnaderna består bland annat av högre pris på vattnet från Kumla kommun, egna ökade kostnader på insatsvaror och tjänster och hyreskostnad för nya VA-lokaler. Ökningen av brukningsavgifterna med 10 % bedöms möta de ökade kostnaderna 2027.

Gällande anläggningsavgifterna har de senaste VA-projekten haft en låg täckningsgrad, motsvarande ca 40 % vilket gör att en höjning av anläggningsavgifterna krävs. En höjning på 5 % föreslås för att ge bättre förutsättningar för en ökad täckningsgrad.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☐Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor
VA-taxa 2027

Protokollsutdrag DOS

DOS tjänsteskrivelse

Presentation VA-taxa

Beslutad av: Kommunfullmäktige
Datum: 2026-xx-xx
Ärendenummer: 26/KS/157

VA-taxan 2027

För allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Hallsbergs kommun

Taxan gäller från och med 2027-01-01.

Kontakt
E-post: kommun@hallsberg.se
Telefon: 0582-68 50 00

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 Bakgrund 4
2 Ordförklaringar 4
3 Allmän information (3-4) 5
3.1 Vilka som är avgiftsskyldiga 5
3.2 Två slags avgifter 5
3.3 Definitioner 5
3.3.1 Bostadsfastighet 5
3.3.2 Annan fastighet 5
3.3.3 Obebyggd fastighet 5
3.3.4 Samfällighet 6
3.3.5 Bostadsenhet 6
3.3.6 Tomtyta 6
3.3.7 Allmän platsmark 6
3.3.8 Campingfastigheter 6
3.3.9 Lagerbyggnad 6
3.3.10 Små bostadsenheter 6
4 Avgifternas ändamål 7
4.1 Avgifterna tas ut för fyra ändamål 7
4.2 När avgiftsskyldighet för V, S och Df inträder 7
4.3 När avgiftsskyldighet för Dagvatten gata (D_g) inträder 7
4.4 Beräkning av anläggningsavgifter 7
5 Anläggningsavgifter för Bostadsfastighet (5–12) 8
5.1 Betalning av anläggningsavgift för Bostadsfastighet 8
5.2 Gemensam förbindelsepunkt med mera 8
5.3 Tomtyteavgiftens begränsningsregel 9
5.4 Antal bostadsenheter 9
5.5 Upprättande av extra förbindelsepunkt 9
5.6 Avgift för utökad tomtyta 9
5.7 Om- och tillbyggnad 9
5.8 Dagvatten fastighet (Df) utan förbindelsepunkt 9
6 Anläggningsavgift för Annan fastighet 10
6.1 Betalning av anläggningsavgift för Annan fastighet 10
6.2 Gemensam förbindelsepunkt 10
6.3 Anstånd på tomtyteavgift 10
6.4 Upprättande av extra förbindelsepunkt 11
6.5 Utökning av tomtyta 11
6.6 Dagvatten fastighet (D_f) utan förbindelsepunkt 11

7 Anläggningsavgift för obebyggd fastighet....11
7.1 Avgiftsskyldighet inträder efter upprättande av förbindelsepunkt....11
7.2 Avgiftsskyldighet efter bebyggelse utförts....12
8 Förbindelsepunkt för olika ändamål upprättas vid olika tillfällen.12
8.1 Avgifternas belopp....12
8.2 Etableringsavgift....12
9 Anläggningsavgift Allmän platsmark....12
10 Särtaxa och särskild överenskommelse....13
11 Betalning av avgifter....13
11.1 Förfallodatum....13
11.2 Dröjsmålsränta....13
11.3 Årliga inbetalningar....13
11.4 Ändrade förhållanden....13
12 Rätt till särskild ersättning....13
12.1 Ledningarna ska utföras på annat sätt....13
12.2 Ny servisledning....14
12.3 Ny servisledning påkallat av VA-huvudmannen....14
13 Brukningsavgifter (13–20)....14
13.1 Bebyggd fastighet ska betala brukningsavgifter....14
13.2 Reducering av grundavgiften inom Samfällighet....15
13.3 Vattenförbrukning utan vattenmätning....15
13.4 Byggvatten....16
13.5 Extra mätställe, undermätare eller extra servis....16
13.6 Undersökning av mätare....16
13.7 Undersökning av mätare på fastighetsägarens begäran....16
13.8 Avledning av spillvattenmängd till dagvattenledning....16
14 Brukningsavgift för allmän platsmark....17
15 Mätning av avloppsvatten....17
16 Brukningsavgift för obebyggd fastighet....17
17 Övriga avgifter....18
18 Särtaxa och särskild överenskommelse om brukningsavgift....18
19 Avgifternas debitering....19
20 Särskild avgiftsstorlek....19
21 Taxans ikraftträdande....19
22 Tvist....19

1 Bakgrund

VA-taxan antogs av kommunfullmäktige den 2022-12-19.

VA-huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen är Hallsbergs kommun.

Avgifter enligt denna ska betalas till Sydnärkes kommunalförbund på uppdrag av VA-huvudmannen.

I KF §153/2024 togs beslut om att räkna upp brukningsavgifterna 10% och anläggningsavgifterna 14%.

I KF §93/2025 togs beslut om att räkna upp brukningsavgifterna 10% och anläggningsavgifterna 10%.

I KF §XXX/2026 togs beslut om att räkna upp brukningsavgifterna 10% och anläggningsavgifterna 5%.

Taxan gäller från och med 2027-01-01.

2 Ordförklaringar

LAV: lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen),

Vatten (V): vattenförsörjning, renvatten, för normal hushållsanvändning,

Spillvatten (S): avloppsvatten från bad, dusch, disk och toalett,

Dagvatten (D): regnvatten och smältvatten som tillfälligt rinner på mark och andra ytor,

Dagvatten fastighet (Df): dag- och dräneringsvatten som leds bort från fastigheter till den allmänna VA-anläggningen,

Dagvatten gata (Dg): dag- och dräneringsvatten som leds bort från allmänna platser till den allmänna VA-anläggningen,

Förbindelsepunktsavgift: en avgift avseende upprättande av varje uppsättning förbindelsepunkter för V, S och Df,

Avgift för Dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad: en avgift för anordnandet av anläggning för bortledande av Df, som endast tas ut om bortledande av dagvatten sker utan att förbindelsepunkt för Df upprättats.

Grundavgift (brukningsavgifter): en årlig fast avgift som utgår per fastighet eller mätställe.

Bostadsenhetsavgift: en avgift per Bostadsenhet, motsvarades i P96 av lägenhetsavgift

Tomtyteavgift: en avgift per m² tomtyteavgift.

3 Allmän information (3-4)

3.1 Vilka som är avgiftsskyldiga

För att täcka kostnader för Hallsbergs kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning skall ägare av fastighet eller annan avgiftsskyldig inom anläggningens verksamhetsområde betala avgifter enligt denna taxa.

Avgiftsskyldig är alternativt den som enligt 2 och 4§§ lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster jämställs med fastighetsägare. Avgiftsskyldig för ändamålet dagvatten gata (Dg) är även den som ansvarar för att allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, om förutsättningarna i 27 § i lagen om allmänna vattentjänster är uppfyllda.

3.2 Två slags avgifter

Avgifterna utgörs av anläggningsavgifter och brukningsavgifter.

3.3 Definitioner

I dessa taxeföreskrifter avses med:

3.3.1 Bostadsfastighet

Fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för bostadsändamål. Till bostadsfastighet jämställs fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd, eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för vissa andra ändamål där lokalytan är det viktigaste sett från användarsynpunkt. Den huvudsakliga verksamheten bedrivs inomhus.

Exempel på sådana byggnader är:

kontor, förvaltning, sjukvårdslokaler, utbildning, butiker, hotell, industrier, skola, restauranger, shoppingcentrum, utställningslokaler, sporthallar, serverhallar, stall/ladugårdar, campingbyggnader, parkeringsbyggnader. Det är kommunens bedömning som gäller.

3.3.2 Annan fastighet

Fastighet som uteslutande eller huvudsakligen är bebyggd eller enligt beviljat bygglov avses att bebyggas för annat ändamål än bostadsändamål och som inte enligt ovan jämställs med bostadsfastighet. Den huvudsakliga verksamheten bedrivs utomhus.

Exempel på sådan fastighet är:

Virkesupplag, obemannad bensinstation, kyrkogård, återvinningsstation, biltvätt med skärmtak, fordonsuppställningsplats, idrottsplats utomhus, hamn, parkeringsyta. Det är kommunens bedömning som gäller.

3.3.3 Obebyggd fastighet

Fastighet som enligt detaljplan är avsedd för bebyggande, men inte ännu bebyggts samt en nedbrunnen eller riven fastighet.

3.3.4 Samfällighet

En grupp fastigheter som genom förrättning hos lantmäteriet, med stöd av anläggningslagen (1973:1149), har bildat en samfällighet. Anläggningen tillhör fastigheterna gemensamt och delägandet följer fastigheten. I detta taxeförslag gäller begreppet samfällighet enbart samfälligheter för VA-frågor.

3.3.5 Bostadsenhet

Bostadsenhet är ett eller flera utrymmen i byggnad som i upplåtelsehänseende bildar en enhet. I fråga om sådana utrymmen i bostadsfastighet, eller därmed jämställd fastighet där begreppet bostadsenhet inte är tillämplig för viss typ av

byggnad, räknas varje påbörjat 200-tal m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020 som en bostadsenhet, upp till 20 000 m^2 bruttoarea (BTA). För den del av bruttoarean som överstiger 20 000 m^2 räknas varje påbörjat 400-tal m^2 som en bostadsenhet.

3.3.6 Tomtyta

Tomtytan utgörs av fastighetens areal enligt förrättningskarta, nybyggnadskarta eller annan karta som huvudmannen godkänner. Vid tredimensionella fastigheter fördelas den tomtyta som är gemensam för fastigheterna i proportion till byggnadernas bruttoarea (BTA).

3.3.7 Allmän platsmark

Mark som i detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) redovisas som allmän plats, eller om marken inte omfattas av detaljplan, väg eller mark som i övrigt motsvarar sådan mark.

3.3.8 Campingfastigheter

Fastighet som enligt beviljat bygglov och tillstånd är avsett för campingändamål.

3.3.9 Lagerbyggnad

Byggnader som till den större delen används som lagerutrymme, där endast anställda eller annan arbetskraft har tillträde, räknas varje påbörjat 200-tal m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020 som en bostadsenhet upp till 20 000 m2 bruttoarea (BTA). För den del av bruttoarean som överstiger 20 000 m2 räknas varje påbörjat 400-tal m2 som en bostadsenhet.

Hela lagerbyggnaden eller delar av lagerbyggnaden kan vara antingen uppvärmd eller ouppvärmd.

3.3.10 Små bostadsenheter

Små bostadsenheter för ett eller flera utrymmen i byggnad, som i upplåtelsehänseende bildar en enhet, men där nyttan inte kan anses vara densamma per bostadsenhet som för andra fastigheter, och som är max 25 m^2 bruttoarea (BTA) enligt svensk standard SS 21054:2020, ska en sådan enhet räknas som 50 % av en bostadsenhet. Exempel på bostadsenheter med mindre nytta än andra bostadsenheter är studentrum, äldreboende eller komplementbyggnad med delat kök.

4 Avgifternas ändamål

4.1 Avgifterna tas ut för fyra ändamål

Avgift tas ut för fyra angivna ändamål angivna nedan:

Ändamål	Anläggningsavgift	Brukningsavgift
V, vattenförsörjning	Ja	Ja
S, spillvatten	Ja	Ja
Df, dag- och/eller dräneringsvatten från fastighet	Ja	Ja
Dg, dag- och/eller dräneringsvatten från allmän platsmark	Ja	Ja

4.2 När avgiftsskyldighet för V, S och Df inträder

Avgiftsskyldighet för var och ett av ändamålen V, S och Df inträder när huvudmannen upprättat förbindelsepunkt för ändamålet och informerat fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge.

Avleds Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt upprättats, inträder avgiftsskyldighet när åtgärder för bortledandet av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren informerats om detta.

Härvid förutsätts att samtliga i 24 § första stycket 1 och 2 i lagen om allmänna vattentjänster angivna förutsättningar för avgiftsskyldighet är uppfyllda.

4.3 När avgiftsskyldighet för Dagvatten gata (D_g) inträder

Avgiftsskyldighet för ändamålet Dg inträder när åtgärder för bortledande av dagvatten blivit utförda och fastighetsägaren enligt 26 § LAV, eller den som enligt 27 § LAV ansvarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls, informerats om detta.

4.4 Beräkning av anläggningsavgifter

Anläggningsavgift skall beräknas enligt taxa som gäller vid den tidpunkt när avgiftsskyldighet inträder.

5 Anläggningsavgifter för Bostadsfastighet (5–12)

Avgifter för allmänna vattentjänster är belagda med lagstadgad mervärdesskatt. Den ingår i beloppen nedan.

5.1 Betalning av anläggningsavgift för Bostadsfastighet

För bostadsfastigheter och därmed jämställd fastighet ska anläggningsavgift betalas.

Punkt	Avgift utgår per fastighet med:	Procent	Avgift med moms
5.1.a.1	Servisavgift en ledning	70%	54 978 kr
5.1.a.2	Servisavgift två ledningar	85%	66 759 kr
5.1.a.3	Servisavgift tre ledningar	100%	78 540 kr
5.1.b.1	Förbindelsepunktsavgift vatten	30%	20 790 kr
5.1.b.2	Förbindelsepunktsavgift spill	50%	34 650 kr
5.1.b.3	Förbindelsepunktsavgift dagvatten	20%	13 860 kr
5.1.c.1	Tomtyteavgift per m^2 för vattentjänst	40%	20,16 kr
5.1.c.2	Tomtyteavgift per m^2 för spillvattentjänst	50%	25,20 kr
5.1.c.3	Tomtyteavgift per m^2 för dagvattentjänst fastighet d(f)	6%	3,02 kr
5.1.c.4	Tomtyteavgift per m^2 för dagvattentjänst gata d(g)	4%	2,02 kr
5.1.d.1	Bostadsenhetsavgift per enhet för vattentjänst	40%	10 130,40 kr
5.1.d.2	Bostadsenhetsavgift per enhet för spillvattentjänst	60%	15 195,60 kr
5.1.e.*	Avgift för dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad d(f)	100%	25 641 kr

*Avgift enligt 5.1 d) tas inte ut om avgift tas ut för Df enligt 5.1 a.1 och 5.1.c.3. I det fall avgift enligt 5.1.e tas ut reduceras avgift enligt 5.1.a.1 och 5.1.c.3. med delen Df, eftersom servisledning inte lagts och förbindelsepunkt inte upprättats.

5.2 Gemensam förbindelsepunkt med mera

Är förbindelsepunkt gemensam för två eller flera fastigheter, fördelas servisavgiften enligt 5.1a1), lika mellan fastigheter. Exempel på sådana fastigheter är fastigheter som ingår i en Samfällighet. För fastigheter som tillhör samfällighet reduceras förbindelsepunktsavgift enligt 5.1 a2) med 5%.

Om förbindelsepunkter för olika vattentjänster upprättas vid olika tillfällen i tid, på grund av att verksamhetsområdet inte omfattat en eller flera vattentjänster vid första anslutningstillfället, har huvudmannen rätt att ta ut servisavgift för en eller två ledningar enligt 5.1 a1) och 6.1 a1). Samma princip gäller om avgiftsskyldighet för en eller flera vattentjänster uppkommer vid senare tillfälle än första anslutningstillfället och det medför att nya servisledningar behöver anläggas.

Vid beräkning av servisavgiften tas inte hänsyn till om det finns en eller två serviser anlagda sedan tidigare. Om servisledningar anläggs vid olika tillfällen eller avgiftsskyldighet uppkommer vid senare tillfälle debiteras 70% eller mer av full servisavgift vid olika tillfällen, vilket innebär att den totala servisavgiften kommer att uppgå till mer än 100%. Oavsett om total servisavgift överstiger 100% över tid får inte tomtytebegränsningsberäkningar utgå från mer än 100% av servisavgiften.

5.3 Tomtyteavgiftens begränsningsregel

Tomtyteavgift enligt 5.1.b tas ut endast intill ett belopp som motsvarar summan av avgifterna enligt 5.1.a, 5.1.b och 5.1.c eller i det fall förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1.a, 5.1.c och 5.1.d.

Vid ändrade förhållanden enligt 5.5, 5.6, 5.7 och 5.8 tas ytterligare avgift ut enligt

5.1.c i den mån ovan angiven begränsningsregel så medger och med iakttagande av vad som föreskrivs i 8.2.

5.4 Antal bostadsenheter

Antalet bostadsenheter bestäms efter de ritningar enligt vilka bygglov beviljats eller annan ritning eller uppmätning som huvudmannen godkänner.

5.5 Upprättande av extra förbindelsepunkt

Om ytterligare servisledningar dras fram och ytterligare förbindelsepunkter upprättas, ska avgifter betalas enligt 5.1a1) och a2).

5.6 Avgift för utökad tomtyta

Ökas fastighets tomtyta ska avgift betalas enligt 5.1 b) för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtyteavgift inte kan anses vara ha betalats. Vid beräkning av avgift för tillkommande tomtyta iakttas begränsningsregeln i 5.3.

5.7 Om- och tillbyggnad

Sker om- eller tillbyggnad, uppförs ytterligare byggnad eller ersätts riven bebyggelse på fastighet ska avgift enligt 5.1 c) betalas för varje tillkommande bostadsenhet.

5.8 Dagvatten fastighet (Df) utan förbindelsepunkt

Tillkommer ändamålet bortledning av Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättats, ska avgift betalas enligt 5.1 d).

6 Anläggningsavgift för Annan fastighet

6.1 Betalning av anläggningsavgift för Annan fastighet

Punkt	Avgift utgår per fastighet med:	Procent	Avgift med moms
6.1.a.1	Servisavgift en ledning	70%	54 978kr
6.1.a.2	Servisavgift två ledningar	85%	66 759 kr
6.1.a.3	Servisavgift tre ledningar	100%	78 540 kr
6.1.b.1	Förbindelsepunktsavgift vatten	30%	20 790 kr
6.1.b.2	Förbindelsepunktsavgift spill	50%	34 650 kr
6.1.b.3	Förbindelsepunktsavgift dagvatten	20%	13 860 kr
6.1.c.1	Tomtyteavgift per m^2 för vattentjänst	40%	30,24 kr
6.1.c.2	Tomtyteavgift per m^2 för spillvattentjänst	50%	37,80 kr
6.1.c.3	Tomtyteavgift per m^2 för dagvattentjänst fastighet, d(f)	6%	4,54 kr
6.1.c.4	Tomtyteavgift per m^2 för dagvattentjänst gata, d(g)	4%	3,02 kr
6.1.d.*	Avgift för dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad d(f)	100%	25 641 kr

* Avgift enligt 6.d.1 tas inte ut om avgift tas ut för Df enligt 6.1.a.1och 6.1.d.3. I det fall avgift enligt 6.1.d.*tas ut reduceras avgift enligt 6.1.a.1och 6.1.d.3 med delen Df, eftersom servisledning inte lagts och förbindelsepunkt inte upprättats.

6.2 Gemensam förbindelsepunkt

Är förbindelsepunkt gemensam för två eller flera fastigheter, fördelas avgifter enligt 6.1 a1) lika mellan fastigheter.

För fastigheter som tillhör samfällighet reduceras förbindelsepunktsavgift enligt 6.1 a2) med 5%.

6.3 Anstånd på tomtyteavgift

Huvudmannen kan, om godtagbar säkerhet ställs, medge anstånd med erläggande av tomtyteavgift för andel av fastighets areal, motsvarande mark som tills vidare inte utnyttjas för verksamheten på fastigheten.

Anstånd medges för viss tid, högst 10 år. Om mark under anståndstiden genom fastighetsbildningsåtgärd frångår fastigheten upphör anståndsmedgivandet att gälla och resterande tomtyteavgift förfaller till betalning. Utestående belopp löper med ränta enligt 5 § räntelagen (SFS 1975:635) från den dag anståndet beviljades tills anståndet upphör. För tid därefter utgår dröjsmålsränta enligt 6 § räntelagen.

6.4 Upprättande av extra förbindelsepunkt

Upprättas ytterligare förbindelsepunkter skall avgifter betalas enligt 6.1 a1) och a2).

6.5 Utökning av tomtyta

Ökas fastighets tomtyta, skall avgift betalas enligt 6.1 b) för tillkommande tomtyta som härrör från fastighet för vilken tomtyteavgift inte kan anses vara ha betalats.

6.6 Dagvatten fastighet (Df) utan förbindelsepunkt

Tillkommer ändamålet bortledning av Df till den allmänna anläggningen utan att förbindelsepunkt för Df upprättas, skall avgift betalas enligt 6.1 c).

7 Anläggningsavgift för obebyggd fastighet

7.1 Avgiftsskyldighet inträder efter upprättande av förbindelsepunkt

Angående när avgiftsskyldigheten inträder se 4.2

Avgifter utgår per fastighet för varje vattentjänst som avgiftsskyldighet föreligger för, med:

Punkt	Avgift utgår per fastighet med	Procent
5.1.a	Servisavgift bostadsfastighet	100%
5.1.b	Förbindelsepunkt bostadsfastighet	100%
5.1.c	Tomtyteavgift bostadsfastighet	100%
5.1.d	Bostadsenhet bostadsfastighet	0%
5.1.e	Avgift för dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad*	100%
6.1.a	Servisavgift Annan fastighet	100%
6.1.b	Förbindelsepunkt Annan fastighet	100%
6.1.c	Tomtyteavgift Annan fastighet	70%
6.1.d	Avgift för dagvatten utan att förbindelsepunkt är upprättad*	100%

* Avgift enligt 5.1.e och 6.1.d tas inte ut om avgift för Df enligt 5.1.a, 5.1.b samt 6.1.a och 6.1.b tas ut. I det fall avgift enligt 5.1.e eller 6.1.d tas ut reduceras avgift enligt 5.1.a. och 5.1.b. samt 6.1.a och 6.1.b med delen Df.

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift per vattentjänst.

Tomtyteavgift enligt 5.1 b) tas ut endast intill ett belopp som motsvarar avgiften 5.1 a1) och a2, eller i det fall dagvatten bortleds till den allmänna anläggningen men förbindelsepunkt för Df inte upprättats, summan av avgifterna enligt 5.1 a1), a2) och d), jfr 5.3 andra stycket.

7.2 Avgiftsskyldighet efter bebyggelse utförts

Bebyggs obebyggd fastighet ska resterande avgift betalas enligt följande:

Punkt	Avgift utgår per fastighet med	Procent
5.1.c	Tomtyteavgift bostadsfastighet	*)
5.1.d	Bostadsenhet bostadsfastighet	100%
6.1.c	Tomtyteavgift Annan fastighet	30%

* Bebyggs Bostadsfastighet tas ytterligare tomtyteavgift ut enligt 5.1.b om föreskriften i 5.3 andra stycket medger detta.

Avgifterna är uttryckta i procent av full avgift per vattentjänst.

8 Förbindelsepunkt för olika ändamål upprättas vid olika tillfällen

8.1 Avgifternas belopp

Om avgiftsskyldighet inträder för ändamål, för vilket avgiftsskyldighet inte tidigare förelegat, ska tillkommande avgifter betalas enligt §§5–7. Vid tillämpning av begränsningsregeln enligt 5.3 inräknas de sammanlagda avgifterna för tillkommande servisledningar inte till högre belopp än 100 procent av avgiften enligt 5.1 a) respektive 6.1 a), även om servisledningarna lagts vid olika tillfällen och avgifterna därmed blivit högre.

8.2 Etableringsavgift

För servisledning som på fastighetsägarens begäran utförs senare än övriga servisledningar för fastigheten skall, utöver avgift enligt 5.7, en etableringsavgift betalas om 30 % av avgiften enligt 5.1 a1) och a2). Etableringsavgiften avses täcka huvudmannens merkostnader till följd av att arbetet inte utförs i samband med framdragning av övriga servisledningar.

9 Anläggningsavgift Allmän platsmark

Den som svarar för att allmän platsmark ställs i ordning och underhålls ska betala anläggningsavgift.

Avgift utgår per fastighet med	Utan moms	Med moms
en avgift per m^2 allmän platsmark hård yta för anordnande av dagvattenbortledning	om 10,54 kr	om 13,17 kr

10 Särtaxa och särskild överenskommelse

Om för viss eller vissa fastigheter kostnaden för att förse fastigheterna med vatten och avlopp i beaktansvärd omfattning avviker från fastigheterna inom verksamhetsområdet i övrigt, skall enligt lagen om allmänna vattentjänster avgifter utgå enligt särskilt antagen särtaxa.

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt 5–7 får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

11 Betalning av avgifter

11.1 Förfallodatum

Sedan avgiftsskyldighet inträtt, ska avgift betalas inom tid som anges i räkning.

11.2 Dröjsmålsränta

Betalas debiterat belopp inte inom tid som anges i räkningen, skall erläggas dröjsmålsränta enligt 6§ räntelagen från den dag betalningen skulle ha skett.

11.3 Årliga inbetalningar

Enligt 36 § lagen om allmänna vattentjänster skall en anläggningsavgift fördelas på årliga inbetalningar under en viss tid, längst tio år, om avgiften uppgår till belopp som är betungande med hänsyn till fastighetens ekonomiska bärkraft och övriga omständigheter, om fastighetsägaren så begär och godtagbar säkerhet ställs. Ränta skall erläggas enligt 5 § räntelagen på varje del av avgiften som förfaller till betalning i framtiden från den dag då den första inbetalningen skall ske, till dess ifrågavarande del av avgiften betalas eller ränta skall erläggas enligt 11.2.

11.4 Ändrade förhållanden

Avgiftsskyldighet enligt 5.6, 5.7, 6.6 eller 7.2 föreligger, då bygglov för avsett ändrat förhållande meddelats eller ändrat förhållande till exempel ökning av tomtyta inträtt utan att bygglov erfordrats eller meddelats. Det åligger fastighetsägaren att omgående anmäla till huvudmannen när det ändrade förhållandet inträtt. Försummar fastighetsägaren denna anmälningsplikt, tas dröjsmålsränta enligt 11.2 ut för tiden från det två månader förflutit sedan avgiftsskyldighet inträdde och fram till dess tilläggsavgiften betalas.

12 Rätt till särskild ersättning

12.1 Ledningarna ska utföras på annat sätt

Om efter ansökan från fastighetsägare och särskilt medgivande av huvudmannen ledningar utförts på annat sätt eller försetts med andra anordningar än

huvudmannen bedömt nödvändiga, skall fastighetsägaren som begärt arbetets utförande ersätta huvudmannen överenskomna kostnader härför.

12.2 Ny servisledning

Om en fastighetsägare begär att ny servisledning skall utföras i stället för redan befintlig och finner huvudmannen skäl att bifalla ansökan om detta, är fastighetsägaren skyldig att bekosta dels den nya servisledningens allmänna del med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick, dels borttagandet av den tidigare servisledningens allmänna del.

12.3 Ny servisledning påkallat av VA-huvudmannen

Finner huvudmannen påkallat att utföra ny servisledning i stället för och med annat läge än redan befintlig, är VA-huvudmannen skyldig att ersätta fastighetsägaren dennes kostnad för fastighetens del av den nya servisledningen och dess inkoppling med det avdrag som befinns skäligt med hänsyn till den tidigare servisledningens ålder och skick. Ersättningskostnad bestäms och avtal träffas innan arbetet utförs under 12.1,12.2 och 12.3.

13 Brukningsavgifter (13–20)

13.1 Bebyggd fastighet ska betala brukningsavgifter

Avgifter för allmänna vattentjänster är belagda med lagstadgad mervärdesskatt. Moms ingår nedan om inte annat sägs.

Punkt	Avgift utgår per fastighet med	Procent	Avgift med moms
13.1.b.1	en avgift per m³ levererat vatten	50%	20,15 kr
13.1.b.2	en avgift per m³ levererat rening av vatten	50%	20,15 kr
13.1.a.1	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 2,5 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 1,5, vattentjänst	50%	2 193 kr
13.1.a.2	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 2,5 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 1,5, spillvattentjänst	50%	2 193 kr
13.1.a.3	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 6,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 10 vattentjänst	50%	5 683 kr
13.1.a.4	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 6,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 10 spillvattentjänst	50%	5 683 kr

13.1.a.5	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 10,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 16 vattentjänst	50%	11 297 kr
13.1.a.6	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för 10,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare Q3 16 spillvattentjänst	50%	11 297 kr
13.1.a.7	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för>10,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare för > Q3 16 vattentjänst	50%	24 133 kr
13.1.a.8	en grundavgift per år och mätställe beroende på mätarkapacitet (Qn) för >10,0 qn eller fjärravlästa vattenmätare för > Q3 16 spillvattentjänst	50%	24 133 kr
13.1.f	för mätare med pulsgivare tillkommer för vatten	50%	237,10 kr
13.1.f	för mätare med pulsgivare tillkommer för spill	50%	237,10 kr
13.1.c.1	en avgift per år och bostadsenhet för Bostadsfastighet för vatten	50%	319,50 kr
13.1.c.2	en avgift per år och bostadsenhet för Bostadsfastighet för spill	50%	319,50 kr
13.1.d.1	en tomtyteavgift per påbörjat 1000- tal m^2 tomtyta och år för Annan fastighet för vattentjänst.	18,8%	213,00 kr
13.1.d.2	en tomtyteavgift per påbörjat 1000- tal m^2 tomtyta och år för Annan fastighet, för spillvattentjänst.	18,8%	213,00 kr
13.1.d.3	en tomtyteavgift per påbörjat 1000- tal m^2 tomtyta och år för Annan fastighet, för dagvattenavgift fastighet, d(f).	58,8%	666,20 kr
13.1.d.4	en tomtyteavgift per påbörjat 1000- tal m^2 tomtyta och år för Annan fastighet, dagvattenavgift gata, d(g).	3,6%	40,80 kr
13.1.e.1	en dagvattenavgift per m^2 tomtyta och år för Bostadsfastighet för dagvattenavgift fastighet, d(f).	94,3%	0,66 kr
13.1.e.2	en dagvattenavgift per m^2 tomtyta och år för Bostadsfastighet för dagvattenavgift gata, d(g).	5,7%	0,04 kr

*Tomtyteavgift för annan fastighet tas endast ut upp till 50 000 m^2.

13.2 Reducering av grundavgiften inom Samfällighet

För fastighet som ingår i en Samfällighet och har egen mätning reduceras Grundavgiften enligt 13 a) med 5 %.

För fastighet som ingår i en Samfällighet och har gemensam mätning reduceras Grundavgiften enligt 13 a) med 10 %.

13.3 Vattenförbrukning utan vattenmätning

Fastighetsägaren är betalningsansvarig för allt vatten som levereras till fastigheten. Har huvudmannen bestämt att för bebyggd fastighet vattenförbrukningen tills vidare inte skall fastställas genom mätning, tas avgift

enligt 13.1 a) motsvarande mätarstorlek qn 2,5 och enligt 13.1 b) ut efter en antagen förbrukning om 150 m3/bostadsenhet och år i permanentbostad och med 75 m3/bostadsenhet och år för fritidsbostad.

13.4 Byggvatten

För så kallat byggvatten skall erläggas brukningsavgift enligt 13.1 b). Om mätning inte sker, antas den förbrukade vattenmängden uppgå till 30 m3 per lägenhet.

13.5 Extra mätställe, undermätare eller extra servis

För extra mätställe (mätställe utöver ett per fastighet), undermätare som fastighetsägaren begärt eller extra servis utan mätare (extra servis utöver första servisen för vattentjänsten) skall en årlig avgift betalas med ett belopp motsvarande den fasta avgiften enligt 13.1 a). Beloppet avrundas till närmaste hela krontal.

Parallellkopplade vattenmätare räknas som ett mätställe.

13.6 Undersökning av mätare

Antas mätaren visa annan förbrukning än den verkliga, låter huvudmannen undersöka mätaren, om huvudmannen finner det nödvändigt eller om fastighetsägaren begär det. Vid ovan avsedd undersökning eller prövning bestäms mätarens felvisning i två kontrollpunkter enligt SWEDAC:s föreskrifter om vatten- och värmemätare, STAFS 2007:2. Kan mätfelets storlek inte bestämmas eller har mätaren inte fungerat, har huvudmannen rätt att uppskatta förbrukningen.

Fastighetsägare som inte godtar huvudmannens beslut efter genomförd undersökning eller huvudmannens uppskattning av förbrukningen, kan begära prövning av frågan hos Mark- och Miljödomstolen.

13.7 Undersökning av mätare på fastighetsägarens begäran

Har fastighetsägare begärt undersökning av vattenmätare och mätaren härvid godkänns, skall fastighetsägaren ersätta huvudmannen för undersökningskostnaderna i enlighet med vad som framgår av § 17.

13.8 Avledning av spillvattenmängd till dagvattenledning

För spillvattenmängd, som enligt huvudmannens medgivande avleds till dagvattenledning (kylvatten och dylikt), skall erläggas avgift med 50 % av avgiften enligt 13.1 b). Separat abonnemang skall upprättas för denna typ av vattenleverans.

14 Brukningsavgift för allmän platsmark

Den som ansvarar för att Allmän platsmark ställs i ordning och underhålls ska betala brukningsavgift.

Avgift utgår per fastighet med	Utan moms	Med moms
En årlig avgift per m² Allmän platsmark hård yta för bortledning av dagvatten från vägar och torg	0,54 kr	0,67 kr
En årlig avgift per m² Allmän platsmark grön yta för bortledning av dagvatten från parkmark	0,04 kr	0,06 kr

15 Mätning av avloppsvatten

Tillförs avloppsnätet större spillvattenmängd än som svarar mot levererad vattenmängd eller avleds inte hela den levererade vattenmängden till avloppsnätet skall avgift för spillvattenavlopp erläggas efter den mängd spillvatten som avleds till avloppsnätet. Mängden skall bestämmas genom mätning på fastighetsägarens bekostnad av ifrågavarande vatten- eller spillvattenmängd eller på annat sätt som överenskommits mellan huvudmannen och fastighetsägaren.

En förutsättning för att avgiften för avlett spillvatten skall debiteras efter annan grund än efter levererad mängd vatten är att skillnaden mellan mängderna vatten och spillvatten är avsevärd.

16 Brukningsavgift för obebyggd fastighet

Föreligger inte avgiftsskyldighet för samtliga i 4.1 angivna ändamål reduceras grundavgiften och/eller dagvattenavgiften. Följande avgifter ska därvid betalas för respektive ändamål:

Punkt	Avgift utgår per fastighet med	Procent	Avgift med moms
13.1.a.1	En grundavgift per år för vatten	50%	2 193 kr
13.1.a.2	En grundavgift per år för spill	50%	2 193 kr
13.1.e.1	en dagvattenavgift fastighet, d(f), per m² tomtyta och år	94,3%	0,66 kr
13.1.e.2	en dagvattenavgift gata, d(g), per m² tomtyta och år	5,7 %	0,04 kr

*) För obebyggd tomt som saknar hårdgjorda ytor, är bevuxen med vegetation och ingen markbearbetning ännu utförts, utgår en avgift för Df enligt 13.1.e.1 och 13.1.e.2 med 0,06 kr.

17 Övriga avgifter

Har huvudmannen på fastighetsägarens begäran vidtagit åtgärd eller har på grund av att fastighetsägaren åsidosatt sin skyldighet, vattentillförseln avstängts eller reducerats eller annan åtgärd vidtagits av huvudmannen debiteras följande avgifter:

Punkt	Övriga avgifter	Utan moms	Med moms
1	Undersökning av vattenmätare (vid felfri mätare)	1192,80 kr	1 491 kr
2	Nedtagning eller uppsättning av vattenmätare på fastighetsägarens begäran	713,60 kr	892 kr
3	Avstängning och/eller påsläpp av vatten på begäran av fastighetsägaren, kr per timme	713,60 kr	892 kr
4	Avstängning och påsläpp av vatten vid bristande betalning	1150,40 kr	1 438 kr
5	Montering och demontering av strypbricka	1150,40 kr	1 438 kr
6	Länsning av vattenmätarbrunn på fastighetsägarens begäran	713,60 kr	892 kr
7	Förgäves besök vid aviserad/avtalad per besök fr.o.m. 2:a gången	713,60 kr	892 kr
8	Byte av trasig plombering som inte sker i samband med mätarbyte	817,60 kr	1022 kr
9	Extra tjänster av VA-personal på fastighetsägares begäran, kr per timme	713,60 kr	892 kr

För arbeten som på fastighetsägarens begäran utförs utanför ordinarie arbetstid debiteras ett tillägg om 50 % av ovan angivna belopp.

Fastighetsägare ska ersätta huvudmannens självkostnad för att byta skadad eller sönderfrusen mätare eller åtgärda andra skador på huvudmannens egendom, skador som fastighetsägaren är ansvarig för.

18 Särtaxa och särskild överenskommelse om brukningsavgift

Om för viss eller vissa fastigheter kostnaden för att förse fastigheterna med vatten och avlopp i beaktansvärd omfattning avviker från fastigheterna inom verksamhetsområdet i övrigt, skall enligt lagen om allmänna vattentjänster avgifter utgå enligt särskilt antagen särtaxa.

Är det inte skäligt att för viss fastighet beräkna avgift enligt 13–16 får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

19 Avgifternas debitering

Avgift enligt 13.1 a), c), d) och e) debiteras månadsvis eller per halvår enligt beslut av huvudmannen. Avgift enligt 13.1 b) debiteras i förskott på grundval av enligt mätning förbrukad vattenmängd, uppskattad förbrukning eller annan grund som anges i 13 och 15.

Betalas debiterat belopp inte inom tid som anges i räkningen, skall dröjsmålsränta erläggas på obetalt belopp enligt 6 § räntelagen från den dag betalningen skulle skett.

Sker enligt huvudmannens beslut mätaravläsning inte för varje debitering, får mellanliggande debiteringar ske efter uppskattad förbrukning. Mätaravläsning och debitering efter verklig förbrukning bör ske i genomsnitt minst en gång per år.

Avläsning och debitering bör där jämte ske på fastighetsägarens begäran med anledning av fastighetsöverlåtelse.

20 Särskild avgiftsstorlek

Har fastighetsägare begärt att huvudmannen skall företa åtgärd för att underlätta eller möjliggöra hans brukande av anläggningen i visst fall eller avseende eller har i övrigt särskild åtgärd påkallats på grund av fastighetens VA-förhållanden, får huvudmannen i stället komma överens med fastighetsägaren eller annan avgiftsskyldig om avgiftens storlek.

21 Taxans ikraftträdande

Denna taxa träder i kraft 2027-01-01. De brukningsavgifterna enligt punkter 13.1, 13.3,13.7 och 15 som är baserade på uppmätning hos fastighetsägare, ska därvid tillämpas i fråga om den vattenmängd som levereras och den spillvattenmängd som släpps ut efter den ovan angivna dagen för taxans ikraftträdande.

22 Tvist

Mål som rör tvist mellan fastighetsägare och huvudmannen beträffande tillämpning och tolkning av denna taxa prövas av mark- och miljödomstolen enligt 53 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.

HALLSBERGS KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
Sammanträdesdatum 2026-10-14

Drift-och servicenämnden

Tid
08:30-11:30

Plats
KC Sottern, Kommunhuset Hallsberg

Beslutande ledamöter

Gösta Hedlund (C) (ordförande)
Conny Larsson (S) (vice ordförande)
Magnus Fahlström (S)
Thomas Larsson (S)
Birgitta Kumblad (S)
Gert Öhlin (L)
Andreas Zakrisson (M)
Gustav Strömberg (M)
Helén Svensson (MP)
Johnny Ring (SD)
Göran Reinestam (SD) ersätter Jimmy Olsson (SD) (2:e vice ordförande)

Ej tjänstgörande ersättare

Hans Palmqvist (S)

Övriga

Magnus Ribbing (Förvaltningschef DOS)
Susanne Naeslund (Sekreterare)
Fredrik Boström (Teknisk chef)

Protokollet innehåller paragraferna §76

Ordförande _____
Gösta Hedlund (C)

Justerare _____
Johnny Ring (SD)

Drift-och servicenämnden

§ 76 - VA-taxa 2027

(26/DOS/63)

Ärendebeskrivning

VA-verksamheten i kommunen är avgiftsfinansierad och ska enligt självkostnadsprincipen bära sina egna kostnader. Prognosen visar på ett behov av att höja brukningsavgifterna med 10 % och anläggningsavgifterna med 5 % för år 2027.

Förslag till beslut

Drift- och servicenämnden föreslås besluta att godkänna informationen om VA-taxan och föreslå kommunfullmäktige att besluta anta VA-taxan för 2027.

Beslut

Drift- och servicenämnden beslutade att godkänna informationen om VA-taxan och föreslå kommunfullmäktige att besluta anta VA-taxan för 2027.

Reservationer

Johnny Ring (SD) reserverade sig mot beslutet då han ansåg att de föreslagna höjningarna är alldeles för höga.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse VA-taxa 2027
- VA-taxa 2027
- Presentation Va-taxan 2027

Paragrafen är justerad

VA-taxa 2027

Ärendebeskrivning

VA-verksamheten i kommunen är avgiftsfinansierad och ska enligt självkostnadsprincipen bära sina egna kostnader. Prognosen visar på ett behov av att höja brukningsavgifterna med 10 % och anläggningsavgifterna med 5 % för år 2027.

Förslag till beslut

Drift- och servicenämnden föreslås besluta att godkänna informationen om VA-taxan och föreslå kommunfullmäktige att besluta anta VA-taxan för 2027.

Ärendet

Prognosen i augusti visar på en driftbudget med ett bedömt underskott på ca 500 tkr år 2026 och tillsammans med de kostnadsökningar som är kända för år 2027 kommer taxan att behöva höjas.

Tillkommande kostnader 2027 är kapitalkostnader som bedöms öka ca 1 mnkr, Kumla kommun aviserar ett högre pris på det vatten vi köper motsvarande ca 1 mnkr, egna ökade kostnader för insatsvaror och tjänster ca 500 tkr, ökade kostnader för nytt It system för Sydnärkes kommunalförbund ca 240 tkr och en kostnad för hyra av de nya VA-lokalerna motsvarande ca 1,3 mnkr kr per år.

En höjning med 10 % beräknas öka intäkterna för brukningsavgifterna med ca 4,5 mnkr vilket bedöms behövas för att möte de ökade kostnaderna som förväntas år 2027.

För anläggningsavgifterna har vi i de senaste VA-projekten som genomförts vid Tisaren en låg täckningsgrad, motsvarande ca 40% vilket ger anledning för att fortsätta höja denna avgift. En höjning med 5% ger bättre förutsättningar för en ökad täckningsgrad.

Enligt Svenskt Vattens riktlinjer (P120) ska VA-taxan inte indexregleras, utan justeras utifrån faktiska kostnader i verksamheten. De föreslagna höjningarna är därmed i linje med gällande regelverk och principer.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Drift- och serviceförvaltningen

Magnus Ribbing
Förvaltningschef

Fredrik Boström
Teknisk chef

Bilagor

VA-taxa 2027

Förslag till Va-taxan 2027

Hallsbergs VA-taxa i jämförelse med övriga kommuner i Örebro län

Anläggningsavgift för normalvilla (Typhus A)
Föreslagen höjning 5 %

Svenskt Vattens statistik över VA-taxor 2026

Anläggningsavgifter för en normalvilla, Typhus A

Källa: Svenskt Vatten.

Definition: Typhus A avser fastighet med friliggande källarlöst enbostadshus omfattande 5 rok, badrum med WC, tvättstuga, ett extra toalettrum samt garage. Våningsyta 150 m^2 inkl garage 15 m^2, tomtyta 800 m^2. Fastigheten är ansluten till dricksvatten, spill- och dagvatten.
Avgifterna redovisas inklusive moms.

Anläggningsavgift	2026 (inkl. moms)	2027 (inkl. moms)
Servisavgift tre ledningar	74 800 kr	78 540 kr
Förbindelsepunktsavgift	66 000 kr	69 300 kr
Tomtytaavgift	38 400 kr	40 320 kr
Bostadsenhetsavgift per enhet	24 120 kr	25 326 kr
Total summa	**203 320 kr**	**213 486 kr**

Län	Kommun	Folkmängd	SKR kommungruppsindelning	kr
Örebro län	Laxå	5 397	Lågpendlingskommun nära större stad	145 000
Örebro län	Lekeberg	8 608	Pendlingskommun nära större stad	163 000
Örebro län	Degerfors	9 237	Pendlingskommun nära mindre tätort	152 870
Örebro län	Ljusnarsberg	4 290	Pendlingskommun nära mindre tätort	162 361
Örebro län	Hällefors	6 269	Landsbygdskommun	162 361
Örebro län	Lindesberg	23 014	Lågpendlingskommun nära större stad	162 361
Örebro län	Nora	10 603	Pendlingskommun nära större stad	162 361
Örebro län	Karlskoga	30 128	Mindre stad/tätort	209 250
Örebro län	Askersund	11 382	Lågpendlingskommun nära större stad	210 400
Örebro län	Hallsberg	16 082	Pendlingskommun nära större stad	203 320
Örebro län	Örebro	160 687	Större stad	220 250
Örebro län	Kumla	22 665	Pendlingskommun nära större stad	217 649

Hallsbergs VA-taxa i jämförelse med övriga kommuner i Örebro län

Anläggningsavgift för flerbostadshus (Typhus B)
Föreslagen höjning 5 %

Svenskt Vattens statistik över VA-taxor 2026
Anläggningsavgifter för ett flerbostadshus, Typhus B
Källa: Svenskt Vatten.

Definition: Typhus B avser flerbostadshus som är anslutet till dricksvatten, spill- och dagvatten. 15 lägenheter, 1000 m^2 våningsyta, tomtyta 800 m^2.
Avgifterna redovisas inklusive moms

Anläggningsavgift	2026 (inkl. moms)	2027 (inkl. moms)
Servisavgift tre ledningar	74 800 kr	78 540 kr
Förbindelsepunktsavgift	66 000 kr	69 300 kr
Tomtyteavgift	38 400 kr	40 320 kr
Bostadsenhetsavgift per enhet	361 800 kr	379 890 kr
Avgift per år	**541 000 kr**	**568 050 kr**

Län	Kommun	Folkmängd	SKR kommungruppsindelning	Frågekod Aa kr
Örebro län	Laxå	5 397	Lågpendlingskommun nära större stad	285 000
Örebro län	Lekeberg	8 608	Pendlingskommun nära större stad	373 000
Örebro län	Degerfors	9 237	Pendlingskommun nära mindre tätort	396 050
Örebro län	Kumla	22 665	Pendlingskommun nära större stad	523 381
Örebro län	Karlskoga	30 128	Mindre stad/tätort	524 250
Örebro län	Hallsberg	16 082	Pendlingskommun nära större stad	541 000
Örebro län	Ljusnarsberg	4 290	Pendlingskommun nära mindre tätort	620 315
Örebro län	Hällefors	6 269	Landsbygdskommun	620 315
Örebro län	Nora	10 603	Pendlingskommun nära större stad	620 315
Örebro län	Lindesberg	23 014	Lågpendlingskommun nära större stad	620 315
Örebro län	Örebro	160 687	Större stad	675 250
Örebro län	Askersund	11 382	Lågpendlingskommun nära större stad	735 400

Brukningsavgifter för normalvilla (Typhus A)
Föreslagen höjning 10 %

Källa: Svenskt Vatten.

Definition: En normalvilla "Typhus A" omfattar ett friliggande källarlöst enbostadshus omfattande 5 rok, badrum med WC, tvättstuga, ett extra toalettrum samt garage.

Våningsyta 150 m^2 inkl garage 15 m^2, tomtyta 800 m^2, vattenförbrukning 150 m^3/år
Fastigheten är ansluten till dricksvatten, spill- och dagvatten.
Avgifterna redovisas inklusive moms.

	(inkl. moms)	(inkl. moms)
Grundavgift 1 mätare 2,5	3 988 kr	4 386 kr
Bostadsenhetsavgift	581 kr	639 kr
Brukningsavgift	5 496 kr	6 045 kr
Avgift dagvatten-fastighet-gata	512 kr	560 kr
Avgift per år	**10 577 kr**	**11 630 kr**

				En normalvilla "Typhus A"	
				Månadskostnad	Literkostnad
Län	Kommun	Folkmängd	SKR kommungruppsindelning	kr/månad	öre/liter
Örebro län	Örebro	160 687	Större stad	658	5,3
Örebro län	Kumla	22 665	Pendlingskommun nära större stad	754	6,0
Örebro län	Degerfors	9 237	Pendlingskommun nära mindre tätor	758	6,1
Örebro län	Hällefors	6 269	Landsbygdskommun	851	6,8
Örebro län	Hallsberg	16 082	Pendlingskommun nära större stad	881	7,0
Örebro län	Laxå	5 397	Lågpendlingskommun nära större st	911	7,3
Örebro län	Ljusnarsberg	4 290	Pendlingskommun nära mindre tätor	996	8,0
Örebro län	Lekeberg	8 608	Pendlingskommun nära större stad	1 127	9,0
Örebro län	Karlskoga	30 128	Mindre stad/tätort	1 176	9,4
Örebro län	Askersund	11 382	Lågpendlingskommun nära större st	1 197	9,6
Örebro län	Lindesberg	23 014	Lågpendlingskommun nära större st	1 256	10,0
Örebro län	Nora	10 603	Pendlingskommun nära större stad	1 527	12,2

Förändringar jämfört med VA-Taxan 2026-Hallsberg:

7,8 öre Literkostnad Hallsberg 2027 (11630 kr /150000 liter)
969 kr Höjning för en villa i månad i Hallsberg 88 kr (881-969)

Brukningsavgifter för flerbostadshus med 15 lägenheter (Typhus B)
Föreslagen höjning 10 %

Svenskt Vattens statistik över VA-taxor 2026

Brukningsavgifter för en normalvilla, Typhus B

Källa: Svenskt Vatten.

Definition: "Typhus B" är ett flerbostadshus som är anslutet till vatten, spill- och dagvatten.
15 lägenheter, 1 000 m^2 våningsyta, 800 m^2 tomtyta, vattenförbrukning 2 000 m^3/år.
2 st parallellkopplade vattenmätare Q_3 4 m^3/h.
Fastigheten är ansluten till dricksvatten, spill- och dagvatten.
Avgifterna redovisas inklusive moms.

Brukningsavgift	2026 (inkl. moms)	2027 (inkl. moms)
Grundavgift 2 mätare 2,5 (parallellkopplade)	3 988 kr	4 386 kr
Bostadsenhetsavgift	8 715 kr	9 585 kr
Förbrukningsavgift	73 280 kr	80 800 kr
Avgift dagvatten-fastighet-gata	512 kr	560 kr
Avgift per år	**86 495 kr**	**95 131 kr**

				En lägenhet i typhus B	
				Månadskostnad för en lägenhet	Literkostnad för en lägenhet
Län	Kommun	Folkmängd	SKR kommungruppsindelning	kr/mån, lgh	öre/liter
Örebro län	Örebro	160 687	Större stad	408	3,7
Örebro län	Hallsberg	16 082	Pendlingskommun nära större stad	481	4,3
Örebro län	Karlskoga	30 128	Mindre stad/tätort	519	4,7
Örebro län	Degerfors	9 237	Pendlingskommun nära mindre tätort	526	4,7
Örebro län	Hällefors	6 289	Landsbygdskommun	556	5,0
Örebro län	Laxå	5 397	Lågpendlingskommun nära större stad	556	5,0
Örebro län	Kumla	22 665	Pendlingskommun nära större stad	574	5,2
Örebro län	Lekeberg	8 608	Pendlingskommun nära större stad	649	5,8
Örebro län	Ljusnarsberg	4 290	Pendlingskommun nära mindre tätort	655	5,9
Örebro län	Askersund	11 382	Lågpendlingskommun nära större stad	701	6,3
Örebro län	Lindesberg	23 014	Lågpendlingskommun nära större stad	759	6,8
Örebro län	Nora	10 603	Pendlingskommun nära större stad	934	8,4

Förändringar jämfört med VA-Taxan 2026-Hallsberg

4,8 öre Literkostnad för en lägenhet i Hallsberg 2027 (95 131 kr/ 2 000 000 l)
529 kr Höjning per lägenhet och månad i Hallsberg är 48 kr

Kontakt

Fredrik.Bostrom@hallsberg.se

Telefon

072 084 29 51

HALLSBERGS KOMMUN

Kommunstyrelsen

§ 101 - Revidering av delegationsordning för kommunstyrelsen

(26/KS/186)

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsens delegationsordning har reviderats och nya punkter har lagts till.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta att anta reviderad delegationsordning för kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Förvaltningen föreslår ett tillägg i delegationsordningen. Ny punkt 5:11 - Kommundirektören får delegation på att fatta beslut om omställningsstöd till förtroendevalda efter ansökan.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta reviderad delegationsordning för kommunstyrelsen efter tillägg av punkt 5:11.

Beslutsunderlag

- TS Revidering av delegationsordning för kommunstyrelsen
- Delegationsordning för kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Revidering av delegationsordning för kommunstyrelsen
§ 101
26/KS/186

Revidering av delegationsordning för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning
Kommunstyrelsens delegationsordning har reviderats och nya punkter har lagts till.

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslås besluta att anta reviderad delegationsordning för kommunstyrelsen.

Ärendet
I punkt 4:2 har en kommentar lagts till att samråd ska ske med KSO vid dessa beslut.

Ett tillägg har gjorts i punkt 7:10 där avtal om intrångsersättning har skrivits in i listan över delegationer som tillfaller samhällsbyggnadschefen.

I avsnitt 9 om dataskydd har datadelningsavtal lagts till i punkt 9:1. Punkt 9:2 och framåt lagts till för att beslut som fattas med stöd av dataskyddsförordningen (GDPR) ska kunna tas på delegation då detta saknats i tidigare version av delegationsordningen. Samma skrivningar har även tagits in i nämndernas delegationsordningar så att dessa ärenden ska behandlas på samma sätt på de olika förvaltningarna.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor
Delegationsordning för kommunstyrelsen

Beslutad av: Kommunstyrelsen
Datum: 2026-11-03
Ärendenummer: 26/KS/186

Delegationsordning för kommunstyrelsen

Kontakt
E-post: kommun@hallsberg.se
Telefon: 0582-68 50 00

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

Generella bestämmelser 3

Delegation 3
Förbud mot delegering 3
Delegeringsordningens beslutsstruktur 4
Vidaredelegering 4
Återlämnande eller återtagande av delegation 4
Anmälan av delegationsbeslut 4
Överklagandetid 5
Brådskande ärenden 5

Delegationsförteckning 6

Allmänna ärenden och yttranden 6
Ekonomi 8
Upphandling 10
Personal 11
Samhällsbyggnad 14
Näringsliv/kommunikation 16
Dataskydd (GDPR) 16
Säkerhet 17

Generella bestämmelser

Delegation

Delegation innebär överlåtande av beslutsfunktion, vilket betyder att delegaten inträder i nämndens ställe. Delegaten skriver under fattade beslut. Delegatens befogenheter är begränsade till det egna verksamhetsområdet och inom verksamhetsområdets budgetram.

Enligt kommunallagen 6 kap 37 § får en nämnd uppdra åt ett utskott, åt en ledamot eller ersättare eller enligt 7 kap 5 § åt en anställd hos kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Blandad delegation får inte förekomma, dvs. delegation får inte ges till politiker och tjänstemän ihop.

På de punkter där samråd är villkorat ska det tydligt framgå av beslutet eller beslutsunderlaget att delegaten tagit beslut i samråd.

Reglerna om jäv i kommunallagen gäller också vid delegationsbeslut. Delegat får därför inte fatta delegationsbeslut i ärendet där delegaten är jävig. Ärendet ska i stället överlämnas till annan behörig delegat eller till nämnden för beslut.

Delegation avser endast beslut som ankommer på nämnden att fatta. I förvaltningen fattas löpande ett stort antal beslut som ett led i att verkställa de uppdrag förvaltningen har. Sådana verkställighetsbeslut omfattas inte av delegationsordningen och anmäls inte till nämnden.

Förbud mot delegering

Beslutanderätten i följande ärenden får inte delegeras enligt 6 kap 38 § kommunallagen:

- ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
- framställningar eller yttrande till fullmäktige, liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av kommunfullmäktige har överklagats,
- ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
- ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller

- ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras

Delegeringsordningens beslutsstruktur

Är delegat på grund av frånvaro förhindrad att utöva sin delegation övertas beslutanderätten av en ersättare. Ersättare går in i följande ordning.

1. Den som enligt förteckning är ersättaren för delegaten
2. Den som vikarierar för delegaten
3. Den som kommundirektören utser enligt särskilt beslut

Vidaredelegering

Om kommunstyrelsen uppdrar åt en förvaltningschef att fatta beslut så får förvaltningschefen vidaredelegera beslutanderätten åt annan anställd inom kommunen. En förvaltningschefs vidaredelegering ska anmälas till nästkommande kommunstyrelsesammanträde.

Återlämnande eller återtagande av delegation

Delegat får överlämna ärende till kommunstyrelsen för avgörande om ärendets beskaffenhet kan anses påkalla det.

Kommunstyrelsen får när som helst, och utan att ange skäl, återta delegationen i visst ärende, eller i en grupp av ärenden. Kommunstyrelsen får inte ändra ett beslut som har fattats med stöd av delegation. Däremot får kommunstyrelsen, om det i övrigt skulle vara tillåtet, fatta ett nytt beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Delegaten ansvarar för att fattade delegationsbeslut samt beslut om vidaredelegering anmäls till nästkommande sammanträde för kommunstyrelsen.

Överklagandetid

Delegationsbeslut kan överklagas antingen med stöd av kommunallagen 13 kap 1-15 § (s.k. laglighetsprövning) eller med stöd av andra bestämmelser i resp. lag eller förordning (s.k. förvaltningsbesvär). Överklagan genom laglighetsprövning kan ske inom tre veckor från den dag tillkännagivandet av protokollsjusteringen anslagits på kommunens digitala anslagstavla.

Brådskande ärenden

Med stöd av kommunallagen 6 kap 39 § får en nämnd uppdra åt ordförande, eller vice ordförande, att å nämndens vägnar besluta i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Delegationsförteckning

Förkortningar

KSAU Kommunstyrelsens arbetsutskott

KS Kommunstyrelse

KSO Kommunstyrelsens ordförande

* Delegationsbeslutet gäller alla kommunens förvaltningar.

Allmänna ärenden och yttranden

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
1:1	Beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas	KSO	KS vice ordförande	
1:2	Aktivera krisledningsnämnden	Krisledningsnämndens ordförande	Krisledningsnämndens vice ordförande	
1:3	Föra kommunens talan inför domstol och andra myndigheter vid olika förrättningar eller genom fullmakt utse annat ombud	Kommundirektör		

1:4	Avslag på begäran om utlämnande av allmän handling samt uppställande av förbehåll i samband med utlämnande av handlingar från kommunstyrelseförvaltningens närarkiv	Kommundirektör		Övriga nämnder hanterar utlämnande från respektive närarkiv.
1:5	Avslag på begäran om utlämnande av allmän handling samt uppställande av förbehåll i samband med utlämnande av handlingar från centralarkivet	Arkivarie från Sydnärkes arkivenhet	Administrativ chef	
1:6	Beslut om representation med alkoholdrycker	KSO	Kommundirektör	
1:7	Beslut om avvisning av överklagande gällande förvaltningsbesvär som ej inkommit i rätt tid	Administrativ chef	Kommundirektör	Förvaltningslag (2017:900).
1:8	Beslut om utdelning från donationsfonder	KSAU		
1:9	Yttrande över ansökan om tillstånd om kamerabevakning	Säkerhetssamordnare	Kommundirektör	
1:10	Yttrande om antagande av hemvärnsman	Kommundirektör		Hemvärnsförordning (1997:146)
1:11	Avslå begäran om avgörande av ärende enligt förvaltningslagen	Kommundirektör		

Ekonomi

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
2:1*	Avskrivning av fordringar upp till ett prisbasbelopp/tillfälle	Ekonomichef		
2:2*	Avskrivning av fordringar mellan ett och tre prisbasbelopp/tillfälle	KSO		
2:3*	Nyupplåning och omsättning av lån i enlighet med särskilt beslut i kommunstyrelsen	Ekonomichef		
2:4*	Bevakning av kommunens fordringar vid exekutiv auktion och vidtagande av erforderliga åtgärder	Ekonomichef		
2:5*	Ingående av avtal inom ramen för beslutad budget	Respektive chef		
2:6*	Beslut om förlikning i skadeståndsärenden upp till ett prisbasbelopp	Kommundirektör		
2:7*	Beslut om borgen inom den av kommunfullmäktige/ kommunstyrelsen beslutade borgensramen	Firmatecknare, enligt särskilt beslut		
2:8*	Beslut om omsättning och nya lån inom den av kommunfullmäktige/kommunstyrelsen beslutade låneramen	Ekonomichef		

2:9*	Beslut om all leasing	Ekonomichef		
2:10	Utse/ändra beslutsattestanter	Ekonomichef		
2:11*	Beslut om bokföringsmässig avskrivning av fordran upp till fem prisbasbelopp	Kundansvarig	Ekonomichef	
2:12*	Beslut om bokföringsmässig avskrivning av fordran på mellan fem och tio prisbasbelopp	KSAU		
2:13*	Beslut om ackord, förlikning eller annan nedskrivning av fordran upp till fem prisbasbelopp	Ekonomichef		
2:14*	Beslut om ackord, förlikning eller annan nedskrivning av fordran på mellan fem och tio prisbasbelopp	KSAU		
2:15	Omfördelning av budget mellan kommunstyrelsens avdelningar	Kommundirektör		
2:15:1*	Omfördelning av budget mellan kommunens nämnder av budgetteknisk karaktär	Ekonomichef	Kommundirektör	
2:16	Placering av donationsmedel	Ekonomichef		

2:17	Beslut om att ingå avtal med VA-abonnenter om avbetalningsplan för anslutningsavgifter uppgående till maximalt 10 år.	Ekonomichef	Kommundirektör	

Upphandling

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
3:1*	Beslut om att anta anbud, ingående av avtal samt förlängning av avtal/ramavtal vid upphandling	Ekonomichef	Upphandlare	
3:2*	Beslut om att anta anbud och ingående av avtal vid kommunövergripande upphandlingar inom inköpssamverkan i Örebro län	Ekonomichef	Upphandlare	
3:3*	Beslut om avropsanmälan och ingående av avtal till Adda inköpscentral, varuförsörjningens inköpscentral samt Kammarkollegiets ramavtal	Ekonomichef	Upphandlare	
3:4*	Beslut om att säga upp kommunövergripande avtal	Kommundirektör	Upphandlare	
3:5*	Beslut om att upphäva upphandlat avtal	Kommundirektör	Upphandlare	
3:6*	Föra kommunens talan i mål om överprövning av upphandling eller genom fullmakt utse annat ombud	Ekonomichef	Upphandlare	

3:7*	Utnämnande av anbudsöppnare inom respektive område	Kommundirektör	Upphandlare	

Personal

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
	Anställningsärenden			
4:1*	Tillsättning av tillförordnad kommundirektör för en tidsperiod om högst 6 månader	KSO		I samråd med KS presidium och HR-chef
4:2*	Anställning, avstängning, uppsägning av förvaltningschef. Samt avslutande av anställning för förvaltningschef	Kommundirektör		I samråd med KSO
4:3*	Beslut om tillförordnad förvaltningschef för en period om högst 6 månader	Kommundirektör		
4:4*	Anställning av verksamhetschef och övriga chefer inom förvaltningens ledningsfunktion	Förvaltningschef	Kommundirektör	
4:5*	Anställning av enhetschef och rektor	Verksamhetschef	Förvaltningschef	
4:6*	Anställning av tillsvidareanställd personal, undantaget de befattningar som i denna förteckning ska hanteras av annan delegat	Respektive chef	Verksamhetschef/ förvaltningschef	

4:7*	Beslut om beredskapsanställning	Verksamhetschef (AMI)	Förvaltningschef	
4:8*	Omplacering eller förflyttning	Respektive chef	Verksamhetschef/ förvaltningschef	Efter samråd med HR-avdelningen.
4:9*	Beslut om arbetsrättsliga disciplinåtgärder	Förvaltningschef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
4:10*	Beslut om uppsägning av personliga skäl	Förvaltningschef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
4:11*	Beslut om uppsägning vid arbetsbrist	Förvaltningschef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
4:12*	Beslut om avstängning	Förvaltningschef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
4:13*	Beslut om avslutande av anställning	Förvaltningschef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
	Löne- och anställningsvillkor samt pension			
5:1*	Lönesättning vid nyanställning och ordinarie löneöversyn	Respektive chef	HR-chef	Efter samråd med HR-avdelningen.
5:2*	Beslut om löneförändringar som inte har samband med sedvanlig lönerevision	HR-chef	Förvaltningschef	
5:3*	Arvoden till uppdragstagare	Förvaltningschef	HR-chef	
5:4*	Lönetillägg	Förvaltningschef	HR-chef	
5:5*	Ändring av befattningsbenämning	Respektive chef		Efter godkännande från HR-avdelningen.

5:6*	Nya befattningsbenämningar	Respektive chef		Efter godkännande från HR-avdelningen.
5:7*	Beslut om särskild avtalspension	Förvaltningschef i samråd med HR-chef		
5:8*	Beslut om förkortad arbetstid från tidigast fyllda 63 år (80/90/100)	Förvaltningschef i samråd med HR-chef		
5:9*	Beslut om inkomstförsäkring från tidigast det år den anställde fyller 67 år	Förvaltningschef i samråd med HR-chef		
5:10*	I särskilt fall besluta att kommunens pensionsbestämmelser för förtroendevalda ska gälla och då fastställa de villkoren i fråga	KSO		
5:11*	Besluta om omställningsstöd för förtroendevalda efter inkommen ansökan	Kommundirektör		I enlighet med tillämpningsföreskrifter för OPF KR-26.
	Övrigt			
6:1*	Teckna lokalt kollektivavtal	HR-chef	Kommundirektör	
6:2*	Godkänna centralt avtal	HR-chef	Kommundirektör	

6:3*	Företräda kommunen i tvister om tolkning och tillämpning av centrala kollektivavtal och arbetsrättslig lagstiftning	HR-chef	Kommundirektör	
6:4*	Förbud av bisyssla	Förvaltningschef	HR-chef	

Samhällsbyggnad

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
7:1	Försäljning av industrimark upp till 1 mkr/tillfälle	KSO		Enligt politiskt beslutad prissättning av industrimark
7:1:1	Köp och försäljning av fastigheter till ett belopp om mellan 500 tkr och 1 mkr/tillfälle	KSAU		
7:1:2	Köp och försäljning av fastigheter upp till ett belopp om 500 tkr/tillfälle	KSO		
7:2	Försäljning av fastigheter upp till ett belopp om 500 tkr/tillfälle	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	Enligt politiskt beslutad prissättning av fastigheter.
7:3	Försäljning av villatomter och tomter för flerfamiljshus	Samhällsbyggnadschef	Mark- och exploateringsingenjör	Enligt politiskt beslutad prissättning av fastigheter.
7:4	Köp och försäljning av fastigheter eller del av fastighet upp till en köpesumma av 300 tkr	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	T.ex. gatumarksreglering enligt detaljplan.

7:5	Ombud vid samtliga åtgärder hos inskrivnings- och lantmäterimyndigheten	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	För att kunna ansöka, komplettera och representera kommunen i sammanträde vid lantmäteriförrättningar, hantera servitut m.m. utan kontrasignering eller fullmakt.
7:6	Markanvisning vid jämförelseförfarande	KSAU		Enligt Hallsbergs kommuns riktlinjer för markanvisning.
7:7	Markanvisning med direktanvisning	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	Enligt Hallsbergs kommuns riktlinjer för markanvisning. Direktanvisning av planlagd och politiskt prissatt mark.
7:8	Beslut om upprättande och beredning av ärenden inom den fysiska planeringen	KSAU		Såsom beslut om upprättande av planer, godkännande för samråd och granskning. Lämnande av planbesked.
7:8:1	Godkännande om detaljplan innebär betydande miljöpåverkan	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	
7:8:2	Beslut om mindre planavvikelser	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	
7:9	Tecknande av planavtal	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	I enlighet med planuppdrag enligt 7:8.

7:10	Förvalta kommunens strategiska markreserv såsom tomträtter, arrenden, avtal om intrångsersättning och nyttjanderätter av mark, jakt och fiske	Samhällsbyggnadschef	Kommundirektör	
7:11	I egenskap av markägare ha möjlighet att lämna medgivande till byggnad eller anläggning på intilliggande mark	Samhällsbyggnadschef	Mark- och exploateringsingenjör	T.ex. lämna medgivande för grannen att bygga närmare än 4,5 meter eller bevaka kommunens intresse i övriga bygglovsfrågor.

Näringsliv/kommunikation

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
8:1	Beslut om tillstånd att använda kommunens heraldiska vapen	Administrativ chef	Kommundirektör	Lag (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra beteckningar.
8:2	Sponsring upp till 20 000 kr per aktör/år	Näringslivschef	Kommundirektör	
8:3	Marknadsföring upp till 200 000 kr	Näringslivschef	Kommundirektör	

Dataskydd (GDPR)

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
9:1	Teckna personuppgiftsbiträdesavtal (PUB-avtal) och datadelningsavtal för verksamhetssystem	Objektsägare eller motsvarande	Förvaltningschef	DSF kapitel IV, art. 28

9:2	Beslut om att ta ut en rimlig avgift som täcker de administrativa kostnaderna för att tillhandahålla den information eller vidta den åtgärd som begärts, eller vägra att tillmötesgå begäran	Kommundirektör		Artikel 12.5 GDPR
9:3	Helt eller delvis avslå begäran om den registrerades rätt till tillgång	Kommundirektör		Artikel 15 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.
9:4	Helt eller delvis avslå begäran om den registrerades rätt till rättelse.	Kommundirektör		Artikel 16 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.
9:5	Helt eller delvis avslå begäran om den registrerades rätt till radering	Kommundirektör		Artikel 17 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.
9:6	Helt eller delvis avslå begäran om den registrerades rätt till begränsning av behandling	Kommundirektör		Artikel 18 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.
9:7	Helt eller delvis frångå anmälningsskyldighet avseende rättelse eller radering av personuppgifter och begränsning av behandling	Kommundirektör		Artikel 19 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.
9:8	Helt eller delvis avslå begäran om den registrerades rätt till dataportabilitet	Kommundirektör		Artikel 20 GDPR. Beviljande av rättighet utgör lagstyrd verkställighet.

9:9	Beslut om att anmäla eller inte anmäla incident till Integrationsskyddsmyndigheten (IMY)	Kommundirektör Om flera nämnder är berörda: Kommundirektör		Artikel 33 GDPR
9:10	Beslut om att informera berörda registrerade om incident	Kommundirektör Om flera nämnder är berörda: Kommundirektör		Artikel 34 GDPR
9:11	Beslut om att fastställa konsekvensbedömning avseende dataskydd	Objektsledare	Objektsägare	Artikel 35 GDPR
9:12	Beslut om att begära förhandssamråd från IMY	Objektsledare	Dataskyddssamordnare	Artikel 36 GDPR. Efter samråd med dataskyddsnätverket.
9:13	Beslut om att utse dataskyddssamordnare	Kommundirektör		

Säkerhet

Nr	Ärendegrupp	Delegat	Ersättare	Kommentar
10:1	Beslut om ansökan av skyddsobjekt	Kommundirektör		
10:2	Beslut om ansökan av tillstånd för ordningsvakter enligt 3 § lag (1980:578) om ordningsvakter	Kommundirektör		
10:3	Beslut om krigsplacering av personal	Kommundirektör	HR-chef	

10:4	Beslut om att ingå avtal med frivilliga försvarsorganisationer (FFO)	Kommundirektör		
10:5	Beslut om begäran av VMA (viktigt meddelande till allmänheten)	Kommundirektör	Säkerhetssamordnare	
10:6	Teckna säkerhetsskyddsavtal med Försvarsmakten	Säkerhetsskyddschef	Kommundirektör	

Kommunstyrelsen

§ 102 - Revidering av informationshanteringsplan för kommunstyrelsen

(24/KS/148)

Ärendebeskrivning

En översyn av kommunstyrelsens informationshanteringsplan har gjorts gällande HR avdelningens verksamhetsområde.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås anta reviderad informationshanteringsplan för kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta reviderad informationshanteringsplan för kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- TS Revidering av informationshanteringsplan KS
- Informationshanteringsplan KS

Paragrafen är justerad

Revidering av informationshanteringsplan för kommunstyrelsen
§ 102
24/KS/148

Revidering av informationshanteringsplan för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning

En översyn av kommunstyrelsens informationshanteringsplan har gjorts gällande HR avdelningens verksamhetsområde.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås anta reviderad informationshanteringsplanen för kommunstyrelsen.

Ärendet

Punkt 2712: Ändras från att gallras till att bevaras i Platina. Ändringen sker för att vi ska kunna säkerställa att vi hanterar uppgifterna i enlighet med riksarkivets föreskrifter.

Punkt 2716: Ändras från att bevaras i reachmee till att bevaras i platina. Ändringen sker för att vi ska kunna säkerställa att vi hanterar uppgifterna i enlighet med riksarkivets föreskrifter.

Punkt:27113, 27114, 27223, 27224: Här utgår vissa delar, vissa ändras och någon tillkommer. Detta beror på förändrade och tillkomna lagar gällande registerutdrag.

Punkt: 27116: Tillägg i anmärkningsrutan. Tillägget ser ut som följer: Handlingar som innehåller personuppgifter och som upprättats inom ramen för ärenden om kränkande särbehandling ska gallras när ärendet avslutats, under förutsättning att handlingarna inte längre behövs för rättsliga anspråk, tillsyn, arbetsrättsliga processer eller annan lagstadgad verksamhet. Gallringen begränsas till intervjuutsagor, ljudfiler och övrigt arbetsmaterial som innehåller personuppgifter. Slutrapport med bedömning, beslut och rekommendationer arkiveras.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Förvaltningschef

Maria Fransson
Handläggare

Bilagor

Informationshanteringsplan för KS

Beslutad av: Kommunstyrelsen
Datum: 2026-11-03
Revidering:
Dokumentansvarig: Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 24/KS/148

Informationshanteringsplan för kommunstyrelsen

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 Inledning 3
2 Klassificeringsstruktur 3
3 Läsanvisning 4
4 Gallring av fysiska handlingar som förvaras i digitalt arkiv 4
4.1 Undantag från gallringen av pappershandlingar 5
5 Informationshanteringsplan....6

1 Inledning

Informationshanteringsplanen är en del av myndighetens informationsredovisning. Planen innehåller uppgifter bland annat om vilka handlingstyper som hanteras på myndigheten, på vilket sätt handlingar förvaras och om de ska bevaras eller gallras. När en handling inte förvaras i fysisk form eller i verksamhetssystem kan den förvaras digitalt till exempel på en server innan den gallras eller överlämnas för slutförvaring till centralarkivet. Informationshanteringsplanen är ett levande styrdokument som ska användas i verksamheterna och beslutas årligen.

Kommunstyrelsens informationshanteringsplan ska uppdateras kontinuerligt för att fungera som ett hjälpmedel i administrationen och för att åskådliggöra nämndens arbetsuppgifter/processer samt att beskriva hur dessa hanteras. Idag är den större delen av alla handlingar digitala och av den anledningen är det mer tydligt att använda sig av en processorienterad arkivredovisning**.** Uppgifter och handlingar ska redovisas i det sammanhang där de förekommer, nämligen i en bestämd process. Informationshanteringsplanen är också anpassad för att fungera tillsammans med ett e-arkiv.

Mer information om myndighetens arkiv finns att hitta i arkivbeskrivningen.

2 Klassificeringsstruktur

Klassificering är ett sätt att göra det lättare att förstå hur olika rutiner och verksamheter hänger samman. En myndighets verksamhet kartläggs och från en huvudnivå bryts rutinerna och processerna ner till undernivåer i ett eller flera steg beroende på hur komplexa processerna är. Förutom att klassificeringen speglar verksamheten och beskriver var olika processer hanteras fungerar den även som sökverktyg i e-arkivet.

Planen nedan är processinriktad och redovisningen av handlingar och uppgifter är inordnad i den process där de förekommer. Inom processen förekommer handlingar eller uppgifter. En del av processerna sker över myndighets-/verksamhetsgränserna. Exempel på detta är registrering av handlingar, mötesadministration, personaladministration eller ekonomi.

Informationshanteringsplan anger huruvida uppgifter ska bevaras eller gallras. Vid gallring anges även gallringsfrist, det vill säga vid vilken tidpunkt uppgiften kan gallras. I planen anges även var uppgiften förekommer. När det gäller digitala uppgifter anges namn på verksamhetssystem eller plats i datanätet. Pappershandlingar förekommer i allmänhet i mappsystem eller i pärmar och förutsätts befinna sig i närarkiv eller vid arbetsplats.

3 Läsanvisning

Tabellerna i informationshanteringsplanen är indelad i två huvudsakliga delar. Den övre innehåller klassificeringen och den nedre som innehåller information om vilka handlingar som ingår den huvudprocessen. Här anges först namn på handlingen, därefter anvisning om bevarande/gallring, förvaring och format på handlingen med mera.

Uttrycket bevaras innebär att uppgiften ska förvaras för all framtid. När en uppgift ska gallras anges också en gallringsfrist, det vill säga den tidpunkt då uppgiften kan/ska gallras.
G i a = Gallras vid in aktualitet, det vill säga då uppgiften inte längre behövs i verksamheten.
G 2 år = Gallras två år efter kalenderårets slut. En uppgift som uppkommer 2021 kan gallras först i januari 2024.

4 Gallring av fysiska handlingar som förvaras i digitalt arkiv

Från och med 2021-01-01 är handlingar som registrerats i ett av riksarkivet godkänt filformat i något av kommunens verksamhetssystem ansedda som lagrade ett digitalt arkiv[1]. Handlingar som inkommer och upprättas digitalt behöver inte skrivas ut för att bevaras i fysisk form. Även handlingar som inkommer eller upprättas fysiskt kan gallras när de har registrerats i ett digitalt arkiv. För att handlingar som registrerats ska kunna gallras[2] krävs att den inskannade kopian överensstämmer med

[1] Enligt beslut 20/KS/220

[2] Att gallra en allmän handling innebär att den allmänna handlingen förstörs. Enligt arkivlagen får allmänna handlingar förstöras under förutsättning att man beaktar att rätten att ta del av allmänna handlingar, forskningens behov, behovet av information för förvaltning och vid rättsskipning samt arkivets del i vårt kulturarv. Gällande elektroniska handlingar anses det ske en gallring om konvertering eller överföring av data leder till att sökmöjligheter eller data förloras. Detta gäller även om man förlorar möjligheten att fastställa handlingars autenticitet eller att göra viss sammanställning av data.

originalhandlingen. Tjänstepersonen som hanterar handlingen i ärendehanteringssystemet eller något av kommunens verksamhetssystem är därför ansvarig för att säkerställa detta innan originalhandlingen slängs eller på annat sätt förstörs. Handlingen får inte gallras innan det verksamhetssystem där den registrerats har sparat en backup på servern.

4.1 Undantag från gallringen av pappershandlingar

För vissa handlingar finns det juridiska krav på att de ska finnas i undertecknat original och de handlingarna ska, tills annan lösning på detta finns, sparas fysiskt. Det rör sig främst om protokoll, avtal och köpehandlingar men det kan även vara andra typer av handlingar. Dessa handlingar ska inte gallras då pappershandlingen inte blir inaktuell utan fortsatt behöver lagras i fysisk form. Det kan även förekomma andra handlingar som behöver sparas i fysisk handling för bevisbörda eller för att handlingstypen inte lämpar sig att förvaras enbart digitalt. Även här är tjänstepersonen som hanterar handlingen ansvarig för att detta sker enligt de lagkrav som är gällande.

5 Informationshanteringsplan

Informationshanteringsplan för:	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	1	Administrera val	
Huvudprocess	4	Partistöd	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Uträkning av partistöd	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Protokollsutdrag/Beslut Ksau/Ks/Kf	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	4.Skriftlig redovisning inkl. granskningsintyg	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/Kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Politiskt beslutsfattande	
C	**Huvudprocess**	1	Politiska beslut	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1 Protokoll, allmänna	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	KSAU, KS och KF
0	2. Beslutsunderlag/ utredning, allmänna	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Protokoll, med sekretessparagrafer	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Det sammanhängande protokollet.
0	4. Beslutsunderlag/ utredning, sekretess	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Respektive beslutsunderlag/utredning/yttrande tillhör ärendet/akten
0	5. Protokoll, myndighetsbeslut	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	6. Beslutsunderlag/ utredning, myndighetsbeslut	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Respektive beslutsunderlag/utredning/yttrande tillhör ärendet/akten
0	7. Protokoll, upphandling	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	8. Beslutsunderlag/ utredning, upphandling	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Respektive beslutsunderlag/utredning/yttrande tillhör ärendet/akten

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/Kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Politiskt beslutsfattande	
C	**Huvudprocess**	1	Politiska beslut	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Protokollsutdrag	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Respektive beslutsparagraf som tillhör ärendet.
0	11. Reservation	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Ingår i protokollet
0	12. Uppropslistor/ närvarolistor	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Ingår i protokollet.
0	13. Omröstningslistor/voteringslistor	D	Se anmärkning		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Ingår i protokollet
0	15. Laglighetsprövning	D	Se anmärkning		Platina	KSF	Digital		5 år	Respektive laglighetsprövning tillhör ärendet/akten
0	16.Förvaltningsbesvär	D	Se anmärkning		Platina	KSF	Digital		5 år	Respektive förvaltningsbesvär tillhör ärendet/akten
0	17.Anslag		G 2 år		Sitevision	Kommunikation	Digital			Justeringsanslag för protokoll. Finns på digital anslagstavla på webb.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/nämnd		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Politiskt beslutsfattande	
C	**Huvudprocess**	2	Offentlig dialog	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1.Anteckningar från möten	D	Se anm.		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	Dialogmötesanteckningar tillhör i normalfallet ett ärende/akt ex. översiktsplan, kommunens framtida utveckling
0	2. Inspelning av fullmäktiges sammanträden		G 2 år		Quickchannel	Admin avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Politiskt beslutsfattande	
C	**Huvudprocess**	3	Redovisa delegation	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Delegationsbeslut	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	2. Delegationsbeslut personal		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Politiskt beslutsfattande	Tillsättning och arbete i beredning/styrgrupp med uppdrag att utreda särskild fråga
Huvudprocess	4	Tillfälliga politiska beredningar och styrgrupper	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Förslag om att tillsätta beredning eller politisk styrgrupp	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Förslag om att tillsätta beredning eller politisk styrgrupp
0	2. Protokollsutdrag/Beslut Ksau/Ks/Kf	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Protokollsutdrag/Beslut Ksau/Ks/Kf
0	3. Minnesanteckningar, protokollsliknande anteckningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Minnesanteckningar, protokollsliknande anteckningar
0	4. Utredning, redovisning från beredning/styrgrupp	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Utredning, redovisning från beredning/styrgrupp

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	2	Politiskt beslutsfattande	
C	Huvudprocess	5	Tillsätta och entlediga förtroendevalda	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Protokoll slutlig rösträkning och mandatfördelning från Länsstyrelsen	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	2. Förslag från valberedningsnämnden/gruppledaren	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Protokollsutdrag/beslut Ks/Kf/nämnd	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	4. Avsägelse av uppdrag från förtroendevald	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Del i protokollet
0	5. Begäran hos Länsstyrelsen om ny ledamot/ersättare i KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	6. Underrättelse från länsstyrelsen om ny ledamot/ersättare i KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Politiskt beslutsfattande	
C	**Huvudprocess**	6	Initiativ från förtroendevalda, nämnd, revisorer, bolag, fullmäktigeberedning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Motion									
1	1. Motion	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
1	2. Protokollsutdrag/Beslut KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
1	3. Tjänsteskrivelse/Yttrande	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Om remitterad till förvaltning
1	4. Protokollsutdrag/Beslut nämnd	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Om remitterad till nämnd
2	Interpellation									
2	1. Interpellation	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
2	2. Protokollsutdrag/beslut KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
2	3. Yttrande/svar	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
3	Fråga									
3	1. Fråga	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
3	2. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Politiskt beslutsfattande	
Huvudprocess	7	Återkoppla till förtroendevalda	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Rapporter och anmälningsärenden i KS	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	2. Rapporter och anmälningsärenden i KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Redovisning av ej färdigberedda motioner, ej verkställda beslut med mera i KF	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Verksamhetsledning	På olika nivåer, kommunfullmäktige, nämnd, bolag, chefsnivå. Taxor och avgifter. Ex policy, reglemente, bolagsordning, direktiv, gallringsbeslut, klassificeringsstruktur, riktlinje.
C	**Huvudprocess**	1	Styrande dokument	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Delegeringsordning/delegationsordning	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	2. Återkallande av delegering	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	4. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	5. Reglemente	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	6. Planer, verksamhetsledning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	7. Styrande dokument, övergripande nivå	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	8. Styrande dokument, på nämnd/bolagsnivå	D	Bevaras		Platina	Resp. nämnd/bolag	Digital		5 år	
0	10. Lathundar		G i a		K:	Resp. avd	Digital			
0	11. Instruktioner av tillfällig eller ringa karaktär		G i a		K:	Resp. avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Verksamhetsledning	Politisk organisation, förvaltningsorganisation, attest- och utanordningsbehörighet, delegation av ansvar/arbetsuppgifter
C	**Huvudprocess**	2	Organisera och fördela arbete och ansvar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Organisationsplan/beskrivning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	3. Protokollsutdrag/beslut Ksau/Ks/Kf/Nämnd	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	4. Attest- och utanordningsbehörigheter	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	6. Delegationer rörande övergripande ansvar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Verksamhetsledning	MBL-förhandlingar, löneöversyn, central och lokal samverkan, arbetsplatsträffar, partssammansatta grupper som arbetsutskott till APT och/eller SVG. MBL-avtal som rör enskilda anställda till exempel i samband med disciplinärende kan läggas under respektive ärende.
C	**Huvudprocess**	4	Samverka med personal och fackliga organisationer	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Protokoll förhandlingar mellan fack och arbetsgivare, MBL	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	2. Förhandlingsfullmakt för facklig företrädare	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	3. Protokoll löneöversyn	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	4. Avtal om lokal samverkan	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	5. Protokoll från central samverkansgrupp mellan arbetsgivare och arbetstagare	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	Samverkansprotokoll som ej ingår i central samverkan ska diarieföras på resp. förvaltning
0	8. Minnesanteckningar från APT		G 2 år		K:	Resp. avdelning	Digital			
0	9. Kallelser		G i a		K:	Resp. avdelning	Digital			
0	10. Lokalt kollektivavtal	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Planering och uppföljning av verksamheten	Budget, årsredovisning, delårsrapporter, bokslut, uppdrag och uppdragsbeskrivning
C	**Huvudprocess**	1	Mål- och ekonomistyrning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Budget									
1	1. Mål och vision		Se anmärkning							Kan ingå i budgeten annars ingår det i 1.3.1. Styrande dokument.
1	2. Preliminära budgetramar		G i a		K:	Ekonomiavd	Digital			
1	3. Preliminär beräkning statsbidrag, kommunalekonomisk utjämning med mera		G i a		K:	Ekonomiavd	Digital			
1	4. Tjänsteskrivelser	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	5. Investeringsplan	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	6. Verksamhetsmål och äskanden	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	7.Budget, antagen	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	9. Synpunkter från de fackliga företrädarna	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	10. Budgetförslag, även oppositionens	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	4	Planering och uppföljning av verksamheten	Budget, årsredovisning, delårsrapporter, bokslut, uppdrag och uppdragsbeskrivning
Huvudprocess	1	Mål- och ekonomistyrning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	11. Meddelande om skatteuppgift till Skatteverket	D	G i a		Platina	Ekonomiavd	Digital			
1	12.Beslut statsbidrag	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	Enbart som en del av budgeten. Själva ansökan om statsbidrag och beslutet finns under 2.5.2
1	13. Beslut/protokollsutdrag ksau/ks/kf	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	14. Redovisningsräkning, Skatteverket	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	15. Beslut från Skatteverket om utjämning	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	16. Övrig dokumentation av vikt rörande budgetärendet	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	19. Budgetuppföljning, rapporter	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Planering och uppföljning av verksamheten	
C	**Huvudprocess**	1	Mål- och ekonomistyrning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	Bokslut									
2	1. Anvisningar inför bokslut och delårsbokslut	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	Uppdateras varje år och är direkt knutna till respektive års bokslutsärende
2	2. Delårsrapport kommunen, kommunalförbund, kommunala bolag	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	3. Årsredovisning kommunen, kommunalförbund, kommunala bolag	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	4. Revisionshandlingar	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	5. Protokollsutdrag från kommunalförbund och kommunala bolag	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	6. Resultatöverföring	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	7. Protokollsutdrag/Beslut Ksau/Ks/Kf	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	8. Övrig dokumentation av vikt rörande bokslutsärendet	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		# Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Planering och uppföljning av verksamheten	
C	**Huvudprocess**	1	Mål- och ekonomistyrning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	9. Årsbokslut	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital			
2	10. Årsbokslutsbilaga*)		Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	*)Anläggningsbilaga Avstämning per balanskonto Bokförings- och avstämningslistor Engagemangsbesked Huvudbokssammandrag
2	11. Årsförbrukning, årlig statistik över förbrukning över varor och tjänster		Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital			
2	12.Verksamhetsberättelser	D	Bevaras		Platina	Resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Planering och uppföljning av verksamheten	Används endast vid behov - till exempel strukturella förändringar eller underskott i budgeten. Ansöks hos KF.
C	**Huvudprocess**	2	Begära ökat anslag/tilläggsbudget	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Begäran om tilläggsbudget/tilläggsanslag	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	2. Beslut/protokollsutdrag	D	Bevaras		Platina	Resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Planering och uppföljning av verksamheten	Stora övergripande investeringar som kräver beslut i fullmäktige hos kommunerna eller hos styrelserna i bolag
C	**Huvudprocess**	3	Investeringar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Startbesked	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Återanvisningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Verksamhetens investeringar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Kvalitetsledning	Ledningssystem för kvalitet, kvalitetspolicy och kvalitetsmål. Med ledningssystem avses riktlinjer och rutiner för att fastställa de grundläggande principerna för ledning av verksamheten och för att nå uppställda mål.
C	**Huvudprocess**	1	Kvalitetsstyra	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Direktiv gällande ledningssystemet		Se anmärkning							Se 1.3 1 styrande dokument
0	2. Granskning av ledningssystem, resultat av	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Dokumentation från kvalitetsarbete, underlag		G i a		K:	KSF	Digital			
0	4. Kvalitetsdokument	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Mål för kvalitetsarbetet		Se anmärkning							Se 1.3 1 styrande dokument
0	6. Åtgärdsplaner		Se anmärkning							Se 1.3 1 styrande dokument
0	7. Rapporter, uppföljningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	8. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	9. Uppföljning av mål	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	10. Uppföljning av verksamhet och kvalitét	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	5	Kvalitetsledning	
C	Huvudprocess	2	Mäta verksamhetskvalitet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
1	Internkontroll									
1	1. Internkontrollplan		Bevaras		Stratsys	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	2. Händelse- och riskanalys		Bevaras		Stratsys	Ekonomiavd	Digital		5 år	
1	5. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	7. Dokumentation		Bevaras		Stratsys	Ekonomiavd	Digital		5 år	
2	Enkät									
2	1. Enkät upprättad	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
2	2. Sammanställning enkät	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
2	3. Enkätsvar inkomna		G 2 år		K:	Resp. avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Kvalitetsledning	
Huvudprocess	4	Synpunkter och klagomål	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	Synpunkter/förslag									
2	1. Synpunkter av betydelse för verksamheten	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	2. Synpunkter av tillfällig eller ringa betydelse		G i a		Platina	KSF	Digital			
2	3. Tjänsteskrivelser	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
3	Klagomål									
3	1. Klagomål av betydelse för verksamheten	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
3	2. Klagomål av tillfällig eller ringa betydelse		G i a		Platina	KSF	Digital			
3	3. Tjänsteskrivelser	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Kvalitetsledning	
C	**Huvudprocess**	7	Juridiska handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Rättsprocesser									
1	1. Domar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	2. Domar för kännedom		G i a		K:	KSF	Digital			
1	3. Kallelser till förhandlingar		G i a		K:	KSF	Digital			
1	4. Tjänsteanteckningar av vikt	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	5. Tjänsteanteckningar, rutinmässiga		G i a		K:	KSF	Digital			
1	6. Stämningsansökningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	7. Yttranden, egna	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	8. Yttranden från motpart	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	9. Fullmakter	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	10. Förelägganden		G i a		K:	KSF	Digital			
1	11. Protokoll	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	5	Kvalitetsledning	
C	Huvudprocess	7	Juridiska handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
1	12. PM, promemorior	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	13. Korrespondens av vikt	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
1	14. Korrespondens, rutinmässig	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	Överklagande av beslut									
2	1.Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	2. Besvärshänvisning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	3. Inkommen överklagan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	4. Handling som visar att överklagandet kommit in i rätt tid		G i a		K:	KSF	Digital		5 år	
2	5. Beslut från högre instans	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	6. Nämndens beslut att överklaga med tillhörande motivering	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	7. Nämndens yttrande till högre instans	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
2	8. Besked från högre instans att deras beslut överklagats i rätt tid	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Kvalitetsledning	
Huvudprocess	7	Juridiska handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	9.JO-anmälan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
3	Avtal									
3	1. Avtal/ kontrakt av principiell betydelse		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
3	2. Avtal/ kontrakt av tillfällig betydelse		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
3	3. Komplettering av avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	
C	**Huvudprocess**	1	Omvärldsbevakning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Omvärldsanalyser	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	Omvärldsbevakning av vikt för kommunens verksamheter
0	2. Redovisningar från externa projekt och utredningar	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		# Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	Både lokala projekt och nationella som ex PRIO som SKR driver. Var noga med att skilja mellan projektfas och förvaltningsfas när projektet övergår i regelrätt verksamhet ex ingår i kvalitetsarbetet i en verksamhet.
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Förstudier	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	1. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	2. Beslut	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	3. Direktiv	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	4. Plan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	5. Utvärdering	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
1	6. Sammanställning	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	Projekt									
2	1. Ansökan om att inleda projekt/projektansökan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	2. Beslut om inledande av projekt	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	3. Avtal		Se anmärkning			Projektägaren				Se 2.6.4 Förvalta avtal
2	4. Anteckningar från möten		Se anmärkning			Projektägaren				Minnesanteckningar utan beslut kan gallras efter 2 år. Möten med anteckningar som innehåller beslut ska bevaras
2	5. Beslutsförteckningar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	6. Projektanvisningar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	7. Projektdirektiv	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	8. Projektplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	9. Korrespondens	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	10. Deltagarförteckningar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	11.Teknisk plan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	12. Resursplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	13. Tidplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	14. Utvärderingar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	15. Delrapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	Ex: Kartläggningsrapport, rapporter från SKL eller andra myndigheter
2	16. Förteckning över styrgruppens medlemmar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	17. Styrgruppens protokoll	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	18. Broschyrer och annat egenproducerat material	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	19. Tidningsannonser	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	20.Hemsidor	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	Utdrag vid avslut bevaras
2	21. Budget	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	22. Bokföringsplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	23. Revisionshandlingar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	24.Ansökningar och beslut om utbetalningar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	25. Ekonomisk slutredovisning	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	26. Slutrapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	27. Handbok	D	Bevaras		Platina	Projektägaren	Digital		5 år	
2	28. Enkät		Se anmärkning							Se 1.5.2 Mäta verksamhetskvalitet

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	29.Fakturor		G 7 år		Unit4	Ekonomi	Digital			
2	30. Intervjuer		G 2 år efter projektets slut		K	Projektägaren	Digital			
2	31. Meddelanden		G 2 år		K	Projektägaren	Digital			
2	32. Månadsrapporter - ekonomi		G 2 år		K	Projektägaren	Digital			
2	33. Observationsanteckningar		G 2 år efter projektets slut		K	Projektägaren	Digital			
2	34. Underlag för budgetberäkning		G 7 år		K	Projektägaren	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	EU-projekt									
	Innan projektet startar									
3	1. Protokoll från nämnder/styrelse rörande EU-ansökan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		
3	2. Beslut från nämnder/styrelser rörande EU-ansökan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		Kopia i projektdokumentationen.
3	3. Projektansökan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		Kopia i projektdokumentationen.
3	4. Projektbeslut	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		Kopia i projektdokumentationen.
3	5. Fördjupad projektplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		Inbegriper godkänd, reviderade och ej godkända projektplaner.
3	6. Partnerskapsavtal		Se anmärkning			Projektägaren		Ansökansärendet		Medfinansieringsintyg. Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal
3	7. Samverkansavtal		Se anmärkning			Projektägaren		Ansökansärendet		Kopia i projektdokumentationen. Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	8. Kontrakt		Se anmärkning			Projektägaren		Ansökansärendet		Kopia i projektdokumentationen. Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal
3	9. Korrespondens av vikt	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet		Avser korrespondens med ex medfinansiärer och projekt-partners. Kopia i projektdokumentationen.
3	10. Källmaterial och statistik som varit underlag för projektets problembeskrivning	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet	5 år	Kopia i projektdokumentationen.
3	11. Underlag och uträkningar	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet	5 år	Vid budgetering och framtagande av beräkningsunderlag. Kopia i projektdokumentationen.
3	12. Kommunikationsstrategi/ kommunikationsplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Ansökansärendet	5 år	Kopia i projektdokumentationen.
	Under projektets gång									
3	13. Ansökan om utbetalning	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Utbetalning av stöd AoU (även ansökningar om utbetalning i förskott). Inklusive missiv med underlag såsom löneunderlag, fakturaunderlag och finansieringsunderlag med mera kallades tidigare rekvisition.
3	14. First Level Control Certificate	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Intyg från kontrollen på förstanivån.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	15. Lägesrapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		
3	16. Korrespondens	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		KORRESPONDENS av vikt. Avser bl. a korrespondens med finansiärer (EU- och medfinansiärer) och projektpartners.
3	17. Information om partners och underleverantörer	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		
3	18. Information om deltagare	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Deltagarförteckningar, kursintyg.
3	19. Avtal	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		Projektkontrakt, samverkansavtal. (Hyres-, leasing- och underentreprenörsavtal får gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision). Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal
3	20. Partnerskapsavtal	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Mellan parter som samverkar i ett projektgenomförande. Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal
3	21. Protokoll från styrgrupps- och projektmöten	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Dokumentation från (se även grupp 3) protokoll, mötesanteckningar och signerade listor. till exempel från samverkanspartsmöten och möten med ekonomer/kommunikatörer
3	22. Avsiktsförklaring	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt	
C **Huvudprocess**	2	Projekt		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	22. Avsiktsförklaring	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	(Letter of intent/commitment) ”Letter of intent” innebär att de organisationer som ska vara med i projektet skriftligen intygar bl. a hur mycket arbetstid och vilka finansiella resurser de tänker lägga in i arbetet
3	23. Revisionsintyg	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	Intyg från godkänd eller auktoriserad revisor som granskar och bestyrker riktigheten i de uppgifter som stödmottagaren lämnar i ansökan om utbetalning.
3	24. Rapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	Lägesrapporter, följeforskning, interimsrapport/delrapport, meddelande/rapport till förvaltande myndighet om projektet försenas, reserapport.
3	25. Plan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	PLAN för projektets följeforskning. Bifogas den första lägesrapporten.
3	26. Pressklipp etcetera	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	Artiklar och annonser om projektet i tidskrifter, webbtidningar etcetera
3	27.Pressmeddelanden	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	Om det egna projektet
3	28. Strategi-/handlingsplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	För implementering av projektresultat
3	29. Uppdragsbeskrivning	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation	5 år	Avser bl. a projektpersonal, utvärderare/följeforskare

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	30. Marknadsförings- och informationsmaterial	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation		Annonser om egna projektet, broschyrer och informationsfoldrar etcetera nyhetsbrev, affischer, roll-ups och skyltmaterial etcetera, faktablad, filmer och fotografier om projektet. Skyltmaterial ska avbildas genom till exempel fotografering. Efter avbildning kan skyltmaterialet gallras.
3	31. Hemsida externt/intranät	D	Bevaras		Platina	Projektägaren			5 år	
3	32. Information av allmän karaktär		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		Från programförvaltande myndigheter i Sverige
3	33. Föreskrifter och regler		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		
3	34. Dagböcker (projektdagböcker)		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	35. Arbetsplaner, tidsplaner		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	36. Arbetstidsredovisning		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projektdokumentation		För redovisning av personal som är anställd i projektet. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt	
C **Huvudprocess**	2	Projekt		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	37. Friställningsintyg för offentligt anställd personal (ERUF)		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	38. Avräkningsplan för förskott		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	39. Fullmakter för projektledaren		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	40. Deltagarrapportering till SCB		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Projektdeltagarnas personnummer, antal timmar de deltagit per månad och eventuella avbrottsorsaker. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	41. UNDERLAG FÖR UTGIFTER till exempel förbrukningsinventarier, biljetter, övernattning, konferenslokal, kopiatoranvändning, traktamenten och hyra av bil, utbildnings-material, förbruknings-material och nyttjande av nödvändig utrustning för projektet		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		till exempel underlag för korttidshyra till exempel datorprojektor som används vid enstaka tillfällen och kanske hyrs vid varje användningstillfälle. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	42. Dokument som visar SYNLIGGÖRANDE/publicitet (allt material som kan verifiera att kravet på offentliggörande fullgjorts).		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Det kan ex vara kopior av annonser, artiklar/notiser, marknadsföringsmaterial, foton av skyltar, trycksaker, visitkort, skärmdumpar eller utskrift av hemsida som byggts upp för projektet samt filmer och fotografier från utställningar med mera Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	43. SOCIALA MEDIER till exempel Facebook, Twitter, bloggar, Linkedin med flera kanaler för information och utökad medborgadialog om projektet.		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation. Utskrifter, PDF-versioner eller digitala skärmdumpar i projektdokumentationen		Meddelanden, inlägg, inkomna frågor med svar av betydelse, liksom allt som föranleder någon åtgärd bevaras utanför det sociala mediet. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision. Meddelanden, inlägg, inkomna frågor med svar av betydelse, liksom allt som föranleder någon åtgärd bevaras utanför det sociala mediet. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision
3	44. KORRESPONDENS av tillfällig betydelse eller rutinmässig karaktär		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	45. Utdrag ur RÄKENSKAPER till exempel Ekonomiska månads-rapporter, plusgiro- och bankgirolistor (där det framgår att betalning gjorts). Utskrift ur ekonomidatabasen		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	46. Kopior av VERIFIKATIONER till exempel Leverantörsfakturakopior, reseräkningar, kvitton och boardingcards		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original ibland ekonomihandlingarna i huvudmannens arkiv. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	47. Kopior av REKRYTERINGSÄRENDEN		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original finns i huvudmannens ärendehanteringssystem. Avser bl. a kopior av annons, sökandeförteckning, anställningsavtal, ansökan, rekryteringsbeslut. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	48. Kopia av ANSTÄLLNINGSAVTAL		G i a		K:	Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original i huvudmannens personaldossié. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	49. Utdrag ur LÖNELISTA		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original i personaldatabasen. För redovisningen av personalkostnader ska HR AVDelningen och den som hanterar lön kontaktas för att hitta lämpliga rutiner för att särskilja projektets lönekostnader från ordinarie verksamhet. Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	50. Uppgifter om kopiatoranvändning/ beräkning av indirekta kostnader		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	51. UPPHANDLINGSÄRENDEN Beslut om upphandling, anbudsinbjudan, förfrågningsunderlag, annonsering, anbudsförteckning/anbudsöppningsprotokoll, antaget anbud, utvärderings-protokoll, tilldelningsbeslut, efterannonsering		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original finns i huvudmannens ärendehanteringssystem och ska registreras under 2.6 Inköp och försäljning. Kopior gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	52. Kopia av AVTAL/ KONTRAKT till exempel med antagen leverantör		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Original i huvudmannens diarium och ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal. Kopior ska gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	Huvudprocess	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
3	53. Dokumentation från STYRGRUPPS- OCH PROJEKTMÖTEN Dagordningar och kallelser, till exempel från samverkanspartsmöten och möten med ekonomer/kommunikatörer		G i a			Projektägaren		Kronologisk		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	54. PROJEKTPLANER kring varje aktivitet		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	55. DOKUMENTATION KRING/FRÅN ARRANGEMANG OCH AKTIVITETER		G i a			Projektägaren		Kronologisk. Projekt-dokumentation		AKTIVITETER till exempel inbjudningar, anmälningar, program-/mötesagenda, deltagarförteckningar/närvarolistor, egenproducerat utbildningsmaterial o dyl. kursdokumentation, Power Point presentationer, filmer och fotografier), provformulär/ifyllda provformulär, prov-/examensresultat, kursintyg. till exempel från mässor, konferenser och kickoffer. Bevaras eller Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision, se motsvarande handling i huvudmannens arkiv.
3	56. Rekryteringsärenden	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation.	5 år	Kopior av handlingarna ska finnas i projektet. Originalen stannar i diariet.

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	Huvudprocess	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
3	57. Budget med kalkyler	Registreras D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation.	5 år	
3	58. Ekonomisk redovisning	Registreras D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektdokumentation.	5 år	Kopior ur den ekonomiska redovisningen ska finnas i projektet. Originalen stannar i diariet.
3	59. Verifikationer		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Ska vara ställda till projektägaren och utan svårighet kunna kopplas till projektet Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision
3	60. Bank- och postgirobetalningar		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Räcker med kopior som visar att pengarna betalts in/ut. Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision
3	61. Ekonomiska transaktioner		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Projektägare ska sär-redovisa projektet så att transaktioner direkt kan utläsas i redovisningen. Transaktionerna ska även vara tillgängliga digitalt i sitt ursprungs-sammanhang för revision. Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision
3	62. Administrativa kostnader		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Uträkningar av både direkta och indirekta kostnader Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision
3	63. Dokumentation om resor och boende		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Ex. Kvitton, reserapporter, boarding cards. Gallras tidigast EFTER sista tidpunkt för revision

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	64. Lönekostnader		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Projektägare ska sär-redovisa projektet så att lönekostnader direkt kan utläsas i redovisningen. Gallras tidigast efter sista tidpunkt för revision
3	65. Underlag för pension och försäkringar (PO – 55,658%)		Se anmärkning			Projektägaren		Projektdokumentation.		Gallras TIDIGAST efter sista tidpunkt för revision.
3	66. Upphandlingsärenden	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Eget ärende under 2.6.1	5 år	De olika stegen i upphandlingen ska dokumenterat skriftligt och kunna visas upp. För att en kostnad i ett strukturfondsprojekt ska betraktas som stöd-berättigad ska den upp-kommit genom ett en offentlig upphandling ha gjorts, när så krävs. För mer information se 2.6.1 Genomföra upphandling
3	*Avsluta projektet*					Projektägaren				
3	67. Beslut om avslut	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Avslut enligt plan och förtida avslut. Kopia i projektdokumentationen.
3	68. Information om projektresultat/avslutat projekt	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Inbjudningar, anmälningar, presentationsmaterial. Kopia i projektdokumentationen.
3	69. Utvärderingsplan	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Kopia i projektdokumentationen.
3	70. Korrespondens av vikt	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut eller revisionsärende	5 år	
3	71. Rapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Meddelande/rapport till förvaltande myndighet om projektet avbryts. Kopia i projektdokumentationen.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	EU-projekt
C	**Huvudprocess**	2	Projekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	71. Rapporter	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Meddelande/rapport till förvaltande myndighet om projektet avbryts. Kopia i projektdokumentationen.
3	72. Upphävande av beslut och återbetalnings-skyldighet	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Projektavslut	5 år	Kopia i projektdokumentationen.
3	Revision av projektet	D				Projektägaren				
3	73. Revisionsärende	D	Bevaras		Platina	Projektägaren		Revisionsärende	5 år	Ex avisering om revisionsbesök, revisionsrapport.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	Gemensam nämnd, kommunalförbund, samverkansavtal. Avser verksamhet förknippad med att bygga upp, förvalta och följa upp samverkansorganisationer som innefattar andra myndigheter, ex. polis.
C	**Huvudprocess**	3	Samverka externt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Samverkansavtal	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	2. Överenskommelse	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	3. Minnesanteckningar	R	G 5 år		Platina	Resp. avd	Digital			
0	4. Protokoll	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Verksamhetsutveckling och samverkan	Politiskt initierade verksamhetsutredningar ex. omorganisation, driftsform för verksamhet. Kan också gälla stora verksamhetsförändringar ex starta ny skola eller lägga ner skola. OBS! Om utredningen behandlas av en politisk beredning hamnar det under 1.2.4
C	**Huvudprocess**	4	Utveckla verksamheten/Utföra betydande verksamhetsförändring	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Minnesanteckningar	R	G 2år		K:	KSF	Digital			
0	2. Dokumentation	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Uppdragsbeskrivning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	1	Post och postöppning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Rutiner för postöppning		Se anmärkning							Se 1.3.1, Styrande dokument.
0	2. Postöppningsfullmakt		Se anmärkning							Se 2.7.2. Anställa personal.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	Lämna ut allmänna handlingar/ uppgifter ur allmänna handlingar. I normalfallet vid utlämnande av allmän handling sker ingen dokumentation. uppstår ett ärende i samband med utlämnande av allmän handling ex. på grund av att det innehåller sekretess ska det registreras på det ärende det gäller Under denna klassificering hamnar förfrågningar om att ta del av allmän handling som saknar pågående ärende. Även överklagande av utlämnande av allmän handling hamnar hos respektive ärende om det finns ett sådant.
C	**Huvudprocess**	2	Lämna ut allmänna handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Inkommen begäran ta del av allmän handling		G i a							I ärenden som överklagas ska begäran om att ta del av allmän handling bevaras annars kan de G i a.
0	2. Beslut ej lämna ut allmän handling eller lämna ut den maskad	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Besvärshänvisning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Kopior av utlämnade handlingar		Se anmärkning							I ärenden som överklagas ska begäran om att ta del av allmän handling bevaras annars kan de G i a.
0	5. Överklagande av beslut att ej lämna ut allmän handling	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	6. Beslut/dom från Kammarrätten	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	Diarieföring/registrering av allmänna handlingar, arkivförteckning, dokumenthanteringsplan, beskrivning av myndighetens allmänna handlingar
C	**Huvudprocess**	3	Redovisa information	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Postlista		G 5 år		Platina	KSF	Digital			
0	4. Ärendelista	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Register över samtliga avlutade och överlämnande ärenden tas ut på papper en gång om året.
0	5. Arkivbeskrivning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Varje myndighet ska ha en egen. ArkL 6 §. Kan ingå i beskrivning av en myndighets allmänna handlingar.
0	6. Beskrivning av en myndighets allmänna handlingar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Varje myndighet ska ha en egen. OSL 4 kap, 2 §. Kan ingå i arkivbeskrivningen.
0	7. Arkivförteckning	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Uppdateras löpande. Krävs inte på myndighet om dokumenthanteringsplanen hålls aktuell utan förs av arkivmyndighet över överlämnade handlingar/information
0	8. Klassificeringsstruktur		Se anmärkning							Se 1.3.1. Styrande dokument
0	9. Informationshanteringsplan		Se anmärkning							Se 1.3.1. Styrande dokument

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	6	Hantera arkivleveranser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Riktlinjer för leveranser av arkiv		Se anmärkning							Se 1.3.1. Styrande dokument. Kan ingå i arkivhandbok.
0	2.Leveransreversal	D	Bevaras		Platina	Arkivenheten /KSF			5 år	Bevaras hos arkivmyndigheten och den verksamhet som överlämnar handlingar.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	Permanent överförande av handlingar till andra myndigheter eller enskilda organ än arkivmyndigheten. Kräver KF-beslut.
C	**Huvudprocess**	7	Avhända allmänna handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Begäran om övertagande av handlingar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Protokollsutdrag/beslut om avhändande	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	8	Överlämna allmänna handlingar för förvaring	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Beslut om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring externt	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Lag (2015:602) om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring
0	2. Avtal om lån/förvaring av handlingar		Se anmärkning							Ska registreras under 2.6.4 Förvalta avtal. till exempel skannade eller mikrofilmade journaler och verifikationer som förvaras på annan plats.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	9	Gallra allmänna handlingar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Gallringsplan i informationshanteringsplan		Se anmärkning							Se 1.3.1 Informationshanteringsplan
0	2. Tjänsteskrivelse, förslag till gallring	D	Bevaras		Platina	Arkivenheten	Digital		5 år	
0	3. Gallringsbeslut, särbeslut	D	Bevaras		Platina	Arkivenheten	Digital		5 år	
0	4. Gallringslistor	D	Bevaras		Platina	Arkivenheten	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	8	Tillsyn och revision	
C	Huvudprocess	1	Revision och granskning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Granskningsrapport	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Begäran om yttrande	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Yttrande/svar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Beslut från revisionen	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	8	Tillsyn och revision	
C	**Huvudprocess**	2	Tillsyn från tillsynsmyndighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Meddelande om förestående inspektion	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Tillsynsrapport/inspektionsprotokoll	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Underrättelse om inkommen anmälan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Begäran om uppgifter/yttrande	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Yttrande/svar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	6. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	7. Beslut/dom	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	8. Åtgärdsplan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	9. Register över ansvariga	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	9	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	1	Inkommande remisser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Remiss/begäran om yttrande	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Yttrande/svar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Protokollsutdrag/Beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Beslut från remitterande organ	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	9	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	2	Externa undersökningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Enkäter, inkomna		Se anmärkning							Registreras och bevaras om de är av vikt annars G i a
0	2. Enkätsvar, avgivet		Se anmärkning							Registreras och bevaras om de är av vikt annars G i a

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	9	Allmänna handlingar och arkiv	
C	**Huvudprocess**	3	Statistik till andra myndigheter	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Begäran om uppgifter		G i a		K:	KSF	Digital			
0	2. Lämnade uppgifter		Se anmärkning							1 arkivex av den egna organisationens sammanställningar (motsv.) bevaras. Övriga G i a

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	Processgrupp	10	Hantera kommunens varumärke	
C	Huvudprocess	1	Kommunvapen	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Beställning av kommunvapen	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Förslag till Riksarkivet, Statsheraldikern	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Begäran om yttrande från Riksarkivets Heraldiska nämnd	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	6. Yttrande från Riksarkivets Heraldiska nämnd	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	7. Ansökan om registrering hos PRV	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	8. Registreringsbevis från PRV	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	9. Förfrågan om tillstånd att använda kommunens vapen	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	10. Beslut i förfrågan om tillstånd att använda kommunens vapen	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	10	Hantera kommunens varumärke	
C	Huvudprocess	2	Grafisk profil	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Riktlinjer för grafisk profil		Se anmärkning							Se 1.3.1. Styrande dokument
0	2. Förslag till grafisk profil	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	
0	3. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	Processgrupp	11	Representera	Officiella tillställningar av vikt tex kungabesök, ministerbesök
C	Huvudprocess	1	Evenemang och avtackningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Protokollsutdrag/Beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Inbjudan, deltagare evenemangsaktiviteter	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Förslag evenemangsaktiviteter	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Meddelande antagen aktivitet till evenemangsplan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Evenemangsplan	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	6. Inbjudan, gäster	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	7. Representationslistor och registreringsförteckningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	8. Dokumentation från evenemang, tackbrev och ordförandekorrespondens	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	9. Förtjänsttecken (motsv.)	D	Bevaras		Närarkiv	KSF	Analog		5 år	Av förtjänsttecken framtagna för kommunens räkning bevaras ett arkivexemplar
0	10. Representationsgåvor	D	Bevaras		Se anmärkning	KSF	Analog/ Digital		5 år	Av gåva speciellt framtagen för kommunens räkning bevaras ett arkivexemplar. (till exempel föremål försett med kommunvapen) I annat fall dokumenteras gåvan i bild.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	11	Representera	
C	**Huvudprocess**	2	Vänortsutbyte	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Protokollsutdrag/Beslut	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	3. Presentationsmaterial från vänorter		G i a		K:	KSF	Digital			
0	4. Inbjudningar	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	5. Tackbrev	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	6. Dokumentation från vänortsbesök	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	7. Gåvor till kommunen	D	Bevaras		Närarkiv	KSF	Analog		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	12	Dataskydd	
C	Huvudprocess	1	Utse dataskyddsombud	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Beslut om dataskyddsombud	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	2. Anmälan om dataskyddsombud till Integritetsmyndigheten	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	3. Mottagningsbekräftelse om anmälan till Integritetsmyndigheten	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	
0	4. Beslut om lokal dataskyddsorganisation		Se anmärkning							Tillhör 1.3.2 Organisera och fördela arbete och ansvar.
0	7. Informationsmaterial om GDPR-dataskyddsförordningen		Se anmärkning							Tillhör 2.3.1 Intern informationsmaterial.
0	8. Policys och rutiner kring dataskydd		Se anmärkning							Tillhör 1.3 Styrande dokument och ska registreras där.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	12	Dataskydd	
C	**Huvudprocess**	2	Hantera samtycken för personuppgiftsbehandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1.Samtycken		G i a		K:	Resp. förvaltning	Digital			För till exempel bilder på hemsida. Rör samtycken kring hantering av fotografier framför allt. Samtycken bör vara tidsbegränsade när det gäller skola och gallras tidigast efter eleven avslutat sin skolgång. Förvaras på den bolag/förvaltning/skola som personen tillhör.
0	2. Återtagande av samtycke		G i a		K:	Resp. förvaltning	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	12	Dataskydd	
C	Huvudprocess	3	Personuppgiftsbehandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Rutiner för hantering av de registrerades rättigheter		G i a		K:	Säkerhetssamordnare	Digital			
0	2. Information om den registrerade rättigheter		Se anmärkning							Se 3.4.1 Extern information
0	3. Registerföreteckning över personuppgiftsbehandlingar		Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	4. Begäran om registerutdrag	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	5. Begäran om rättelse	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	6. Begäran om radering	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	12	Dataskydd	
C	Huvudprocess	3	Personuppgiftsbehandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	7. Begäran om dataportabilitet	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	8. Begäran om begränsning av behandling	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	9. Begäran om invändning	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	10. Begäran om komplettering av begäran	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	11. Komplettering till begäran	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	12	Dataskydd	
C	Huvudprocess	3	Personuppgiftsbehandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	16. Utlämnande av handling (kvittens på att de fått registerutdrag och att de uppvisat legitimation)	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	17.Underlag från verksamhetsområden om ev. förekomst	D	Bevaras		Platina	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	1	Demokrati och ledning	Beskrivning:
B	Processgrupp	12	Dataskydd	
C	Huvudprocess	4	Hantera och förebygga personuppgiftsincidenter	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Rutiner för personuppgiftsincidenter		Se anmärkning							Se 1.3.1
0	2. Anmälan om personuppgiftsincident	D	Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	3. Rapportering av personuppgiftsincident	D	Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	5. Dokumentation om personuppgiftsincident	D	Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	1	Demokrati och ledning	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	12	Dataskydd	
C	**Huvudprocess**	5	Visa efterlevnad och ansvar för dataskydd	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Konsekvensutredning vid behandlingar		Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	
0	3. Dokumentation av åtgärder enligt GDPR (Bevisbörda)		Bevaras		DraftIt	Dataskyddssamordnare på resp. förvaltning	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Mötesadministration	
C	**Huvudprocess**	1	Mötesplanering	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Sammanträdeskalender (KSAU, KS, KF)	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	2. Protokollsutdrag/beslut	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Mötesadministration	
C	**Huvudprocess**	2	Genomföra möten	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Kallelse/ärendelista/föredragningslista med beslutsunderlag (kopior av de ärenden som tas upp på mötet)		G i a		Platina	Admin avd	Digital			Hanteras i många fall digitalt.
0	3. Kungörelse		G 2 år		Sitevision	Admin avd	Digital			
0	5. Justeringsanslag		G 2 år		Sitevision	Admin avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Administration av förtroendevalda	
C	**Huvudprocess**	1	Registrera förtroendevalda	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Förtroendemannaregister		Bevaras		Troman	Admin avd	Digital		1 gång per mandatperiod	
0	2.Samtycke enligt GDPR/Dataskyddsförordning		Se anmärkning							Se 1.12.2 Samtycken
0	3. Beställning av användarkonto		Se anmärkning							Se 2.11.2 Förvalta IT-system
0	5. Medgivande öppna post		Se anmärkning							Se 2.7.2 Anställa personal
0	6. Avtal lån av surfplatta/dator		G i a		Troman	Admin avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	2	Intern service	Beskrivning:
B	Processgrupp	2	Administration av förtroendevalda	
C	Huvudprocess	2	Ersättningar och arvoden till förtroendevalda	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	3. Arvodesunderlag (närvarolistan, förrättningsrapporter, inkomstuppgifter.)		G 2 år		Närarkiv/tjänsterum	Admin avd	Papper	Datum		
0	4. Reseräkningar		G 7 år		Närarkiv	Admin avd	Papper	Namn		

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Administration av förtroendevalda	Gäller beslutsprocessen. Fördjupning i beslut och politiskt arbete. OBS! Kan också gälla om politiker sitter i special nämnd/styrelse där specifik utbildning krävs inom området för att de ska kunna fatta beslut.
C	**Huvudprocess**	3	Utveckla förtroendevaldas kompetens	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Inbjudan till externa kurser och konferenser för förtroendevalda		G i a		K:	KSF	Digital			
0	3. Interna utbildningar för nya förtroendevalda		G i a		K:	KSF	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	2	Administration av förtroendevalda	
C	**Huvudprocess**	4	Avtacka/hedra förtroendevalda	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Riktlinjer för gåvor		Se anmärkning							Se 1.3.1 Styrande dokument.
0	3. Beslut om utdelade gåvor	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	Registreras om överstiger visst värde.
0	4. Dokumentation		G i a		K:	KSF	Digital			Bilder, inbjudan etcetera Ett urval kan registreras och bevaras.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Informera och kommunicera internt	
C	**Huvudprocess**	1	Internt informationsmaterial	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Informationsmaterial	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	Avser information till allmänheten framtagen i en bestämd beslutsprocess i form av till exempel broschyr, skrivet eller kopierat blad, textdokument på hemsida, portal etcetera med allmän eller specifik (ej individuell) information. 1 arkivexemplar av broschyr etcetera bevaras.
0	3. Broschyrer	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	Ett exemplar av varje ska bevaras.
0	4. Kataloger eller annat informationsmaterial kring bland annat kursutbud och tjänster, interna	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	Ett exemplar av varje ska bevaras.
0	5. Verksamhetens historia	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	Om man ställer samman sin verksamhets historia och den publiceras externt i något sammanhang hör den till 3.4.1 Ge kommuninformation
0	6. Pressklipp	D	Bevaras		Platina	Kommunikations avd	Digital		5 år	
0	7. Kalender		G i a		Outlook	Resp. avd	Digital			Kalender för verksamhet, till exempel kalendern i Outlook där man kan se vara alla på avdelningen befinner sig.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Informera och kommunicera internt	
C	**Huvudprocess**	2	Intern webb	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Handböcker/interna rutiner		Se anmärkning							Se 1.3.1 Styrande dokument. 1 ex sparas vid större förändringar
0	2. Dokumentbibliotek		G i a		Sitevision	Kommunikations avd	Digital			Uppdateras löpande
0	3. Webbsidor		G i a		Sitevision	Kommunikations avd	Digital			I normalfallet bevaras inte interna webbsidor utan endast undantagsvis.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Informera och kommunicera internt	
C	**Huvudprocess**	4	Direktkommunikation med medarbetare	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Massutskick via e-post eller sms, informationsträffar		G i a		K:	Kommunikations avd	Digital			
0	2. Material från interna informationsträffar		G i a		K:	Kommunikations avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	1	Kontoplan/gällande ekonomimodell	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ekonomiadministrativt system	D	Bevaras							Bevaras i sin helhet eller i urval. Behövs för förståelse och användbarhet av ekonomiinformation vid forskning, systemadministrativ dokumentation.
0	2. Kontoplan och konteringsdimensioner, inkl. kodförteckningar/kodplan		Bevaras		Närarkiv	Ekonomiavd	Analog		5 år	Dessa bevaras för att man i framtiden ska kunna tyda alla koder med mera när det gäller ekonomihandlingar i samband med forskning. Kan ingå i bokslutet
0	3. Användare i ekonomisystemet		Se anmärkning							Se 2.11.2 Förvalta IT-system
0	5. Systemdokumentation		Se anmärkning							Se 2.11.2 Förvalta IT-system
0	6. Beskrivningar av automatkonteringar		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	2	Leverantörsreskontra	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Avstämningslistor/underlag		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd				Sammanställningar som upprättas i samband med bokföring och utbetalningar
0	2. Fakturahanteringssystem		Se anmärkning			Ekonomiavd				Bevaras i sin helhet eller i urval. Behövs för förståelse och användbarhet av ekonomiinformation vid forskning. Innehåller uppgifter om hantering av skannade filer, kontering och attestering
0	3. Fellistor		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd				Avser bokföringsverifikationer
0	4. Integrering mellan fakturahanterings- och ekonomisystem		G 1 år		Unit4ERP	Ekonomiavd				Information om överföring och mottagning
0	5. Korrespondens rörande leverantörsfakturor		G i a		Outlook/Brev	Ekonomiavd	Digital/Analog			
0	6. Leverantörsfakturor, elektroniska och digitaliserade		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd			5 år	Behövs för förståelse och användbarhet av ekonomiinformation vid forskning.
0	7. Leverantörsfakturor, inkomna på papper samt e-postfakturor		G 4 år		Närarkiv/K:	Ekonomiavd	Analog/Digital			Om fakturorna skannas in i ekonomisystemet kan de från 2019 G 4 år. Gäller även inkomna betalningspåminnelser.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	Eventuellt tillägg om följesedlar.
C	**Huvudprocess**	2	Leverantörsreskontra	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	8. Leverantörsregister		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Ska innehålla: organisationsnummer, företagskod, kundnummer och kundnamn. Bevaras med vissa tidsintervaller för forskning
0	9. Leverantörsreskontra, utgående		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Ska innehålla: leverantörsnamn, kundnummer, reskontratyp, reskontraserie, fakturanummer, fakturadatum, verifikationsnummer, verifikationsserie, bokföringsdatum, belopp
0	10. Leverantörsreskontra, kvittens		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Ska innehålla: utbetalningsbekräftelser, kvittens på skapad fil till betalinstitut, återrapporteringar av utförda betalningar, bokföring av utförda betalningar
0	11. Underlag för utbetalningar		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Ska innehålla: Attesterade lönefiler, körjournaler, återbetalningar, överföringar etcetera
0	12. Utbetalningsjournaler		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Sammanställning av genomförda utbetalningar
0	13. Följesedlar		G i a		Tjänsterum	Resp. avd	Analog /Digital			G i a om fakturan innehåller samma information som följesedel. Om följesedel innehåller annan information G 7 år

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	4	Ekonomiadministration		
C **Huvudprocess**	3	Kundreskontra		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Avstämningslistor/underlag		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Sammanställningar som upprättas i samband med fakturering och inbetalningar
0	2. Faktureringsunderlag, manuell hantering		G 7 år		Tjänsterum	Resp. avd	Digital/ Analog			Beställningar och annat som innehåller uppgifter som behövs för att sammanställa kundfakturor
0	3. Fellistor		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Avser bokföringsverifikationer
0	4. Inbetalningsjournal		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Sammanställning av fakturor som inbetalats av kund
0	5.Inbetalningsunderlag, plus- eller bankgiro		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	6. Filöverföring/integrering mellan försystem		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Information som förs över för att möjliggöra fakturering eller kontroll/avstämning av fakturering och inbetalning
0	7. Korrespondens rörande kundfakturor		G i a		Outlook/Brev	Ekonomiavd	Digital/ Analog			
0	8. Kundfakturor, elektroniska och digitaliserade		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Behövs för förståelse och användbarhet av ekonomiinformation vid forskning.
0	10. Kundfakturajournal		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Sammanställning av fakturor som skickats till kund. Tas fram vid behov.
0	11. Kundregister		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Information om organisations- eller personnummer, kundnummer och kundnamn samt annat av relevans. Bevaras med några års mellanrum för at få en bild vilka som har varit kunder (Forskning)

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	4	Ekonomiadministration		
C **Huvudprocess**	3	Kundreskontra		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	12. Kundreskontra, utgående		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Kundregister med uppgifter om utsända fakturor och betalningsstatus. Innehåller: kundnamn, kundnummer, reskontratyp, reskontraserie, fakturanummer, fakturadatum, förfallodatum, verifikationsnummer, verifikationsserie, bokföringsdatum och belopp.
0	13. Kundreskontra, ingående		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Kvittens på skapad fil till betalinstitut med utbetalningsbekräftelser, återrapportering av utförda utbetalningar och bokföring av utförda utbetalningar
0	15. Medgivandeblankett autogiro		G i a		Närarkiv/K:	Ekonomiavd	Digital/ Analog			Gallras när autogirot upphört att gälla dvs. när avanmälan görs av kund eller kund avlider.
0	16. Anmälan e-faktura		G i a		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Gallras när e-fakturan upphört att gälla dvs. när avanmälan görs av kund eller kund avlider.

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	4	Anläggningsreskontra	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Anläggningsregister		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Uppdateras kontinuerligt. Årlig version ingår i bokslutet.
0	2. Anläggningsspecifikation		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	Skapas vid aktivering av anläggning. Ingår i bokslutet
0	3. Värdejustering av anläggningar (bekräftelse)		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Inträffar efter till exempel försäljning, utrangering, värdeöverföring, nedskrivning och uppskrivning av ett av kommunens objekt och det inte längre är aktuellt för kommunen dvs man räknar 10 år efter detta och sedan kan de gallras
0	4. Avskrivningar, avskrivningsbekräftelse		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Vid avskrivning av fastigheter
0	5. Leverantörsfakturor, elektroniska och digitaliserade		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	6. Leverantörsfakturor, inkomna på papper		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Om fakturorna skannas in i ekonomisystemet kan de från 2019 G 4 år.
0	7. Verifikationsrapporter, avräkningslistor vid inläsning interna och externa försystem		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Innehåller: fellistor, rättade avräkningslistor, ej korrigerade verifikat, bokföringsordrar, aktivering och värdejustering av anläggningar, avskrivningar av anläggningar

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	5	Fakturera internt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Underlag		G 2 år		Tjänsterum/ K:	Ekonomiavd	Analog/digital			
0	2. Interndebitering/kostnadsfördelning		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	3. Bokföringsorder		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	6	Löpande bokföring/redovisning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Grundboksposter		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Ska innehålla: organisationsnummer, företagskod, verifikationsdatum, verifikationsnummer, verifikationsrad, verifikationstyp, kontonummer, verifikationstext, belopp
0	2. Huvudboksposter		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Ska/kan innehålla: kund-/leverantörsnummer, bokföringsdatum, verifikationsserie, verifikationsnummer, belopp, fri text, ansvar, fastighet, verksamhet, projekt, år, årets ingående balanser, årets utfall
0	3. Koncernredovisning		Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital			Med bilagor. Årlig version ingår i bokslutet.
0	4. Avstämningslistor/underlag		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Månadsvisa rutinkontroller vid genomgång av redovisningen, även kallade månadsrapporter
0	5. Plus- och bankgirolistor		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Kontoutdrag från bank. Sparas i 10 år för att kunna visa transaktioner i händelse av inkassokrav från leverantör
0	6. Plusgiro och bankgiro, bevakningslistor		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	7. Plusgiro och bankgiro, fellistor		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	8. Projektregisterinformaton		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Uppgifter om avslutade projekt
0	9. Rekvisition		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Kopia sparas hos respektive förvaltning.
0	10. Räntefakturor		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Fakturor där myndigheten fakturerar kunden dröjsmålsränta på en försenad betalning

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	6	Löpande bokföring/redovisning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	11. Verifikationsrapporter, löpande redovisning		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Skapas vid huvudboksrelaterade händelser i ekonomisystem. Innehåller: avräkningslistor vid inläsning från interna och externa försystem till exempel rättad avräkningslista, ej korrigerade verifikat, bokföringsorder och verifikationsspecifikationer till exempel bokföringsorder, reverseringar i leverantörs- eller kundreskontran
0	12. Verifikationsrapporter, vid periodavslut/årsavslut		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Innehåller: periodisk automatkontering, överföring av ingående balans

Informationshanteringsplan för:			Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	7	Ekonomiska anspråk	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Betalningspåminnelser		G 2 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Efter betalning eller avskriven fodran
0	2. Inkassojournal		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Sammanställning av pågående inkassoärenden, antingen egenupprättade eller inkommen från inkassobolag
0	3. Inkassoärenden		Se anmärkning		Unit4ERP / Visma	Ekonomiavd	Digital			Uppgifter och handlingar i inkassoärenden till exempel avbetalningsplaner. Kan gallras 2 år efter att skulden är reglerad eller den skuldsatte är avliden/konkursad
0	4. Filöverföring/integrering mellan ekonomi- och inkassosystem		Se anmärkning		Unit4ERP /Visma	Ekonomiavd	Digital			Information som förs över för att möjliggöra uppföljning av bristande betalningar. Kan gallras 2 år efter att skulden är reglerad eller den skuldsatte är avliden/konkursad
0	5. Bestridande av faktura		Bevaras		Unit4ERP /Visma	Ekonomiavd	Digital			
0	6. Ärenden om reducerad avgift		Bevaras		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	7. Konkursbesked		Se anmärkning		Unit4ERP/ Tjänsterum/ Akt	Ekonomiavd	Digital/ Analog			Registreras på samlingsnummer, om ytterligare uppgift tillkommer skapas ett eget ärende. Bevaras om eget ärende. Samlingsnumret kan G 2 år.
0	8. Fusionsbesked		Se anmärkning		Tjänsterum/ K:	Ekonomiavd	Analog/ digital			Registreras på samlingsnummer, om ytterligare uppgift tillkommer skapas ett eget ärende. Bevaras om eget ärende. Samlingsnumret kan G 2 år.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	4	Ekonomiadministration		
C **Huvudprocess**	8	Taxering och skatteredovisning		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Handlingar som styrker avdragsrätt avseende moms vid fastighetsköp och försäljning		Bevaras med avtalet		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	2. Ansökningar och beslut om frivillig skattskyldighet		G 17 år		Platina	Ekonomiavd	Digital			
0	4. Beslut, omprövning av arbetsgivaravgifter		G 7 år		Tjänsterum	Ekonomiavd	Analog			Lönenämnd har ansökningar
0	5.Fastighetsdeklarationer		G 7 år		Platina	Samhällsbyggnad	Digital			Kopior eller utskrifter av inlämnade deklarationer. Görs på nätet, spara kvittens eller kopia av deklaration av juridiska skäl.
0	6. Momsrapporter/momsdeklarationer		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			
0	7. Skattedeklarationer, moms och arbetsgivaravgift		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Kopior eller utskrifter av inlämnade deklarationen bör bevaras fram till gallring av juridiska skäl. Görs på nätet, spara kvittens.
0	8. Skattedeklarationer, slutlig skatt		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Kopior eller utskrifter av inlämnade deklarationen bör bevaras fram till gallring av juridiska skäl. Görs på nätet, spara kvittens.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A **Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**	
B **Processgrupp**	4	Ekonomiadministration		
C **Huvudprocess**	8	Taxering och skatteredovisning		

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Skatteredovisning, utdata för		G 6 år		Platina	Ekonomiavd	Digital			
0	10. Skatterevision, underlag för		G 6 år		Platina	Ekonomiavd	Digital			
0	11. Kontoutdrag Skatteverket		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Kopior. Original finns hos Skatteverket
0	12. Skattejämkning för fastighet		G 17 år		Närarkiv	Ekonomiavd	Analog			Jämkning på en fastighet ska du spara underlaget 10 år och därefter ytterligare till och med sjunde året efter utgången av det kalender år räkenskapsåret avslutades

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	9	Utbetalningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Bankutbetalning		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			Direkt utbetalning via internetbank. Autogirodragningar direkt från konto.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	10	Inbetalningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Bankinsättningar		G 7 år		Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Ekonomiadministration	
C	**Huvudprocess**	11	Kontantkassa	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Redovisning av kassa		G 7 år		Närarkiv	Ekonomiavd	Digital/ Analog			
0	3. Babs-kvitton, kassakvitton		G 7 år		Resp. avdelning	Resp. avdelning	Digital/ Analog			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	1	Förvalta finanser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	3. Investeringsplaner	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital			
0	4. Låneförteckningar		G 7 år		Kommuninvest	Ekonomiavd	Digital			
0	5. Lånereskontra		G 7 år		Kommuninvest/Unit4 ERP	Ekonomiavd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	2	Inkommande bidrag/ansöka om bidrag	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	EU-bidrag									Gallras efter speciella regler för EU-projekt
1	5. Beslut nämnd/styrelse	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
3	Statsbidrag									
3	1. Uppgifter om bidragskriterier	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
3	2. Redovisning av statsbidrag	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	Från kommunintern fond inrättad för särskilda satsningar, dvs interna myndigheter hos kommunen kan söka bidrag ur ev. fond.
C	**Huvudprocess**	2	Inkommande bidrag/ansöka om bidrag	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
4	Kommunalt bidrag									
4	1. Bidragsansökningar	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
4	2. Utredning	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
4	3. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
4	4. Beslut nämnd/styrelse	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	3	Inlån	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Revers		Bevaras		Kommuninvest	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	2. Delegationsbeslut	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	3. Underlag för betalning		Bevaras		Kommuninvest/Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	4. Avslutade lån		Bevaras		Kommuninvest/Unit4ERP	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	4	Utlån	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Revers		Bevaras		Närarkiv	Ekonomiavd	Analog	Namn	5 år	
0	2. Delegationsbeslut	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	
0	3. Underlag för betalning		Bevaras		Närarkiv	Ekonomiavd	Analog	Namn	5 år	
0	4. Avslutade lån		Bevaras		Närarkiv	Ekonomiavd	Analog	Namn	5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	5	Borgen	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ärenden om kommunal borgen	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	5	Finans- och skuldförvaltning	
C	**Huvudprocess**	7	Ägartillskott	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Beslut om ägartillskott	D	Bevaras		Platina	Ekonomiavd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Inköp och försäljning	
C	**Huvudprocess**	1	Genomföra upphandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Beslut om upphandling/beslut om att delta i samordnad upphandling	D	Bevaras		Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	2. FFU/förfrågningsmaterial/Upphandlings-dokument - arbetsmaterial		G i a		Närarkiv/K:	Upphandling	Digital			
0	3. FFU/förfrågningsmaterial /Upphandlingsdokumentation - färdigställt		G i a	OSL 19 kap 3 §	Närarkiv/K:	Upphandling	Digital			
0	4. Annons och förfrågningsunderlag/upphandlings-dokument	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	5. Öppningsprotokoll	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	7. Utvärderingsmall	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	8. Tilldelningsbeslut	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Inköp och försäljning	
C	**Huvudprocess**	1	Genomföra upphandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Anbud, inte antaget/ej vunnet		G 5 år, se anmärkning	OSL 19 kap 3 §	Närarkiv	Upphandling	Digital/Analog			Anbud kan G 5 år efter avtalets slut, men vid EU-anbud måste även icke antagna anbud bevaras. Absolut sekretess tills tilldelningsbeslutet offentliggjorts.
0	10. Anbud, antaget	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	Absolut sekretess tills tilldelningsbeslutet offentliggjorts.
0	11. Upphandlingsrapport	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	Rapport hur upphandlingen har fungerat
0	12. Avtal (ramavtal, tjänstekontrakt, varukontrakt, entreprenadkontrakt)	D	Bevaras	OSL 19 kap 3 §	Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	13. Beslut att avbryta upphandling	D	Bevaras		Platina	Upphandling	Digital		5 år	
0	14. Ansökan om överprövning, yttranden och dom	D	Bevaras		Platina	Upphandling	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Inköp och försäljning	
C	**Huvudprocess**	2	Avropa från ramavtal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Förfrågningsunderlag/Upphandlingsdokument vid avrop från ramavtal, förnyad konkurrensutsättning	D	Bevaras		Platina	Upphandling	Digital		5 år	Myndighet kan besluta om att inte registrera förfrågningsunderlag som understiger visst belopp annars ska handlingarna diarieföras.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Inköp och försäljning	
C	**Huvudprocess**	3	Genomföra direktupphandling	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Förfrågningsunderlag/upphandlingsdokument direktupphandling	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	Myndighet kan besluta om att inte registrera förfrågningsunderlag som understiger visst belopp annars ska handlingarna diarieföras.
0	2. Offerter		G i a		Platina	Resp. avd	Digital			
0	3. Orderbekräftelse		G 2 år		Platina	Resp. avd	Digital			
0	4. Garantibevis		Gallras vid garantitidens upphörande		Platina	Resp. avd	Digital			
0	5. Produktdokumentation		G i a		Platina	Upphandling	Digital			
0	7. Avtal direktupphandling		G i a		Platina	Resp. avd	Digital			Om upphandling understiger 100 000kr
0	8. Avtal direktupphandling		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	Upphandlingens värde överstiger 100 000kr

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	6	Inköp och försäljning	
C	**Huvudprocess**	4	Förvalta avtal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Avtal	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	4. Bankgarantier. moderbolagsgarantier och dylikt					Avtalsansvarig				Förvaras hos avtalsansvarig. Återlämnas enligt överenskommelse för respektive garanti eller när garantitiden löpt ut.
0	5. Skadeståndsärenden	D	Bevaras		Platina	Upphandling	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	1	Rekrytera personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Kravprofil		G i a		K:	HR AVD	Digital			
0	2. Annons		G 2 år		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	3.Ansökningshandlingar från anställd		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Digital		Efter att personen fyllt 70 år.	Kan innehålla kopior av betyg, yrkeslegitimation, lärarlegitimation, examensbevis.
0	4. Ansökningar, ej erhållen tjänst		Se anmärkning		ReachMee	HR AVD	Digital			Gallras efter överklagande perioden (efter att vunnit lagakraft) eller om det finns risk för anmälan till Diskrimineringsombudsmannen ska ansökningshandlingarna G 2 år och 2 månader.
0	5. Ansökning utvalda för intervju		Gallras efter 2 år och 2 månader		ReachMee	HR AVD	Digital			
0	6. Sammanställning över sökande		Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	7. Utlåtande från rekryteringskonsult		G i a		K:	HR AVD	Digital			
0	8. Testresultat personprofilanalys		G i a		K:	HR AVD	Digital			
0	9. Spontanansökningar		G i a		K:	HR AVD	Digital	Namn		Dock senast efter max 6 månader

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	1	Rekrytera personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
10	Chefsrekrytering									Gäller vid chefsrekrytering. Övriga rekryteringsärenden förvaras hos respektive chef.
10	1. Ansökningshandlingar		G 2år		K:	HR AVD	Digital			
10	2. Intervjuprotokoll		G 2år		K:	HR AVD	Digital			
10	3. Referenstagningsprotokoll		G 2år		K:	HR AVD	Digital			
10	4. Personprofil		G 2år		K:	HR AVD	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	2	Anställa personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Anställningsavtal		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog/Digital		Efter att personen fyllt 70 år.	Kopia till akt om digitalt Annars original till personalakt
0	3. Checklista/introduktionsplan		G i a		K:	HR AVD	Digital			
0	4. Informationsmaterial		G i a		InfoCaption	HR AVD	Digital			
0	5. Beställning av användarkonto		Se anmärkning							Se 2.11.2 Förvalta IT-system
0	6. Beställning av passerkort		Se anmärkning							Se 5.5.1 Skydda byggnader och egendom
0	7. Beställning av tjänsteID-kort		Se anmärkning							Se 5.5.1 Skydda byggnader och egendom
0	10. Fullmakt för postöppning		G i a		K:	Resp. avd	Digital			
0	11. Tystnadspliktsblankett		G i a		Personalakt	HR AVD	Analog/Digital		Efter att personen fyllt 70 år.	Sekretessförbindelse i personalakt, VFU hos chef

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	2	Anställa personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	13. Registerutdrag enligt kontroll för arbete inom skola/förskola		Bevaras		Personec	Ansvarig chef	Digital		5 år	Registerutdraget får inte vara äldre än 6 månader. Ska bara göras notering, inte spara handlingarna.
0	14. Registerutdrag enligt kontroll för arbete med barn med funktionsnedsättning		Se anmärkning		Personalakt	HR AVD	Analog			Registerutdraget får inte vara äldre än 6 månader. Arbetsgivare ska spara utdraget eller en kopia på registerutdraget i minst 2 år.
0	16. Registerutdrag enligt kontroll för övrigt arbete med barn/kontakt med barn		Bevaras		Personec	Ansvarig chef	Digital			Registerutdraget får inte vara äldre än 6 månader. Ska bara göras notering, inte spara handlingarna.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	2	Anställa personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	19. Anställningsavtal för feriearbetande ungdom		Bevaras		Tjänsterum	AMI	Analog	Personnummer	10 år	Ordnas i personnummerordning i en arkivkartong per år
0	20. Timrapporter för timavlönad personal		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	Gäller timrapporter där rapporten är anställningsavtal
0	21. Timanställningsavtal		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	22. Registerutdrag enligt kontroll för personer som utför vård- och omsorgsinsatser inom Social- och arbetsmarknadsförvaltningen		Bevaras		Winlas	Resp. avd/Planering- och bemanningsenheten	Digital			Registerkontroll ska göras inför anställning av medarbetare inom verksamhetsområdena Äldreomsorg, Funktionsnedsättning och Individ och familjeomsorg inom Social- och arbetsmarknadsförvaltningen. Gäller registerutdraget *Kontroll av egna uppgifter i belastningsregistret*. Registerutdraget får inte vara äldre än 1 år. Ska bara göras notering i Winlas, inte spara handlingarna.
0	23. Registerutdrag enligt kontroll för arbete i hemmet med äldre och personer med funktionsnedsättning		Bevaras		Personec	Ansvarig chef	Digital			Registerutdraget får inte vara äldre än 6 månader. Ska bara göras notering, inte spara handlingarna.
0	24.Registerutdrag enligt kontroll för arbete till en ledande befattning inom kommuner		Bevaras		Personec	Ansvarig chef	Digital			Registerutdraget får inte vara äldre än 6 månader. Ska bara göras notering, inte spara handlingarna.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	2	Intern service	Beskrivning:
B	Processgrupp	7	Personaladministration	
C	Huvudprocess	3	Bemanning och ledigheter	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Ansökan om tjänstledighet längre än 6 månader		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	2. Ansökan om tjänstledighet kortare än 6 månader		G 2 år		Personec	HR AVD	Digital			
0	3. Beviljad tjänstledighet		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	5. Meddelanden från Försäkringskassan		G i a		K:/Tjänsterum	HR AVD	Digital/Analog			
0	6. Semesterlistor		G i a		K:	Resp. avd	Digital			
0	7. Vikariebeställning/bokning		G i a		K:/Timecare	Resp. avd	Digital			
0	8. Förteckning över vikarier		G i a		K:/Timecare	Resp. avd	Digital			
0	9. Begäran om entledigande		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	4	Administrera anställningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ändra anställningsform		Bevaras		Personalakt	HR AVD			Efter att personen fyllt 70 år.	Nytt anställningsavtal
0	2. Bisysslor		G i a		Personalakt	HR AVD				
0	3. Intyg		G i a		K:	Resp. chef	Digital			
0	4. Avstängning av personal		Gallras vid avslut		Personalakt	HR AVD				Gäller till exempel smittskydd och brottsutredning (är ej disciplinär åtgärd)
0	5. Betyg		Bevaras		Personalakt	HR AVD			Efter att personen fyllt 70 år.	Tjänstgöringsbetyg som utfärdas under anställningen.
0	6. Försäkring Skandia individåtagande		Gallras vid avslut		Tjänsterum	HR AVD	Analog			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	4	Administrera anställningar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
7	Facklig samverkan, förhandling									
7	1. Tid och rapportering för fackliga förtroendemän		G 2 år		Tjänsterum/ Personec	HR AVD	Analog/Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	5	Personalhälsa	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Personalhälsovårdsjournal		Se anmärkning							Förvaras hos företagshälsovården Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	2. Utredning angående rehabilitering		Bevaras	OSL kap 39 § 1	Adato	HR AVD	Digital		Se anmärkning	Vid avslut av anställning till personalakt. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	3. Arbetsförmågebedömning, test och arbetsprövning, rapport		Bevaras	OSL kap 39 § 1	Adato	HR AVD	Digital		Se anmärkning	Vid avslut av anställning till personalakt. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	4. Handlingsplan utifrån missbruk, riskbruk och spelmissbruk		G i a	OSL kap 39 § 1	Tjänsterum	Ansvarig chef	Analog		Se anmärkning	Vid avslut av anställning till personalakt Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	6. Läkarutlåtande/intyg		G 2 år	OSL kap 39 § 2	Adato	HR AVD	Digital		Se anmärkning	Vid avslut av anställning till personalakt Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	7.Omplaceringsutredning		Bevaras	OSL kap 39 § 2	Adato	HR AVD	Digital		Se anmärkning	Vid avslut av anställning till personalakt. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	2	Intern service	Beskrivning:
B	Processgrupp	7	Personaladministration	
C	Huvudprocess	5	Personalhälsa	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	8. Beslut om omplacering		Bevaras		Adato	HR AVD	Digital			Vid avslut av anställning till personalakt. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	10.Utredning om arbetsskada		Bevaras	OSL kap 39 § 1–2	Platina	HR AVD	Digital			Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	11. Ansökan om rehabiliteringsstöd till Försäkringskassan		G 1 år		Tjänsterum	HR AVD	Analog			Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	13. Beslut om sjukersättning		Bevaras	OSL kap 39 § 2	Personalakt	HR AVD	Analog			Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	15. Beslut om livränta		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog			
0	16. Anmälan om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	5	Personalhälsa	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	17.Sammanfattning och eventuell handlingsplan gällande diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	Handlingar som innehåller personuppgifter och som upprättats inom ramen för ärenden om kränkande särbehandling ska gallras när ärendet avslutats, under förutsättning att handlingarna inte längre behövs för rättsliga anspråk, tillsyn, arbetsrättsliga processer eller annan lagstadgad verksamhet. Gallringen begränsas till intervjuutsagor, ljudfiler och övrigt arbetsmaterial som innehåller personuppgifter. Slutrapport med bedömning, beslut och rekommendationer arkiveras.
0	19. Särskilt högriskskydd, beslut från Försäkringskassan om ersättning första dagen		G 7 år		Tjänsterum	Ansvarig chef	Analog			Meddelas av chef via e-tjänst till lön

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	6	Utbilda och utveckla personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Medarbetarsamtal		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital			Gallras när nytt dokument är upprättat. Vid avslutad anställning gallras även de sista handlingarna.
0	2. Lönesamtal (dokumenteras endast tillsammans med medarbetarsamtal)		G i a			Ansvarig chef				Gallras när nytt dokument är upprättat. Vid avslutad anställning gallras även de sista handlingarna.
0	4. Kursmaterial		G i a		K:	Resp. avd	Digital			
0	5. Studieintyg/legitimation		Bevaras		Personakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	8. Resultat av kommunens medarbetarenkät		Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	9. Lönekartläggning		Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	7	Disciplinåtgärder för personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Kallelse		G i a		K:	HR AVD	Digital			Förutsätter att protokoll förts vid möte.
0	3. MBL-protokoll	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	4. Underlag inför disciplinär åtgärd		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog			
0	5. Yttrande inför disciplinär åtgärd		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog			
0	6. Beslut om disciplinär åtgärd skriftlig varning		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog			
0	7. Polisanmälan		Bevaras		Platina	HR AVD	Analog			
0	8. Medvetandegörande samtal		G 2 år		Tjänsterum	Ansvarig chef	Analog			Kopia hos HR AVDelningen

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	8	Uppvakta personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Beslut om utdelade gåvor	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	Registreras om överstiger de fastställda värden som finns angivna i kommunens riktlinjer för uppvaktning och avtackning.
0	3. Sammanställningar över aktuell personal		G i a		K:	HR AVD	Digital			Gäller pensionsavtackning och 25 årsuppvaktning
0	4. Inbjudan		G i a		K:	HR AVD	Digital			Gäller pensionsavtackning och 25 årsuppvaktning

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	9	Avsluta anställning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Beslut om avgångsvederlag		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	3. Uppsägning på egen begäran		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	4. Ansökan om uppsägning i samband med pension		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	8. Varsel till facklig organisation		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital		.	Sammanställning till facket över anställda som har varslats

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	9	Avsluta anställning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Beslut om uppsägning p.g.a. arbetsbrist		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	10. Beslut om uppsägning p.g.a. personliga skäl		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	11. Beslut om avsked		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	12. MBL-protokoll		Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	
0	15. Dödsfallsintyg		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		5 år	
0	16. Begäran företrädesrätt		G 3år		Tjänsterum/ Winlas	HR AVD	Analog/Digital			
0	17. Överenskommelse om avslut av anställning		Bevaras		Personalakt	Personal avd	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Personaladministration	
C	**Huvudprocess**	10	Förmåner personal	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	12. Individuella förmåner		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	Enskilda/personliga överenskommelser mellan arbetstagare och arbetsgivare gällande olika förmåner förvaras i personalakt.
0	13. Handlingar rörande förmåner fastställt styrdokument/samverkansavtal		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital			till exempel underlag/blanketter för terminalglasögon, friskvårdspeng mm
0	14. Handlingar rörande löneväxling		G 1 år		Tjänsterum	HR AVD	Analog			Innebär att en anställd byter en del av sin kontanta bruttolön mot en förmån. Det kan göras vid ett enstaka tillfälle eller fortlöpande. Det kan till exempel gälla fler semesterdagar eller högre inbetalning till pension i utbyte mot att inte få högre bruttolön/semesterdagstillägg. Bevaras i lönesystemet.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	8	Systematiskt arbetsmiljöarbete	
C	**Huvudprocess**	1	Arbetsmiljö/skyddsrond	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Arbetsmiljörond APT/Arbetsmiljörond fastighet/Allergirond		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital			
0	2. Riskbedömning		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital			Oftast är det ett dokument som innehåller både skyddsrond, riskbedömning samt handlingsplan.
0	3. Handlingsplan		G i a		K:	Ansvarig chef	Digital			När nytt skyddsrondsprotokoll upprättas så kan det gamla gallras under förutsättning att ev. risker som inte blivit åtgärdade förs över till det nya protokollet.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	8	Systematiskt arbetsmiljöarbete	
C	**Huvudprocess**	2	Arbetsmiljö/skyddsrond	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Beslut från arbetsmiljöverket	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital			
0	2. Fördelning av arbetsmiljöuppgifter		Gallras när ny ansvarig har utsetts		Personalakt	HR AVD	Analog			
0	4. Konsekvensanalys av arbetsmiljöeffekter		Se anmärkning							Finns i samverkansprotokoll
0	5. Sjukfrånvarostatistik		Se anmärkning							Se 1.5.2 Mäta verksamhetskvalitet
0	6. Sammanställning av tillbud, olycksfall och arbetsskador		Se anmärkning							Se 1.5.2 Mäta verksamhetskvalitet och 5.7.4 Tillbud
0	8. Årlig uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete		Bevaras		Platina	Ansvarig chef	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	9	Löneadministration	
C	**Huvudprocess**	1	Registrera tjänstgöring och lön	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	3. Arvoden för förtroendevalda		G 2 år		Tjänsterum	Admin avd	Analog	Instans		
0	6. Löneunderlag		Se anmärkning							Ex. kvitto på personliga utlägg, reseräkningar. Om underlaget är momspliktigt får det inte gallras förrän efter 10 år annars kan underlagen G 2 år.
0	14. Kopior av timrapporterför uppdragstagare		G 2 år		Närarkiv	Resp. avd	Analog			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	10	Pension	
C	**Huvudprocess**	1	Pensioner	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ansökan om pension		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	3. AFA-beslut		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	4. Pensionslösningar avtal om särskilda		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	
0	9. Pensionsbrev		Bevaras		Personalakt	HR AVD	Analog		Efter att personen fyllt 70 år.	

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	10	Pensioner	
C	**Huvudprocess**	2	Rapportera till pensionsmyndigheten	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Kontoutdrag KPA		G 2 år		Närarkiv	Ekonomi				
0	2. Premier rapporterade till PV		G 7 år		Närarkiv	Ekonomi				
0	3. Delårsrapport till KPA		G 7 år		Närarkiv	Ekonomi				
0	4. Årsrapport till KPA		G 7 år		Närarkiv	Ekonomi				

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	11	IT och telefoni	
C	**Huvudprocess**	1	Inför IT system	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Utredning/underlag	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	2. Kravspecifikation	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	3. Förstudie		Se anmärkning							Se 1.6.2 Projekt
0	4. Avtal med leverantör		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	5. Korrespondens med leverantör	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	6. Leveransgodkännande	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	7. Inbjudan till utbildning		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	8. Internt utbildningsmaterial		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	9. Rutin för införande av system		Se anmärkning							Se 1.3.1 Styrande dokument. Mall för rutin ska bevaras och vid stora införandeprojekt av system ska rutinen hur det gått till bevaras.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	Verksamhetsområde	2	Intern service	Beskrivning:
B	Processgrupp	11	IT och telefoni	
C	Huvudprocess	2	Förvalta IT-system	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	Rubrik/Namn	Registrering	Gallras/ Bevaras	Sekretess (§)	Förvaringsplats	Ansvarig för handlingens förvaring	Format på handlingen	Sortering	Överföring till Slut-arkiv	Anmärkning
0	1. Behandlingshistorik och systemdokumentation (verksamhet, förståelse och teknisk dokumentation)		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	Nödvändig information för att förstå de enskilda posternas behandling och överblicka verksamhetssystemet. Innehåller bland annat beskrivningar, samlingsplan och redovisningsplan. OBS! Kan innehålla sekretess i form av affärshemligheter och ska då registreras i dokument- och ärendehanteringssystem.
0	5. Informationsklassning		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	6. Riskanalys för system	Registreras D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	7. Roll- och ansvarsbeskrivningar		G i a		K:	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	13	Interna servicefunktioner	
C	**Huvudprocess**	1	Tryckeri och repro	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Beställningar		G i a		Tjänsterum/ Outlook	Repro	Analog/Digital			
0	2. Pliktexemplar till KB		Se anmärkning			Kommunikationsavd				1 ex av allt tryck skickas till KB. Görs årligen av kommunikationsavdelningen.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	2	Intern service	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	13	Interna servicefunktioner	
C	**Huvudprocess**	5	Posthantering	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Avtal med posten		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	2. Kvittenser, rekommenderade brev, mottagningsbevis ringa vikt		G i a		Tjänsterum	Resp. avd	Analog			
0	3. Kvittenser, paket		G 1 år		Tjänsterum	Repro	Analog			Kvitteras oftast digitalt, kvittensen finns då hos leverantör.
0	4. Kvittenser, värdeförsändelser		G i a		Tjänsterum	Repro	Analog			
0	6. Mottagningsbevis som rör ett beslut		G 1 år		Tjänsterum	Resp. avd	Analog			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Borgerliga ceremonier	
C	**Huvudprocess**	1	Namngivningsceremoni	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Blankett för namngivningsceremoni		Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	2. Namngivningsbevis		Gallras i samband med avhändandet		K:	Admin avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Borgerliga ceremonier	
C	**Huvudprocess**	2	Borgerlig vigsel	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Förrättare									
1	1. Förslag på vigselförrättare samt val av vigselförrättare		Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Ingå i kommunfullmäktiges protokoll.
1	2. Vigselförrättare, förteckning över		G i a		Sitevision	Admin avd	Digital			Tillhandahålls av Länsstyrelserna. Lista kan även tillhandahållas av kommunen

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Borgerliga ceremonier	
C	**Huvudprocess**	2	Borgerlig vigsel	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	Förberedelse vigsel									
2	1. Anmälan, vigsel		G i a		Open E-plattform	Admin avd	Digital			Till kommunen, blankett fås ofta från kommunen
2	14. Vigselprotokoll		Bevaras		Platina	Admin avd	Digital/Analog			OBS endast kopior. Bevaras hos kommunen av tillgänglighets och forskningsskäl. Originalen skickas till länsstyrelsen.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	1	Borgerliga ceremonier	
C	**Huvudprocess**	3	Borgerlig begravning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Förordnande av begravningsombud		Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	Ingår i kommunfullmäktiges protokoll.

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05		**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**		
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	3	Medborgarservice	
C	**Huvudprocess**	1	Hantera frågor	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Rutinmässiga förfrågningar		G i a		K:	Resp. avd	Digital			
0	2. Rutinmässiga svar och hänvisningar		G i a		K:	Resp. avd	Digital			

Informationshanteringsplan för:				
Giltig från: 2024-11-05	**Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen**			
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Extern information och kommunikation	
C	**Huvudprocess**	1	Ge kommuninformation	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Webbplats		D	Bevaras	Sitevision/Platina	Kommunikation	Digital			Utdrag ska tas årligen eller vid väsentliga händelser.
0	2. Informationsmaterial/publikationer		D	Bevaras	Platina	Kommunikation	Digital			Ett exemplar av varje informationsmaterial bevaras, till exempel kommunkartor, informationsbroschyrer, turistbroschyr med mera Övriga handlingar gallras vid in aktualitet.
0	3. Bloggar, extern webbplats, sociala medier			G i a	Resp. plattform	Resp. avdelning	Digital			Se Riktlinjer för sociala medier
0	4. Pressmeddelande		D	Bevaras	Platina	Kommunikation	Digital			
0	5. Tidning - egen produktion för extern publicering		D	Bevaras	Platina	Kommunikation	Digital			Ett exemplar av varje ska bevaras. Om kommunen gör en taltidning bör även den bevaras.
0	7. E-pliktexemplar		D	Bevaras	Platina	Kommunikation	Digital			Ett exemplar av alla de filer som vänder sig till allmänheten och som finns på webbsidan och som ersatt ex. broschyrer ska levereras till KB
0	8. Verksamhetens/kommunens historia		D	Bevaras	Platina	Resp. förvaltning	Digital			Om man ställer samman sin verksamhets/kommuns historia och den publiceras externt i något sammanhang hör den till 3.4.1 Ge kommuninformation

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	4	Extern information och kommunikation	
C	**Huvudprocess**	1	Ge kommuninformation	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Meddelanden till allmänheten			G 2år	Sitevision	Kommunikation	Digital			till exempel eldningsförbud, avstängningar av gator, vägar, VA med mera

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen		
Giltig från: 2024-11-05				
A	**Verksamhetsområde**	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
B	**Processgrupp**	7	Näringsliv	
C	**Huvudprocess**	2	Företagsträffar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Dokumentation	D	Bevaras		Platina	Näringsliv	Digital		5 år	
0	3. Kontaktlistor		G i a		Mailchimp	Näringsliv	Digital			
0	4. Inbjudningar		G i a		Mailchimp	Näringsliv	Digital			
0	6. Företagsmässor/utställningar	D	Bevaras		Platina	Näringsliv	Digital		5 år	Dokumentation såsom annonser, mässtidning, programblad osv
0	7. Företagsregister		G i a		Mailchimp	Näringsliv	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
Processgrupp	8	Turism	
Huvudprocess	1	Främja turism	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	6. Turistbroschyr		Se anmärkning							Egenproducerad broschyr (analog eller digital) i ett exemplar. Se 3.4.1.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	3	Samhällsservice	**Beskrivning:**
Processgrupp	10	Bidrag och sponsring till externa aktörer	till exempel socialt verksamma organisationer, byalag, friskolor och kommuner/myndigheter
Huvudprocess	1	Bidrag och sponsring till organisationer etcetera	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Beslut	D	Bevaras		Platina	Näringsliv	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	1	Lantmäteri och kartarbete	Alla typer av förrättningar. Ex. nybyggnadskarta, lägenhetsregister
Huvudprocess	2	Kartor och geografisk informationsverksamhet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Framtagning/uppdatering av karta									
1	1.Beställning av karta kommer in/behov att uppdatera redan befintlig karta uppstår	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	2.Mätdata		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			
1	5. Adresskartor eg. turistkarta etcetera		Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Karta som redovisar aktuella adresser, gator, vägar och kvarter. Dessutom innehåller den fastighetsindelning och offentliga byggnader samt gatu- och vägnummer

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	1	Lantmäteri och kartarbete	
Huvudprocess	2	Kartor och geografisk informationsverksamhet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	7. Grundkarta		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Ursprung, primärkartan. Används som juridiskt kartunderlag vid upprättande av detaljplan. Innehåller byggnader, fastighetsgränser, rättigheter, höjdkurvor, träd, häckar, vägar, vägkanter med mera Kartan används som underlag vid bygglov, då situationsplan ska upprättas.
1	8. Nybyggnadskartor		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Nybyggnadskarta är en juridiskt upprättad karta med redovisning av detaljplan som används i samband med nybyggnation. Innehåller uppdaterad primärkarta, fastighetsdata, uppgifter från detaljplan, avvägda markhöjder med mera
1	9. Primärkarta/ baskarta		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Den digitalt lagrade primärkartan är kommunens storskaliga karta som detaljerat och med god lägesnoggrannhet redovisar grundläggande förhållanden på marken. Kartorna används främst för detaljerad planering och projektering samt som underlag till nybyggnadskartor, förättningskartor/tomtkartor och ledningsdokumentation. Kartan innehåller fastighetsgränser (tomtgränser) och fastighetsbeteckningar, gator med namn och adresser, gång- och cykelvägar, byggnader, staket, belysningsstolpar, höjdkurvor med mera
1	11. Stomnätskartor (mätpunkter)		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Stomnätskarta redovisar var befintliga mätpunkter och höjdfixar finns belägna i kommunen

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	1	Lantmäteri och kartarbete	
Huvudprocess	2	Kartor och geografisk informationsverksamhet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	12. Översiktskartor		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Karta över gatunamn, adressnummer och platsnamn. Grunddata.
1	14. Regelverkskartor	D	Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Resp. avd	Digital			Kartor över valdistrikt, lokala ordningsregler, hälsoskyddsföreskrifter med mera
1	15. Karta över fornlämningar och byggnadsminnen		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			Grunddata.
1	16. Kartor med naturvårdsförordnanden		Bevaras		Gemensam databas Kumla/Hallsberg	Samhällsbyggnad	Digital			till exempel naturreservat, landskapsskydd samt skogs-, djur- och strandskydd. Grunddata.
1	17. Ansökan om spridningstillstånd av geografisk information		Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

1

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	1	Lantmäteri och kartarbete	
Huvudprocess	3	Namnsätta kvarter, gator och allmänna platser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Skrivelse/brev (om ändring)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Tjänsteskrivelse angående ändring av gatunamn till KS	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	3. Beslut (om ändring av gatunamn) protokollsutdrag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	4. Namnförslag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	5. Tävlingsbidrag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	6. Sammanställning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	7. Utredning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	Upprätta översiktsplan/fördjupning av översiktsplan/tillägg till översiktsplan. Här ingår även upphävande och överklagande.
Huvudprocess	1	Hantera översiktsplaner	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Aktualisering									Under varje mandatperiod
1	1. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	2. Beslut i KS/KF om aktualisering (protokollsutdrag)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Diarieförs om det leder till ett beslut i planförfarandet
1	3. Tjänsteskrivelse till länsstyrelsen	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	Framtagande av översiktsplan									
2	1. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	2. Beslut om uppdrag (protokollsutdrag)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	3.Fördialog/insamling underlag		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ska diarieföras om de leder till beslut i planförfarandet.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	1	Hantera översiktsplaner	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	a) enkäter		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ska registreras/diarieföras om de leder till beslut i planförfarandet.
2	b) diskussionsforum		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ska registreras/diarieföras om de leder till beslut i planförfarandet.
2	c) mötesanteckningar		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ska registreras/diarieföras om de leder till beslut i planförfarandet.
2	d) samrådsförslag		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ska registreras/diarieföras om de leder till beslut i planförfarandet.
2	e) skyddsobjekt eller information som omfattas av skydd enligt Säkerhetsskyddslagen		Se anmärkning		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Denna information ska hanteras enligt särskilda anvisningar för hemliga handlingar som rör rikets säkerhet.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	1	Hantera översiktsplaner	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	4. Tjänsteskrivelse (om samrådsuppdrag)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	5. Beslut om samråd (protokollsutdrag) från KS	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	6. Samråd	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Annonsering, missiv, informationsbrev
2	7. Sändlista	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	8. Yttrande/inkomna skrivelser under samrådstiden	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Inkl. mötesanteckningar
2	9. Samrådsredovisning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Personuppgifter
2	10. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	11. Beslut om planutställning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	12. Utställning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	1	Hantera översiktsplaner	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	13. Sändlista	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	14. Yttrande/inkomna skrivelser	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Yttrande från Länsstyrelsen
2	15. Särskilt utlåtande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	16. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Samt tillhörande handlingar
2	17. Beslut att anta planen (protokollsutdrag) från KF	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	18. Laga kraft	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Om ingen överklagar

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	Här ingår även upphävande och överklagande, områdesbestämmelser
Huvudprocess	2	Hantera detaljplaner/områdesbestämmelser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Upprättande av detaljplan/områdesbestämmelser									
1	1.Ansökan om planbesked eller planuppdrag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	2. Tjänsteskrivelse med behovsbedömning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	3. Beslut om planuppdrag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	4. Plankostnadsavtal	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	Plan									
2	1. Tjänsteskrivelse planprogram	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	2. Beslut om samråd av planprogram	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	2	Hantera detaljplaner/områdesbestämmelser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	3. Samråd av planprogram	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Missiv
2	4. Sändlista fastighetsförteckning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Missiv
2	5. Annonsering	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Missiv
2	6. Yttranden samt minnesanteckningar från programsamrådet	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	7. Samrådsredogörelse program	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	8. Tjänsteskrivelse angående godkännande och antagande av samrådsredogörelse av planprogram	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	I de fall planprogrammet ska antas
2	9. Tjänsteskrivelse om samråd	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	I de fall planprogrammet ska antas
2	10. Beslut om samråd	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	I de fall planprogrammet ska antas

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	2	Hantera detaljplaner/områdesbestämmelser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	11. Samråd	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Missiv (informationsbrev) om upphörande av strandskydd framgår i planhandlingar
2	12.Sändlista fastighetsförteckning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	13. Kungörelse (annonsering)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	14. Inkomna yttrande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	15. Samrådsredogörelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Samt resumé av samrådsmöte
2	16. Tjänsteskrivelse om godkännande av redogörelse samt granskningshandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	17. Beslut om granskning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	18. Granskning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Om upphävande av strandskydd framgår det av planhandlingar; Missiv

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	2	Hantera detaljplaner/områdesbestämmelser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	19. Sändlista fastighetsförteckning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	20. Inkomna yttrande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	21. Utlåtande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	22. Tjänsteskrivelse om godkännande och antagande av utlåtande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	23. Beslut om antagande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	24. Överprövningsbeslut	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	25. Lagakraftbevis och Lagakraftplanhandling	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	26. Beslut om betydande miljöpåverkan	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	2	Hantera detaljplaner/områdesbestämmelser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
3	Överklagande									
	1. Inkommen överklagan	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	2. Rättidsbedömning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	3. Missiv och handlingar till Mark- och miljödomstolen	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	4.Komplettering i ärende till Mark- och miljödomstolen	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	5.Avslag hos Mark- och miljödomstolen	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	6. Beslut från Mark- och miljödomstolen	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
3	7. Lagakraftbevis och Lagakraftplanhandling	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	4	Upphäva plan	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ansökan om upphävande av fastighetsplan	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Protokollsutdrag	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	3. Underrättelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	4. Delgivningskvitto	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	5. Fastighetsförteckning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	6. Beskrivning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	7. Fastighetskarta	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	8. Behörighetshandlingar för firmatecknare	D	Bevaras		Platina	Ekonomi	Digital		5 år	
0	9. Delgivningsförteckning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Fysisk planering	
Huvudprocess	4	Upphäva plan	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	10. Bekräftelse inför lagakraftvinnande	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	11. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Markområden och de byggnader som finns inom området.
Huvudprocess	1	Förvärva fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Köpehandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Lagfartshandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	3. Lantmäterihandlingar/avstyckningshandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Häri ingår även avstyckningshandlingar
0	4. Servitutsavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	5. Fastighetsregister		Bevaras		K:	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Register över vilka fastigheter kommunen äger, uppdateras löpande. Bör tas ut och sparas vart 5e år.
0	8. Fastighetsdossié	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	8
0	9. Fastighetsbeskrivning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	9
0	10. Fastighetstaxering		G 10 år		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	10

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	1	Förvärva fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	11. Försäkringshandlingar		Se anmärkning							Se 5.6.2 Försäkra egendom
0	12. Besiktningsprotokoll	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	14. Avtal kring fastighet		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Markutvecklingsprojekt, utredningar
Huvudprocess	2	Mark och exploatering	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Exploatering									
1	1.Exploateringsvtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
1	2. Garanti och borgensavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
1	3. Genomförandeavtal (föravtal, exploateringsavtal, markanvisning)		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
1	4. Optionsavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	2	Mark och exploatering	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	5. Planeringsavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
2	Expropriera mark									
2	1. Program	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	2. Beräkningshandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	3. Planer	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	4. Tomtindelningar		Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	2	Mark och exploatering	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	6. Köpekontrakt		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
2	7. Köpebrev	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	
2	8. Kartor	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
2	9. Exproprieringsavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	3	Försälja fastighet	Ex. kommunal tomtkö.

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Delegationsbeslut	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Uppdragsavtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	3. Köpekontrakt med bilagor		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
0	4. Tjänsteskrivelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Skickas till beslutande organ tillsammans med köpekontrakt
0	5. Beslut (protokollsutdrag) samt köpekontrakt	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	Beslutet från beslutande organ skickas till köparen tillsammans med köpekontraktet. Ett påskrivet köpekontrakt behålls av kommunen i akten.
0	6. Verifikation på inbetalning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	7. Köpebrev	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	Skickas till köparen.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Ex. kommunal tomtkö.
Huvudprocess	3	Försälja fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	8. Försäljningshandlingar	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital			
0	9. Register för tomtkö		G i a		Open E-platform	Samhällsbyggnad	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Om man byter en fastighet mot en annan fastighet i samband med ex. en omläggning av väg. Markbytet sker genom fastighetsreglering
Huvudprocess	4	Byta fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Överlåtelseavtal	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Köpebrev	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	3. Kvittens	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	4. Lantmäterihandlingar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Endast kopia, Original finns hos Lantmäteriet.
0	5. Lagfartshandling	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Endast kopia, Original finns hos Lantmäteriet.
0	6. Överenskommelse	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	7. Miljö- och geotekniska undersökningar	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	8. Skuldebrev	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Arrenden, tomträtt, nyttjanderätt av fastighet/mark, servitut.
Huvudprocess	5	Nyttjanderätt i fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	Arrende									
1	1. Ansökan om arrende	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	2. Arrendeavtal med bilagor	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ex avtalskarta. Avtalskartan visar vilken fastighet arrendet gäller.
1	3. Värdering	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Ligger till grund för arrendeavgiften. Ny värdering görs inför nytt avtal
1	4. Uppsägning av arrende	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Bevaras. Skickas till arrendator (i vissa fall med delgivning). Uppsägning skickas minst 1 år innan för bostadsarrende samt 6 månader för lägenhetsarrende och anläggningsärende
1	5. Delgivningskvitto	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	6. Försäljning av byggnad på arrenderad mark	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	I de fall som kommunen väljer att inte förvärva byggnaden läggs förfrågan och andra handlingar i ärendet på samma plats som arrendeavtalet.
1	7. Förfrågan från arrendator om kommunen vill förvärva byggnaden	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	5	Nyttjanderätt i fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
1	8. Svar till arrendator i form av skrivelse	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
1	9. Köpekontrakt		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal
1	10.Köpebrev	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	
1	11. Avtal, övriga		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal. Ex tomträttsavtal, avtal gällande förrättningar och avtal med försvaret.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	5	Nyttjanderätt i fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
2	Servitut									
2	2. Ansökan med bilagor om avtalsservitut	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Innehåller karta till servitut
2	3. Avtal (påskrivet)		Se anmärkning							Skickas till Inskrivningsmyndigheten. Se även 2.6.4 Förvalta avtal
3	Utplåning av servitut									
3	1. Ansökan skickas till Lantmäteriet	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Påskriven av alla parter
3	2. Bilagor	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Aktbilaga ex karta
3	3. Beslut från Lantmäteriet	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Beslut om att utplåna servitut)

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	5	Nyttjanderätt i fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
4	Nyttjanderätt tomt									
4	1. Register över tomträttsavtal	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Nyttjanderätten finns i GIS som en funktion för att se vilka som har dem men registreras i diariet
4	2. Tomträttsavtal/nyttjanderättskontrakt med bilagor		Se anmärkning							Ex. vid ändring av avgift. Registreras på 2.6.4 Förvalta avtal. Bilaga i form av karta
4	3. Värdering och ev. tilläggsavtal	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Man skiljer på tomträtter för industri och tomträtter för bostäder. Tänk på att ev. avtal registreras på 2.6.4 Förvalta avtal.
5	Försäljning av tomträttsfastighet									
5	1. Intresseanmälan	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
5	2. Värdering av tomträttsfastigheten (rapport)	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Utförs av värderare.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	
Huvudprocess	5	Nyttjanderätt i fastighet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
5	3. Köpekontrakt med bilagor		Se anmärkning							Köpekontrakt registreras på 2.6.4 Förvalta avtal.
5	4. Tjänsteskrivelse till KS/KF	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Skickas tillsammans med påskrivet köpekontrakt
5	5. Beslut (protokollsutdrag) samt köpekontrakt	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	
5	7. Köpebrev	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital/Analog		5 år	
5	8. Kontrolluppgift (på betald tomträttsavgift)	Registreras D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	Köpebrev skickas till köparen med kopia på betald tomträttsavgäld)
6	Jaktarrende									
6	1 Avtal, jaktarrende		Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
6	2. Register jaktarrenden		G i a		K:	Samhällsbyggnad	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Hantera fastigheter	Gäller skog på detaljplanerad mark samt annan markreserv.
Huvudprocess	6	Förvalta skogs-och lantbruksfastigheter	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Skogsbruksplaner	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad	Digital		5 år	
0	2. Avtal med förvaltare	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad /DOS	Digital		5 år	
0	3. Årsredovisning	D	Bevaras		Platina	Samhällsbyggnad /DOS	Digital		5 år	Innehåller vad som skett med skogen under ett år samt samtliga verifikationer,

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	Beslut om budgetmedel i styrelse/fullmäktige.
Huvudprocess	1	Lokalbehov och förslag	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Bostadsförsörjningsprogram		Se anmärkning							Se 1.3.1 Styrande dokument

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Antagna anbud/offerter med tillhörande handlingar: anbudsförfrågan, anbudsunderlag, anbudssammanställning med mera		Se anmärkning							Se 2.6 Inköp och försäljning
0	2. Arkeologiska undersökningar, information rörande		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	3. Besiktningsprotokoll, kulturhistoriskt värdefulla byggnader		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	4. Delrapporter		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	5. Ekonomisk redovisning/budget		Se anmärkning						5 år	Se 1.4 Planera och följa upp verksamheten
0	6. Entreprenadavtal/beställning		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	7. Fotografier, filmer		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	8. Geotekniska grundundersökningar	D	Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	9. Information rörande byggnader som p.g.a. sitt kulturhistoriska värde inte får rivas eller förändras (byggnadsminnen etcetera)	D	Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	10. Information rörande projektplanering	D	Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	11. Informationsmaterial egenproducerat		Se anmärkning							Kan ingå som del i samrådsdokumentation i en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken. Se 2.3.1 Internt informationsmaterial
0	12. Korrespondens		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	Diarieförs om det tillför sakuppgift
0	13. Modeller		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	14. Planer, till exempel riskanalys, sanerings- och miljöplaner med mera		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	15. Program, broschyrer, affischer, annonser och övrigt marknadsföringsmaterial		Se anmärkning							Se 2.3.1 Internt informationsmaterial
0	16. Protokoll från sammanträden, byggmöten, projektmöten etcetera		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	17. Publikationer		Se anmärkning							Se 3.4.1 Ge kommuninformation
0	18. Projektdagbok		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	19. Ritningar, relationsritningar, plan-, fasad- och sektionsritningar		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	20. Slutbesiktningar		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	21.Slutrapport/besiktningsrapport		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	22. Tekniska beskrivningar av projektet		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	23. Pressklipp		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	24. Uppdragshandlingar och projektdirektiv		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	25. Utlåtanden som inhämtats från utomstående		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	Kan ingå som del i samrådsdokumentation i en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken
0	26. Utredningar och förstudier som ligger till grund för projektet		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	27. Utvärderingar		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	28. Övrig dokumentation om projektet		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	Diarieförs om det tillför sakuppgift

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	29. Avtal avseende byggprojekt		Bevaras		Ibinder	Projektledare	Digital		5 år	
0	30. Ansökan och tillstånd för sprängning och för explosiva varor		G i a		Ibinder	Projektledare	Digital			
0	31. Besiktningsprotokoll		Gallras 10 år efter garantitidens utgång		Ibinder	Projektledare	Digital			För byggnader som bedöms ha ett kulturhistoriskt värde bör protokollet bevaras
0	32. Dokumentation avseende instruktioner för drift och underhåll		Se anmärkning		Ibinder	Projektledare	Digital			Vid avslut av projekt bör dessa handlingar överföras till fastighetsavdelningen. Bevaras så länge anläggningen är i drift.
0	33. Ekonomiska kalkyler		Gallras 10 år efter garantitidens utgång		Ibinder	Projektledare	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	34. Icke antagna anbud		Se anmärkning							Se 2.6 Inköp och försäljning
0	35. Information från leverantörer		G i a		Ibinder	Projektledare	Digital			
0	36. Rutinmässig korrespondens		G i a		Ibinder	Projektledare	Digital			
0	37. Sprängjournaler		Gallras 10 år		Ibinder	Projektledare	Digital			
0	38. Tidplan		G 2 år		Ibinder	Projektledare	Digital			Gallras efter garantitidens utgång
0	39. Tjänsteanteckningar och underlag		G i a		Ibinder	Projektledare	Digital			Som inte tillför sakuppgift
40	Övriga ansökningar och tillstånd		G i a		Ibinder	Projektledare	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	4	Samhällsbyggnad	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Byggnader och anläggningar	
Huvudprocess	2	Byggprojekt	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	41. Konsulthandlingar		Se anmärkning		Ibinder	Projektledare	Digital			Bevaras när de rör byggnader av kulturhistoriskt värde som inte får förändras eller rivas. Gallras 10 år efter garantitidens utgång

1

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	1	Risker och sårbarhet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Risk- och sårbarhetsanalys RSA		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	2	Planera krisledning	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ledningsplan (SFS 2006:544)		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1
0	2. Beredskapsplaner på förvaltningar/bolag		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1
0	3. Kriskommunikationsplan		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	3	Utbilda och öva i krisberedskap	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Protokoll och anteckningar som upprättas under övningen.		Se anmärkning		K:	Säkerhetsamordnare	Digital			Gallras om informationen finns med i slutrapporten.
0	2. Dokumentation från övning		Se anmärkning		K:	Säkerhetsamordnare	Digital			Gallras om informationen finns med i slutrapporten.
0	3.Loggbok		Se anmärkning		K:	Säkerhetsamordnare	Digital			Gallras om informationen finns med i slutrapporten.
0	4. Slutrapport		Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	4	Geografiskt områdesansvar	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Dokumentation		Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	5	Rapportera krisberedskap	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Rapporter		Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	6	Stöd vid kriser	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Protokoll och anteckningar		Bevaras		Platina	Säkerhetssamordnare	Digital		5 år	
0	2. Kontaktlista		G i a		K:	Säkerhetssamordnare	Digital			
0	3. Rutiner		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	2	Krisberedskap	
Huvudprocess	8	Kriskommunikation	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Meddelande VMA (varningsmeddelande allmänheten)	D	Bevaras		Platina	Säkerhetssamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	3	Totalförsvar	
Huvudprocess	3	Varningssystem	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Varningsmeddelande		G 6 mån		Blue Idea	Säkerhetssamordnare	Digital			SMS-service vid samhällsstörning

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	4	Hantera krissituationer	
Huvudprocess	1	Krisledningsnämnd	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Planer		Se anmärkning							Se Styrande dokument 1.3.1
0	2. Organisationsschema		Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	
0	3. Protokoll	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	4. Tjänsteskrivelser	D	Bevaras		Platina	Admin avd	Digital		5 år	
0	5. Loggar	D	Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	
0	6. Uppföljningar	D	Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	
0	7. Rapporter	D	Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	
0	8. Dokumentation över ledningscentral		Bevaras		Platina	Säkerhetsamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	4	Hantera krissituationer	
Huvudprocess	1	Krisledningsnämnd	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	9. Kontaktlistor		G i a		K:	Säkerhetsamordnare	Digital			

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	5	Skydd och säkerhet	
Huvudprocess	7	Anmäla till polis	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	4. Polisanmälningar	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	
0	5. Polisanmälningar mot kommunen	D	Bevaras		Platina	KSF	Digital		5 år	När någon polisanmäler kommunen och det inte hör till något annat ärende.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	6	Försäkringar	Ansvar- och olycksfallsförsäkring. Person- och egendomsskada som kan leda till skadestånd eller vara skada som inte täcks av försäkring. Olycksfall elever, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, gode män med flera
Huvudprocess	1	Försäkra personer	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ansvarsförsäkringar person, avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal.
0	2. Olycksfallsförsäkringar, avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	6	Försäkringar	Egna fastigheter eller utrustning, motorfordon
Huvudprocess	2	Försäkra egendom	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Ansvarsförsäkringar, avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal.
0	2. Sakförsäkringar, avtal		Se anmärkning							Se 2.6.4 Förvalta avtal.

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	7	Skade- och tillbudsrapportering	Gäller alla: anställda, elever, förtroendevalda
Huvudprocess	1	Ansvarsskada	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Skadeanmälningar (skador, stölder och ersättningar)		Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	7	Skade- och tillbudsrapportering	
Huvudprocess	2	Egendomsskada	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Skadeanmälningar (skador, stölder och ersättningar)	D	Bevaras		Platina	Resp. avd	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	7	Skade- och tillbudsrapportering	
Huvudprocess	4	Arbetsskada och tillbud	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	2. Inrapportering av tillbud	D	Bevaras	-	Platina	HR AVD	Digital	-	5 år	Gör man en sammanställning över tillbud räcker det att bevara den. Annars ska tillbuden bevaras. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt
0	3. Handlingar rörande arbetsskador/olycksfall eller färdolycksfall	D	Bevaras		Platina	HR AVD	Digital		5 år	Kan bevaras i rehabiliteringsakt. Uppgifter för medarbetare med skyddade personuppgifter hanteras och förvaras på annat sätt ten

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	8	Brottsförebyggande arbete	
Huvudprocess	1	Samverka med polis	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Samverkansavtal		Se anmärkning							Se 1.6.3
0	2. Arbetsordning BRÅ	D	Bevaras		Platina	Säkerhetssamordnare	Digital		5 år	

Informationshanteringsplan för:		Hallsbergs kommun/kommunstyrelsen	
Giltig från: 2024-11-05			
Verksamhetsområde	5	Trygghet och säkerhet	**Beskrivning:**
Processgrupp	8	Brottsförebyggande arbete	
Huvudprocess	2	Mäta trygghet	

D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Handlings-typen	**Rubrik/Namn**	**Registrering**	**Gallras/ Bevaras**	**Sekretess (§)**	**Förvaringsplats**	**Ansvarig för handlingens förvaring**	**Format på handlingen**	**Sortering**	**Överföring till Slut-arkiv**	**Anmärkning**
0	1. Trygghetsmätningar		Bevaras		Platina	Säkerhetssamordnare	Digital		5 år	

Kommunstyrelsen

§ 103 - Reglemente för kommunstyrelsen

(26/KS/167)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för kommunstyrelsen från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

En text läggs till i § 48 angående att kommunstyrelsen har rätt att upplösa utskott som kommunstyrelsen beslutat att inrätta enligt paragrafen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för kommunstyrelsen från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för kommunstyrelsen
- Reglemente för kommunstyrelsen

Paragrafen är justerad

Reglemente för kommunstyrelsen
§ 103
26/KS/167

Reglemente för kommunstyrelsen

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för kommunstyrelsen från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för kommunstyrelsen har några mindre ändringar i formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

2§ - texten gällande kommunövergripande strategiskt miljö- och klimatarbete har flyttats från en egen paragraf till punkt 6 i 2§ eftersom den passar in där bättre.

9-10§§ - Näringsliv och turism samt Kommunikation och information har flyttats upp i dokumentet och blivit nya 9 och 10 §§. Detta på grund av att de passar in bättre där bland övriga ansvarsområden.

11§ - Ett stycke i paragrafen har bytt plats och sista meningen i 5 stycket är ny.

47§ - Paragrafen om kommunstyrelsens arbetsutskott har ändrats så att det endast står det som är speciellt gällande det utskottet. I övrigt hänvisar paragrafen till 48§ om utskott.

48§ - Paragrafen har formulerats om för att se likadan ut i alla nämnders reglementen.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☐Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för kommunstyrelsen

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/167

Reglemente för kommunstyrelsen

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

Styrelsens uppgifter 4
1 § Allmänt om styrelsens uppgifter 4
Lednings-, styr- och uppföljningsfunktion 4
2 § Lednings- och styrfunktionen 4
3 § Uppföljningsfunktionen 6
Delegering från fullmäktige 6
4 § Styrelsens beslutsområden 6
Särskilda uppgifter 7
5 § Fastigheter 7
6 § Fysisk planering 7
7 § Geodata 8
8 § Exploateringsavtal 8
9 § Näringsliv och turism 8
10 § Kommunikation och information 8
11 § Krisledning och höjd beredskap 8
12 § Arbetslöshetsnämnden 9
13 § Arkivmyndighet 9
14 § Anslagstavla och webbplats 9
15 § Författningssamling 9
16 § Styrdokument och handlingar till fullmäktige 9
17 § Upphandling 9
18 § Förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt 9
19 § Delegationsordning 9
20 § Processbehörighet 9
Ekonomi och medelsförvaltning 10
21 § Styrelsens ansvar 10
Företag och stiftelser 10
22 § Styrelsens ansvar 10
Kommunalförbund 11
23 § Styrelsens ansvar 11
Personalpolitik 11
24 § Styrelsens ansvar 11
För styrelsen och nämnderna gemensamma bestämmelser 12
25 § Uppdrag och verksamhet 12
26 § Organisation inom verksamhetsområdet 12
27 § Personalansvar 12

28 § Behandling av personuppgifter 12
29 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 12
30 § Information och samråd 13

Arbetsformer för styrelsen 13

31 § Tidpunkt för sammanträden 13
32 § Kallelse 13
33 § Offentliga sammanträden 14
34 § Sammanträde på distans 14
35 § Närvarorätt 14
36 § Sammansättning 14
37 § Ordföranden 14
38 § Presidium 15
39 § Ersättare för ordföranden och vice ordförandena 15
40 § Kommunalråd 15
41 § Förhinder 15
42 § Ersättares tjänstgöring 16
43 § Jäv, avbruten tjänstgöring 16
44 § Ledamotsinitiativ 16
45 § Reservation 16
46 § Justering av protokollet 16
47 § Arbetsutskott 17
48 § Utskott 17
49 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 17
50 § Delgivningsmottagare 17
51 § Undertecknande av handlingar 17

Styrelsens uppgifter

1 § Allmänt om styrelsens uppgifter

Styrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnder verksamhet (ledningsfunktion). Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund.

Styrelsen ska leda kommunens verksamhet genom att utöva samordnad styrning och leda det arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen (styrfunktion).

Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (uppföljningsfunktion).

Styrelsen ansvarar för i detta reglemente angivna uppgifter jämte sådana uppgifter som inte lagts på annan nämnd (särskilda åliggande). Utöver detta ansvarar styrelsen för de uppgifter som framgår av kommunallagen (2017:725) (KL) och annan lagstiftning.

Lednings-, styr- och uppföljningsfunktion

2 § Lednings- och styrfunktionen

Genom kommunstyrelsens lednings- och styrfunktion ansvarar styrelsen för att leda och styra bland annat:

1. beslut om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens
2. att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls
3. ansvar för kommunens demokratiarbete
4. personalpolitik
5. strategiska ansvaret för kommunens folkhälsoarbete
6. kommunövergripande strategiskt miljö- och klimatarbete
7. den översiktliga planeringen av användning av mark och vatten
8. mark- och bostadspolitiken och se till att en tillfredställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas
9. arbetet med att reformera det kommunala regelbeståndet
10. arbetet med att effektivisera administrationen

11. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd
12. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut
13. ha ett övergripande ansvar för interna säkerhetsfrågor i kommunen
14. ha ett förvaltningsansvar för kommunövergripande IT-system samt drift och underhåll av växel och telefoni
15. hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs
16. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder
17. ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar
18. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningschefer
19. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare
20. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med KL
21. verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat.

Om fullmäktige inte har beslutat något annat, avgör styrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas.

Styrelsen får uppdra åt förtroendevald eller åt någon annan anställd att besluta om remiss av sådana ärenden.

Styrelsen ska vidare med uppmärksamhet följa

1. miljö- och naturvårdspolitiken och verka för en god miljö i kommunen
2. socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål uppfylls
3. den kommunala hälso- och sjukvården och verka för en god kommunal hälso- och sjukvård
4. skolväsendet och verka för att skollagstiftningens mål kan uppfyllas
5. kultur- och fritidsverksamheten så att fullmäktiges mål kan uppnås
6. vad som sker i omvärlden så att denna omvärldsbevakning i både nationellt och internationellt avseende kommer kommunen tillgodo.

3 § Uppföljningsfunktionen

Styrelsen ska

1. övervaka att av fullmäktige fastställda kvalitetskrav, mål, riktlinjer och program för verksamheten samt ekonomi följs upp i nämnderna
2. övervaka att kommunens löpande förvaltning i övrigt sköts lagligt och ekonomiskt
3. följa hur den interna kontrollen sköts i nämnderna
4. två gånger per år rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens verksamheter utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret
5. inom ramen för sin uppsiktsplikt övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv samt
6. inför varje fullmäktigesammanträde lämna fullmäktige en redovisning över de motioner som kommit in till fullmäktige samt redovisning över de motioner som inte handlagts

Delegering från fullmäktige

4 § Styrelsens beslutsområden

Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden:

1. upptagande av lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt
2. ingå borgen till stöd för bostadsbyggande i Hallsbergs Bostads AB (HBAB) och Hallsbergs Bostadsstiftelse (Hallbo) regi samt borgen för verksamheten i Hallsbergs Kommunhus AB och till det bolaget knutna dotterbolag, samt borgen till övriga bolag som kommunen äger
3. på begäran av nämnd omfördela medel som anslagits till nämnden inom den budgeterade verksamhetsvolymen och av fullmäktige fastställd beloppsram och andra riktlinjer
4. utarrendera, hyra ut eller på annat sätt upplåta kommunen tillhörig fast egendom
5. köp, försäljning, markanvisning, byte av fastigheter, strategiska fastighetsinnehav och avtal om fastighetsreglering, allt inom fullmäktige fastställd kostnadsram och andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt
6. besluta om antagande av sådan detaljplan eller sådana områdesbestämmelser som inte är av stor vikt eller har principiell betydelse

7. i mål och ärenden där styrelsen för kommunens talan, med för kommunen bindande verkan, träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal
8. tillstånd att använda kommunens heraldiska vapen
9. avgivande av yttranden enligt kamerabevakningslagen (2018:1200)
10. tillfälligt uthyra eller annars upplåta fastighet som används för styrelsen verksamhet

Styrelsen beslutar också om yttranden som ankommer på fullmäktige när dessa inte är av principiell betydelse eller när tiden inte medger att yttrandet behandlas av fullmäktige. Styrelsen ska om möjligt samråda med berörd nämnd vid handläggning av yttrandet.

Särskilda uppgifter

5 § Fastigheter

Styrelsen ansvarar för köp, försäljning, byte av fastigheter, strategiska fastighetsinnehav, markreserv och exploateringsfastigheter, samt avtal om fastighetsreglering av fastighet eller del av fastighet inom av fullmäktige fastställd kostnadsram och eventuellt andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt. Styrelsen kan dock besluta om att delegera beslutanderätten i ovanstående ärenden.

Styrelsen ska inom ramen för sitt ansvar för det strategiska arbetet med kommunens fastighetsinnehav utföra följande:

1. i samarbete med förvaltningarna arbeta med långsiktiga och årliga planer för lokalbehovet
2. vara projektägare för ny-, till- och ombyggnad av fastigheter av strategisk karaktär
3. förvalta kommunens strategiska markreserv, såsom tomträtter, arrenden av mark, jakt och fiske
4. bevaka kommunens intresse i ärenden angående fastighetsbildning och fastighetsbestämning samt rättigheter och belastningar i fastigheterna
5. utse ombud för kommunen vid förrättning hos fastighetsbildningsmyndigheten med behörighet att å kommunens vägnar ansöka om sådan förrättning och att företräda kommunen vid förrättningen.

6 § Fysisk planering

Styrelsen ansvarar för beslut och beredning av ärenden inom den fysiska planeringen.

7 § Geodata

Styrelsen ansvarar för kommunens geodata.

8 § Exploateringsavtal

Styrelsen ansvarar för upprättandet av exploateringsavtal, strategiska markfrågor och exploateringsverksamheten samt vara huvudman för försäljning av tomter för småhus.

9 § Näringsliv och turism

Styrelsen ansvarar för näringslivs- och turismfrågor och ansvarar för åtgärder för att allmänt främja sysselsättningen och näringslivet i kommunen.

10 § Kommunikation och information

Styrelsen är ansvarig för

1. informationshantering
2. marknadsföring
3. övergripande kommungemensamma interna och externa kommunikationsfrågor.

11 § Krisledning och höjd beredskap

Kommunfullmäktige utser ledamöter i krisledningsnämnd och ska fullgöra lagstadgade uppgifter under extraordinära händelser i fredstid enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Krisledningsnämnden ska sammankallas på begäran av ordförande, varefter nämnden kan besluta om att krisledningsnämnden ska träda i funktion.

Krisledningsnämnden har rätt att överta beslutanderätt från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som nämnden finner nödvändigt i den uppkomna krisen. Krisledningsnämnden kan dock endast ta över beslutanderätt i den omfattning som är nödvändig med hänsyn till den uppkomna händelsens omfattning och art.

Krisledningsnämndens verksamhet regleras i särskilt reglemente.

Under höjd beredskap ansvarar styrelsen för ledning av det civila försvaret som kommunen ska bedriva enligt i 3 kap. i LEH. Kommunstyrelsen ska också verka för att aktörer inom kommunens gränser samverkar i enlighet med 4 kap. LEH.

Styrelsen ansvarar för den verksamhet som framgår av 7 § lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.

Styrelsen utser ledamot/ledamöter till hemvärnsråd enligt § 11 i hemvärnsförordningen (1997:146).

12 § Arbetslöshetsnämnden

Styrelsen är arbetslöshetsnämnd enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

13 § Arkivmyndighet

Styrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i av fullmäktige antaget arkivreglemente.

14 § Anslagstavla och webbplats

Styrelsen ansvarar för kommunens digitala anslagstavla.

Styrelsen samordnar innehållet i och ansvarar för kommunens externa och interna webbplats.

15 § Författningssamling

Styrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

16 § Styrdokument och handlingar till fullmäktige

Styrelsen är ansvarig för att revidering av kommunens styrdokument sker enligt ordning samt att ta fram fullmäktiges handlingar.

17 § Upphandling

Styrelsen ansvarar för att inom ramen för av fullmäktige beslutade medel och inom ramen för övriga bestämmelser för inköp, göra nödvändig upphandling av material, varor och tjänster inom nämnderna och de kommunala bolagen.

18 § Förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt

Styrelsen ansvarar för de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

19 § Delegationsordning

Styrelsen upprättar och beslutar om delegationsordning inom styrelsens ansvarsområde.

20 § Processbehörighet

Styrelsen får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Detta gäller också mål där någon har begärt laglighetsprövning av fullmäktiges beslut, om inte fullmäktige beslutar att själv föra talan i målet.

Ekonomi och medelsförvaltning

21 § Styrelsens ansvar

Styrelsen ska

1. ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade föreskrifter för denna, medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt att vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fodringar
2. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning, i denna uppgift ingår bl.a. att
   - underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom
   - se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett
   - handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden
   - svara för kommunens investeringsplanering
3. upprätta förslag till budget i enlighet med KL
4. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning
5. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning
6. i enlighet med fullmäktiges särskilda föreskrifter förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

Företag och stiftelser

22 § Styrelsens ansvar

Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen
2. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade
3. ansvara för regelbundna möten mellan styrelsen och företagsledningarna/stiftelserna

4. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3-6 §§ KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i
5. årligen besluta pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslut ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder
6. svara för att tillvarata kommunens intressen i vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

Kommunalförbund

23 § Styrelsens ansvar

Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Personalpolitik

24 § Styrelsens ansvar

Styrelsen är kommunens personalorgan och ansvarar för kommunens samlade arbetsgivarpolitik.

Styrelsen är anställningsmyndighet och arbetsgivare för kommunens samtliga anställda.

Styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl.a. att

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
2. förhandla å kommunens vägnar enligt lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11-14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområde
3. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare
4. besluta om stridsåtgärd
5. lämna uppdrag enlig 6 kap 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

För styrelsen och nämnderna gemensamma bestämmelser

25 § Uppdrag och verksamhet

Styrelsen ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Styrelsen ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt att verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

26 § Organisation inom verksamhetsområdet

Styrelsen ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

27 § Personalansvar

Styrelsen har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 24 § i detta reglemente.

28 § Behandling av personuppgifter

Styrelsen är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom styrelsens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Styrelsen utser dataskyddsombud.

29 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Styrelsen ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Styrelsen ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem i reglemente och genom finansbemyndigande.

Styrelsen ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Styrelsen ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

30 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Styrelsen beslutar om formerna för samrådet.

Arbetsformer för styrelsen

31 § Tidpunkt för sammanträden

Styrelsen sammanträder på dag och tid som styrelsen bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av styrelsens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

32 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

33 § Offentliga sammanträden

Styrelsen får besluta om offentliga sammanträden.

34 § Sammanträde på distans

Styrelsen får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till kommunsekreteraren. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Styrelsen får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen.

35 § Närvarorätt

Styrelsen får medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i styrelsen att närvara vid sammanträde med styrelsen för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om styrelsen beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Styrelsen får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid styrelsens sammanträden.

36 § Sammansättning

Styrelsen består av 15 ledamöter och 15 ersättare.

37 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

1. leda styrelsens arbete och sammanträden
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
3. kalla ersättare
4. inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i styrelsen vid behov är beredda
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i styrelsen
6. att bevaka att styrelsens beslut verkställs.

Det åligger också särskilt kommunstyrelsens ordförande att

1. närmast under styrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling, ekonomiska intressen, effektivisering i verksamheterna samt att ta initiativ i dessa frågor
3. främja samverkan mellan styrelsen, kommunens övriga nämnder och fullmäktige
4. representera styrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte styrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.

38 § Presidium

Styrelsens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

39 § Ersättare för ordföranden och vice ordförandena

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller del av sammanträde, får styrelsen utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i styrelsen längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

40 § Kommunalråd

Sedan val av styrelse skett utser fullmäktige bland styrelsens ledamöter det antal kommunalråd som fullmäktige anser är nödvändigt. Fullmäktige beslutar om kommunalrådens ansvarsområden.

Styrelsens ordförande ska också vara kommunalråd.

Kommunalråd får närvara och delta i överläggningar vid sammanträden i nämnder med tillhörande utskott och beredningar. Kommunalråd har dock inte rätt att delta i beslut, såvida rådet inte är ordförande, ledamot eller tjänstgörande ersättare vid det sammanträde som den närvarar vid. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

41 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till kommunsekreteraren eller någon

annan anställd vid styrelsekansliet. Styrelsekansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

42 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt in i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

43 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

44 § Ledamotsinitiativ

Ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde kan väcka ett ärende genom ledamotsinitiativ. Initiativet ska innehålla ledamotens namn och partitillhörighet och lämnas in skriftligt senast två arbetsdagar innan det sammanträde där initiativet ska anmälas. Initiativet måste hålla sig inom styrelsens ansvarsområde och vara av sådan karaktär att beslutet normalt sett tas i den instansen.

Styrelsen beslutar på sammanträdet om ärendet ska beredas eller inte. Inget beredningstvång finns, såvida inte ärendet gäller myndighetsutövning. Ärendet kan avgöras vid samma sammanträde som det anmäls om styrelsen anser att den inte behöver något ytterligare underlag för att kunna ta beslut.

45 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

46 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Styrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

47 § Arbetsutskott

Styrelsen ska ha ett arbetsutskott. Arbetsutskottet ska bestå av fem ledamöter vilka utses av kommunfullmäktige. Fullmäktige utser även en ordförande och två vice ordföranden bland ledamöterna i utskottet.

Utskottet är krisledningsnämnd och dess verksamhet regleras i särskilt reglemente.

För arbetsutskottet gäller vad som sägs i 49 § stycke 3–6 om utskott.

48 § Utskott

Styrelsen får besluta om inrättande av andra utskott. För det fall styrelsen inrättar sådana utskott gäller vad som nedan sägs om utskott. Styrelsen får besluta om att upplösa sådana utskott om styrelsen själv har inrättat.

Utskottets ledamöter utses av styrelsen. Styrelsen väljer för den tid styrelsen bestämmer bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får nämnden utse annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Utskottet sammanträder på dag och tid som utskottet bestämmer. Sammanträden kan också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst två ledamöter begär det.

Utskottet får handlägga ärenden när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.

De ärenden som ska avgöras i styrelsen i dess helhet ska beredas av utskottet om beredning behövs. Ordförande eller kommundirektör överlämnar sådana ärenden till utskottet. När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

49 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Styrelsen ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

50 § Delgivningsmottagare

Delgivning med styrelsen sker med ordföranden, kommundirektör eller annan anställd som styrelsen beslutar.

51 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från styrelsen ska på styrelsen vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av annan anställd. Vid förhinder

för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som styrelsen utser.

Styrelsen får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteperson att enligt av styrelsens lämnade direktiv underteckna handlingar på styrelsens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 104 - Reglemente för bildningsnämnden

(26/KS/168)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för bildningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

En text läggs till i § 25 angående att nämnden har rätt att upplösa utskott som nämnden beslutat att inrätta enligt paragrafen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för bildningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för bildningsnämnden
- Reglemente för bildningsnämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för bildningsnämnden
§ 104
26/KS/168

Reglemente för bildningsnämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för bildningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för bildningsnämnden har några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

1§ - ändring av formulering från obligatorisk grundsärskola till anpassad grundskola. En mening om att bildningsnämnden är vårdgivare för elevhälsans medicinska insatser har lagts till. Under uppgifter som särskilt åligger nämnden har punkt 7 plockats bort då innehållet var samma som i 2 § om processbehörighet.

25 § - första stycket i paragrafen har tagits bort i och med ett önskemål om att ta bort kultur- och fritidsutskottet. I och med detta tas utskottet bort från och med årsskiftet 26/27.

Paragraferna om utskott och beredning har slagits ihop till en paragraf. Paragraferna hette tidigare utskott, utskotts ordförande, utskottens sammanträden samt beredning men informationen finns nu i § 25 som heter utskott.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för bildningsnämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Bildningsnämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/168

Reglemente för bildningsnämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 § Ansvarsområde 4
2 § Processbehörighet 5
3 § Uppdrag och verksamhet 5
4 § Organisation inom verksamhetsområdet 5
5 § Personalansvar 5
6 § Behandling av personuppgifter 5
7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 5
8 § Information och samråd 6
9 § Delegering från fullmäktige 6
10 § Tidpunkt för sammanträden 6
11 § Kallelse 7
12 § Offentliga sammanträden 7
13 § Sammanträde på distans 7
14 § Närvarorätt 8
15 § Sammansättning 8
16 § Ordföranden 8
17 § Presidium 8
18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 9
19 § Förhinder 9
20 § Ersättares tjänstgöring 9
21 § Jäv, avbruten tjänstgöring 9
22 § Ledamotsinitiativ 10
23 § Reservation 10
24 § Justering av protokollet 10
25 § Utskott 10
26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 11
27 § Delgivningsmottagare 11

28 § Undertecknande av handlingar 11

1 § Ansvarsområde

Nämnden har till uppgift att svara för kommunens uppgifter vad avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, pedagogisk omsorg, förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola i enlighet med skollagen. Nämnden utgör också vårdgivare för elevhälsans medicinska insats.

Nämnden ansvarar även för

1. kommunens kulturskoleverksamhet
2. kulturfrågor inklusive den kulturverksamhet i kommunen som inte sköts av annan
3. kommunala fritidsgårdar och barn- och ungdomsarrangemang samt annan sådan verksamhet som inte sköts av annan
4. samverkan med övrig kommunal verksamhet samt kommunalförbund i barn- och ungdomsfrågor
5. kommunens arbete med föreningslivets alla delar i kommunen i syfte att skapa goda förutsättningar för dess olika delar
6. fördelning av aktivitetsbidrag och liknande bidrag till föreningar samt bidrag till studieförbund
7. verksamheten i kommunens idrotts- och fritidsanläggningar
8. bokningar av kommunens skol-och kulturlokaler samt fritidsanläggningar
9. kommunens uppgifter enligt lotterilagen
10. beslut om fördelning av stipendier och andra utmärkelser inom nämndens verksamhetsområde.

Särskilt åligger det även nämnden att

1. verka för att samråd sker med dem som nyttjar nämndens tjänster
2. information ges till allmänheten om nämndens verksamhet
3. vid fullföljandet av sina uppgifter samverka med styrelsen och övriga nämnder till exempel genom att ställa personal till förfogande för deltagande i projektgrupper och utredningar
4. inom sitt verksamhetsområde eftersträva samverkan med andra kommuner, regionen, andra offentliga organ, kommunens näringsliv, föreningar och organisationer
5. följa kommunens fysiska planering och verksamhetsplanering och därvid ta de initiativ som erfordras för att främja ansvarsområdets behov av infrastrukturanläggningar, lokaler och verksamheter
6. besluta om utdelning ur fonder i enlighet med donationsföreskrifter
7. för kommunens räkning sluta upphandlingsavtal inom fullmäktige anvisat område

8. ansvara för arbetet med reformering av regelbeståndet och utveckling inom nämndens verksamhetsområde
9. upprätta och besluta om delegationsordning inom nämndens ansvarsområde.

2 § Processbehörighet

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

3 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt att verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

4 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

5 § Personalansvar

Nämnden har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 24 § i kommunstyrelsens reglemente.

6 § Behandling av personuppgifter

Nämnden är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom nämndens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Nämnden utser dataskyddsombud.

7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem i reglemente och genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

8 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

9 § Delegering från fullmäktige

Det åligger nämnden att tillfälligt uthyra eller annars upplåta fastighet som används för nämndens verksamhet.

10 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

11 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

12 § Offentliga sammanträden

Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

13 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

14 § Närvarorätt

Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

15 § Sammansättning

Nämnden består 11 ledamöter och 11 ersättare.

16 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

- leda nämndens arbete och sammanträden
- kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
- kalla ersättare
- inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
- se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
- bevaka att nämndens beslut verkställs.

17 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga i presidiets uppgifter.

19 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

20 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättare i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

21 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

22 § Ledamotsinitiativ

Ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde kan väcka ett ärende genom ledamotsinitiativ. Initiativet ska innehålla ledamotens namn och partitillhörighet och lämnas in skriftligt senast två arbetsdagar innan det sammanträde där initiativet ska anmälas. Initiativet måste hålla sig inom nämndens ansvarsområde och vara av sådan karaktär att beslutet normalt sett tas i den instansen.

Nämnden beslutar på sammanträdet om ärendet ska beredas eller inte. Inget beredningstvång finns, såvida inte ärendet gäller myndighetsutövning. Ärendet kan avgöras vid samma sammanträde som det anmäls om nämnden anser att den inte behöver något ytterligare underlag för att kunna ta beslut.

23 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

24 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

25 § Utskott

Nämnden får besluta om inrättande av utskott. För det fall nämnden inrättar sådana utskott gäller vad som nedan sägs om utskott. Nämnden får besluta om att upplösa sådana utskott om nämnden själv har inrättat.

Utskottets ledamöter utses av nämnden. Nämnden väljer för den tid nämnden bestämmer bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid, får nämnden utse annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Utskottet sammanträder på dag och tid som utskottet bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst två ledamöter begär det.

Utskottet får handlägga ärenden när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.

De ärenden som ska avgöras av nämnden i dess helhet ska beredas av utskottet om beredning behövs. När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

27 § Delgivningsmottagare

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

28 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden bestämmer. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 105 - Reglemente för drift- och servicenämnden

(26/KS/169)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för drift- och servicenämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

En text läggs till i § 25 angående att nämnden har rätt att upplösa utskott som nämnden beslutat att inrätta enligt paragrafen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för drift- och servicenämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för drift- och servicenämnden
- Reglemente för drift- och servicenämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för drift- och servicenämnden
§ 105
26/KS/169

Reglemente för drift- och servicenämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för drift- och servicenämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för drift- och servicenämnden har några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

1§ - Under planering, utförande och förvaltning har punkt 14 plockats bort där det stod om rätten att ansöka om stats- och andra bidrag då detta anses ligga på respektive verksamhet ändå. Under delen där uppgifter som särskilt åligger nämnden står uppradade har punkt 1 delats upp till två punkter. Båda dessa ändringar har gjorts för att följa samma form som övriga reglementen.

Paragraferna om utskott och beredning har slagits ihop till en paragraf. Paragraferna hette tidigare utskott, utskotts ordförande, utskottens sammanträden samt beredning men informationen finns nu i § 25 som heter utskott.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för drift- och servicenämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Drift- och servicenämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/169

Reglemente för drift- och servicenämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 § Ansvarsområde 4
Myndighetsutövning 4
Planering, utförande och förvaltning 4
2 § Processbehörighet 6
3 § Uppdrag och verksamhet 6
4 § Organisation inom verksamhetsområdet 6
5 § Personalansvar 6
6 § Behandling av personuppgifter 6
7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 7
8 § Information och samråd 7
9 § Delegering från fullmäktige 7
10 § Tidpunkt för sammanträden 7
11 § Kallelse 8
12 § Offentliga sammanträden 8
13 § Sammanträde på distans 8
14 § Närvarorätt 9
15 § Sammansättning 9
16 § Ordföranden 9
17 § Presidium 10
18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 10
19 § Förhinder 10
20 § Ersättares tjänstgöring 10
21 § Jäv, avbruten tjänstgöring 11
22 § Ledamotsinitiativ 11
23 § Reservation 11
24 § Justering av protokollet 11
25 § Utskott 11

26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.....12

27 § Delgivningsmottagare.....12

28 § Undertecknande av handlingar 12

1 § Ansvarsområde

Myndighetsutövning

Nämnden har till uppgift att ansvara för att

1. fullgöra de lagreglerade uppgifter enligt trafikförordningen som ankommer på kommunen
2. fullgöra kommunens lagreglerade uppgifter inom Plan- och bygglagen
3. fullgöra kommunens lagreglerade uppgifter inom miljö-, hälso- och livsmedelslagstiftningen
4. fullgöra kommunens lagreglerade uppgifter inom lag om kommunal parkeringsövervakning samt lag om kontrollavgift vid olovlig parkering
5. fullgöra kommunens lagreglerade uppgifter inom lag med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning
6. tillsyn enligt lagen om sprängämnesprekursorer
7. fullgöra kommunens uppgifter inom vatten- och avloppsreningsverksamhet
8. tillämpa av kommunfullmäktige fastställda taxor samt allmänna bestämmelser, reglementen och dylikt för de kommunala anläggningar som ingår i nämndens ansvarsområde
9. enligt av kommunfullmäktige fastställda grunder besluta om bidrag till enskilda vägar och till vägsamfälligheter
10. upplåta offentlig plats för särskilda ändamål
11. fullgöra kommunens lagreglerade uppgifter inom lag och förordning om flyttning av fordon i vissa fall
12. bereda och besluta om bostadsanpassningsärenden
13. bereda och besluta om parkeringstillstånd för rörelsehindrade
14. bereda och besluta om dispenser och tillstånd gällande trafik och parkering
15. bereda och besluta om ledningsärenden och grävtillstånd
16. vid jävssituation överlämna ärendet till myndighetsnämnden.

Planering, utförande och förvaltning

Nämnden ansvarar för

1. att vara huvudman enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster
2. att på kommunstyrelsens uppdrag förvalta det strategiska fastighetsinnehavet och ge förslag på förändringar i detta innehav
3. kommunens fastighetsförvaltning

4. att till gagn för en sund fastighetsförvaltning besluta om rivning av byggnad som är olämplig att bevara och där det kulturhistoriska värdet av bevarandet inte överväger
5. kommunens kost- och måltidsverksamhet
6. kommunens lokalvård
7. kommunens fordonsförvaltning
8. trafiksäkerhetsarbete och trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder
9. förvaltning av kommunens gator, vägar, vägbelysning, parker och offentliga platser
10. att inom ramen för av fullmäktige anvisade medel anta entreprenör för byggnads-, reparations-, anläggnings- och underhållsarbeten
11. klimat- och energirådgivning och bevakning av klimat-, miljö- och energifrågor
12. att upprätta förslag till åtgärder för främjande av energihushållning inom nämndens verksamhetsområde
13. försörjning av vatten och avlopp till enskilda förbrukare
14. att genom avtal eller tillämpning av bestämmelserna i plan- och byggnadslagen, fastighetsbildningslagen, anläggnings- eller ledningsrättslagen bevilja kommunen rätt till servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt i annan tillhörig fastighet och medverka till ändring eller upphävande av sådan rätt till nytta för fastigheter som ligger inom nämndens ansvar
15. att genom avtal eller tillämpning av bestämmelserna i fastighetsbildnings-anläggnings- eller ledningsrättslagen belasta kommunens mark med servitut, ledningsrätt eller nyttjanderätt för ledning, rätt till väg, eller rätt till anläggning enligt fastställd detaljplan och medverka till ändring eller upphävning av sådan rätt avseende fastigheter som ligger inom nämndens ansvarsområde.

Det åligger särskilt även nämnden att

1. verka för att samråd sker med de som nyttjar nämndens tjänster
2. information ges till allmänheten om nämndens verksamhet
3. vid fullföljandet av sina uppgifter samverka med kommunstyrelsen och övriga nämnder till exempel genom att ställa personal till förfogande för deltagande i projektgrupper och utredningar
4. inom sitt verksamhetsområde eftersträva samverkan med andra kommuner, regionen, andra offentliga organ, kommunens näringsliv samt föreningar och organisationer

5. följa kommunens fysiska planering och verksamhetsplanering och därvid ta de initiativ som erfordras för att främja ansvarsområdets behov av infrastrukturanläggningar, lokaler och verksamhet
6. verka för bevarande, vård och lämplig användning av byggnader, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt eller estetiskt värde
7. för kommunens räkning sluta upphandlingsavtal inom av fullmäktige anvisat område
8. ansvara för arbetet med reformering av regelbeståndet och utveckling av brukarinflytandet inom nämndens verksamhetsområde
9. upprätta och besluta om delegationsordning inom nämndens ansvarsområde.

2 § Processbehörighet

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

3 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt att verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

4 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

5 § Personalansvar

Nämnden har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 24 § i kommunstyrelsens reglemente.

6 § Behandling av personuppgifter

Nämnden är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom nämndens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska

och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Nämnden utser dataskyddsombud.

7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem i reglemente och genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

8 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

9 § Delegering från fullmäktige

Det åligger nämnden att tillfälligt uthyra eller annars upplåta fastighet som används för nämndens verksamhet

10 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

11 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet, senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

12 § Offentliga sammanträden

Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

13 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och

bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

14 § Närvarorätt

Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

15 § Sammansättning

Nämnden består 11 ledamöter och 11 ersättare.

16 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

- leda nämndens arbete och sammanträden
- kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
- kalla ersättare
- inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
- se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
- bevaka att nämndens beslut verkställs.

17 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

19 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

20 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättare i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

21 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

22 § Ledamotsinitiativ

Ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde kan väcka ett ärende genom ledamotsinitiativ. Initiativet ska innehålla ledamotens namn och partitillhörighet och lämnas in skriftligt senast två arbetsdagar innan det sammanträde där initiativet ska anmälas. Initiativet måste hålla sig inom nämndens ansvarsområde och vara av sådan karaktär att beslutet normalt sett tas i den instansen.

Nämnden beslutar på sammanträdet om ärendet ska beredas eller inte. Inget beredningstvång finns, såvida inte ärendet gäller myndighetsutövning. Ärendet kan avgöras vid samma sammanträde som det anmäls om nämnden anser att den inte behöver något ytterligare underlag för att kunna ta beslut.

23 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

24 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

25 § Utskott

Nämnden får besluta om inrättande av utskott. För det fall nämnden inrättar sådana utskott gäller vad som nedan sägs om utskott. Nämnden får besluta om att upplösa sådana utskott om nämnden själv har inrättat.

Utskottets ledamöter utses av nämnden. Nämnden väljer för den tid nämnden bestämmer bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får nämnden utse annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Utskottet sammanträder på dag och tid som utskottet bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst två ledamöter begär det.

Utskottet får handlägga ärenden när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.

De ärenden som ska avgöras av nämnden i dess helhet ska beredas av utskottet om beredning behövs. När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

27 § Delgivningsmottagare

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

28 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden utser. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 106 - Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden

(26/KS/170)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

En text läggs till i § 25 angående att nämnden har rätt att upplösa utskott som nämnden beslutat att inrätta enligt paragrafen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden
- Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden
§ 106
26/KS/170

Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för social- och arbetsmarknadsnämnden har några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

1 § - I punkt 20 har gårdsförsäljning lagts till. Punkt 25 om folkhälsofrågor har tagits bort eftersom det övergripande ansvaret för detta ligger på kommunstyrelsen men samtliga nämnder ska arbeta med dessa frågor kopplat till sina verksamheter. Under uppgifter som särskilt åligger nämnden har punkt 7 plockats bort då innehållet var samma som i 2 § om processbehörighet.

25 § - Namnet på nämndens utskott har ändrats från individ- och familjeutskott till individutskott.

Paragraferna om utskott och beredning har slagits ihop till en paragraf. Paragraferna hette tidigare utskott, utskotts ordförande, utskottens sammanträden samt beredning men informationen finns nu i § 25 som heter utskott.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Social- och arbetsmarknadsnämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/170

Reglemente för social- och arbetsmarknadsnämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 § Ansvarsområde 3
2 § Processbehörighet 4
3 § Uppdrag och verksamhet 4
4 § Organisation inom verksamhetsområdet 5
5 § Personalansvar 5
6 § Behandling av personuppgifter 5
7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 5
8 § Information och samråd 5
9 § Delegering från fullmäktige 6
10 § Tidpunkt för sammanträden 6
11 § Kallelse 6
12 § Offentliga sammanträden 7
13 § Sammanträde på distans 7
14 § Närvarorätt 7
15 § Sammansättning 7
16 § Ordföranden 8
17 § Presidium 8
18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 8
19 § Förhinder 8
20 § Ersättares tjänstgöring 9
21 § Jäv, avbruten tjänstgöring 9
22 § Ledamotsinitiativ 9
23 § Reservation 9
24 § Justering av protokollet 10
25 § Utskott 10
26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 10
27 § Delgivningsmottagare 10
28 § Undertecknande av handlingar 11

1 § Ansvarsområde

Nämnden har till uppgift att svara för kommunens uppgifter inom socialtjänsten enligt följande lagstiftning och kommunens uppgifter inom följande verksamhetsområden:

1. socialtjänstlagen
2. hälso- och sjukvårdslagen
3. patientsäkerhetslagen
4. lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
5. lagen om vård av unga
6. lagen om omhändertagande av missbrukare
7. begravningslagen
8. brottsbalken
9. lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare
10. föräldrabalken (de uppgifter som inte fullgörs av överförmyndarnämnden)
11. äktenskapsbalken
12. socialförsäkringsbalken
13. körkortslagen
14. lagen om anordnande av visst automatspel
15. lagen om offentligt biträde
16. adoptionsärenden
17. familjerätten
18. öppenvård av missbrukare
19. handläggning av dödsboansökningar
20. handläggning av serveringstillstånd, gårdsförsäljning och tillsyn över dessa enligt alkohollagen
21. tillstånd och tillsyn över försäljning av tobak enligt tobakslagen och lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare
22. tillsyn över försäljning av receptfria läkemedel på uppdrag av läkemedelsverket
23. arbetsmarknadsverksamhet
24. flyktingmottagande
25. ansvara för hälso- och sjukvård till och med sjuksköterskenivå inom sitt område

26. kommunala pensionärsrådet (KPR) och kommunala rådet för funktionsrättsfrågor (KFR). Social- och arbetsmarknadsnämndens ordförande ska vara ordförande i KPR och KFR.

Särskilt åligger det även nämnden att

1. verka för att samråd sker med dem som nyttjar nämndens tjänster
2. information ges till allmänheten om nämndens verksamhet
3. vid fullföljandet av sina uppgifter samverka med styrelsen och övriga nämnder till exempel genom att ställa personal till förfogande för deltagande i projektgrupper och utredningar
4. inom sitt verksamhetsområde eftersträva samverkan med andra kommuner, regionen, andra offentliga organ, kommunens näringsliv, föreningar och organisationer
5. följa kommunens fysiska planering och verksamhetsplanering och därvid ta de initiativ som erfordras för att främja ansvarsområdets behov av infrastrukturanläggningar, lokaler och verksamheter
6. besluta om utdelning ur fonder i enlighet med donationsföreskrifter
7. för kommunens räkning sluta upphandlingsavtal inom fullmäktige anvisat område
8. ansvara för arbetet med reformering av regelbeståndet, utveckling samt brukarinflytandet inom nämndens verksamhetsområde
9. upprätta och besluta om delegationsordning inom nämndens ansvarsområde.

2 § Processbehörighet

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

3 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt att verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

4 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

5 § Personalansvar

Nämnden har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 24 § i kommunstyrelsens reglemente.

6 § Behandling av personuppgifter

Nämnden är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom nämndens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Nämnden utser dataskyddsombud.

7 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem i reglemente och genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

8 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

9 § Delegering från fullmäktige

Det åligger nämnden att tillfälligt uthyra eller annars upplåta fastighet som används för nämndens verksamhet.

10 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

11 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

12 § Offentliga sammanträden

Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

13 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

14 § Närvarorätt

Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

15 § Sammansättning

Nämnden består 11 ledamöter och 11 ersättare.

16 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

1. leda nämndens arbete och sammanträden
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
3. kalla ersättare
4. inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
6. bevaka att nämndens beslut verkställs.

17 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

18 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

19 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

20 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

21 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

22 § Ledamotsinitiativ

Ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde kan väcka ett ärende genom ledamotsinitiativ. Initiativet ska innehålla ledamotens namn och partitillhörighet och lämnas in skriftligt senast två arbetsdagar innan det sammanträde där initiativet ska anmälas. Initiativet måste hålla sig inom nämndens ansvarsområde och vara av sådan karaktär att beslutet normalt sett tas i den instansen.

Nämnden beslutar på sammanträdet om ärendet ska beredas eller inte. Inget beredningstvång finns, såvida inte ärendet gäller myndighetsutövning. Ärendet kan avgöras vid samma sammanträde som det anmäls om nämnden anser att den inte behöver något ytterligare underlag för att kunna ta beslut.

23 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

24 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

25 § Utskott

Nämnden ska ha ett individutskott som fattar beslut i de ärenden som nämnden bestämmer. Utskottet ska ha fem ledamöter. Nämnden får besluta om att upplösa sådana utskott om nämnden själv har inrättat.

Nämnden får besluta om inrättande av andra utskott. För det fall nämnden inrättar sådana utskott gäller vad som nedan sägs om utskott.

Utskottets ledamöter utses av nämnden. Nämnden väljer för den tid nämnden bestämmer bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får nämnden utse annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Utskottet sammanträder på dag och tid som utskottet bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst två ledamöter begär det.

Utskottet får handlägga ärenden när fler än hälften av ledamöterna är närvarande.

De ärenden som ska avgöras av nämnden i dess helhet ska beredas av utskottet om beredning behövs. När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

26 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

27 § Delgivningsmottagare

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

28 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden bestämmer. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 107 - Reglemente för valnämnden

(26/KS/171)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för valnämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för valnämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för valnämnden
- Reglemente för valnämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för valnämnden
§ 107
26/KS/171

Reglemente för valnämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för valnämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för valnämnden har endast några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. I övrigt har reglementet samma innehåll som tidigare.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för valnämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Valnämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/171

Reglemente för valnämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 § Ansvarsområde 3
2 § Processbehörighet 3
3 § Uppdrag och verksamhet 3
4 § Organisation inom verksamhetsområdet 3
5 § Behandling av personuppgifter 3
6 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 4
7 § Information och samråd 4
8 § Tidpunkt för sammanträden 4
9 § Kallelse 5
10 § Offentliga sammanträden 5
11 § Sammanträde på distans 5
12 § Närvarorätt 6
13 § Sammansättning 6
14 § Ordföranden 6
15 § Presidium 6
16 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 7
17 § Förhinder 7
18 § Ersättares tjänstgöring 7
19 § Jäv, avbruten tjänstgöring 7
20 § Ledamotsinitiativ 8
21 § Reservation 8
22 § Justering av protokollet 8
23 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 8
24 § Delgivning 8
25 § Undertecknande av handlingar 9

1 § Ansvarsområde

Nämnden har till uppgift att ansvara för kommunens uppgifter vad avser allmänna val och folkomröstningar och vad som i lag sägs om valnämnd.

Nämnden ska också svara för

1. informationsverksamhet inom sitt verksamhetsområde
2. effektivisera administrationen inom sitt verksamhetsområde
3. att eftersträva ökat valdeltagande
4. vården av nämndens arkiv
5. underhåll och förvaltning av lös egendom inom sitt verksamhetsområde
6. investeringar i lös egendom inom sitt verksamhetsområde inom ramen för beviljade anslag.

2 § Processbehörighet

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

3 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra. Nämnden ska även verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

4 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning, samt andra lagar och författningar för verksamheten.

5 § Behandling av personuppgifter

Nämnden är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom nämndens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Nämnden utser dataskyddsombud.

6 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem i reglemente och genom finansbemyndigande.

Nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

7 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

8 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det, eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extrainsatta sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

9 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

10 § Offentliga sammanträden

Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

11 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

12 § Närvarorätt

Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar, rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

13 § Sammansättning

Nämnden består av det antal ledamöter och ersättare som fullmäktige beslutat.

14 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

1. leda nämndens arbete och sammanträden
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
3. kalla ersättare
4. inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
6. bevaka att nämndens beslut verkställs.

15 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

16 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde, eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid, fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

17 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde, eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

18 § Ersättares tjänstgöring

Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt in i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte väljs proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättare i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad i protokollet.

En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

19 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot eller ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

20 § Ledamotsinitiativ

Ledamöter och ersättare som tjänstgör vid ett sammanträde kan väcka ett ärende genom ledamotsinitiativ. Initiativet ska innehålla ledamotens namn och partitillhörighet och lämnas in skriftligt senast två arbetsdagar innan det sammanträde där initiativet ska anmälas. Initiativet måste hålla sig inom nämndens ansvarsområde och vara av sådan karaktär att beslutet normalt sett tas i den instansen.

Nämnden beslutar på sammanträdet om ärendet ska beredas eller inte. Inget beredningstvång finns, såvida inte ärendet gäller myndighetsutövning. Ärendet kan avgöras vid samma sammanträde som det anmäls om nämnden anser att den inte behöver något ytterligare underlag för att kunna ta beslut.

21 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

22 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

23 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

24 § Delgivning

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

25 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden bestämmer. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteperson att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning får därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 108 - Reglemente för myndighetsnämnden

(26/KS/173)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för myndighetsnämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för myndighetsnämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för myndighetsnämnden
- Reglemente för myndighetsnämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för myndighetsnämnden
§ 108
26/KS/173

Reglemente för myndighetsnämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss i nämnden och nämnden hade inga synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för myndighetsnämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för myndighetsnämnden har endast några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. I övrigt har reglementet samma innehåll som tidigare.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för myndighetsnämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Myndighetsnämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/173

Reglemente för myndighetsnämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 § Ansvarsområde 3
2 § Processbehörighet 3
3 § Uppdrag och verksamhet 3
4 § Organisation inom verksamhetsområdet 3
5 § Behandling av personuppgifter 3
6 § Information och samråd 3
7 § Tidpunkt för sammanträden 4
8 § Kallelse 4
9 § Offentliga sammanträden 4
10 § Sammanträde på distans 5
11 § Närvarorätt 5
12 § Sammansättning 5
13 § Ordföranden 5
14 § Presidium 6
15 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 6
16 § Förhinder 6
17 § Jäv, avbruten tjänstgöring 6
18 § Reservation 7
19 § Justering av protokollet 7
20 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 7
21 § Delgivning 7
22 § Undertecknande av handlingar 7

1 § Ansvarsområde

Nämnden ska fatta beslut i de frågor som innebär myndighetsutövning i ärenden inom de ansvarsområden som drift- och servicenämnden normalt sett ansvarar för enligt sitt reglemente, men där handläggning och beslut av drift- och servicenämnden skulle ge upphov till jäv eller jävsliknande situationer.

2 § Processbehörighet

Nämnden får själv, eller genom ombud, föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

3 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

4 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

5 § Behandling av personuppgifter

Nämnden är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom nämndens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Nämnden utser dataskyddsombud.

6 § Information och samråd

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

7 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det, eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordföranden om tidpunkten för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde, eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförande.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in, eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot snarast underrättas om beslutet.

8 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde, ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet, senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

9 § Offentliga sammanträden

Nämnden får besluta om offentliga sammanträden.

10 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

11 § Närvarorätt

Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver, om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar, rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald, som inte är ledamot eller ersättare i nämnden, att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

12 § Sammansättning

Nämnden består av tre ledamöter.

Nämnden har inga ersättare.

13 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

1. leda nämndens arbete och sammanträden
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
3. inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
4. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden

5. bevaka att nämndens beslut verkställs.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande, att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

14 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande och vice ordförande.

Vice ordföranden ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

15 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde, eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga i presidiets uppgifter.

16 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde, eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli.

17 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

18 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

19 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

20 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

21 § Delgivning

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

22 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden bestämmer. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteperson att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav, undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommunstyrelsen

§ 109 - Reglemente för krisledningsnämnden

(26/KS/172)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för krisledningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för krisledningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för krisledningsnämnden
- Reglemente för krisledningsnämnden

Paragrafen är justerad

Reglemente för krisledningsnämnden
§ 109
26/KS/172

Reglemente för krisledningsnämnden

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för krisledningsnämnden från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för krisledningsnämnden har några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

I 1-2 §§ har stycken lagts till och flyttats. I 1 § är första stycket nytt. I 2 § är andra och tredje styckena nya och fjärde stycket är flyttat från 1 §.

4 § om processbehörighet är ny i krisledningsnämndens reglemente men står i övriga nämnders reglementen.

Tidigare 14 § om krigsplacering har tagits bort på grund av att det saknas förutsättning för att krigsplacera politiker eftersom det saknas både anställningsavtal som grund och lagstöd i lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

I 15 § har sista stycket lags till om möjlighet för ordförande att fatta brådskande beslut.

I 16 § har sista stycket lagts till angående att förste vice ordförande träder in som ordförande om ordinarie ordförande har förhinder.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för krisledningsnämnden

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Krisledningsnämnden
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/172

Reglemente för krisledningsnämnden

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 2
1 § Ansvarsområde 3
2 § Uppdrag och verksamhet 3
3 § Organisation inom verksamhetsområdet 3
4 § Processbehörighet 3
5 § Behandling av personuppgifter 4
6 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige 4
7 § Information och samråd 4
8 § Tidpunkt för sammanträden 4
9 § Kallelse 5
10 § Brådskande beslut 5
11 § Anmälan av beslut 5
12 § Sammanträde på distans 5
13 § Närvarorätt 6
14 § Sammansättning 6
15 § Ordföranden 6
16 § Presidium 7
17 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden 7
18 § Förhinder 7
19 § Jäv, avbruten tjänstgöring 7
20 § Reservation 8
21 § Justering av protokollet 8
22 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m. 8
23 § Delgivningsmottagare 8
24 § Undertecknande av handlingar 8
25 § Diarium och arkiv 8
26 § Återgång till normal verksamhet 9

1 § Ansvarsområde

Krisledningsnämndens ansvarsområde och uppgifter regleras av detta reglemente och av lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

En extraordinär händelse är en större händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver skyndsamma insatser.

Delegationer som den ordinarie nämnden beslutat att ge till tjänstepersoner fortsätter att gälla, även under ledning av krisledningsnämnden, såvida inte nämnden beslutar annat.

2 § Uppdrag och verksamhet

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde följa vad som anges i lag eller annan författning. Nämnden ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller annat särskilt beslut – har bestämt att nämnden ska fullgöra, samt att verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och riktlinjer.

Krisledningsnämnden ska fullgöra den politiska ledningsfunktionen som enligt LEH ankommer på kommunen vid extraordinära händelser i fredstid.

Nämnden ska inom kommunens geografiska område verka för att de åtgärder som vidtas av olika aktörer för krishantering och informationen till allmänheten under en extraordinär händelse i fredstid samordnas.

Nämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen i den omfattning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art eller omfattning. Ett sådant beslut ska omgående anmälas till den nämnd som berörs.

3 § Organisation inom verksamhetsområdet

Nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn av fullmäktige fastställda mål.

4 § Processbehörighet

Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt ansvarsområde.

5 § Behandling av personuppgifter

Kommunstyrelsen är personuppgiftsansvarig för krisledningsnämndens personuppgiftsbehandling.

6 § Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige

Nämnden ska en gång per år redovisa till fullmäktige om den verksamhet som bedrivits.

Nämnden ska vid redovisningen redogöra för hur uppdrag som delegerats till dem har fullgjorts.

Redovisning ska ske skriftligen enligt riktlinjer som fastställts av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnden ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

7 § Information och samråd

Om det är möjligt bör nämnden samråda med ordförande eller annan ur presidiet i berörd nämnd innan beslut om övertagande av verksamhetsområden fattas. I vissa fall kan kraven på skyndsamhet göra samråd omöjligt.

Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

8 § Tidpunkt för sammanträden

Nämnden sammanträder på dag och tid som ordförande bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordförande se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

9 § Kallelse

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordföranden kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast fyra dagar innan sammanträdesdagen. Undantag gäller vid extraordinär händelse då kallelse ska ske enligt speciallag.

Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

10 § Brådskande beslut

Ordföranden eller vid förhinder av denne, förste vice ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska snarast anmälas till nämnden.

11 § Anmälan av beslut

Alla beslut som fattas av nämnden ska dokumenteras och föredras på nästkommande fullmäktigesammanträde.

12 § Sammanträde på distans

Nämnden får om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och

bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor.

Ledamot som deltar på distans ansvarar för att lokalen som används är så avskild att inga obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast tre dagar i förväg anmäla detta till nämndens sekreterare. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i nämnden.

13 § Närvarorätt

Styrelsens ordförande har rätt att närvara vid nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver om särskilda skäl föreligger för detta, medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Här utöver får nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

14 § Sammansättning

Nämnden består av fem ledamöter.

15 § Ordföranden

Det åligger ordföranden att

- i händelse av extraordinär händelse låta nämnden träda i funktion. Vid förhinder för denne tas detta beslut av förste vice ordförande. Om både ordförande och vice ordförande har förhinder får nämnden sammankallas av enskild ledamot. Nämnden ska då kollegialt besluta om den ska träda i funktion.
- leda nämndens arbete och sammanträden
- kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente
- inför sammanträden se till att ärendena som ska behandlas i nämnden vid behov är beredda
- se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i nämnden
- bevaka att nämndens beslut verkställs.

- fatta beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan inväntas. Sådana beslut ska därefter snarast anmälas till nämnden.

16 § Presidium

Nämndens presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Vice ordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Har ordföranden förhinder träder förste vice ordförande in i dennes ställe.

17 § Ersättare för ordföranden och vice ordföranden

Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller del av sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

18 § Förhinder

En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid aktuellt nämndkansli.

19 § Jäv, avbruten tjänstgöring

En ledamot som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

20 § Reservation

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra detta skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren samma dag som sammanträdet hållits.

21 § Justering av protokollet

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

22 § Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.

Nämnden ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnden ska underrätta styrelsen så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

23 § Delgivningsmottagare

Delgivning med nämnden sker med ordföranden, förvaltningschef eller annan anställd som nämnden beslutar.

24 § Undertecknande av handlingar

Skrivelser, avtal och andra handlingar från nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som nämnden utser. Vid förhinder för ordföranden inträder vice ordföranden och förhinder för denne, den ledamot som nämnden utser.

Nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av nämndens lämnade direktiv underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

25 § Diarium och arkiv

Handlingar som inkommer till nämnden och som inte är av ringa betydelse ska genast diarieföras.

Protokoll, handlingar och diarium ska hållas så ordnade att de är tillgängliga för allmänheten i enlighet med bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Nämndens arkiv ska vårdas i enlighet med arkivlagen och kommunens arkivreglemente

26 § Återgång till normal verksamhet

När förhållanden medger det ska nämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder ska återgå till ordinarie nämnd.

Styrelsen eller fullmäktige får besluta att nämnden ska träda ur funktion. Om sådant beslut fattas återgår de verksamhetsområden som nämnden har övertagit till ordinarie nämnd.

Kommunstyrelsen

§ 110 - Reglemente för revisionen

(26/KS/174)

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss hos revisorerna och de hade en synpunkt som lagts till i förslaget och redovisas nedan under ärendet.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) deltar inte i beslut i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för revisionen från och med 1 januari 2027.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Lena Fagerlund föredrar ärendet.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för revisionen från och med 1 januari 2027.

Beslutsunderlag

- TS Reglemente för revisionen
- Reglemente för revisionen

Paragrafen är justerad

Reglemente för revisionen
§ 110
26/KS/174

Reglemente för revisionen

Ärendebeskrivning

Inför mandatperioden 2027-2030 har reglementena för kommunens nämnder samt revisionen setts över och reviderats. Ändringarna föreslås gälla från 1 januari 2027 när den nya mandatperioden inleds. Reglementet har varit på remiss hos revisorerna och de hade en synpunkt som lagts till i förslaget och redovisas nedan under ärendet.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att anta reglemente för revisionen från och med 1 januari 2027.

Ärendet

I reglementet för revisionen har några mindre ändringar av formuleringar gjorts i texten. Utöver det har följande ändringar gjorts:

7 § - Ordet *grupper* har lagts till i sista meningen, i enlighet med SKRs förslag, för att förtydliga texten.

35 § - Ny paragraf. Har inte reglerats i revisorernas reglemente tidigare men finns med i förslaget från SKR.

Utöver detta hade revisorerna en synpunkt angående 15 § där ordet godkända har tagits bort enligt deras önskemål. Det är numera endast auktoriserade revisorer som kan väljas till de uppdrag som anges i paragrafen, inte godkända revisorer.

☐Barnkonsekvensanalys är utförd och redovisas i tjänsteskrivelsen eller i bilaga

☒Vid prövning av barnets bästa är bedömningen att ärendet som ska beslutas inte rör barn.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Reglemente för revisionen

Beslutad av Kommunfullmäktige: 2026-XX-XX
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Revisionen
Dokumentansvarig: Kommunstyrelseförvaltningen, Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 26/KS/174

Reglemente för revisionen

Reglemente
Reglerar en nämnds ansvarsområden och uppgifter.

HALLSBERGS KOMMUN

Innehållsförteckning

Revisionens roll och uppdrag 4
1 § Roll och uppdrag 4
2 § Formell reglering 4
Revisorernas antal och organisation 5
3 § Antal revisorer 5
4 § Organisation 5
5 § Lekmannarevisorer/revisorer i kommunens företag 5
6 § Sammankallande/ ordförande 5
7 § Uppdragstid 6
Revisorernas sakkunniga biträden 6
8 § Sakkunniga biträden 6
9 § Sakkunnigas rätt till upplysningar 6
Revision av kommunala företag m.m. 6
10 § Kommunala företag och stiftelser 6
11 § Kommunalförbund 6
12 § Samordningsförbund 6
13 § Övriga 6
Tillkommande uppdrag 7
14 § Granskning av donationsstiftelser 7
15 § Upphandling 7
16 § Yttranderätt 7
Revisorernas ekonomi och förvaltning 7
17 § Beredning av revisorernas budget 7
18 § Lekmannarevisorernas budget 7
19 § Revisorernas förvaltningsbeslut 7
20 § Granskning av revisorernas ekonomi och förvaltning 7
Revisorernas sammankomster och sammanträden 7
21 § Revisorernas sammankomster och sammanträden 7
22 § Minnesanteckningar 8
23 § Protokoll 8
24 § Skrivelse från revisorerna 8
Revisorerna och fullmäktige 8
25 § Revisorerna och fullmäktiges presidium 8
26 § Revisorerna och fullmäktige 8
27 § Revisorernas initiativrätt och obligatorisk rapportering 8
Revisionsplan 9

28 § Årlig revisionsplan 9
29 § Verksamhetsberättelse 9

Revisorernas rapportering....9

30 § Löpande rapportering 9
31 § Uttalande delårsrapport....9
32 § Revisionsberättelse 9
33 § Granskningsrapporter 9

Revisorernas behandling av personuppgifter....10

34 § Behandling av personuppgifter 10

Revisionens roll och uppdrag

1 § Roll och uppdrag

Revisorerna och de sakkunniga som dessa anlitar (revisionen) är fullmäktiges och ytterst medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll av den verksamhet som bedrivs i styrelser, nämnder, fullmäktigeberedningar och kommunens företag. Revisionen fyller en viktig funktion i den lokala självstyrelsen. Granskningen bidrar till legitimitet och förtroende åt verksamheten, samtidigt som den kan synliggöra och förmedla väsentlig och nödvändig kritik. Granskningen kan också generera bidrag till förbättring och utveckling.

Den övergripande revisionsuppgiften är att granska om verksamheten följer och uppnår fullmäktiges beslut och mål, att detta sker inom givna ekonomiska ramar och andra förutsättningar samt med en tillräcklig styrning och kontroll. Revisorerna har också uppgiften att granska verksamheten i kommunens företag, genom de lekmannarevisorer och revisorer som fullmäktige utser i företagen.

Att vara revisor och lekmannarevisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten.

Revisorerna lämnar varje år en revisionsberättelse till fullmäktige. I revisionsberättelsen redogör revisorerna för resultatet av sin granskning och lämnar ett särskilt utlåtande där de föreslår att ansvarsfrihet ska beviljas eller nekas. Revisorerna kan också rikta anmärkningar i sin revisionsberättelse. På motsvarande sätt rapporterar lekmannarevisorerna och revisorer i företagen, med granskningsrapporter och revisionsberättelser.

2 § Formell reglering

För revisionsverksamheten gäller bestämmelser i lag, god revisionssed, detta reglemente samt utfärdade ägardirektiv för kommunens företag.

Den kommunala revisionen regleras i kommunallagen, främst i kapitel 12. Lekmannarevisionen regleras i aktiebolagslagen kapitel 10. Regler för revision finns också i lagstiftning för andra företagsformer till exempel stiftelser.

Förbundsordningen i kommunal- och regionförbund ger de grundläggande förutsättningarna för det aktuella förbundet.

Revisionsarbetet i kommunen ska bedrivas med utgångspunkt från den goda sed som senast uttolkad och uttryckt i skriften *God revisionssed i kommunal*

verksamhet[1]. God revisionssed i kommunal verksamhet är de föredömliga och goda principer, förhållnings- och tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna när kommunal revision utförs. God revisionssed i kommunal verksamhet utgår från kommunala sektorns förhållanden.

När revisorerna beslutar om sin förvaltning och om jäv gäller i tillämpliga delar också regelverket för beslutfattande med mera i kommunallagen och kommunens nämndreglemente.

Revisorerna verkar i övrigt under den lagstiftning som gäller i offentlig verksamhet: tryckfrihetsförordning, offentlighets- och sekretesslag, förvaltningslag, dataskyddsförordning, lagen om offentlig upphandling med flera. Revisorerna ska också följa kommunövergripande riktlinjer från fullmäktige.

Revisonen granskar verksamhet som i sin tur är reglerad i speciallagstiftning, som revisorerna behöver ha kunskap om, för insikt om hur dessa styr och påverkar de organ revisorerna granskar.

Revisorernas antal och organisation

3 § Antal revisorer

Kommunen har sex stycken revisorer som efter allmänna val utses av fullmäktige för en mandatperiod.

Om en revisor avgår, eller uppdraget på något sätt upphör under mandatperioden, förrättar fullmäktige fyllnadsval så snart som möjligt.

4 § Organisation

Revisorerna arbetar med hela granskningsuppdraget i en samlad revision.

5 § Lekmannarevisorer/revisorer i kommunens företag

Bland kommunens revisorer utser fullmäktige lekmannarevisorer och suppleanter till kommunens aktiebolag, samt revisorer med suppleanter i kommunala stiftelser i det antal som fastställs för varje enskilt företag.

6 § Sammankallande/ ordförande

Fullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer en ordförande, en vice ordförande och andre vice ordförande. Rollen som ordförande innebär att vara sammankallande och leda gemensamma sammankomster och sammanträden.

[1] Sveriges Kommuner och Landsting (2018). *God revisionssed i kommunal verksamhet*

7 § Uppdragstid

Fullmäktige väljer revisorerna för en mandatperiod. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet har avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelse. Det första året i mandatperioden inleds därför med dubbla grupper revisorer.

Revisorernas sakkunniga biträden

8 § Sakkunniga biträden

Revisorerna och lekmannarevisorerna anlitar själva sakkunniga till sin granskning i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionssed.

Vid upphandling tillämpas kommunens riktlinjer för upphandlingar. Revisorerna och lekmannarevisorerna beslutar själva om upphandling.

9 § Sakkunnigas rätt till upplysningar

Bestämmelser i kommunallagen, aktiebolagslagen och stiftelselagen om revisorernas rätt till upplysningar gäller också de sakkunniga som biträder revisorerna och lekmannarevisorerna.

Revision av kommunala företag m.m.

10 § Kommunala företag och stiftelser

Revisionen av kommunen omfattar även kommunala företag där fullmäktige utser lekmannarevisor. Fullmäktige utser förtroendevalda revisorer och auktoriserad revisor för Hallsbergs bostadsstiftelse (Hallbo).

11 § Kommunalförbund

Inom kommunalförbunden Nerikes Brandkår, Sydnärkes Kommunalförbund och Sydnärkes Utbildningsförbund utser fullmäktige en revisor.

12 § Samordningsförbund

För Samordningsförbundet Sydnärke ska medlemskommunerna gemensamt utse en revisor.

13 § Övriga

Andra företag och organisationer där kommunen har intresse följs av kommunens revisorer.

Tillkommande uppdrag

14 § Granskning av donationsstiftelser

Utöver lagstadgade uppdrag svarar revisorerna för granskningen av till kommunen lämnade donationsstiftelser.

15 § Upphandling

Kommunens revisorer föreslår, efter upphandling, auktoriserade revisorer till kommunens företag.

16 § Yttranderätt

I ärenden som avser och berör revision har revisorerna rätt att yttra sig.

Revisorernas ekonomi och förvaltning

17 § Beredning av revisorernas budget

Fullmäktiges presidium upprättar förslag till budget för revisorerna, lekmannarevisorerna och av fullmäktige utsedda revisorer i stiftelser.

18 § Lekmannarevisorernas budget

De kommunala bolagen svarar för kostnaderna för lekmannarevisorerna. Av fullmäktige utsedda revisorer i stiftelser samt sakkunniga biträden till dessa svarar stiftelserna för kostnaden.

19 § Revisorernas förvaltningsbeslut

För att besluta i ärenden om sin förvaltning och om jäv sammanträder revisorerna enligt de regler som gäller för kommunal nämnd.

20 § Granskning av revisorernas ekonomi och förvaltning

Revisorernas räkenskaper och förvaltning granskas av den/de som fullmäktiges presidium utser.

Revisorerna lämnar de upplysningar och material som begärs för denna granskning.

Revisorernas sammankomster och sammanträden

21 § Revisorernas sammankomster och sammanträden

Ordföranden kallar revisorerna till sammankomster i granskningsarbetet och till sammanträden i ärenden om sin förvaltning och om jäv. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

Ordföranden får även kalla sakkunniga och andra experter samt förtroendevalda i fullmäktigeberedningar och nämnder till dessa sammankomster.

Revisor får om särskilda skäl föreligger delta i sammankomst eller sammanträde på distans. Revisor som önskar delta på distans anmäler detta till ordföranden som avgör om så är möjligt. Deltagande på distans kan endast ske om det finns ljud- och bildöverföring i realtid och på ett sådant sätt att alla närvarande kan se och höra varandra på lika villkor.

22 § Minnesanteckningar

Minnesanteckningar ska föras vid revisorernas sammankomster i granskningsarbetet. Ordförande ansvarar för att anteckningar upprättas.

23 § Protokoll

De beslut som revisorerna fattar om sin förvaltning och om jäv ska tas upp i protokoll. Ordföranden ansvarar för att protokoll upprättas.

Protokollet justeras av ordförande och ytterligare en revisor. Revisorerna kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt innan revisorerna justerar den.

24 § Skrivelse från revisorerna

En skrivelse (eller motsvarande) i revisorernas namn i granskningsarbetet fordrar att alla revisorer är eniga om innehållet. Skrivelsen ska undertecknas av ordföranden och ytterligare en person som revisorerna utser.

Revisorerna och fullmäktige

25 § Revisorerna och fullmäktiges presidium

Revisorerna och fullmäktiges presidium har regelbundna överläggningar, minst 2 gånger per år.

26 § Revisorerna och fullmäktige

Revisorerna närvarar på fullmäktiges möten för att på fullmäktiges eller revisorernas initiativ informera om revisionen samt besvara frågor.

27 § Revisorernas initiativrätt och obligatorisk rapportering

Revisorerna kan initiera ärende i fullmäktige med anledning av sin granskning och om sin förvaltning, när de bedömer att så behövs. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling så snart som möjligt, efter att beredning skett.

Revisorerna kan initiera ärende i nämnder och styrelser med anledning av sin granskning när de bedömer att så behövs. Nämndens ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling så snart som möjligt.

Revisorerna rapporterar till ansvarig nämnd om de i sin granskning funnit misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär eller att allmän förvaltningsdomstols avgörande har åsidosatts. Om berörd nämnd inte vidtar tillfredställande åtgärder med anledning därav rapporterar revisorerna till fullmäktige. Fullmäktiges ordförande svarar för att sådana ärenden tas upp till behandling, så snart som möjligt, efter att beredning skett.

Revisionsplan

28 § Årlig revisionsplan

Varje år utarbetar och fastställer revisorerna en revisionsplan efter genomförd väsentlighets- och riskanalys.

29 § Verksamhetsberättelse

Sista året i mandatperioden ska en sammanfattning av revisorernas granskningsinsatser dokumenteras i en verksamhetsberättelse. Synpunkter och förslag till åtgärder som kommit fram i genomförda granskningar, åtgärder som berörda nämnder vidtagit, samt de förslag till åtgärder som revisorerna föreslagit men inte åtgärdats av berörd styrelse och nämnd ska framgå i verksamhetsberättelsen.

Revisorernas rapportering

30 § Löpande rapportering

Revisonens granskningar behandlas löpande av fullmäktige. Detta uppfyller även kravet i kommunallagen att de sakkunnigas rapporter ska fogas till revisionsberättelsen. I revisionsberättelsen förtecknas de rapporter som förmedlats till fullmäktige och som formellt hör till revisionsberättelsen.

31 § Uttalande delårsrapport

Revisorernas utlåtande om måluppfyllelse i samband med delårsrapport, lämnas senast oktober varje år till fullmäktige inför deras behandling av delårsrapporten.

32 § Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt fullmäktige bestämmer. Till revisionsberättelsen fogas en sammanfattande redogörelse för resultatet av revisorernas granskning.

33 § Granskningsrapporter

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter ska lämnas till fullmäktige vid den tidpunkt som fullmäktige bestämmer.

Revisorernas behandling av personuppgifter

34 § Behandling av personuppgifter

Revisorerna är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftshantering som sker inom revisionens verksamhetsområde. Ansvaret innebär att genomföra tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Revisionen utser dataskyddsombud.

Revisorernas arkiv

35 § Revisorernas arkiv

För vården av revisorernas arkiv gäller bestämmelserna i arkivlagen och i av fullmäktige fastställt arkivreglemente.

Kommunstyrelsen

§ 111 - Svar på motion - Informera om återvandringsbidraget

(25/KS/188)

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion avseende information om återvandringsbidraget. Från den 1 januari 2026 höjdes återvandringsbidraget varav Sverigedemokraterna yrkade om följande:
Att kommunledningen uppdras att genomföra ett möte med nationell samordnare gällande vad Hallsbergs kommun kan göra för att öka den frivilliga återvandringen.

Att utifrån de inhämtade kunskaperna från mötet med den nationella samordnaren genomföra en kampanj i Hallsbergs kommun för att öka den frivilliga återvandringen.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.
Propositionsordning
Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.
Reservationer
Oscar Lundqvist (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Reservationer

Oscar Lundqvist (SD), Johnny Ring (SD) och Viktoria Svanberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag

- Motion - Informera om återvandringsbidraget
- Svar på motion - Informera om återvandringsbidraget

Paragrafen är justerad

Svar på motion - Informera om återvandringsbidraget

§ 111

25/KS/188

Motion

Informera om återvandringsbidraget

För personer som saknar förutsättningar eller vilja att integrera sig i Sverige och Hallsbergs kommun är återvandring den bästa lösningen för både individen och för samhället. För att citera Ludvig Aspling (SD) så är det ”helt koko” att tacka nej till det erbjudna mötet med nationella samordnaren Teresa Zetterblad som kommunledningen, via Magnus Andersson (S), nu har gjort. Även Hallsbergs kommun har problem med invandrare som inte vill integrera sig, där en av lösningarna på detta är just återvandring via det nya återvandringsbidraget.

Från och med 1 januari 2026 kommer återvandringsbidraget att höjas till:

- **350 000 kronor för personer över 18 år.**
- **25 000 kronor för personer under 18 år.**
- **Högst 500 000 kronor för makar eller sambor.**
- **Högst 600 000 kronor per hushåll.**

Denna förändring av bidraget och förbättrade möjligheten är av intresse för invandrare i Hallsbergs kommun att få ta dela av. Möjligheten att återvandra är frivilligt. Kommunstyret vill ofta påpeka Hallsbergs kommuns förträfflighet, samtidigt ger man sken av en rädsla att personer ska lämna Hallsbergs kommun och Sverige om de får vetskap om detta bidrag. Eftersom Hallsbergs kommun är en sådan felfri kommun så lär ju inte en enda invandrare vilja lämna kommunen eller landet, men vi har åtminstone fullgjort vår plikt att hålla våra invånare välinformerade. Precis som Olof Palme (S) påpekade vikten av.

Med anledning av detta yrkar vi:

- **Att kommunledningen uppdras att genomföra ett möte med nationella samordnaren Teresa Zetterblad gällande vad Hallsbergs kommun kan göra för att öka den frivilliga återvandringen.**
- **Att utifrån de inhämtade kunskaperna från mötet med den nationella samordnaren genomföra en kampanj i Hallsbergs kommun för att öka den frivilliga återvandringen.**

För Sverigedemokraterna i Hallsbergs kommun:

Oscar Lundqvist (SD)
Oppositionsråd

Jimmy Olsson (SD)
Andre vice ordförande

Elin Jensen (SD)
Ledamot

Viktoria Svanberg (SD)
Ledamot

Johnny Ring (SD)
Ledamot

Pierre Weigl (SD)
Ledamot

Sverigedemokraterna Hallsberg
Organisationsnummer: 802462-3715
Östra Storgatan 2, 694 31 Hallsberg
E-post: hallsberg@sd.se

Dnr: 25/KS/186

Svar på motion – Informera om återvandringsbidraget

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion avseende information om återvandringsbidraget. Från den 1 januari 2026 höjdes återvandringsbidraget varav Sverigedemokraterna yrkade om följande:

Att kommunledningen uppdras att genomföra ett möte med nationell samordnare gällande vad Hallsbergs kommun kan göra för att öka den frivilliga återvandringen.

Att utifrån de inhämtade kunskaperna från mötet med den nationella samordnaren genomföra en kampanj i Hallsbergs kommun för att öka den frivilliga återvandringen.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Utredning

Återvandringsbidraget är en statlig stödform som handläggs och administreras av Migrationsverket. Myndigheten har även i uppdrag att genomföra informationsinsatser riktade till de personer som omfattas av möjligheten att ansöka om bidraget.

Kommunen har ingen formell roll i prövning, beslut eller utbetalning av återvandringsbidrag. Information om villkor, ansökningsförfarande och övriga frågor tillhandahålls genom Migrationsverkets ordinarie verksamhet. I Hallsbergs kommun ansvarar arbetsmarknad- och integrationsenheten för aktuell information om återvandringsbidrag vilket även inkluderar hur man går tillväga för att ansöka. Den information som kommunen lämnar utgår från Migrationsverkets samlade underlag. Kommunens arbete med information om återvandringsbidrag överensstämmer med länets övriga kommuner. Hallsbergs kommun fortsätter att följa utveckling kring Migrationsverkets uppdrag om informationsinsatser och tillhörande informationsmaterial.

Mot bakgrund av att informationsansvaret redan ligger på statlig myndighet bedöms det inte finnas skäl för kommunen att genomföra särskilda informationskampanjer i syfte att öka den frivilliga återvandringen. Därmed bedöms inte heller ett särskilt uppdrag att genomföra möte med nationell samordnare vara nödvändigt. I övrigt följer alltid Hallsbergs kommun ny lagstiftning.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Jaana Jansson
Förvaltningschef

Bilagor

Motion – Informera om återvandringsbidraget

Version 1.0

Kommunstyrelsen

§ 112 - Svar på motion - Folkomrösta om att återbygga Folkets Hus

(25/KS/186)

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion om att hålla en folkomröstning angående att Hallsbergs kommun ska återbygga Folkets hus. Svaret har beretts av administrativa avdelningen.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.
Propositionsordning
Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.
Reservationer
Oscar Lundqvist (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.

Förvaltningen kommer att förtydliga i svaret angående rivningen av Folkets hus i Hallsberg.

Propositionsordning

Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Reservationer

Oscar Lundqvist (SD), Johnny Ring (SD) och Viktoria Svanberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag

- Motion - Folkomrösta om att återbygga Folkets Hus
- Svar på motion - Folkomrösta om att återbygga Folkets hus

Paragrafen är justerad

Svar på motion - Folkomrösta om att återbygga Folkets Hus

§ 112

25/KS/186

Motion

Folkomrösta om att återbygga Folkets Hus

Det har nu gått 11 år sedan Folkets Hus och välkända ”Grottan” revs i Hallsberg. Inför valet 2022 gav Socialdemokraterna sken om att ett nytt Folkets Hus var på ingång. Detta har inte blivit verklighet och det var heller egentligen inte aktuellt när kommunledningen valde att kommunicera ut det. I dagligt tal var det utspelet att beskriva som ”valfläsk”. Många har därmed uttryckt välförståelig besvikelse sedan dess. Men med över ett decennium i ryggen sedan rivningen av Folkets Hus uppkommer frågan om intresset för ett nytt Folkets Hus är en viktig fråga för invånarna i Hallsbergs kommun eller ej.

För att få ett tydligt svar på frågan om kommunen ska återbygga Folkets Hus, så vill Sverigedemokraterna låta folket rösta om saken. En folkomröstning är som välbekant endast vägledande och resultatet är inte bindande. Ett svar från väljarna skulle därmed vägleda kommunen om detta är en fråga som ska prioriteras eller begravas för gott, för i dagsläget lever frågan i limbo och det är läge att ta sig ur det stadiet.

Med anledning av detta yrkar vi:

- **Att i samband med ordinarie val år 2026 hålla en folkomröstning om Hallsbergs kommun ska återbygga Folkets Hus.**

För Sverigedemokraterna i Hallsbergs kommun:

Oscar Lundqvist (SD)
Oppositionsråd

Jimmy Olsson (SD)
Andre vice ordförande

Johnny Ring (SD)
Ledamot

Pierre Weigl (SD)
Ledamot

Sverigedemokraterna Hallsberg
Organisationsnummer: 802462-3715
Östra Storgatan 2, 694 31 Hallsberg
E-post: hallsberg@sd.se

Dnr: 25/KS/186

Svar på motion – Folkomrösta om att återbygga Folkets hus

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion om att hålla en folkomröstning angående att Hallsbergs kommun ska återbygga Folkets hus. Svaret har beretts av administrativa avdelningen.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Utredning

Folkets hus-föreningen i Hallsbergs egen fastighet revs 2014 på grund av fastigheten bedömdes vara i ett allt för dåligt skick för att rusta upp i förhållande till den kostnadsbedömning som gjordes då. Folkets hus-föreningen har därefter fortsatt att bedriva viss verksamhet i Alléskolans aula. Där har man under åren hyrt ut lokaler, arrangerat möten och erbjudit möjlighet till bio.

Folkets hus-föreningen säger sig själva vara nöjda med sina lokaler för den verksamhet som de bedriver idag. Föreningen äger själv frågan om var de bedriver sin verksamhet, så även frågan om val av lokal eller val om att bygga nytt. Dessa frågor är inte kommunens att driva, men i dialog med föreningen bör man framgent beakta om det finns intresse från deras sida att vara hyresgäst vid en eventuell nybyggnation. Det åligger föreningen själv att besluta om detta, precis som för övriga föreningar i Hallsberg som beslutar vart de vill bedriva sin verksamhet.

Någon folkomröstning om detta är därför inte aktuell eftersom frågan inte ligger hos kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Motion – Folkomrösta om att återbygga folkets hus

Kommunstyrelsen

§ 113 - Svar på motion - Folkomrösta om Vätternvatten AB

(25/KS/187)

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion om att hålla en folkomröstning angående att Hallsbergs kommun ska avveckla sitt deltagande i Vätternvatten AB. Svaret har beretts av administrativa avdelningen.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.
Propositionsordning
Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.
Reservationer
Oscar Lundqvist (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Oscar Lundqvist (SD) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande ställer förslagen om att avslå eller bifalla motionen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Reservationer

Oscar Lundqvist (SD), Johnny Ring (SD) och Viktoria Svanberg (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Beslutsunderlag

- Motion - Folkomrösta om Vätternvatten
- Svar på motion - Folkomrösta om Vätternvatten AB

Paragrafen är justerad

Svar på motion - Folkomrösta om Vätternvatten AB
§ 113
25/KS/187

Motion

Folkomrösta om Vätternvatten

Vätternvatten är som bekant ett samarbetsprojekt och kommunalt bolag som ägs och hanteras av Örebro kommun, Kumla kommun, Hallsbergs kommun och Lekbergs kommun, för att ta vatten från Vättern och leverera det som dricksvatten till ägarkommunerna. Att Sverigedemokraterna i Hallsberg är skeptiskt inställda till projektet på grund av dess risker, den skuldsättning den försätter kommunen i och den slutliga kostnaden för abonnenterna, är långt ifrån en nyhet. Sverigedemokraterna upplever dock att många invånare delar samma oro och ofta är mer skeptiska kring deltagandet än vad Sverigedemokraterna är.

I grunden är det orimligt att Hallsbergs kommun väljer att ingå i den här typen av bolag och projekt om stödet för det skulle vara lågt i kommunen. Skulle det dock visa sig finnas ett stort stöd av väljarna, så skapar det ett helt annat lugn att för Hallsbergs kommuns del fortsätta att vara en del av Vätternvatten. Därför vill vi pröva frågan i samband med kommande ordinarie val.

Med anledning av detta yrkar vi:

- **Att i samband med ordinarie val år 2026 hålla en folkomröstning om Hallsbergs kommun ska avveckla sitt deltagande i Vätternvatten.**

För Sverigedemokraterna i Hallsbergs kommun:

Jimmy Olsson (SD)
Andre vice ordförande

Elin Jensen (SD)
Ledamot

Viktoria Svanberg (SD)
Ledamot

Johnny Ring (SD)
Ledamot

Pierre Weigl (SD)
Ledamot

Sverigedemokraterna Hallsberg
Organisationsnummer: 802462-3715
Östra Storgatan 2, 694 31 Hallsberg
E-post: hallsberg@sd.se

Dnr: 25/KS/187

Svar på motion – Folkomrösta om Vätternvatten

Ärendebeskrivning

Sverigedemokraterna har inkommit med en motion om att hålla en folkomröstning angående att Hallsbergs kommun ska avveckla sitt deltagande i Vätternvatten AB. Svaret har beretts av administrativa avdelningen.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta att avslå motionen.

Utredning

Vätternvatten AB är ett kommunalt bolag som ska försörja Hallsbergs kommun, Kumla kommun och Örebro kommun med dricksvatten från Vättern. Företaget är fortfarande inne i fas 1 vilket innebär att man utreder projektets genomförande och kostnad.

I nuläget finns ingen fastställd kostnadsbild för projektet eftersom fas 1 inte är slutfört. Hallsbergs kommun avvaktar därför utredning av fas 1 för att erhålla ett utförligt underlag över den prognostiserade kostnaden för projektet. Innan ett underlag har redovisats är det inte aktuellt att ta något beslut gällande fortsatt deltagande och därför är det inte heller aktuellt med en folkomröstning.

Folkomröstningar ska användas restriktivt och är endast en vägledning av tydliga alternativ.

Gällande Vätternvatten är det alternativa kostnader, framtida behov, beredskap och möjligheten till andra alternativa lösningar som styr hur kommunen kommer att agera i frågan.

Då Vätternvatten avser att säkra den långsiktiga vattenförsörjningen för Hallsbergs kommun är detta en fråga som bör avgöras inom ramen för den representativa demokratin och kan inte förenklas till enbart ett ja- eller nej-alternativ.

Kommunstyrelseförvaltningen

Lena Fagerlund
Kommundirektör

Christina Torpman
Kommunsekreterare

Bilagor

Motion – Folkomrösta om Vätternvatten

Kommunstyrelsen

§ 114- Kommundirektörens information

Ärendebeskrivning

Kommundirektören lämnar muntlig information på sammanträdet om kommunens verksamheter.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås ta detta som information.

Beslut

Kommunstyrelsen tar detta som information.

Paragrafen är justerad

Kommundirektörens information
§ 114

Kommunstyrelsen

§ 115 - Ekonomisk rapport jan-okt

(26/KS/2)

Ärendebeskrivning

Ekonomisk rapport för januari till oktober.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås ta detta som information.

Kommunstyrelsens behandling av ärendet

Marie Hellgren föredrar ärendet.

Beslut

Kommunstyrelsen tar detta som information.

Beslutsunderlag

- Ekonomisk uppföljning jan-okt

Paragrafen är justerad

Ekonomisk rapport jan-okt
§ 115
26/KS/2

Ekonomisk uppföljning jan-okt

Hallsbergs kommun
2026

Innehållsförteckning

Prognostiserat resultat....3

Månadsuppföljning....4

Kommunfullmäktige....4

Kommunstyrelsen....4

Verksamhet....4

Transfereringar....5

Drift- och servicenämnden....6

Avgiftskollektivet VA-verksamhet....7

Bildningsnämnden....8

Social- och arbetsmarknadsnämnden....10

Ekonomiskt bistånd m.m....11

Taxe- och avgiftsnämnden....12

Revision, valnämnd och överförmyndarnämnd....12

Befolkningsstatistik SCB, finansiering, likvida medel, upplåning....13

Prognostiserat resultat

Driftredovisning	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Kommunfullmäktige	**529**	**1 033**	**1 083**	**-50**
Kommunstyrelsen	**176 805**	**244 486**	**230 284**	**14 202**
därav egen vht	*37 214*	*51 608*	*50 568*	*1 040*
därav planeringsreserv	*8*	*15 500*	*7 000*	*8 500*
därav transfereringar	*139 583*	*173 216*	*172 716*	*500*
därav löneökningsutrymme	*0*	*4 162*	*0*	*4 162*
Drift-och servicenämnden	**25 408**	**43 339**	**43 361**	**-22**
därav skattefinansierad vht	*28 026*	*43 339*	*43 361*	*-22*
därav avgiftsfinansierad vht	*-2 618*	*0*	*0*	*0*
Bildningsnämnden	**384 361**	**460 103**	**462 103**	**-2 000**
Social-och arbetsmarknadsnämnden	**373 218**	**448 483**	**462 483**	**-14 000**
Taxe- och avgiftsnämnden	**339**	**0**	**0**	**0**
Revisionen	**195**	**744**	**744**	**0**
Valnämnden	**332**	**650**	**650**	**0**
Överförmyndarnämnden	**2 204**	**3 557**	**2 857**	**700**
Summa nämnder	**963 391**	**1 202 395**	**1 203 565**	**-1 170**
Finansiering	**-1 025 874**	**-1 216 895**	**-1 218 505**	**1 610**
Totalt	**-62 483**	**-14 500**	**-14 940**	**440**

Månadsuppföljning

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige redovisar ett prognosticerat underskott på ca 50 tkr på grund av inköp av nya Ipads.

Kommunstyrelsen

Verksamhet

Budgetområde	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Kommunstyrelsen	6 010	6 948	6 948	0
Kommundirektör	3 412	8 698	8 158	540
Näringsliv- och säkerhetsavdelningen	672	2 420	2 620	-200
Railcenter Hallsberg	445	0	0	0
Ekonomiavdelningen	8 024	11 317	10 117	1 200
HR-avdelningen	6 456	8 024	8 024	0
Administrativa avdelningen	5 214	7 103	6 803	300
Samhällsplanering	6 981	7 098	7 898	-800
Totalt	**37 214**	**51 608**	**50 568**	**1 040**

Prognosen för kommunstyrelsen visar ett överskott på 1 040 tkr vilket är 400 tkr högre än föregående månad. Några av avdelningarna redovisar överskott medan andra underskott. Störst överskott redovisar ekonomiavdelningen beroende på två föräldraledigheter som inte tillsatts. Samhällsbyggnadsavdelningen redovisar underskott, främst inom klimat och miljöverksamheten.

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Planeringsreserv	8	15 500	7 000	8 500
Löneökningsutrymme	0	4 162	0	4 162
Totalt	**8**	**19 662**	**7 000**	**12 662**

Planeringsutrymmet bedöms ej nyttjas fullt ut. För närvarande visar prognosen ett överskott på 8 500 tkr.

Transfereringar

Verksamhet	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Nerikes Brandkår	13 087	15 400	15 700	-300
Gemensamt arkiv	307	545	400	145
IT-nämnden	14 904	16 763	17 853	-1 090
Lönenämnden	3 333	4 103	4 103	0
Folkhälsa	7	167	152	15
Sydnärkes utbildningsförbund	94 831	118 916	117 216	1 700
Svenska för invandrare	3 378	4 957	4 257	700
Tolkcentralen	77	162	162	0
Företagshälsa	1 573	1 883	1 883	0
Färdtjänst, dagvårdsresor mm	6 509	7 634	8 334	-700
Nattaxi	138	210	180	30
Medlemsavgifter mm	1 086	1 450	1 450	0
Övrigt	353	376	376	0
Övriga index	0	650	650	0
Totalt	**139 583**	**173 216**	**172 716**	**500**

Transfereringarna bedöms redovisa ett mindre överskott 2026.

Drift- och servicenämnden

Drift skattefinansierad verksamhet

Ansvarig	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Förvaltning gem	2 513	3 156	3 156	0
Fastighetsavd	-3 643	0	0	0
HBAB	838	0	0	0
Bostadsanpassning	1 722	2 400	2 400	0
Lokalvårdsavd	-608	0	0	0
Måltidsavd	-1 828	0	-300	300
Tekniska avd	25 583	34 371	33 671	700
Miljö	2 162	2 400	3 120	-720
Bygglov	1 117	1 000	1 300	-300
Alkohol-, tobak- och läkemedelstillsyn	156	0	0	0
Totalt	**28 012**	**43 327**	**43 347**	**-20**

Drift- och servicenämnden redovisar totalt ett litet underskott på 20 tkr.

Fastighetsavdelningen gör bedömningen i prognosen att budgeten är i balans pga vakanshållna tjänster och som följd av att vissa jobb blir skjutna på framtiden.

Bostadsanpassning prognosticerar ett utfall som fortfarande är något lägre än budget för perioden pga lägre personalkostnader.

Måltidsavdelningen prognosticerar ett överskott vilket till viss del beror på högre intäkter från externa verksamheter samt lägre personalkostnader än budgeterat.

Teknisk avdelning arbetar mer mot investeringsprojekt vilket leder till lägre personalkostnader inom driftbudgeten. Investeringen byte till LEDbelysning ger lägre elkostnader men också ökade kapitalkostnader.

Bygg och miljöverksamheten visar något bättre prognos pga mer intäkter på bygglovssidan efter rapport från Kumla avseende oktober.

Alkohol-, tobak- och läkemedelstillsyn prognosticerar lägre intäkter pga att Kumla lämnat samarbetet om ca 100tkr, underskottet regleras med fonden.

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Myndighetsnämnden	14	12	14	-2
Totalt	**14**	**12**	**14**	**-2**

Drift VA avgiftsfinansierad verksamhet

Ansvarig	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
VA	-2 618	0	0	0
Totalt	**-2 618**	**0**	**0**	**0**

Underskottet för vatten och avloppsverksamheten beror bland annat på ökade kostnader för el och fler slamtransporter än tidigare samt reparationer.

Underskott och överskott regleras mot VA fonden den sista december. Ingående balans i fondet för 2026, är 2 064 kr. Prognostiserat underskott är 756 tkr vilket skulle lämna 1 308 tkr kvar i VA fonden vid årets slut.

Bildningsnämnden

Drift per verksamhet

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Förvaltningsgemensamt	30 350	50 299	44 099	6 200
Administrativ samordnare	80 313	97 610	97 410	200
Ansvarig Elevhälsan	7 388	10 076	9 276	800
Rektor Vretstorp grundsk	11 911	13 440	14 140	-700
Rektor Östansjö grundsk	9 279	9 279	10 479	-1 200
Rektor Stocksätterskolan	27 573	28 896	31 196	-2 300
Rektor Transtensskolan	30 974	33 099	36 699	-3 600
Rektor Långängsskolan	29 908	33 658	34 558	-900
Rektor Folkasboskolan	24 376	28 227	28 527	-300
Rektor Sköllersta grundskola	10 168	10 651	12 251	-1 600
Rektor förskoleomr 1 Hallsberg	11 826	14 389	14 189	200
Rektor förskoleomr 2 Hallsberg	21 807	27 495	25 995	1 500
Rektor förskoleomr 3 Hallsberg	14 442	15 861	16 461	-600
Rektor fsk Pålsboda/Hjortkvarn	14 300	17 546	17 046	500
Rektor fsk Östansjö/Vretstorp	14 224	17 996	16 996	1 000
Rektor Sköllersta förskola	8 165	9 460	9 660	-200
Kulturchef	4 113	5 133	5 133	0
Rektor Kulturskolan	3 958	4 432	4 432	0
Bibliotekschef	6 241	7 278	7 278	0
Al Fritidsgårdar	2 439	3 097	3 097	0
Fritidschef	20 606	22 181	23 181	-1 000
Totalt	**384 361**	**460 103**	**462 103**	**-2 000**

Förvaltningen prognostiserar en negativ budgetavvikelse om 2 mnkr. Den övergripande bilden är fortsatt att grundskolan står för den största ekonomiska utmaningen, samtidigt som kostnadsutvecklingen inom vissa enheter påverkar det samlade resultatet negativt.

Den största budgetavvikelsen återfinns fortsatt inom grundskolan och är huvudsakligen hänförlig till personalkostnader och elevernas behov av stöd och anpassade insatser. På enhetsnivå har prognosen försämrats vid några skolor, främst till följd av sjukfrånvaro med tillhörande sjuklönekostnader och ett ökat behov av vikarier. Detta medför högre kostnader än beräknat och begränsar möjligheterna att förbättra det ekonomiska utfallet under resterande del av året.

Förvaltningen har vidtagit åtgärder för att begränsa underskottet, bland annat genom återhållsamhet i vikarieanvändning och inköp. Effekten av åtgärderna bedöms dock bli mindre än vad som förutsatts. Behovet av vikarier är fortsatt svårt att begränsa i den omfattning som planerats och bedöms inte nå upp till tidigare beräknad nivå.

Inom förskolan kvarstår ett prognostiserat överskott, huvudsakligen till följd av lägre barnvolymer än budgeterat. Även inom de förvaltningsgemensamma verksamheterna finns positiva budgetavvikelser, bland annat kopplade till statsbidrag och budgetreserv.

Den centrala elevhälsan prognostiserar också ett överskott, främst till följd av vakanta tjänster.

Överskotten bidrar till att dämpa förvaltningens samlade underskott, men är i huvudsak hänförliga till förändrade volymförutsättningar, vakanser och centralt budgeterade medel snarare än till varaktiga effektiviseringar.

Fritidsavdelningen prognostiserar fortsatt ett underskott, främst till följd av högre personalkostnader och kostnader för föreningsbidrag. Prognosen är samtidigt förknippad med viss osäkerhet, eftersom intäkterna från Allébadet kan påverkas av besöksutvecklingen under årets återstående månader.

Sammantaget kvarstår grundskolans personalkostnader och elevernas stödbehov som förvaltningens största ekonomiska utmaning. Utvecklingen av sjukfrånvaro, vikariekostnader och möjligheten att begränsa övriga kostnader behöver därför följas noggrant under årets återstående månader.

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Skolskjutsar	9 268	13 607	13 607	0
Barn och elever i annan kommunal eller fristående verksamhet	23 016	28 830	28 830	0
Totalt	**32 284**	**42 437**	**42 437**	**0**

Skolskjutsar prognostiserar en budget i balans. Kostnadsutvecklingen följer i huvudsak budgeterad nivå och verksamheten bedöms kunna bedrivas inom tilldelad budgetram under resterande del av året.

Kostnader för förskolebarn och elever i annan kommunal eller fristående verksamhet prognostiseras sammantaget ligga i nivå med budget. Den samlade bedömningen är därmed att verksamheten kommer att redovisa en budget i balans vid årets slut.

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Drift per verksamhet

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Förvaltningsgemensam	2 360	8 159	3 659	4 500
Äldreomsorg	220 140	263 872	271 272	-7 400
Verksamheten för funktionshindrade	88 788	103 689	112 289	-8 600
Individ- och familjeomsorg	56 821	66 470	71 570	-5 100
Integration	-1 426	0	-1 800	1 800
Arbetsmarknad	6 535	6 293	5 493	800
Totalt	**373 218**	**448 483**	**462 483**	**-14 000**

För verksamhetsåret 2026 prognostiseras ett samlat budgetunderskott på cirka 14 mnkr. Prognosen har förbättrats med 500 tkr jämfört med föregående månad.

Förvaltningsgemensamt
För det förvaltningsgemensamma området prognostiseras fortsatt ett överskott på cirka 4,5 mnkr. Överskottet förklaras av statsbidrag som finansierar budgeterade personalkostnader samt en planeringsreserv.

Äldreomsorg
För äldreomsorgen prognostiseras ett underskott på cirka 7,4 mnkr. Prognosen för verksamhetsområdet som helhet är oförändrad jämfört med föregående månad. Åtgärdsarbetet inom hemtjänsten fortgår och prognosen för hemtjänsten har förbättrats. Samtidigt har prognosen för sjuksköterskeorganisationen och vårdboendena försämrats. Resultatet påverkas av variationer i vårdtyngd, schablontider, bemanningsbehov och sjukfrånvaro.

Verksamheten för funktionshindrade, VFF
För verksamheten för funktionshindrade prognostiseras ett underskott på cirka 8,6 mnkr. Prognosen har förbättrats med cirka 300 tkr jämfört med föregående månad till följd av schemaförändringar inom gruppboendena och förändrade behov inom Svalans korttidstillsyn. Underskottet förklaras fortsatt huvudsakligen av externa boendeplaceringar, där prisökningar och insatsernas omfattning medför kostnader som överstiger budget.

Individ- och familjeomsorgen, IFO
För individ- och familjeomsorgen prognostiseras ett underskott på cirka 5,1 mnkr. Prognosen har förbättrats med cirka 300 tkr jämfört med föregående månad till följd av att placeringar har övergått till mindre kostnadskrävande placeringsformer. Underskottet förklaras främst av kostnader för placeringar och ekonomiskt bistånd. Verksamhetsområdet har erhållit betydande statsbidrag, vilket bidrar till att begränsa det prognostiserade underskottet.

Arbetsmarknad och integration, AMI
För arbetsmarknad och integration prognostiseras ett överskott på cirka 2,6 mnkr. Prognosen har försämrats med cirka 100 tkr jämfört med föregående månad till följd av ett ökat inflöde av deltagare med anledning av aktivitetskravet. Statsbidrag har fortsatt en positiv effekt på verksamhetsområdets resultat. Verksamhetens planering anpassas efter deltagarnas behov och tillgängliga resurser.

Ekonomiskt bistånd m.m

	Utfall	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse
Externa boenden LSS	19 289	18 430	27 530	-9 100
Placeringar	17 241	16 409	21 709	-5 300
Öppenvård IFO	4 158	7 745	5 045	2 700
Ekonomiskt bistånd	11 439	10 745	14 645	-3 900
Totalt	**52 127**	**53 329**	**68 929**	**-15 600**

Externa boenden LSS
För externa köp av boendeplatser inom LSS prognostiseras ett underskott på cirka 9,1 mnkr. Underskottet förklaras av indexuppräkningar som inte har kompenserats i budgeten samt av fler placeringar och mer omfattande insatser än tidigare år.

Placeringar
För placeringar prognostiseras ett underskott på cirka 5,3 mnkr. Underskottet är hänförligt till placeringar av vuxna med skadligt bruk och beroende. Prognosen har förbättrats jämfört med föregående månad till följd av att placeringar har övergått till mindre kostnadskrävande placeringsformer. För placeringar av barn och unga prognostiseras budget i balans. Det förklaras av ett överskott inom familjehemsvården till följd av statsbidrag.

Öppenvård
För öppenvården prognostiseras ett överskott på cirka 2,7 mnkr. Överskottet förklaras huvudsakligen av statsbidrag. Förstärkta insatser på hemmaplan har bidragit till att minska behovet av externa placeringar för barn och unga jämfört med föregående år.

Ekonomiskt bistånd
För ekonomiskt bistånd prognostiseras ett underskott på cirka 3,9 mnkr. Underskottet förklaras av att fler hushåll har behov av ekonomiskt bistånd samtidigt som kostnadsläget i samhället fortsatt är högt. Verksamheten arbetar med att stärka handläggningen och stödja fler personer i att uppnå egenförsörjning.

Taxe- och avgiftsnämnden

Taxe- och avgiftsnämndens budget avser administration. Budget och prognos är ett nollresultat. Om avvikelse uppkommer regleras det mot medlemskommunerna.

Revision, valnämnd och överförmyndarnämnd

Prognos för revision och välnämnd visar inga avvikelser mot budget. För överförmyndarnämnden bedöms ett överskott på 700 tkr vilket är 200 tkr lägre än förra månaden.

Befolkningsstatistik SCB

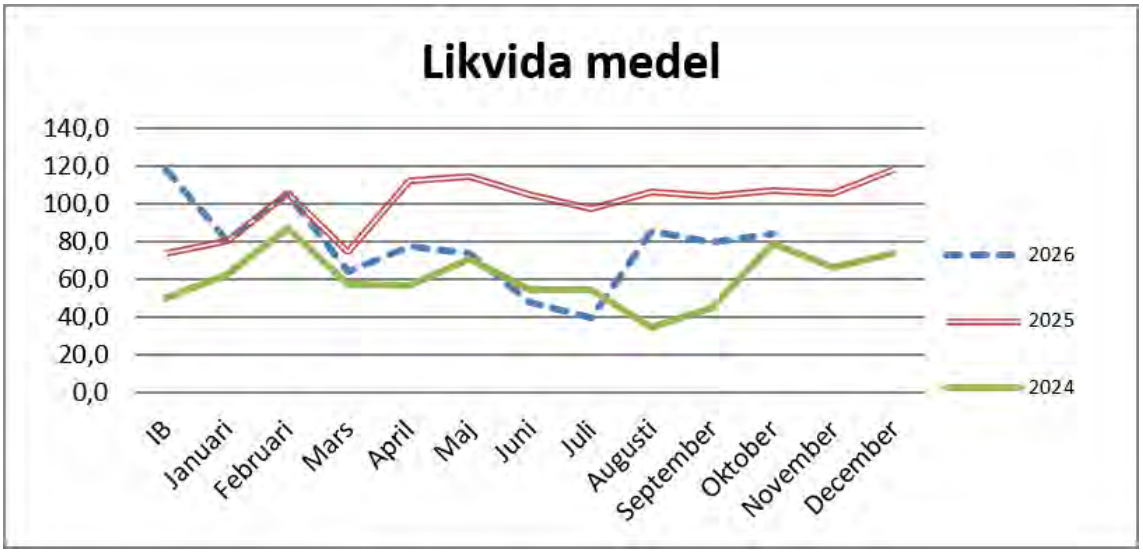
Hallsbergs kommun hade den 31 december 2025 16 082 invånare. Senaste statistiken som finns tillgänglig på SCB är 31 augusti 2026 och då hade Hallsbergs kommun 16 054 invånare. Det är en minskning med 28 invånare sedan årsskiftet 2025/2026.

Finansiering

Finansieringsverksamhetens prognos är +1,6 mnkr. Det är en förbättring på cirka 7,5 mnkr jämfört med föregående prognos. Främsta anledningen till förbättringen är pensionsprognosen som förbättrats med knappt 3 mnkr och den preliminära slutavräkningen för 2026 i skatteunderlagsprognosen per den 6 oktober på knappt 2 mnkr bättre. Andra delar som ingår i den förbättrade prognosen är ej nyttjade medel i sociala investeringsfonden, ytterligare lägre räntekostnader samt högre intäkter för internräntan från både skatte- och taxefinansierade verksamheter.

Likvida medel

Kommunens likviditet är jämfört med förra året något lägre. Totalt uppgick kommunens likviditet till 84,1 mnkr den 31 oktober 2026.

Upplåning

Kommunens låneskuld uppgår 2026-10-31 till 353,2 mnkr. 75 procent av låneskulden är bundna lån och 25 procent har rörlig ränta.

Kommunstyrelsen

§ 116- Anmälan av delegationsbeslut

Ärendebeskrivning

Delegationsbeslut som har anmälts under perioden 2026-10-02 - 2026-10-29.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta att godkänna redovisningen.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna redovisningen.

Delegeringsbeslut

- 26/KS/1-120 Anställning av kurator
- 26/KS/1-121 Anställning av förskollärare
- 26/KS/1-122 Anställning av biståndahandläggare

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsen

§ 117- Meddelanden

Ärendebeskrivning

Meddelanden till kommunstyrelsen som inkommit under perioden 2026-10-02 - 2026-10-29.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås ta detta som information.

Beslut

Kommunstyrelsen tar detta som information.

Anmälningar

- Delårsrapport 2026 Sydnärkes lönenämnd
- Protokoll Nerikes Brandkår 2026-10-16
- Protokoll Sydnärkes kommunalförbund 2026-09-25
- Protokoll Taxe- och avgiftsnämnden 2026-10-08
- Protokoll Regionalt samverkansråd 2026-10-02

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsen

§ 118- Övrigt

Ärendebeskrivning

Ordförande informerar om planerna på att besöka järnvägsbygget efter nästa kommunstyrelsemöte, den 1 december.

Ola Ström (S) informerar om att det nya biblioteket i Pålsboda har invigts.

Lennart Pettersson (M) ställer en fråga om det fattats något beslut om att inte minska barngrupper i skolan, efter ett inslag på radion som han hört.
Representanter från bildningsnämnden svarar att nämnden inte fattat något sådant beslut.

Paragrafen är justerad

Övrigt
§ 118

Kommunstyrelsen

§ 119- Sammanträdets avslutning

Ärendebeskrivning

Ordförande tackar för dagens möte och avslutar detsamma.

Paragrafen är justerad

Sammanträdets avslutning
§ 119